

WMBP
Opole

WMBP
Opole
2164st

II

1851

THERIO-
TROPHEVM
Silesiæ,

In quo
ANIMALIUM,
hoc est,
QUADRUPEDUM, REPTILI-
UM, AVIUM, PISCIUM,
INSECTORUM

natura, vis & usus sex libris
perstringuntur :

Concinnatum & elaboratum

à

CASP. SCHVENCKFELD
MEDICO HIRSCHBERG.

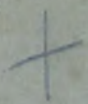
Omnibus Philosophiæ, Medicinæ & Sa-
nitatis studiosis profu-
turum.

LIGNICII

*Impensis DAVIDIS ALBERTI Bi-
bliopole UratisL.*

Anno MDCIII.

56.11.17

5145008 1/5

MAGNIFICO ET NO-
BILISSIMO VIRO, PIETATE,

literis, prudentiâ, multarumq; rerum
experientiâ clariss. Dn.

IOANNI NOSTITZ

â Noës, in Gros & Klein Strentz,
Ducc. Lignicenf. & Bregenſ. Conſiliario, Ducatus
Wolaviensis & Districtus Herrnſtadiani Capitano,
Domino suo & patrono benignif-
ſimo S.

On minus verè quàm eleganter, Nobiliſſime &
ampliſſime Vir, ſapientiſſimus Athenienſum
Legiſlator dicere ſolebat: Αὐτὶ γῆρας ποτὶ δὲ δι-
δασκόμενος, id eſt, Senefco ſemper multa addi-
ſcens. Quo dicto innuere voluit, neminem
eſſe tam felicem tamq; fortunatum, licet inge-
nioſiſſimus ab omnibus iudicetur, qui omnium rerum cogniti-
onem exactè & perfectè habeat, ſed toto vitæ curricula nobis
perpetuò eſſe diſcendum, ſecundum illud Poëtæ:

Discimus & morimur: Schola Vita eſt noſtra ſub ipſam.

Uſq; necem: doctus cætera diſce mori.

Solon ut ſummus Philoſophus, imbecillitatem quidem inge-
nii humani & tenebras in Hominiſ mente quodammodo per-
ſpexit, ſed ut Ethnicus, veram & genuinam cauſſam, utpote
Dei verbo, quod Lucerna eſt pedibus noſtris, non inſtructus,
ignoravit. Nos verò Chriſtiani, quibus Jehova benignus &
miſericors ex mera ſua gratia & bonitate in Verbo volunta-
tem ſuam revelavit, ex ſontibus pure & ſanioris Philoſophiæ
ſcimus, Hominem à ſummo Rerum Conditor, ex Corpore &
Anima fuiſſe coagmentatum, immortalem, nulli neq; mutatio-
ni neq; perpeſſioni, ſi in juſtitia perſiſtiſſet, obnoxium: intelli-
gentem, rationalem, hoc eſt conſilio, mente, cogitatione, pruden-

DEDICATORIA.

misit, Vertutetiam omnium virium actionumq, languorem, imò totius Naturæ depravationem sibi accersiverit. Pro Libertate enim (quam ipsemet sibi somniabat, & Satanas astutè ac callidè pollicebatur) servitutem perpetuam, pro justitia injustitiam, pro luce tenebras, pro scientia ignorantiam, pro sanitatem firmam Morborum mille myriades, pro vita deniq, jucunda & perpetua calamitates infinitas & mortem æternam reportavit. Quemadmodum enim Pueri, qui jucundo ac suavi aspectu illiti, pomæ Mandragoræ aut baccas Solani furiosi degustarunt, sapore, tremore, convulsionibus, amentia & aliis gravissimis symptomatibus corripuntur, ut etiam mente conturbat, calido nativo suffocato (nisi mox antidotis vis maligna reprimatur) succumbant & intereant: ita esus pomi veti in Paradysò Hominem tantoperè depravavit, ut instar Opium hausti non saltè actiones omnes Corporis enervavit; verumetiam Mentem ejus adeò pervaserit, ut somno alto quasi sepultus, stupidus & attonitus oppressus fuisset, nisi Samaritanus $\chi\rho\iota\sigma\tau\acute{o}\varsigma$ Jesus Christus, verus Medicus & Salvator, ejus calamitate motus, in continenti alexipharmacum efficacissimum ei porrexisset, vulnus alioquin Telephium & immediabile balsamum gratiæ infundens obligasset, & spiritus vitales penè dissolutos vino salutis colligendo recreasset, exhilarasset, firmasset. Et ut ii, qui Opium aut aliud fortius narcoticum sumserunt, longo post tempore, quamvis restituantur, ejus virulentiam in Cerebro caterisq, Corporis partibus & actionibus perferunt: sic venenum illud, quod Adamus ex pomo comesto contraxit [etsi Christi merito adeò fuerit repressum & perfractum, ut amplius nulli eum vera fide amplectenti ad salutem obesse queat] adeò Hominis substantiam universam intoxicavit, ut toto vitæ tempore contagium illud, peccatum nimirum & omnium actionum torpor & imbecillitas percipiantur, donec tandem morte corporali in terra tanquam magno destillatorio resolutum & penitus separatum fuerit. Hinc illi lacrimæ! hinc

EPISTOLA

tia præditum, partim ut vitæ suæ auctorem coleret, partim ut
 hanc Rerum universitatem Mundiq; ornatum contempleretur,
 partim ut deinceps cum reliquis Hominibus vitæ societatem
 placidè & quietè coleret. Impressit præterea Divinitatis suæ
 imaginem, quæ consistebat in iustitia, probitate, sanctimonia
 ceterisq; divinis virtutibus, & ut breviter dicam, erat tan-
 quam Deus aliquis terrestris, vitæ beata & immortalis omniq;
 rerum scientia à Deo donatus, nullis neq; vitiis, neq; morbis aut
 casibus ac perpeffionibus subiectus, cui terrarum omnis ambitus
 fruendus datus erat: peculiariter verò ad habitandum & co-
 lendum certus hortus omnium amantissimus, qui Paradysus di-
 cebatur, destinatus; in quo tanquam pulcerrimo, amantissimo
 & delicatissimo Viridario, non otio vanisq; artibus se dederet,
 sed Deum & Procreatorem suum verè agnosceret, celebraret,
 in fide atq; imperio ipsius permaneret, omnia illi accepta ferret,
 eoq; nomine pietatem, cultum ac venerationem præstaret. Hu-
 ic à vitæ Auctore, Arbores binæ, tanquam Religionis nota atq;
 indices assignabantur: una erat vitæ, cujus fructum certis die-
 bus ederet; altera Notitia boni & mali, cujus poma ne attingeret
 interdictum erat; fore enim, si adversus edictum hoc
 faceret, ut morte sit moriturus. Adamus hac florente & be-
 ata vitæ cum frueretur, à Satana, qui felicitatem hanc ei invi-
 debat, specie serpentis astuti & fraudulentis, blanditiis verbo-
 rum (quod persuasus, si Arboris illius pomis vesceretur, futurum
 esse, ut quasi Jehova Deus esset, libertate uteretur, suoq; sibi ar-
 bitratu viveret) à sui Creatoris fide atq; obsequio abductus, in
 perditam arrogantiam delapsus, contemnere summum illud Je-
 hove interdictum cepit, veititq; Arboris fructu vesci. Quo fa-
 cto Homo miserrimus, qui sibi meliorem conditionem & felici-
 tatem, quam ipsemet Deus protoplastes concesserat, promitte-
 bat, in tantis derepentè tenebras prolapsus ac devolutus est, &
 pelago calamitatum quasi submersus, ut non solum veste iusti-
 tiæ & innocentie fuerit spoliatus, ac pristinam dignitatem a-
 miserit

DEDICATORIA.

externa ritè comparata. Brevis est vita duplici ratione. Primo si conferatur cum longæ vitæ prioris seculi. In prima Mundi ætate Hominum vita fuit longissima. Adamus enim primus homo annos vixit 930. Enos 905. Jared. 962. Omnium diutissimè in his terris immoratus est Mathusalem, qui vitam ad nongentesimum sexagesimum nonum annum perduxit: Noachus vivendo attigit annum 950. postea paulatim ceperunt decrescere & imminui anni. Abrahamus enim moritur anno ætatis sue 175. Isaacus 180. Jacobus 147. veluti ipsemet coram Pharaone Ægyptiorum rege conqueritur. Dies, inquit, peregrinationis viæ meæ centum triginta annorum sunt, parvi & mali, & non pervenerunt usq. ad dies patrum meorum, quibus peregrinari sunt. Moyses vir Dei Psalm 90. idem confirmat cum ait: In diebus ipsis annorum nostrorum sunt septuageni anni, aut [ut simus valentissimi] octogeni anni, etiam excellentissimum eorum, laboriosum est & molestum, quo festinè exciso avolamus. Hac ultima & decrepita Mundi senectæ, propter magnitudinem peccatorum in genere humano usq. adeo decurtati sunt dies vitæ nostræ, ut eam potius umbram judices, si cum Majorum ætate compareretur. xdi3oi εφωρ εγοι, inquit Hiobus 8. sui libri capite, id est Hesterni sumus & ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri supra terram.

Nascentes morimur, finisq. ab origine pendet.

Dein Vita nostra brevis dicitur facta collatione ad artem Medicam, ut de ceteris Artibus hoc loco nihil dicam. Hæc enim multarum & maximarum rerum cognitionem requirit. Primo, proprium subiectum, Corpus nimirum humanum considerat, admirabilem ejus fabricam naturamq. explorat, omnium partium numerum, situm, naturam, usum, harmoniam, organa functionibus famulantia perpendit: Hinc causas, quæ fabricam hanc & naturam conservant, quæq. eandem destruunt & demoliantur, inquit: Tandem indagat præsidia, quibus ea, quæ Elementorum concordiam turbant, & omnis generis morbos

EPISTOLA

imaginis divina in Mente humana destructio, hinc omnium rerum ἀταξία, virium omnium & facultatum infirmitas & enervatio: ex hoc fonte Artium cum liberalium tum mechanicarum addiscendarum difficultas & labor manarunt. Quod si Homo mandato Creatoris sui obediens fuisset, omnia facile ac perfectè sine labore absq. molestia novisset: quemadmodum legimus in Sacris, Adamum ante lapsum tanta sapientia fuisse illuminatum, ut non solum habuerit exactam omnium rerum cognitionem, verumetiam ex primo intuitu Animalis universam ejus naturam & vires perviderit: at post defectum, etiam si totum vita tempus ad inquisitionem harum rerum conferamus & quotidie proficiamus, nunquam tamen eam perfectionem, quæ antea fuit, assequemur. Quamobrem, cum omnium rerum oblivio Hominis mentē ceperit, non est quod quisquā sibi imagnetur in hac vita perfectionē, sed quo diutius in hisce terris est superstes, eo plura semper, quæ discenda sunt, inveniet. Imperferabilia enim sunt opera Dei, adeo ut neq. Senib. [licet senectō venerabilis, ut inquit J.C. in l. semper ff. de jure immunitatis, & melior sit umbra Senis quā gladius juvenis] studium discendi abjiciendum: ad exemplum J.C. Pomponii, qui in l. apud Julianum ff. de fidei commiss. libertate inquit: Ego discendi cupiditate [quam solam vivendi rationem in octavū & septuagesimum annum ætatis duxi] memor sum ejus sententiæ, quam dixisse fertur Julianus: Κἂν τὸν ἑταῖρον ποῦ αἰ ἵπ' ἡ σῶσις ἔχω, πρὸς μὲν οὐδὲν ἢ λουδίῳ, id est, Etsi alterum pedem in sepulcro haberem, adhuc addiscere quid vellem. Id ipsum confirmat venerandus senex Medicorum facile princeps Hippocrates Cōs, qui scribit Artem Medicam longiorem esse, quā ut Homo etiam si diutissimē vivat, eam perfectē assequi possit; cujus rei causam assignat lib. 1. Aphor. 1. Vita, inquit, brevīs, ars longa, occasio præceps, experimentum fallax & periculosum, judicium difficile. Nec verò satis est, Medicum fecisse suum officium, nisi quovq. Egrotus, suum Astantes faciant, sintq. externa

DEDICATORIA.

â vermibus erosa inutilia ad nos feruntur; sic multo magis è re foret, Medicum diligenter considerasse domi nata & sua regionis seu patrie propria, (utpote à quibus possit habere remedia genuina, recentia, vegeta, incorrupta) quàm neglectis inquilinis, exotica solum eligere, situ, squalore & vetustate labefactata & viciata. Nec medico solum utilis Animalium contemplatio, verumetiam Homini Christiano summa admiratio de infinita Conditoris potentia, sapientia, bonitate, administratione accedit. Nullum enim Animal tam exiguum, nullum insectum tam minutum, in quo non aliquid summum, illustre, rarum, imò non aliquid divinum spectetur. Præclara, ait Siracides, cap. 43. & 27. sunt Jehovæ opera & mirabilia, varia bestiarum genera & omnium pecorum & creatura beluarum. Item & 36. Multa abscondita majora his, pauca enim vidimus operum ejus. Et Psalter Psalm 104. & 3. Sit honor Jehovæ in seculum, letetur Jehova in operibus suis. Taceo voluptatem, quæ Philosopho ex harmonia, varietate, colore, cantus suavitate, concentu vario, & mira loquacitate suboritur.

Patriarchas legimus pecoris ditissimos ac studiosissimos fuisse. Jacobus sui avunculi Labanis, Josephus, Isaaci, & David patris sui gregem pavit. Solomon Rex omnium sapientissimus, sicuti ex libris Regum constat, præter historiam plantarum, etiam Animalium naturas diligentissime exploravit, & Avium, Reptilium ac Piscium historiam consignavit. Alexander, qui propter rerum gestarum magnitudinem Magnus dictus, Macedonum Rex, inflammatus cupiditate Animalium naturas noscendi, Aristoteli, summo in omni doctrina viro hoc munus delegavit, eiq; autor fuit, ut per Aucupes, Pastores, Venatores, Piscatores & alios quoscunq; eorum naturas diligenter percontaretur & exploraret; unde libros de Animalibus quinquaginta condidit; ob quem laborem cum ei obtulisset

EPISTOLA

bos accersunt, propelluntur. Quapropter cum singularem Stir-
 pium, Animalium, & quæ in Terræ visceribus genita eruantur,
 Metallorum nimirum, Lapidum, Gemmarum, Succorum, &c.
 Eorum item, quæ ex Mari & aquis extrahuntur, vires Ars Me-
 dica explicet, hæc omnia Medico cognoscenda sint, fieri vix po-
 test, ut unus Homo omnia invenire, discere & perficere possit:
 siquidem Memoria debilis, tempus vivendi breve, & materia
 ejusmodi non uni Terrarum loco à Deo concessa, sed longè la-
 teg, per Terrarum orbem diffusa sit. Stirpium, quas solum
 Silesiacum producit, & Fossilium, quæ terra eruantur, Cata-
 logum seu Indicem in tyronum gratiam ante triennium publicè
 juris feci. Quoniam verò inter ea, quæ Medicinam facere vo-
 lenti summopere necessaria sunt, haud postremum locum obtinent
 Animalia, quippe sine horum cognitione, vix diætam conveni-
 entem agro præscribere, multo minus pharmaca seu præsidia,
 quæ ab iis desumuntur plurima, commodè propinare liceat, ut
 Memoria inservirem, quæ labilis est, & studiosis gratum facerem,
 amicis urgentibus, Patriæ nostræ Silesiæ Animalia, quæ passim
 & variè dispersa, partim in aëre volitant libero, partim oberrant
 in sylvis, aut Montium recessibus, accessu aliquoquin difficilimis
 vitam peragunt, partim in terra latebris occultantur, partim
 denique in profundis aquarum gurgitibus stabulantur, aut lim-
 pidis Montium rivulis delectantur, certo & angusto quasi vi-
 vario includere volui: ex quo tyrones, eorum formam, colo-
 rem, differentias, partes, locum, vitæ genus, mores, natu-
 ram & usum sine magno labore cum voluptate addicerent,
 & tanquam ex promptuario ad sanitatem conservandam,
 Morbosque propulsandos, non ferinas modò & delicatas, sed
 salubres carnes ac pharmaca in usum Hominis depromere
 possent. Ut enim Remedia, quæ ab Animalibus petuntur,
 facilius quàm Stirpes & Mineralia, ob innatum humo-
 rem superfluum viciantur, minusque durant, præsertim quæ ali-
 unde ex remotis terris acquirere oportet, sæpè semipitrida
 à Vermibus

DEDICATORIA.

ti animi erga eximiam tuam in me voluntatem, quæ mihi multis argumentis perspecta est, aliquam significationem darem. Tantam enim sensu jam elapso anno, dum thermas nostras valedudinis ergo visitasses, tuam in me benevolentiam, ut nullo officio compensare posse existimem. Demum ut esset quasi preservator sanitatis, sine qua Homini nihil utilius dari potest, nihil gratius, nihil suavius esse potest. Cum enim preservatio ab Arthritide & Calculi torminibus, quibus sæpe graviter dive-xaris, ut plurimum consistat in proba & exquisita victus ratione, legitimumque prophylacticorum usu, quæ absq. cognitione hujus materie vix potest attentari, reperies ea hoc Theriotropheis, quæ eligenda, quæ vitanda sint, non pauca evmōgisa, si adjunxeris Stirpium & Mineralium Catalogum, quæ mali utriusq. vim infringant, Corpusq. ab ejusmodi molestiis liberent.

Abs te itaq. quod reliquum est, Vir amplissime, summo-pere peto, ut hocce munusculum serena fronte tranquillòque animo suscipias, me unà cum meis commendatum habeas. Deus Opt. Max. qui universum Terrarum Orbem sua omnipotentia & providentia regit & gubernat, T. M. Ecclesie, Rei-publice, Patrie, quàm diutissimè conserve, ac indies toti fam-ilia tuæ nobilissimæ largiter benedicat. Vale. Cervimontio Anno 1603. 20. Maii, quo patria mea dulcissima Gryphiber-ga, (proh dolor) ex improvise subortis ignibus tota in cineres redacta est, quod hoc Eteosticho Dn. Casp. Conr. continetur.

MaII LVX VICena poLo nItet eCCe sVperno,
Vt rVIt In CIneres heV GrIseberga LeVes.

Amplitud. V.

A

CASPAR SCHVENCKFELT
M. D. D.

b 2

Catalogus

EPISTOLA

octingenta talenta muneris in loco rependisse ex historiis constat.

Romani prisca non alium in finem ex remotissimis terris Animalia varia & bestias indomitas Romam adduci magnis sumptibus curabant, eaq; vivariis veluti carceribus coercita alebant, quàm ut eorum naturas investigarent: unde etiam Theviotropheia, Ornithones, Piscinas, Aviaria passim extruebant. Quare si eximios Dei viros, Reges potentissimos, Medicos excellentissimos, Philosophosq; doctissimos non puduit cum summa admiratione Creatoris, perpendere & inquirere Animalium naturas, cur nobis dedecori esse putemus, si huic studio aliquid temporis tribuamus? Divus Paulus Apostolus propterea Ethnicos inexcusabiles pronunciat, quod Deum, quem ex operibus agnoverunt, non coluerint. Hinc Sirac. 43. & 32. Glorificate Dominum, quantumcumq; poteritis, supervalebit adhuc & admirabilis magnificentia eius. Tibi verò, Vir Nobilissime, hunc laborum meorum factum offerre, dedicare & consecrare volui. Primum quod Tibi præter L. L. doctrinam, cui naturæ ductu Germaniæ & Galliæ Academiæ, & præsertim celeberrimam Parisiorum Scholam frequentando, animum applicuisti, imprimis veræ pietatis, sanæq; doctrinæ, & aliarum liberalium Artium studia summo opere sint cure. In te enim omnes hoc suspiciunt & admirantur, quod ad generis nobilitatem, & nominis splendorem, exemplo clarissimorum olim in Repub. virorum, liberalium Artium cognitionem & literarum studia adjunxeris. Deinde quod tanto amore prosequeris Artem Medicam, ut non solum valde familiariter utaris Medicorum consuetudine, verum etiam ipse simplicium medicamentorum, quantum tibi per graviora negotia licet, inquiras, consignes, & pauperculis subditis tuis, quibus res angusta domi, jam agrotantibus gratis pharmaca subministrare non dedigneris. Insuper, ut publicum extaret testimonium amoris mei erga T. M. summi, & ut grati animi

Nigidius
Olaus Magnus
Oppianus
Orpheus
Ovidius
Palladius
Paræus
Paulus Agineta
Paulus Eberus
Paulus Jovius
Perottus
Petrus Gyllius
Petrus Andreas Mattioli
Philemon
Pisanelius
Plaro
Plinius
Plutarchus
Pollux
Porphyrius
Praxagoras
Proclus

Q. Serenus
Rabi Moyses
Rembert. Dodonæus
Rhazès
Ruellius
Scribonius
Seneca
Sophocles
Strabo
Suidas
Sylvius
Theocritus
Theodorus Gaza
Theophrastus
Turnebus
Virgilius
Ulysses Aldrovandus
Wottonius
Xenophon,

CATALOGUS AUTORUM,

quorum opera in hoc Theriotrophico
usus sum.

Ælianus
Albertus Magnus
Alciatus
Anaxagoras
Andreas Libavius
Angelus Politianus
Annales Vindeliciæ
Antonius Gvainerius
Aristophanes
Aristoteles
Athenæus
Avicenna
Autor Philomelæ
Baptista Fiera
Baptista Mantuanus
Beda
Bellonius
Biblia Sacra
Caspar Bauhinus
Caspar Peucerus
Celsus
Cicero
Columella
Columbus
Conradus Gesnerus
Conradus Lycosthenes
Dioscorides
Diphilus
D. Ambrosius
D. Augustinus
D. Basilus
D. Hieronymus
Eustathius

Felix Platerus
Ferrantes Imperatus
Francis. Valeriola
Francis. Massaria
Fulgosius
Gabriel Fallopius
Galenus
Georg. Agricola
Georg. Fabricius
Gvido
Gviliel. Rondeletius
Had. Junius
Hesiodus
Hesychius
Hieronymus Cardanus
Hippocrates
Homerus
Jacobus Hollerius
Joh. Bauhinus
Joh. Bodinus
Joh. Fernelius
Joh. Goropius
Joh. Wierus
Isidorus
Jul. Cæsar Scaliger
Lambertus Danaus
Levinus Lemnius
Macrobius
Manilius
Marcus Varro
Martialis
Mizaldus
Nicander

Nigidius

*Das patria nomen tua per monumenta, facisq^{ue} huic
Ut vita, ars & opes sint opera tue opus.
Reddere perge tua patria data, plura datisq^{ue}
Omnia debere ut gaudeat illa tibi.*

M. JOHANNES AB HOECKELSHOVEN,

IN NATURALEM
S I L E S I A E
HISTORIAM
CASPARIS SUENCK-
FELDII, MEDICI
CELEBERRIMI

ODE ALCAICA.

SICNE ergo Soles atque Proserpinas,
SWENCKFELTE, totas non Cerebri sine
Sudore multo, ponderosis
Est operis amor immoriri;
Somniculosi ut raro aliquid tibi,
Quamvis per astum vinque, papaveris
Indat laborum pertinaci
Latmius Endymion, quietis
Statæ madescens largius umidam
Vapore frontem & tempora languida ?
Menses per omnes arduorum
Mole frequente negotiorum

Quantum

AD CL. VIRUM
D. CASP. SCHWENCK-
FELTUM,

De Tractatu ipsius Zoographico.

NOSSE DEUM & sese verè sapientia prima est,
Ultima nec, reliqua & nosse creata DEI.
CHRISTUS Doctorum Doctor ter maximus unus
Doctores nostros hæc creat atq; vocat :
Ad volucres, inquit, vestros attollite vultus,
Inspicite inculti & florida prata soli,
Ex his non dubia & Patri confidere mente
Discite, qui certa cuncta tuetur ope.
Hujus ab exemplo doctus, Clarissime Doctor,
Si patriam sic vis nosse creata tuam,
Grata tuo tua sunt & grata futura futuro
Sæclo, posteritas si qua futura pia est.

M. NICOLAUS LUDOVICUS
Scholæ Lig. Rector.

In opus Physicum D. D.

CASPARIS SCHWENCK-
FELDI &c.

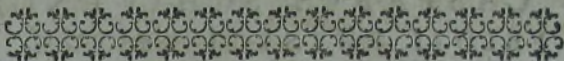
INdubio est ob te, SCHWENCKFELDE, Silesia magno,
Plus uter ex vobis debeat alterutri.
Ipsa tibi vitam, & quid vis dedit artium, opumq;
Tu vitam ipsi, artes, reddis, opesq; datas.
Reddis, quæ data sunt : patriæ tu plurane debes ?
Das, quod non reddat : debet ea ænne tibi ?

Das

Nuper struices ! Segrege in arculâ
 Quævis videndam se species dabat :
 Heic stirpium discrimina, illic
 Cernere erat genus omne Gemmas,
 Nostri repertas finibus, haut sine
 Argenti & Auri ac Fossilium omnium
 Dite apparatu. Sentientum
 Sæcula mille alibi figuras
 Diversa miris adspiciebam; uti
 Jovis fereni filiolas, Aves,
 Gregesque nantum squamivestres,
 Reptiliumque Animalculorum
 Spectacula plusquàm mirifica : ut Parens
 Natura nostro sub Jove nil feré
 Vi Dædalæ existimetur
 Subter humum, inque cæ, & ex eadem
 Profeminare, aut gignere in aëre
 Aquisve rari & monstrifici, in tuis
 Compendiosum quod locare
 Hospitium laribus recuset.
 At non in arcis has facitis tibi
 Gazas acervas lividas : omnibus
 Sed possidendas liberali
 Distribuî gaudes papyro;
 Doctâ papyro, congenitabilem
 Naturam & usum ac vim generum ratam
 Delineanti singulorum,
 Et methodo facili stiloque.
 Nondum ter acrem signa per obvii
 Phlegonta Phœbus Zodiaci rapit,
 De PLANTULIS ex quo peritum
 FOSSILIBUSQUE anni dedisti

Quantum occuperis, novimus; & tuo in
Lare hospitali vidimus: anxie
Nunc CERVIMONTANO popello
Viva tuæ sitiente Hygeiæ
Pocilla: nunc & finitimis opem
Tuam obstinatè sollicitantibus
Tam civibus, quàm conglobatis
Nobilium agminibus virorum;
Glebosa amœnæ jugera SLESIDOS,
Et imminenti rura BOHEMIÆ
Gaudentium impressis aratris
Findere, divitiore censu.
Quos languentes Pœonium in modum
Succinctus herbis vividioribus
Succo & salubri tam recoctos
Et vegetos dare suesti: utrumque ut
Porrexe gnatum non Epidaurii,
Neque Æsculapum pharmaca credim
Præsentius, per tempe habentes
Thessala, seu Pelopis rotundâ
In Cherronêso. Proin' quasi nuspiam
Alii labores suppeditent, ita
Miracla Naturæ propriè
SLESIDOS indigenis abundè
Indulta terris munere Cœlitum
Indagine acri nec sine Apolline
Rimaris. Agros perque vastos
Vidi egomet, patriosque montes
Te curiosum ferre pedem; undique
His congerendis, quæ facerent rei &
Telæ institutæ. Vidi & hujus
Ipse domi penoris stupendas

Nuper

Ad Patriam Apostrophe.

Nomina Scribenti pecudum, volucrum atq; ferarum,
Et quæ plura foves, Slesia, jure faves.
Alma fave, firmasq; gradus constanter, & illum,
Atq; via simili quos juvat ire, fove.
Ut faveas, foveasq;, satis tibi censeo causæ :
Quod, quæ sis, mundo jam propè scire datur.
Nimirum istud habes modò munere Palladis, in te
Quæ sedem à Grajo transtulit orbe suam.
Te q; locans cælo, diversas extudit artes,
Et campum ingeniis pandit, amore tui.
Ne, veluti quondam, lateas, cùm scilicet essent
Hæc loca pellitis barbariora Scythis.
Nunc nulli cedis terrarum. Et tempore nullo
Ut cedas ulli, munus habeto Dei.

M. ANDREAS CALAGIUS
Vratislav.
P. C.

Librum Ævitati; nunc ANIMALIUS
Super docendis auctor idoneus

Idem æmularis : quod bonum sit.

Maçtè Genl atque operæ beatæ

SUENCKFELTE follers ! Maçtè o Apollinis

Germana proles ! Scilicet hoc pol est,

Hoc est benignam præbuisse

Materiam Patriæ inquilinis;

Dantis JEHOVÆ tot bona tantaque

Deprædicandi : hoc nempe reciproca est

Rependere Altrici benignæ

Præmia promeritasque grates.

Hoc est, Lucernam non modii invido

Damnare claustro : sed patulam suis

Aptare Lychnuchis; ut almæ

Munera lucis aliis ministret.

Silvas SABOTHIS montibus arbitrer,

Ferasque silvis, gramina pascuis,

Pisces abundantanti VIADRO

Defore, aves per inane magnum

Non serius : quam nominis in tui

Clarore telam textet Aráneus;

Famamque Lethæus tuorum

Sustulerit meritorum Obâter.

M. MEL. LAUBANUS

Illustris Gymnasii Goldberg.

Pro - Rector pangeb.

Ad

Et cuncta brutorum subacta,
Præter atrocem animum Unicornis.
Boa & repentum quodque nocentius
Silesianâ vixerat inscium
Tellure; cunctorum at figuras
Tu libro in hoc prior edidisti.
Qvis non celebri carmine doctior
Vates Camœnis grande negotium
Collaudat, & conscripta quæque
Silesiacis animata terris?
Qvis Cous? aut quis non celebrat Sophus
Opus venustum? quis Physices amans
Non concinit magnum laborem?
Quæ tacet ora Librum avi-clarum?
Sed ne relictis, Calliope, modis
Coi retardes nomina Phœbici,
Parnassico mecum sub arvo
Tange chelyn graviore plectro.

M. CASPAR CONRADUS P.L.

IN CL. VIRI
D. CASPARIS SCHVVENCK-
FELDII PHYSICI REIPUB.
Hirschbergensis Ordinarii

THERIOTROPHEUM
SILESIACUM.

*Parodia ad Od. 1. lib. 2.
Horat.*

MOrbum ex peracto crimine noxium,
Morbique causas, & genera, & modos;
Virisque Parcarum; gravesque
Lethi inimicitias, & ausa
Nondum expiato tetrica corpore,
Laboriosi plenum opus ingeni
Versas: & sublevas miscellos
Suppositos Lachesi severæ.
Paullum perennis cura negotii
Relinquat ædes: mox, ubi publicas
Res factitaris, grande munus
Panfophico repetis calore.
Prædulce cunctis præsidium malis,
Et concidenti, vir bone, corpori,
Cui Phœbus æternos honores
Antidoto peperit salubri;
Jam nunc sonanti murmure turgidas
Rimaris undas; jam nemora expetis:
Jam cura naturæ volantes
Quærit aves, aviumque formas.
Videre pisces jam videor vagos
Non impedito carcere conditos:

Et

*Non ante descriptis Silesis
 Alitibus, variisq; brutis
 Addis nitorem, quæ tibi Apollinis
 Sopho-Medenti numina servient?
 Phœbus quis in mundo capillis
 Ad genium statuetur auctis,
 Doctus volucres dicere Silesias
 Venâ politâ? quis neget urnulis
 Doctum reduci posse Cœum
 Tristibus, & Medicam reverti?
 Cùm Tu probatos undiq; nobiles
 Libros Medentium, Silesiacum & solum
 Ornare scriptis eruditis
 Pollicitus meliora pergis?*

BALTH. EXNERUS Hirschbergius
 JC. & Poeta Cæsarius f.

PSALM

In Historiam sive Catalogum
Animalium Silesiæ,

Viri Clarissimi & Excellen-
tissimi Dn.

CASPARIS SCHVVENCK-
FELDI

PHIL. ET MED. DOCTORIS
ac Reip. Hirschberg. Physici
Ordinar.

EPIGRAMMA.

Qui nuper stirpes & fossile quodque docebas,
Quod modò sub terræ viscere Slesis habet.
E terrâ ad cælum scandis, scribisq; volucres,
Quas modò sub cæli culmine, Slesis habet.
Addis & innumeras pecudum pecorumq; cohortes,
Atq; hominem, qui illas nobilitate præt.
Omnia scribuntur, quæ cerni animalia possunt,
Et Grajâ & Latîâ scripta leguntur ope.
Opus auditu rarum! visuq; venustum!
O opus & lectu dignum & amore læminum!

INEUND. CATALOGUM
&c.

Parodia Odæ Horat. 29.
lib. 1. Carm.

Caspar, vetustis nunc Arabum invides
Libris: & altam quæris adorem,

Non

LIBER PRIMUS
Animalium generalis con-
sideratio.

ΘΗΡΙΟΤΡΟΦΕΙΩΝ
S I L E S I Æ.

 Hæ, θηρίων τό, feram
aut beluam veteri-
bus propriè signifi-
cat. Interpres Dio-
scoridis non simpliciter pro
fera, sed veneno obnoxia be-
stia, ut Vipera, Lupo, accipit.
Hinc θεινικα, à Medicis dice-
bantur pharmaca ex plurimis
simplicibus, industria singu-
lari, sumtu maximo conge-
sta, composita & arte permi-
sta; vel quòd illarum carnes,
ut Vipera recipere, vel poti-
us quòd earum venenis ad-
versarentur. Interdum θη-
ριον vocabulum etiam de Le-
poribus, Avibus & aliis Ani-
malibus, veluti apud Xeno-
phontem, intelligitur. Ex hoc
lata significatione componi-
tur θηριοτροφία, Est θηρι-
οτροφία Vivarium in quo fera
aluntur. Erant. n. Vivaria se-

pra quædam loca, in quibus
fera viva pascebantur. Mar-
cus Varro libro 3. de Re Rustica,
Leporaria dicit appellari, in-
quiens: Villaticæ pastionis
tria sunt genera, Ornithones,
Leporaria, Piscinæ; alii Ro-
boraria vocant.

Vivaria Aprorum & Gli-
rium cæterorumq; sylvestri-
um primus togati generis in-
venit Q. Fulvius Lippius, qui
in Tarquinienfi septa habuit
jugera 40. in quo erant inclu-
si Lepores, Cervi, Apri, Ca-
preæ, Oves fera &c. Nec diu
imitatores defuere L. Lucul-
lus & Q. Hortensius.

Gordiano Imperatori eti-
amnum privato erat sylva,
in qua habuit Cervos ducen-
tos, Britannos eqvos feros 30.
Oves feras albas mille, de-
cem Capreas quas inaurari

A

fecerat,

PSALM 103. V. 22.

Benedicite Iehovæ omnia
opera ejus, in omnibus
locis Dominationis ejus.

Sic Imperator noster Romanus Rudolphus Dei gratia II. omnis generis bestias, veluti Leones, Tigrides, Pantheras, Ursoſ, Lynceſ, Aquilas, Falconeſ alboſ, & alia plura, Pragæ in arce regia, certis lociſ tanquam clauſtriſ coërcet.

Hodie paſſim extant Leporaria Ducum, Baronum, Magnatum, in quibꝯ cūm iucunditatis, tūm utilitatis gratia, Cervi, Capreoli, Damæ, Leporeſ, & ſimilia Animalia paſcuntur.

Hunc Animalium Sileſiæ diſcuſſum Theriotrophei nomine inſignivi, eo nomine, quod hīc non integra & univerſa Animalium hiſtoria contineatur; ſed quorundam ſaltem & quidam plurimorum, eorumq; tum perfectorum, tum Inſectorum, partim domi natorum, partim aliunde acquiſitorum natura perſtringatur. Cujus autorem agnoſco, non Q. Fulvium Lippium, non M. Lælium Strabonem. non Q. Hortenſium, vel Imperatorem aut Regem aliquem potentiffimum: ſed ſummus Rerum Opifex ipſemet Deus Vivarium hoc inſtituit, qui ut uni-

verſum Terrarum orbem tanquam vivarium ampliffimum & ſpacioliſſimum condidit, (eumq; in certas quasdam claſſeſ ſeu regioneſ diſtribuit, variisq; non ſolūm Stirpibꝯ ac Plantis adornavit, verum etiam innumera Animalium varietate proſpexit, ut Homo, quem tanquam Cultorem & Dominum inſtituit, inde omnia ea ad Corporiſ ſui ſuſtentationem & conſervationem neceſſaria, ceu ex promptuario quodam deſumeret, Animum volūptate recrearet, ac inprimis Deum conditorem ſuum verè agnoſceret & jugiter celebraret) ſic etiam pro immenſa ſua miſericordia & bonitate inexhauribili, hanc terræ partem, quæ Sileſia dicitur, adeo benignè reſpexit, ut quæ olim deſerta, inculta, ſterilis, & ſylviſ denſiſſimiſ horrida, jam fertilis maximeq; exulta videatur. Olim erat domicilium gentiſ feræ, barbaræ, de Deo nullam cognitionem habentiſ; hodie Dei gratia Populuſ Deum timenſ & celebranſ hanc incolit: olim latronibꝯ & incurſionibꝯ, nec non inteſtiniſ belliſ dilacerabatur & devaſtabatur,

fecerat, Struthiones Mauros
miniatos 300, Onagros 30. A-
pros 150. Ibices 200. Damas
200.

Aviaria primus institu-
it, inclusis omnium generum
Avibus, M. Lælius Strabo,
Brundusii: equestris ordinis,
Ex eo cæperunt Romani
carcere coercere Animalia,
quibus Natura cælum assi-
gnaverat. Plin. lib. 10. c. 50.

Marcus Varro Qviridium
doctissimus & elegantissimus,
in Ornithone quem animi
causa constituit sub Cæsine,
longè vicit non modò arche-
typon inventoris *ὁ, ὡς, ὅ, ὅ, ὅ, ὅ*
αἰών M. Lælii Strabonis, qui
Brundusii primus in peristylō
habuit exhedra conclusas A-
ves, quas pasceret objecto re-
te, sic etiam in Tusculano
magno ædificio Luculli, ut
ipse Varro tradit lib. 3. c. 3. de
Re Rustica.

In villa Ostiensi M. Seius
habebat greges magnos An-
serum, Gallinarum, Colum-
barum, Gruum, Pavonum,
nec non Glirium, Piscium,
Aprorum, & cætera venatio-
nis, ex quibus rebus Scriba li-
brarius libertus in annos sin-
gulos plus quinquagena

millia é villa carpere dice-
batur.

Piscinas quàm refertas
habuerint preciosissimis pis-
cibus Romani illi nobilissimi
Principes, L. Philippus & Q.
Hortensius, quos Cicero Pis-
cinarios appellat, etiam il-
lud indicium est, quod M.
Varro in libro de Agricultura
refert, M. Catonem, qui post
Uticæ periit, cum hæres testa-
mento Lucilii esset relictus,
Pisces de piscina ejus 40. mil-
libus vendidisse, *Macrobius lib.*
3. Saturn. c. 15.

Corbularum vivaria instituit
Fulvius Hirpinus in Tarqui-
niensi, paulò ante civile bel-
lum, quod cum Pompeio ma-
gno gestum est, distinctis qui-
dem generibus earum, sepa-
ratim ut essent albæ, quæ in
Reatino agro nascuntur, sepa-
ratim Illyricæ, quib. magni-
tudo præcipua: Africaræ
quibus fecunditas: Solitariae
quibus nobilitas.

Romanos imitati sunt Im-
peratores, Reges, Principes,
Duces, qui voluptatis & recre-
ationis causa, magnis sumti-
bus aliunde ex remotis ter-
ris, accersitis Animalibus vi-
varia extruxerunt.

ultra 19000. *Arces* Ducum Baronum, Equitum, Nobilium, Magnatum plurimæ, reticeo *Cenobia*, *Abbatias* & *Canonicorum collegia*, de quibus in Catalago nostro stirpium & Fossilium Silesiæ egimus.

Animalia quæ in hoc cheriotropheio aluntur, varia & plurima sunt, ac sequentibus quinque libris offeruntur.

Præfectus est Homo non quivivis, sed Silesiacus, cui Deus ex mera gratia hanc terræ partem concessit, ut eam coleret, plantaret, & omnibus cum terræ nascentibus, tum Animantibus in cibo & medicina pro arbitrio cum gratiarum actione frueretur. De cuius origine, propagatione, partibus internis, externis, cōservatione, destructione, brevi post, si fata vitæ concesserint, peculiari volumine differemus.

DE ANIMALIBUS in genere.

Zωον, & πρὸ τῆς ζωῆς á vita. Animans, Animal, Être sensible Creatur. Corpus est vivum anima sentiente præ-

ditum, ut Homo, Leo, Aquila, Delphinus, Anguilla, Mus, Aranea.

Viventia seu Animâ informata Corpora triplicia sunt, 1. *Quædam* Animam obtinent *ἄνευ τινὸς* nutritivam seu vegetalem, quæ virtute vitali quidem vivunt, pullulant ac germinant, sibiq; simile procreant, sed omni sensu privantur, ut Plantæ & Stirpes. 2. *Aliæ* non solummodo vegetatricis Animæ viribus instructæ sunt, verumetiam sensuum iudicio, cuius opinione ad bonum feruntur & mala declinant, præcellunt, ut Bruta. 3. *Aliæ* deniq; intelligentia & ratione sunt prædita ac reliquorum, nempe vegetantis & sentientis vires omnes sub se comprehendunt, ut solus Homo, qui omnium animalium perfectissimum, rationalis, ad iustitiam & sanctimoniam veritatis secundum Deum fuit conditus, ut reliquis omnibus tanquam Dominus præesset ac dominaretur.

Animalium Differentiæ.

Differentiæ & species Animalium sunt variæ, quæ sunt

ut peregrinari non tutum esset: nunc sylvis densis ac vastis cæsis ac diminutis, in certos Ducatus divisa, oppidis, & pagis innumeris referta est, ut cuius tuto ac secure iter facere liceat. In summa tanta omnium rerum, sive Corporis conservationem species sive Animæ salutem consideres, abundantia affluit, ut nulli provinciæ quamvis amplissimæ cedat.

Situs. Positum est in ea Europæ parte quæ Germania dicitur sub grad. longitudinis 38. 39. 40. 41. 42. præter paucas minutas: Latitudinis verò 50. 51. 52. ferè inter Bojemiam, Luzatiam, Marchiam Brandeburgensem & Poloniam.

Figura ejus non rotunda seu circularis, sed tetragoni formæ laterum inæqualium. Longitudo enim quæ miliarium est plusquam quadraginta germanicorum valde superat latitudinem quæ vix est miliarium viginti.

Sepimentum. Munitur natura, Austrum versus muro quadraginta leucarum, montibus videl. Sudetis, qui ab occasu Orientem versus ex-

currunt, Silesiam a Bojemia & Moravia determinantes, tandem cum Carpatho junguntur. A Septentrione & occasu occurrunt vastæ sylvæ cum Viadi parte. Occidentale latus claudunt & obvalant Aquæ ductus qui sunt Luza, Qvadás, Boberus.

Loca Animalibus destinata.

Sunt varia & quamplurima:

Montes Sudetes, Carpathi juga, **Colles**, **Sylvæ** vastæ, **Nemora**: **Fluvii** insignes, Viadus, Boberus, Cattus, Qvadás, Torrentes & rivuli ex Montibus decurrentes innumeri: **Stagna** plurima veluti Cunicense, Slabacense, Culmenense, Brenningense, Ilgenense, Svibocense, Nastich dictum, & alia multa, quæ magnam alunt piscium variorum copiam. **Piscinarum** per universam Silesiam infinitus fere est numerus qui Cyprinos gignunt laudatissimos præter Lucios, Carasas, Erythrophthalmos &c. **Agri**, **Campi latissimi**, **Prata**, **Ericeta**, **Urbes & oppida** numerantur centum viginti & plura, **Pagi ultra**

qvorum Corpus habet quidem unum colorem, sed non omnia ejusdem generis Corpora, ut Bos albus est, at non omnes.

ποικίλα, varia; vel toto genere ut Panthera, Pavo: vel parte, ut Boves, Capræ.

6. Alia sunt Civilia πολιτικά, quæ labore communicant, id est qvorum opus communi efficitur opera, munusq; idem omni est, ut Homo, Grus, Apis, Formica. Horum alia sub duce degunt, ut Apes; alia nulli subdita sunt imperio, ut Formicæ.

Incivilia, quæ inter se pugnant, ut Carnivora.

7. Quædam sunt; Cicura, mansueta τῖθασσα, ἡμικρα, ut Homo, Mulus, Canis, Gallinæ, Columbæ.

Fera perpetuò, ἄγρια, ut Lupus, Lynx, Tigris.

non perpetuò, sed interdum mansuescunt, ut Elephas, Ursus, Corvus, Leo. *sec. illud.*

Longa dies homini docuit parère Leones.

8. Nonnulla Stabilia, sede stabili vivunt, quam nunquam mutant, nec peregrinantur, ut Domestica, Con-

chilia, Ostrea, Conchæ, Spongiæ marinæ.

Mutant, sed statuto tempore, ut Grus, Ciconia, Hirundo, Acipenser, Salmo.

9. Alia venantur, ut Lynces, Aquilæ, Bubones, Lucii, Siluri. Recondunt, ut Cricetus, Nucifrangulus, Formicæ, Apes.

10. Alia domicilia sibi parant, ut Talpa, Meles, Vulpes, Formicæ.

nullis includuntur casis, ut Quadrupeda ferè omnia, Insectorum plura.

Cavernas subeunt, ut Ursi, Lacerti, Serpentes.

per summa Telluris degunt, ut Canis, Equus, Armenta. tota hyeme delitescunt. Horum alia sibi annonam parant, cujus ope in vestibulis vescantur, ut Criceti, Apes, Formicæ; alia sine cibo & potu hyemem ferè transigunt ac dormiunt, ut Ursi, Taxo, Mustelarum genera, Serpentes, Glires, de quibus Poeta:

Tota mihi dormitur hyems,
& pingvior illo
Tempore sum, quo me nil
nisi somnus alit.

muntur *partim* ab eorum formis; *partim* à materia five partibus quibus constant, quas alia ab aliis diversas habent; *partim* ab accidente, ut à vietus ratione, à vitæ actu, à moribus eorum, ab usu, à motu, colore &c.

1. Animalium alia sanguinem habent, ut Homo, Equus etc.

Alia Exangvia sunt, ut Apes, vespræ.

2. Alia vescuntur carne, ut *σαρκοφάγα* Carnivora, *ωμοφάγα*, Leo, Lynx, Lupus, Aquila, Accipiter, Polypus, Lucius, Astacus etc.

alia frugibus, *καρποφάγα* frugivora, ut Apes, Cervus, Boyes, Columbus, Cornix frugilega.

alia omnia attingunt *πανφάγα*, Omnivora, quæ herbis, fructibus, vermibus, seminibus vescuntur, ut Ursus, Pica varia, Corvus, Insecta nonnulla, ut Muscæ, Vespræ.

alia *ιδιότροφα* cibo sui generis utuntur proprio, ut Avis Paradysi aëre, Apes Melle, Aranei venatu Muscarum.

3. Quædam in uno vivunt Elemento:

In Aere ut Volatilia.

in Terra ut Quadrupeda.

in Aqua ut Aquatilia,

quædam in duobus, ut *εμφοβία*, *επαμφοτεγίλας* &c. vel ut Aëre & aqua, ut Ardea, Mergi, Anates &c.

in Aere & Terra Vespartiliores. in Terra & aqua, ut Fiber, Lubra, Crocodilus, Testudo, Ranæ. Quædam in tribus in aëre, aqua & terra, Cygnus.

4. Nonnulla sunt Gregalia, quæ gregatim degunt amicaque sunt, ut Armenta, Cervi, Sturni, Columbæ, Cyprini, Lampretæ, Apes, Formicæ.

Quædam Solitaria, quæ non gregatim inimicaque vivunt, frequentiam vitantia, ut Leones, Vrsi, Lynces, Aquilæ, Delphinus, Silurus, Conger, Struthiones.

Quædam ancipitem vitam agunt, quæ modo sociate, modo solitudine gaudet, ut Lupi.

5. Alia *μονόχρεα*, Unicolora, ut Leones fulvi, quorum genus totum habet unum colorem, Corvi nigri, Olores candidi.

πολύχρεα Versicolora, ut Cuniculi, Porcelli Indici, Pistiaci, *ιλόχρεα*, Toricolora, quorum

Animalium partes.

Pars est corpus naturale consistens toti cohærens & ejusdem usui conferens, μέρος. *Ein Theil.*

Membrum μέλος, μέρος. *Ein Gliedmas/ Caro artus regens.*

Artus Ἀρθρον, μέλη, compages & nodi corporum. Qvædam sunt veluti vincula Membrorum quibus articantur & colligantur, Ἰσθμοί / *Gliedmassen.*

Articulus Ἀρθρίδιον. *Gelenck/ Gleichstirn / junctura & nodus Membri.*

Corpus σῶμα, σώμα, quasi vinculum Animæ, quo alligatur corpori, *Ein Leib.*

Corpusculum σωματίδιον, id est, parvum Corpus, *Ein Leichstirn.*

Corpus mortuum, Cadaver, Cassum animæ Corpus, νεκρός, *Ein Leich / Todter Körper/ Nas.*

Anima ψυχή, die Seele. est forma vivificans.

Anima alia est Stirpium, quæ vitam vegetalem largitur.

Bestiarum, quæ cum vegetatione sensum & mo-

tum tribuit. Hominis, quæ vegetalem, sensualem & intellectualem vitam largitur: hæc separata à Corpore per se subsistit & immortalis est: Illa Stirpium & Brutorum perinde ac forma domus aut fenestræ petit ædium ruina.

Partes Animalium

aliæ sunt *Communes.*

Omnibus, ut Cor, Caput, Venter, Os, Oculus, Intestinum.

Pluribus diversi generis, ut Pedes Quadripedibus, Avibus, Homini.

Proprie seu peculiare tantum Animalium.

Generi, ut pennæ Avibus, squamæ Piscibus.

Speciei, ut Lana Ovibus.

Partium item aliæ sunt Similares, ὁμοιομεγῆ μέγιστα, quæ sibi undiquaq; similes sunt: aliæ Instrumentariæ, ὁμοιομεγῆ δργανικά & ἀνομοιομεγῆ, quæ ex Similibus constant.

*Animalium partes**Similares.*

Cuticula Ἐπιδερμὶς δερμάτιον. *Ein Häutle/ Felle/ pars similis tenuissima Ce-*

B parum

λογικόν, Rationale, ratione præditum,
ut Homo,

Perfectum,
Εναιμόν,
Sanguineū,
seu sangvi-
ne prædi-
tum;

vel

Animal
aliud

Αλογόν seu
Brutū quod
ratione &
intellectu
caret,

aliud

Imperfectum, Εντμόν,
Αναιμόν, Exangve, San-
guinis expers, ut insecta
quæ sanguine carent, &
Corpus incisuris distin-
ctum habent. Apis, Hiru-
do, Eruca.

χρεσάιον ζῶον
extra aquam
degit. Terre-
strium omne
genus quod
vivit vel
in

Aëre, ut Volatilia, Volucra,
Aerivaga πῦνα vel πῦνικα ὅ
ἀερόπορο Plat. quæ alis & plu-
mis volant binisq; pedibus
gradiuntur, Stiegender Thier/
geflügel.

quaternis pedibus
incedunt, ut πο-
τεύτικα, πελά, τε-
τράποδες, Terre-
stria, Quadrupe-
da, Vierfüßige
Thier.
Pedibus carent, ut
εἰσπίστικα, ἑπταπό,
Reptilia, Serpen-
tes, Lumbrici,
Kriechend Thier.

Terra ut
χρεσάια,
Terre-
stria
quæ vel

νυκτόν ζῶον, Aquaticum, quod in aqua im-
moratur, ut Aquatilia, Natatilia, νωτικά
Schwimmende Thier / quæ in aqua degunt
victumq; ex humore petunt, nec sine humo-
re vivere possunt, veluti pisces.

pingve, quoties pabuli copia
suppetit.

Caro triplex. i. sincera seu
propriè absq; fibris, nunquam
per se, sed Musculi pars.

2. Musculosa.

3. Viscerum *παχύχυμα*,
qualis substantia Cordis,
Jecioris, Lienis, Renum.

Caruncula *ἀγνόν, σαρ-
κιδίον, κρεάδιον* Ein Stück Inn
Steisch.

Musculus, *μῦς*, Die
Maus pars ex simplici carne
& villis nervosis contexta.
Media præcipuè Musculi pars
est caro, extrema desinit in
tendinem.

Glandula, *ἀσθή, ἔμ*
Drüse, Adhæst *συσκοπὶ σαρ-
κιδίῳ*, Carni proximi natu-
râ, veluti conglomerata Ca-
ro, sed exangvis.

Glandulæ triplices sunt.

1. densæ, sicciores, vaso-
rum, venarum scil. & arteri-
arum fulcimentum, neq; sen-
sum neq; motum habent, neq;
nervum ullum.

2. rariores, cavernosæ, fistu-
losæ ac mûdidx, spongiæ
in modum, humore imbutæ.

3. siliæ

ut salivares, Testes, in Mam-
millis &c.

3. utriusq; generis admo-
dum exiguæ, ut vulgus ipsum
lateant, veluti in Mesenterio.

Pingvedo, Adeps, Axun-
gia generaliter sumitur, pro
cujuscunq; Animalis oleosa
& pingvi substantia, sive du-
ra & concreta, sive liquida &
fluida fuerit.

Adeps, *πῦμα, κνίσα, Ar-
vina*, Schmer/Schmalz/Sei-
ste, pingvedo subcutanea, seu
oleosa & pingvis substantia,
Sebo liquidior, quæ ad ignem
facile liquefcens difficile rur-
sus densatur, oleo longa ve-
tustate incrassato similis. Gi-
gnitur ex sanguinis parte ma-
gis aëria pingviq; & fluxili,
per tenues venas effusa circa
Animalis membranofas ac
nervofas partes, ubi cogitur
& concrefcit. Repertur
in Animalibus humidioribus
utrinq; dentatis, non Corni-
geris & multifidis, ut in Ho-
mine, Leone, Urfo, Porco,
Cane, Gallina, Aquila, An-
sere.

Sebum, Sepum *σεία,*
Adeps solidior, Binsch/Ste/vn

parum exteriori involucrio similima.

Cutis $\chi\sigma\omega\varsigma, \delta\epsilon\rho\alpha$, Pellis, Corium, Haut / Häut / Leder / corpus est nervosum, totam Corporis superficiem exornans atq; protegens, idq; decoris gratia; etiam ut offensam & noxam omnem prohibeat. Contextus perpetuus in omnibus Animalibus, nec alibi interpellatur, quàm ubi naturales meatus, ut in ore & excrementorum exitibus & unguitibus.

Cutis crassior Brutorum; tenuissima Hominis.

Cutis meatus, Meatus cuticulares *Plin.* Pori, Foramina invisibilia Cutis *Cels.* πόροι, die Schweislöcherlin.

Membrana, $\upsilon\mu\lambda\epsilon\iota\tau\alpha\rho\tau$ Hautoilin / pars Cuti prætenui spissæq; similis in sanguineis Animalibus, Cute ficior.

Membranula $\upsilon\mu\lambda\epsilon\iota\sigma\iota\upsilon$ Ein Häutchen.

Tegumentum, Animalium: vel molle: & læve ut Cutis Hominis.

Villosum, Corium *Qvadrupedibus*,

DURUM CONTINUUM.

Corticeum, Oviparis pedestribus ut Testudini.

Crustaceum, Crustatis, Cancris, Locustis, Astacis;

Testaceum filiceum, Ostreis *DURUM non continuum.*

pennatum, Avibus.

Squamosum, Piscibus.

aculeosum Hystrici, Erinaceo.

Pilus, $\rho\iota\lambda\iota\varsigma$, crassior & procerior lana. Gignitur ex vaporibus fuliginosis ex Cute prodeuntibus, jam lori formam adeptis. Haar.

Pilos habent Pedestria, quæ differunt:

substantia, dum alii duri, molles, mediocres.

Colore, dum quidam albi, nigri, rufi, flavi, medii.

copia, dum pauci vel multi, *magnitudine*, dum longi, breves vel crispi

Pili defunt Avibus, Piscibus, putamine Insectis.

Caro, $\rho\epsilon\sigma\varsigma, \mu\epsilon\sigma\epsilon\alpha\varsigma$, Fleisch / Caro quasi carens vita, est veluti molle fulcimentum & pinguiusculum ossibus impositum, ornandi pariter & velandi causa. Aboletur & in venas ac fibras transir, quoties extenuatur Animal & gracilescit. Vertitur in

pingve

ossibus proportionatur, humorem in medullæ speciem continens.

Gressilium Nares, Aures, Extrema, cartilagine constant.

Oss, ὀστέον, ὀστὴν / omnium partium durissimum maximeq; terrestre, naturâ siccissimum. Ossa habent sanguine prædita omnia, quæ ad proportionem tantummodo, duritie, mollitie, magnitudine, figura aut multitudine discrepant.

Paulo differunt Avium ossa.

Proportione eadem sunt piscium, aut aliquod obtinent quod vice fungitur ossium, spinam aut cartilaginem.

Ossa: grandis, ampliter concava & medullosa, Hominis,

Minora, solida ac sine Medulla ferè, Leonis.

Densa & dura, Robustioribus Quadrupedibus, Camelo Pantheræ, Lupo, Equo: Avibus, Aquilæ, Accipitri, Corvo.

Laxa, cava & levia, Imbecillioribus Animalibus, Homini, Ovi, Capræ.

Nervus. Νῆρον ἢ Νῆρ, Neger Nerv, Nischse / Nervus pars est longa, alba, porosa,

per quam sensus & motus à Cerebro in universas Animalis partes diffunditur.

Nervi sunt omnibus Sanguineis: prætenues incerti, Piscibus juxta spinam.

Sanguis, αἷμα, Anima Visus vitæ thesaurus.

tenuior, crassior, Bubulus sincerior, turbulencior, frigidior, calidior.

Multa de Sanguinis Animalium viribus, à Scriptoribus prodita sunt, quæ factio periculo fabulosa potius & vana reperiuntur quam vera. Galenus.

Cruor, sanguis ater à vulnere manans, germinem Visus.

Sanies ἰχθῆρος inconcoctus sanguis, etiam quod in Exanguibus vicem sanguinis præstat.

Pituita, φλέγμα, sanguis crudus imperfectè coctus, Feuchtigkeite / wässrig / roh Geblütte.

Bilis flava χόλη ξαυτή, Galle / Cholera. Humor amarissimus folliculo quodam Hepati adnato inclusus.

Pauca Animalia felle carent, Asinus, Cervus.

Pleraq; habent, idque humidius

gel/Dolch. Crassius & durius.

Adipe: fragile est nec ad ignem tam facile liqvescit & funditur, fususq; ac liqvesfactus celerrimè coit ac congelatur. Sebum habent Animalia terrestria & sicca non utrinq; dentata, Cornigera, ut Boves, Cervi, Hirci, Oves.

Axungia, ὀξύγχιον, Schmalz / Fischtron / Adeps fluidior, Liqamen: Pinguedo est media inter oleum & adipem crassioris consistenter. Raro & difficile post liqvationem concrevit, veluti Piscium, Angvillæ, Testudinis, Lutræ.

Medulla μυελός Diosc. ἐντέριον, das Marck in Weissen / alimentum est sanguineum, quod in ossa spinamq; distribuitur, concoquitur & in ipsorum naturam transit. Omnis medulla mollior, calefacit, rarefacit, ulcera replet. Colligitur æstatis exitu, appetente Autumno & hyeme, in usum Medicum.

Vena φλέψ, ἐπαγίδις μός, Blutader / sanguinis canal. Non æquè in omnibus patet venarum series.

Arteria, ἁρτηρία, Ἀρτηρία

vena pulsabilis, sanguinem continens arteriosum, Pulsader / Schlagader.

Fibra, villus, ἵψ, Zäferlin / Zäferlin der Ader / Mediæ inter nervum & venam naturæ.

Tendo, τένων, Ἀπὸ νεύρωσις μυῶν Gal. Ein Sehne / Seime / Spanader / naturæ mistæ, mediæ inter Ligamentum & Nervum. In hos Musculi desinunt.

Ligamentum, συνδεσμός, quo ligantur ossa, Corpus nervosum, album, exangve, solidum sine sensu, concavitate expers, ex osse ortum habens, Os ossi aut Musculum ossi conjungit & tanquam vinculum continet. Haarwachs.

Cartilago χόνδρος Kroschel / Knerpel / ejusdem ferè cum Osse naturæ, ex osse ligamentoq; constans, verum ligamento durior, osse mollior. Inferitur articulis veluti pulvinar, ne attritu mutuo laxantur ossa.

Cartilago: Terrestrium nullo foramine hincit, nec Ossium more medullâ continet.

Aquatilium, Cartilagineis ossibus

Capitulum, κεφάλιον
Ein Köpflein.

Vertex capitis, κορυφή
μεσότητος Orph. Der Wirbel
auffm Haupte / Calvæ medi-
um discrimen & æquamen-
tum Capillorum.

Sinciput, βρεγμα, βρεγ-
μὲς pars prior, das vordertheil.

Occiput, Occipitium,
ὀπίον, pars posterior das hin-
dertheil.

Calvaria, Calva, κρανίον
q. κράνεις id est, galea, qvód
Cerebrum integat, Hirnscha-
le / Perficitur continuo osse,
Cani compacto ex pluribus,
Homini & reliquis Anima-
libus.

Commisuræ Cranii,
ἑσφαισὺν συμβολαῖ, γαμμοί. Su-
turae die Fugen der Hirnscha-
le.

Pericranion, περικρα-
νίον, Cutis Calvariam inte-
gens & capillos generans, die
Haut der Hirnschale.

Corona, στέφανος, περιδέρ-
μος, extremus Capillorum
ambitus Haarfranz.

Facies, πρόσωπον, das
Antlitz / das Antlitz pars in-

Homine tantum, qvæ in prio-
re parte Calvæ subiacet. Quia
Homo unus Animalium e-
rectus est, solus prospicit an-
tè versus, vocemq; antè versus
mittit.

πρότομον In pisce & Bove.
ῥάμφος Rostrum, ῥύγχος
der Schnabel.

Frons, μέτωπον ἢ ὄν, με-
σόφρον die Stirne / pars faciei
sub Sincipite posita, inter id-
ipsum & oculos existens.

Tempora, κρατάφοι, κόρ-
ραι, ab utraq; frontis parte si-
ta, die Schläffe / pars inter u-
trumlibet Oculum, Aurē &
Verticem.

Oculus, ὀφθαλμός,
ὄμμα Ocellus Ein Auge.

Sinus, Oculi pelvis, Ocu-
li cavum, κόγχος Roll. πυελίς
Ruff. das hohle der Augen / Con-
cavae altitudines, quibus Ocu-
li continentur, qvæ Palpebras
circumdant.

Supercilium, ὀφρύς,
ὀφρύων, ῥέσος, ἰλαί, Aug-
brauen / Ductus Pilorum supra
Palpebras Ober Augenbrauen.

Intercilium, μεσόφρον
Ruff. Intermedium inter su-
percilia spacium, unde Na-
sus incipit, estq; depile.

Capita

midius ac maximé imbecillum, Majora Animalia, Qvadrupeda, Pisces, Olor.

Subtilius minora, Lynx.

Acrius & siccus, Aves rapaces, Aquila, Accipiter.

Omnis fellis vis est acris & excalefaciens, intensis tamen & remissis viribus.

Bilis atra, μελαγχολία, χολή μελαινα, sangvis crassior seu feculentus, Schwarz Blut / Melancholey.

Succus, χυμός, χυλός, Humor in corpore valente abundans, Saffi / qvalis est Chylus in ventriculo, & Chymus in Hepate.

Genitura, γένος, γονή, σπέρμα, σπέρμα, Naturlicher Samen / Semen naturale, semen genitale.

Excrementum, περιττώμα, Wüst / vnslat / vberflüssiger vnraht.

Saliva, σπύλον, πτύσμα, σάλιον, Sputum, Geißel / Speichel / Oris excrementum.

Spuma, αφρός, Schaum / sordities qvadam ebulliens

in saliva, in sanguine, &c.

Sudor, ιδρώς, Schweiß / Excrementum aqueum per cutem exudans.

Muccus, Mucus, μύξα, λέμβος, βλεννα, Narium humiditas & crassior pituita, Nos.

Lotium, Urina, ὕρον, Harn / Urin / tertia concoctionis excrementum serosum.

Alvi excrementum, Alvus, Stercus, Merda, κόπρος, σκαβαλον, Αφώδιον γάζος, Dreck / Kot / Mist / Binstat.

Animalium Partes Diffimilares.

Caput κεφαλή, κά, α. σφαίρα, Das Häubt / der Kopf / Superior in Animalis corpore pars, qvæ Cerebrum continet, & in qvo sensus omnes demto tactu, (qvi in toto Corpore æqvabiliter tusus est) interpretes & nuncii rerum, tanqvam in arce mirificè ad usus necessarios collocati sunt, á qvo etiam motus in univfersum Corpus, veluti á fonte derivatur.

Capitulum,

feriorisq; Palpebræ, Augen-
wincfel / qui duplex utriusq;
Oculi.

κνγχι, anguli Oculorum.
juxta nares, Augenwincfel ge-
gen der Nafen.

ναρωπια, anguli qui tem-
pora ſpectant.

Oculi grandiores, Ho-
mini, Lynxi, Aquilæ.

mediocres,

parvi,

prominentes, Muri Co-
rylino.

conditi.

Auris, Οὔε, Ακοι, Poll.
Ακουσμα, Das Ohr / pars Ca-
pitis qvā audimus.

Auricula exterior, Omnis
Cartilago Aurem ambiens.

Auricula, πτερυγωμα,
qvafi Ala ſeu pinna, πτερυγορ,
Auris Cell. Ohrleypſin / Conſtat
ſolūm Cartilagine & cute.
Cartilaginea pars Auriculæ
latior.

Auricula infima, Anſa
Auriculæ, λοξος, Kropfel am
Ohr. Auriculas habent par-
vas ſeu perexiguas :

immobiles Homo.

mobiles Bruta.

Majores, Aſinus, Cervus,
Lepus.

Auriculis carent Aves, Piſ-

ces. Qvæ penna, cortice
aut ſquama integuntur, iis
patet meatus auditorius.

Capreolus, ἐλαξ, Ruſſ.
κοχλια. Poll. exterior Auricu-
læ ambicus, Der Ohrenrand.

Scapha, Αὐδανίξ, σκάφος,
Poll. pars interior, anfractus
cochlæ ſimilis, deſinit in os
qvod Auriculam planè imi-
tatur.

Concha, κόγχη, κόγχιστρον,
cavum Auriculæ.

Auris meatus, π'ρος
ἀκυστικος, Ακοη. Ruſſ. rotun-
dum qvod in medio eſt for-
men, Die hēle des Ohres.

Teſtudo, Καμάρα, conca-
merata Auriculæ pars, ubi
foramen Auris patet.

Nafus, ῥίς, μυκητήρ, Die
Nafe / pars faciei inter Ocu-
los, olfactus organum.

Nafum : habent ſpirantia,
explanatiorem Homines; mi-
nus Bruta,

Non habent qvæ non ſpi-
rant, ut Piſces.

Nares, μυκητήρ, & μυζωτή-
ρις, Ruſſ. ῥωθωνίς. μύτοι, fo-
phod, partes concavæ utriusq;
poſitæ

Capita Superciliorum, σφριώρ κειφαλαί, Partes Superciliorū, quæ Naribus proximæ sunt.

Οὐραι Caudæ quæ ad Tempora accedunt.

Τύλοι. Pili Superciliorum.

Palpebra, Gena, Plin. Βλέφαρον, σκύνιον, κάλυμμα, pars superius inferiusq; tegens, Visus tunica operculumve, Augendeckel / Augensteb.

Palpebra carent Pisces, Insecta, Crustacea.

Palpebrarum crepido, Ελυτρον, Εγχεύχωμα, Ορχος, Extremus Palpebrarum ambitus, unde Cilia excrescunt.

Cilium Βλεφαρίδες, τέγχοι, Ruff. pili, qui extremo Palpebrarum ambitui adherent, Augbrauen-Haar.

Cilia obtinent omnia quæ pilos habent. His carent Pisces, Insecta & Crustacea.

Pupilla, Κόρη, Augapffel / Augstern / pars oculi media, seu humor quo videmus.

Pupilla rotunda in Homine, oblongiuscula veluti rima in Brutis.

Oculi nigrum, Oculi

Iris, τὸ μελανὸν καὶ ἴρις, Oculi circulus Pupillam ambiens, Das schwarze im Auge.

Unicolor omnibus Animalibus in sua cujusq; specie, Atrum Bouum.

Cæsum, γλαυκόν, Fulvum χαροπόρον, Aquilæ, Lynxi, Leoni.

Caprinum Αἰγώπερον, Caprino generi.

Aquium ὕδαρον, aqueum Ovis.

Rufum, aureum seu croceum Buboni, Oto.

Verficolor, πολυχρόον, Homini, Eqvo.

Oculi candidum.

τὸ λευκόν, σφενδόνη, album quod postremo nigrum circumdat, Das weiße im Auge / Simile ferè in omnibus.

πρὸς αἱ partes Pupillæ proximæ.

Αἶωρ, Circulus qui candido proximus est.

πρὸς αἱ ultima pars candidi totius.

Ὡς totus Oculorum ambitus.

Anguli Oculorum.

Radices Oculorum, Εγκεισίδες, Augen cken.

Κάμπος Oculi angulus, pars communis superioris, inferiorisq;

amplum. Rictu Oris amplio sunt omnia Carnivora Animalia, Leo, Lupus animal, Lupus piscis, Rana piscatrix, Silurus.

Palatum, ὑπερώα, ὀφθαλμίσκος. Gal. der Gaumen.

Fauces, Guttur. *Plin.* der Schlachthaus, φάρυγξ, φάρυγγος, ἰσχυρός, pars illa Oris universalis, quæ Gulæ prætenditur, cibum & spiritum capiens.

φάρυγξ etiam dicitur Gulæ summa pars atque initium, sicuti postrema Stomachus, der Schlund.

Lingva γλῶττα, πλάκτυον γένος, *Noun.* pars sentiens saporem, die Zunge.

Lingva: absoluta, mollissima, lata Homini.

dura, crassa Quidrupedibus viviparis.

longa & bifida Lacertis, trifidula & tenuiss. vibrans & prælonga Serpentibus.

imbricatæ asperitatis ac limæ similis Lyncei, Leonis, Pardis.

ossæ: spinosa Piscibus quibusdam: ut Trutis, Salmoni,

tota Certhiæ.

apice extremo Picorum generi, Jynge.

Imperfecta,

Tota adhærens palato Testudini.

Proglossis, pars prior quæ acuta est.

Hypoglossis ὑπογλωσσίς, Caro quæ attingit inferiorem Maxillam.

Tonsillæ, παρίδματα Gal. Αντιάδες ἀσχοί Hipp. Amygdala *Chir.* Glandula, quarum in intimo ore quatuor conspiciuntur: binæ ad Lingvæ radicem singulæ, utrinque conspiciuæ, & binæ peculiæ, quæ μύλα Polluc.

Columella, κίωμα, γαστήρ das Zäpflein/ particula carnea oris penitior parte hærens σαφλοφόρον, Uvula.

Gingivæ, ὄνυα, Zähu, fleisch / Carnes quæ Dentes continent. Internæ, ἑνὲα: externæ, ὀνύα: quæ inter Dentes continentur, ἀγροί.

Dentes, ὀδόντες, τομῆς Zähne quorum usus primarius ut cibum conficiant, secundarius, ut voci articulatæ interviant, invadant, defendant, retineant.

positæ, quæ meatum præbent spiritui, Nasi foramina seu fenestrae *Nasenhöler/ Naselöffner.*

Foramina ante os habent, sed non explanata Aves, Serpentes, Ovipara.

Interfinium, κίωρ, ἰσθμίου, διάφραγμα, *Interseptum*, *Intersepimentum* vel discrimin *Narium*, *Imbrex Narium* *Arnob.* Nasi pars cartilaginea quæ Nares vel meatus ipsos discriminat, *Mittelwende der Nase.*

Nasi orbiculus, *Pirula* *istd.* Orbiculus proruberans, cui subsunt Nares, seu tota Nasi summitas, *σφαίριον* *Ruff.* das runde Köpflein der Nase.

Alæ, *Pinnulæ*, πτερυγία, ὑπὸ πτερί, externæ *Narium* partes seu pulpa utrinque orbiculum Nasi sepiens.

Vibrissæ, *Narium* pili das Haar in der Nase.

Malæ, μάλα, *Genæ*, partes sunt, quæ sub cavis inter Nasum & Aures veluti margines leviter eminent, Oculosque ab inferiore parte tutantur. *Wange/Backen.*

Buccæ, παρειά, γνάθος sub genis laxiores partes, quæ iracundis aut spiritui & pulmone re-

vocato compressis ad hoc labiis instantur, hilaritatem risumque indicantes *Polibacken.*

Lacuna, φάτσα, Cavum in Labro superiore sub *Naribus* *Grüblin* vnter der *Nasen.*

Labrum, *Labium*, χείλος, ἔκκερ ὀδόντωρ, *Hom.* χελών. *Leffse/ Lippe.* Caro permobilis, mollis, *Naribus* subjacens.

Labrum superius, *Oberleffen*, *inferius*, *unterleffen.*

Maxilla, *Mandibula*, γαρφύλα, σιαγών, γένυς, *Rinbacken.*

Mandibula superior, quæ soli *Crocodylo* & *psittaco* mobilis: *Inferior*, quam movent omnia *Animalia*: *superius*, deorsum, in latera, *Homo*, *Quadrupede*: *superius* deorsum tantum *Pisces*, *Aves*, *Quadrupeda* *Ovipara*,

Os, στόμα, λογιον der *Mund*/das *Maul*/pars omnibus *Animalibus* maxime communis, quæ *cibus* intro demittitur, quo ipsa augeantur ac sustineantur: seu fissura intra *Labra* & *Maxillas*, quæ *cibus* recipitur.

Os compressum, *rescissum*,

amplum

Collo privantur Pisces, quibus non manifesta gula.

Guttur, Aspera Arteria, Canna Pulmonis, *Ασπείρα Τραχεία*, die *Quengel* / das *Luftrohr*. Colli pars anterior cartilaginea vocem & halitum transmittens.

Circuli, Cannæ Pulmonis, *κρότωνες*. *Πίπρ*, *σεία χηες*, Bronchia.

Larynx, *φάρυγξ*, *βρόγχου κίφαλα*, Arteriæ asperæ pars summa, vocis instrumentum primum ac præcipuum, apparetq; in Collo tangenti durum.

Laryngis operculum, *ἐπιγλωττις*, Sublingvium *σίδ*. Ligula Lingvæ minor Plin. Anhelitus Lingvæ *Ἀδამας* *δάρσιν*.

Gula, *οισοφάγος*, *λαιμός σωμαχος*, der *Schlund* / die *Râse* / Canalis per quem cibus & potus in ventriculum descendit.

Thorax, *θώραξ*, *ὄλμος*, Truncus der *Kumpff* / tora ea pars Corporis quæ à collo ad Crura usq; seu pudenda trunca.

Pectus, *σθώραξ*, *σθῆτορ* die *Brust* / quod sub juguli clavicula est, prior Thoracis situs.

Pectusculum, *σέστορ*, *σθῆστορ*, Media Pectoris pars, quò concurrunt Costæ, à summo ad Cartilaginem usq; illam ensiformem.

Cartilago ensiformis, Os ensiforme, *ξιφοειδές*, das *Herzgeblat*.

Costæ, *πλευροί*, Spirituum partium munimentum, die *Nippen* / Laterum ossa.

Mamma, Mammilla, Vber, *μαστός*, *μαζός*, *τιτθός*, *κάλπος*, Sinus, Sumen à sugendo, Rumen veteribus, *Brust* / *dutten* / Lactis receptaculum.

Papilla, *θαλλή*, *Brust*, *werglin* oder *Zäpflein* / *Gerien* in vaccis, Capitulum Mammarum, per quod Lac transmissum eldicitur.

Mammas obtinent Vivipara, quæ protinus animal vivum pariunt: in *peccore*.

Pectoris parte priore binas binis papillis Homines.

Sub armis duas Elephantum,

Inter, femina.

C 3

Binas

φραγμαός, totus Dentium ordo, Dentium acies. die reihe oder ordnung der Zähne.

Præsepia, φάρυα, φάρυα ossa quæ dentes continent.

Cavernæ, ἐσθρία, ἐλμίσκοι, post, Mortariola Loculamenta, quibus singuli dentes sunt infixi, Zahnhöler/ Zahnlöcher.

Dentes exerti, χαλιδόντες, Schieferzähne/ Hantzähne/ quales Verri, Apro, Elephanto.

Dentes acuti, pectinatum se stipant, ferrati καρχηδόντες, quales Piscibus ferre, Serpencibus, Canibus.

Dentes continui, continuati, Bobus, Capris, Equo.

Dentes: plures sunt Maribus. pauciores feminis. mutantur primores, Homini, Leoni, Cani, Ruminantibus.

non mutantur, sed perpetuó manent Maxillares.

Mentum, Ἀρτεμ, γένειον, das Kinn,

Collum, τραχήλος, der Hals/ pars Corporis quæ Capiti vicina inter caput, Humeros & Thoracem sita seu interjacens,

Jugulum, λευκανίς, Ἀντικάρδιον Ruff. der Unterhals/ A Collo communis Colli & pectoris pars seu cavitas prope thymum. Σφαγὴ ἀσφαγῆς, quód mactaturi pecudes, illum locum incidant, cum dissecta in ramos ibi Vena cava lædatur, hoc modo & Mors præsentissima adferatur.

Cervix, Αυχλὺς, Σαγί, Ἰνίον, Ruff. das Genick/ posterior Colli pars.

Collum habent, quibus gula & arteria, vivipara & Ovipara quædam.

Perfectum, breve Homo, & quibus Crura breviora.

Longum Avibus, quibus Crura longa, Struchioni Grubibus, Palmipedibus nonnullis, Olori, Anferi.

flexibile, vertebris compactum Homini,

rigens osse perpetuo Lupo, Leoni.

Imperfectum, Collo proportionale, Serpentinum,

Collo

Pulmo, πνευμάρι, πλε-
μώρι, die Lunge / spirandi offi-
cina, attrahens ac reddens a-
nimam; idcirco spongiosus ac
fistulis inanibus cavus. Bifi-
dus omnibus, at non æqualis
ubivis distinctio. Venæ majo-
ri atq; Aortæ connectitur.

Pulmonem obtinent, quæ
spirant, Pedestria sanguinea,
Aquaticæ nonnullæ, ut Balæ-
næ. Hoc carent, quæ bran-
chias habent, ut Pisces.

Pulmo aliis sanguine tinctus
adundantiore Dia, ut Qua-
drupedibus viviparis, quæ ne-
cessario per inter valla conti-
nua respirant.

aliis minus sanguineus est,
ut Oviparis quadrupedibus,
(& ex Viviparis, Lutræ &
Phocæ) Serpentibus & Avi-
bus.

Diaphragma, διαφράγμα,
Arist. διάφραγμα, Septum
transversum. Cels. Disseptum,
Præcordia Wonn, das Zwerch-
sehl / die Leiste / die Kasse Lani-
omibus. Tunica est musculosa
Thoraci prætensa, Pulmo-
nem & Cor à Ventre deter-
minans.

Jecur, ἥπαρ, die Leber /

sanguinis officina sub Septo, à
dextro latere positum. Pars
convexa seu gibba, κύστη ad
Diaphragma seu Peritonæ-
um est: Cava σπλην infernè
Ventriculum tangit.

Iecinoris floræ, λοβοί
ἥπατος, Zipffel / ende der Leber.

Jecur: aliud sanguineo co-
lore exhilarat, ut Avium qua-
rundam.

Pallidiusculum est Quadru-
pedibus Oviparis & Piscibus
nonnullis, ut Testudini.

adipeum, Cartilagineis a-
quaticis nonnullis, ut Mu-
stelæ fluviatili.

Item: aliud

Continuum ut Hominis.

simplicium non fissum, ut Pis-
cium, Quadrupedum, Ovi-
parorum.

multiplex: divisum in pin-
nas duas, tres, quatuor, sex,
septem, novem, ut Lupi,
sed ab una origine conten-
tum.

duplicatum videtur esse, nec
eadem origine continetur, ut
Galei, Criceti.

Vehicula

Binas papillis binis, Oves, Capræ.

Binas papillis qvatuor, Vaccæ, Cervi.

In ventre.

Plures, qvæ multos edunt fœtus, Sues, Canes.

Duas, qvæ pauciores. Leæna, Panthera, Camelus cum papillis qvatuor.

Mammis carent Ovipara omnia & Vivipara, qvæ prius ova pariunt.

Præcordia, *προκάρδιον*, qvodd sub Mammillis est. Dicitur & carneum illud, qvodd sub pectore est carneum molleq; ad Os ventris, qvæ qvidem pars *σφαγή* & *Αντικάρδιον* dicitur, dic *Herggrube*.

Viscera, *ωλάγχνα*, *ἔγκαια*, extra, Interanea, *das Jungeweide*. Visceribus omnibus natura carnea, sed sibi consimilis, *πατέγγυμα* *Erastri*. *πρόχειμα*, veluti profusio. Viscera nulla habent Exsangvia.

Vitalia, *Ευτοσινδία* *πνεύματα*, *Diod.* Vitæ instrumenta, Organa vitæ instrumentia, ut Cerebrum, Pulmo, Jecur, Cor.

Cor; *Κῆρ*, *καρδία*, *das Herg*; in pectore situm me-

dio, opertum involucro pingvi & corpulento, qvo Venæ majori annectitur & Arteriæ, qvæ Aorta. Externum ejus *πυθμῆρ* turbinatur in mucronem carnosum & firmiss. *Κεφαλὴ καρδίας*, amplior Cordis pars, qva membranæ connectitur.

Cordis Ventriculi duo, inter qvos medium qvasi qvoddam septum. *κοιλία*, Cavernæ. Aliquando tres in majoribus Animalibus videntur. Qvæ Animalia Pulmonibus carent, ea nullos sinus habent.

Auriculæ Cordis binæ, *ὠτὰ*, concavæ Ventriculis adhærent utriq; Cordi, sicuti Aures Capiti, substantiæ cutaneæ.

Ossi qviddam simile omnibus inest. In minutis ad cartilaginis duritiem propè accedit: in majusculis perfecta cartilago est: in grandioribus cartilago ossæa: in maximis os cartilagineum.

Cor mucrone turbinato in priorē partem tendit: contrā in Piscibus, Homini infra lævam papillam mucrone in priora eminet; Animalibus reliquis medio pectore situatur. Pulmo,

Intestina, ἐντέρα, ἐγκόλια
Das Gedärm / Eingeweide/
Chorda barb. Intestina flexu-
osis orbibus convoluta, in o-
mnibus Animalibus eadem
quatenus Intestina sunt:
Magnitudine, crassitudine,
replicamentis & anfractuum
(quas ἑλικας dicunt) nume-
ro distinguuntur.

Intestinum: maius Rumi-
nantibus. minus, simplex simile
sibi omnibus suis partibus,
Piscibus.

Dissimile, & quidem.

arctius parte superiore,
latius inferiore Majori Ani-
malium parti.

laxius, quâ ventri jun-
gitur, quâ desinit arctius,
ut Cani.

Anfractuosum, in orbis con-
volutum, Homini.

Δωδεκάδακτυλον, ἑκαφυσίς,
πύλωος Der Magendarm/
Duodenum, primum Intesti-
num, principium Intestini,
priusquam in anfractus or-
besq; convolvatur.

Jejunum νίστις Jecurdarm
sequitur flexuosis orbibus
convolutum, non ita tamen
implicitum, quia nunquam
quod accipit continet, sed
protinus in inferiores partes

transmittit.

Tenuius, tenue, λεπτόν,
ἐντέρον ἢ ἀπλόον artter subtil-
iter geschlanker Darm / in si-
nus vehementer implicatur.
Orbes verò ejus in dextero-
rem partem conversi, & e re-
gione dexterioris coxæ hñiti,
superiores tamen partes ma-
gis complent, dein cum crassi-
ore altero committitur.

Cæcum, τυφλόν Blind-
derdarm / à dextra parte inci-
piens in sinistram magis per-
vium est, in dextram non,
tumidum quiddam existens.
Hoc

Simplex, parvum in Ho-
mine vacuum: amplius in vo-
racibus Animalibus, Suis, Bobus,
Gliribus, Bobus,

Duplex, Animalibus rapa-
cibus, Avibus quibusdam, An-
feri, Olori Criceto.

Multiplex Piscibus nonnul-
lis.

Colon, κόλον, Intestinum
plenius. Alvus der grosse darm
latè fusum ac sinuatum, ab
utraq; parte huc atq; illuc vo-
lutum, magis tamen sinistras
inferioresque partes tenens,
contingit Jecur, Ventriculum,
Renem sinistrum.

D

Rectum

Vehicula Fellis, $\kappa\upsilon\varsigma\iota\varsigma$
 $\chi\omicron\lambda\iota\delta\acute{o}\chi\omicron\varsigma$, receptaculum fel-
lis, Gallenbälgin/Gallenbläs-
sin.

Hac destituuntur, Quadru-
peda quædam Vivipara.

Aves quædam

Cetacea, Delphinus.

Plures habent, & quidem
major pars, idq; vel
annexum Hepati, seu sub
fibris Iecinoris delitescit, in
Homine, quadrupedibus, A-
vibus.

Intestinis adhæret Avibus
quibusdā, Piscibus nonnullis.
utrisq; & Hepati & Inte-
stino jungitur.

Lien, $\omega\lambda\eta\upsilon$, der Milz/
lævo latere situs quasi Iecur
adulteratum, Differt.

quantitate

Magnus, perfectus, San-
guineis Viviparis.

Minimus, imperfectus, a-
deo exiguus, ut sensum penè
effugiat, Avibus, Oviparis.

Colore.

Niger, fortioribus & cali-
dis Animalibus, ut Leoni, Cani.

Magis candicans humidio-
ribus & frigidioribus.

Sanguinei coloris, Piscibus
nonnullis, quibus Hepar
pallet.

Lividus, sub cæruleus in
Homine, Porcis.

Ventriculus, $\kappa\omicron\iota\lambda\iota\acute{\alpha}$,
 $\gamma\alpha\varsigma\iota\varsigma$, pars in quam cibus de-
voratur, der Magen. : Septo
transverso subest. Os sub me-
dia Cartilagine Xiphoidæ,
reliqua pars sita sub Septo.
Fundus amplior, pars superi-
or quæ ad gulam arctior est.
In aliis ferè Animalibus in
anteriora ad hypochondrium
tendit. Ostium inferius $\pi\omicron\lambda\omega$ -
 $\varsigma\iota\varsigma$, quo Cibo exitus patet, ad
dexteram prope Iecur situm
in Intestinum desinit.

Simplex est Viviparis & u-
traq; Maxilla dentatis, isq; vel
Oblongus, Homini, Sui,
Cani.

Sphæricus magis Quadru-
pedibus, & Avibus nonn. &
vel

Membraneus, Quadrupe-
dibus, Avibus rapacibus.

Callosus Avibus pulv. ut
Gallinis, Anseri, Turdis.

Multiplex.

Duplex Criceto

Quadruplex, Quadrupe-
dibus Cornigeris, Ruminanti-
bus altera Maxilla dentatis.
cum appendiculis, ut Piscibus
quibusdam, iisq; pluribus vel
paucioribus.

Intestina

Abditi sunt, & vel lumbis adherent circiter sedem Renum infra Septum, Avibus & Quadrupedib. Oviparis: vel in ultima alvi parte priore conduntur, Delphino, Elephanto.

Prominent penduli, & vel absoluté pendent Homini, Eqvo: vel non absoluté, sed alvo adherent, ut Apro.

πασσάται, meatus sunt, quibus defertur semen á testibus ad ὀρχήδας.

Vesica, κύστις die Wasserblase, ultimo Ventris loco sub ossibus latis, quæ Ilium ossa dicuntur, meatibus, qui Ureteres dicuntur annexum, porrectis á Renibus ad Vesicam, pars nervosa, tenuis, exangvis, collo carnoso.

Vesicæ cervix, Collum Vesicæ, καυλός, ἧς κύστις ἔσχατος Mater-Blase.

Vesica caret Aves.

Uterus, Matrix, Loci, Vulva, μήτρα, δελφύς, ὕστερα καὶ γυναικείον, κόλπος, die Mutter, die Wáhrmutter pars feminae propria. Omnibus Animalibus intró reconditus Uterus, quia injectum semen calore multo indiget, ut sus-

citerur, concipiatur, formetur, foveatur.

Cervix Uteri, Ostium τὸ στόμα τῆς ὕστερας, Muttermund.

Loci, Uterus in Homine, Vulva in reliquis Animalibus. Pars interior, spacium internum.

Acetabula, κεῖλαι, πλακίαναι, κοτυλήδονες, quasi cornicula & Hagella curre. Ora seu meatus sunt vaforum ad uterum pertinentium, & in semen conceptum sese dispergentium, per quos sæui affertur nutrimentum, & ipse Utero alligatur. In primis huc pertinet Vena umbilicalis, per quam infans in Utero alitur.

Sinus uteri, κόλποι Praxag. duas habet sinus Mulieris Uterus; multos quæ plures simul sætus generant, ut Sus.

Vulva: infra longius á septo juxta genitale supra alvum posita est. Mulieribus & Viviparis: vel lumbis adheret, ut Piscibus Oviparis.

Juxta septum transversum membrana constat & tenuis est, Avibus omnibus, Piscibus Viviparis, Quadrupedibus Oviparis.

Rectum, ἀπευδισμένον,
δακτύλιος, der Afterdarm,
Mastdarm/ breve corpulen-
tumq; ad exitum excremen-
ti rectâ porrendit.

σφιγκτήρ, musculus Ani,
qvi prohibet, ne effluent ex-
crementa nobis invitis.

Pancreas, καλκήρεια,
Caro glandulosa & adiposa
Pyloro adjacens.

Mesenterium, μεσασαίον,
ἡ πηχέτης, Lactes das mitten
der Jungeweide.

Omentum, Ἐπίπλοον,
Membrana præpingvis. Inte-
stinis obtexta, das Mesen O-
ritur de medio ventre, sta-
rimq; á septo transversó de-
pendet. Maximum Homini-
bus & Similibus. Est corpus ex
duplici Peritonæi comple-
xu compositum, in quo venæ
multæ sparguntur. Hoc ma-
gnum, parvum, pingve, ma-
cilentum.

Alvus, Venter γαστήρ der
Bauch/καλὸν infra Pectus est
totum, qvò á Sterno ad pu-
denda usq; porrigitur, connu-
meratis illis.

Abdomen, Συμεν, Aqua-
liculus, Rumen á Mammis,
ὑπογάστριον, ὑποκοιλίον der un-
ter Bauch pars quæ sub um-
bilico est usq; ad pubem.

Ilia Fes, ab ina, quæ re-
nuissima chartæ pars est, qvòd
circa Ilia cutis sit tenerior,
Lateræ, Lumbi, die Seiten.

Genitale Ἀνδρῶν, Pu-
dendum, verendum, die
Scham.

Penis, Coles, Veretrum,
Mentula, Virga, Priapus, σάδην,
καυλὸς, σπῆμα der Schwanz/
Cervici vesicæ annectitur, fo-
ramine uno fermé directo
pervium.

Genitale Marium vel
Intus reconditum Delphi-
no.

foras pender: antè Homi-
ni: retrò aliis.

Cartilaginofum carnosum-
que Homini.

Nervofum Camelo, Cervo.
Osseum Lupo, Vulpi, Ca-
ni, Mustelæ.

Testes, ὀρχεῖς, σπέρμα
die Hoden/ seminalis humo-
ris receptacula, quæ ex geni-
tali Maribus pendent.

Abdici

Costæ, numero variant.

Homini 12.

Subus 10.

Cornigeris 13.

Serpentibus 30.

Os sacrum, πλατύ, ἱερὸν
ὄσθον, Os quod finit σπόδυλος,

Uropygium, κόκκυξ, ὀπί-
σθον, der Aßpurß. Ossis
sacri extremitas, vel potius
spinæ extremum, ossi sacro
subtus adhærens, podiciq; su-
perné imminens.

Cauda, Coda Veteribus
ἄρα, der Schwanz, quâ do-
nantur Vivipara & Ovipa-
ra: caret Homo.

Podex, δακτύλιος, περὶ
τοῦ, pars excretoria, der Aß.

Crus, σκέλερ, bipartita
compactio, utriq; à Coxa
dependens, seu totum quod
ex femore, genu, tibia, malle-
olis & pede constat, Schenckel.

Crura carnosa Homini :
nervosa ossulataq; Reliquis.

Pes, πῶς, βάσις, der Fuß/
fundamentum totius Corpo-
ris, quo Animalia sustinen-
tur & incedunt.

Pedes: posteriores sunt o-
mnibus gressilibus: priores

Quadrupedibus, quorum lo-
co Brachia & Manus Homi-
ni; Alæ Avibus.

Digitati: Horum aliis Di-
giti sunt quatuor, Avibus :
quinque; Homini: priores quin-
que, posteriores quaterni, Te-
studini, Lynxi.

Solidi, Eqvo, Asino,
Bifulci, Cervo, Capræ,

Quæ Animalia pedibus ca-
rent: *incessu* undant fluctu-
antqve, κυμαίνοντα. Et vel
flexibus, impulsibus per ter-
ram feruntur ut Angvis: vel
corpus sursum flexentia pro-
grediuntur, ut Eruca quædam,
incessu δις σπᾶσσι utuntur (ac-
si per limum trahi dixeris)
præcedente parte progredi-
untur, & quod reliquum est
Corporis, ad illud attrahunt,
ut Vermes terreni, Hirudi-
nes.

Articuli, Internodia,
ἀσπλάγεις συνταλίδες, Gleich/
Gelencke.

Ungvis, ὄνυξ, Nagel/
corneum illud quod in extre-
mis digitis Animalibus ena-
scitur. Ungula in bitulcis &
solidipedibus, der Fuß.

Ungves: Latè Homini, &
Mergo unico inter Aves,

D 3

Acuti

anceps ratio, iis quæ animal edunt in lucem cum prius ova generarint, ut Cartilaginea, nam & lumbis adjungitur ea pars vulvæ, quæ ova continentur, & supra Intestina ejus ostium est.

Amnium, *Αμνιον*, fœtus involucrium tenue, quod ejus veluti sudores recipit.

Alanthoides, *Αλαντοειδής*, tunica media Amnio circumposita, à farciminis figura sic dicta, urinæ receptaculum. Subtilior primâ, rugosa & valde sinuosa, similis vestimenti sinuosa. In Brutis tantum reperitur.

Secunda, *Χαρίον*, *δευτερίον*, membrana Alantoidem cingens. Prima & extrema tunica fœtus. In quibusdam brutis firmissimè Matrici adhærescit, in Homine non item. In Canibus & aliis Brutis habet eminentias, quæ sunt acetabula.

Umbilicus, *ὀμφαλός*, der Nabel/Concavum illud quod in ventris medio est.

Dorsum, *ὠσθον*, *μετὰ φρενον*, Tergum, der Rücken/ tota posterior Corporis pars, à Collo usque ad Os sacrum.

Scapulæ, *ὀμοπλάται*. Scapula aperta Cel. Spatulæ, ossa quæ à tergo incumbunt. *Σχulterblat*/ In Quadrupedibus, reliquis Pectoris ossibus ferè conjuncta sunt. In Homine longius distant à pectoris ossibus, & Dorso quasi innatant.

Humerus, *ἄμωξ*, *Σχulter*/ in Homine : Armus in reliquis Animantibus.

Acromium, *Ἀκρομιον*, Humeri summitas, ubi cum scapulis jugula committitur.

Κλῆιδες, Iuguli ossa, inter quæ jugulum situm est.

Μετὰ φρενον, medium inter scapula, ad mediū Dorsum, ubi septi transversi locus.

Lumbi, *ὀσφυες*, *πρὸ τῆς κοιλίας*, infra è regione Ventris ubi septi transversi locus, die lenden.

Dorsi Spina, *σπονδυλὸς*, totius Dorsi media pars, superna usque ad Os sacrum, der Rücken grad. Spina rectitudinem & longitudinem continet Animalium, ex vertebribus constat 24. excepto ossè sacro, in Homine : sed in reliquis Animantibus, ex pluribus compacta est.

Costæ

Manifellum, utriusq; sexus in pedestribus omnibus tum bipedibus, tum *Quadrupedibus*, Mollihus Crusta intectis conspicitur.

Mas, *ἄρρεν*, appellatur quod in alterum semen immittit.

Major in pedestribus sanguineis viviparis.

Calidior, robustior, animolior.

Ejus partes superiores potiores, aptiores.

Cornua habet Cervus.

Calcarea, Gallus.

Dentes exertos Aper, Verres.

Colore prævalet in Avibus.

Femina, *ἡμεν*, quod in seipsa semen prolificum mittit, & à Mare immissum recipit. Hæc

Imbecillior, humidior, ad affectus pronior, infirmior, innervior, in educanda sobole acerbior.

Major Mare inter Pisces & Insecta. Habet præterea

Vocem exiliorem, tenuiorem,

partes inferiores, posteriores robustiores.

genitalia intus recondita,

Mammillas laxiores.

Sanguinem nigriorem crassiorem,

pilos tenuiores.

Cornua ut plurimum nulla.

Coitus Animalium.

Οχέα, congressus seu concubitus Maris & feminæ.

Hic considerantur.

Actu. Coeunt octavo mense Sues: quinto, sexto Pisces.

Anniculæ, Oves, Capræ, Canes.

Biennes, Equus, Asinus.

Anno vigesimo Elephantum.

Tempus Anni: Certum, statum, frequentius Vernum observant propè omnia volatilia, Pedestria, Natantia. Tunc enim temporis omnia ad universi renovationem conspirare videntur Plantæ, Scirpesq; omnes, Bestiæ, sive nantes, sive volucres, sive serpentes, sive gradientes. Cuncta namq; tum gliscunt & in animantibus feminis copia vasa distenduntur.

Modus. Coeunt a versa. Pedestria sanguinea, Ovipara, quæ retrò mingunt, ut Leo, Lupus, Canis, Lynx, &c. Cru-stacea: Insecta.

Alia feminam Mare super-grediente conjunguntur, & dissimili modo: vel.

Complexu

Acuti Avibus nonnullis.
Adunci Leoni, Ursæ,
Lyncei, Aquilæ, Accipitri &
aliis rapacibus.

Imbricati Simiæ:

Recti Homini, Canibus,
Mergo.

Sensus Animalium.

Omnes sensu habent; Sanguinea. Mollia, Crusta intacta.

Pauciores Talpæ, qui visu privatur: Et cæci fodere cubilia Talpæ.

Præcellunt: Olfactu Canes, Vultures: Visu Aquilæ, Lyncei: Gustu Simiæ, Gallinæ: Tactu Aranea, Serpentes: Auditu Anseres, Talpæ: Cicero 2. de *Natura Deorum*, Omnis sensus Hominum multo antecellit sensibus bestiarum; quorum ita clara judicia & certa sunt, ut si optio Naturæ detur, & ab ea Deus aliquis requiratur, contentane sit suis integris incorruptisq; sensibus, an postulet melius aliquid, non videam quid quærat amplius.

Respiratio Animalium.

Animalia omnia quæ habent Pulmones respirant. Et hæc ut loquuntur perfectè ut Homines, qui differunt sexu,

regione, ætate: vel vocem edunt;

variâ, Animalia Vivipara, Aves.

canoram, suavem Aves oscines.

exilem, Quadrupeda Ovipara.

sibilum longum Serpentes, abruptum, perexiguum Testudines.

Ululatum, Ranæ.

Animalium generatio.

Generatio est facultas, quæ Corpus vegetum ex apto semine ad suæ speciei similitudinem nascitur: ut Homo ex Homine, Bos ex Bove. Voluit enim Natura eorum quæ vita prædita sunt, alterum ab altero perpetua successione propagari.

Oriuntur Animalia quædam spontè, nullo cognitionis semine antecedente absq; coitu, ut Mures ex putredine, Ostrea & Insectorum multa. Plurima procreantur ex semine cognato sui generis per coitum Maris & feminæ.

Sexus discrimen: nullum apparet in iis, quæ vitam stabilem gerunt, & testa integuntur.

Obscurum est in Piscibus, Insectis. Alterutram enim partem non habent.

Manifestum

alimentum ei, quod gignitur, est, *Cin Cy.*

Vermis, *σκῶληξ*, id ex quo toto, non ex parte aliqua totum, per subiecti fœtus formationem incrementumque gignitur.

Item, Quædam pariunt brevi à Coitu tempore, Insecta maximè. Quædam longiori, & gerunt: vel dies quindécim, Sepiæ.

menses tres, Locustæ.

menses quatuor, Sues dom.

quinque, Oves, Capræ.

Sexaginta dies, Canes.

Decem menses, Vacca.

Undecim, Equæ.

semel in anno, magno sylvest. pars, Leæna, Vacca, Ursa.

sapius: Bis Hirundines, Sturni: Ter Chalcis: sexies Cyprini: singulis ferè mensibus Columbæ quædam domesticæ.

Fœtus, *statur* in utero: extensus, Quadrupedibus. ex pedibus obliquus, Piscibus.

inflexus contractus Bipeditibus, Homini, Avibus.

Nascitur naturaliter in Capiti: contra naturam in Pedibus inflexo circumactoque Corpore. Quo majus est a-

numal, hoc minús est fœcundum. Minuta numerosi fœtus sunt, adeó ut Acanthis minima Avicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda.

Hinc Animalia quædam fœtus edunt pauciores, *ὀλιγοτοκα.*

Unicum seu singularem Homo, Cervæ, Vacca, Equæ, Camelus, Elephas, Ovis domesticæ.

Binos Leæna, Caprea.

Ternos Ursa.

Quaternos Vulpes,

Numerosos *πολυγονώπιστα*

Duodenos Sus.

Senos, septenos Cuniculi, Porcellus frumentarius.

Septenos, Novenos, Denos, Feles, Canes.

Animalium usus.

Condita sunt Animalia. I. propter Deum, Ratione prædita scilicet Homines; qui ideó à Deo creati sunt, & in Mundo collocati, ut Creatorem suum noscerent, & omnem vitam in eius gloriam referrent. Hic enim Verbi ac Spiritus sui potentia ex nihilo creavit Cælum & Terram:

E

hinc

Complexu mutuo supinarum partium, ut Serpentes, Muræ, Lacertorum genera.

admotis invicem supinis partibus copulantur, ut Pisces omnes exceptis cartilagineis.

Mare feminam superveniente ut Aves.

oribus invicem admotis, complexuq; mutuo brachiorum libidinem explent, ut Mollia.

Superfœtatio

Accidere solet quibusdam Animalibus, quæ post unum fœtum ex coitu conceptum rursus alium concipiunt à priore, unoq; aut altero die, vel etiam pluribus post primum emissum, suo tempore eniuntur, quæ emissio secunda & veluti novus quidam partus, Superfœtatio dicta est.

Superfœrant frequentius Homines, Lepores, Sues, Cuniculi, quia post conceptionem Maris congressum appetunt.

Rarius aut nunquam reliqua Animalia grava. quia post conceptionem Marem non appetunt, & seminis ma-

teria adfœtus nutritum absumitur.

Partus.

Pariunt Animalia alia: Animal ut ζῴον Vivipara: & vel ilico inter se animal formant perfectum, quod foris incrementum recipit, ut Homo, Equus, Vacca, Ovis: vel non statim sed prius ova; mox animal in lucem edunt, ut Cartilaginea.

Ova, ut ὄστρον, Ovipara, quæ edunt ovum: perfectum, quod nullum insuper capit incrementum ut Aves, Quadrupeda quædam Testudines, Crocodilus, Chamæleon. Serpentes plurimi Imperfectum. Quæ postquam edita sunt augentur, ut Pisces squamiosi, Crustata, Mollia, Rana.

Vermem primò, dein Ovi speciem accipiunt, ut Insecta quædam, quæ primò vermiculum pariunt, qui addito tempore accipit speciem Ovi, quæ chrysalis dicitur, tum ex eo animal gignitur.

Ovum ὄον, est id quod ubi in fœtura perfectum est, ejus ex parte principio animal consistit, reliquum verò alimentum

Soli seu loci, in quibus degunt.

Domestica, oriosa carnem obtinent humidiorē & excrementitium, ut Oves, Anseres, præstant Castratorum.

Sylvestria seu fera duriora sunt, minusq; excrementicia.

Pisces inter saxa, in arena leviores; graviores & deterius, qui in stagno, lacu, palude, aut flumine immundo ac turbido vitam agunt.

Pabuli

Laudabilis copia, præstantiores evadunt.

Defectu, leviora.

Ætatis

Adolescentium præstantior, concoctusq; faciliior,

Lactentium seu recens natum mucosa, præhumida, excrementosa, ut Porcelli, Agnelli.

Pullorum cohortalium.

Pisciculorum media.

Senescentium, dura, nervosa, arida, concoctu difficilia, paucioris alimenti.

Partium, seu Membrorum.

Carnose pingves probe nutriunt.

Excarnes, ut Pedes, Rostra, Aures, Cartilagine, minimum præstant alimenti.

Nervose, ut Ligamenta & Tendones, succum gignunt lentum glutinosumq;

Quadrupedum caro circa labra glutinosum procreant, sed minimè crassum: verum facile concoquuntur, ut & Alæ.

Lingva carne est rariore & glandulosa.

Glandule sordes pariter & friabiles, succum gignunt crassiusculum.

Mammæ cū dactylis, dulces sunt, & a gulosis experuntur, si probe fuerint concoctæ, ad Carnis naturam accedunt, sed crassum succum efficiunt, maxime si fuerint Animalis boni habitus.

Viscera concoctu difficilia, crassi succi & excrementosi.

hinc omne genus Animalia produxit, mirabili serie innumeram varietatem distinxit, suam unicuique generi naturam indidit officium assignavit, locumque attribuit & stationem, necessariis provodit, & ne suo interitu prorsus perirent, vim propagandi contulit: Demum Hominem formavit, eumque tam specioso decore, totque ac tantis dotibus insigniendo præclarissimum in eo suorum operum specimen edidit.

II. propter Hominem,

Reliqua Animalia ζῷα omnia, quæ vel Corpori inserviunt.

I. Ad vitæ conservationem, dum suppeditant Cibus & Pharmaca. Cibus vel simplicem, dum sunt alimenta tantum, ut Quadrupeda domestica, grandes ferae: Aves pulveratrices, Gallinarum, genera, Columbæ, Aviculæ montanæ: Pisces littorales, pelagii, saxatiles: vel medicamentosum, dum præterquam quod nutrant, Medicam habent facultatem, calefaciendi, refrigerandi, humectandi, siccandi, ut Caro Agnina, Leporina, Perdicum &c.

Hinc varia exurgunt Alimentorum differentia, quæ ab Animalibus desumuntur.

Valentissime nutriunt, in quibus plurimum est alimenti.

Omne animal quadrupes domesticum.

Omnis grandis fera, ut Cervus, Onager, Aper, Capra.

Omnis grandis avis, ut Anser, Pavo.

Omnes beluæ marinæ, Cete.

Mediocriter alunt:

Lepores, Cuniculi.

Gallinaceum genus, Gallinæ, Perdices, Merulæ, Turdi, Aviculæ plurimæ.

Pisces omnes, qui salem non patiuntur, littorales, pelagici.

Imbecille alimentum

dant: Aves montanæ, Fringillæ, Rubeculæ, Pari, Columbæ, Passerculi qui in turribus degunt:

Pisces saxatiles, Iulides, Blicæ, Scari, Turdi, Cressiones & alii.

Inter hæc vicissim alia aliis valentiora, pro ratione

Solū

Pisces tenerrimi, minimé
duri, virosi, qvos stagna, la-
cus, limosi rivi ferunt, qviq;
in nimiam magnitudinem
excreverunt.

Εὐσώμαχα

Stomacho idonea.

Omnis venatio assa & elixa.

Pisces duri, saxatiles.

Caro bubula & porcina, qvæ
ætate media.

κακόςωμαχα

Aliena á Stomacho

Salsa

Pingvia

Cerebrum omne

Medullæ omnes,

Εύπεπτα

Facile concoqvuntur

Pisces maximé saxatiles

Avium genera collata cum
Qvadrupedibus.

Carnes Suillæ, Vitulinæ,
Hædinæ, adolescentium.

Ova forbilia,

Δύσπεπτα

Difficilius concoqvuntur:

Caro Caprina, Bubula, Cer-
vina, Sues senescentes, Anno-
sa omnia, Anseres, Auates,
Pavones.

Raja, Squatina, Trachuri,
Mulli, Cochleæ, Crustacea
omnia & mollia.

Αφύσα

Minimé inflantur:

Qvæ ex venatione, aucu-
pio acqviruntur.

Pisces

Conchylia

Ova mollia vel forbilia,

Δύσφραγτα

Difficulter intus vitiantur:

Aves & ea potius duriores

Aurati pisces, Scari, Locu-
sta, Trutæ, Lucii,

Caro omnis dura, bubula,
macra, salsa,

Omnia falsamenta,

Cochleæ, Murices

Testacea.

Ευφραγτα

Facile corrumpuntur:

Lactentia omnia

Pisces teneri

Lac, Caseus verus & re-
cens.

Ιπαρκτικά γαστρίς

Alvum moventia:

Lac, Lactentia omnia

Cochleæ, Ostrea, Pelori-
des.

E 3

Conchulæ

Cerebrum pituitosum crassumq; nec probi succi, ægré concoquitur, tardeq; permeat, atq; à Stomacho alienum est, idq; haud modicè. Quippe quod nauseam moveat & vomitum concitet. Idem tamen si probè concoquatur, alimentum præstat non exiguum. Avium *Cerebrum* præstantius.

Medulla Osium Cerebro dulcior, svavior, pingvior, si liberius edatur nauseam excitat ut *Cerebrum*, nutrit ut *Cerebrum*, faciliè putredinem sentit.

Reñes ex urina virosum quiddam habent, duriores, concoctu difficiles, & vitiosum gignunt succum.

Testes *Quadrupedum* adultorum virus olent: *Altilium* Gallinaceorū svaves optimi sunt. *Quadrupedum* juniorum, Tauri, Hirci, Arietis saporis sunt ingrati, concoctu difficiles, mali succi.

Sanguis omnis concoctu difficilis, præcipuè qui crassus, qualis *Bubulus*. In cibo gratus *Leporinus*, *Suillus*, *Gallinarum*, *Anseris*, *Cyprini*.

Pinguedo omnis pauci nutrimenti est, potiusq; carnis quæ nos alit condimentum.

Lac cibo utile, *Bubulum*, *Caprillum*, *Ovillum*, probè nutrit, nec malum gignit succum, si non corrumpatur.

Animalia ζῷα

id est, boni succi, quæ probum & laudabilem gignunt sanguinem.

Quadrupeda si benè concoquantur,

Avēs mediæ materiæ, sylvaticæ, montanæ, quæ volatu se exercent.

Pisces saxatiles, & omnes ferè, præter palustres, lacustres, & aquarum limosarum,

Omnis venatio.

Caro omnis pingvis, recens,

κακόν ζῷον.

Mali succi, quæ sanguinem efficiunt minimè probum, sed humoribus vitiosis exuberantem.

Quæ frigidiora & pituitosa calidiora & biliosa melancholico succo abundant.

Caro *Ovillæ*, *Caprina*, *Hircina*, *Arietina*, *Taurina*, *Cervina*,

domestica permacra, falsa, fumo indurata.

Pisces

In omni autem genere ad salubrem victus rationem præferuntur Animalia quàm exercitatissima, & quæ Cibo sicciore aëreque purissimo utuntur, iis quæ aut otiose degunt, aut humidiore alimento aëre impuro crassoque vivunt.

Animalium præparatio
Perficitur ablatione, additione, immutatione.

Auferuntur Pelles, Coria, Plumæ, Squamæ, Sordes, Sapores ingrati, amarus, austerrus, salugo elixatione: Acria mordacia aceto diluto. Assarum verò seu elixorum virus foetorve, aut succi ipsius malitia, si quæ adsit, partim auferitur partim immutatur, & ab igne & ab iis, quæ cuique accommodata sunt, condimentis.

Pharmacadesumuntur
ab Animalibus *vel integris*, ut Lepusculi integri uruntur contra Calculum.

Ex vulpe paratur quod vulpinum dicitur.

Passer Troglodytes integer crudus comestus Nephriticis succurrit.

Astacorum fluviatiliū ci-

nis morſui Canis rabidi me-
detur.

Lumbrici terreni integri præparantur ad varios usus.

vel eorum partibus, ut
Pilis, Leporis.

Pellibus, ut Arietina, Cervina.

Lana succida, cremata.

Pinguedinibus, Porci, Taxis, Avium, Piscium.

Carnibus, Viperae.

Testibus, Castoris, Equi.

Cornibus, Cervi.

Ungula, Aleis.

Ungvibus, Lyncis.

vel excrementis, ut

Mel

Urina, Hominis, Apri.

Fel, acrius & siccius Avium rapacium: imbecillius Quadrupedum: micus Piscium.

Stercus, Muris, Canis.

Moschus.

Zibethum.

Horum alia *μαλακτικὰ* durities emolliunt.

Adipes, Medullæ.

ευνεπιπικὰ concoquunt

Oesypus,

Butyrum.

πυοποιητικὰ pus movent
Adeps vitulinus,

porcinus.

Butyrum.

διαφο-

Conchulæ ferè omnes
Salsamenta.
Pisces omnes teneri,
Pingvia,
Aves natantes.

Επιτηδ.
Adstringunt, cohibent.
Ova dura, maximè assa.
Aves minutæ, Merulæ,
Turdi, Palûbes, Grues, omnes
Aves quæ magis currunt
quàm volant.

Carnes assæ, Leporinæ,
Cervinæ.

Capræ, bubulinæ,
Caseus vetustior.

Διουρητικὰ
Urinam moventia.
Lepus, Pectunculi.
Turdi qui bacis juniperi
vescuntur,

Αεπιώοντα
Tenuantia :
Pisces saxatiles,
Aviculæ montanæ,
Animalia montana,

παχύχυμα
Crassiores sanguinem
procreant.

Pisces Cetacei, Tunni,
Angvillæ.

Cochleæ, testaceum ge-
nus omne.

Mollia, Loligines, Sepiæ
Caro Cervina, Caprina,

Bovilla, Leporinæ, Porcina.
ρλιασά

Lentum glutinosumq; suc-
cum gignunt.

Caro Suilla, Agnina,
Tendines omnes.
Partes circa Labra,
Lingva.

*Medium inter tenuem
& crassum.*

Gallinæ, Phasiani, Per-
dices.

Attagenæ, Merulæ, A-
ves parvæ,
Pisces littorales, Pelagi-
ci, Gobii.

Murænæ, Buglossi.
πριτωματικὰ
Excrementitia,
Palumbi, Anseres, Aves, in
paludibus aut stagnis victi-
tantes,

Caro porcina, Ovilla, o-
mnis novellorum & domesti-
corum Caro, & quæ otiosè
vivunt.

Pisces lacustres aut fluvio-
rum limosorum.

Cetacea omnia.

Απείρητα
Minimè excrementi habent.
Caro sylvestrium Ani-
malium, quæ in ficcioribus
locis victitant, Colla Anima-
lium: Caudæ & Alæ.

In

Ciconia Humanitatis,
 Columba Simplicитatis.
 Canis Amoris & Fidelitatis,
 Agnus Mansuetudinis.
 Bos & Asinus benefactorum grata memoria.

Gallus Vigilantiæ & Liberalitatis.

Formicæ Diligentiae & Industriæ,

Pavones Pulcritudinis.

Pulli promptæ Obedientiæ,

Natura enim in iisdem
 Brutis quasdam virtutum in-
 sevit imagines, ut ex iis eti-

am Homo ad virtutum cul-
 tum longè magis excitetur.

Exhilarant, dum vo-
 luptati ancillantur, veluti
 Equi generosi, Ursi saltan-
 tes, Canes Melitæi, Pavones,
 Psittaci, Luscinia &c.

Alitqua enim voluptas seu
 Animi recreatio in hac mise-
 ria, quasi vitæ condimentum,
 à summo Rerum Opifice con-
 cessa Hominibus.

διὰ φορητῆρά per halitum digerunt.

Coagulum omne

Adeps Leonis,

Pantheræ

Aquilæ,

ῥῆγμα abstergunt

Cinis Lepusculi, Astaci

Testæ testaceorum.

Lapilli Astacorum, Percarum.

Ossa Sepiæ,

Erinacei usti,

Lactis serum.

Καυσικά.

Cantharides,

Buprestes,

Pityocampe.

2. Ad vitæ commoditatem Animalia inserviunt Homini:

dum operas commodant

Agricolis, ut Equi, Boves.

dum Mercatoribus subve-

hant Merces, ut Asini, Muli,

Equi, Cameli.

dum Mechanicis omnis ge-

neris materiam suggerunt:

Articulariis Glutinum,

Pannificibus Lanam Oves,

Cerdonibus	} Pelles & Coria	Oves
Pellionibus		Hirci
Sutoribus		Capræ
Sartoribus		Tauri
		Cervi
		Equi

dum vestimenta præbent, ut
Hirci, Cervi, Alce
Vituli, Oves, Martes
Vulpes, Camelus, Eruca
sericea.

Animalia tandem

Animum

informant. Sunt enim.

Testimonia inestimabilia po-
tentia, sapientia, iusticia,
bonitatis Divina, Vult enim
Dominus, dum hæc in Crea-
turis veluti in speculo con-
templamur, non tantum eas
fugiente vento percurrere, &
evanido intuitu: sed in ea
cogitatione diu immoremur,
eam serio ac fideliter Ani-
mis revolvamus, memoriaq;
identidem repetamus.

Fidei documentum, quamvis
non præcipuum, Naturæ ta-
men ordine primum, memi-
nisse esse Dei opera, & simul
quem in finem à Deo condi-
ta sint, pia mente reputare.

Incramentum, ut nos ad ipsius
Creatoris fiduciam, invoca-
tionem, laudem, amorem ex-
citemus.

Exempla Virtutum, Omnia,
Sobrietatis & Continentiæ.
Leo Magnanimitatis.
Taurus Fortitudinis.
Serpentes Prudentiæ.

Ciconia

LIBER SECUNDUS.

Vivarium :

CONTINENS ANIMALIA

Terrestria seu Quadrupeda

SILESIAE.

A Nimal quadrupes
Τετραπους.

Τετρακωλον,

Ζωον τετραποδον,

Ein Vierfüßsig Thier.

Quadrupes, animal est sub-
stantiæ inter aeream & a-
queam mediæ, cum terrena
crassi participantis, pilis ob-
ductum, quaternis pedibus in-
cedens, ut Leo, Bos, Mus,

Partes Quadrupedum
cum Homine commu-
nes, at non nihil
differentes.

Caro: Pedestrium Car-
nes duræ sunt, & excremen-
titiæ: si verò concoquantur,
probum succum gignunt,
& potentissimè nutriunt.
Differunt tamen pro ratione
victus, loci, generis, partium.

Domesticorum humidi-

or est, & excrementitia ma-
gis.

Agrestium durior, mi-
nus excrementosa, plurimi
alimentis, & succi mediocris,

Præstant, Castratorum.

Sanguis Schweis vulgò,
Suillus aliis præfertur,
Leporinus suavissimus.

Lac, γάλα, Milch/est be-
nigni alimenti superfluum, in
Mammillis ex sanguinis co-
ctione genitum.

Differt: sapore.

Gratum, Caprinum, Bubul-
um, Ovillum.Ingratum, Suis. Canis,
Ursæ.*Consistentia:*Crassissimum & pingvissi-
mum Bubulum, Ovillum.Serosum, Camelinum, A-
sininum,

F 2

Mediocre

4
 1700
 1701
 1702
 1703
 1704
 1705
 1706
 1707
 1708
 1709
 1710
 1711
 1712
 1713
 1714
 1715
 1716
 1717
 1718
 1719
 1720
 1721
 1722
 1723
 1724
 1725
 1726
 1727
 1728
 1729
 1730
 1731
 1732
 1733
 1734
 1735
 1736
 1737
 1738
 1739
 1740
 1741
 1742
 1743
 1744
 1745
 1746
 1747
 1748
 1749
 1750
 1751
 1752
 1753
 1754
 1755
 1756
 1757
 1758
 1759
 1760
 1761
 1762
 1763
 1764
 1765
 1766
 1767
 1768
 1769
 1770
 1771
 1772
 1773
 1774
 1775
 1776
 1777
 1778
 1779
 1780
 1781
 1782
 1783
 1784
 1785
 1786
 1787
 1788
 1789
 1790
 1791
 1792
 1793
 1794
 1795
 1796
 1797
 1798
 1799
 1800

LIBER

in Ventriculo.

Cartilago.

Fel, χαλὴ Diosc. Calefacit, morder, scindit, extrahit, discutit. Fel Quadrupedum subditum, Alvi dejectionem Infantulis molitur. Felle carent Equus, Mulus nonnullus, Asinus, Cervus & Mures nonnulli:

Caput, κεφαλή der Kopf.

Cerebrum, ἐγκέφαλος das Gehirn/ pituitosum crassum gignit succum, agré concoquitur ac tardé permeat.

Aures, ὄφρ. Harum Cartilago sicca est & minimé nutrit.

Nares, quibus Maxillæ longæ in acutum exeunt, in Rictu appellato continentur; Cæteris explanatius magisq; disertè ad Maxillas junguntur.

Maxillæ, longæ jumentis rotundæ Simiis.

Os, magno hiatu rescissum Cani, Leoni, omnibus

quibus dentes serrati: medio cre Suum generi.

Dentes: exerti χαλιδόντης Verri, Apro, Elephantio.

serrati καρχαρόδοντης.
Cani, Leoni.
continui, Equo, Bovi,
acuti primores
plani interiores.

Animalia plurima utrinq; dentes habent: altero ordine carent Cornigera, & Camelus.

Lingva dura, crassa & minimè absoluta: hinc fit ut vocem parum explanare possint.

Collum, Gula, Arteria, eodem situ quo Hominis.

Pectus magna ex parte coarctatum non latum ut Homini. inde eo loco Mammæ non habent.

Thymus, θυμός, Glandium die Witsch/ corpus glandulosum ad septimam Spinæ vertebra situm, in viculis esui jucundum.

F 3

Mammæ

Mediocre, Caprinum.

Anni tempore.

Vernum dulcissimum, li-
quidiss. copiosissimum.

Æstate media mediocre.

Pascuis.

Lætis, dulce, probum.

Vitiosis, acre, acidum, au-
sterum.

Partu.

A partu dulcissimum.

Procedente tempore cras-
sescit.

Adeps, pinguedo subcu-
tanea, *Seistigkeit* / quæ ad
ignem facile liquefcit, & dif-
ficilimè, rursus concrefcit,
cogiturvè. Reperitur in Ani-
malibus utrinq, dentatis non
Cornigeris & multifidis, ut in
Sue, Urso, Taxo, Cane.

Servatur in coqvinarium
usum ad condiendos Cibos,
tum ad pharmacian.

Calefacit, humectat, emol-
lit, lenit, rarefacit. In Cibis
sumta Ventriculū offendit,
appetentiam depeicit, pituitam
auget, parum nutrit, succum
illaudabilem gignit, facile in
bilem vertitur & in vapores
caput petentes.

Medulla, das *Marck* ex
ossibus, Cerebro dulcior, sva-
vior, pingvior: largius sum-
ta Ventriculi appetentiam de-
struit, pituitamq, gignit: si ta-
men probè conficiatur valen-
tissimè nutrit, magisq, Ori
placet, quàm Spinalis. Medet-
ur scirrho in Musculis, tendi-
nibus, ligamentis, visceribus.

Optima Cervina, Vituli-
na, Boum juniorum, Capri-
na: Acrior, siccior Hircor-
um, Taurorum.

Spinalis medulla,
Marck aüssim *Rückgrad*/ pitu-
itosum ac crassum generat
succum, ægrè concoqvitur,
Ventriculo nocet, nauseam
mover. Robustis tamen ven-
triculis concocta bonum præ-
bet alimentum.

Ossa.

Spina Dorfi. quæ Qua-
drupedibus transversa impo-
sita est, & pedibus posteriori-
bus incumbit: in Homine e-
recta est, & in os sacrum desi-
nit.

Nervi, alii ad exqvifi-
tum sensum, alii ad fugam
tantum & aversionem tri-
stantium, quales sunt multi
in ventri-

Digitumultifidis aliis priores qvini, qvibus ex rapina victus, ut ungvis numeroſioribus facilius obrepant ad ſuperiora, veluti Leoni, Lupo, Cani, Lynxi, Teſtadini: poſteriores qvaterni.

Reliquis cūm priores tūm poſteriores qvini.

*Partes Quadrupedibus
peculiares & pro-
pria.*

Seta, χαίτη,
eqvina Roſshaar.
ſuilla Semburſten.

Agg̃ crasſior & procerior
lana, ſeu multorum pilorum
quaſi collectio, Villus, ut in
Leonibus, Canibus nonnul-
lis / Zotten.

Juba, λοφία, Crines á col-
lo penduli, Haarſocken / in
Eqvo, Leone.

Lana, ῥέγιον, Wolle in O-
vibus.

Aruncus, κρύγκαρ, vil-
lus á Caprarum Mento de-
pendens, Ziegenbarth / Geiß-
barth,

Tergus, Corium, Pellis,
σπύτος σπύτιον, δέγμα, δέρμα,
exuvia proprie á carne ſepa-
rata, die Haut / Leder / das
Sehl.

Pellis agnina, Αρνόκιο
ῥέγιον Hipp. Lammſehl / Lammere-
Haut.

Pellis caprina, Αίγιο,
αίγην, ιεράλη Hipp. σέριον αίγειον
Geißſehl / Doekſhaut / Doek-
ſehl.

Pellis ovina, οίον Schaff-
ſehl.

Pellis ſuilla, ſuina πο-
ρίον, Schweinsleder / Schweins-
haut.

Pellis cervina, νερέριον,
Hirschhaut.

Palearium, locus ubi
conditur palea.

Palcar, Αφθεύον, pellis
é Boum gutture dependens,
die Wamme In bove genero-
ſitatis ſignum,

Roſtrum, ῥύγχος, ποντο-
μακκίſſελ / Semrüſſel. In Cer-
vis die Schnor; in Canibus
Hundſchnor,

Promuſcis

Mammæ *u. s. o.* propriè Citer A Lacte habent dulcedinem comparatam, Animalis boni habitus abundè nutriunt, & probum succum generant, si rectè in Ventriculo concoquantur, at crassiorem. Minimè verò probi & senescentis, succum procreant crudum & pituitosum.

Pulmones, pars spongiosa & fistulis inanibus cava, concoctu facilis, minus alit Jecore, & pituitosum gignit alimentum.

Cor, durioris substantiæ, difficilis concoctionis, at non mali succi.

Ventriculus, **Intestina** duriora sunt, concoctu difficilia: succum gignunt, si concoquantur, non omnino inculpatum, sed frigidior, crassiorem & crudior.

Jecur, Quorundam non omnino malum, succum parit crassum, tardiùs permeat & agrè concoquitur.

Lien: rotundus Bisulcis & Cornigeris, ut Capris, O-

vibus & reliquis omnibus, præter Boves.

Prolixus multifidis, Muri, Cani.

Medius Solidipedibus, Equo, Mulo, Asino.

Sapore est insuavi, ob acerbicatem manifestam, chymum gignit vitiosum, melancholicum. Suillus minus malus est, aliquando Pauperum cibus.

Renes, duriores, concoctu difficiles, nec laudabile dant alimentum.

Vesica, dicitur Blase/ Blatter.

Genitale, antè plurimis: retrò aliis,

Testes, saporis ingrati, concoctu difficiles, virosus quiddam saporis referunt.

Cauda, durior est, & minus excrementicia.

Crura omnibus quatuor. Prioribus quædam Multifida vice Brachiorum utuntur, ut Leones, Lynces, Ursi, posterioribus repugnant.

Digit

minor. Hunc excipit Omafum, ἔχινος, parte interiore asperum cancellatum, crustatum magnitudine Reticuli. Abomafum ἄνυστος, venter ab eo alius jungitur magnitudine amplior Omaso, forma oblongior Cancellis intus & crustis multis magnis & levibus inornatus: mox intestinum sequitur.

Duriore sunt & difficilius perficiuntur.

Armus, ἄμος, quod in Homine Humerus, Schuster/Spale/ Saffe.

Suffrago, ὀπίθ' α, μισοκύνιον κύων. in posterioribus Quadrupedum pedibus, quod in prioribus Genu dicitur, Wieder oder Hinterbug.

Astragalus, os illud ultimum pedis est, quod tibiae Cruris annectitur.

Ungula, ὄνυξ, Ungvis, Ein Klau/ Hufe/ Horn.

Ungula solida, Eine ganze Klau/ so unzerpalten/ Eqvo, Asino.

Ungula scissa, χαλκ, bifulca, bifida, Zerpaltene Klau.

Falcula, Plin. Aduncula feré vngula, ὀπλὴ Kromme Klau.

Corona, στέφανος, Ungula exortus, Ungula commissura.

Chelidon, χελώνη, Cavum Ungulae, Straale.

Hirundo, Imperigo, λαχλώ, ἢ χελιδών, Squamula in Cruribus anterioribus Eqvorum sub armis nata,

Quadrupedia alia:

Ασχιδὴ ἢ μώνυχχα, Solidipedia, infisso sunt pede, seu solidas vngulas habent, ut Eqvus, Asinus, Mulus.

Fisso sunt pede, Ungvisfida: eaque vel

δισχιδὴ, δισχιλα Bifulca quæ χαλκ, id est, forcipem pro vngula habent, ut Cervus, Oves, Capræ, Alce, Bos, Sus.

πολυχιδὴ, πολυδάκτυλα, Multifida, quæ multiplici pedum fissura digitantur, ut Canis, Leo, Lupus, Lynx, Ursus, Sciurus, Mustela, Felis.

Cauda ουρά, δελία Nic. Kémos, der Schwanz.

Muscarium, σάβη, Eqvi, Cauda. Rießschwanz.

G

Tenor

Promuscis, προβοσκίς,
Manus Elephantī, Schneise/
Nüssel/ oder Hellsands Nase.

Cornua, Κέρατα. Hör-
ner/ In Cervis, Gehörn/Hirs-
geweih.

Adminicula, Αμυντήρες,
Arist. Stangen.

Rami Cornuum, ῥίζαι,
στέφυγες, Hornäste/ Zanken
an Hörnern.

Cornua simplicia,
παπῆλοϊ, Subulæ, tubercula
Cornuum recta.

Quadrupeda alia mutila
sunt sine Cornibus, Leo, Ur-
sus, Canis :

alia Cornuta, Cornigera,
κεράδ' ἵνα : eaq; vel

Monocornis, quæ unicum &
simplex cornu habent, in ca-
pite Subulo, in fronti Mono-
ceros, in Naso Rhinoceros.

Bicornia, duo divisa : Recta
in palmos & digitos Platyce-
rota : in ramos sparsa, Cervi,
Capræ.

Obliqua non ramosa : Prona,
convoluta in anfractum, A-
rietes.

in dorsum adunca, Rupi-
capræ.

Insecta Tauri.

in adversum Damæ.

erecta & rugarum quasi
lirarum ambitu contorta,
Strepliceros.

Contraria, Boves.

Ruma, Μήρυξ, Rumen
veteribus μῆρυξ, eminens
sub Mento Gutturis pars, quæ
Cibus in alvum demittitur,
& admissus à certis revocatur
Animalibus, Gurgel/ Kropff/
in wiederkehrenden Thieren.

Venter, simplex Den-
tatis in utraq; Maxilla; am-
plior, Sui, Urso, arctior, Leo-
ni, Cani.

duplex, Criceto

multiplex, Ruminantibus
Cornigens altera maxilla
dentalis, Hæ enim quaternos
habent sinus. Gula incipi-
ens ab Ore deorsum tendit ad
Pulmonem Septumq; trans-
versum, hinc se ad Ventrem
applicat majorem, qui κοιλία
μεγάλη, dicitur, & parte inte-
riore asper interceptus est; ac
prope Gulæ commissuram, si-
num sibi annexum habet,
quem ex argumento κερκύρα-
λον, id est, reticulum vocant.
Est enim Ventri extrinsecus
similis, intus reticulis capilli
Mulierum implexis magni-
tudine multo quàm venter
minor

Potus.

Aqua frigida gratissima Naturæ, quam semper, inquit Plinius, Bruta prosequuntur.

Coitus.

Coitum perficiunt Quadrupeda Vere ut plurimum, æstate etiam & autumnæ quandoque.

Cum ferocitate, Leones, Equi, Tauri, Ursi, Lupi, Arietes.

Sine ferocia, quæ sæpius coeunt, & cum hominibus degunt, Sues, Canes.

Partus.

Alia sunt Vivipara, ζωοτόκα quæ animal & concipiunt & in lucem edunt, ut plura Quadrupedum genera. Ovipara ὠοτόκα, quæ prius pariunt Ovum, ut Crocodilus, Testudo, Laceri.

Mores.

Alia sunt:

Manſveta, Pecora, Pecudes, βοσκίατο, δειματά, quæ pabulo terræ vescuntur: ὑποβόγια, Veterina & jumenta, ὅσα generaliter,

Armenta sunt majorum Animalium genera, ut Boves Cervi, Taurorum cætus.

Greges sunt minorum Animantium terrenorum, Homini commodorum, quales sunt Oves, Capræ.

Jumenta, quæ operam nostram adjuvant, ut Equus, Bos, Asinus, Camelus, Elephant.

Immanſveta, θηρία, Bestiæ, Belluæ, Feræ, æq, vel

Cornuæ, ut Cervus, Bisons, Urus.

Acornes, ut Tigris, Leo, Ursus.

Lupus, &c. quæ procul ab Hominum consortio fugiunt, & in sylvis, desertis & montibus habitant.

Quadrupedum utilitas.

I. Operas commodant, Vehunt, trahunt, arant, Equi, Boves.

Onera ferunt, Mulus, Asinus, Camelus.

C 2

vigiles

Tenor *σῆος*

Gauda prolixior pilis longis cum tenore brevi Eqvis :
 brevioribus cum tenore longo Bobus.

brevior, perexigua Vrsi,
 lata longiuscula ad Cubiti
 mensuram, Ovibus Syriæ.

Coagulum *πρωζ*, Diof.

Συρ / *Αμνυαγην* / *Κάσε* *Συρ* /
Συρ est concretum in lacten-
 tium, quorumq; pullorum
 Venterculis lac, quod omnia
 Ruminantia & inter dentata
 utrinq; Lepus, habent, non in
 magno Ventre, sed in Omaso.
 Coagulum omne æris est &
 digerentis potentia; ob id ca-
 lesfacit & siccatur, dissipata co-
 git, coagulat, & coacta dissol-
 vit. *Qvō* verustius eo præstan-
 tius.

Sebum, Sevum, *σῆα*,
 Adeps solidior, *Βυσχίς* / *Βυ-
 γελῆ* qui difficulter funditur,
 & fulus celerrimè coit ac
 congelatur, multoq; appa-
 ret pingvedine durior, Siccior
 est Adipe. Hoc propriè Ru-
 minantia habent.

Os Cordis, Cartilago
 Cordis, *Περ*, *Ερεν* / Cordis
 ossiculum. Radix Arteriæ
 magnæ & Venæ Arterialis,

Corpus est cartilagineum,
 quod venæ arterialis & ma-
 gnæ arteriæ radices commit-
 tit, & temporis progressu in-
 durescit. Reperitur in gran-
 dioribus Animalibus, Cervis,
 Eqvis, Bobus.

Fimus, *Κόπρος*, *Αποπῆς*
 Diof. *Μῖσι* / *Κασ*.

Nihil projectius excremen-
 tis Animalium, & tamen ster-
 corandis agris præcipuum ha-
 bent usum: ita nulla res est
 tam nihili, quæ non aliquâ
 prosit, si noris uti.

Quadrupedum Cibus.

Quadrupeda vel sunt:

Omnivora, ut Ovipara,
 Testudines.

Vescuntur herba, hu-
 miliori Oves; altiori, ramis,
 germinibus Capræ.

Herba & frugibus,
 Boves, Cervi, Eqvi, Sues Le-
 ones.

Carnibus, Leones, Lupi,
 Lynces, Canes.

Piscibus, Fiber, Lutra,
 Ictis, Felis.

Ære, Chamaeleon.

Potus

*s. Agros impingunt &
hortos.*

Boves,
Oves,
Capræ,
Sues.

*De Quadrupedibus in
specie.*

Alce.

ΑΛΚΗ.
Eqviceruus Albert.
Bilons Jul. Caf.
Alce, Asinus sylvestris
Ein Eſch

Elend á miseria, quód ei
qvotidié Comitialis Morbus
ingruat.

Animal est timidum, gregarium & bisulcum, medium inter Eqvum & Cervum, colore ex cæſio nigricante, pilis oblongis & duris. Mari cornua (qvæ qvotannis amittit) solida, colore qvi Cervinis, longa feré duos pedes, non ramosa ut Cervorum, mucronibustamen aliquot divisa, dodrantem lata, scabellis idonea, Armi potius qvám Cornu figura.

Magnus ejus numerus in sylvis Borussia, Lituania & Hungaria, Pelles & Ungula frequenter ad nos feruntur.

Capta vel mediocriter vulnerata statim expirat,

Alcis ungula.

Elends Klawe.

Commendatur dextra posterioris pedis, Ferunt sæpissimé Caduco morbo corripí, nec prius levári ab eo, qvám dextra posterioris Pedis Ungula Auriculam sinistram confriquerit.

Frequens & nobilitatum apud Feminas nostrates contra Epilepsiam amuletum.

Suspenſum enim vel appositum solém Infantibus, eos ab accessione liberare, etiam spumantes & recidivas inhibere, fortis persuasio.

Ramenta seu scobem sæpé adversus eandem noxam propinant per se, vel aliis admixtis.

Potu partum accelerat.

Pars ejus annulis inclusa hodie frequenter portatur, ut amuletum laudatum,

vigiles sunt nocturni Canes
villatici, pecuarii.
venationi inserviunt, Canes
venatici, Cursores, vesti-
gatores, Leopardus.
Mures inquirunt & capiunt
Feles, Erinacei, Mustelæ.

2. *Alimentum dant.*

Carnes: Domestica, Bo-
ves, Oves, Capræ, Porci.
Fera, Cervi, Capræ, Apri,
Lepores, Cuniculi.

Lac, Vaccæ, Capræ, Oves.

Butyrum, Vaccæ, Oves.

Caseum, Vaccæ, Oves,
Capræ.

3. *Medicinæ inserviunt.*

Integra, Lepusculi, Eri-
nacei, Catuli, Vulpes.

Partes eorum externæ,
Pili Leporini, Lana Ovium
succida, Pellis Arietis, Pria-
pus Tauri, Cornu Cervi,
Monocerotis, Ungula Alcis,
Axungia Porci, Cuniculi,
Leporis, Sebum Hircinum,
Caprinum, Medulla Hircina,
Vitulina.

Internæ. Cerebellum
Leporis, Pulmones Vulpis,
Arietis, Cor Leporis, Hepar

Lupinum, Coagulum Hædi,
Leporis, Fel Tauri, Lumbrici
Scincorum, Testes Castoris,
Vesica Suilla.

Excrementa, Moschus,
Bezoar, Album græcum, Mus-
cerda.

4. *Corpus investiunt.*

Pilis Fiber, Camelus,
Lana, Ovis.
Pellibus Martes, Lynces, Lupi.
Tergore, Equi, Boves, Cervi,
Capræ, Damæ, Alce.

5. *Scriptoribus chartas
præbent.*

Oves
Vituli.

6. *Musicæ opem ferunt.*

Intestina Ovium, ex qui-
bus chordæ finguntur pro Te-
nudinibus.

7. *Tempestatis sunt
augurium.*

Asinus quatiens Aures tempe-
statem indicat.
Boves contra pilum se lam-
bentes pluviam arguunt.
Lupus ululans tempestatem
sentit.

8. *Agros*

Caro Aprigna inter ferinas optima, Suis cicuris seu domesticæ, cum propter exercitium, tum ob cibum sicciorum & aerem parum ac tenuem quem inspirant, anteferenda. Hyeme præstat. Sale conditur additis Juniperi baccis, & doliolis reservatur per integrum annum. Frigida est & viscosa, facilis concoctionis, citò descendit, multum nutrit: at succum gignit crassiorum & viscosum.

Elix conditur liqumine ex Vino, Melle, Zingib. Cariophyll. Mac Pipere, Croco, Passul. & amygdalis.

Caput elixum probè, frigidum cum aceto in delictis, Magnatum mensis apponitur.

Jecur Apri recens, si arefactum teratur ex vino, contra Serpentum morsus bibitur, & Alvi fluxus restringit.

Fel Lienem sedat, & stummas discutit.

Fimus ad rupta & convulsa ex aceto utilis. Ex aqua aut vino potus rejections sanguinis sistit, venustum laterum dolorem mulcet.

Vesica assa in cibo sumta, sive tosta ex vino sumta, adversus Urinæ incontinentiam valet, Vesicæ dolores tollit, & mingentibus in lectum opiculatur.

Urina Calculos Vesicæ comminuit & expellit.

Vesica Apri cum lotio, addita pingvedine, in fumo suspensa, ut unguenti crassiciem acquirit: tunc si illinatur Herniis mirificè prodesse, Venatores observarunt.

Dens Apri vi pollet adstringendi maxima. In pollinem tritus ex aq. Card. ben. Pleuresi incipienti medetur.

Drachmæ pondere ex ol. Amygdal. dulc. & saccharo Candi, præsentaneum & arcanum in Angina remedium.

Aries.

ἄριος ὀχρὸς, ἐπὶ τοῦ κίρκου.

Aries ab impetu ferendi subinde repetito; vel ab ara, quod Aris imponi ad sacrificium solet.

Aries corniger.

Ovis mas.

Wieder/ Hodenwieder.

Leithammel/ Står. sil.

Masculus

Ex pelle sunt thoraces. Adeo enim densa est & solida, ut vehementiores ictus punctim caelimq; factos evertat, & ferrei thoracis instar expectatur.

Aper

Aper quasi Afer sive Asper quod in asperis versetur.

Verres sylvaricus, Porcus agrestis mas, ein Wildschwein/ Daber/ Leuffer/ Haubtschwein.

Sus fera, & ἄγριος
Scroph a sylvestris.
Wilde Sau/ Range.
Schrimutter.

Porcellus sylvestris
Ein Grischting.

Fera cuius nota, quam non solum Natura obdurata pelle pilisq; hirsutis vestivit, verum etiam ipsa luto & resina quodammodo se loriat, ne telis facile ladi possit. Unde nisi lethale vulnus acceperit Aper, Venatorem conculcat, si ipsum ferire nequiverit.

Dentibus armatur magnis & recurvis, ad incidendum

aptis, Vulgo Wehren/ Wassen/ Damsihne. Ante biennium in Giersdorff binos notavi, qui adeo excreverunt, ut circulum ferè expleverint toti in se reflexi. Ovidius.

Fulmen habent acres
in aduncis dentibus
Apri.

Feminae, Apri non item, aut raro: unde Apri percutiunt, feminae mordent.

Passim in sylvis vastis & montibus oberrant. Glandibus vescuntur quercinis, nucibus faginis. Radices Spondylii, Carvios, Angelicae, Filicis maxime appetunt, quas rostro aptissime effodiunt.

Sus fera semel in anno tantum & quidem hyemis principio coit. Vere parit petens maxime invia, praecepta, angusta & opaca. Numerus, partus & ferendi tempus idem atq; in urbanis suis est. Apri hyeme, cum fuerint saginati glandibus & fagi fructu, capiuntur retibus tensis, canibus, venabulis, lanceis & bombardis, cum auxilio venatorum.

ad Rupturam & Scrotitumorē paratur in Officinis, Emplastrum ē pelle Arietina; cuius descriptio extat apud Gvidonem in Chirurgia magna tract. 7. doct. 2. cap. 7.

Lanus Arietinae nidor, uterum prolapsum in suum locum restituit.

Sanguinem sistit, Succida usta enim sigillo Lemnio, loco aspersa.

Pectine ex cornu Arietino Caput pexum, à proprietate ad Capitis dolorem valere, maxime in causâ frigida, auctor est Gvainerius.

Ovis.

Ovis veteribus.

πρόβατον.

Pecus Plini.

Ein Schaff.

Ovis victu fera videtur, ingenio tamen & moribus mansueta, Quadrupedum mitissima ac placidissima. Mollissimum est pecus & frigoris impatientissimum, nec minus æstivi vaporis. Lupum naturaliter timeret & horret. Morbis plurimis infestatur, maxime scabie.

Pascua Ovillo generi utilia sunt, tenuia, altiora, arida, quæ vel in novilibus, vel

in pratis siccioribus excitantur, faciuntque lanam meliorem & molliorem. Ubera verò & humida loca, noxia sunt; sylvestria damnoſa lanis. Herbas radicitus carpunt, & arboribus plurimisque plantis exitiales sunt. Hyeme pascuntur Cordo, fœno, stramine Avenæ, Pisorum, Quercus, item Ulmi, Betulæ, Fagi, Tiliæ, Fraxini frondibus repositis.

Pingves sunt potissimum ex potu: quamobrem æstate ad pabuli condimentum, canalibus ligneis, Sal cineribus permixtum Opiliones præbent in meridie, quinto quoque die, ut sitibundæ plus aquæ hauriant. Sic enim pecus incolume & pingvius redditur.

Coitus omnibus ab Arcturi occasu, id est à 3. Idus Majas, ad Aquilæ occasum id est 13. Calend. Augusti. Terno aut quaterno coitu implentur. Fertunt uterum quinque mensibus, dies 150. Maxima ex parte singulos pariunt, sed aliquando & binos & ternos. Fœcundæ sunt ad octavum annum, & si bene curentur, usque in undecimum. Vita ad duodecim annos,

H

Animal

Masculus est Ovium & dux gregis, qui integer retinetur, & ad generandam sobolem Ovibus admittitur. Convoluta in anfractum Cornua ei ceu cæstus Natura dedit. In modum circuli enim nonnullis replicantur.

Blaterat hinc Aries, & piabatur Ovis.

Ad coitum commodissima ætas à secundo anno usque ad octavum. Singulis Ovilibus singuli duces constituuntur, qui quoties suo nomine à Pastore vocantur antecedunt, quod ab ineunte ætate facere assuescunt.

Ad quindenos annos interdum vitam protrahunt.

Caro Arietum, minus quidem humoris & lentoris obtinet, quam Ovilla; verum durior, deterior & concoctu difficilior. Præstat junioris seu anniculi, utpote moderatæ temperiei, savior, concoctu facilior, & melioris succi. Improbatur in senectâ.

Sebum, ambustis medetur, scabiem sanat, Cicatrices replet.

Ad mentis alienationem, Caput Arietis nigri non-

dum Venerem experti, unico ictu amputatum, Cornibus tantum demtis, integrum cum pelle & lana elixabis: tum aperto eo Cerebrum eximes addendo:

Cinnamomi optimi,
Zinziberis albiss.
Nucis miristic.
Caryophyllor.
Macis an. Vnc. s.

Commisce subtilissimum in pollinem redacta cum Cerebro in patella ad prunam non magnam diligenter agitando, ne aduratur. De hoc per triduum Aegro quotidiè jejuno dabis cum pane, vel in ovo, vel ex jure, utcumque, modo devoretur ab ægro, duabus ante prandium horis. Servetur loco obscuro non lucido: diæta sit conveniens.

Pulmo Arietis recens calidus Capiti, phreneticis utiliter imponitur: Livores, suggillationes & nigras cicatrices emendat, & à calceamentis læsos seu attritos pedes, minutim concisus & impositus sanat.

Fel cum Sebo, Podagris illinitur.

Pelle recens detracta, suggillata delet imposita. Ex hac
ad

or est & difficilè digeritur. Comestus, vel ex vino potus, Dysentericis auxilio est.

Stercus ovillum (σκῦβα, Pilula stercoranæ Ovi-um Schaffsforbern vulgò) ex aceto sanat Epinyctidas, Clavos, peniles Verrucas, Thymos, & ambusta igni, Rosaceo Cerato exceptum.

Lana succida (ἰσὺς, ἔργα δι-στυγία, ἔργα Diof. schmutzige Schaffswolle / schweissiche Wolle, pingvis, sordida, quæ sordibus, sudorio & succo est imbuta. Æstate colligitur è collo feminibusq; mollis sudore referta.

Calefacit per se, emollit, replet, lenit dolores Capitis, Stomachi, aliarumq; partiù, cum aceto & Rosaceo imposita. Subvenit inter initia vulneribus percussis, confusis luxatis, desquamatis, lividis, nervis dolentibus, Ossibus fractis, aceto, oleo aut vino imbuta.

Lana succida cremata seu usta, gebrandre vnsättige schmutzige Wolle. Vim habet acrem, mordacem, calefactoriam, quæ citò operitur & penetrat. Ea propter confert humidis, mollibus tumoribus,

ulceribus inveteratis & siccat vehementer, Crustas obducit, excrecentias in carne cohibet. & ulcera ad cicatricem perducit. Illinitur vulneratis, attritis, ambustis, & in fistulas auresq; suppuratas inditur. Lavatur ad Oculorum medicamenta. Modum urendi vide apud Dioscorid. lib. 21. cap. 67. & Hollerium Instit. Chirurg. lib. 7.

Ocypus, um, (οὐπυς Diof. quasi οὐδὲ ὕπνος, Hysopus humida, Hysopus humida offic. Wollenschwamm / schmus. Est succidarum Lanarum pingvitud. Excalefacit, expletq; ulcera & emollit, præsertim sedis ac vulvæ cum butyro & Meliloro Resolvit, dolores sedat. In vellere appositum Menses & partus evocat. Aurium & Genitalium ulcera cum adipe Anserino sanat.

Verberum vulnera & vibices Pellibus ovium adhuc calentibus oblitterantur, idq; nocte ac die una.

Pelles detractis pilis à Cerdonibus parantur, & aliquo colore tinguntur, ad Calceos, chiroteas, marsupia. Fiunt ex his etiam membrane, maceratis in aqua cum Calce & postea extensis.

H 2

Ovis

Animal est Ovis utilissimum, lacte nutrit & carne: Lana & Corio vestit & calceat: Scriptoribus præbet chartas, & chordas Testudinibus: fumo agrum impingvat.

Caro ovilla, το γοβά-
τη πρῆξις, Schafferssch excrementitia est, superfluitatum plena: Succum gignit pituitosum, lentum, prævum. Ventrículo nocet frigido humido, excrementitio. Melior est annicula. Ab Agriculis salitur & infumatur.

Pulmo Ovillus Maniacis & Lethargicis prodesse videtur, calidus circa Caput alligatus.

Cerebrum cum Melle dentientibus Infantibus illinitur.

Sanguis potus, Comitibus commendatur.

Fel Auribus purulentis cum lacte muliebri instillatur.

Sebum ad ignem liquefactum, ambusto linteolo impositum sanat: cum alumine partib. frigore ustis illinitur: cum cinere Capill. Ven. permixtum luxatos articulos restituit. Ex vino rubro sanguinem sistit, diarrhæam, dysen-

teriam & tormina ventris infusum curat.

Omentum in sarragine fixum, ventri calidè impositum, Colicæ medela.

Lac Caprino crassius est, minusq; serosum, dulce & præpingve: magis alit, non autem usq; adeo utile Stoniacho.

Potum calidum, adversus omne venenum commendatur. Recens multum gargarizatu, faucium inflammationes mulcet.

Dysentericos juvat, silicibus ignitis in id demersis, A jejuno potum ad pestis præervationem valere fertur.

Butyrum candidum stenterius bubulo; facile rancidinem acquirit.

Caseus ovillus Schafferssch Pingvis est, sapore svaavis, & boni succi: ob id ab Exteris commendatus, haud minus quàm Parmentis aut Baravorum, quibus svavitate haud inferior. In Nobilium aulis optimi sunt ex lacte integro, non demto flore, & addito vaccino ut nonnunquam fieri solet. Condiuntur aliquando Macis, Majorana &c. Quò recentior eo melior, Vetus durior est.

Vervecina caro optima est, Melior & salubrior Ovillâ & Arietina, sapore grata & svaavis, sive elixa sive assa. Conditur elixa Salvia, Rosmarino, Petrof, Carvi, Cepis, Brassica crispa, Zingibere, acet. Calefacit & humectat ad temperamentum tendens. Corpus alit & sanguinem generat bonum.

Hyemis initio integri trunci sale macerati, fumo indurantur, & sic per integrum annum ferè servantur.

Infessus ex Capite, pedibus Intestinis aqua fluviali sufficienter decoctis, quo ad carnes discedant, paratur tabidis, emaciatis & contractis conveniens sæpius facto experimento;

Asinus.

Ὁν ὁ πᾶσι τοῖς ἄνθρωποις ὠφέλιμος
Hominum opera juvet.

Κίλλος,
Escl.

Animal vulgaræ notitiæ, corpore macilento & deformi, gerulum, plagarum & penuriæ tolerantissimum. Auribus & vocis ignavæ sonitu

se prodit, Cor ei magnum, & felle caret. Dentes priores, ut Equus, trigésimo amittit mense, proximos sexto postea mense, neq; etiam tertios quartosq; eodem modo.

Afellus minor,

Afellus degener & vulgaris Colum.

Afellus Dossuarius Varron.

Ein Wühl Escl, Escl Escl.

Color ei murinus,

Asinus admissarius

Speciosior esse debet, ut scil. amplioris sit Corporis, Cervice valida, robustis ac latis costis, pectore musculofo & vasto, feminib. lacertosis, Cruribus compactis, coloris nigri vel maculosi.

Exiguo & qvalicunq; pabulo contentus, non solum fruge & herba, sed foliis spinisq; vel perticis salignis vescitur, vel abjecto fæce samentorum, laboris & famis maximè patiens.

Parit duodecimo mense, singulatim magna ex parte procreat prolem, Ea namq; Natura est, ut unum pariat, nonnunquam etiam gemellos.

Ovis reijcula.

Οἶς ἀποβολικὸς
Auswurfsling.

Ovis quæ non parit, id est,
quæ ætate vel morbo gravis
est, aut saltem minus idonea.

Agnus.

Ἀγνός, Ἀγνός, Ἀγνός
Agnes Geiz.
Ein Lamb
Agnellus Ἀγνός
Lamblin
Lammlein.

Fœtus est ovis, qui annum
nondum egreßus. Agnus ali-
us Vernalis, aliis Autumna-
lis. Vernales qui nascuntur
Vere, majores, robustiores &
pingviores sunt.

Agnus subrumus, Ἀγ-
νὸς γαλακτικός, νεογνός Ho-
mer. Agnus lactens, Lacteolus
Ein Seuzlamblin / Brads
Lamblin.

Agnus cordus, ὀφίγονος,
serotinus tardeq; natus Ein
spates Lamb / Spätling.

Agnus separatus, Ἀγ-
νός σκεῖται abgehaben Lemmer
qui á Matribus jam separati
pascuntur.

Caro Agnina modicè
est calida & humida, pituito-
sa, lentore & mucore referta.

Nutrimētū præbet calidum
& humidum, sed pituitosum.

Editur elixa & assa. Coxæ
assæ meliores, svaues & salu-
bres.

Coagulum omnibus ve-
nenis ex vino adversatur,
Lac concretum seu sangui-
nem ex aceto dissolvit. In a-
qua solutum & Naribus illi-
tum, sanguinem compescit.

Pulmo Intertrigines, quæ
á calceamentis fiunt, sanare
creditur.

Agnus monstrosus biceps
Ein Zweicköpfiger Lamb.

Natus hic in pago Plack witz
districtus Leobergensis: at
mox expiravit.

Vervex

Vervex á viribus, quod cate-
ris sit fortior, vel quod sit vir
& mas.

κρίος ἐκ τῆς κριῆς.

Ein Hammel / geschnitte-
ner Hammel / Heilwieder/
Trischling Nonn. Scheps
vulgo.

Aries est castratus, cui in-
versis & exempti sunt testiculi.
Castrantur Agni: non mi-
nores antequam calores
aut frigora se exegerint.

Vervecina

strigoso Corpore, indomito animo, sed generoso.

Vivit ad multos annos.

Ungula ex oleo Myrtio Alopecias delet.

Cinis potus steriles reddit.

Urina cum luto suo illita clavos Pedum curat,

Stercus Mulinum combustum, cufum, cribratum, ex vino immodicum Mensium fluorem sistit, & dysenteria opiculatur.

Bos.

Βοῦς.

Ein Rind/

Rindviche.

Vocabulum est commune, Taurum & Vaccam comprehendens. Dentes habet Bos ut reliqua cornigera continuos, bimusq; dentes amittit, non tamen vniversos. Renes quasi ex multis Renibus exiguis constituti. Lien pro sui magnitudine in longitudinem auctior. Caudæ tenor longus, Pili perbreves. Ruminat & Ungulam habet bifidam.

Pro regione cœliq; statu, & habitum Corporis, & inge-

nium Animi, & pili colorem mutat.

Vescuntur Boves & fruge & herba : pascuntur etiam commodissimè in montibus, nemoribus, ubi virgulta & frondes multæ. Pingvescunt iis quæ flatus cient, ut Ervo & faba, pisif.

Bibunt sorbendo, & clarum bibere gestiunt.

Mortalibus magno usui sunt, Aratione, vestura, lacte, Butyro, Caseo, Carne, Corio. Eam ob causam apud Veteres tam capitalis habebatur, qui bovem temerè & absq; causa, quam qui hominem occidisset,

Cornua apta sunt Pectinibus, subductoris, & tubis quibus bubulci & Venatores utuntur.

Ossa tesseriis & cultello-ram manubriis apta.

Taurus.

Ταῦρος,

Βοῦς Τέλειος ἢ ἐνέγκης,

Taurus non castratus.

Ein

Vita eis amplior 30 annis,
& femina vivacior Mare
est.

Asini carnes pessimi sunt
succii, & concoctu difficili-
mæ, Stomachum lædunt, &
edendo omnino insuaves: ob
id à Culinis abdicantur.

Adeps, cicatrices Cor-
pori concolores reddit.

Fimus, vndequaq; flu-
entem sanguinem cohibet o-
doratus, & expressa humidi-
tate in Nares injecta & reten-
ta. Cinis ejus dysentericis &
Cœliacis medetur.

Ungulæ cinis per dies
multos binis cochlearibus po-
tus, Comitiales adjuvare pro-
ditur, oleo subactus strumas
discurtit, & illitus perionibus
utilis. Ulceribus commodè
inspergitur.

Ejus nidore Comitiales ex-
citantur, & utero suffocata.

Apes ex Asini cadavere
nasci, falsum est.

Asina.

ἡ Οὔρα.

Ἐν Ἐσέλιν.

Asinæ lac, Lac Asinum,
Ἐσέλιν Milch.

Hoc, sicut Lac omne seri
exuberantia superat: sic cæte-
ris pingvedine cedit. Tanu-
issimum est & minimè coa-
gularur, & quoquo versus
oculissimè digeritur in corpus,
verum parum nutrit. Reme-
dium optimum Asthmaticis,
tussientibus, sanguinem ex-
siccantibus, Hydropicis, Lie-
nosis & Hæcticis.

Non enim est Lac, inquit
Avicenna, quod Hæcticis
æquè conferat, ac Asinorum.

Hodio ejus usus apud nos
prorsus inolevit.

Mulus.

Ἄμλον.

ὄρευς.

Ἐν Μῆντι, Μῆντι Ἐστερ

Μῆντι Ἐσέλ

Ἄμλον ὄρευς

Mula femina.

Coloris est nigricantis, vi-
ribus in labore eximium, &
sterile: τὸ ὄλον ἰμείνον γένος
ἀγονον.

Ex Eqva gignitur & Asi-
no, mense duodecimo.

Mulæ veloces in cursu, du-
ritia eximia pedum; verum
strigoso

Olim ex lentore mucoso Tergoris bubuli excoquebatur. Plinius ex Taurorum auribus & genitalibus fieri dicit. Hodie ex omnium Qvadrupedum pellibus conficitur.

Vulneribus prodest Melle aut Resina. In aceto resolutum Impetigines Leprasq; Cutis delet. Ambustis igni ex aqua calida dilutum illitumq; erumpere non patitur.

Vacca.

Boß, Bos, Dier.

Bos lactaria.

Cine Kuh.

Melck kuh.

Forda, Horda serens Bos est fecundâq;ve, dicta á ferendo ein Kalbe, Tragende Kuh.

Taura ein gelde Kuh.

Vaccæ probantur altissimæ formæ longæq; maximis uteris, frontibus latissimis, Oculis nigris & patentibus, cornibus venustis & lævibus & nigricantibus, pilosis Auribus, compressis malis, palearibus & caudis amplissimis, ungulis modicis & Cruribus.

Eas, quarum maculosæ sunt pelles, lacte abundare vulgo persuasum est.

Fert Vterum Vacca novem menses, decimo parit, &

qvædem singulum, raró geminos.

Tempus admissuræ optimum, medium Veris, alius Autumno. Cúm appetit coitum (appetit autem non diutius qvám tres horas) tûm, qvám maximè potest, mugitum edit: si non citó admittatur Taurus, naturam claudit, & in alium mensem differt. Uno initu impletur.

Mammas binas inter femora habet qvaternis papillis ut plurimum, mit vter Strichen.

Vivit magna ex parte annos quindecim: aliquando apud nos decem & octo, & viginti, si corpore benè sint habito,

Carnes vaccinæ *Kühfleisch* præter succi pravitate, etiam sexus ratione frigidiores sunt; Agricolas tamen & laboriosos commodè nutriunt.

Ubera dâs Cutter elixa & laminatim incisa torrentur in craticula: & vel sale aut aromatib. Zingib. seu pipere respersa, vel butyro fixa eduntur, saporis non ingrati, ac concoctionis difficilis.

Ungularum anteriorum ambustarum cinerem epotum

I

Nutricibus

Ein Stier/ Barr/
Barr Dchffe/ Bihe Dchffe/
Drummer.

Mas est in genere bubulo,
& Vaccarum admissarius, na-
tura robusta & valida, qui
tamen in libidinem usq; adeo
concitatus & furens, non sa-
pius quam bis insecndit, con-
ceptu vero ipsius Vaccae mo-
destus castusq;, nihil ulterius
tentat,

Vitam extendit ad annos 20.

Caro Tauri crassa est, &
melancholica natura, diffi-
lis coctionis, & primum gignit
succum.

Sanguis crassior Suillo,
& nigerrimus, celerrime
omnium coit durescitq;. Dis-
cutit molliq; tumores cum
polenta illitus. Singulari ope
dysenteris, mensuris & in-
ternis hæmorrhagiis prodest.

Ad hæmoptoissin cum ace-
to modico efficax habetur.
Calidus ossa fracta ferrumi-
nat.

Adeps Suillo calidior &
siccor, nonnihil adstringit,
Podagris medetur & scirr-
hosis affectibus. A Renibus lau-
datissimus colligitur.

Priapus Tauri rubri ari-
dus, tritus, & præsumtus Mu-
lieri aurei pondere fastidium
coitus affert, Dysentericis
utilis.

Fel Menses trahit, ulcera
maligna purgat, Sedis ulcera
sanat, & ad cicatricem usq;
perducit. Auribus fractis &
purulentis cum muliebri aut
caprillo lacte instillatum me-
detur, & sibilo earundum ex
Porri succo. Anginis cum
Melle utiliter inungitur.

Urina si cum Myrrha
instilletur, Aurium doloribus
occurrit.

Lapis in Vesica aliquan-
do reperitur, in pulvere per
se, vel cum succo Ruræ Nari-
bus attractus, Caput purgat.

Astragalus ἀστράγαλος,
Diosc. ustus cum vino dentes
vacillantes confirmat. Cum
lacte potus, lumbricos ro-
tundos educit.

Fimus tumores & duri-
ties discurit, sufficit prociden-
tes Vulvas reprimat. Accensi
nidore Culices abiguntur.

Ταύροκορμα, Diosc. κόρμα
ταύρου, Tauriglutinum
Gluten taurinum.

Σειμ/ Τισχερέειμ.

Olim

res crocei in lactis cremore decocti, ad unguenti consistentiam, papillarum rimas in Mulieribus litu sanant, & scabiem citissimè curant, vulgato ac frequenti usu.

Butyrum.

Βούτυρον Διόσκ.

Butter.

Paratur ex lactis pingvedine diligenter agitato & concusso in vasis lacte donec pingve separetur, dein abluitur aqua pura sæpius, & addito sale ad usum reponitur.

Culinis & mensis Silesiæ nostræ nihil frequentius. Quocunq; enim oleo magis tum nutrit, tum cibos condit; qvò fit ut obsoniis additum, olei atq; adipis vicem meritò penset.

Calidum est temperatè, naturà pingve & coleosum, facultatisq; concoquentis, paullulum etiam habens digerendi potentia, in mediis nimirum Corporibus, secundum duritiem & mollitiem.

Mollit, lenit, polit, laxat, resolvit, coqvrit, hebetudini Oculorum præsertim à siccitate prodest. Cicatrices & Albugines exterit, declinationem calidarum fluxionum juvat.

In mollibus Corporibus phle-

gmonas concoqvrit & digerit perfacilè. Bubones & parotides juvat, gingivas extenuat, Dentitiones Puerorum gingivis illitum, & omnes alios in ore affectus phlegmonosos, posteaqvam fluxio restiterit, digerit pariter & concoqvrit.

In cibo cum amygdalis mundis & saccharo pituitam digerit, tussim frigidam & siccam tollit. Pleuriticis & Peripneumoniacis affectibus commodù.

Recens etiam contra bestias, qvæ virus ejaculantur, venenatq; & foris illitum & per os sumtum, efficax est.

In Aëris pestilenti constitutione, qvotidiè cum panis buccella una atq; altera devorata notum prophylacticum.

Illud observandum, Butyrû biliosis & calidioribus Naturis, & febricitantibus non æqvè competere, qvòd facile in bilem convertatur. In super, immoderatiore usu, ob superabundantem & humiditatem & pingvitudinem, Ventriculû resupinare ac subvertere, & ad vomitû incitare. Neq; ultimo post alios cibos loco (qvòd frequentius apud nos fieri solet) ingerere convenit; qvippe cûm humidum sit ac lubricum, facileq; subduci qveat in

Nutricibus lactis copiam præbere, Rhazis autor est.

Lac vaccinum.

γάλα Διοφ.

Witch/Rishmisch.

Lac Vaccinum, quorumlibet aliorum Animalium crassius ac pingvius judicatur; ob id Corporis molem & obesitatem adipisci volentibus accommodatissimum, alimentum cum pauperculis tum divitibus commodissimum, ad pultes & fercula aptum.

Utiliter bibitur diarrhæa, dysenteria & tenesmo laborantibus, si in eo filices aut chalybs decoct. fuerint.

Recens efficax est contra rofiones ustionesq; ab exitiabilibus medicamentis factas, uti à Cantharidibus, Aconito, Laureolo, Esula &c.

Renum & Vesicæ dolori convenit.

Gargarizatu exulceratis faucibus tonsillisq; prodest,

Stomachum tamen non assuetis & Intestina inflatione vexat. Nocet Splenicis, Hepaticis, Comitialibus, Vertiginosis, febricitantibus & capite dolentibus, attestante Medicorum principe Hippoc. aphor. 64. lib. 5.

Lac præbere Capite dolen-

tibus, febriculosis, & quibus hypochondria elata aut murruriantia, & sticulosi, malū.

Lactis pingvedo,
flos Lactis.

Αφρογάλη, πύρον

πιάς τοῦ γάλακτος

Caput seu spuma Lactis.

Cremor Lactis.

Saum/Naum

Witchraum.

Lac est pingvissimum dulce, palato maximè arridens, ad nutriendum & moderatè penetrandum idoneum.

Condimentum variorum ciborum. Ad intinctus etiam mensis cum carnibus assis, maximè turdis, imponitur, inspersis aromatibus Zz. Caryophyll. Cinnamom, Cymino & sale: verum nimius & frequens ejus usus ob pingvedinis copiam, ventriculum relaxat, cuncto supernatat cibo, nutrimentum ejicit, antequam concoquatur, Vapores in Caput mittit, crassum generat succum, & febris materiam præbet. Dentibus quinetiam nocet gingivisq; usus assiduus, quippe has humidas reddit, dentes putrefactioni obnoxios.

Frangulæ cortices interiores

Cafeus & Panis, sunt medicina sanis.

Si toti humanæ naturæ malus esset; omnes utiq; læderet: sed contrarium longa observatione constat. Igitur haud offenderit, si recens in fine mensæ non multum salutus, pro sigillo stomachi assumtus fuerit.

Schola Salernitana.

Ignari Medici me dicunt esse nocivum,

Sed tamen ignorant cur nocumenta feram.

Experto reor esse ratum, quia commoditate

Langventi stomacho cafeus addat opem.

Cafeus ante cibum confert, si defluat alvus,

Si constipetur, terminat ille dapēs.

Ad fundum Stomachi dum sumta cibaria trudit,

Vim digestivam non minus ille juvat.

Si Stomachus langvet, vel si minus appetit ille,

Fir gratus Stomacho conciliansq; cibum.

Vetus, qui linguam parumper vellicat, quam plurimis gravior redditur, omnium pessimus est. Cæteris enim

magis adurit, sitim excitat, & difficilius perficitur. Calculum in Renibus gignit, Iecur obstruit, alvum cohibet. In calidis naturis atram bilem gignit.

Cafeus recens mollis impositus, Podagricorum dolores ex calida causa mirifice lenit.

Acris Arthetorum tophis cum croco bene facit.

Cafeus presfus, Ein Zwisch Käse.

Sacculo inclusi lineo torculari fortiter premuntur & siccantur. Cæteris ferè præferuntur.

Cafeus oxygalactinus Ein Quark/ Sil. Cafeus acidiusculus.

Ex lacte constat frigido, addito Coagulo, & per triduum reponitur loco ut acescat tepido, dein per sacculum lineum sero secreto, & semine Carveo, Croco, Satureja, Macis &c. additis, in variam feminæ effingunt formam, vel tricipitem, vel in Pyri longiusculam seu turbinatam, vel in rotundam, aut utrinq; acuminatam. Addunt aliæ Caseum friatum, siccum, & cum pinguedine lactis add. sem. carveo, Croco aut Caryophyllis in massam redigunt.

I 3

Præstan-

superficie natans corrumpitur :
ob hoc ipsum ante alios cibos
sumendum est, ita enim citius
subducitur & aliis cibis viam
munit.

Butyri fuligo,

Butter Raum.

Exiccat, abstergit, fluxio-
nes cohibet, & ulcera celeriter
ad cicatricem perducit. In
medicamentis Oculorum u-
tilis.

Lac ferofum, agita-
tum, ebutyratum, acidum.

γαλα οξύς

δξύγαλα Nonn.

Butter Milch/

Milch/

Schlotter Milch.

Colligitur, postquam bu-
tyrum fuerit separatum, A-
gricolis & validis Corporibus
edulium utile & frequens,
æstate præsertim. Sumptura-
rum Corpora maximè im-
pinguat.

Crassi est succi. Refrige-
rat, humectat, emollit, alvum
lubricat, flatus gignit. Con-
fert calidiori Ventriculo &
febricitantibus: frigidiori e-
contrà adversissimum.

Caseus bubulus,

Tyede Dief.

Ein Käse / Kindern Käse.

Paratur ex crassiore Lactis
substantia, admisto Coagulo,
& expresso inde sero, salito
& exiccato.

Fiunt variis modis: vel
enim ex lacte tenuiore dem-
to flore parantur: vel ex la-
cte cum cremore seu pingve-
dine finguntur, sine aromati-
bus: aut variis herbis, Satureja,
Salvia, Majorana, Rosmari-
no, Sambuci floribus, Macis,
Caryophyllis, Croco &c.
condiuntur.

Lac nonnihil calefit, dein
coagulum demittitur, ut scin-
datur, tandem serum separa-
tur, & reliquum in Orbis for-
mam redigitur.

Probatur recens in cibo,
neq; acris, qui noxam Ven-
triculo non inerat faciliusq;
concoquatur.

Non Argus, Largus, non Ma-
gdalena, Machuslem,
Non Abacue, Lazarus, Ca-
seus iste bonus.

Frigida est natura, adstrin-
git, crassos gignit humores,
ægrè concoquitur, Calculo-
sis & otiosis maximè noxius.

Rustica gens, & pauperu-
la plebs, hoc indifferenter sine
noxa quotidiè in cibo frui-
tur, quam probè nutrit &
alir,

Caseus

Bos femina, quæ jam cessavit Vitula esse, nec dum tamen ad summam magnitudinem pervenit.

Taurus castratus.

Βόως ἐκτομίας,

Bos,

Ein Ochse/geschnitten Ochse.

Tempus castrandi Anniculus est, alioquin minores deformioresque evadunt.

Præstantiores sunt juniores, pingviores. Commendantur à teneritudine & suavitate Carnis, Polonici, qui quorannis ex Litvania & Polonia adducuntur.

Caro bubula, κρεῖλα βόας.

Βούβηλα, frigida est & sicca naturæ, nec adeo pravi succi & difficilis concoctionis, ut quidam prodiderunt. Corpora enim nostra alit commodissimè, & alimentum præsertim laboriosis suggerit firmum, nec dissipatu facilem, roburque & sanitatem tuetur.

Hyeme & Autumno accommodatior ejus usus.

Vetulorum & macilentorum Carnes insuaves sunt, ægrè concoquuntur, & succum procreant crassum, turbidum & Melancholicum.

Πικρὰ μὲν χονδρὰ δὲ, der Brustkern/ das Bruststück; /

solidioris esu gratiorque est propter pinguedinem.

Assaria in fictili percocta, Ein Topffbraten.

℞. Assariam Lumborum sine ossibus, quæ tota in vase reponatur, affuso aceto cum sale & baccis Juniperi, & sic vel horis aliquot, vel etiam diebus macerata, cum jure illo admixta aqua lixatur, donec modicum ejus juris supersit, quo medio ferè consumto additur aliquid Butyri cocti. Sic & tenerior, & palato gratior evadit.

Pedes in canario elixi, frigidi cum aceto manduntur.

Circa festum Galli & Simonis Iudæ, Nostrates Carnes sale maceratas in camino suspensas fumigant, ramis viridibus Juniperi accensis, dein reponunt, & sic integro anno incorruptas servant, Aestate operariis & Agricolis cibus commodus.

Sebū, σίος βέτοπος, Unschlet. Siccio est adipe, nec fuditur facile aut liqvescit, estque fragile & ad liquefactionem coit, atque concrevit iterum. Valet ad rofionem in Intestino recto aut Colo, nec non difficultatem Intestinarum aut Tenesmū experiencibus accommodatum.

Medulla

Hoc circumlinuntur Apum alvei, felle permixto taurino arbores si terebine infestantur. Vincis utile.

Aqua destillata ambusta sanat, Inflammationes mitigat & Podagricos dolores imposita.

Vitulus.

ὁ μόσχος, Ἰταλός, πέταλος olim.

Vitulus á vitulando, id est, lasciviendo. Ein Kalb.

Bos novellus, Vitulus subrumus, qui adhuc sub matre est.

Ein Ochsfältslin so noch sauger.

Vitula, Bucula βοῦς ἡ μόσχος, Ein Küh Kälbslin.

Bos lactens, tener, imbellis, ferax.

Caro Vituli lactentis, μόσχειον κρέας, quatuor vel quinque hebdomadarum, mollis est & humida, facilioris digestionis, tutius quam bubula editur. Temperati enim & probi alimenti existit, succum generat bonum, & probé nutrit.

Affaria Renum, Ein Nieren Drüsen.

Venter cum Intestinis, Das Gekröse.

Elixatur aceto, Vino, & a-

romatibus conditus, primis mensis offertur, ferculum palato gratum.

Caput Vituli ferventi aqua pilis dentis elixatur, & aceto, pipere integro, Zingibere, Lardo frixo conditum apponitur. Ein Kalbes Kopf. Succum gignit glutinosum & picuitolum.

Ossa ejus combusta in pollinem redacta, ad catillos Metallorū probatoribus idonea.

Ex Pulmonibus, additis Veronica, Betonica, Salvia, flor. Violarum, Macis &c. aqua elicitur, phthisicis & tabidis salutaris.

Medulla Vitulina

vim obtinet indurata & scirrhusa Corpora emolliendi, sive musculis, sive tendonibus, sive ligamentis id accidat, sive etiam visceribus.

Igni sacro Stercus Vitulinum recens illinitur.

Juvenius.

Ταυρίδιον,

Ein Stierkechlin/Zeit Ochs.

Bos junior, qui jam vitulus esse desit, á juvando, quod jam Dominum in agro colendo juvare possit.

Juvenca,

νότις, πρότεξ. Junix tenera ætatis, Ein Kalbe,

Boe

Pascit herbas & fruges,
Hordeo delectatur.

Unipara est, & uterum fert
decem menses.

Vivit diu, plusquàm quinquaginta annos.

Duplex in ministerium habetur Cameli, vel oneri ferendo accommodantur, vel ad pernicitatem leves.

Caro dulcissima ab humana, ex Sacris literis cibo interdicta.

Camelus Dromedarius.

κέμηλος δρομάς á cursu & velocitate.

Camelus Dromas Gesa.

Camelus Arabica

Em Dromedar

Dromedir.

A Camelo, saltem gibbo in medio Dorso elato differt. Cursu mirabili viget.

Aliquando spectaculi causa circumfertur.

Ex pilis Dromedariorum & Camelorum, qui mediocriter molles & crispi sunt, pannus conficiuntur Camelotti dicti. Echamtor.

Canis.

κύων á κεινός est amare.

σκύλαξ

Ein Hund.

Canis femina ein Zuger Hindin.

Animal est latrabile σκυλάκιον, homini fidelissimum, á canendo dictum, quod noctu in custodia & in venando signum det. Qvis hominum clariús, aut tanta vociferatione bestiam vel feram prædicat, quàm ille latratu? Qvis famulus amantior Domini? qvis fidelior comes? qvis custos incorruptior? qvis excubitor inveniri potest vigilantior? qvis deniq; ultor aut vindex constantior? Columell. lib. 7. cap. 12.

Ambrosius: Nullum animal tam tenax esse beneficii potest ut Canis, & memor gratiæ, quandoquidem pro domino suo & latrones insilire, & extraneis nocturnos accessus noverit prohibere, mori pro dominis, & commori dominis sunt paratis, sapientiam illata necis evidentia. Canes ad redarguendum reos indicia prodiderunt.

Mira ei docilitas, utpote qui natus domini sui nomen

K

nennine

Medulla taurina colligitur hyemis initio. Calefacit, molliat, rarefacit, ulcera explet. Nervis induratis confert. Tertio loco post Cervinam & Vitulinam laudatur.

Os e corde Tauri, Creutz sin ausin hergen sæpe in corde Boum, maximè Taurorum, cartilago sive ossiculum continetur, Cervino non dissimile, quod Lanii Vratislavienses diligenter colligunt, & passim pro ossiculo e corde Cervi Pharmacopœis imperitis obtundunt,

Lapilli in folliculo fellis nascuntur, quandoq; crocei coloris, friabiles, poti Vesicæ Calculos comminuunt, Ictericæ medentur, & trici Beræ succo immisti in Errhinis, Comitialibus subveniunt, & visum mirificè acuunt.

Coria veteramentaria

καψιματα Diosc.

Alte Schussecke.

Crematorum cinis ambusta igni, Intertrigines, nec calceamentorum attritus sanat.

Fumus Naribus acceptus

efficacissimus ad Vulvæ strangulatus remedium.

Eodem serpentes fugari, Aeremq; pestilentem emendari compertum est.

Camelus.

καμηλον

Camelus Bactriana.

Ein Camel/

Camelsthier.

Animal inter bisulca maximum, longo & gracili collo, capite exili, altis cruribus, amplo pectore & villoso; tuberculis in Dorso binis, ut ephippia eminentibus, Colore fusco vergente ad flavedinem, pelle dura, inimicum & intensum Equis. Ab incesto coitu alienissimum.

Dentium superiore ordine caret, & ut Bos ruminat.

Toto tempore, quo rei Veneræ cupidine incitatus gestit, sibi usq; ab omnibus animalibus timet, ut solitudines petat: & id temporis ab omnium consortio separatus solam feminam affectetur.

In Arabia frequens, rarè Silesiæ, nec nisi aliquando in aulis Principum visitur.

Pascit

In Dyſenteriiſ ex lacte Caprillo probè cocto, & chalybe ſeu ignitis lapidibus uſulato.

Prodeſt & ſummè inveteratis & malignis ulceribus inſperſum, vel Emplatris ad id facientibus commiſtum

Ventri illitum aquas trahit, hydropicis utile.

Calvariæ cinis ulcera deſiccet, ſedis vitia, rhagades & Teſticulorum tumores curat.

Dentium cinis cum Melle vel Butyro illita Mandibulis Infancium, facilem reddit dentitionem.

Pellis benè macerata & comparata cum materia adſtringente galla, alumine &c. geſtata, plurimum facit ad præcautionem Podagræ. Chirotecæ ex hac paratæ, Manuum leniunt pruritus.

Canum varix ſunt differentix, moresq; diverſi.

Mille Canum patriæ, ductiq; ab origine mores.

Cuiq; ſua, Graſtis,

Canis domeſticus.

Κύων οἰκῆτος, Οἰκῆδουκος
Canis villaticus Adclamator
Ein Haushund/ Forbergs.
Dorffriede/ Hund
Bäcker. Bachshund

Adverſus Hominum inſidias eligitur, & villam, quæq; villæ juncta ſunt, cuſtodit.

Canis pecuarius.

Κύων ποιμαίνων
Canis paſtoralis
Ein Schaffriede/ Niede/
Dich-Hund.

Qui incurſus Luporum & Abigeorum cavet, Domi obſervat ſtabulum, foris pecora paſcentia.

Canis Anglicus.

Μολοσσε.
Canis Britannicus,
Moloffus
Ein Engliſcher Hund.

Non ſpecie tantum & decore, quantum viribus pollet & taciturna ſolertia.

Robuſtus eſt, magnanimus & fortis.

nemine alio id animadvertente.

Ob calidiorem & sicciorem Cerebri constitutionem maxima odorandi sagacitate præditi sunt Canes, ut etiam vestigia ferarum & Dominorum longo post intervallo persentiant.

Coëunt averfa partes, & uno coitu implentur, uterum gerunt novem hebdomadis aut diebus 61, 62, 63. Pariunt quinqve, sex, septem, 8, 9, 10. & quidem cæcos: ante septimum aut nonum diem non cernunt.

Siccæ est temperaturæ.

Lac primiparæ perun-ctum facit glabescere: contra venena Antidoti vicem obtinet. Instillatum sedat aurium dolores.

Axungia canina, Hundssehmer / ex aceto seu Cerevisia bibitur adversus casum ex alto, ad contusa & rupta, vulgi experimento. Aures exsurdatas reparat, earumq; ut & podagræ dolorem tollit. Scabiem Manuum sanat, & pruritus lenit inuncta.

Fel Canis nigri cum appropriatis ex pulvere sumtu, Epilepticis facto periculo mirè conducit.

Urina pruritus & Lepras cum nitro expurgat; vetus, ulcera Capitis manantia, furfurès, Pforas & fervidas eruptiones multò magis abstergit.

Stercus caninum.

Album græcum Officinarum.

Hundsstaath / Hundsdræf.

Colligitur ab iis Canibus, qui solis ossibus per eriduum nutriti fuerunt; ob id durum, album, neq; graviter olet.

Siccatur & lavigatur, per cribrum medicinale trajicitur, & ad usum servatur.

Digerit, constringit, siccatur sine morfu.

Fistulâ Cutturi insufflatum valentiss. est remedium in crustis Oris & Angina, in Paristhmiorum Phlegmone, & Tonsillarum magna inflammatione,

Canis Melitæus.

Κύων μελιταῖος.
 Ein Euphündsin
 Spielhündsin/
 Jungfrawhündsin.

Catellus est, qvi animi
 caussa nutritur, & ad lufum
 Muliercularum duntaxat.

Ab infula Melita, ubi in de-
 litiis fuiffe Canes Melitæos,
 Athenæus fcribit.

Catulus.

Catellus, Catella

κυνόγιον σκυμνος

κυνόγιον

Ein Hündsin/ Junghündsin
 Gwelff.

Catulus lactens ventri ap-
 pofitus malum Colicorum ad
 fe trahit, doloresq; Colicos
 levat. Ventriculo frigido &
 langventi calorem & robur
 foru afflat. Ingravescente
 dolore Podagrico ad pedem
 affectum pofitus, non tantum
 calore fuo diffat materiam &
 digerit, fed mali vim ad fe
 pertrahit, ita ut interdum qvov;
 mori fit animadverfum.

Axungia Catuli articulis reso-
 lutis auxiliatur, fi ea Spina
 Dorfi & artus illinantur.

Canis rabidus-

Κύων λυσσώδης
 ein törichter/raufender Hund/
 wütender tauber Hund.

Canis magis æstate Cani-
 culæ ardoribus, & hyeme fri-
 goribus vehementiffimis in
 rabiem agitur, qvám reliquis
 temporibus ab atrabilaris
 excrementis: perusto nimi-
 rum æstate eorum fanguine,
 hyeme veró frigoribus con-
 creto.

Insidet virus in faliva cali-
 dum & ficcum, malignum ve-
 nenatum & contagiofum.

Indicia funt: Corpus
 gracile ficcum: Oculi rubent:
 Cauda demiffa: Spuma ex
 ore fluit: Lingva foris porri-
 gitur tanquam bile colorata;
 Obviu quemq; infilit, citraq;
 rationem occurrit: gradu in-
 cedit lento: Aures demiffæ:
 Vox absciffa: Caput stupi-
 dum &c.

Morfi á cane rabido

λυσσώδης κύνες, ὀδοντοφθογία.

Vulnus apparet manifeflum.
 Taciturni funt & cogita-
 bundi.

Somnus inquietus cum pa-
 vorib; nocturnis.

K 3

Aspectus

Canis aquaticus.

Λάσις γαρυψίς

Canis villosus, aquaticus.

Ein Wasserhund

Schieshund/

Bottrecherhund.

Qui Aves bombardâ percussas, ex aquis reportat.

Canis venaticus.

Κύων κυνηγός

Canis velox, gallicus.

Cursor.

Ein Wind/Windspiel

Jaghund/Vlieger.

Qui latebrâ ejectas & fugatas feras persequitur, & vel mordicûs comprehensas retinet.

Canis vestigator

Κύων ἱχθυήτης

Canis sagax, odoratus, odoriferus.

Ein Spierhund.

Mediocris est magnitudinis, cujus in venatu solertia & sagacitas plurima, Naris enim sagacitate & odore scrutatur & explorat, & vel prodit indicio, vel de latebris

pervestigatas exturbat feras,

Vertagus

Ein Streiber.

Paulo minor cane sagaci, qui explorat feras.

Canicula cavernarum.

Ein Lochhund (in/Rüchhund) (in/Schlieferin/Dachshund).

Subit Vulpium ac Melium cavernas, & morsibus ad exitum cogit.

Canicula sangvinea.

Ein Bluthund / der dem Blute nachspüret / Eithunde/die man an starcken Koppeln allezeit leiten mus.

Qui feram sauciatam ac vulneratam scrutando prodit.

Canicula avicularis.

Ein Federspiel / Ablaghund verlegen-Hund.

Canis

Conueniens Cibus Pituirosis, Colicis, Dysentericis, Comitialibus, ob siccandi vim. Obsruit tamen alvum.

Præparatur ut Leporina & Cervina. Coxæ Reechteusen affantur, superfuso liqvamine ex vino saccharo, Amygdalis, Passulis & aromate cōditi, pro deliciis habentur.

Jecur tostum comestum, Oculorum acie reficere creditur.

Fel Auribus instillatur, cum ol. Ros. earum strepitus & sibilum demit. Cum Melle Oculis illitum naevos & ungues discutit, visumq; reficit.

Stercus ex vino albo potum, contra Jætericiam præsentaneum remedium.

Pellis depilata præparatur ad indumenta & tibialia. Præfertur Hircinæ.

Ex cornibus candelabra fiūt.

Catus domesticus.

ὁ γαλεός

Αἰλουροειδὲς, παρὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ
τῆς οὐρᾶς ἅβλанда Caudæ vibratione.

Catus quasi catus, ἅ solertia & astutia in venandis Muribus.

Felis, Feles, Catus murilego.

Em Kasse/Katter.

Animal est nocturnum, familiarare ac domesticum, specie Leoni non absimile, præfer-

tim facie, dentibus & unguibus, Auriculæ acutiores. In tenebris illi fulgent radiantq; oculi.

Lingva imbricatæ asperitatis, & limæ similis, attenuansq; cutem hominis. Femina libidinosæ sunt & salaces: itaq; Mares ad coitum ipsæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, nisi pareant.

Tot numero pariunt, qvot Canes.

Muribus est infestus & Avibus. Lepusculis qvq; insidias molitur, Pisces mirè appetit, qvibus tandem & vescitur.

Ad decem annos vitam suam extendit.

Differt colore. Alius enim rubet, alius candicat, griseus alius, alius niger prorsus, alius deniq; coloris varii.

Caro Cati laxa & mollis hæmorrhoides sanat, salita, tusa & imposita, extrahit sagittas, tela, aculeos, spicula.

Qui de Cerebro masculi Cati ederit, dementatur ferè. Meatus enim Cerebri obstruit, ut spiritus Animales impediat, ne ad posteriorem ventriculum transeant; unde exclusa memoria sine mente efficitur Hinc proverbium enatum in Amentes.

Er hat Kagen gehörn gessen,

Aspectus ferinus cum sub-
murmuratione.

Solitudines deligunt, Lu-
cem & candida oderunt.

Facies & extremæ partes
rubent.

Aquam expavescunt: Ner-
vi convelluntur.

Siti deficiunt, & tandem
miserabiliter moriuntur.

Antidota.

Cancrorum fluviatilium
cinis cum Gentiana & Thu-
re.

Rasura Taxi Arboris.

Gentiana, Aristolochia.

Lumbrici terreni preparati.

Fraxini summitates, Ca-
storeum.

Jus Hirundinum coctarum
porum.

Theriaca Andromachi.

Mithridatium.

Diatessaron.

Antidotus Martioli.

Aqua nostra Theriacalis.

Vulneri: Oxalis trita &
imposita.

Verbenæ

Sigillata Strigenfis.

Bolus Armenus.

Theriaca.

Pili Canis rabidi im-
positi.

Capreolus.

Δορκός Arist. á Δέρκω, id est,
acutè video.

Δόρκος, Δορκάδις.

Caprea Plin. & Recent. quòd
qvandam Capræ similitudi-
nem habeat; vel á carpendis
virgulis.

Cin Rech Sil.

Rech oct ltn.

Rech geiss.

Corpore Cervum refert,
nisi quòd minor sit. Cornua
exigua, ramosa, Cervinis fe-
ré similia, nec singulis annis,
ut Cervis, decidua. Timidus
est & cursus velocissimi, no-
ctu aqvè cernere ac interdum
creditur.

Passim in sylvis vastis &
montibus versatur. Hyeme
Rubi foliis virentib. frui-
tur.

Capitur ut Cervus.

Caro Capreoli ex velocita-
te motus & cursu assiduo, á su-
perfluis humiditatibus exone-
ratur, teneriorq; & concoctu
facilior redditur seu efficitur,
ejusq; saporis & odoris gravi-
tas tollitur. Corpori bonum
alimentum exhibet, & minús
excrementium; quamvis san-
guinem ad atram bilem ali-
quando tendentem crect.

Conveniens

nigro Capite, Cauda prolixā.

Cercopithecus generat Africa.

A Nobilibus aliquando aluntur.

Cervus.

ὁ ἔλαφος παρὰ τὸ τοῦ ὄφθεις ἔλαφιν quod serpentes capiat.

Cervus ἀπὸ τῶν κερῶν ἅ cornibus gerendis.

Ein Hirsch, Hirsch.

Cerva ἡ ἔλαφος Eine Hinn/Hinne/Hindin.

Genus Animalium sylvestris simplex, & omnium rerum miraculo stupens, cursus velocissimi, & ingentibus armatum cornibus.

Magnitudo ei Asini, Corpus fulvum, aliquando candidum. Collum gerit procerum atq; erectum, summasq; cacuminat Aures. Crura habet gracilia. Dentium ordine superiore caret, & ruminat. Nam ita divisæ apparent, ut quadruplices videantur: Cor pro ratione magnum, Felle vacat.

Femina minor Cervo, Cornuum inops mutilaq; est, visu acuto, scissa ac veluti divisa

Aure est. Ubera quaternā ut vacca habet.

In Silesia nostra Cervi hodie minus quā olim abundant, quia sylva ob Incolarum frequentiam indies minuuntur.

Ad sex annos rami augentur. Vanum est credere, Cervorum ætatis annos dignosci posse ramorum numero, quod singulis annis unum superaddant. Quippe cum longævi admodum sint, si quotannis ramorum numerus augeretur, profecto iis, quos ultra centum annos vixisse narrant Autores, Cornua quercubus & pinis majora fuissent. Senectutem indicant Denres, cum aut pauci inveniuntur, aut nulli.

Omnibus annis statuto Veris tempore, mense scilicet Aprili Cornua amittunt. Quo facto occulant sese interdum velut inermes, idq; asperis opacisque faciunt locis, ut Muscarum tædis vacent. Et quādiu carent iis, noctu procedunt ad pabula, donec recipiant Cornua, quæ primum quasi Cute vestita, & molli lanugine hirtiuscula emittunt: sed cum creverint, Soli exponant, ut excoquantur & siccescant.

L

Coitus

Curantur Lemnia terra ex aq. Majora, Diamosch. dule. cum Vino, Pulv. bezoartico nostro precioso, & aliis quibus spiritus reficiuntur.

Axungia Cati castrati, mirificè Articulorum affectibus prodesse, experientia comprobatur.

Spinam aliudve quid faucibus adhærens, Felis fimo extrinsecus perfricato, aut reddi aut relabi tradunt.

Scercus Cati æquali pondere Sinapis ex aceto illitum, Alopecias curat, & Podagricos juvat.

Sanguinis guttulæ tres ex venula sub cauda aperta Cati maris, cum Malvatico potæ, Caducum penitus curant, ut per vitam non redeat, Nobilius quidam observavit.

Catus sylvestris.

γαλι & γγία Arist. Gaz.

Felis sylvestris.

Ein Wilde Raue

BaumNeuer.

Major est domestico, pilo ex arisco fulvescente sed variato, nigræ undulatim intermixta.

Vivit in montibus & sylvis ex capto Murium, Avicularum & Lepusculorum &c. Arbores scandit prædæ gratia.

Aliquando retibus Leporibus tenis capiuntur: frequenter bombardarum globis impetuntur.

Caro mollis & humida, quæ Quidam in cibo utuntur, capite & caudâ abscissis.

Axungia calefacit, emollit, discutit. Ad Contracturas & Articulorum affectus reponitur; haud contemnendi usus.

Pellis mollis & pingviscula, paratur à Pellionibus ad calefaciendum Ventriculorum frigidum, appetitumque excitandum, instar scuti stomachici, verum Oculos debiliores offendit. Arthetici Articulis imponunt.

Cercopithecus.

Κερκοπῖθηκος

Κῆρος Aristol.

Simia Maris

Eine Meerfage.

Ludicrum & actionum Hominis æmulum animal, Simiæ dissimile voce, pilo Asinino, nigro

Genitale Cervi

Sanguine probè expresso, abluitur vino aut aqua destillata; deinde in furno probè exiceatur & reponitur.

Cum vino generoso incitat Venerem, remorantibus urinis auxilio est, & dysentericis salutaris.

Adversus pestem & Morbum Comitalem à Nonnullis prædicatur.

Testiculi Cervini sicci ex vino poti, concubium cum voluptate excitant.

Cornu Cervi.

ἰλάφου κέρας Diose.

Cornu Cervinum

Hirsch-Horn.

Cornua gemina majora Ein Gehörn/Hirschgeweih.

Cornua tenera & simplicia Mordtsfolben. In cibum Nobilium & Principum veniunt. Aqua ex his destillatur, contra venena & morbum Comitalem magni usus.

Rami majores Strangen.

Rami minores Ende/ Zimtschn.

Adminicula, Ἀμυντήρες vocantur rami, qui imis Cornibus prominent ante frontem, quibus in pugna utuntur juniores: senes autem carent.

Integra ligneo Capiti inserta, Divitum & Nobilium parietibus affiguntur, cum ornamentigratia, tum ut usum præbeant suspendendi à ramis, quæ quis voluerit.

Adusum Medicum commendantur collecta intra festivitates Mariæ, id est intra xv. August. & viii. Septembris; quod his temporibus Cervus se perfectissimè habeat, & constet ex omnibus partibus absolutè.

Frigidæ & sicca sunt naturæ. Profunt Dysentericæ, excreantibus sanguinem, Cæliacis, Regio morbo, Vesicæ doloribus, feminis fluxione Vulvæ laborantibus, cum liquore appropriato.

ῥιζώα, Ramentum, geschnaber Hirschhorn.

Rasura in aqua decocta & pota, mirabiliter Lumbricos

L 2

Ventris

Coitus ab Arcturo, mense Augusto & Septembri circa diem Egidii, hinc venatores dicere solent:

Auff Eydi tritt der Hirsch in die Brunst.

Implentur paucis diebus, & ab eodem multæ, Uterum ferunt octo menses magna ex parte unum, aliquando geminos pariunt.

Libidinis tempore efferantur, & certant pro feminis, seq; mutuis interdum vulneribus vel Mortis periculo conſciunt.

Caro cervina, ῥοῖάφειον, Hirschwildpret/Calida est dura & sicca, Bubulæ similis. Tardè enim concoquitur, parū alit, achilem atram auget, & vitiosum sanguinem gignit.

Hyeme tutius sumitur quàm æstate, meliusq; ab innato calore superatur. Nisi enim probè concoquatur, crassum humorem generat, Jecurq; & Splenem obſepit obſtruitq;. Quinetiam Corpus tremulum atq; infirmum

evadere, ex frequenti & immoderato eius usu traditur.

Libidinis tempore vitatur & fœtet, Extremitas Caudæ venenata creditur.

Sanguis, Alvi fluxiones cohibet, ex vino sumtus venenatis sagittis resistit.

Pulmo Phthificis utilis, cum gula subarefactus in tumo, deinde tuſus, ex Melle tuſſim sanat.

Sebum ſiccantis est naturæ, calefacit, lenit. Intertrigines lenit, infarcit, sanat Labiorum ſiſſuras.

Medulla, ῥάφειον μυελός, omnium laudatiſſima, calefacit, mollit, rarefacit, ulcera explet, venenata ſingat peruncta ut Serpentes: indurata & ſcirrhoſa Corpora emollit, ſive Muſculis, ſive tendinibus, ſive ligamentis, ſive etiam viſceribus id accidat. Curat ambuſta. Conducit omnibus inflammationibus, præſertim Vulvæ.

Pudendum Cervi. Αἰδοῖον ῥάφειον. Dioſc. Genitale

Lachryma Cervi lul. Cæs. Scal.

Moschus est infra Oculos Cervi juxta angulos lachrymales genitus, colore Citri, odore vini, Castaneæ magnitudine. Ante centesimum annum in Cervo nulla est, post eam ætatem accrescit ad Oculi canthum, ipsis ossibus, atq; in os protuberans concrescit, ea duritia, quæ Cornu superet, Quæ parte prominet, rotunda est, insigni nitore coloris fulvi, non sine vestigiis atriorum venularum. Tanta lævitate ut tactum ferè effugiat: ita enim sese subtrahit, ut propemodum seipsam movere videatur. Hæc Jul. Cæs. Scal.

Vim habet siccandi & adstringendi: Adversus venena remedium præsentissimum. Peste correptis datur cum vini momento: unde tantus cietur sudor, ut penè totum solvi Corpus credas. Fabæ unius magnitudine ex vino robro sumtum, mirum in modum commodat, & appropriatum est dysentericis remedium.

νεῖσις, δασύ ἐλάφου.

Pellis Cervina, Hirsch.

haut / aptatur demtis pilis ad Thoracis femoralia & chirorecas,

Feminæ ea ventrem cingunt, Colicæ mederi & partum accelerare affirmantes.

Hinnulus abhinniendo.

νεῖσις, δασύ

Κερα

Ein Jung-Hirsch / Hind

Hindkalb.

Cervus juvenas seu filius, Animal imbelles & debile, acutissimi visus, & velocissimi cursus.

Coagulum contra Serpentium ictus valet, & quales cum Leporino vires sortitur.

Carnes habet teneras & digestibiles, propter motus frequentiam.

Inunctus ejus sebo vel sanguine, à serpente illo die non tangitur.

Cervus Subulo.

Subulo Plin.

Brocardus,

Cervus bimus.

Ein Spitz-Hirsch.

Subulones sunt Cervi, quibus Cornua sunt simplicia minimeque, ramosa, ad subulorum similitudinem.

L 3

Anniculis

ventris enecat & expellit. Crede mihi, primas istas Cuspides contra venena plus prodesse, quàm vulgare Unicornu, præsertim si asterisfi notam habuerint.

Cornu Cervi ustum,
Gebrandt Hirschhorn.

Uritur scitili novo crudo, luto circumlito, ad candorem, in fornace figuli, & præparatur lævigando in porphyrio ad usum. Maxime confert in febribus malignis, ubi fluxus adest, & vermes etiam Intestina lancinant. Ex vino curat Icterus. Oculorum ulceribus & defluxionibus salutare remedium. Dentes vacillantes confirmat. Mirabilem vim tribuunt Nonnulli renascentibus Corniculis Cervorum, ubi primum extuberant, & quasi plumata lanugine integra concoquuntur, dum mollior diffuant ad accopa.

Os è corde Cervi.

Cordis ossiculum,
Cartilago Cordis Cervini
HirschCervus/in/
Cervus ausim Hirschhers.

Corpus est cartilagineum, quod in sinistra basi Cordi, ab orificio Arteriæ magnæ &

Venæ arterialis, duorum semicircularum penè figura, sese mutuo externo ambitu contingentium, consistit.

In senioribus Cervis, nec omnibus, nec saltem intra Mariæ festivitates, ut vulgi opinio est, reperitur.

Passim bubulum in Officinis pro Cervino usurpatur: quàm rectè, doctis & in arte exercitatis dijudicandum relinquo.

Omnibus Cordis affectibus confert genuinum, Occulta proprietate custodit partum, & prægnantibus mirè confert. Partum facilem reddit, Cordis Palpitationem, tremorem, Lipothymiam avertit. Omnibus venenis maximoperè adversatur. Antidotis, Theriacalibus & cordialibus Confectionibus miscetur.

Calcaneus Cervi.

Αστέγαλο: Ελόφθ.

Ελάσιον, κώνιορ, Hessel.

Talus Cervi,

Hirschsprung.

Dysentericis pulver. ex aqua appropriata utilis.

Bezaar Elaphinum.

Bezaar Cervinus. Bezoar lapis Non. falso,

Lachryma

Mirè brevi multiplicantur ob crebros partus. Omni enim mense pariunt & superstant, ferè circiter quinos aut senos, aliquando singulos. Statim à partu requirunt Mares, & nisi admittantur, indignantur aliquando. Lac præbent Catulis per dies 21, ferè.

Caro horum dulcis candida, origrata, meliør & faciliør Leporina, Stomacho utilis.

Cerebrum venenis resistere creditur.

Cuniculus totus exustus cum Costo & Folio medetur faucium inflammationibus der Breune.

Axungia articulis & nervis induratis utilis.

Dama vulgaris.

Δορκὰς πλατυκέρας Diosc.

Caprea Platyceros à cornuum latitudine.

Dama recentiorum.

Ein Damsin/Damsing
gemein Damhirs
Danhirs.

Capræ est magnitudine,

colore Dorcadis, Capreolo major. Accedit enim ad corpulentiam Cervi. Cornua habet lata parte superiore, & ramosa, & cervices juba-tas.

His abundat Borussia: In Silesia aluntur in theriotrophis Magnatum.

Caro in qualitatibus Capreolo similis, modici recrementi. Sangvinem generat atrabilarium; hæmorrhoides movet.

Elephas.

ἐλέφας Diosc.

Elephantus

Elephant/Hessant.

Ferarum Quadrupedum vastissimum, mitissimum & placidissimum, si circuretur, evadit.

Caput ei magnum, Collum breve, Aures verò undiq; duorum palmorum amplitudine. Nasum, quæ peculiariter προβοσκία promuscis appellatur, longissimum habet, concavum, grandis tubæ instar, gracilem, flexilem, mollem, qui infra anteriores dentes ad terram fermè promittitur, quo pro manibus utitur.

Eq

Anniculis nondum Cornua nascuntur, nisi quod initii gratia, sit initium quoddam protuberans, quod breve hirtumque est. Bimis cornua primum oriuntur simplicia & recta, ad subulæ formam. Trimis trifida; atque deinceps ad hunc modum procedit numerus usque ad annum sextum.

Carnes meliores sunt Cervinis antiquis, faciliusque perficiuntur.

Citellus.

Mus Noricus, Agric.

Ein Ziesel
Ziesel.

Animalculum Criceto minus, instar Mustelæ domesticæ, longum & tenue, Cauda admodum brevi, colore cinereo seu dilutiore. Caret auribus, sed meatus habet. Dentes murium dentibus similes.

In agris Bojemæ frequentes, terram excavant, & pro hyberno alimento fruges comportant.

In cibum repiuntur recentes, tum in fumo siccati.

Ex hujus pellibus olim fiebant pallia feminarum Silesiæ, vulgò Weiber Rirschén.

Cuniculus.

Κύνιλος, γίωχος
λαγίτης, δασύπους Arist.

Lepus minor

Ein Künigle / Künese
Kannichin.

Animalculum Leporini generis, sed minus, coloris albi, nigri in cinereo fusci, leporini aut varii, nonnunquam candidi, nigri aut rutili maculis stellati: cetera Lepori non absimilis.

In Angliæ, Hispaniæ, ac Balearum insularum sylvis, lucis ac nemoribus, ingens Cuniculorum copia. Apud nos non nisi domestici sunt, & in domibus aluntur.

Magna ex parte sub terra, quam perfodiunt, in cuniculis vitam traducunt. Progrediuntur mane & vespere, & vescuntur herbis, gramine, trifolio aliisque plantis; reliquo tempore ferè latent.

Mirè

runt. Solem namq; & Lunam venerantur.

Elephantum vivum Silesia vidit.

Ebur.

ὁ δὲ ὡς ἢ μαλ' ὁμοῦ κέρως ἐλέφαντος.

Dens Elephantis,
Cornua Elephantis, *Aelian.*
Elephanten Zahn/
Elffenbein.

Ebur, dentium Elephantiorum materies, non ossium, quorum nullus in medicina existit usus, officinis notum, Siccandi & adstringendi vim obtinet. Conferit diuturnis obstructionibus. Cordi & Hepati robur addere creditur tota substantia. Albas Menstruum fluxiones ex seminis Lactucæ cremore cum aqua, in qua chalybs extinctus, extracto, sistit. Regio Morbo laborantibus ex vino aqua Cichorii aut Lupulorum datur: cum hydromelite, Epilepsiæ.

Singulariter ad vermes in febricitantibus valet.

Mulieres hujus potu ad concipiendum fortum aptissimæ.

mæ redduntur.

Cum Metridato sumtum, non parum Memoriam inservit.

Illitum cum Melle abstergit, Paronychia sanat.

Ebur ustum,

σπόδιον,

Spodium *Offic.*

Gebrandt Elffenbein.

Plus siccat rasura Eboris. Cum aqua plantaginis curat Sanguinis fluxum & Diarrhæam, nec non Hepaticæ fluxui & Dysentericæ utile,

Equus.

ἵππος.

Equus ab æqualitate seu paritate,

Ein Pferd/

Nos.

Equus admissarius,

καβάριος, ὁ χεντὶς ὁ χεντὶς.

Ein Gaul/

Spring oder Schellhengst.

Emissarius, qui sobolis gratia admittitur ad Equam.

M

Equa

Eo namq; Cibus tam siccos quam humidos colligit, capit & in os perinde ac manu ad-mover. Dentes illi utriq; quatuor intus, quibus conficit cibum, atq; in farinæ speciem molit. Os gerit Pectori proximum, ut quod cum suillo ineat similitudinem; è cujus superna parte Dentes duo prominent præcipuæ magnitudinis, qui proni cuspidè deorsum vergunt. Decidunt & renascuntur quibusdam temporum intervallis. Pedibus nititur rotundis, disci instar, latitudine duum triumve palmorum, quos callosa materia obducit. Ungulis quoque circum rotundis, mediocrium Concharum magnitudine. Crura ei magna ac fortia (priora posterioribus longiora) uno tantum osse indivisa constant, sed genua flectunt, ut potè & cætera Quadrupeda. Cauda bubuli trium palmorum circiter longitudine, rarissimis pilis referta. Corio integitur Bubalino simili, cancellatorarissimis horrente pilis, coloris cinerei.

Viscera Suillis proxima, sed majora. Genitale parvum simile Equino. Testes intus conditi. Mammas femina

habet binas cum papillis duabus, non in pectore, paulò citra sub armis,

Adolescit ad sexdecim palmorum altitudinem. Uniparum est.

Coituri petunt solitudines, ineunte Vere circa annum 20. Uterum fert sex menses & annum, per triennium sec. Arist. Parit posterioribus Cruribus subsidens innitensq; manifestum cum dolore.

Elephantos fert Aphrica, Mauritania, & Æthiopia: sed maximos gignit India & Zelia.

Vicitant arborum tam frondibus quam fructibus. Gaudent omnibus, circaq; fluvios vagantur, quos libenter intrant Bubalorum more, Hyemis ac frigoris impatientes.

Trecentos annos vivere, auctor est Basilus.

Alii Mares vitam extendere ad annos 200. Alii 120, ajunt.

Ingenio & intellectu Homini-bus proximi sunt: siquidem patrios sermones intelligunt, summam præstant obedientiam, prudentiam servant, & religionem præ se ferunt.

Lac Equarum Epilepticis, Phthisicis, tussientibus à veteribus commendatur: hodie ejus usus contemnitur.

Pingvedo Partis medix inter Aures Rampffschmitti Luxatis articulis commodissime illinitur.

Testes Equi castrati frustillarim concisi, & in fumo siccati, pulv. & in vino poti, quantum tribus digitis datur, idq; si opus fuerit, bis aut ter repetatur, ad Secúdinaz pellendas præsentissimum remedium; & plurimis jam deploratis profuit. *Gesú.*

Saliva triduo pota tussim sanat; ad fervorem faucium commendatur à Rusticis.

Ovum unum atq; alterum Equi avena pastis, aceto aut vino dissolutum, & per sindonem colatum, addito succo Veronicæ, in Colica & Pleurisi auxiliare à Mulomedicis prædicatur remedium. Crematum cum aceto sanguinis eruptiones cohibet; etiam recens olfactum. Cum ol. Rosato instillatur ad Aurium dolores.

Dentes usi Dentifriciis miscentur ad dealbandos dentes.

Ungula suffitu mortuos Partus ejicit.

Capilli usi sanguinem cohibent:

Ex setis Caudæ finguntur laquei, quibus, appensis baccis Sorbi aucupariæ Autumno, in montibus & sylvis, Turdelarum, Merulorum, Turdorum & Rubecularum infinitus muneris capitur, cum aliunde in hæc montana advolarunt.

Lichenes Equorum.

Λιχηνες ἰππων Diof.

Sunt in Equorum genibus & super ungulas indurati calli, in earum flexu nati, qui ad quemlibet morsum Animalium commendantur.

Hippolithos.

Lapis in equo natus.

Rosstein

RosBejoar.

Ante annos paucos civis & vir consularis Chilianus Othmannus Vratislaviæ aluit Equum, qui per secessum plures lapides læves, ac si politis esset,

Eqva

ἡ ἵππος, ἵππος
ἵππος δὲ λέει

Em Strude/ Merch/
Mutterpferd/
Fole.

Canterius quasi carentarius, quod semine careat.

Eqvus exectis testibus.

Em Balach
Münch
Hengst.

Inter Quadrupedes animal nobilissimum, vitæ humanæ multis modis utilissimum, ingenii simul & Corporis viribus præstans. Cervix juba ornatur, & pili in juba largi. Dentes ei continui numero 40. in senectute candidiores fiunt.

Septimo anno omnes æqualiter expleantur, & ex eo cavatos gerit, nec postea quot annorum sit, ex Dentium mutatione comprehendi potest. Ungulas habet in pedibus solidas. Proprium ejus hinnire.

Pabulum ei convenit duriusculum, & quod non inflet,

ut Avena: aliquando & Hordeum. Alitur etiam stramento, feno, herba. &c. Gaudet pratis riguis & paludibus. Bibit enim aquas libentius turbidas & crassas; quæ si clara est, inturbat cum ungu-
lis suis.

Salacissim. omnium tum fœminarum, tum Marium Eqvus est, excepto Homine. Coire incipit bimus, tam mas quàm femina; sed hoc in paucis fit. Plurimum autem trimatu coeunt, & proficiunt subinde in generando, ut proles præstantior ad annos usque 20. procreetur.

Coitus fit verno Æquinoctio. Ab hoc fit admissio usque ad solstitium. Non certo di-
erum numero impletur; sed aliquando uno, duobus aut tribus, aliquando pluribus. Mense duodecimo, die 10. nasci ajunt. Pariunt magna ex parte singulos, raro gemellos. Gravida stans parit.

Vivit mas magna ex parte annis circiter 35. femina plus quàm 40.

ajunt, quod paulatim admodum labitur. *Virgilius 3 Georg.*

Hinc demum Hippamanes vero quod nomine dicunt Pastores, lentum destillat ab ingvine virus.

Plinius lib. 8. cap. 42. Proditur Eqvis amoris innasce veneficium, Hippomanes appellatum, in fronte Caricæ magnitudine, latiusculum, orbiculatum, colore nigro seu fulvo: quod statim edito partu devorat fœta, aut partum ad ubera non admittit, si quis præreptum habeat.

Petrus Gyllius ex Aeliano, Porphir. &c. lib. 4. c. 21. Carunculam unâ cum pullo enatam, alii in fronte insitam esse, alii ad lumbos, alii ad genitalia adhærescere ajunt; eam sanè nuncupatam Hippomanes, primum ut Eqva pepetit, continuo devorat; & Dei benignitate misericordi in eqvinam stirpem occultat, ne si, ut ferunt, id ipsum usque ad extremum vitæ diem pullus semper insitum in se perseveraret habere, ad effrenationem impotentis Veneris, tam mas quam femina rueret, & libidinis rabie eqvinum genus

funditus periret. Quod quidem ipsum penitus cognitum Pastores habent, ac si quando ad amatorias insidias egeant, ut ipsum ad cupidinem Veneris inflamment, diligenter observant, quando Eqva ventrem ferens pariat, atque statim à partu pulli, à pullo absciunt, & in Eqvæ ungulam injiciunt Nam in hanc abditum & conditum optimè servatur.

Dicam, quid ego observaverim: Pullus eqvinus dum nascitur, ore gestat nonnihil prominentem molem carnem, oblongam, molliusculam, fungosam, coloris fuscæ, aliquando ex livore rubentis, palmæ latitudine, longam ferè dodrantem, Lienis formâ similem, unde ab Hipponomis vulgò der *Witz* appellatur. Hanc nisi Curator in continenti detraxerit, pullus non Eqva deglutire solet, ex ea Lienem nasci asserentes. Ea propter Nonnulli summa diligentia partus tempus observantes, eam citissimè præripere antequam devoret, solent, ea perlvatione ducti, ablato Liene (ut vocant) Eqvos tandem fore cursus ve-

Bezoartici Indici non dissimiles reddidit: tandem Eqvo mortuo, singularis reliquis major & pulchrior Intestino hæsit, cuius magnitudo Limonii mali non exactè rotundus, sed adeo lævis ac si arte expolitus esset, lapidem Bezoar dictum ferè representans. Hanc Magnus ac nobilissimus Dom. Abrahamus à Jencowitz, Capitaneus Vratislavienſis mihi cum Bezoar Persico pulcerrimo & maximi valoris, aliisque gemmis Cratonianis ostendit.

Equus refractarius
Haimenſig Roß.

sternax das gerne abwirfft.
calcitro, calcitrosus schla-
hend Roß.

cespirator das anstosset.
succussarius das hart drabet.
gradarius, Asturco Zesener.
Ipadiceus Braun Roß /

Breunſing.

glaucus ein Schimmel
ruffus ein Fuchs.
niger ein Rappe.

Scutulator Ein Apffelgrauer
Hengst propter orbes quos habet candidos.

Equuleus.

πῶλον, ἵππεον
Equuleus, Pullus equinus
Ein Füllen / Mutterfüllin
Hengstlin / Roßlin.

Medulla Crurum Equulei
tendines induratos emollic,
Contracturæ medetur illica.

Hippomanes.

ἵππομανές
Hserdgiff.

De Hippomane Amoris rabie insaniaq; variæ sunt Auctorum sententiæ.

Aristoteles hist. Anim. lib. 8. c. 24. Quod Hippomanes vocant, hæret quidem fronti nascentis pulli, ut narratur, sed Equæ perlâbentes abstergentesq; id abrodunt Hinc Virgil. 4. Aeneidos.

Quæritur & nascentis Equi de fronte revulsus,
Et matri præreptus amor.

Idem Arist. 6. Anim. c. 18. Equæ tempore coitus colligunt sese, & societate magis quàm antea gaudent, jactant caudam crebrius, vocem imitant, non quod pullis nascentibus adhæret. Accipiem humorem difficile esse ajunt,

Victum capeffit ex Can-
cris & Piscibus. Fructus quoq;
folia & cortices Arborum,
veluti Alni, Salicis &c. avidè
comedit.

Pellibus utuntur Pelliones
ad tiaras, pileos, vestes, qui-
bus Paralytici & Podagrici
commode vestiuntur.

Caro ejus amara est, cibo
inutilis, præter caudam & po-
steriores pedes, qui nobilium
sunt delictia. Elixantur, & ali-
quo jure densiusculo additis
aromatibus conditi, Mensis
afferuntur. Svaves sunt te-
neri & præpingves. Gustatu
Piscium carnes ut Angvillæ
maximè sapiunt.

Dentes Crocei, si inde bibi-
tur, Ictericis & Quartanis
febris profunt.

Axungia Articulis resolutis,
stupidis, convulsis.

Castoreum.

Κασόριον,
κάσος & ὄσχις,
Wibergeil.

Genitalia seu testiculi sunt
Castoris bini, uno ortu mem-

brana connexi, substantia in-
tus flava, solida, Cerae similis
odori gravis, gustus acris,
naturalibus tunicis interse-
pta.

Vanum est credere, Fibras
sibi Testes seu partes genita-
les dentibus amputare, cum
venatu urgentur, ob hoc se
peti gnari, Nunquam enim
comptum in his, qui nostra
ætate capiuntur.

Demto Melleo liqore &
pingvedine in aëre siccatur.
Durat ad annos octo.

Dioscorides laudat Ponti-
cum; nos utimur Polonicis.
Rejicitur pingve, putridum,
rancidum.

Medicamentum celebre, &
multi usus.

Tenuium est partium, gu-
stu acre, mordax, odori gra-
vis, virus redolentis. Cale-
facit 3tio. & siccatur 2do, reces-
su. Penetrat, digerit, aperit,
moverit sternutamentum, Par-
tus ac Menses ciet, Venenis
adversatur, Medetur abscessi-
bus frigidis, ulceribus mali-
gnis, & Nervorum vitiis.

Sumtum

locissimi, nec facile posse defatigari, sollen leuffer werden.

Sin verò arbori frugiferæ suspendatur, gradarios fieri credunt. Alii hoc modò præparatum Caduco correptis propinant, non frustrarò usu.

℞ Lienis eqvini, (den Mils wetchen die Züllen auff der Zungen bringen / sic loqvuntur) vino dilig. abluti & exicc. vnc. .i

Corall. rub. præpar.

Sem. Pæoniæ

Visci qvercini,

Aristoloch, longæ ver. ana vnci f.

Misc. f. omnium pulvis.

Dosis ʒ. drach. f. ad drach. 2. ex aqua appropriata.

Num sit Hippomanes Venerum, vim habens alliciendi ad libidinem, atq; amatoriam flammam excitandi, Doctis iudicium committo.

Fiber.

Ab extrema ora Varroni : qvoniā dextra & sinistra fluminis maximè videri solet.

Κάσας, á castrando, qvia ob castrationem maximè qværitur : vel πᾶς τὸ γαστήρ,

qvòd totus propemodum nihil sit qvām Venter.

Κύων ποτάμιος,

Canis fluviatilis

Ponticus, Plin.

Ein Dieber.

Animal est ἀμφίβοτον terra & aqua ambigens, specie Lutræ, pedibus prioribus Cervinis, posterioribus anserinis, qvibus, cum natat, in aquis remigat, pelle cinerea declinante ad nigredinem. Cauda Piscium oblonga, lata & cartilaginea, squamistamen non obducta, admodum pingvis, lata ferè palmum, longa do-drantem, qvā fluitans vice gubernaculi utitur, Pellis ejus cinerea est ad nigredinem tendens, pilis nitidis mollioribus. Horrendi est morsus adeò, ut & arbores juxta flumina dentibus ceu ferro cædat, ut hominis parte comprehensa non resolvat morsus, qvām ossa fracta concrepuerint.

Casas sibi in fluminum ripas, veluti ad Viadrum, Barthara, construunt cum aliquibus gradibus, ut aqua fluminis crescente ascendat, & descendente descendat.

Victum

farca laborantibus auxiliatur: quia valenter digerit & exiccatur.

Efficat quinetiam, ne Pueri lectos permangant. Urinam enim tantoperè retinet in Cibo sumta, ut si assidue quis ederit, urinæ difficultatem incidere periclitetur, Avic. & Rhaz.

Fel pilos evulsos in palpebris incommodos nasci non patitur.

Cinis extergit, digerit: ad ulcera sordida carnemque in ulceribus excrecentem vallet.

Cinis Corli & Capitis cum pice liquida Alopecii utilissimè illinitur.

Integer ustus in pulvere potus, singulari proprietate in lectum mingentibus medetur.

Hircus.

Αἰγὸς καὶ γῶπ.

Ἰεράγας

Caperadmissarius.

Ein Boock

Geisboock

Rammelboock.

Vir gregis, dux & maritus

Caprarum, animal bellicosum & lascivum. Pilo est molliore atque longo, Cervice & Collo brevi, gurgulione longiore, Cruribus crassis, Auribus prægrandibus & flaccidis, Aruncus seu villus ejus Mento dependet.

Caper optimus est cui sub Maxillis duæ verruculae albæ collo dependent, amplissimi Corporis, Cruribus crassis, plena & brevi Cervice, flaccidis & prægravantibus Auribus longisque, exiguo Capite, quam maximè simus, nitido, nigro, densoque atque longissimo pilo, & potissimum albo.

Mas vel Mensium septem, satis habilis est ad procreandum. Celeriter enim & ante sex annos senescit; quod immatura Veneris cupidine primis Pueritiæ temporibus exhaustor sit.

Hircorum Caro minimè quidem humida, pituitosa ac lenta: ob foetorem tamen ingrata, & Stomacho inimica, ægre concoquitur, & ad succum bonum generandum parum idonea.

Hepar, Canis rabidi morsui utiliter imponitur.

N

Tellis

Sumtum & odoratum Comitialibus, nec non utero suffocatis auxilium peropportunum. Lethargicis, Paralyticis, Tremulis Spasmo, Opisthotono, Ischiadicis, Resolutis & Vertiginosis conducit. Inflationibus & torminibus ventris, item Stomachicis opitulatur.

Humor melleus difficile exiccatur, & inutilis intra Corpus, ut & pinguedo quæ facile rancescit. Extrinsecus commodè usurpatur, & oleis ac ungventis permisceatur.

Herinaceus.

Εχινος χερσῶν, Diosc.
Ακανθωπ.

Echinus terrestris, *Matibola.*

Ein Zigel/
Eigel/
Hechel.

Animal est terrestre Cuniculi magnitudine, specie porcina, aculeis undiq; vallatum ut Hystrix, præterquam in ima parte, ubi lanugo mollis, rara & innoxia.

Duum est generum. Differentia cognoscitur ex rostro. Alter, cui caninum Caput,

Echinus caninus, *Hunds Zigel*: alter, cui proboscis, qualis in Suum genere, *Suarius*, seu *Suillus*, *Schwein Zigel* nuncupatur.

In sylvis & sepibus dumosis versatur.

Raro exit nisi noctu.

Vescitur Muribus, Juglandibus, Nucibus faginis, Malis, Pyris, quæ aculeis suis infigit, & in domicilium suum reponit.

Hyeme in caveis arborum occultatur.

Undique spinis suis se claudit propter insidias: at in aquam calidam immissus, ea delectatus sese aperit ac dilatat.

Frigidi est temperamentis, excrementis compluribus redundans, quibus aculei nutriuntur: idcirco ejus carnes in Medicamentorum potius quam in Ciborum usum expetuntur. Cum enim terrestris sit, ægrè concoquitur, & minimum sanè præbet alimenti:

Caro Stomacho prodest, Ventriculum lenit & provocat. Eadem manducata, vel desiccata, pota, Elephanticis, Cacheticis, Convulsioni obnoxiiis, Nephriticis & Anasarca

Lac caprillum.

GeißWitich/ ZiegenWitich.

Inter cetera Lactis genera moderatè se habet, cum non admodum pingve crassumq; sit: ob id medium quoq; esse censetur, quod in Corporibus nostris præstat, Stomacho accommodatissimū, alvumq; minus cæteris tentat.

Bibitur efficacissimè Phthisicis, Hæctica laborantibus, consumptis ac emaciatis, recens ubi multum fuit tepidum.

Datur Melancholicis, Comitialibus, Paralyticis, Artericis, & Lufciosis. Cum sale & melle citat alvum.

Oninibus auxiliatur internis exulcerationibus, præsertim Fau-
cium, Pulmonis, Interaneorum, Renum & Vesicæ.

Cum Oryza, Panico, Milio, sive Calcalis fluviatilibus ignitis, Dysentericis, Cæliacis, biliosis alvi fluxionibus conveniens medicina.

Cum hordeacea ptisana aut aluceo cremore, magnopere Intestinorum rosiones mitigat.

Si in eo decoquantur rad. Filicis majoris, vel Chamomilla & farina impostum micatice inflammatione, patricam, vulgusustionem frigidam vocant, Den Kasten Urindt, compescit.

Serum Caprillum.

Lac schiston Med.

Ziegen Molschen.

Lacti Caprillo cum fervet, acetum affunditur vel Oxymel, quod dein igni ablatum refrigeratione dividitur, ad pharmacorum usum.

Abstergit, purgat, alvum laxat, sangvinem purgat, acres humores contemperat, & pharmacis viam ad purgandum Corpus aperit.

Hepar & sangvinem refrigerat, sitimq; febrilem extingvit, si Acetosæci incoquatur, aut syrupus in eo dissolvatur.

*Casus Caprillus.**Ziegen Käse.*

In cibo utilis, boni saporis, facilius deijcitur quam bovillus, minus nutrit. Lactis copiam auget Mulieribus.

Mollis ac recens impositus, omnes punctiones ac dolores reprimat, cum Melle subactus & impositus linteo aut panno desuper tectis, fugillationes, livores, celeriter abstergit: Idem ad fervorem & punctiorem Oculorum, Capitis & Pedum dolorem commodus.

Fimus caprinus

απυρρος απυραδες

Geißkath

Ziegensterbern.

Acris est & digerentis facultatis, abstergit. Convenit in omnibus duris & scirrhis tumoribus

Pellis hircina, *ἱρκαῖον, ἱρκαῖον*.
Eine Voetschaut/ ab Alutariis in
vestimentorum usum aptatur.

Anno 1602. Villicus quidam
in pago Fischbach Hircum aluit,
qui lac ex ubere reddidit papillis
duabus. Idem accepi accidisse in
Pleswitz.

Capra.

Aiſ. Capra quasi Carpa, quod
virgulta carpat, vel quod capter
aspera, à crurum crepitu.

Ein Geis. Ziege.

Femella huius generis Animal
ruminans barbatum, Cornibus re-
tortis & acutis, ex Arbuscularum
fruticumq; foliis & corticibus vi-
ctum quærens, nec Rubos aver-
satur, vel vepribus offenditur. Ca-
ret superiore Dentiũ ordine. Lien
ei rotundus; Mammæ inter femo-
ra, Omnibus dependet Mento vil-
lus, quem aruncum, specillum seu
barbam Capræ vocant.

Capella probatur similima
Hirco, ubere maximo & lactis a-
bundantissimo.

Quinq; Mensibus ingravescit
fœtu. Tempus admissuræ per Au-
tumnum, ut propinquante Vere
pariat. Si generosa est, frequenter
parit duos, nonnunquam trigemi-
nos, quaternos etiam sed raro ad-
modum, veluti hoc anno in pago
Plackwitz prope Leobergam ob-
servavi.

Ad undecimum vivit annum.

Gaudet montosis potius quàm
herbidis campis: ob id in montibus
frequentes sunt. Morsus earum ar-
boribus exitialis. Ineunte æstate &
circa ejus medium Capræ melius
agunt, & longè seipsis in Cibos
præstantiores evadunt, ob Arbo-
rum & Fruticum furculos & ger-
mina, quæ iis idoneum præbent
alimentum; proinde habitiores ac
pingviores, nobisq; alendis accom-
modatiores sunt.

Capra temperamento longè est
siccior quàm Sus, minùs tamen sic-
ca quàm Bos.

Caro ejus calefacit & siccatur, atq;
præter succum vitiosum etiam a-
crimoniam habet.

Sanguis hydropicis confert:uri-
nam enim excernit.

Butyrum Capræ potum, & ex-
trinsecus umbilico illitum, tormi-
na ventris solvit.

Adeps modicè siccatur & adstrin-
git. Emplastica vim obrinet, a-
crimonias obtundit. In pulve ex
Alica Phthisin & Tullim sanat:
in sorbitione convenienti Intesti-
norum vitii magnoperè prodest.

Fel cum lana umbilico imposi-
ta, Lumbricos necat ventris.

Vesica ulla ex vinopota, urinam
retinere non valentibus medetur.

Cornu ad albedinem ustum, den-
tes egregiè abstergit, & gingivas
corroborat, earumq; turgentium
dolorem reprimit.

Lac

nec omnia albescant, sæpius cum prædicto liqore abluitur, ut totum fiat album. Aromatizetur Moscho, & in vase vitro reponatur.

Aliud Polychrestum
℞. Omenti Hædi aq. Rosar. macerati. ℥ss. ʒ. Caphuræ vnc. i. s. fiat unguentum. Ad fissuras Labiorum & Narium & Papillarum utile. A Mulieribus tum aliàs, tum ne facies à Sole aduratur, expetitur.

Pelles ad tunicas Infantium aptantur.

Caper.

Ῥέων

Hircus castratus

Ein geschnittener Boek.

Mas est, cui exempti sunt testiculi.

Hujus Carnes præsertim juniores cæteris præferuntur.

Sanguis Hircinus.

Ῥό ἀνθρώπου ἀγίας

Manus Dei Aërii

Boeckesblut.

Colligitur è jugulato juvene Hirco, qui postremis diebus diureticis altus fuerit: medius excipitur, relicto eo, qui

primus fluit & postremus: fictili vase excipitur, insolatur & exiccatus fideliter reservatur.

Calculos frangit, sanguinis grumos dissolvit, ex vino tenui potus & illitus. Contra toxica efficax.

Frequens usus Plebeculæ, tum iis qui Ruri degunt, & aliis auxiliis carent,

Leo.

Ῥέων

Ein Löwe

Leona sine Ectrit.

Rex quadrupedum, cordatum, magnanimum ac nobile Animal, Corpore longo, Pedore robusto, medio ventre gracili.

Cervicem habet jubatam: Pelle tegitur fulva, antèrius villosa, postèrius brevibus & confertis pilis intertexta. Oculi ei charopi, species Oris feli similis. Quinq; digitos in pedibus anterioribus, quatuor in posterioribus habet. Ossa ei sunt durissima, & penè non medullosa. Longa cauda quam sæpè quatit. Interiora omnia Canibus similia.

Proprium ejus rugire.

N 3

Aversus

tumoribus siue Lienis, siue etiam aliarum partium. Utimur & Splenicis, & ad Aquam intercutem.

Uetus tenuiorum sit partium. Additur cominodè extergentibus & digerentibus Cataplasmatibus ad Parotides & Bubones.

Caprina pellis Αἴγιο, & γην/ ein Ziegenfchl cum villis suis paratur & expolitur à Pellionibus ad Vestitum Mulierum.

Pili ad funes à Restiariis colliguntur.

Hædus.

Ein Gize
Zieglin
Rüßlin.

ἔσπογ mas usq; ad tertium aut quartum Mensem.

ἡμῶν, α Capella usq; ad unius anni ætatem.

Hædus & τὸ τῆς ἡδονῆς ab edendo vel à delitiis, est adhuc tenellus ex Caprarum genere, petulans, pingvis.

Carnes hædinæ ad conficiendum perfectis Capris meliores, & tuendæ valetudini accommodatiores, parum recrementi in se habent, facillimè concoquuntur, moderatè nu-

triunt, sanguinemq; bonum calido & frigido contemperatum gignunt.

Præstantiores, & probioris succisunt, maximè bimestres aut trimestres lactentes adhuc. Adultiores enim primam gratiam amittunt.

Delicatis, & otiosæ vitæ deditis conferunt. Assæ vel elixæ sèves & salubres sunt, Sanguis hædinus spuentibus sanguinem valdè commodus.

Coagulum Hædi Zieglin Käsemine, pares vires habet cum Leporino. Contra Aconiti potum in vino, & concretum Lac in aceto assumitur. Dysentericis prodest, & Menses immodicè fluentes sistit.

Sebum minus calefacit & siccatur hircino, unde & melius ad oris rimas.

Unguentum Pomatum & Pomorum Borsdorfianorum decorticator. & in partes divisorum num. quinq;, Caryophyllis infarciantur, & in Rosarum liqore moschat. quatriduo macerentur:

adde

Adipis Hædi rec. ℥b. i. feruefiant simul in Baln. Mar. donec omnia

Aversus coit, urinasq; retro reddit.

Producit Leones Africa, India & Tartaria magna. Gaudent excelsis montibus. Ad has terras aliquando spectaculi causa afferuntur.

Aluntur vivi Pragæ in aula Imperatoris.

Præda vivit. Vescitur carne ritu cætorum sylvest. ferratorum, sed cibo incontinenter admodum utitur, multaq; devorat sine ullo dissetu: mox nihil triduo aut cetero biduo edit.

Longa Leonum ætas. Animal calidiss. & siccissimum, quod probant nobilitas, fortitudo cum audacia & iracundia.

Adeps in calore primas obtinet, & magis digerit. Invetatis tumoribus atq; scirrhis, induratisq; Nervorum tumoribus & γκύναι; Græci vocant, maximè convenit, sanat adusta nivibus.

Leopardus.

πανθήρ, παρδαλις

λεοπαρδαλις

Panthera Plin.

Pardalis, Pardus

Pantherstier

Leopart, Leppard.

Animal, ut Quibusdam placet, sui generis, ex Leone & Pardo generatum, colore sub-ruffo. Caput habet simile Feli seu Leoni, Pellem variatam maculis nigris, & velut Oculis nitentibus ac χαρσποίς distinctam, non multo majus Cane venatico, Corpus longū, Oculi splendore radiant. Dentes ferrati. Mammæ in medio ventre duæ cum papillis quatuor. Crura compacta & firma.

Asiæ, Africæ, Syriæ notum animal. Cicuratur aliquando ad venandum vt Canis, cum sit bestia crudelissima, nunquam tamen prorsus deiecit feritatem.

Pragæ ad venandum cum aliis bestiis nutritur.

Fragranti odore cætera animantia ad se allicit, & eximia sagacitate & celeritate & animi magnitudine prædita est. Diligit vinum, & inebriatus capitur.

Adeps feras scabies & impetigines tollit.

Lepus

Uterus seu *Matricula* substantiæ membranosa undiq; venulis respersa, *Hafnüttter* sin/ vino abluta, resiccata, tria potui data, quando *Mulier* fuerit à mensuris purgata, conceptionem promouet.

Pinguedo *Hafenschmalz* calidæ est naturæ. Corpori infixæ extrahit, rumpit abscessus, *Cantharidibus* criticis permixta *Escharas* molitur, & *Vescicæ* excitat. *Dolori* *Dentium* mederi, post *Aures* si ponatur, vulgi notum experimentum, vulgò *Zahnpflaster*: ac *Auditiui* noxium.

Saltus Lepork, *Talus Leporinus* *Plin.* improprie, *Poplitis* ossiculum *Hafensprung* quòd ea parte ceu basi inter salendum nitatur, *Ossiculum* est in genu posteriore vel suffragine potius, quod geniculi patella esse videtur. Ex aceto sumtus, *Calculosis*, ex vino cum *Mace Colicis* prodesse fertur. *Prægnantibus* perculis ad facilitandum partum ex vino, aqua *Pulegii* vel *Artemisiæ* datur.

Fili Leporini sanguinem si stentibus linimentis miscetur.

Fimus rupta *Intestina* sanare valet. *Ambustis* medetur: *Impetigenes* curat cum aceteto.

Caput Leporis totum ustum cum *Melle Anthosato* dentes abstergit.

Pedes *Scoparum* usus præbent, ad pulverem detergendum, & verrendas quisquiliæ.

Pellis Leporina cin *Hafensalz* mollis est, calefacit & roborat; ad indumenta aptatur. *Manicæ* & caligæ parantur utiles *Articularis* membris.

Lepusculus.

λαγιδιον

μικρόν λαγιον

Catulus Leporum.

Ein Häselin

Jung Hase.

Leporum fœtus ventre extracti, vel uberibus ablatis, integri cum pelle, fictili exuruntur, *Urinæ* vitiis apprimè competentes, adeo ut *Calculos* ejciant.

Coagulum Leporis, *πρωά λαγωδ* *Hafensipp*/ *Hafensap* *Germsel*/ *gerummene Milch* im *Wagen*.

Lactis est substantia in juniorum *Leporum* ventriculis concretum.

O

Omnium

Frigida est & sicca (2. gradu) temperatura, agrius concoquitur, & sanguinem gignit crassiores; at non improbi succi, maxime si probe concocta fuerit.

Is qui Corpus exiccare volunt, utilis. Prodest Phlegmaticis & obesis Corporibus, urinam proritat, & alvum cohibet.

Nobilis est in delitiis, & in splendidis epulis apponitur, ut verè dicere possimus cum Martiale:

Inter Quadrupedes gloria prima Lepus.

Offertur assa, Lardi ligulis & Rosmarino seu Cinnam. & Caryophyll. transfixa: vel elixa in jure nigro, cum liqamine ex aceto, sanguine proprio, lardo, pipere, Caryophyllis præparato.

Præferuntur Lepusculi seu juniores.

Verum nimius ac frequens ejus usus, obstructiones Hepati ac Spleni efficit, Pulmoni; nocet, multa movet somnia eaq; tristia, & immodicis torquet vigiliis.

Melancholicis & emaciatis minus salubris. Confert Dysentericis assata sumta.

Cerebrum inassatum mandi-

tur juvands tremoribus, qui ex mala affectione Corporis contracti sunt.

Affricum gingivis facilem Infantibus dentitionem præstat.

Oculus recens somnum conciliare fertur appensus, vulgi persuasione.

Cor Leporis à Neotericis contra Quartanam, ut singulare & certum remedium prædicatur, si nimirum præmissis universalibus, tertia pulveriz. Cordis pars ex vino albo seu aqua stillat. Cardui bened. calefacta, Agrotanti in ipsa paroxysmi invasione offeratur; idq; ter hoc pacto repetatur, nempe in reditu secundæ & tertiæ accessionis.

Jecur arefactum Jecinorosis utiliter exhibetur potandum.

Renes sicci & inveterati pondere Scrup. 4. ex vino aut alio appropriato liqore, Calculosis propinantur.

Sanguis vulgò dicitur Muncie dulcis ac sapidus, dulcedine & concoctionis facultate, sanguinem Avium superat.

Fel Oculorum argemas nubesq; delet saccharo exceptum.

Uterus

Axungia calefacientis & digerentis est naturæ. Unguentis articulariis admisceatur. Si ea fricentur Oculi, contra Lippitudinem prodest. Vultus emollit.

Sieſus Corio, aut colo intestino constringatur venter Colica laborantis. *ſigerq;* corio ſapius infideat, prodeſſe multum ſcribunt. Idem præſtare ajunt, ſi per Colum potus hauriatur.

Dens Lupi in magnis operibus habetur. Ad alligatus Infantium pavores prohibet, & earum gingivas exterit confriatus, quo Dentes facilius proveniant.

Ex pellibus fiunt veſtimenta contra frigoris vim, nec ullas ſordes admittunt.

Catulorum Luporum adhuc cœcurentium pellis præparatur, Ventriculo & Colicæ uſui: Lupi in fame præcipue ſæviunt. Interdum in rabiem aguntur.

Anno 1588. menſe Xbri accidit in pigo Gierſdorff, non procul à thermis Hirsbergensibus diſſito, ut femina ruſtica, pro more illius loci, circa crepuſculum ad vicinum cum colo mearet, laternamq; manu geſtaret. In itinere fortè

fortuna Lupus rabie ſæviens, ex vicinis montibus illi occurrat, ex manibus laternam arripens, dentibus eam ad lapidis ictum cum candela deportat. Vicini ruſtici clamore commoti, feminæ ſuppeticas ferre volentes, à Lupo, qui rabie ſæviens modò huc modò illuc vagabundus erat, multis modis fuerunt læſi, donec tandem prope templum iſtius pagi fuerit occiſus. Duo ex illis ob vulnera ſeu morſus, paucis poſt diebus fuerunt extructi: reliqui poſt longum tempus, beneficio pharmacorum iterum convaleverunt. Pelle detracta, & ſtomacho reſecato, nihil præter graminem fuit repertum, quod nimia fame coactus ingeſſerat.

Lycæus mons, *Lycoreus* der *Wolffsberg* mons prope *Goldbergam* altior & ſterilis.

Lutra.

à lutando.

Ευδελγίς

Κύων ποταμίου Aetii

Lytra à *λύω* quod eſt diſſolvere.

Omnium est præstantissimum, Acris & digerentis facultatis, ac nimirum etiam excicatoriæ.

Sanguinem concretum in grumos dissolvit, venenis resistit, venenatorumque moribus, Cæliacis, dysentericis, & feminis vulvæ fluxione laborantibus, ac rejectionibus à Pectore, in vino auxiliatur.

Comitalem ex aceto singulari experimento curat.

Lupus.

Λύκος

Lupus quasi Leopus
Canis sylvestris Nonnulli
Ein Wolf.
Lupa Eine Wölffin.

Ferox est bestia, rapacissima, fraudulentissima, voracissima, & propemodum infatigabilis, sed amans sobolis. Figura Cani magno pastoralis non absimilis. Color varius, frequentior canus, aliquando candidus, raro nigricans. Pilis undique riget. Cervix solida, crassa, Dentes teretes acuti. Oculi splendent nocturne lucem jaculantur.

Fera montibus nostris & sylvis vastis frequens, Capris & Ovis infestissima, sæpe homines adoriri solet.

Pilos & Ossa devorat, & multa solida: etiam terram urgente fame.

Cœunt ut Canes, toto anno non plus quam duodecim diebus. Virgas habent osseas, & coitus tempore gregatim incedunt. Fert ut Canis, tum tempore, tum etiam sætus numero.

Cæculas in Renibus eorum nasci, falsò quidam prodiderunt, cum αὐτοψία aliud doceat.

Lupi caro frigida, foetida, sicca, crassa, cibo inutilis, utpote spiritus & humores corruptens.

Hepar præparatum, violarum odorem spirat, Omnibus Hepatis vitiis tota substantia convenit: Siccatum cum vino utiliter exhibetur Hydropticis, Tussientibus & emaciatis. Jecinoris dolores ex Mulso reficit.

Αχιμνία

Lycopantheras

Ein Luchs

Eur /

Chter Wolff.

Acerrimi morsus Animal, oblongum, brevibus Cruribus, pelle indutum infra albicante, supra ex fulvo subpurpurascente, sed maculis notisq; varia, quæ speculorum instar radiant, pilis mollibus confertis longisq; obsita, qui in ventre longiores sunt & pilosiores, sed rariores. Oculi splendent, & cœu igneo fulgore rutilant. Facies formosa, Caput exiguum, Auriculæ curvæ, apicibus nigris villosis trium digitorum longitudine sursum erectis ornantur. Lingua spinosa, aculeis referta, Limæ similis.

Ungvibus armatur candidis acutissimis, quinque anterioribus, & quaternis posterioribus. Patella ossea oblonga, Amygdali adhuc integumento duro inclusi figura, sed multo major in posteriori flexura. Anteriori deest, cuius vicem supplet ossiculum minutum fabæ magnitudine & figura. Colli item musculo inferuntur alia duo ossicula, oblongiuscula sinuata,

furculis similia, per tendinem tandem conjuncta apicibus posterioribus, ossi pectoris annectuntur. Ventriculum obtinet rotundum amplissimum.

Agilis est, prosilireq; longius potest. Clarissime omnium Quadrupedum cernit.

Rapax instar Lupi, sed calidior. Hominibus & Pecudibus insidiatur. Later in Arboribus, ut in prætereuntes Pecudes defiliat.

Invadit Lepores, Cervulos, Capreas, Porcellos sylvestres. Omnia dentibus frangit protinusq; devorat. Infatiabilis enim est, ut porē cui a ventre per Intestina minus circumvoluta, transeunt Cibi.

Minus frequentes sunt Lynces in Silesia nostra, & non nisi altissimorum Sude-torum recessibus aliquando visuntur. Memini binos retribus, quæ Leporibus retenderant, in Furstenstein captos fuisse.

Ante biennium Lynce[m] feminam in montibus supra

O 3

castrum

Lutrix,
Canis fluviatilis
Ein Otter/
Stisch Otter. sil.

Animal amphibium, astutum & malignum, ē Fibrorum genere, longius latiusq; Cato, minus Fibro, colore fusco, ad Castaneum deflectente, cum nitore. Caput ei oblongum instar Putorii, collum crassius: Crura breviora: Pedes canini, Cauda longa, pilo brevi, molliore, dentibus acutis, morsus acerrimi. Renibus donatur multis racemi modo conglobatis, ut serum quo abundant, facilius trahere & secernere possint.

Frequens in montanis ad ripas fluviorum & piscinas. Vivit ex capto piscium, quos mira agilitate & astutia venatur. Amplius quā duo miliaria, sursum contra aquæ defluxum tendit. Diu sub aqua se continet, quamvis respiratione indigeat.

Plures Catulos suis uberibus lactat. Hominem mordet, nec desistit, ut ferunt, nisi fracti ossis crepitum senserit.

Pellis causa capitur Canibus aquaticis, hyberno præ-

sertim tempore sub glacie: nec non decipulis ferreis, vulgō Otter Eisen. A Pellionibus præparatur, quā incisā fimbrias Vestimentorū exornant, maximē Mulierum, & circa Collum. Sæpē vanit pellis elaborata tribus quatuorve taleris.

Caro ejus frigida & sicca improbat. A pauperculis nonnunquam in cibum paratur.

Axungia seu pinguedo non coagulatur frigore, sed instar axungie piscium fluida. Partibus convulsis, contortis illinitur, & Arthriticis unguentis miscetur.

Iecur, quod octonis lobis deprehendi, diebus aliquot aceto acerrimo maceratum, in furno siccatur, mirum in modum Dysentericis succurrit.

Pilei ex pellibus Lutræ adversus Paralyfin, Vertiginem, & Capitis dolorem salubres censentur, & calceamenta Podagricis utilia.

Lynx.

Λύγξ, Anist.

λυγξ.

Lupus Cervarius,

Lupus Armenius

Lycopantheras

Martes sylvestris

Martes Arborum

Mustela quartum genus

Agricola.

BaumMarder

FeldMarder

WilderMarder.

Corpore constat aliquantum longiore, gutture flavente, & pilo contegitur magis fusco, tactuq; molliore.

Sylvas incolit, raroq; eas deserit. Passim in altis Montium sylvis oberrat.

Hæc etiam duplex.

Martes fagina.

Martarus faginus

Buch Marder.

Qui in sylvis fageis versatur & vitam agit.

Martes abietina.

Martarus abietinus

DammMarder

FichtMarder.

Quæ in Abiegnis seu Piceastris degit. Nidum super Abietes Sciurorum instar struit.

Aspectu cæteris est pulchrior, & bonitate præstat, preciosiorque si plures pili candidi cum fuscis permixti fuerint, breun-

licht schwarzlicht mit viel Silberharen Hyeme meliores sunt quàm æstare.

Pelles preciosæ habentur, & à Magnatibus ad hyemales vestes suffulciendas expetuntur.

Monoceros.

μονοκέρας.

ὁ μονοκέρας διὰ Phil.

ὄνος ἄγριος καὶ ἰνδίκος Aeliani

δὲν Arist.

Alicornus Fallop.

Onager Indicus

Afinus Indicus.

Ein Einhorn.

Unicornu, cum sit jam nobilitatum apud Magnates, nobiles & divites Silesiæ, contra gravissimos Morbos præsidium, merito, licet patria nostra Animal, unde hoc procedit, careat, hic inferendum judicavi.

Varie sunt Auctorum de Monocerote sententiæ, quas hic recensere supervacuum existimo, & ab aliis aliter describitur, sive quoniam diversæ sunt unicornes Animantes ut constat, sive, quod Aliqui notas diversorum tanquam unius confuderunt.

Plinius

Castrum Kynast, à Venatore interfectum, generosus Dom. CHRISTOPHORUS Gotschius mihi communicavit, cujus ventriculum cum secuissem, porcellorum ferorum, & Leporum carnibus infarctum offendi, quos cum pelle & ossibus contractis devoraverat.

Axungia Lyncis articulis resolutis, Convulsis, luxatis commodè illinitur.

Pelles hodie in maximo precio habentur. A Baronibus & magnatibus saltem in vestimentis ostentantur: ac pili oculis molesti.

Ungues Lyncis Suchsfawen/ argento & auro includuntur, adversus Comitialem & Spasum infantibus appenduntur. Præfertur, qui in dextro pede pro pollice est.

Fabulosum est, Urinam Lyncis durescere, & coire in lapidem quem Lyncurium vocant.

Carnes inutiles sunt, & à culinis abdicantur.

Martes.

Ἰαδίορον Ἀρίστ.

Martes Gsn.
Martarus
Martarellus.
Ein Marder
Marter.

Animalculum figura Mustelæ, magnitudine Catilongius tamen, & brevioribus Cruribus, supernè fulvum cum quadam fuscitudine, infernè album aut flavum.

Duo ejus sunt genera.

Martes saxatilis.

Ἰαδίορον οἰκίον
Martarus domesticus
Martes rectorum, domo-

rum.
SteinMarder
HausMarter
DachMarder.

Paulo longior est Fele, pilo ex fulvo vestitur subnigricante, excepta Gutturis parte, quæ albicat.

Habitat in Saxorum rimis & cavernis. Mures & Aves persequitur. Apud nos raro oppida accedit, veluti in Helvetia.

Martes arborea.

Ἰαδίορον ἄγριορον

Martes

Balsamo Judaico vero me donavit affirmans integrum aliquando ad fines Podoliæ suæ ditionis fuisse Unicornu repertum.

Proba. Scobs ejus cum Arsenico detur devorandus Gallinæ, Columbæ, aut Cani, si superstes manserit, verum & legitimum unicornu pronuntiabitur.

Vulgares in vinum projiciunt, & si ballas vinum emiserit, probum esse affirmant: at falluntur, cum & alia ossa ista id præstent.

Adversus Pestilentes affectus & venena efficacissimum verum Unicornus; ob id bezoarticis medicinis frequenter additur. Cordiale est. Ad syncopen febrium in paroxysmo cum vino datur:

Lumbricos Puerorum interimit & Dysenterix populari opitulatur.

Arsenici antidotum præstantissimum, & aliis additum, Cor à peste & omni contagio præmunit.

Mus domesticus minor.

Mūs Diose.

Mūs κατὰ τὸν ἰδίον

Μύσκος

Mus domesticus minor

Musculus

Cine Maus

kleine Maus.

Bestiola est domestica panis cupida, corpore parvo, colore nigricante, cauda longiuscula, quæ omnia rodit, inquina & inutilia reddit.

In domibus oberrat & horreis, Autumno quoque in agris. Frumento & Pane vescitur, Caseos quoque & Carnes fumo induratas arrodit.

Salacissimi sunt Mures & vitæ brevissimæ. Capiuntur variis Muscipularum generibus, Caro eorum calida est mollis, & pingvis nonnihil.

Dissectus & impositus extrahit aculeos, spicula, sagittas &c. curat plagas Scorpionum, extrahit venenum & podagras lenit.

Cinis Muris cum Melle instillatus aut Rosaceo decoctus, Aurium dolorem sedat, Carnes cum crudo Ovi luteo Oculorum inflammationi medentur. Capita Murium

P

Alopeciam

Plinius lib. 8. Natur. histor. c. 21. in hunc modum describit; quod sit fera asperima, reliquo Corpore Eqvo similis, Capite Cervo, Cervice oblonga, jubare raro, ex altero latere depedente; Crura habet gracilia ut Capræ, bifidis ungulis, Pedesq; posteriores pilosos: Caudam Apri, unicum cornu nigrum in media fronte, Cubitorum duorum triumve eminens, atq; in acutissimum mucronem desinens.

Gignitur, ut Autores referunt, in Arabia, Assyria, & India intimis ac desertissimis regionibus.

Cornu Monocerotis.

Cornu Alicorni Fallop.

Cornu Unicornis

Einhorn.

Unicornua duo Venetiis in D. Marci thesauro ostenduntur. Habet etiam Unicornu Angliæ Regina, & D. Dionysii Fanum in Gallia, nec non Argentinenfes. Cornua sunt anfractuosa, & spinis convoluta, tanquam duobus filis aut funiculis in se contorta.

Crato Denticem Elephantis seu Ebur credidit.

Gabriel Fallopius non esse Cornu, sed speciem quandam terræ ex Apulia delatæ, quæ tamen contra venena sit efficax. Forsan verum non vidit.

Rarum quidem est verum & genuinum, ac magni valoris, & sæpissimè à Mercatoribus & Agyrtis, alterius Animalis os, aut Piscis dens, seu Marga mineralis pro legitimo venit.

Legitimum Unicornu, esse de Animali quodam, qualecunq; id sit, & pollere contra venena, hæcenus multoties, pleriq; cum Magnates, tum Medici præstantissimi explorarunt; facileq; à Minerali discerni potest.

Ante quadriennium, cum Magnus Dom. Christophorus à Monevit supremus Litvaniæ Mareschalcus, Thomas vicinas Hirschbergenfes, valetudinis recuperanda gratiâ, frequentasset, meaq; opera usus esset, frustulum Unicornu duorum dodrantum ferè mihi monstravit, particulaq; cum ungula Alcis &

Balsamo

rina permixtus affectibus Sedis experimento singulari adhibetur.

Mus araneus detracto pelle, dentis visceribus & Capite truncato pulveriz. ex aqua flor. Tiliæ propinatur Epilepsia correptis in paroxysmo.

Mus domesticus major.

ῥῶσῆς, ὕραξ.

ῥῶσῆς.

Rattus vulgo

Glis Veterum *Quibusdam falso.*

Rattus terrestris.

Ein Ratte/

Rat.

Quadruplo ferè major Mure domestico minore. Corporis magnitudine Mustelam assequitur & exæquat. Pilis est subnigris, Cauda procera, nec admodum gracili, nec prorsus nuda pilis.

In domibus discurrit & stabulis hyberno tempore, frugum & leguminum pestis & perniciës, invisus Homini- bus.

Aliquando in arboribus concavis interdum latet, noctu catervatim ad horrea & domicilia vicina excurrit,

Capiuntur muscipulis &

Arsenico farinæ permisto enecantur.

Feles captis Caput abripiunt, relicto reliquo Corpore.

Venenum in cauda gestare dicitur.

Urina ejus, si nudam aliquam Corporis humani partem attigerit, præsertim cum libidine accenditur, Carnes ad ossa putrescere facit, & difficile vulnus cicatricem admittit.

Mus aquaticus.

Μῦς ὑδατός

Mus aquaticus Agric.

Rattus aquaticus.

Ein WasserMaus/

Wasser Rat.

Ei magnitudo ferè Muris agrestis colore nigro, Cauda brevior.

Amphibion est animalculum & herbolis Amnium ripis frequens.

Radicibus vivit & pisciculos vorat, veluti Gobiones fluviatiles, Alburnos, fœtus Lucii, Salaris, Barbi, aliorumque Piscium.

Alopeciam curant. $\mu\upsilon\chi\acute{o}\delta\omicron\varsigma$, $\mu\upsilon\delta\omicron\delta\omicron\chi\omicron\varsigma$ Mulcerda, seu Stercus Murinum Meuseforth/
detritum cum aceto & illitum
furfures Capitis abstergit &
Alopeciis medetur, cum thure
& Mulso Calculos expellit.

Cum Melle supponitur infantibus, ut Alvi dejectionem molliatur.

Mus albus.

$\mu\upsilon\iota\varsigma$ λευκός
Ein weisse Maus/

In domibus aliquando candido colore tinctus oberrat.

Hujus generis nonnulli, coloris candidissimi, sed oculis rubicundis & micantibus, in arce Lignicenfi, non singuli tantum, sed & bini interdum simul, capri sunt. 1603.

Mus rubens.

Ein roth Meuslin
Brand Maus.

Hoc anno in arce Boberstein Mus captus fuit ex obscuro rubei coloris, cui à vertice per Dorsi longitudinem ad Caudam usq; linea nigra protendebatur, ventre albo, denticulis croceis.

Mus muscatus.

Ein Tiefem Maus/
Tiefem Meuslin/

Similis est vulgari domestico, præter odorem Moschi quem spirat.

Rarius occurrit.

Mus araneus Gesn.

$\mu\upsilon\gamma\acute{\alpha}\lambda\eta$ Diose.

Mus domesticus minimus
Sorex nonnullis

Ein Ziff Maus

Epin Maus

Muser.

Domestico est similis sed minor, colore magis ad fuscedinem tendente, Cauda brevi & rostellum admodum porrecto & acuto, Ocelli minutuli & nigri, ut vix conspici possint. Dentes tenues duplici ordine nati in utraq; maxilla in bifidos mucrones desinunt.

In domibus, ut cæteri, oberrat, at minus frequens.

Hunc Feles quidem capiunt, & occidunt, sed ut venenosum non edunt.

Morsus ejus venenatus creditur.

Dissectus & impositus sui morsus veneficia luit.

Ustus cum axungia Anserina

Ein Wiesel/
Wiesele/
WitchWeuslin.

Vulgaris noticiæ animal-
culum subdolum miræ saga-
citat, & quanquam Corpo-
re parvum, animo tamen in-
victo constat atq; feroci. Cor-
pus habet tenue & in longius
ductum. Caudam brevem,
primores dentes breves, non
sicut Mus longas, plerunq; in
Dorso & lateribus rutila, raro
subfulva ac nigra, in Guttu-
re & Ventre semper candida.
Genitale osseum.

Ripas & cavernas inhabi-
tat. Circa stabula & horrea
sæpe oberrat, mures persequi-
tur, & cum Serpentibus pu-
gnat; ob id à Rusticis amatur.
Catulos sedulo nutrit, & de
loco ad locum sæpe transfert
ne inveniantur.

Mustela domestica.

γῆλη καὶ τοῖς ὀπίσθιοις
Mustela domestica, mini-
ma.

Ein Haus Wiesele.

Saterio similior quàm Mu-
ri, minor sylvestri, inferne al-
ba superius rubra,

Gallinis infesta: & earum
Ova absorbet.

Mustela campestris.

Mustela sylvestris
Mustela agrestis
Ein Feldwiesel

Paulo major est domestica,
& in agris ac vepribus degit.

Halicus ejus creditur vene-
nosus.

Exiccatur non ad cibum
sed ad medicinam.

Caro ejus calefacit, digerit
& siccit valenter. Cum vino
sumta juvat Epilepticos. Ad-
versus omnia Serpentium ve-
nena felix remedium.

Ad Podagram & articula-
rios dolores acopon mirabile.
Facit & ad diuturnum Capi-
tis dolorem, materiam ad su-
perficiem ducens.

Fel cum succo feniculi ad
Oculorum argemas & nube-
culas adhibetur; Lentigines &
alia Cutis vitia emaculat cum
Melle aut Ari farina,

Stercus ejus Moschum non
nihil redolet. Morfus venena-
tos Mustelæ curat Allium. Ce-

Morsu ferox est. Sæpe manus Piscatorum mordet, cū ex foraminibus riparum Cancros fluviatiles extrahere volunt.

Mus agrestis.

Μῦς ἄγριος
Mus sylvestris
Mus campestris
Mus subterraneus *Agricol.*
Nitedula *Servii.*
Ein Erdschuffel
Erdschuffel
Erdfahren
ErdMaus
AckerMaus
ScharrMaus.

Magnitudine Talpam ferè æquat, coloris fusci, nigris in facie maculis.

Pestis maxima segetum & hortorum.

Omnis generis radices & fruges congerit. Aliquando hyeme sæviente sub nivibus tenellas arbusculas prope radicem ac Lepus arrodit.

In cinerem redactus & cum Melle Oculis illicit eorum obscuritatem aufert, visumq; acuit.

Mus sylvaticus.

Μῦς ἀβελανῖος
Mus Avellanarius *Gesn.*
Mus Corylinus
Mus sylvestris, agrestis.
Sorex *Plinii.*

Longitudo ei dodrantalis. Color murinus per tergum & latera magis rufus præsertim in Capite. Auriculæ magnæ, glabræ, Venter candidus, Nares & pedes rubicundi. Cauda tota hirsuta, barba partim alba, partim nigra. Oculi majusculi eminentes, niger-rimi.

Arbores scandit, semina Pyrorum & alios fructus, in primis Nuces Avellanas pro hyberno pabulo congerit. Autumno Turdelas & alias aviculas per laqueos in sylvis captas insequitur, in quibus sæpe implicatur & retinetur. Quod ipsemet Puer aliquoties observavi.

Hybernis mensibus in terra se recondit, eosq; dormiendo transigit.

Venenosum esse sunt qui existimant.

Mustela.

ῥάξ *Diosc.*
ἄωνδ' ὄλη

Ein

per alterum impositum. Inferior pars Dorso adjacens duos obinet lobulos. Media, quæ maxima integra absque in cisure integrum Abdomen secundum latitudinem occupans ventriculū ex parte amplexatur. Superior portio divisa aliis incumbens Diaphragmati proximè subjacet. Fel nullum conspici licuit.

Ventriculusei duplex. Unus candidus rotundiusculus, cui alter per isthmum annectitur longiusculus, sinistrum hypochondrium occupans. Huic prope Isthmum Oesophagus inferitur, alteri sub dextro hypochondrio Intestina adhærent. In utroque reperiebatur chylus candidus pulcillæ farinacæ similis crassior tamen in sinistro.

Intestina gracilia flavent, ubi desinunt, incipit Cæcum anfractuosum amplum, hinc crassiora ad cæruleum vergunt colorem. Excernit pilulas longiusculas instar Muriū. Lien coloris sanguinei solem ferè humanam representat.

Renes bini phaseoli magnitudine & figura. Vesicula candida Pisum Italicum

æquat, rotunda lagenulæ instar.

Parit quinque sexve uno partu.

In terræ cavernis habitat, Agri vastator & Cereris hostis. Autumno multa frumenti grana in specum congerit, & utrinque dentibus mandit.

Admodum pingvescit, ob id Porcellis Indicis non inepte comparatur.

In Cibum non recipitur, sed pelles consuuntur ad vestimenta.

De caverna sua aqua fervente seu frigida copiosè infusa expellitur.

Animalculum est valde mordax, iracundum & in vindictam præceps si quis urgeat, Sic ut Eques incautè prosequatur, solet profligare & os Equo appetere, & si præhenderit, mordicus tenere. Aliquando in homines insilit, & dentes cum inflixit, vix remittit.

Porcellus Indicus.

Cuniculus Indicus
Cuniculus Americanus
Porcelli de India.

Em

pæ, Theriaca, Pellis propria
imposita.

Mustela candida.

Mustela hermela.

Ein weis Wiesel/

Hermelin.

A sylvestri saltem colore
discernitur.

Tota enim alba est præter
Caudam quæ nigricat.

Agricolæ nostrates ex ob-
servatione affirmant, sylve-
strem Mustelam post decen-
nium albescere.

*Porcellus frumen-
tarius.*

Αἰν Τονίς

Κέκκος

Mus arvensis

Cricetus

Hamster

Ein Kornfärse/

Hamster/

Greysche/

Grusche/

Meuse Hamster/

Erd Wolff.

Generis est Murini & Ur-
sini minor paulo Cuniculo.
Longitudo dodrantalis &

palmi unius. Pilus in Dor-
so ferè Leporis est colore. Gu-
la, Venter, & Pedes interio-
res nigra sunt. Ruber in la-
teribus & circa Caudam, quæ
coloris Murini tres digitos
longa. Maculæ albæ sub au-
ribus, juxta rostrum, supra ar-
mos & coxam, Pedes admo-
dum breves, digitis & ungvi-
culis albidis quinque utrinque.
In pedum planta seu parte di-
gitorum inferiore tubercula
veluti calli ubiq; eminent.
Oculi splendidi nigri elegan-
tes. Dentes habet ut Lepus
anteriores binos incisores &
laterales. Lingua mollis
spongiosa. E bucculis Vesi-
culæ utrinque amplæ mem-
branæ sub Cute porriguntur
quæ sensim gracilescentes
Dorso tenui ligamento alli-
gantur. Has instar sacci mes-
sis tempore granis Tritici, Si-
liginis & aliis seu folles quos-
piam infarcit, atque in suos cu-
niculos comeatum in futu-
ram hyemem congerit ac re-
ponit.

Pulmonibus candidis qua-
tuor sunt lobis.

Cor Renibus paulo majus
mucrone obtusiore. Hepar
triplicatum apparet unum su-
per alterum

Muribus infestus est.

Genitale ex vino offertur pulv. stillicidio urinæ affectis.

Pelles ad pileos & alia vestimenta à Pellionibus apparentur.

Sciurus.

Σκίουρος ἢ κομψίουρος ἃ Cauda quâ supra dorsum reflexâ se tegit & inumbrat.

Ῥμμουρος

Mustela Quercuum seu Arborum.

Ein Eich-Horn

Eich-Hörnlein.

Mustela est paulo altior & corpulentior, pilo rutilo seu nigricante, griseo interdum seu fer rugineo, ventre albitio. Caudam oblongam villosam & densam habet, quâ crum residet, inflexa, Dorsum Caputq; tegit. Genitale Maris osseum. Lien ruboris sanguinei, Hepar pallidiusculum in cuius sima parte hæret vesicula minutissima fel subflavum continens. Priores pedes ei sunt pro manibus,

Cursu & saltu plurimum valet. Facile enim transilit

de ramo ad ramum, de arbore ad arborem, Cauda ferè tanquam ala utens.

Vescitur faginis glandibus avellanis, juglandibus, pomis, strobilis Piceæ & Abietis. Fungos hoc anno in eorum ventriculis dissectis reperi quos ob penuriam fructuum & strobilorum ingesserant depellendæ famis, explendæque gulæ gratia.

Nidum in arboribus extruit. Majo pullos parit ut plurimum ternos.

Æstate cibum congerit, quæ per hyemem alicur.

Caro ejus dulcis, saporis, origrata. Competit imbecilibus & qui fluxionibus molestantur.

Adeps ad Aurium dolores utilis.

Pelles præparatæ confarcinantur ad pallia nocturna. Multum enim calefaciunt Corpus. Ex Caudis Pictores penicillos fingunt.

Simia.

πῑμνο?

Q

Simia

Ein Meer Schweinlin
Judianisch Kinele.

Animalculum Cuniculi ferè magnitudine, sed brevior corpore & plenior.

Aurículas habet humiles, subrotundas & glabras ferè. Crura brevía, Digiti seni antèrius, quini posteriores. Dentes ut in Muribus. Cauda nulla.

Colore variant. Aliis candidus, aliis rufus, aliis niger, quibusdam varius.

Vescitur omne genus herbis & fructibus, Avena, Pane &c.

In Hispaniola Indiæ occidentalis insula maxima á Columbo detecta horum mira fecunditas. Apud nos in hypocaustis alitur.

Æstate & hyeme parit ternos pro vice aliquando quaternos, Mas est libidinosisimus, ut ad fecuram pluribus satisfaciat.

Caro ejus in cibo humida, Asa á nonnullis editur & pro delitiis habetur.

Putorius.

á putore.

Inſig. Aristot.

Mustela rustica vel sylvestris Peucer.

Mustela. 2. Agricola.

Viverra Gaz.

Furunculus Fabric.

Ein Istis

Istier sil.

Ex sylvestrium Mustelorum genere aliquanto major est domestica Mustela, brevior sed crassior Martes, Pilos habet inæquales & non unius coloris. Etenim breves subfulvi sunt, longi unius coloris, qui sic ex multis Corporis partibus eminent, ut distinctæ nigris maculis esse videantur; attamen circa os est candidus.

Habitat in riparum cavernis, ubi pisces capros comedit; & versatur in sylvis, ubiprehendit Aviculas; Domos ingreditur & necat gallinas earumque sanguinem exugit & ova exorbet. Sæpe versatur circa sænilia, stabula & alia ædificia.

Cum graviter exarserit, male olet.

Acerrimi est morsus; Caput gallinis primum aufert ne clamare possint.

Muribus

alligatam aliquot annis alebat.

Sus.

ὁ ἡμεῖς ὁ olim Sūs.

Sus à subigendo, quod terram rostro subigat propter Cibum.

Porcus quasi spurcus.

Ein Saxe
Schwein.

Animal est obscenum & immundum maximè pituitosum & humidum, omnium ferè terrestrium Animalium, quæ in Cibum veniunt, humidissima carne.

Luto delectatur, quod rostro suffodit horrendo grunntu.

Omnem sicum Ruris usurpat. Nam & montibus & campis commodè pascitur, melius tamen palustribus quàm sitientibus. Nemo- ra sunt convenientissima glandium pomorumq; sylvestrium feracia.

Vivit ad annos 20. & variis Morborum generibus la-

borat, Raucedine, Angina, Serum, febribus, grandine in patria nostra frequentissimè.

Cognoscitur autem parte lingvæ inferiore, ubi plerumq; multa infestatur. Setæ in Dorso evulsæ sangvinolentæ in radice: Pedibus posterioribus non constant: Caput obliquum in incessu. Curantur vulgò sem. Sinapeos, Cicere, Lentibus, Scrofularia & Ledo Silesiaco.

Sus diutius in cæno immorans imminentem tempestatem præsentit.

Sus, Homo vocatur sordidus, immodestus & qui imprudentiæ intemperantiæq; modum excedit.

Vervres.

ὁ μὴ ἐκτετμημένον χοῖρος
Ein Eber/
unge schnittener Eber.

Porcus mansuetus non castratus

Eligitur Corporis amplitudine eximii quadrati potius quàm longi aut rotundi, ventre promisso

Simia, quod sima sit & Nari-
bus depressis, vel quasi mi-
ma & imitatrix.

Ein Affe.

Animal est quadrupes, per-
versissimum, condense villo,
multa habens communia cum
Homine Membra, tam exte-
riora quam interiora; verum
omnia rudiora efferatiora;
Facies namque illi rotunda est,
& Aures, Nares, Dentesque
tam primores quam maxilla-
res, Hominis more habet. Na-
tura tamen in iis

Naresque a fronte remissas Con-
tudit & rugis peraravit anilibus
ora.

Brachia Hominis
modo, sed hirtiuscula, quæ
& ipsa, & Pedes ut Homo
inflectit. Pectus ei omni-
um Animalium latissimum,
in quo Mammillæ hærent bi-
næ Feminæ. Cauda exigua.
Genitale Feminæ Mulieris,
Mari verò virga potius Canis
quam Hominis.

Gestu inquieta est & ferrox
morfu; quo præ cæteris Ani-
malibus viget.

Simias mittit Affrica, Ly-
bia, India. Habitat in arbori-
bus & rupibus. Nucibus & Po-
mis delectatur.

Simiæ facillimè mansve-
scunt & rarò in patria nostra
visuntur, nec nisi in ædibus di-
vum ludicri ac ridiculi spe-
ctaculi causa aluntur.

Frigidæ & siccæ sunt natu-
ræ. Carq. austera & humo-
ris pessimi, Cibo inutilis.

Simia caudata.

Χοιροπίπουν Nonn.

Κυνοέφαλος Gesn.

Simia porcaria, Simia Pra-
siana

Tartaretus

Tartarinus

Ein Schindangs Affe/
Pavian.

Magnitudo ei Canis Lepo-
rarii, cui barba ab Auribus
usque sub Mentum. Rostri
longius, ferè caninum. Bi-
pes ferè obambulat, & vocem
penè articulatam habet.
Cauda donatur proluxa. Fe-
minas amat.

Talem ex Tartaria addu-
ctam ante annos tredecim
Magnificus ac nobiliss. Dom.
Johan. Ulricus Schaffgotsche
in arce Greiffenstein, catena
alligatam.

Porcus ferarius, qui sero pastus est.

Ein Schwein mit sehrer gemästet.

Porcus faginat,us,

δελφας σιτητος

σιταλος σιτη

Ein Mast Schwein

Mühl Schwein.

Porcus colluviarius, colluvione alitus.

Ein Schwein mit allerley vnstat gemästet.

Qua ætate castrentur, non refert. Commodissime tamen anniculi, iiqve majales.

Facilime ad quodvis pabulum assvescit & celerrime quoq; in pinguedinem proficit pro sui Corporis magnitudine, sexaginta scil. diebus.

Pingvescit Hordeo, Glan-de quercina, Nuce fagina &c.

Præstat hyeme circa brumam seu solstitium hyemale: æstate damnatur,

Caro porcina cum humana magnam similitudinem habet, omnium præstantissima & saluberrima, præsertim mediocris ætatis, optimè nu-

trit, multum alit, facile digeritur, Stomacho idonea, dulcis & Ori grata: at glutinosi in se non nihil habet; quo fit ut jecur obstruat & Renes, in quibus meatus angustiores: inde Senibus & humidior ventriculo minus salubris.

*In Regimine Scholæ
Salernitanæ.*

Est caro porcina sine vino pe-jor Ovina.

Sitribuis vina, tunc est cibus & medicina.

Prava est cum fuerit crudior aut ambusta. Bilem enim aut choleram procreat, & turbationem facit.

Nostrates sale macerant ad dies decem, deinde in carnario, quo fumus penetret, suspendunt, ne frasciat & vitium sapiat, neve à tinea & vermibus lædatur; tandem ad integrum annum reponunt.

Perna à pede τῆγορ Petaſo Mart. Eine Schinſe / dicitur tam prior quam posterior Coxa, salita cum pede & infumata. Æstate elixatur & cum lacte seu Cepis tenellis, mensis primis offertur, non ingratum edulium,

promisso, Clunibus vastis :
Cruribus veró & ungulis
haud perinde proceris, Rostro
breui & resupino, amplæ &
glandulosæ Cervicis, salacissi-
mus, quadrinatum agens.

Unus sufficit pluribus im-
plendis.

Caro cibo inutilis, a paupe-
ribus & bajulis in cibum reci-
pitur.

Jecur Verrinum contra
Serpentes auxiliatur.

Testiculi inveterati in la-
cte contra Comitalem dan-
tur.

Dentium exertorum cinis
sanguinem & procidentem
sedem retinet.

Scrofa.

Δελφας, Sus femina, quæ
uterum habet.

σκῆφα, id est, Porca, quæ
sæpe peperit.

Ein Föhr Mutter.

Mör/

Nange/

Loof.

Sus femina, animal multi-
parum per totum ventrem
Mammillas habens; generosa
12. vulgaris binas. Hinc Su-
men propriè dicitur, quasi Su-
is abdomen, Venter Suillus

infra umbilicum cum ipsis
uberibus. Vulva anfractu-
osa sinuosaq; est, in sinibus
fœtum gerit.

Coire incipit octavo æta-
tis mense. Bis anno parit,
prægnans est quatuor mensi-
bus, binis nutrit. Superfæ-
tat. Hoc enim anno 1602.
in vicinia Scrofa peperit pri-
mo die quaternos, paucis post
diebus octonos porculos.

Ultra decimum quintum
annum non generat.

Lac Suillum omnium cras-
simum.

Nocet ventriculo, nauseam
excitat, prævum gignit suc-
cum & Elephantiasin.

Tenafmo, Dysenteria,
Phthificis utilissimum. Caro
difficilis est concoctionis, pra-
vi succi & malum gignit san-
guinem, utpote macilentæ,
dura & insipida. Melancho-
liam & Quartanam facile
procreat.

Porcus.

χοῖρος

γυνῆος

Verres castratus

Porcus nefrendis

Ein Woref

Eingeschnitten Eber.

Porcus

git nonnihil, multi in medicina usus.

Sincera confriticis membris prodest, itinerumq; lassitudines & fatigationes levat: contra Vulvæ & Sedis vitia idonea. Ambustis igne medetur. Cum terræ lumbricis nervis vulneratis prodest.

Axungia vetus acrior & calidior est.

Liquamen Schmer/Schmalz ex adipe Abdominis Suilli adhuc recentis colligitur, quo bucyri loco ad cibos feminæ utuntur.

Lardum, Laridum quasi larem aridum large aridum, Pingve quod inter Cutem & carnem aridum est, Salitur & suspenditur è trabibus, ut incorruptum maneat, optimum Ciborum condimentum

Vesica Suilla distenta & recto appensa optimè conservatur ad clysteres & fatus anodynos,

Tosta pulv. lectum permagentibus Pueris utilis.

Fel contra Aurium ulcera reliquaque omnia magno usui assumitur.

Lapis aliquando reperitur in Collo Vesicæ subobscuri aquei coloris, qvalis ante annos quatuordecim Hirschberg à Lanione inventus fuit.

Succarda seu fimus recens calidus Naribus admotus odoratus sanguinem profluentem cohibet: Impositus &, post tertium diem sublatus, efficaciter Verrucas & clavos aufert. Ex aceto coctus ad venenatorum morsus Aetius laudat, Vulgus ad stercorandos agros & hortos oleraceos Suillum finam cæteris præfert.

Astragalus Ασγάλας ὄσος, Talus Suisustus Cephalalgiam dissolvit, Coli inflammationibus & torminibus ventris tritus medetur & potus.

Pellis Suilla φοσίν Schweinsleder/A Bibliopægis ad librorum operimenta expetitur, ut pote quam firmiter & multo diuturnior quam ovilla aut vitulina. Non enim tam facile deteritur.

Setæ suillæ *Seimbursen* ex his parantur Muscaria setacea ad vestes exterendas.

Porculus.

Roltrum, Pedes, Aures, Cartilaginee succum gignunt crassum, viscosum & frigidum, probe nutriunt. Ex his aceto elixis cum Croco, Zingib. Pipere, Passulis Coqui nostrates gelu ut vocant, in patina parare solent, quod congelatum frigide editur. *Cine Schweins galret.*

Cutis præpingvium Porcorum, ubi elixa sit, glutinosum quidem pingvemque succum gignit, sed non admodum crassum nec tam facile concoctionem admittit, quam extremæ partes, neque succum præstat tam bonum, sed qui excrementis magis abundet. Ob id raro editur.

Viscera Snilla omnia cæterorum Quadrupedum visceribus suâ naturâ sunt multo svaviora: secundum illud:

Ilia Porcorum bona sunt, mala sunt reliquorum.

Sanguis der Schweis / Lani- onibus, propter similitudinem cum temperamento humano Intestinis immitti solet ad cibum.

Anexibo, Intestinum sanguine farctum, *Cine Wurst*

Wurst / Schweiswurst. Admiserunt Diores similam lacte præmaceratam, Cerebrum Porci, & Lardum seu pingvedinem concisam, cum Majorana, Rosmarino, Pipere, Carvi & aliis aromatibus. Ex qua mixtura Ventriculus fartus Faliscus vocatur, die grosse *Wurst / Intestinum* crassius cum apice die *Zippelwurst.*

Tomaculum, *Cine Leberwurst /* ex Hepate, Corde, Renibus & Lardo concisis absque sanguine paratur adjectis aromatibus.

Lucanica, Botulus, *Cine Bratwurst /* fit ex frustulis carnis macræ & Lardo concisis cum sale, Pipere integro, sem. Carvi & aliis aromatibus suffumigatur & reponitur.

Pulmo suillus impositus, attritus à calceamentis contractus ab inflammatione tuetur.

Jecur assum alvum sistit. Cum vino venenatorum moribus medetur.

Adeps seu Axungia porcina, *Wurstschmalz* humanæ ferè affinis. Calefacit humectat mediocriter, digerit, abstergit.

duos acutissimos ad latera prominentes.

Talpa candidissimus hoc ipso anno effossus & captus est in agro Reichenoviano, sub Abbazia Grissenfi.

Testiculibini Pisi minoris magnitudine coloris candidi. Genitale sub Intestino recto prominet.

Hepar quinq; lobis absq; felle distinguitur, cui subjacet ventriculus.

Renes Phaseoli magnitudinem æquant. Cor paulo majus Pulmones ambiunt, qui multæ iunt fibræ separatae, quæ nullo inter se principio coherent.

Lien longiusculus sanguinei coloris.

Audit liquidissimè. Defectum enim in visu Natura in Auditu restituit.

Sub terra sibi domicilia parat; extra eam enim diutius non durat, nisi forte ad horam unam aut alteram.

Terram rostro suffodit ac subruit egestis veluti colliculis. Pestis agrorum, hortorum & pratorum.

Vescitur Lumbricis, Ranis, radicibus, frugibus maximè, etiam terra in fame. Julio

mensē latibulo suo egreditur & facilius capitur, cum cæcus sit natura, unde Virg. 1. Georg.

Aus oculis capti fodere cubilia Talpa. Parit sub terra.

Talpa manibus donec moriatur in paroxysmo retentus, febrium insultus reprimat.

Vivus combustus in ollula ad cineres ex Cerevisia seu vino diebus aliquot Luna crescente & deficiente, contra Dracuntias commendatur.

Cinis cum Melle illitus Leporam, strumas & fistulas curat.

Sanguis capillos crescere facit.

Ex pellibus fiunt pileoli, Cubicularia, stragula & crumenæ.

Taxus.

Μελις

Meles à Melle quod avidè expetit.

Tassus vel Taxus Offic.

Blerellus.

Ein Dachs.

Medium inter Suen & Ursus magnitudine Vulpis aut Canis mediocris animal pingve, dorso latiore, mordax admodum, Cute spissa, pilis duris, rigidis, griseis, supernè ad nigredinem vergentibus, infernè candicantibus.

R

Cruribus

Porculus.

ὅς γαλιδωδός,
 ἀελφάκιον,
 Porcellus subrumus,
 Porcellus lactens,
 Ein Spanjerle/
 Spanjerchel.

Porcellus nuper genitus
 Scrofae uberibus adhuc hæ-
 rens, ob nimiam humoris a-
 bundantiam insalubris est,
 lentum, viscosum & crassum
 procreat succum.

Eliguntur qui intra ædes
 detinentur, qui verò passim
 obambulant & omnes gene-
 ris sordibus vescuntur, inuti-
 les ad cibum sunt.

Purgantur à Coqvīs in-
 teraneis exemtis, iterum sub
 cute & ventres farciuntur, &
 ad ignem assantur. Delitiæ
 sunt Divitum, & saporis non
 ingrati, fortibus Ventriculis
 utiles, cū bene concoquun-
 tur. Secus enim phlegma
 viscosum gignunt, & nascent-
 es inde Morbos, Podagram,
 Ileum dolorem, Calculos Re-
 num, Paralyfin & similes.
 Ad venenatos morsus optimè
 auxiliatur si statim post cu-
 curbitas imponatur discer-
 ptus, & adhuc intus calens.

Talpa.

Ἀσπλάξ, quod perpetuā
 cæcitate infestetur.
 ἀσπλάξ.

Mus terrenus vel cæcus,
 Albert.

Ein Maulwerff/ quod ter-
 ram rostro fodiat & rejiciat,

Moltwurff/
 Mollmaus/
 Echermäus.

Animal est mutilum ni-
 grum, non multum muri dis-
 simile, pilis multis, brevibus
 & densis nigrore splendido
 (præcipuè in Dorso, Venter
 enim obscurior) insigne. Ro-
 strum habet Muris aranei si-
 ve Suillum potius. Collum
 inter crura anteriora brevissi-
 mum, & prope nullum. Cru-
 ra brevissima, & vngves acu-
 ti robusti, quinque ante & po-
 sterius. Vola anteriorum pe-
 dum benè lata est & manum
 refert. Caput longiusculum.
 Oculi nulli, nec in Cranio
 ulla vestigia seu meatus, nisi
 quis velit Oculos dicere pun-
 ctula illa nigra semini PAPA-
 veris similia, sub cute utrinque
 prope rectum rostri hæren-
 tia. Dentes anteriores lati-
 usculos obtinet, & utrinque
 duos

Cibi caussa omne animalium genus, *Quadrupes* præfertim majusculas invadit,

Velocitatis tremenda sunt *Tygrides*.

Nihil enim tam longum, quod non brevi penetrent : nihil adeo antecedit, quod non illico assequantur.

Tympanorum strepitum non ferunt.

Ursus.

Ἀρκίον.

Ἰῆρος.

Ursus quasi orsus, scilicet in ventre & extra completus.

Ἐν Βάρ/

Βέρ.

Ursa Βέρειν.

Animal est sævum & deformis in membris, aspectu horridum, Corpore crassiore, & vix mobili, hirsuto villo, Capite invalido, Ore seu Rostro oblongo, instar Suilli ferè,

Ora illi lato de forma rictu.

Vox iracunda minaxque

Plenaq; terroris rauco de gutture fertur.

Dentes serrati. Naris nigra, Pedes lati Hominis manibus similes (quibus, ut & Lumbis, vis maxima, & ad varia utitur) armarit vngvibus. Anteriores manus vocant *Dagen/ Daapen*. Cauda parva.

Femina Mammæ habet quaternas. Non coeunt sicuti cætera *Quadrupedia*, sed amplexibus mutuis ambobus cubantibus, veluti humanis conjugationibus, copulantur. Dum coeunt, utpotè hyemis initio, maximè læviunt *Brummen*.

Fert Uterum dies 30 secundum Nonnullos.

Parit Unum, etiam duos, tres, sed complurimum quinqve, eo tempore quo later.

Fœtum minimum pro magnitudine Corporis sui edit, Catto minorem, nudum, cæcum, & Cruribus propemodum, membrisq; aliis plurimis indiseretum & rudem; postea lambendo calefacit & figurat, sinu gremioq; fovet, donec vocem edere incipiunt, quod & *Ovidius* confirmavit, ultimo *metamorphoseos*.

Cruribus breviusculis, Capite in summo nigro, laterotenus albo, Dentes acuti, quibus, si à Canibus aut aliis animalibus imperatur, se defendit: sæpius corpore & pedibus etiam repugnat. Cauda ei varia villosa non longa.

Duo hujus genera ab Autoribus numerantur. Unum Caninum *πολυκίς*, Canis instar digitarum, *Ein Hund Dachs*. Alterum, Sullum *δίσκον*, Ungulas ut Sus habet, bisulcum, *Ein Schwein Dachs*.

Passim occurrit. In cavernis vivit sub terra, è quibus exit & vagatur in sylvis, non aliter atq; Lupus, etiam hyberno tempore.

Apibus & Melli insidiatur. Crabronibus alijsq; vermibus victitat. Autumno Pomis & aliis fructibus arboreis præcipuè pingvescit.

Capiuntur Caniculis, qui cavernas seu latibula ingressi eos extrahunt, deinde figuntur.

Tenues comedunt carnes. divites non item. Axungia loco Lardi utuntur in cibo,

Calefacit magis quàm Sullula, emollit, digerit egregie, lenit. Utilis febricitantibus, Prodest in affectibus Renum, calculosis, Articulorum doloribus, fracturis, illita.

Contractos seu rigentes nervos & Articulorum duritias emollit & discutit,

Tigris.

T'yrig.

Ein Tiegerhiet.

Fera est sævissima, & miræ pernicitatis, Silesiæ nostræ peregrina, colore subfulvo, maculis nigris orbicularibus, & eleganti nitore fulgidis asperso.

Tigrides indomitæ rancant, rugiuntq; Leones.

Pellem exiccatam aliquando circumforanei, miraculè ergo ostendunt,

Trigides fert India & Hircania,

In aula Imperatoris Romani Pragæ alitur cum ceteris bestijs.

Cibi

capri aliquando mansvescunt, & variis ludis ac gesticationibus se exercent. Quod apparet in iis, qui aliquando é Lithuania spectaculi causa circumferuntur. Miranda levitate choreas ducunt, tibiarum modulatione deliniti, erectoq; corpore.

Capiuntur laqueis, retibus, armis, foveis.

Ursus naturæ est frigida & pituitosa. Caro ejus *ἀρκίον κρέας*, frigida est, mucosa, concoctu difficilis, illaudata, pessimi nutrimenti, Medicinæ magis quàm nutritioni apta. Spleni ac Hepati obest, appetitum tollit. A pauperibus solummodo in cibum recipitur.

Pedes anteriores præcipuè apud Magnates in deliciis habentur, utpote prædulces & insigni suavitate præditi.

Axungia Urss, *Deerenschmalz*. Calefacit, humectat, digerit.

Livores & maculas eximit ambusta sanat cum Cera, duos tumores emollic, & ad suppurationem perducit. Lumborum dolores mulcet & Cervicis. Articularibus & Podagricis morbis, Aurium item doloribus prodest. Cum Ladano & Adiantho Capillos

defluentes continet & Alopecias emendat, Ulcera Crurum, Tibiarumq; sanat.

In Hernia seu Enterocoele Puerorum utriq; prolapsu vulgatum Muliercularum remedium, Dorso seu Ossis sacro illita.

Eam capillos dealbare quidam tradunt.

Fel cum folliculo ab Ursi hepate separatim suspenditur & exiccatur. Caducos sanat Eclegmate, & morsus à cane rabido efficacissimè succurrit.

Oculus dexter siccus Pueris appensus, ab eis timores, quibus in somnis vexantur, amoliri dicitur, adstipulante Rhazi.

Pellis Ursina, *σκίολος*, *Eine Bährhaut* à Cane rabido demorsis, utiliter substernitur. Hyberno tempore peregrinantibus straguli vicem supplet.

Vulpes.

Ἀλώπηξ *παρά τὸ ἀλώ*.

Vulpes quasi volupes, à pedum volubilitate,

Ein Fuchs.

Bestia est vafra, callida, astuta & dolis omnibus instructa, Canis mediocri magnitudine

R 3

Nec catulus partu quem reddidit Urſa recenti,
Sed malè viva caro eſt, lambendo mater in artus
Fingit, & in formam, quantum capit ipſa, reducit.

Hæc fuit veterum opinio :
At Experientia aliud teſtatur.
Reperta enim eſt Urſa hyberno tempore in caverna, cum tribus catulis quos jam enixa fuerat, cæcos quidem at non informes, ut vulgo creditum fuit, ſed omnibus artubus ſuis formatos. Lambit quidem, ut Canes, parvulos, cum in latibulis per hyemem pituita mucoſa impleantur.

Omnivorum eſt animal, utpote quod & fructus arborum edat, & fruges, Myrtillos, Rubi idæi baccas, herbas & legumina; nec non Apes, confringens alveos, & Cancros ac formicas. Carne etiam veſcitur, Sues enim ferros, Vaccaſ & Capras adori-
tur.

Duplex genus apud nos in alpinis tractibus, ubi plerumque vitam agunt, obſervare licet. Unum majus.

Urſus major.

Ein groſſer Deer/
Heubi Deer.

Aliquando enim in montibus circa Gigantæum ingentis magnitudinis Urſi capti fuerunt.

Alterum minus.

Urſus parvus, ſaxatilis, formicarius.

Ein Steinbär

Zeidelbeer

Dmesbeer.

Lingvam quam habet peracutam & longiſſimam mittit in formicarum habitacula ad cujus humorem illæ accurrentes adhærent; ipſe autem ad ſe attracta lingua formicis onuſta epulatur.

Saxa incolit.

Natura Urſorum ante omnia ſe condere veterno appetente, priuſquam planè torpeant, & ſtupidi jaceant, ſe condunt in luſtrum. Mares quadraginta diebus latent, feminæ quaternis menſibus. Primis diebus biſ ſeptem tam gravi ſomno premuntur, ut ne vulneribus excitari queant, tunc mirum in modum veterno pingveſcunt. Quodam murmure ſugunt Pedes, tanquam alimenta quædam ex iis ſumant. Urſi aſtuti, ſeri, improbi, ſævi, maximè libidinis tempore, Juvenes capti

faciçq; ut ad extremam superficiem evocet, quæ in alto dolore excitant, Articuli- is affectibus non incommo- dum.

Adeps Vulpinus calefacit, emollit, humectat, attrahit, resolvit, Nervos emollit rigentes. Prodest tremulis & Ipsismo divexatis. Sanat Alopecias, & finit Aurium dolores.

Pulmo, Hepar, si vino abluta siccentur, Lien profunt, sistunt Alvi fluxus, & Phthisicis ac Lienosis usui sunt.

Pulmo, Vulpis Fuchslunge/ exiccatus, artis lege cum saccharo vel vino seu jusculo aut linctu sumtus, tussim inveteratam sanat, & Pulmonibus robur afflat. Alii pollinem linteolo includunt, & Asthmaticorum poculis injiciunt.

Fel cum Melle caliginem discutit.

Testiculi steci pulv. ex vino proritant ad venerem, & conceptionem in Muliere excitant.

Genitale osseum Calculo humano remedium præcipuum.

Stercus Vulpinum Lepras cum aceto abstergit, & ulcera putrida sanat.

Vulpes crucigera.

*Ein Ereus Fuchs/
Brand Fuchs.*

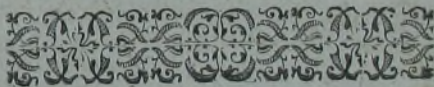
Hæc priori respondet, præter lineam nigri coloris, quæ secundum longitudinem à rostro per verticem, tergum ad caudam usq; extenditur:

Insuper guttur Cruce alba insignitur.

In Kauffunga territorii Hirsbergensis à nobilissimo Dom. Balthazaro à Reder capta fuit.

Candidæ Vulpes rarius visuntur.

Nuper in montanis non procul ab Hirsberga, Vulpes visa fuit nigra, macula candida prope caudam adornata.

gnitudine & gravis odoris. Color sæpè rutilus, priore tamen parte canescens, raro niger, rariùs candidus. Caudam ei Natura donavit magnam, & villis densam, in cuius superiori parte enascuntur pili flavi tenuissimi, Violam Martiam odore emredientes, quia Venatoribus patriæ nostræ vocantur dicitur Blume.

Mari genitale osseum est. Coeunt in latera projecta, Maremq; femina amplexa. Parturiens ita recedit, ut raro gravida capiatur. Parit ut plurimum quatuor & cæcos, quos lingua lambendo refocillet & concoquit.

Fallax Vulpecula gannit.

Vulpibus abundant montani tractus Silesiæ nostræ. Cavernarum suarum, quas altas incolit, Suchsgruben/ plura facit foramina, & multifores aditus procul inter se distantes, ne uno in loco insidiis à Venatoribus locatis facile comprehendatur. Dolo sæpè occupat Taxi foveas.

Venatur Lepores, Anseres, Gallinas, Anates, Aves, Murres, Pisciculos, Vespas, frumenta &c.

Satis iustam ætatem consequitur.

Rabiens eadem incommoda infert, quæ Canis rabidus.

Capiuntur laqueis, canibus, foveis, decipulis ferreis, quæ Tajolæ ferreæ dicuntur, Suchs Eisen.

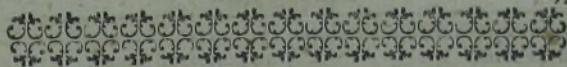
Vulpem insequuntur Venatores non ob carnem, sed propter pellem, quæ togæ & pilei suffulciuntur, & quidem hyberno tempore. Æstate enim si capiuntur, pili sunt tenuiores Durchhärig / & inutilis.

Calefaciunt Pelles, & utiles existimantur Arthritidi, Podagræ & frigidis fluxionibus, utpotè vi digerendi & resolvendi prædita. Quamobrem aliqui tibialia sive caligas inde parari curant.

Caro calida & sicca, terrena, melancholica, & pravi succi, ob id tanquam inutilis à culinæ abdicatur, concoctu difficilis & gravis odoris.

Vulpes cocta, donec ossa tantum resistent, sicut Podagras mulcet.

Integra oleo elixata digerendi facultatem addit oleo, facitq;

LIBER TERTIUS.

Reptilia Silesiæ.

Ερπετῶν, Ερπισκῶν, ἀπὸ τῶ
 ἑρπερ, quod propriè de
 Serpētibz & Vermibz dici-
 tur, quibus pedes defunt.

Οφις,

Serpens,

Angvis,

Eine Schlange.

Serpens nomen est genera-
 le, non minus ut Angvis, &
 significat nonnunquam ter-
 restre omne animalculum,
 quod se non attollit ingressu,
 sed humi repit, etiamsi qua-
 drupes est, ut Seps, Salaman-
 dra, Lacertus; etiam multipes,
 ut Scorpio, Scolopendra.

Specialiter verò Serpens
 animal est terrestre sangvi-
 neum ἑρπισκῶν, minus perfe-
 ctum, pedibus ex natura ca-
 rens, corticeq; intestum.

Omnia ferè Corporis mem-
 bra habet Lacertis proxima,
 si pedes iis demas, longitudi-
 nem addas.

Partis. Externæ

Pars prona, supina.

Cutis, Pellis Corium,
 Schlangen balcf.

Collum proportionale
 potius Collo videri potest.

Caput Dorso affixum,
 quod præter alia animalia
 in aversum vertere, reliquo
 Corpore quiescente, valet.

Sensoria non eminent,
 sed foramina habent, ut Na-
 res olfaciendi, Aures audien-
 di.

Oculi duriores.

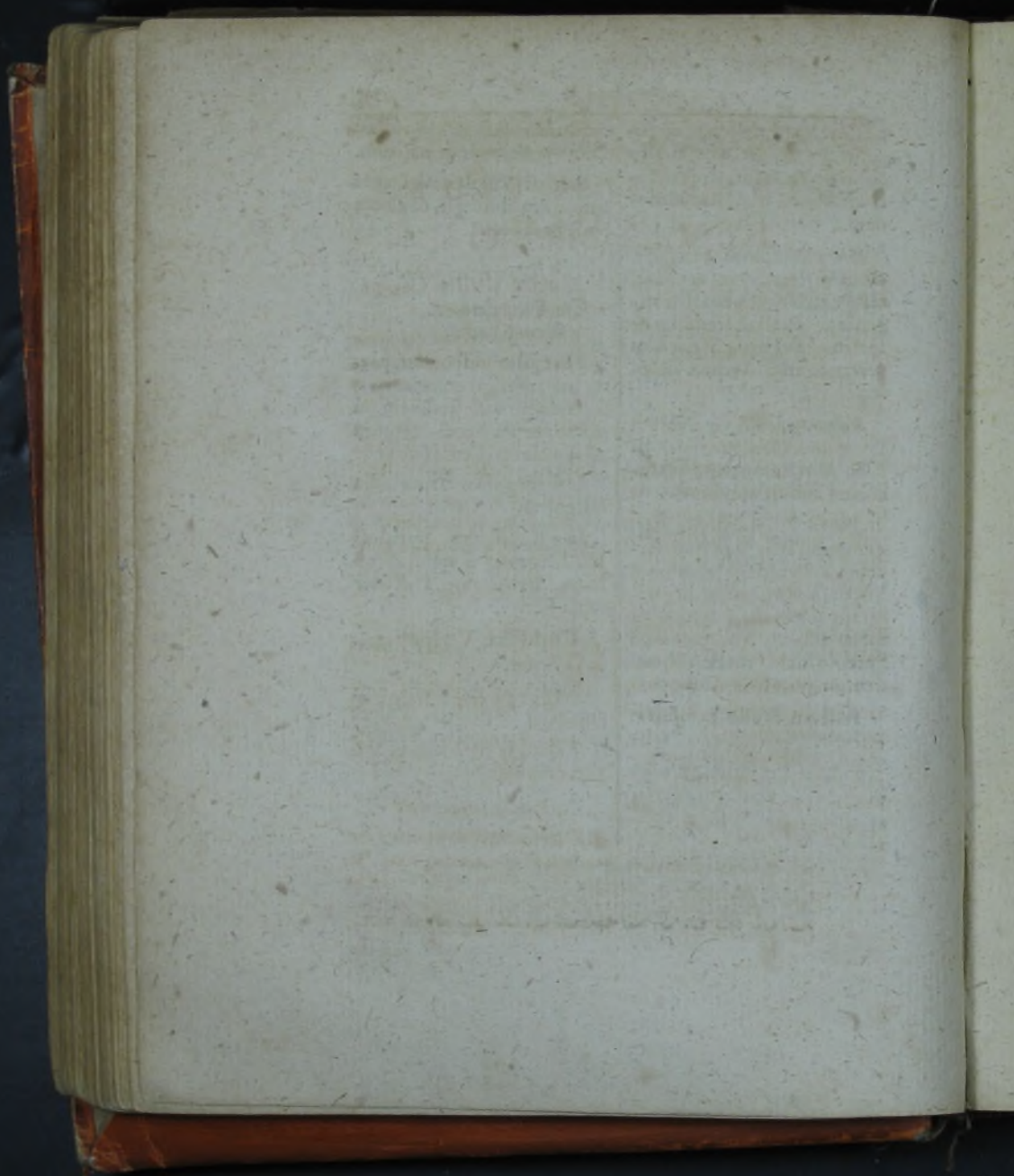
Palpebra superior im-
 mobilis, sed inferiore conni-
 vent.

Meatus seu ostium ex-
 crementi.

Cauda, ut Lacertis, am-
 putata renascitur.

Partes interiores.

Omnia interna etiam ferè
 eadem sunt quæ Lacertis: at
 per longitudinem & angusti-
 am Corporis, longa arctaq;
 habentur, ut inter se dignosci
 præ sua

Nigri, Aspis, Berus, Dryinus, Hydrus, Tyrus.
Cærulei, Angvis, Cenchrines.

Flammei, Hæmorrhous.
Varii, Chamæleon.

Boa.

Ἰδρος Nonn.

Χέσουςος

Χέλουςος.

Natrix domestica & vernacula Agric.

Serpens palustris, aquatilis.

Angvis boa, Draco serpens.

Boa à boum populatione.

Em Spieß sil. id est Hasta, Lancea Pucke.

Immensæ molis serpens, qui prona parte flaret, supina per dorsum ex cæruleo nigricat.

In Baronatu Trachebergensi locis udis & desertis, veluti auff der Eochal/ frequentius.

Veneri expers creditur. Greges Armentorum persequitur & bubulos: & si quæ plurimo lacte rigua est, ejus se uberibus innectit, suæque continuo interimit. Avium pullos insequitur & devorat

Arbores subeundo, è quibus maxima vi, instar teli seu hastæ, sese dejicit obvios feriens.

Accepi à viro fide digno istius loci incola, ante paucos annos Boam in arbore hærentem, octo Cubitorum longitudine, crassitie brachii, bombardæ globo occisum fuisse.

Non facile lædit quemquam, nisi fuerit laceffit.

Hinc forsan oppido Trachebergæ nomen cessit Draehenberg / à Draconibus, ob frequentiam horum Serpentum, qui olim Dracones dicebantur,

Cecilia.

Τέφλω Nicand.

Τυφλιν

Serpens cæcus Plin.

Cæcula quod cæca sit.

Cophia quod hebetes illi aures.

Eine Blindschleiche.

Parvus est admodum Serpens, Agricolis notus, Corpore gracili, pelle duriuscula splendente, Coloris varii, partim subcærulei, partim subflavi, inter quos diluta purpura elucescit.

In Capite & Dentibus Venenum gerunt, quod totum ē felle eorum proficisci volunt. Consistit autem in quodam subtiliore humore, sive ichore, sive excremento.

Isidorus lib. 12. c. 3. Serpentum tot sunt venena, quot genera, tot perniciēs quot species, tot dolores quot colores.

Omnium Serpentium morsus, paucis exceptis, homini lethales sunt, nisi medicatio adhibeatur.

Quidam citissime interficiunt, alii tardius. Aspis Chersæa intra tres horas, Chelidonia presentissimam necem affert, Ptyas tardius necat. Dipsas sibi enecat, sibilo seu halitu Basiliscus, Hæmorrhæus ab effusione sanguinis, per omnia Corporis orificia fluente. Iaculus quod exiliens quasi telum mortem infert. Cenchrena hydropem & ulcera putria inducit.

Eusebius preparat. Evangel. lib. 8. cap. 5. Serpentes & venenata Animalia, multos ad morbos, & maxime perniciosissimos, remedia conferre saluberrima, Medici perhibent;

videbisq; si diligenter attendere volueris. Deinde à Deo ista esse parata in peccatores, sicut aculeos & alia tormenta in iudiciis præparata videmus.

Differentiæ.

1. **Sexus.** Mas minor est femina. Femina major, sævior & vivacior quàm Mas.

2. **Loco.** Alii sunt terrestres, ut vipera, Aspis.

Alii aquatici, & hi vel humida & palustria incolunt loca, ut, Coluber, Boa &c. vel Maris indigenæ.

3. **Magnitudine.** Alii sunt breves ut Cecilia.

Longissimi, ut Boa, Chelydrus,

Crassi, Boa,

Graciles; Acontias, Cecilia.

4. **Colore.** Alii Cinerei, ut Ptyas Albidi, ut Ceraastes, Dipsas. Subflavi, ut Vipera.

Virides, Acontia s. Jaculum.

Fusci ut Amphibæna.

Rufi, Aspides nonnulli.

Purpurei, Porphyrys

Nigri,

juriam quodam albo operimento duro, gypsi speciem referente concluditur, sicq; contacta terræ se condit.

Passim in vineis, frutetis & sepibus vitam agit.

Eruuntur è terra Martio & Aprili unceis quibusdam ferreis terra circum fossa: reliquo tempore cibo inutilis,

Quia demortuam Venerem excitare valent, apud lautos & libidinosos in pretio sunt: at Vulguseas negligit.

Sapidiore esuiq; gratiores existunt quæ in montibus degunt; item quæ in apricis admodum locis victitant herbis odoratis.

Cum ut cibo esculento uti volueris, ubi prius in aqua elixaris, in aliam aquam transferas, in qua rursus elixabis, tum demum condies ac tercio elixabis usq; dum rota caro intabescat. Hoc enim modo mucorem deponet suum, alvum etiam sistet, & alimentum dabit

Corpori non contemnendum.

Carne præditæ sunt dura adeoq; concoctu difficili, sed quæ potentissimè nutriat.

Caro decocta cum Hordeo bibitur seu datur tussientibus ad spurum facilitandum. Commendatur Phthisicis, Hæmoptoicis & prominenti umbilico.

In cibo sumta mirabiliter Coli & Vesicæ tormina sanant.

Una cum testis tritæ & impositæ Abdomini, Hydropicorum aquas exhauriunt & exsiccant. In Arthericis Articulorum tumores & dolores leniunt; Corpori impactos aculeos illitæ evocant, & menses nimium fluentes sistunt.

Mucus, μύξα κοχλίου, Mucus salivofus, qui compunctis Cochleis redditur, emplastico est. Cum thure & myrrha purulentas Aures glutinat desiccaturq;:

Fronti

cefcit. Oculos habet sed tenues & tenui pellicula quasi obductos. Dentes minutissimos utrinq; *κατακροδοντες* plures in inferiore Mandibula magisq; conspicuos quam in superiore. Lingva bifurca. Rimam quandam sub imo ventre obtinet, qua dehiscente aut disrupta ova parit. A partu autem vivit & vulnus coalescit.

Frequens in montosis ætate.

Hyeme condit se in terram & saxorum rimas.

Ciconiæ his mirè delectantur.

Venenatissimus apud nos. Morsus ejus obscurus, vix apparet veluti Muscarum ictus, inflammationem excitat & Corpus inflammat.

Antidota sunt Theriaca, Mithridatium, Sigillata.

Oleum Viperinum, Scorpionum, Erucæ.

Cæculæ carnem quidam Theriacæ, loco trochiscorum de Tyro addunt, veluti Os-

valdus Bru, quam Pestis tempore multum profuisse, vir multæ eruditionis & experientię D. D. Felix Platerus Medicus & professor Basiliensis testatur.

Cochlea terrestris.

Κοχλία

Κύχλος

Limax à limo, in quo per hyemem delitescit.

*Eine Schnecke /
grund Schnecke.*

Cochlearum aliæ reperiuntur magnæ, aliæ parvæ, aliæ mediocres: quædam albæ, quædam nigræ; quædam variæ.

Cochlea opercularis.

Κοχλία παμαλία

Cochlea edulis,

*Ein Ruben Schneck /
Weingart Schnecke.*

Hæc contra frigoris injuriam

Oleo macerantur á quibusdam adjecto sale contra Articulorum dolores.

Coluber.

Νερόφις;

Enhydrys, Cherfydrus.

Natrix.

Coluber quód colat umbras, vel quód lubricos tractus flexibus sinuosis labatur.

Ein Wasser Schlange.

Wald Schlange.

Serpens est longus gracilis, ut Angvilla, coloris subviridis, Tortuosè & sibilans incedit, transeuntibus mordens insidiatur, & lingua venenum infundit.

Virgilius :

Hirtus & ut Coluber, nodoso gramine tectus,

Ventre cubat flexo, semper collectus in orbem.

Nemorum umbras incolit, & in aquis vivit. Aestate sæpè occurrit. Natura ejus valde calida est & venenosa.

Coluber olla nova inclusus, & operculatus ustus in cinerem, & ex oleo illitus scrophulas liqvescit. *Sylvius :*

Auribus exuvium confert sinuosi Colubri,

Ex oleo læsis, quod ponit arte sua.

Crocodilus.

Κροκόδαλος,

Χάμψης,

Crocodilus fluviatilis,

Crocodilus Niloticus. *Gesn.*

Ein Crocodil.

Ægypti Lacertorum genus.

Homini infensissimū, squamis præduris Osteorum modo totum obductum, cute corticosa, contra omnes ictus invicta. Oculi suilli.

Dentes exerti longi, pectinatim utriq; maxillæ infixi, & ungves in pedibus singulis quini acutissimi. Lingvæ parva, tota inferiori nectitur Maxillæ. Crura alatere adjuncta, & in summo humo expansa.

Pedes admodum parvi, atq; ad capiendum retinendūq; inutiles. In ventre mollior est cutis tenuisq; in tergo corticosa. Mover Mandibulam superiorem, non inferiorem, contra morem aliorum Quadrupedum.

Cauda longissima est. Viscus in aqua hebes extra acerrimus.

Procreatur ex ovo magnitudine Anserini.

T

Excedit

Fronti affixus Oculorum fluxiones reficcat.

Cochleæ domus, Schnecken-
Hauslin / Calyx, κέλυφος
Diosc. Οσχακον Gal.

Cochleæ testa usta calefacit, siccat, exurit. Pulvis inspersus sangvinem sistit, hæmorrhoides sanat, ulceraq; Capitis, cum thure Hernias.

Cochleæ minor hortensis.

Cine kletne Schnecke / Garten Schneck.

Multo minor est edibili, testa seu domo ut plurimum flavente, lineolis subrubentibus seu purpureis.

In hortis-oleraceis æstate passim obvia.

Cibo inutilis.

Cochleæ etsi omnium Animalium ignavissima & stolidissima sint, nihilominus Concordiæ insigne exemplum præbent, Invicem enim eas hære compertum est uyarum modò. *Plin. lib. 8, cap. 39.*

Cochleæ terrestris nuda.

Cochleæ nuda
Eingraße Schnecke /
garten Schneck /
Wald Schneck /
sedige Schneck /
rotte Schneck.

Sunt in Cochlearum genere, quæ tegumento seu testa carent, colore nigræ aut rufæ, noctu potius quam interdiu ad pascua exeuntes.

Degunt in campis, hortis, sylvis gramineis, Cellis item vinariis, & aliis subterraneis uliginosisq; ædium locis.

Majo colliguntur, potissimum rubræ Mulieribus ad faciem expoliendam. Aquam aliis additis eliciunt, quæ facies illarum elota lævorem mentitur.

Cum Thure & ovi albumine in Cataplasmatibus formam redactæ & impostæ, curant Puerorum hydrocenen.

Pulvis exiccatarum inspersus, Melicerias Chirurgorum exiccat. Cinis cum Melle mixtus & faucibus illitus, Inflammationi & tumoti faucium medetur.

Oleum ex his paratur, nervis vulneratis magno usui.

Oleo

Lacertus.

ῥάτσα, os Dioſc.

Κυλισῶσα,

Lacerta

Ein-Heidor

Egochs.

Animalculum est omnivorum; Cute constans duriuscula, squamosa, Cauda longiuscula, lingua fissa bifida, pedibus quaternis, qui in digitos tanquam à volis aut palmis finduntur, & in obliquum flectuntur.

Omnia habent membra Serpentibus similia, si pedes suis demas, longitudinem addas.

Ova pariunt subtilissima velut Serpentes, quæ sponte in terra aperiuntur, & catuli per se erumpunt.

Sibilant ut Serpentes, & senectutem exuunt Vere & Autumno.

Morantur plerumque aridis locis & inter saxa, inter vetera ædificia, Muros & mœnia.

Vitam eorum annum non complere, sed semestrem finire ajunt. Mensibus certe quatuor frigidissimis latent.

Lacertæ quoque, nulla est memoria, ideo non incubat, oblita quidem in quo loco sit enixa: per se enim erumpunt Catuli, *Plin. lib. 10. c. 65.*

Facit ea labilis memoria Lacertarum, ut res fixius admirantes spectent: pulchritudinem igitur Hominis, cujus amantissimæ sunt, fixo intuitu contemplantur; neque facile intuitum declinant, dum licet prospectare *Vincent. natur. lib. 20. c. 55.*

Venenum habere negant, Hominibus benevoli sunt, sed Apibus insidiantur; inde *Virgil. in Georg.*

Absint & piæti squalentia terga Lacerti: videlicet à stabulis & alvearibus Apum.

Lacertæ caput tritum & appositum, aculeos & omnia Corpori infixæ extrahit: Varos, formicantes verrucas & pensiles, quas sterochordonas vocant, clavosque tollit.

Variant Lacerti figura, colore & magnitudine pro variis regionibus,

Excedit longitudine duodeviginti cubitus.

Parit Ova, qvalia Anser, circiter 60 candida, quæ terræ gremio committit, & sexaginta diebus incubat.

Parvum in meis Musarum thesauris exenteratum habeo, quatuor spichamarum longitudine & trium digitorum.

Ægypto familiaris est, Indiæ etiam & America notum hoc Animal, in terra & aqua vivens. Interdiu plerumque terram incolit, noctu vero aquis se mergit, innatatque flumine.

Piscibus nec non aliis animalculis in cibo fruitur, humani Corporis avidissimum.

Quatuor mensibus hybernis sine ullo cibo in latibulo quiescit.

Crocodylis hiantibus Trochylæ aves involantes depurgant dentes, & os ipsum totum: quo munere & ipsi aluntur, & Crocodilus sentiens secum commodè agi, eis nihil nocet, sed cum egredi

avem vult, Cervices aliquantulum movet ne comprimat. *Arist. lib. 9. cap. 6. hist. anim.*

Ichneumon mus Ægypti Crocodilo apricanti insidiatur, Cum enim Crocodilus humi jacet stratus, & rictu immenso os gerit parvulum, tum Ichneumon dolosa consilia de illius pernicië obiens, limis oculis tam diu eum observat, quoad arcto oppressum somno intuetur: tum confestim in arena & luto volutatus agilis procurrit, & singulari animi fiducia mortis portum ingressus, per latum guttur in alvum delabitur. Crocodilus verò inexpectatum malum in ventre sentiens somno solvitur: & incitato cursu furibundus & consilii inops, longè lateque vagatur, modò in imam fluvii sedem se demergens, modò magnum acerbicatis virus anhelans sese ad terram abjicit: sed nihil hæc curans Ichneumon, & viscerum (Jecori præcipuè incumbens) suavi cibo expletur: ac tandem satur, jam exinanito Crocodili ventre profilit foras. *Gellius ex oppiano.*

Lacertus

Pulcerrimus omnium, ejusdem ferè cum priori magnitudinis, aliquando major, colore viridis cum quodam pallore, in ventre candicat. Pedes ei sunt humiles. Plerumque in Rubetis & spinetis solet versari: nec admodum frequentens. Vivus captus in sacculum inclusus, & super Ictericum ligatus, quousque moriatur Lacertus, contrahit ad se IctERICI colorem, singulari experimento.

Ossa profunt Comitibus nova observatione.

In Vino decoctus (abscisso Capite & pedibus) & potus, prodest emaciatis, phthisicis & hecticis.

Oleum ex vivo paratum, Oculos rubentes & lippientes clarificat, & puros reddit.

Lacertus cinereus.

Lacertus vulgaris,

Lacertus minor,

Ein Graue Eder/

Gemeiner Ederch.

Forma prædictis similis, sed minor. & coloris cinerei, Notus est & passim occurrit.

Lacertus palustris minor.

Kleine Wasser Egoch/ Wasser Heyder.

Minor est reliquis omnibus. Coloris super Dorsum fusci seu nigricantis. Venter rubet, Os latiusculum dentibus expers, Cauda angustissima ad natandum apta.

In paludibus & humidis opacisque locis vitam agit.

Venenatus creditur.

Lacertus aquaticus major.

Lacertus palustris.

Salamandra aquatica, Malt, an Scincus Vincentinus?

Ein grosse Wasser Heyder/ Wasser Molch.

Salamandræ ferè similis est, ejusdem magnitudinis, Capite breviori rotundiore, Cauda latiuscula, nigro undique; Dorsum, Venter autem rufescente, maculis resperso luteis, horredo aspectu, æque ac terrestres.

Apud nos frequenter in fonticulis limpidis Montium visitur, in quibus & hyeme vitam agit.

Inter venenata recensetur, Liqorem enim instar Salamandræ effundit candidum, quamvis sit imbecillius.

T 3

Rana.

Lacertus stellatus.

Lacertus ferrugineas maculas habens, Gesu.

An Lacerta Chalcidica, seu Stellio?

Calcis á Virgulis quas in dorso habet ærei coloris.

Ein Gestirnter Edochs/

Gestheckter Edox/

Disperditer. silf. á motu celeri & vago.

Forma & magnitudine Stineum, qualem hodie Officina habent, feré refert. Color ei fuscus, nonnihil ad dilute cæruleum tendens, præfertim ad latera prope Ventrem, qui totus albet. Linea utrinque per latus Dorsi á Capite ad Caudam porrigitur ex obscuro flavens, & media supina similis ad extremam caudam protrahitur. Quæ omnes per intervalla maculis ferrugineis coloratæ, punctis ceu asteriscis minutis luteolis resplendent, seu radicant.

Nomen habet variis stellatus

Corpore guttis,

Inq. brevem formam, ne sit vis magna nocendi,

Contrahitur: parvaq. minor mensura Lacerta est.

Pedes ei sunt quatuor: Digni perexiles, antè & retró quini cum ungviculis fuscis. Lingva bifida est ut Serpentinibus, Denticuli similes. Perrostris locis oberrat, cursus celerissimi.

Rore tantum vivit, & prætereà Araneis & Melle.

Hybernis mensibus latet in cavernis.

Senectutem exierit ut Serpentes. Morsus eius noxius creditur, & putredinem parti inflicte adfert.

In vino coctus morsus suos sanat.

Si divulsus admoveatur, ictis á Scorpione levamentum præstat,

Caro ejus illita Capillos profluentes renasci facit.

Infessus ex Lacertis in aqua coctis Infantibus ruptis singulari remedio prodesse fertur.

Lacertus Viridis.

Χλωροαῖνα.

αἰῖνα χλωρά,

Lacertus viridis,

Lacertus major,

Ein grüner Edochs/

Grüne Edox/ Jungfreulin/

Puerk.

Pulcerrimus

bis, alas feminae Mare apprehendente, posterioribus clunes, *Pisaneilus* attritum vocat,

Fœtum emittunt feminae continuo filo sibi cohærentem. Id sperma est, Ovorum conglobatorum specie. Sunt autem globuli quantitate avellanæ albi, sed cum aquo sitate perspicua. In eorum medio est granum nigrum, tanquam vitellus aut crystallus oculi, ea forma, quæ cernitur semen Cataputiæ minoris. In illo contentum principium animale Raninum provehitur, vegetescit, distinguitur membris, & emissis meatibus nutrimentum augescendi; materiam petit ex circumfluente humore, qui instar pituitæ in sanguinem Ranalem, succumque alimentosum transit. Sed non statim emergunt omnia membra perfectæ. Cum formatum in externis Caput est atque; Oculi in globoso Corpusculo, prorumpit ex membrana sua fœtus, & in aqua ludit, qui fœtus appellatur γύνο, γέτω, vel Moluris argumento Caudæ aggrabilis: aliquando & Βάτταχτε, ob parvitatem, quasi Ranu-

lam dixeris, licet nondum sit Rana actu perfectæ. Tunc sub cauda pedes nascuntur posteriores, prodeunt & priores, fitque Rana secundum speciem suam absoluta.

γύναι παρὰ τοῦ γύου, ab orbe & rotunditate.

Βάτταχτε,

μικρὸς Βάτταχος, Steph.

Raut/

Rautars/

Roß Roff.

Cvidium.

Semina limus habet virides
generantia Ranas,
Et generat truncas pedibus,
mox apta natando

Crura dat.

Gyrinorum cinis sangvinem reprimat enaribus fluentem, si injiciatur

Ova ranina,

Ranarum sperma,

Genitura ranarum,

Seminium Raninum,

FroschKogen/

Froschleisch/

Froschgerede.

Quod

Rana.

Βάτραχος ἅ vocis asperitate
παρὰ τὸ βολῆν ἱσχυρίαν ἔχειν :
Vel ut Theocritus quasi τῇ βοῇ
ἱσχύετε, τὸ γὰρ μέλος ἔκκαλον
ἔδει.

Cin Frofch.

Animal est quadrupes am-
phibium reptile, Oviparum
coaxans brexansq; cuius no-
tum. Autor Philomeia.

Garrula limosis Rana co-
axat aqvis.

Lingva Ranis sui generis.
Pars enim prior, quæ cæteris
absoluta est, iis cohæret eo
modo quo Piscium : intima
verò absoluta ad Guttur ap-
plicatur, quæ suam vocem so-
lent emittere.

Hepar geminum seu bipar-
titum, cujus pars altera ad
dextram, altera quæ minor
est ad sinistram situm tenere
expetit.

Lien exiguus.

Pedes posteriores saltus
gratia longiores sunt priori-
bus : Anteriores manum tetra-
dactylon repræsentant.
Posteriorum digiti nectuntur
membranis, ut commodiores

sint ad natandum, licet eis
non utantur terrestres, quam-
diu vivunt in terra.

Cibus Ranarum sunt Apes,
Tipulæ, Muscæ, Ranunculus
Herba, Morsus Ranae, Lenti-
cula palustris, Ros, Limosita-
tes, &c.

Ranarum alie ex semine,
mutuo congressu generantur;
alie sponte ex pulvere nas-
cuntur.

Perennes hyeme in loca
tepidiora se abscondunt: ter-
restres in terræ latibula se oc-
cultant, & subterranea occu-
pant : Aquaticæ ad fontium
scaturigines, lacus, paludes,
piscinas, & alia tepidiora loca
se recondunt; ubi quasi mor-
tuae sæviante hyemis frigore
immorantur; tandem acce-
dente vere reviviscunt, & è
latebris suis egrediuntur. Vi-
di aliquando asperrima hye-
me è fontibus limpidissimis
extractas, quæ tepidariis ex-
positæ revixerunt.

Coitum exercent, ut pluri-
mum verno tempore, & no-
cturno magis quam diurno,
(Conspectæ enim sunt in-
terdiu quoque cohærere.) su-
perveniente prioribus pedi-
bus

saltitantes repentesq; sponte ex putri pulvere & imbre, conspersis tantum imbre æstivo littoribus, & itinerum pulverulentis arenis, progeneritæ.

Latent in cæno, & reptant in viis ac ripis. Post pluvias apparent aliquando cute aspera, quasi adhuc terræ adhærente.

Vitæ sunt brevis, venenatæ & usus nullius. Hyeme pereunt.

Sunt & aliæ *Αροπιδες*, quæ ex aëre per tempestatem deji-ciuntur. Aestate calidissima ac pulverulenta, si diutius im-bres cohibeantur, maxima ejusmodi Ranunculorum vis, vaporis & exhalationis ope, ac pulvere sursum sublato, gignitur, & unâ cum imbri-bus decedit.

Hæc interdum Aërem vi-tiatum esse denunciant.

Rana arborea.

Βάτραχος δειδωβάτης, An.
Liban.

Βάτραχος μικρός χλωρός,
Galenum.

Δυοφοίται, Plin.

μύγες, id est, Vates, Nonn.

Βεῖλας, quod sono sui ge-neris pluvias denunciet,

Rana parva viridis,
Ranunculus arboreus,

Ein LaubFrosch / à foliis & frondibus Arborum,

Grüne BaumFroschlin.

Ranula est clamosa be-xans, in tergo viridis, ventre alba, arbores saltu petens, in quibus noctu maximè clamat, & suum *Βεῖ* vociferat,

Rore vescitur, Muscis, Cu-licibus, & foliis arborum tenellis.

Hyeme in terra conditur. Verno tempore sæpenumero videtur ex terra eminere media, media adhuc in ea latere.

Venenata creditur. Vi poller calefaciendi, attrahendi: nec destituitur narco-tica & septica facultate, in-primis adeps.

Si manu viva teneatur, fe-bres fugare dicitur.

Quod sit quasi gelatina plena nigris Oculis intus dentis.

Refrigerat, solidat, Emplastica vim habet, meatus obstruit, infarcit & adducit rupta.

Cum Rosacca permista februm æstibus opponitur. Eodem modo imponitur utiliter Phlegmonis, Igni sacro, adustæ carni, cutiq;. Instar puliculæ cum rad. Urticæ minoris contusæ, ad cruciatus brachiorum & pedum internos imponitur, & resiccatum mutatur. Vulneribus conducit, non sistendo sangvinem duntaxat, sed & integrando connectendoq; divulsa.

*Aqua Spermatis
Ranarum.*

Froschleisch Wasser
Froschgerede Wasser.

Martio seu Aprili mense ex Spermate Ranarum per distillationem elicetur: at sal addas necesse est. Refrigerantis est facultatis. Omnes præter naturam tumores calidos, vel absq; tumore super calefactos locos ex eo madentes linteoli impositi miti-

gant, & refrigerant. Articuliis cruciatibus, Inflammationibus & phlegmonibus nobile præsidium. Repellit & sistit omnem sanguinis fluxum, facieiq; ruborem emendat. Sanat etiam manus, quæ rimis & Cutis duritie nimia humorum acrimonia & calore afficiuntur, si subinde laventur, & linteolis ex ipso madefactis humectentur.

Vesicæ ab humorum acrimonia exulceratæ & inflammatae egregia medela. Ambustis igni & ferro apprimé conducit, & Vesiculas reprimat.

Rana temporaria.

Βάτραχος δ'ιοπιδής ἡδὴ
κοιτῶντες ἴδ'εσθαι.

Ranæ pluviae, pulverigenæ.

Ranæ Rubetiformes minores temporariae, And. Libavii.

Regen-Froschlin/
Regen-Krötslin/
Wetter-Froschlin.

Ranunculæ sunt parvæ, seu Ranæ omnium minimæ, in dorso rava admisto furvo, & quodammodo cæruleo seu ferrugineo, sub ventre lutæ (aliquando pallidæ) mutæ, saltitantes

sa mox decocta in oleo æreis vasis.

Sanguinem sistit appensu solo, nedum cinere instrato.

Hujus adipem esse septicum & putrefactorium, Iacob. Holler. 3. Chirurg. cap. 5. attestatur.

Rana aquatica.

Βάλαχοι λατοί,

Τελευταίοι,

λιμναίοι,

πελαγίοι.

Ranæ fluviatiles,
Innoxia,
Edules.

WasserFrosche.

Roger. Vulgo.

Ranæ sunt innoxia, blanda in fluviis, piscinis, seu paludibus vitam agentes, coxantes, cibo utiles, vulgaræ notitiæ.

Editur ab eis vox, coax, quæ exerto capite, paulo altius ex aqua, quàm in Ololygine, vel etiam in ripis & lacunis absq. aqua ore susce-

pta, sed mero Aere é Pulmonibus inflatis repetito, & lingua peculiari guttureq. & oris hiatu formato: potissimum autem coxant sub Solis occasum, & noctu (quod æer tunc tepidior, cessentq. tumoris causæ, quarum absentia audaciam parit) etiam interdum aliquando canunt, quando æer blandius aspirat. Philomela autor.

Garrula limosis Rana coxat aqvis.

Cum supra modum ac consuetudinem clamant, tempestatem ac pluvias prædicere, Agricolarum turba frequenter observavit, non tamen semper sequitur effectus.

Alia vox est Marium propria, Ololygo, ὀλολυγὼν, Ululatus dicta, quem Mares intra aquam reddunt, ut alliciant ad coitum feminas, & flagrant tantisper oculi lucernæ modo dum vociferantur Qvar, Qvar, vnde & á nonnullis Werren. Harum aliæ interdum narrant mar, mar, aliæ quin tantum acutum & cum tremore xirrant.

Feminae ad ardorem febri-
lem restingvendum infantu-
lis apponunt.

Affigitur panno quadru-
pes, seu quatuor pedibus assu-
tis, & illigatur jaculo, quod
est species doloris vulgò Ge-
schos, donec moriatur. Si ru-
bescit, signum est subesse ossa
soluta, quae extrahi oportet.

Pinguedo illita, dentes si-
ne dolore evellit, secreto non
fallente. Ius ejusdem in aqua
& acetò coctæ Vermes Den-
tium tollit.

Cruor harum, pilos avulsos
renasci perhibetur, si in vesti-
gia avulsorum instilletur, sec.
Quintum servium :

Corporibus vulsi saniem per-
fundico Ranae,
Sed quæ parva sita est, & rau-
co garrula quæstu.

Ex his Quidam oleum con-
fici volunt, Podagricis inflam-
mationibus, & Erysipelatibus
commodum.

Rana calamites.

Βάτραχος καλαμίτης,
καλαμίνθιος. Hom.
κέλερος, Nicaur.

Calamitis, Plin.

Rubeta viridis parva, Gesn.

Bufo exilis, Parvi.

Dephthites, Perotti.

Rohr Stöschlin/

Similis est arborea, viridis,
parva, muta ac sine voce, ve-
nenata, in arundinibus seu
calamis potissimum habitans.

Pascitur rore, aqua, limo,
culicibus, &c.

Si ab improvidis comesta
fuerit, colorem buxum, bi-
lem, singultum, Cardialgi-
am & gonorrhæam affert,
Necander.

A bobus devorata, ventres
distendit, adeo ut interdum
crepent, quasi Buprestis sum-
ta.

Hujus saniem seu liqvo-
rem penicillis derosum, cla-
ritatem Oculis inunctis nar-
rant afferre, ipsasq; carnes
doloribus Oculorum super-
ponunt.

Humor idem efficacissimum
psilothrum est, si recens illi-
natur, & ipsa arefacta ac tu-

sa mor

tur aqua vel vino, Coctæ lavantur, repurganturq; aqua falsa : inde variè apparantur.

Alii farinæ involvunt, & oleo vel butyro in sartagine frigunt. Quidam elixas seu coctas ex jure gallinaceo, admixtis aviculis, aspergunt aromatibus, Pipere, Caryophyllis, Macis, Zingib. Croco, & mensis inferunt.

Rana viva integra alligatur ad Caulonum æstus & pestem : si ventri torminoso imponatur, in eam virium transire confestim, fertur. Ventres impositi dolores podagricos levant, & ignes sacros restingunt : jubent verò pedibus posterioribus pronas adalligare, ut crebriore anheliu profint.

Carnes sugillatu delent.

Oleum Ranarum vel simpliciter cum oleo communis, Rosato, vel Sefaminino paratur, vel chymicè additis aliis elicitur.

Vim obtinet refrigeratorem, Morbum articulare levat; duricias emollit, & contracturas seu diuturnos chor-

darum dolores sedat. Destinatur & frigoribus seu rigoribus febrium.

Aqua Ranarum Epilepticis cum suis additamentis præbetur : foris illinitur tumoribus, articulis tumen-
tibus, tabidis membris.

Cinli combustarum Ranarum vel arefactarum, sangvinem in vulneribus cum potu tum inspersus sistit : cum aceto fluxus Narium & genitahum restringit. Cum pice liquida ad Alopeciam prædicatur. Drach. i. ex vino rubro austero gonorrhæam sistit.

Nostri homines clunium Ranarum beneficio venantur gammaros, five Cancros fluviatiles, non sine industria & singulari oblectamento. Qua ratione brevi spacio multos & quidem maximos nanciscuntur.

*Rana aquatica
citrina.*

Rana aquatica edulis subcitrina ῥάνα ὕδατος ἢ ὕδατος Homer. Ein gelblicher Wassersch.

Rana est notissima vocalis, aquatica, subcitrina seu sub-

Hybernis mensibus in fontium scaturiginibus latent, & Piscinis.

Temperamentum Ranarum aquaticarum frigidum in 2do. humidum in 3tio. gradu. Duræ sunt coctionis, Ventriculum gravant, pituitam augment & parvum suppedicant alimentum.

Calidis conveniunt Anni temporibus, juvenibus cholericis, multo exercitio deditis Phthificis, Hecticis, tabidis, macilentis & extennatis, Elephantiacis.

In omni virulenti animalis morsu auxiliantur comestæ.

Dolores Capitis mulcent, Tonsillis & similibus morbis medentur.

Tussim sanare dicuntur, Piscium modo è jure decoctæ in patinis. Præstaret addere Veronicam, Betonicam, Pulmonariam, Capillos Veneris, Tussilaginem &c. & addito Melle redigere in formam Eclegmatis.

Fugiendæ Senibus & pituitosis.

Raró apud nos in cibum recipiuntur, & præstaret prorsus abstinuisse. Cúm enim carnes obtineant laxas & humidas, putrefactioni obnoxie sunt.

Eliguntur, quæ in fluviis puris, vel vivariis piscium habitant, non socordes, sed saltando & natando se exercentes, strenueq; suum *ἐγερτικὸν* *κράσι* personantes. Æstate duntaxat & ultimo vere in Cibus suppetunt, quamvis Itali quibusdam locis per totum annum edere soleant, ob id vivaria instituuntur, ut bene saginatæ tum quadragesimæ jejunió in cibum veniant, tum aliàs voluptati inserviant.

Capiuntur reticulis ut Pisces. Ab Aliis, hamis esca instructis, ut vermiculis, Muscis, Apibus, papilionibus; frequentius rubri panis particulis hamo innoxis.

Primó detracta Cute exenterantur, servatis duntaxat armis, tergo, coxis, ubi musculosa caro est candida, limosus succus dein excoquitur

Bubo terrestris
major.

βῦν,
φυνος καφός,
βάλαχος χεσαίος
μωσός Nonn.

φίσαλος, πέρα τὸ φασάρι,
vel τῆς φύσας, quod ex cauda
factus Bubo sese inflat. tum-
mescatq; in morem folliis.

Rubeta terrestris major,
Borrax, Borrax

Ein Krötte/
Wersche/ sil.
Znasehe/
Wette/
Iredische Krötte/
Erkrötte.

Rana est terrestris, omni-
um grandissima, Dorso ven-
triculo seu tuberculis axaspe-
rato, pellis densissima, aspe-
ctu tristi & fædo, muta, ve-
neni plena.

Color ei fuscus, luridus,
fulvus aut rufus, mistus ex
nigro & bilioso flavo.

Vivit repitq; in secco poritis,
& caveas facit in tellure, fi-
mos, stabulis, inq; hortorum

pulvinis & inter lapidum
strues.

Vescitur Rore, terræ limo-
ficatibus, lumbricis: herbarum
venena legit, & Apibus insidi-
atur, in quibus captandis uti-
tur solerter virulento halitu.
Salvia inprimis delectatur.

Tardè procedit, non salit
ut cæteræ Ranæ, propter cor-
pus ignavum, turgidum atq;
iners, & pedum quoque bre-
vitatem.

Non tantum coit cum sui
generis Rubeta, sed & cum
Rana hortensi, ut inde oria-
tur φυνοςάλαχος.

Hæc non modò veneni
mictu omnia quæ perrepat
loca inficit, sed etiam saliva
sæpius conspuic herbas na-
scentes & Animalia. Unde
non mirum, si nonnunquam
repentè intereant Homines,
qui fraga, fungos, aliasq;
plantas harum veneno in-
fectas inscii devorave-
rant.

Inflat se cum stimuletur,
eunctabundus & Oculis rube-
factis truculentum prospicit,
dein

lutea in fluviis, lacunis, Piscinis degens esui apta. Tergo flavet, licet non sit planè purus color, nec sine maculis. Emicat obscura flavities, in ventre candicat.

Præ aliis magis ad cibum eligitur.

Rana aquatica viridis.

Βάτραχος Χλωδός.

Rana viridis aquatica edulis.

Rana lacunalis viridis Avic.

Ein grüner WasserFrosch
grasFrosch.

A priori colore differt. Viridis in tergo duntaxat est; ventre alba, innoxia.

Hanc vinò suffocatam efficere abstemios bibentes, Miraldus autor est.

Feminae hujus patriæ ad febrium æstus mitigandos Pericardio imponunt.

Rana lutaria.

Βάτραχος πλωματίας Αλφ.

Ein PislFrosch.

Lutaria, quod in lutosus pigrisq; & cœnosis plerunq; paludibus vivat, & fœditate luti gaudeat, nomen sortita est.

Formam habet similem fluviatilibus, sed color lividus est, & os mutum.

Quædam hujus generis sunt surva, tanquam terreum Corium gestarent, quales veri simile est esse eas, quæ ex luto vel cum luto ex suo sunt semine.

A culinis abdicantur.

Rana hortensis.

Rana lucida, Varoni.

Ein Garten Frosch/
Gras Frosch.

Color ei lividus declinans ad flavedinem, vel subcroceum, seu subfuscum. Voce caret, a mensis exulat, & veneni est particeps, quamquam minore gradu.

In hortis & pratis vivit locis umbrosis, & vere cum Bufonibus rem habere scribitur.

Bufo

Labra, Lingvaq; nigricans
& balburians : obtutus tor-
vus: Vomitus effrenis : su-
dor frigidus, tandem Mors.
Aliquando inventa genituræ
profusco, Singultus, Caligo
Oculorum, Dysenteria, Fa-
stidium, Delirium, Dentium
casus, Stupor totius cum alto
& profundo somnolenta
Tabes.

Auxilia.

Vomitus ex Hydrolæo.
Theriaca, Bolus Armena,
Cornu Cervinum, Uni-
cornu.
Mithridatium, Terra sigil-
lata Strig.
Coagulum Leporis, Lac hu-
manum.
Damasonium, Arthemisia,
Betonica, Scorzonera, Cype-
rus.
Rhabarbarum, Bezoar
Persicus.
DiaCurcuma, DiaLacca.
Pulv. Bezoarticus aureus.
Aq. Theriacalis, Balfamus
Indicus,
Spiritus Chaleanthi.
Oleum Hyperici, Citrii,
Arantiarum.
Turbich minerale, Stibii
infusum.
Cutis abluatur lixivio, mu-

ria, vino falso, urina propria,
lacte muliebri.

Bufo arefactus carpis, axil-
lis, præcordiis admoveatur,
Xenochdon Theoph.
Bufonites, Ophites.
Hydrargyrum.

Marus de Arthemisia.

Radix illius collo suspensa,
Rubetis

Dicitur & cunctis nocuis
obstistere Ranis.

Bufonites.

Bufonia gemma, Bufo-
nius lapis,
Myoxus, Cardani.
Chelonites.
Crapaudina, Galles.
Borax,
Ein Krötenstein.

Gemma est lapideæ duri-
tiæ & consistentiæ, bullæ in-
star, in averfa parte cava, in
dextra protuberante conve-
xitate, instar speculi convexi,
Coloris ex fusco pallentis,
quæ expolita splendet, contra
venena magnæ æstimationis.
Hæc colore aliquando fusca
est: interdum in medio ha-
bet Oculum cæruleum: non-
nunquam nigra, aliquando
alba, & liventibus maculis in
X vertice

dein non lotium duntaxat ejaculatur virulentum, sed etiam maleolentem halitum, succumq; album: Nonnunquam etiam assilit, Oris labiis regidioribus morsum impressurus. Nec facile occiditur, Nam & confixus per medium aliquot dies in palo vivit, venenumq; eruentum aqua citrina dilutum stillat.

Nostrates dicunt Venenum mingere bescheiden impropriè, cum vesica & urina careant.

Bufonis inimicus est Vipera, Felis, Putorius, Araneus.

Bufo aëre suspensus & arefactus pestilentibus imponitur Bubonibus, papulis & apostematis, omne virus exuens.

Pulvis singulari Naturæ dote, saltem Collo appensus, dicitur sanguinem sistere.

Integer Umbilico alligatus fluxus hystericos, qui nullis remediis inhiberi possunt, retrahit & inhibet.

Pulvis cum Arsenico, Smaragdo, hyacintho, bolo armeno, Succino, Tragacantho, in tabellas reducitur, & serico obducto Collo suspendi-

tur, laudatum pestilenti constitutione prophylacticum.

Arefactus plantis Pedum appositus, Capitis, Cordis morbis, Phrenitidi & febribus succurrere dicitur.

Oleum Bufonum ad Anasarcam facit, si eo perungatur venter deorsum trahendo manus: deponit enim ventositatem ad Crura, ubi dissipatur.

Rubeta oleo incocta ad tertias, donec extabescat & in oleum convertatur, corium & ossa nudentur, & percolata in unguentum redigatur, frequenti inunctione Colli strumas certo delet auxilio,

Venenum Bufonis.

Inter primi ordinis venena numeratur. *Signa sunt.*

Tumor, Pallor ad buxum inclinans, *αχρότης* seu luridus color totius Corporis.

Anhelatio seu respiratio densa confertaq;.

Oris halitus gravis, *Æstus* Membrorum.

Vertigo repentina, Syncope.

Convulsiones interruptæ.
Labra,

Ein Pufferötte/
Wasserötte/
Pufferfch/
Punpferfch.

Rubetæ terrestri similis.
Coloris in Dorso fusci, ventre pallido, impuris canosisq; lacunis paludibusq; vitam agens.

Vox hujus querula quasi uncans, acuta, profunda.

Bufo palustris miniatus.

Rubeta palustris minor.

Ein Feuerötte/
Guldinötte.

Similis est ferè Rubetæ minori. Dorsum ei fuscum, venter albicat, maculis undiq; Minii colore varius,

Passim in paludibus & aquosis scrobibus extra oppida vitam agit.

Salamandra.

Σαλαμάνδρα Διοσε.
μολγν quia tardè greditur
ob Crura brevia.

Lacertus melanoxanthus

Ein Molch/

Moll/

Bunder Molch/

Moldwurm

Dim.

Animal quadrupes, ex Lacertorum genere, aspectu fœdum & horrendum, Capite magno, ventre crassiusculo, Cauda brevior. Color illi niger, luteis non minimis infectus maculis, quadam lævitate pellucidus.

Habitat in montium Convallibus, locis valdè frigidis & humidis. Delectatur fonticulis limpidissimis. Æstate, Vere & Autumno apparet, maximè pluvioso tempore. Hyeme in cavernis & saxorum commissuris latet.

Irritata saniem evomit lacteam.

Nihil gignere, neq; esse in iis masculinum femineumq;, sicuti in Angvillis, Multi opinantur.

Huic tantus rigor, ut ignem illæsus, pertransire possit, ignemq; tactum, ut ajunt, restingere, non aliter ac glacies. Certum quidem, observatione constat, Salamandram summa frigiditate, Carbones ardentissimos & flammam, ad certum usq; terminum reprimere, at uri tandem si longiori spacio sit admota: Cum nihil sit, quod ignibus non uratur & pereat.

X 2

Salamandra

vertice insignitur: interdum viridis; nonnunquam versicolor; rarius in ea forma Rubetæ apparet sparsis pedibus.

Sitne os an lapis, magno studio inter doctos controversitur.

Gemmarii & Plebei Bufo-
nis Capiti innasci arbitran-
tur,

Gestatus, antiquos Renum
dolores tollit, & lapidis pro-
hibet generationem, ventri-
culo, febribus, venenatis icti-
bus confert.

Omne virus elicit consu-
mitq;. Crebro attritu conta-
ctusq; tumores & inflationes à
venenatis bestis illatas discuti-
tur.

In annulis passim à ma-
gnatibus portatur & appen-
ditur, quod veneno presente
colorem suum muret, & qua-
si sudoris guttas emittat, & à
veneno pestifero tutos red-
dat.

Rubeta minor.

ρυιφελω

Rubeta minor flammea

Andr. Liban.

Rana fossilis Agric.

Ein Feuerkröte ex ignis

colore qui illi affidet.

Minor est Bufone, furva
tergo, ventre pallido seu ci-
trino, maculis punctisq; rubris
variato, muta & venenata in
vepribus frequens.

Nascitur in terra, aliquan-
do in solidis lapidibus.

Vis ei maligna & discusso-
ria.

Ad Cynanchen & alia apo-
stemata sangvinolenta fori
Emplastico prædicatur.

Ad strumas Libavius hanc
præfert. Pulvis præclarus
in sanguine sistendo, Papulis
& Bubonibus pestilentibus,
Cancro, Lepra & similibus,
modò peritè adhibeatur.

In aqua decocta & potu
data, suum morbis medetur.

Rubetarum hostis est Bu-
teo triorchis. Rapit namq;
eas & excedit.

Bufo palustris major.

οφύοε λατος,

φρυνοειδης.

λατοειδης, αχος.

Rubeta Lacunarum

Rubeta palustris venenata,

Bufo aquatilis venenata.

Ein

In Cruribus, squamulis ex nigro splendentibus, veluti lorica apparet, punctis luteolis repleta. Caput exiguum rostro acuminato. Dentes nulli sed Rostri margines acuti, superiore parte inferiorem claudente pixidum modo, ad cibos dividendos. Mandibulam inferiorem ornant virgulæ oblongæ quinæ, senæ luteæ: in superiori foramina duo Nares repræsentant.

Oculorum pupillas splendentes nigras ambit Circulus ex fusco purpurascens, binis, aliquando ternis punctulis flavescens maculatus.

Lingva imperfecta, non libera, sed palato inferiori adnata Paululum protuberat.

Pulmones maximi bini, levissimi, fungosi, translucidi, fibrosis fistulis distincti, veluti vitra Venetiana, quæ apparent ac si essent gelu congelata gestorne glâser.

Venter simplex longiusculus.

Corlatiusculum obtusum.

Jecur flavet binis lobis, in cujus dextro fel hæret cœruleum.

Lien perexiguus sanguinei coloris.

Renibus & Vesica caret.

Cauda sesquipedalium longatere, sensim in acutum desinit.

Abruptum & perexiguum sibilum edit.

Pamphaga est, Carnem edit & herbam.

Cœunt ut ζωοθῆκα, Mare superveniente sine ullo negotio. Ova pariunt durioris testæ, & veluti Avium bicolora, quæ effossa scobe in terram reponunt, eaquve obruunt.

ἡ μὲν χελώνη τῆς τε ἀσπιδόδεσσης καὶ τῆς ἀλγίστης, ὡς πρὶς τὰ τῶν θυνῶν.

Testudines habet Bartha patria nostra fluvius, ex quo sæpè retibus à Piscatoribus extrahuntur.

Oblectantur lutosis, Pariunt educantqu; in sicco, prorsus tamen ab aquæ natura disclusæ vivere nequeunt: in humore etiam intereunt, nisi quandoqu; respirent.

Duram obtinent carnem. Tabescentibus remedio esse traduntur & Hydropicis. A cibis abdicantur hodie.

Sanguis exiccatus cum vino, veneno Viperarum & Rubetæ adversatur: Contra Epi-

X 3

lepsiata,

Salamandra in olla cuprea usta, & in cinerem redacta, cum micis panis is datur, qui Dracontis vexantur.

Vis ei tribuitur calefaciendi, erodendi, exulcerandi. Additur medicamentis exedentibus & Lepras abolerentibus. Liquefacta in oleo pilos avellit.

Non modò Hominis demorfos immisso veneno interficit; sed etiam fructus herbasq; quas perreptarit, & fontes sanie seu salivi lactea, humoreq; mucoso, quem ore evomit, inficit, magno sæpè eorum, qui imprudentes herbas illas esitarint, aut aquam biberint, sanitatis & vitæ incommodo.

Antidota eius sunt.

Cupressi folia, Urticæ semen, Terebinthina.

Theriaca, Mithridatis antidotum ex vino pota. Theriaca Diatesaron.

Rosina pinea in elegmare. Galbanum ex Melle deglutitum.

Nuclei piri in Ajugæ decocto poti.

Testudo terrestris cocta & devorata.

Ranarum jus in quo Eryn-

gii radices decoctæ potum.

Testudo.

Χελώνη λιμναία

Testudo

lutaria palustris lacustris.

Robeta, testa scuti aut orbis effigie testæ.

Ein Schild Kröte/

Teller Kröte.

Animal est ἀμφίστομον quadrupes Oviparum & sanguine præditum, tardogradum, à testa qua tegitur nomen habens.

Scutum duplex nigrum osseum, superius convexum ex tredecim tabulis cum ora exteriori; inferius latum ex decem constructum videtur, quod ex utroq; latere tunica duriuscula veluti coagmentatur.

Inter scutum utrumq; exeunt pedes quatuor, bini anteriores, totidem posteriores; hi quatuor, illi quinque unguibus aduncis nigris armati, quos cum Capite & Cauda pro libitu modò exerere modò subducere potest.

Corium seu Cutis scabra, rugosa, nigra, quæ Collo intra scutum retracto Caput ad modum galeæ contegit.

In

Sola vivum fœtum edit,
Ova primùm intra se & in
ventre ex ovis vivum fœtum
parit, quem deinde excludit.
Veteres sibi perſuaserunt, Ca-
tulos matrem exeundo lace-
rare, & trucidare, alvum ejus
erodentes.

Quod vanum eſſe, Experi-
entia rerum magiſtra aliud
docuit. Viſæ enim ſunt ut-
riusq; ſexus Viperæ lagenis
vitreis incluſæ partus eniti,
utroq; parente ſuperſtite.

Carnes viperinæ calidæ &
ſiccæ temperaturæ evidentè
exiſtunt, quæ totum Corpus
per Cutem expurgant.

Adeps caliginem Oculo-
rum tollit, ſuffuſione ambu-
ſtis medetur.

Vipera Lepræ antidotum
præſens & amuletum: quod
caſu compertum fuiſſe tradit
Athenæus, cùm Vipera, dor-
mientibus non procul ab ejus
antro Leproſis, in vini lagen-
nam odore illeſta irrepiſ-
ſet, atq; illic mortua Lepro-
ſis ex eadem lagena bibentib;
bus, ſalutem inſperatam re-
ſtituiſſet.

Vipera domeſtica.

Ein Hauſe Mater/
Ex cæruleo ſplendet,

Domos habitatas ſubit, &
pluribus annis in iisdem com-
moratur, nulli noxia.

Vipera nigra.

Ein ſchwarzeſichte Mater/
ſchwarze Schlange.

Seſqui cubitum longa, fuſ-
ca, maculis albicantibus re-
ſperſa.

Admodum venenata, &
morſus ejus exitialis, niſi ma-
turè antidotis obtundatur.

Vipera purpurea.

Eine braune Mater/
In montibus & ſylvis ali-
quando viſitur.

Vipera cinerea.

Eine graue Mater.

Vipera candida.

Eine weiſſe Mater/
Haſel Mater.

De Vipera argentei cando-
ris ſub Corylo viſciſera reper-
ta, multi plurima nugantur,
ſuperſtitionis plena. Theſau-
ros enim ſeu Metalla in terræ
viſceribus latentia perſpicere
eos poſſe, ſi eam ſecum tule-
rint, fruſtra ſibi perſuadent.

Vipera

Iepſiam convenienter bibitur.
Reddit abſtemios.

Fel viſus obſcuritatem auferret, oculos claros & puros reddit. Anginis, & in ore Infantium nomis prodeſt. Naribus inditum Comitiales erigit. Axungia flavet inſtar Piſcium fluida.

Per biennium ſæpè durat, in cadis culinariis, in quibus jurulenta pro porcis aſſervantur, ea perſaſione, Porcos inde mèlius proficere & pingveſcere.

Vipera.

Exig; mas

Exig; va femina

Diſt. p.

Vipera quòd vi pereat aut pariat. Hinc Nicander *ἡνίκα δοῦναι μένου ἔχτος δοῦναι πωόδοντι δοῦναι ὀδὸν ἐμψύον, καὶ ἔλιν ἀπὸ τοῦ περ ἐμψύον*: id eſt Turgida dum ſecum coeunti mordicus hareret,

Et dente impuro reſcindit colla mariti:

Aut penas repetunt nati pro cæde paterna.

Vel potius quòd ſola ex omni Serpentium genere vivos pariat, Ovis intus conceptis & excluſis,

Em Matre/

Heeſt Matre/ id eſt, vipera dumetorum

Matre/

Exig; Catuli Vipera.

Serpens eſt ſquamofus, colore ſubflavo, pluribus ornata maculis rotundis, longitudine cubitali, aut trium do- drantum.

Valdè differens eſt Mas à femina. Nam femina habet Caput latius quàm mas, Oculos ſubruſos, Collum anguſtius, Cervicem minus elatam, dentes quatuor, Corpus craſſius ſed brevius, Caudam magis extenſam excarnemq; & ſquamis duriuſculis aſperam univerſim acervatim. Inceſſus quietus & tardior.

Mari verò caput eſt anguſtius, Collum craſſius, Cervix magis elevata, Dentes ſoli duo canini, & vulnera ex plaga bina. Corpus & longius & tenuius, & velociter incedit.

Oculi, cum irritatur, rubicundi, Cauda paulatim gracileſcit, aliorum more Serpentium. Color idem qui feminæ.

Vefcitur herbis & animalculis.

Hyeme ſub ſaxis lateet.

Sola

Κνιποφάγα ἢ σπιτοφάγα, quæ vermiculis in ligno degentibus, formicisve gaudent, ut Picorum genera, Parices, Cnipologus.

σαρκοφάγα, Carnivora, quæ carnes vorant, & ex rapto vivunt, ungvesq; aduncos habent, ut Bubones, Aquilæ, Milvi, Accipitres,

Ιχθυοφάγα, Piscivora, quæ piscibus vescuntur, ut Larii, Mergi, Alciones, Corvi lacustris.

Ακανθοφάγα, quæ spinam appetunt, Carduelis, Salus, Spinus, Ligometris.

Σπειρολόγα, Seminilega quæ seminibus & frugibus vivunt, Gallinæ.

Καρποφάγα, Καρποφαγοῦντα, quæ frugibus victitant, ut Columbæ, Turtures, Passeres.

πανοφάγα, παντοφάγα Omnivora, quæ nullo discrimine quibuslibet vescuntur, ut Pica, Cornix cinerea, Corvus.

Ex colore. Aliæ sunt unius tantum coloris, ut Corvus niger, Cygnus albus. Aliæ varii coloris, ut Psittacus, Cornix picta &c.

Avium utilitas.

Aves corpori inserviunt, ut cibis, dum palata nostra in cibis instruunt.

Harum Caro licet minus præsterimenti, quam Quadripedum, facilius tamen concoquitur, & probum gignit succum.

1. Agrestes saturans, Agricolis, villicis & plebeis familiaris, veluti sunt Anseres, Anates, Gallinæ, Columbæ. &c.

2. Elegantium mensis jucundus, Magnatibus & Principibus notus, ut Phasiani, Vrogalli, Attagenes, Gallo-pavi & similes.

3. Infirmis & iis, qui adversa valetudine fruuntur commodus, seu medicamentosus. Dum Aliarum Caro

1. bona, saporis, facilis digestionis, ut Pulli gallinarum, Perdices.

2. dura, Turtures, Palumbi, Anates.

3. fibrosa, dura, concoctu difficilis, Pavones.

4. probi succi, Phasiani, Gallinaceum genus, Turdi, Avicularum montanarum & sylvaticarum genera.

Maria Alcedo marina,
Anseres marini in Brasilia.

Aërem Avis Paradysi,
quæ ex solo Aere vivere dicitur.
Hirundo, præsertim muraria.

Item Avium Sylvestrium
Alie.

Semper apparent,
Passeres, Cornices variæ, Picæ.

Non semper conspiciuntur: sed vel

Hyeme tantum,
Emberiza varia ξανθογυγχοσ
Bombycilla.

Acstate tantum, Hyeme verò discedunt in

Vepidiora loca,
ut Monedula, Sturni, Cornices nigrae, Anates sylvestres, Alaudæ.

Longinquæ, id est, peregrine volant, ut Ciconiæ, Grues.

Vel latent in Arboribus, Cuculus, Upupa.

Convallium angustis,
Hirundines.

Avium alie sunt:

Fidipedes, αἰσώποδες,
Fissipedes Aves digitatæ, quæ
fissos habent pedes, Vogel so
gespaltene vnd zertheilte Füsse

habent. Hæ rursus vel

Altivolæ, volaces, quæ
alis grandibus sunt atque, validis,
ut Aquilæ, Falcones, Accipitres, Lanii.

Pulveratrices in terra
versantur, ut Gallinaceum genus,
Trochilus terrestris, Coturnices, Alaudæ, Perdices.

Alie Palmipedes στεγανόποδες
Planipedes, Solidipedes, quibus
membrana junguntur, Breite flache vnd ganz festsitzige Vogel.

Harum digiti aliis utrinque
membrana cohærent, ut Anati, Anseri, Olori:

Aliis utraq; ex parte non
totaliter membrana connectuntur, ut Ardeæ.

Aliis una ex parte aliquatenus
membrana junguntur, ut Novali mediæ.

Latiusculi, ungvisibus latis, ut Mergo, ungvisibus aduncis, ut Fulicæ.

Rursus. Ogyæ alia sunt.

μονοφάγα, quæ vel vermiculis & formicis aluntur.

ερωληνοφάγα, quæ vermes ad Cibus inquirunt, ut Vanellus, Motacilla.

Κυνοφάγα

Quæ manet inter densos Arborum ramos & de medio petrarum dantes vocem suam, atq; in Aëre circumvolantes suavissimis modulationibus æternum Deum Dominum & Creatorem omnium rerum concelebrant. *Psalm* 104. v. 12.

Alauda, quia ter quotidie canit, manet paulo ante ortum, meridie & vesperi docet ac monet nos illa tempora tribuere precationi & gratiarum actioni.

Pudicitiae & Castitatis. Palumbes ab omni stupro castissimi. Adeo enim mutua consensione stabile & certum connubium per summam castimoniam tuentur, ut neuter alienum cubile attingat. Eadem lex ad Turtures pertinet, sancta q; & sin cera permanet.

Iustitiae. Mater enim Hirundo adversus filios suos iusticiam servat in distributione Cibariorum, suam cuiq; tribuens dignitatem.

Simplicitatis, Columbae.

Nam internuntii munere defungit eas compertum est,

Amicitiae domesticæ. Compertus est Anser ad annos 60. in eadem domo vississe.

Concordiæ. Cornices inter se fidissimæ, & cum semel inter se societatem coierunt, maximo se opere diligere, ac non temere violare *Politianus* testatur.

Ciconiarum concordia magno miraculo comperta. Nam si interceptæ repentino frigore ex Europa, nequeant sedes suas repetere, conveniunt, ac conjunctæ velut uno globo sese omnes in unum lacum demergunt, atq; ita Hyemem totam demersæ ac velut mortuæ transigunt; at vere, tepente cælo quasi reviviscentes rursus evolant. *Fulgol. lib. 1. c. 6.*

Anno salutis 1467. In Lotharingia juxta Metensem urbem in lacu quodam permulcæ Ciconiæ inventæ fuerunt, quæ in thermis calefactæ revixerunt.

Benignitatis seu Liberalitatis Parentum erga liberos. Ciconiæ amanter suos fetus curare dicuntur. Cum enim ad pullos, qui per

ſ. excrementoſa & improbi ſucci, ut, quæ lacuſtribus paluſtribusq; locis ac fluminibus immundis & turbidis degunt, ut Mergi, Fulicæ, Corvi lacuſtres.

Hic habendus eſt delectus earum, quæ vel ſint fugienda vel eligenda.

ut **Pharmacum**. Hac ratione Medico uſui deſtinantur **Aves**

Integræ. Sic Ciconia in Apoplexia, Paralyſi, Arthritide efficaciæ.

Alauda in Colica.

Galbulus in Ictero.

Paſſerculus in Impotentia venerea.

Paſſer Troglodytes in Nephritide,

Cuculus in febribus, Epilepſia.

Pica } in Spasmo &
Hirundines } Convulſionibus.

Partes Earum:

Internæ.

Ventriculi tunica interior
Ciconiæ, Gallinarum.

Cor Alcedinis fluviatilis.

Cerebrum Cornicis cineræ, Paſſerculorum,

Fel Accipitris.

Teſticuti Gallorum.

Externæ. *pinguedo* Gallinarum, Anſerum, Anatum, Ardeæ, Aquilæ, Coturnicis.

Pelles Aquilæ, Vulturis, Oloris, Mergi, quæ præparatæ ventriculo adinventur, ad concoctionem promovendam.

Ungues Ardeæ ſtellaris.

Plumæ Anſerum, Olorum aliarumq; Avium. Ex his enim parantur lecti & culcitæ, quibus non ſolùm laſſitudinem ex longo & difficili itinere, vel alio quovis diutino labore leniunt ac ſublevant; verum etiam Corpus hyberno tempore fovēt, & à frigore defendunt.

II. Animum informant. Inſignia enim exempla virtutum præbent:

Invocationis divinæ.

Pulli Corvorum. Non enim prius eos parentes pſcere ſolent, quàm plumis veſtiri incipiant. Hiob. 39. v. 3.

Laudationum Dei.

Nam & in Avibus laus Dei reſonat, ſicut *David* *Pſalm* 8. v. 9. exclamat: Benedicite omnes volucres cæli Domino.

Qvæ

flavo, Oriolus, Galgulus,
Luteola,

vel vario :

Phasiani, Pavones

Aures recreant : *Cantu*
ut Oscines *Plin.* ὀδινᾶ ὄγνεα,
qvæ voce seu cantu sunt sva-
ves & mirabiles, Luscinia,
Sturni, Luteola Canariensis,
Merula, Turdela, Ligurini.

Loqveta, ut Psittacus, Pica
glandaria, Pica varia, Cor-
vus, Monedula, Sturnus.

Quoniam Avium aliquan-
to sublimior natura videtur,
cūm suprema semper petant,
cælumq; videantur inhabitare,
terrenis rebus se longius
removentes, rationis symbo-
lum aliquod videntur habere
supra reliqva qvæcunq; Ani-
mantia: propterea sola Avis
ad loqvendum docilis, reli-
qva Animantia muta dicun-
tur.

Medicam artem
edocent.

Hirundines Chelidoniam
herbam adinvenere, cæcitatē
pellendæ causā.

Ibis, avis Ægyptia, rostri
aduncitate partem eam, qva
excrementa emittuntur, qva-

si Clysterio consuevit purga-
re. Est enim avis prudens, no-
vitq; Lunam crescere ac de-
crescere, ac ut Medicorum
clysteriis magistra, rationem
vivendi augmento Lunæ vel
decremento perdidicit & do-
cuit. *Ælian. lib. 2. c. 35.*

**Anni tempora discri-
minant & distinguunt.** Ci-
conia adventus sui testimo-
nio Veris initium denotat; re-
cessus verò Autumnum &
Hyemem.

Hirundinum adventus Æ-
quinoctium vernale, recessus
autumnale significat.

Coturnix ejiciens tristici-
am hyemis, lætitiā veris
introducitur; recedens frigus in-
stare denunciat.

Luscinia cum Solstitio æ-
stivo colorem & vocem mu-
tat.

Imbres aliarumq; Tem-
pestatum injurias præ-
nunciant. Mergi Anaresq;
pennas rostro purgantes ven-
tum portendunt.

Corvi & graculi cūm gre-
gatim apparent, & similem
Accipitribus vocem edunt,
pluviam indicant.

Galli

ætatem è nido nondum evolare qveunt, cibum aliunde comparare nequeunt, esculentia, quæ prius ederant, evomunt, atq; in educandos frætus convertunt, & ad volandum pullis imperitis duces sunt.

Pelicanus pullos suos à serpente cætos, fuso ex proprio pectore sanguine rursus vivificat.

Idem de Hirundinibus, Aulaudis, Falconibus scribitur, quod peculiari quadam industria & amore pullos suos curent & alant.

Pietatis & gratitudinis Liberorum erga Parentes. Magna cura Ciconiæ exacta ætate parentes alunt, etsi humanis hoc facere legibus nullis jubentur, sed sola bonitate naturæ ad id impellantur.

Merops justitia & pietate omnibus Avibus præstat. Non enim in senectutem Parentes alere differt, ut Ciconia: sed statim, ut per ætatem volare potest, hoc ipsum exequitur.

Gratitudinis erga benefactores. De Ciconia, quæ Memor beneficii, Mulieri Tarentinæ, ob præstitam in sanando crure diligentiam, in sinum gemmam preciosissimam evomuerat, lege *Ælianum lib. 8. c. 21.*

Beneficientiæ. Omifraga prolem Aquilæ abjectam per benignè suscipit atq; alit, donec adoleseat, *Arist. hist. anim. lib. 9. cap. 34.*

Politix sive gerendæ benè Reipublicæ. Ciconiæ, Grues, qui cum hinc in Ægyptum redeunt, duces & exploratores adhibent.

Vigillantix. Anseres acrius quam canes ad custodiam advigilare Romani planè explorare perceperunt. *Ælian. lib. 12. c. 30.*

Animi voluptatibus recreant. Dum Pulchritudine exultant, seu colore placent, eoq; vel simpliciter

niveo, ut Olores candidi, Pavones nivei, Columbæ, Falcones, Corvi, Passeres.

viridi, ut Psittaci, Alcedo, Cornix sylvatica, Picus viridis.

flavo.

Iam avem formidans, ipsam met prædatoria.

Fel Jecori simul ac Intestino jungitur. Lien valde exiguus, ut sensum ferè effugiat. Ventriculus ferventior.

Ex raptu vivit, & carnibus ut Aquila vescitur, nec non Muribus urgente fame: quod hoc anno, dum hæc scriberem in Horotino deprehendi. Crura Avium cum ungribus integra devorat: at ventriculos excoiare solet.

Nidulatur ac degit Montium nostrorum densissimis sylvis, aliisque aditu difficilimis ac solitariis locis.

Parit quatuor aut quinq; Ova, nidum extruendo in cacuminibus Abietum aut Picearum. Incubat vicenis diebus.

Eximuntur pulli e nidis, & veteres reticulis supra nidos capiuntur: hyeme etiam decipulis, gallinæ & columbæ alligatæ.

Accipiter venatur Perdices, gallinas, coturnices, Anates, Anseres, Columbas, Corniculas, Monedulas, Lepusculos.

Caro ejus cibo interdicatur, utpote dura & concoctu difficilis.

Assa in cibo sumpta, animum corroborat, Melancholiæ & perturbationi Mentis resistit, & Morbum sacrum curat. *Rabi Moyses.*

Fel valde acre est. Glaucomata & suffusiones corrigere creditur.

Adeps Oculorum caligines discutit, & juncturis utilis.

Accipitres variè ab Accipitrariis distinguuntur, quod alius sit

Nidarius, *Nidularius* *ein Nestling* / *ein Nesthabicht* / qui de nido extractus & educatus fuit, Præ cæteris laudatur & Dominum rarò deserit.

Ramarius, *Ramalis* *Ein Nestling* / qui nuper de nido egressus parvo tempore matrem suam volando de ramo in ramum sequitur. Et hic optimus esse solet. Nidulario celeritate prævalet.

Sorus à colore infumato *Ein Wildfang* / *Qui* aliquandiu liberè volavit, & postquam nidum reliquit, caprus fuit. Hic duplex est, vel

Hornotinus *Ein König Habicht* *ist rot mälscht* / primo anno captus antequam pennas mutaret. Color ei varius. Dorsum & Alæ su-

A a periores

Galli norunt sydera, & ternas distinguunt horas interdiu cantus; nec non pluvias imminentes, si præter solitum canant, præsentunt.

Monedulæ volantes modò in sublime, modò deorsum versus, frigus & pluviam monstrant.

Aëris pestes & vitia famemque præsentunt. Anno 1087. accidit, ubi Anates cum Anseribus, Gallinis, Pavonibus & aliis Avibus, Hominis usibus subjectis, domesticæ consuetudinis oblata, & subito efferata sylvas perierunt. Sequuta sunt: infelix promiscuæ multitudinis in Syria navigatio, demum fames & pestis. In Annalibus Vindelicis, Bombycilla, Corvirostra, Salus si turmatim ad Montes nostros advolarint, brevi famem aut pestilentiam fore vulgus observavit.

Scripturæ inserviunt Anseres, Olores, Pavones, Ciconiæ, Corvi. Harum enim Avium calami seu fistulæ præ cæteris eliguntur.

DE AVIBUS IN
SPECIE.

Accipiter.

Ἰεῖδαξ ἀπὸ τοῦ ἰεῖδαξ ἰσχύος, ἢ
celeritate motus.

Ἰεῖδαξ Οἰσῆς.

γῆραι.

Ein-Hapch/

Habich / vom haben / be-
halten.

Accipiter, ab accipiendis & rapiendis Avibus nomen tulit, quæsi minor Aquila. Est enim nomen commune, & multa Avium prædæ in hiantium genera, ut Buteonem, Falcones, Nisum, Smerillum, Muscerum, &c. complectitur.

Aristoteles libro 9. histor. Anim.
cap. 36. decem genera recenset.

Accipiter stellaris.

Ἰεῖδαξ ἀστέρας Arist. Bellon.

ὑποἰεῖς χηρ. Eber. & Penn.

Accipiter simpliciter
Astur.

Ein-Habicht/

grosser Habicht.

Avis elegans valde, Corpore magno, rostro adunco, Oculis pellucidis, aspectu hilari, pedibus crassis, unguitibus aduncis, colore varia, albis & nigris maculis distincta, nul-

lam

Accipiter minimus.*Κlein Habicht.*

Priori colore similis; at multo minor, Sparverii magnitudine, minusque audax, & robustus.

Accipiter Tercellinus.*Accipiter mas**Habicht/ Tercellin/*

Minor est femina, & ad venationem inutilis.

Accipiter instructus & edoctus ad venationem.
Ein abgerichteter Habicht.

*Accipiter nobilis major
nivei coloris.*

*Ιεῖαξ λευκός.**Ein Schneeweisser Habicht.*

Anno 1600. Auceps nobilis viri Georgii Eeken in pago Polwitz Ducatus Lignicensis, Accipitrem maximum cepit coloris prorsus candidi, præter pauculas obscuriores Alarum Caudæ maculas, & clypeum Dorsî subrubentem. Hunc per triennium unâ cum aliis Avi-

bus rarioribus domusæ contrivit, qui jam, dum hæc scriberem, paulatim obscurari incipit.

Avis elegantissima & jucunda aspectu, nec unquam in his terris visa. Magno æstimatur precio.

*Accipiter Buteo.**Ιεῖαξ Τερόχνης Arist.**Accipiter Butorius**Accipiter tritestiger**Accipiter Buteo Gess. &**Uyß. Ald.**Milvus palustris Ul. Ald.**Aquila percnopteros Arist.**Bell.**Lanarius niger Reent.**Ein Bus Ahr/ Bushard/**Rohr Ahr/ Wens Ahr/**Fischnecht/ Fisch Ahr/**Sil.*

Magnitudo ei Milvi majoris, longus cubitum unum, ferè, latus alis extensis cubitos ij. & digitos iij. Rostro brevi, adunco, subcæruleo, nigricante. In fronte color ex viridi & flavo mixtus, pen- nulis ceu pilis utrinque inter oculos & rostrum rigentibus.

A a 2

Crura

periores paucās habent maculas albas. Coloris sunt fusci, nonnihil ex obscuro rubentes. Pectus & venter maculis albis & nigris varia. Caput fusci est coloris ac dilutioris. Præstantissimus putatur ad disciplinam.

Mutatus, qui jam pennas in feritate mutavit. Ein Mäuser / ist weis mählsicht. Maculis albis & nigris distinguitur, quæ albiore & nigriores fiunt, cum sæpius mutatus fuerit, anniculus, bimus, trimus aut profectior. Item alius.

Accipiter est major nobilior.

Accipiter femina.

Edelicher Habicht/

voll Habicht/Accipitrariis.

Oculi Iris, & suprema, ubi Capiti contigua est, rostri pars, item Crura tibiæve & pedes colore croceo tinguntur. Dorsum fuscum vel subnigrum. Cauda tenuis seu maculis latis & obliquis, partim nigris partim canis, admodum frequentibus distincta. Pennæ Colli superioris, nec non Capitis magis ex obscuro rufescent, & punctulis nigris

plurimis itidem interstinguntur.

Plumæ verò femorum ac ventris diversa ratione maculantur.

Accipiter minor femina.

Semiastur, Accip. medius nobilis mutatus.

Mittel-Habicht/

Halb-Habicht/

Longitudo ei dodrantum trium & semis. Latitudo septem. Tectum seu Dorsum totum cum alis fuscum, ad Indicum inclinans. Vertex cum collo nigricat cum obscura rubedine. Alæ maculis latiusculis obliquis nigris distinguntur. Cauda Zonis partim fuscis partim canis transversim ductis intersectatur. Infima pars tota albet lineis nigricantibus respersa. Rostrum aduncum obscure caruleum. Pedes crocei, unguitibus aduncis, maximo posteriore, qui tetradactylos ferè circulum absoluit. Iris crocea, pupillâ nigrâ.

Accipiter

ut & Caudæ ac Alarum, quarum majores pennæ maculis nigris transversim insigniuntur. Pectus, Venter maculis ex fusco rubentibus, flavis & candicantibus, versus uropygium dilutioribus distinguntur: Crura flaventia obtegunt plumulæ villosæ subobscuræ rufæ, ex femoribus dependentes. Ungues insigniter hamati nigerrimi. Rostrum coloris cornei, breve, digitos duos longum, unicum.

Audax est & celerrimè volat. Palumbos, Columbas, Perdices & grandiusculas aves insequitur. Hunc, cujus descriptionem dedi, Pueri rustici in montanis fuste interfecerant, cum jam gallinam rapuisset.

Accipiter fringillarius
mas.

Accipiter minor mas *Gesn.*

Accipiter fringillarius femina *vl. Aldrov.*

Nisus á conatu, nisu, quód aves se multó majores rapere nitatur.

Nisus femina *Gesn.*

Sparverius, Spervarius
Albert.

Accipiter Sparverius.

Accipiter Palumbarius
Turner.

πέρκος *Aristot. Eber. & Penc.*

Ein Sperber/
Sperwer vulgó.

Longitudo ei spithami cum sesquipalmo & digit. j. ab extremo rostro ad ultimam caudam. Rostrum obtinet breve, subcæruleum, crassum, modicè unicum. Iris Oculi intensè flava. Vertex, Collum, Dorsum, Alæ colore castaneo, nigricante obscurève fusco. In lyncipite tantum & circa alarum medium, quâ dorso ipsæ incumbunt, alba macula conspicitur. Pars pro- natotius Corporis, nempe Gula, Pectus, Venter, latera alis tecta, femora & uropygium sunt candida, & transversis lineis luteis interfecantur. Tibiæ & pedes lutei, ungues nigri incurvi. Cauda supina tota fusca, lineis latiusculis quatuor transversim ductis per intervalla ornatur.

Citò mansvescit, & delicatè nutriti
A a 3

Crura flava Milvi altiora imbecillia, ad medium usq; plumosa, ungibus uncis nigris, Tergum obscurum seu subnigrum, pennæ extremæ nonnihil rufi coloris præferunt: interior pennarum pars, quæ mutuo obrectu latet, albescit, multis densis, crispis, mollissimisq; plumulis obsepta. In ventre & pectore albicat, nigrispassim maculis distinctus. Capitis pennæ fuscae per medium albicantes. Alarum remiges pennæ cæteris nigriores. Cauda minimè bifurcata, lata, obscurè rubra, maculis nigris trasversim aspersa.

Testes ad spinam Dorsi hærent bini, tertium in nostrate videre nondum licuit.

Carnivorus est, Mures majores & minores, Ranas, Scarabæos, Locustas, Erucas, Aviculas, Ruri & in agris perquirat & devorat.

Pisces etiam appetit: ob id circa aquas plurimum degit. Semper cernitur.

In volatu frequenter alas concutit, Accipitrum omnium penè ignavissimus. Tardus enim, & pigri volatus. Hinc

proverbium Germanis natum Buteonis instar sedes, *Du sihest wie ein Bussbard.*

Admodum pingvescit. Caro ejus à cibis abdicatur, licet dulcissima & boni saporis.

Testiculi ejus recentes sumti, frigida Membra egregiè excalefaciunt, & ad Venerem apta reddunt.

Accipiter Palumbarius.

quod Columbas potissimum persequatur & capiat.

Ἰεῖδ' ἐξ φαρσφόνος
φαεῖτυπ' Arist.
φαρσφόν' &
φαεῖκτόν' &.

Accipiter ferox.

Falco Columbarius.

Falco terciolus, id est mas in genere Falconis. Nonn.

Aquila truncalis.

Ein TaubenFalk / Eber. & *Penc.*

Stoek Ahr/sil.

Longitudo & à rostro usq; ad extremos digitos dodrantum iij. & digit ij. Color Dorso, Colli, verticis fuliginus ut &

Alauda.

κορυδιό Gall.

κορυδιόσ Diofc.

κορυδιόσ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἁ
galca.

Cassita á casside

Galerita á galero,

Alauda á laude, qvód nimirum Deum laudare videatur cantu suo. Hanc enim septies qvotidié in altum evolare, suoq; Creatori hymnum canere veteres observant: vel qvód ipsa digna sit laude, mira alacritate pen-
nis in aerem exertis, musicam & canoram se declarans.

Eme Xerche.

Avis est pusilla, cinerea, canora, nulli non cognita,

Hujus aliquot differentia in Silesia nostra observantur.

1. *Alauda vertice
plano.*

κορυδιόσ ὠδικόσ,

ἀγελᾶι

ἐπιτίτος.

Alauda sine crista Eb. ♂
Penc.

Alauda non cristata Ul.

Aldror.

Alauda Cælipeta

Alauda terrena.

Ein sang Xerche/

qvód cantu cristatæ præferatur.

Feld Xerche/

Grosse Xerche/

Himmel Xerche/

qvód in sublime extra Oculi caput sese abdat, longioremq; moram in eo trahendo cantillet.

Avis Passere pauló major, palmos ij s. longa, cinerea, maculis fuscis undiq; respersa, præter ventrem qui albidus est, ad flavedinem tantillum inclinans. Rostrum gracile rectum. Pedes obscure flavent ungviculis cornei coloris, qvorum posterior longissimus existit. Cauda fusca ex pennis duodecim condita, qvarum binæ exteriores mediotenus candidæ sunt.

In campis & agris degit. Granis, seminibus cerealibus & vermiculis vescitur; nunquam in arboribus consistit.

Nidificat

te nutrirī postulat, leviter aucupatur, & velox ad volatum. Perdices, Coturnices, Alaudas, Fringillas venatur.

Si Mulieris partus differatur, & parturigines absint; item ad secundas pellendas, simus Sperverii tritus prodest.

Accipiter fringillarius femina.

Σωτ'α; Arist.

ωτ'ιης

Accipiter fringillarius mas.
Muscerus Ulyss. Aldrov.

Muscerus mas Gesn.
Nisus femella Mibi.
Frogellus.

Ein Spring.

Eprinet/

Eprinetus / á maculis,
quibus toto Corpore resper-
sus est.

Minor aliquanto est Niso, longitudinis spithamalis, & digitorum iiii. Rostro unco exiguo acutissimo. Oculi Iris lutea, reliquum intensè flavet. Dorsum cum collo & Capitis vertice obscurè cæ-

ruleum seu dilutè fuscum, Caput, Collum primum, Pectus, venter, Alæ interiores, Crura albicant, & variis maculis seu lineis transversis distinguntur. Cauda reliqui Corporis longitudinem ferè æquat, & nigris & dilutè fuscis maculis transversalibus alternatim dispositis ornatur. Pedes tibiæq; longiusculæ crocei coloris. Ungues nigri incurvi,

Passerculos, Fringillas & Galeritas plerunq; capit.

In altissimis arboribus Suidorum nidulatur. Quater-na ut plurimum parit Ova, Julio & Augusto, in cujus fine pulli capiuntur.

Hyeme nusquam cernitur.

Vulgò creditum fuit, Nisum esse feminam, Muscerum verò Marem : sed anno 1601. contrarium edocuit fuit. Dum enim in thermis Hirschbergensibus Aprili mense Muscerus Passerculos insequeretur, bombardæ globulo occisus fuit, in cujus ventre dissecto Ova continebantur, cum admiratione Nobilium quorundam,

Alauda

Et alis statim rursus procumbit, neq; altis nec longis spatiis confectis. In viis sæpè obvia, hyemis præsertim tempore, nec gregatim volat.

Baptista Mantuanus.

Prole nova exultans, galeaq;
insignis Alauda,
Cantat & ascendit, ductoq;
in aera gyro,
Se levat in nubes, & carmine
sydera mulcet.

Eligantur in cibum pingviores & juvenes. Calidæ & siccæ in secundo excessu videntur.

Assa & in jure elixa acutissimos Coli cruciatus mulcet: Verùm assiduè eam edere simul cum jure necesse est.

Alauda cū sua pluma in vase fictili usta, in pulvere subtilis, ex aquæ calidæ cochlearibus ternis, per biduum aut quatruiduum pota, Colo & omnibus Intestinatorum doloribus incredibile remedium.

Sanguis recens ex acero acerrimo, aut vino generoso calido haustus, Calculosis efficacissimè subvenit.

Alauda arborea.

Κορυδιὸν ἀγρίαν. ἁνώνυ-

μ. Alauda : fera,
sylvatica,
cristata minor, *vl. Aldr.*
Calandra, *Nom.*
Ein-Heidekerche/ *sil.*
Mittelerche/
Baumkerche/
Waldkerche/
Steinkerche.

Minor est reliquis, colore totius Corporis subfusco. Cristam habet, at cantiunculam nullam peculiarem edit, parte prona albicat, & pedes subrubent.

In sylvis degit planis & Erucâ constitit, ubi & nidificat, Hyeme aliquando secus itinera conspicitur, Gregalis est, & pingvis, ac boni saporis, Ob id in cibum recipitur.

Alcedo fluviatilis.

Αλκυὼν παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ
κύνει, qvòd in mari pariat.

Halcyon fluviatilis,
Halcyon riparia, *Agricola.*
Ispida. Alcedo quasi Algedo.
Eysvogel/ *sil.* qvòd glaci-
osa hyeme nidificet: vel po-
tius, qvòd hyeme juxta glaci-
em rivulorum degat & con-
spiciatur.

B b

Eysvogel/

Nidificat in terra inter fetes, ubi artificio magno ex radiculis herbarum aridis stipulisq; nidum construit.

Alcat emblem. 26.

Occulit inflexo nidum sibi
gramino Alauda,
Vulgó ajunt; pullos sic fovet illa suos.

Parit semel in anno; quamvis alii ter parere asserant; forsitan in calidioribus regionibus. Ova ut plurimum quinque excludit. Pullos feré implumes adhuc in agros ad pastum educit.

Mas suaviter cantillat, primaq; Avis quæ cantu vernum tempus prænunciet. Hyeme á nobis ad loca tepidiora recedit aliquvdiu.

Caveis inclusa nutritur Milio & Papaveris semine. Valdé Musicus est, & cantu suo antelucano diem annunciat.

Gregalis est, autumnò maxime, ubi admodum pingvescit, & demessa segete retibus nocturnis, cæteris temporibus etiam Falconella capitur.

Caro ejus cibo peridonea, suavissima ac laudabilis succi. Calidi & ficcioris tempe-

ramenti; ventrem stringit.

Assa vel elixa, & aromatibus condita mensis affertur.

2. *Alauda cristata.*

Κορυθαλας ἐπίγειον ἡλόφορον
ἔχωρ.

Alauda capellata.

Cassita Lat.

Alauda cristata major, Gesn.

Alauda viarum,

Heubel & Erche/

Robel & Erche/

Wegel & Erche/ Rott & Erche/

Érle/ Nonn.

Magnitudine & colore canoræ feré similis. Dorsum cinereum albo maculatur, venter & pars alarum interior albicant. Cauda nigricat, exceptis geminis utrinque quæ alarum colori respondent. Rostrum ei longiusculum acutum, aliquantulum cavum & recurvum, lingua exigua feré furcata. Ungues longiusculi, æqualis magnitudinis. Verticem Capitis exornat crista, quâ á Canora distinguitur.

Et hæc Musica est, sed prior præfertur. In terra, non in arboribus diversatur nidificatque, Rarò evolat, & even-
ta alis

Grati& jucundi coloris, Iridis colores quadammodo imitans est Alcedo, & visum miré afficit. Nostrati odor inest non Moschi, sed potiús ferinus.

Pellem detractam ad pannos repositam putrediní resistere, & tineas pellere fama est.

Integra in domo si reponatur, seditiones & litrem avertere, anilis persuasio.

Cor ejus siccatum & collo Infantium suspensum, Comitialem arcere, á Nobilibus quibusdam Silestæ habeo, ut experimentum non contemnendum.

Ferunt, Arbores & Gramina arefcere si supersederit Alcedo, juxta proverbium: Du verdörrest & auß vnd Gras/ wie ein Eysvogel.

Anas domestica.

ἡ ἄ ἡ χείρα, quod est natate.

ἡ ἄ, ἡ ἄ ἡ ἄ ἡ ἄ

παπίζα recent.

Anas cicur.

Ein Karsche/ } sil. á voce
Hatsche/ } rauca.

Endre femina.

Endrach/mas.

Zam Endre/

Haus Endre.

Avis notissima ex genere ερυανόδωρ & amphibiorum, ab assiduitate natandi dicta. Mas major est femina, & colore magis variog. Ima summaq; Corporis parte castia est. Pennas Alarum aliis aspersas coloribus, præcipué tamen purpureo nitentes habet. Collo Capitiq; viridis inest ad nigredinem tendens. Medium Collum ambit candidus circulus. Rostrum latius. Pedes rufi & lati ad natandum apti.

Femella varia, sed cinereis & nigris albisq; maculis distincta.

Gula ei tota ampla est & lata. Appendices quoq; pãucas habet infra quã desinit Intestinum.

Engelhardt/
Wasser-Hühnchen/
Seeschwalme.

Avis est speciosa, Passere paulo amplior, longitudine dichadis. Rostrum ei longum rectum, acuminatum obscure rubens, tres fere digitos longitudine æquans. Pedes humiles minati, digitis binis anterioribus æqualiter divisis, posterioribus paulatim a se invicem distantibus, internodiis seu articulationibus, quasi lineis transversis, distinctis, quæ viculis muniuntur aduncis, acutis, nigricantibus. Colore tum cæruleo, tum viridi, tum etiam purpureo & flavo insignis. Supina pars viret. Vertex lineis seu striis transversis notatur. Alæ superiores guttulis ex cæruleo albicantibus maculantur. Per dorsum usque ad caudæ finem excurrit linea latiuscula in viridi cærulea, quæ ad Solem conversa Serici instar lucet, Sapphirum aut potius Turchesiam referens. Ad latera Alarum juxta dorsum passim refulget Purpura. Pennæ majores seu remiges partim cæuleæ, partim nigricant. Pectus totum cum

ventre, & alarum interiore parte, ferruginei coloris tunicam medianam Castaneæ eminentis. Rictus crocei coloris cum Lingva brevissima, latiuscula, palato adnata.

Cor rubet fabæ magnitudine, cujus mucronem Hepar Pallidiusculum bilobum amplexatur. Sequitur ventriculus amplus, tenuis, gula longa ampla, ad podicem ferè definens. Cui adjacent Intestina albicantia, tenuia, ad dextrum latus in gyrum seu spiram quasi convoluta.

Vivit ex piscibus & vermiculis: ob id ad fluvios & torrentes passim visitur.

Nidum ad ripas fluminum, rostro excavata terra figit. Ova parit quinq; vel sex, quæ Majo excludit.

Hyeme non discedit, sed apud nos manet, & circa fluminum ripas glacie concretas degit. *virgi*.

Littoraque Alcyonem resonant, & Acanthida Dumit. Grati

â posteriore parte. Id totum callosa caro est, & incisuris distincta. Crista in vertice per longitudinem plumea candida.

Oculis flavescit circulo nigro. Rostrum totum cæruleum. Pluma illi per totum Colli processum reliquum alba. Qvâ Corpori Collum jungitur, circulus plumeus niger, rara pluma alba maculatus & inæqualis, per ima angustior, per summa latior. Per totum inum ventrem alba est pluma, per summum Corpus fusca. Extremæ Alæ atq; Caudæ splendore virescunt, ut Cantharides. Tibiarum Cutis, incisuris levibus per circuitus, ducta.

Minor est femina, non ita variegato Corporis colore.

Vivit ex cænosis locis. Vox illi rauca. Moschum redoler.

In aulis Nobilium aliquando aluntur.

Nonnunquam in sylvestribus visa est, ut mihi retulit Nobilis quidam vir rei aucupariæ studiosus.

Anas fera.

Νῆσσα ἄγρια, ἀνίστατος
Anas sylvestris
Ein Wild Endre/
Wild Haische.

Plurimis Anatum ferarum generibus Silesia nostra abundat, ob piscinarum, lacuum & fluviorum frequentiam.

Anas fera i. seu torquata minor.

Anas sylvestris vera Al-
bert.
Anas sylv. major Eber. &
Penc.

Ein Wilde blaw Endre/
Werk Endre/
Gros Endre/
Haisch Endre/
Blas Endre/
Spiegel Endre/

Magnitudine, forma & voce inter cæteras proximè ad. Cicures accedit: Longitudo ei duarum dodrantum & sesquipalmi. Caput viride, Rostrum subflavum, Collum superius viride, infera parte Castanei coloris, in me-

Bb 3 dio

Differunt Anates domesticæ colore. Vel enim totæ candidæ, nigrae, cineræ; vel compositi coloris ex omnibus dictis, inveniuntur.

Passim in pagis, villis & urbibus aluntur, ubi aquæ, paludes ac flumina quibus gaudent. Nam sine his difficile vivere possunt.

Vititant avena, vermicibus, pisciculis, gramine, herba, radicibus, Lenticula palustri, limo, sordibusque aquarum.

Ova pariunt plurima, quæ plerumque Gallinis supponuntur, & quibus pulli orti primum aluntur ab iis, à quibus exclusi fortique sunt, deinde eas (pulli matres) relinquunt & effugiunt, sequentes quam primum aquam quasi naturalem domum.

Anas omnibus volucribus domesticis calidior. Caro ejus humida & calida 2do recessu, excrementitia, crassarum partium & difficilis concoctionis. Melancholicum generat succum, & febres facile procreat: at multi alimentis; auct sperma, & coeundi libidinem excitat. Insuper vocem acutiorem & clariorem

reddit, flatum tollit, & torminosis in cibo prodest.

Sanguis recens aut siccus epotus, medetur omnium animalium venenatorum moribus; unde commodè antidotis miscetur. Sanat morsum viperarum.

Adeps calefacit, humectat, emollit, digerit, resolvit. Mordicationes interiores Corporis, & dolores maximè (Laterum etiam) sedat.

Mulcet adeps nervos, & sanguis viscera sistit.

Fimus morsui Animalium venenatorum imponitur.

Anas peregrina.

Anas Indica *Gesu.*

Anas Turcica

an Anas procerior Hispanæ insulæ *Columb.*

Gremde Endre/

Türkisch Endre/

Indianischer Endrach.

Colore & magnitudine à Nostratibus differt. Dimidio ferè major & gravior. Caput ei rubescit ut sanguis, & bona pars conjuncti Colli à postero-

uropygium, utrinq; ex nigro viridantes, ad cæruleum tendunt. Cauda brevis alba, ex sedecim pennis, versus nervum utrinq; nigricantibus, quarum mediæ quaternæ superiores nigræ recurvæ dorsū versus assurgunt in mascula.

Rostro fundum fodit, dum arenam & herbas ad cibum perscrutatur, unde ei nomen Estor Endte.

Avena, Hordeo & glandibus etiam in cibo fruitur.

Passim occurrit in Piscinis & lacustribus montosis.

*Anas fera 3. seu
major.*

Anas magna. Fabric.

Anas fera maxima,

Ein Rofs Endte/

Miers Endte/

Grosse Wilde Endte.

Rostrum ejus in medio nigrum, à lateribus lutescens; tergum in nigro flavicante maculosum. Venter reliquo Corpore dilutior. Alæ cinereæ, in quibus pennæ quædam lineis duabus transversis albæ, quædam insigni fulgore sic radiantes, ut aliter

in opaco, aliter in Sole gemmare videantur. Caput collumq; gemmantis viriditatis: Medium Collum circulus ambit albus, pars altera spadicei coloris est. Cauda in nigro viridans, quæ in femella tergo æqualis est. Pedes crocei.

Iisdem ut superiores degit locis.

*Anas fera 4. seu
juncæa.*

Anas graminea Fabric.

Ein Schmal Endte/

Schmil Endte/

Schmeltschen.

A cerro Graminis juncive genere angustis perpetuo foliis virente, & aquis stagnantibus innatante, in quo frequenter versatur, nomen accepit.

Cinerei est coloris. Rostro & pedibus nigris. Reliqua cum Anate majore jam descripta illi sunt similia.

*Anas fera 5. seu
media.*

Boorke

dio circulus albus. In alis mediis transverso situ color cæruleus est, paucis infra supraq; pennis candidis.

Pars Dorsi, caudam versus & in Caudæ principio, ex cæruleo ferè ad viridem ac nigrum inclinat. Inferior autem Caudæ pars pennis atrii vel Indici coloris conspicua est, ambientibus per medium fuscis, quarum aliquæ in acutam extenuantur. Venter ex albo cinereus & variè maculosus. Crura rubent.

Femella varia, sed cinerea, & nigris albisq; maculis distincta.

Nidum extruit juxta paludes, piscinas & flumina. Ova parit. 10. 12. 15. 16. quæ aliquando à gallinis incubantibus excluduntur, & tunc facile manscunt.

Hyberno tempore migrant ad loca tepidiora, flumina & lacus, qui frigore non congelantur.

Laqueis & retibus capiuntur: at prius Hordeo aut avena inescantur.

Estur assa vel elixa frustatim incisa, cum liqamine

nigro vel flavo ex aceto, additis Melle, Pipere, Zying. Caryophyllis, Cepis &c.

Duriorem habet carnem, nec mali saporis.

Anatem vivam ventre deplumato, in Colica malum ad se trahere, Abdomini appositam, experientia constat.

Anas fera 2. seu torquata major.

*Ein Stor Endre/
Sters Endre/
grosse Wild Endre/*

Priori pauló major existit. Longitudo dodrantum trj. & digitorum trj. latitudo ferè quinq;. Rostrum flavescit, apice extremo nigro. Pedes intensè crocei seu miniati. Caput cum medio Collo virret, quod circulus ambit candidus, reliqua parte infera Castanei coloris. Dorsum fuligineum. Latera utrinq; cum ventre mustelini coloris. Alæ superiores cum pennis majoribus fuscae seu cinereae sunt; mediae cæulae, utrinq; linea nigra & alba transversim ducta insigniuntur. Inferiores candidae sunt. Circa uropygium

Magnitudo ei mediocris
Anatis, Roſtro obſcurè cæ-
ruleo, Capite rubro, præter
maculam in fronte niveam.
Pectus Caſtanei coloris.
Dorſum fufcum. Venter al-
bet pedibus ſubrubentibus.

Rariùs viſitur.

*Anas fera 8. ſeu Erythro-
cephalos 1. ?*

Anas fera fuſca vel media,
id eſt, mediæ magnitudinis,
Geſa.

Ein Braun Endre/ ſil.
Braun Köpfliche Endre/
Kote Endre/
Mittel Endre/
Wilde graw Endre.

Magnitudine & figura ferè
ad urbanam accedit. Roſtrum
ei latum, tres digitos longum,
inferius omninò nigrum: ſu-
perior verò Roſtri pars antè
& retrò tantum nigricat, per
medium ex fuſco, vel ſubcæ-
ruleo albicans. Caput totum
& maxima Colli pars colore
ruſo vel Caſtaneo ſplendent
nitentq; ve: inferior verò Col-
li pars juxta Dorſum & Pe-
ctus undiq; nigricat, ut Dorſi
etiam finis & Cauda. Reliqua
Dorſi pars cum alis Muſteli-
num colorem refert, ut Mu-

res Pontici, ſeu varii dièti. In-
ſunt autem vario colore di-
ſtinctæ, ex albis nigrisq; line-
is cymatili ductu perqvàm
elegantès. Idem in ventre
color, ſed obſcurior. Interior
Alarum pars albis pennis con-
ſtat. Crurum color glaucus,
digiti quoq; Pedum glauci
vel ſubalbi; ſed nigris mem-
branis juncti. Oculorum cir-
culus rubet, pupilla nigra.

Feminæ Caput non rubet,
ſed maculas aliquas ſubfla-
vas habet.

Ante biennium plures ac-
cepi ex pago Gierſchdorff,
propè thermas Hirsbergenſes
ſito.

*Anas fera 9. ſeu Erythro-
cephalos 2.*

An Penelops, Ariſt.
Ein Brandt Endre/
Kott-Hals/
Kott Köpf.

A priori non multum dif-
fert. Longitudo ei ſpichamo-
rum ij. Caput, Collum & pe-
ctus rubent Hepatis colore.
Roſtrum fuſcum latum, Li-
nea fuſca à Collo ad Dor-
ſum porrigitur. Dorſum, Cau-
da & Alæ nigricant, quæ per
transverſum linea alba duo-

C c

rum

Boonke, Arist. Gsner.
Anas mediocris.
Ein Mittel Endte.

Longitudo dodrantum ij.
 & sesquialmi: latitudo ve-
 rō dodrantum iij.

Rostrum obscuré flavens,
 superius nigricat, ut & pedes,
 quorum digiti membrana ni-
 gra junguntur. Vertex ejus
 niger totus, media Alarum
 pars & circa uropygium sub
 cauda. Pectus albis, nigris,
 cinereis pennis variè macula-
 tur. Venter & Alæ interio-
 res albæ sunt. Dorsum fus-
 cum seu cinereum, Alarum
 superiores & majores pennæ
 cinereæ sunt, Mediæ partim
 rubent latericio, partim ni-
 gro, partim albo colore trans-
 versim distinguuntur.

Passim occurrit in palustri-
 bus, & in cibum recipitur, sa-
 poris non ingrati.

Anas fera 6. seu
cristata.

Anas media cristata,
Anas cyrrhata.
Ein Straus Endte/
Robel Endte.

Pauló major est media, fe-
 ré ejusdem cum majoris fe-
 mellæ magnitudinis. Colore

ornatur vario. Venter to-
 tus á Gula ad uropygium usq;
 candidus est. Dorsum cum
 splendore nigricat, cum ala-
 rum superiore parte quæ Dor-
 so vicina est. Remiges
 pennæ, cum Cauda quinque
 digitos longa, fuscæ sunt.
 Mediæ candore nitent, in-
 terius cinereæ totæ. Linea
 alba longiuscula Dorsum ab
 Alis separat. Caput totum,
 cum vertice cristato retror-
 sum reflexo, splendenti viri-
 ditate gemmat, macula u-
 rring; sub Oculis juxta ri-
 ctum lata candida. Rostrum
 digitos iij. longum, latiuscu-
 lum, serratum, nigrum. Ocu-
 lorum circuli crocei. Pedes
 flavent, digitis tunica fusca
 conjunctis, qui unguiculis
 donantur nigris.

Rarior hæc apud nos. An-
 no 1601, ad me missa est á
 nobili viro D. Daniele Gots-
 chio, quam in piscinis prope
 arcem Boberstein bombardæ
 globulo interfecerat.

Pingvis & in cibo grata.

Anas fera 7. seu macula
in fronte candida in.

signis.

Eine Blas Endte/
Plas Endte.

Magnitudo

Dorso strepera similis. Rostrum superius nigrum, ad latera dilute caruleum: in femella cinereum maculis nigris respersum. Remiges pennæ extremæ transversim sunt candidæ: in medio obseurè virides & caruleæ splendent, in imo quædam lutescunt. Pedes cum membranulis fusco colore visuntur.

Circa Bentenam in palustribus capta fuit.

Anas fera 13. seu minor 1.

φάρμαξ Eber. & Peuc.

κρίκις

Boscas minor,

Anas sylvestris minor.

Querquedula sylvest. Gesn.

quoniam querquero, id est frigido & hyemali tempore maximè apparent. Per hyemem enim in lacubus & fluviis, qui glacie non adstringuntur, degunt & commorantur.

En Reich Endelun } sil.
Reich Endel/
Reich Endelun/
Reich Endelun/

græ Endelun

Minor est mediocri Anatis, sed viduæ longitudo, Rostro nigro, latiusculo, inferius flavo. Caput rubrum seu Castaneæ potius colore, cum viridante ex caruleo utrinque longiuscula macula. Gula alba atris notatur punctis. Venter item albus lineis transversis cinereis variegatur. Alæ in caudis viridantes nigris, candidis rubentibusque transversim admixtis pennis. Dorsum fuscum. Latera sub alis ad caudam alba, lineis variis mixta arte picta. Cauda varia ex caruleo, viridante, fusco & cinereo coloribus permixta. Digtos Pedum fuscas membranæ connectunt nigra.

In femella minus insignè Caput, minus gula, Venter Anati magnæ feminae similis.

Vescitur Limacibus palustribus, vermiculis, herbis aquaticis earumque seminibus, dum rostro fundum & herbas nascentes perscrutatur.

rum digitorum latitudine intersectantur, Venter ad uropygium albicat maculis subflavis respersus. Alæ interiores albæ, latera ad Crura usque ex fusco lutescunt.

Anas fera 10. seu strepera.

Anas strepitum edens,

Ein Leiner/ Gese.

Schnarr Ende/

Schnatter Ende/

Schnerr Endtsin/ sil.

A vocis strepitu graviore, quem obvariam folliculi ossei in pectore hærentis conformationem, cui arteria aspera & pulmones junguntur, edic.

Rostrum ei nigrum, Collum leucophæum maculosum. Dorsum in cinereo flavet, sub alis quasi Perdicum pennæ. Alæ rubras, nigras, albas pennas permixtas habent. Venter supernè candidus. Cauda nigra, & in extremo cinerea. Pedes lutei, Dignos conjungunt membranæ nigre.

Anas fera 11. seu canora.

Anas fistularis, Fabric.

Ein Pfeiff Endtsin/ sil.

A sono acutiore, quem fistula modo emittit. Aeris meatus in Rostrum habet latiores. Magnitudo ei ferè Anatis mediocris. Rostrum colore Isatidis, circa ungrem ducto nigros quasi fila habet. Collum rubro nigroque variatum. Tergum partim plumbeum, partim rubris nigrisque pennis distinguitur, cum quo Alarum superior pars convenit, media maximaque alba est, ima cinerea.

In femella verò nec Rostrum nec Tergum, nec Alæ eodem sunt ornatu. Solus venter in utrisque candidus.

Gregatim volat.

Anas fera 12. seu Caudacuta.

Anas caudacuta, Fabric.

Ein Epies Ende/ sil.

Epieschwann.

Sic denominatur à cauda acuta. Utrique enim pennæ longiusculæ, sicuti in Hirundine domestica porriguntur. Capite Anati mediæ, Dorso

Magnam cum Quercu-
dula obtinet similitudinem.
Capitis rubore Mustelam seu
vulpem refert,

Anas fera 17. seu
minor 5. ?

Anas Muscaria Gesn. quod
Muscas super aquas volitan-
tes capiat.

Anas limosa.
Ein Mist Endle/
Stiegen Endle/
Mos Endle/
Mur Endle.

Color per totum Corpus
varius est, ex nigricante, cha-
ropo, albo & mustelino alicu-
bi mixtis. Pedes flavent
membranulis nigris, quibus
digiti coherent. Rostrum
latiusculum serratum coloris
flavescentis.

Cæno vescitur, & Muscas
caprat.

Anas latirostra.

Anas latirostra major, Gesn.

Anas platyryncha,

Anas Schellaria,

Clangula Fabric.

Ein Eßfel Endle/ sil.

Breitschnabel/

Breitschnäbliche Wild
Endle/

Schall Endle/

Schild Endle/ id est,
clypeata.

Magnitudo ei mediocri-
Anatis. Rostrum duplo ferè
latius, ungue corneo antero-
re & latiore parte donatum,
undiq; aculeis setarum instar
serratum; nigrum. Caput ad
medium Collum ex rubicun-
do fuscum, pennulis ex cæru-
leo viridantibus. Collum
dilutè cinereum maculosum.
Gulæ pars inferior alba. Ven-
ter spadicei coloris. Oculi lu-
teoli pupillam cingunt cæru-
leam. Alæ in superiore par-
te luteidis colore, sic dictis blatw:
in media albæ; postrema in
nigro viridantes visuntur.
Remiges pennæ seu majores,
ut & Dorsum & Cauda, (quæ
minor acuta) cinerea. Pedes
coloris Minii, lati, ungvicu-
lis fuscis. Femina cinerea
est.

Inter volandum alis crepi-
taculorum sonum repræsen-
tat.

Minus frequens ut cætera
Anates.

Anas longirostra ?

I.

Cc 3

Anas

Passim nota, & ætate in palustribus obvia, ubi & nidum parat, ac pullos excludit.

In cibum recipitur assa, nec improbi saporis.

*Anas fera 14. seu
minor 2.*

Anas Circia Fabric.

Querquedula fusca Gesn.

Ein Graue Endelin/

Birckelgen.

Magna ei cum priore similitudo. Alæ pennis gemmatibus carent, & venter magis maculosus.

*Anas fera 15. seu
minor 3.*

Querquedula varia Gesn.

Anas sylvestris minor,

Ein scheckicht Endelin/

sprenghicht Endre/

Kernel / Argentoratensis.

Longa est dodrantes ij. Coloris varii. Rostrum latiusculum Indici seu cornei coloris. Circa Caput rufa, sed punctis albis aspergitur. Vertex niger, Gula alba (nigram

ego deprehendi) ut pars etiam ventris superior. Duæ lineæ albæ longiusculæ ab Oculis retró ex latis in angustas tendunt. Dorsum fuscum ut & Cauda. Colli latera ad rufum colorem albis insigniuntur punctis. Alæ dilutæ cœruleæ superiores, transversis duabus lineis albis distinctæ, superiore latiuscula, angusta inferiore, quarum intervallum nigricat, ut & ima Alarum pars. Pectus subrufum, nigris maculis magnitudine figuraq; diversis, tanquam cymatili ductu (quibus & venter albicans variat) distinguitur

Crura fusca vel cinerea ferè, Digiti tunicis nigris conjuncti.

Gregatim volat.

Mirificè pingvescit, & Cibo utilis.

*Anas fera 16. seu
minor 4.*

Νετάρωνε

Anas parva mustelaris, Vulpanas.

Ein Buchs Endre/sil.

braunköpficht Endre.

Magnam

Crura retrorsum ut Mergus porrigit, quæ cum digitis, qui interjectis membranis obscurè rubris junguntur, Arantii colorem ementiuntur. Ungvici obscuri rectiores,

Vario pingitur colore. Caput enim totum cum cirrho Indicis longitudine, nigrum, præter Mentum & Tempora, quæ obscurè albescent, punctis nigris infinitis respersa, & maculam sub utroque oculo albam. Iris Minium colore repræsentat. Collum primum & latera ejus notis partim albidis, partim subrubentibus, partim nigris maculantur, superius fuscescit. Dorsum nigrum est. Alæ prope Dorsum nigre sunt, mox albæ, deinde iterum nigricant, jam rursus albæ lineis duabus latiusculis nigris transversim distinctæ, ad remiges usque apparent, quæ cum Cauda breviusculâ, remissius nigra cernuntur. Venter argenteo nitet candore. Alarum superior pars cinerea est, & maculæ supra eas ad latera ex nigro micant candidæ latiusculæ. Juxta latera sub alis & circa uropy-

gium ad finem Dorsi lineolis albidis & nigricantibus per intervalla cymatili specie pingitur.

Hepar bipartitum flavet, inter quod & Intestina, quæ circa finem, appendiculis duabus donantur.

Fel prassini coloris majus habet, Ventriculo crassiori præponitur sinus amplius longiusculus. Testes pincis nucleis similes, paulo crassiores.

Piscivora est. Inprimis perculis delectatur, quas integras deglutire & concoquere solet.

Abundat pingvedine multa eaque flava.

Caro in cibum venit, at saporis minus grati.

Anas longirostra

III.

Anas longirostra major.

Mergus niger major,

Mergus magnus.

Ein grosser Teucher/

Nähe/Nom.

Teuch/Endre/

Schwarzer Teucher.

Major est Anatæ domestica & longior, Rostro quàm prior longiore

Anas longirostra, Fabric.
Mergus mustelaris
Mergus Anatiformis
Anas cristata.

Ein Langschnäbel á rostro
Schlichte Endte á gemi-
tu.

Teucher/Nonn.
Wieselschen/
Weisse Tuck Endte.

Magnitudo ei mediocris
Anatis, Corpore longiore.
Rostrum obtinet ferratum,
longitudine digitorum fiji. s.
ungve corneo acuminatum,
ruboris miniati. Collum &
Pectoris initium notis fuscis
& candidis maculatur. Col-
lor Dorfi fuscus, præter Alas,
quarum majores pennæ ni-
græ, in secundo ordine paucae
candidæ. Candore Ventris
magnæ Anati femellæ simi-
lis. Cauda brevis fusca.
Pedes miniati membranulæ
luteæ digitos connectunt. In
vertice crista, quæ obscure
ruber,

Rarior apud nos. Ali-
quando tamen hyemis initio
in palustribus montosis capi-
tur.

Fruitur in cibo pisciculis,
perculis, quos sæpè integros

cum plurimis percarum la-
pillis in ventriculo aperto re-
peri.

Pingvissima evadit. Assa
in cibum recipitur boni sa-
poris.

Anas longirostra

I I.

Anas longirostra melano-
cephalos cirrhata,
Mergus major cristatus
μελανόκεφαλος.

Eine grosse Langschnäblich-
te / geschecfte Cirraus End-
te.

Major est Anate ferà tor-
quata, longa tres dodrantes
& digitos quatuor: lata, fe-
rè dodrantes quinque. Ro-
strum ei digiti medii longi-
tudine rectum, ferratum, un-
gve corneo in extremitate
donatum; Cujus Maxilla in-
ferior saturè coccineo rubo-
re tingitur, superior verò su-
perficietenus obscure rubet.
Rictus cum Lingva tenuiori,
gracili, asperiuscula, flavi-
cat. Dentès serrati retror-
sum flectuntur.

Crura

erant. Cauda brevis fusca. Rostrum rubrum, digitos *iii*. longum, serratum, ungve corneo donatum. Pedes rubebant.

Rarissimè occurrit. In Piscinis Ducatus Legnicensis capta fuit.

Anas longirostra

V I I.

Anas monialis, glacialis minor,

Mergulus varius.

Gescheeftes Endtsin/

Esster Endtsin/

Nomn Endtsin/

Eys Endtsin/

Niedersendisch Endtsin.

Paulo major est *Querquedula*, longitudine spithamorum duorum cum digitis toridem. Pedes digitiq; fusci, membrana nigra cohærent. Rostrum ei dentatum subcærulei coloris longiusculum, sensim acuminatum, apice obscurè rubente. Oculi circulus coloris miniati. Corpus univèrsum atro & niveo colore distinctum, & instar *Pice varium*. Pars juxta Rostrum & Oculos nigra est: in occipitio, maculæ longiusculæ utrinq; ex nigro virescunt, cirris retró exiguis can-

didis eminentibus. Dorsum totum nigrum, juxta uropygium, cum Cauda fuscescit. Alæ atris & albis aliquot spaciis distinguuntur. Remiges seu majores pennæ fusci sunt coloris. Venter totus cum Capite & collo nivis instar candicat. A Dorsi initio excurrit linea atra, utrinq; ad latera ventris, quæ tamen integrum circulum non absolunt. Latera sub aliscymatili ductu pinguntur.

Ventriculum habet crassiorem, cui sinus oblongus amplior præponitur. Fel adhæret Intestinis, quibus non procul ab exitu appendicula adnata visitur. Testiculi bini sunt candidi longiusculi, pinæ nucis excorticatæ figura.

Martio jam glacie diffuente, Boberum, & alios fluvios advolat, & instar *Mergi* pisciculos insequitur. Limo etiam cum lapillis in Cibo fruitur.

Pingvissima est, & Cibo utilis.

Anser domesticus.

Xip, á verbo *χαίρω* & *χαίρω* *ἰδιω*, ab oris hiatu & voracitate.

longiore sed crassiore, & dentato ac fusco, cui unguis simplex corneus acuminatus. Tota pars supina, Caput, dorsum, & alæ nigræ. Ventre candido.

Pedes lati breves, colore Minii.

Hæc in fluviis, soluta jam glacie Martio mense aliquando visitur, veluti in Bobero & alibi.

Anas longirostra

IIII.

Ein Fisch Treiber.

Brantam ferè æquat magnitudine, Vertice splendet atro, Collum album. Per Dorsum fusca est. Venter miniato instar Arantiarum nitet colore. Rostrum longum serratum cum unco, ut priores, habet, Pedes plani rubent.

Iisdem ut prior locis primo vere occurrit.

Piscium est voracissima,

Anas longirostra

V.

Anas glacialis major.

Mergus Rhenanus, *Gese*, Nonna seu monialis alba,

Eys Endre/

Nom Endre.

Ex genere Anatis longirostræ maxima. Colore partim albo, partim fusco aut cinereo. Rostrum nigrum cum parte juxta oculos. Collum pronum cum pectore & ventre candidi coloris, sed qui passim cinereis punctis aut maculis distingvatur, quæ quidem inferiore Ventris & laterû parte, cymatili ductu delectant intuentem. Crura circa ventrem prominent, digitis tunica junctis fuscis. Cauda nigra. Alæ Dorsumq; totum nigrum, & candidis spaciis vicissim distingvuntur.

Hyberno tempore in fluviis frigore non concretis degunt.

Anas longirostra

VI.

Anas varia, seu monialis maxima,

Eine grosse Gescheffe Endre.

Anatum omnium quas videre licuit maxima, Spithamas tj. s. longa. Tota nivei coloris, exceptis Capite, Collo, Dorso medio, & Alarum remigibus pennis, quæ nigra erant,

unde pulchrè rubescunt: at validum requirunt Ventriculum.

Χύσιον ἄσος, Anserinum Hepar sartilibus in immensum augeri potest; omnium Avium delicatissimum, humidum & grati saporis, facilis concoctionis, & optimi succi.

Sanguis Cibo utilis, Antidotis miscetur.

Testes in cibo ad sobolem procreandam juvare feruntur.

Lingva singulari proprietate Stranguriæ prodest.

Pedum tunica exterior siccata in pulvere, loca frigore ufta & exulcerata sanat, Agricolarum usu.

Adeps seu axungia *Γάνση σχιμας* / calidior est Suilla; humectat, emollit, digerit.

Plebecula eo, butyri loco, Cibos condire solet. Puera quædam in Bojemia maximè, butyro in cibis præferunt. Num rectè & commodè, penes Medicos judicium esto.

Maximè tenuium est partium, ob id mortuus in alto Corporum magis obtundit.

Recens ad Vulvæ vitia valet. Instillatus Auricularum infantilium dolores levat, omnes durities solvit. Rigor Cervicis perunctione velocissimè curatur.

Si aqua Aurem intraverit, præcipuum remedium Anserinus adeps.

Phlegmoni medetur, Ignibus sacris, Labiis fissis prodest.

Acopis, quæ lassitudines & fatigationes tollunt, & Malagmatis, additur.

Cum Iride nostrate pulvis permixtus, testæ nucis Juglandis inditus & umbilico appositus, Alvum solvit Infantibus.

Ova Anserina,

Χύσινα ὄα,

Γάνση ὄγερ.

Crassioris sunt essentia, & ægrè digeruntur, gravem habent odorem, & fastidium pariunt. Mali succi, A pauperibus in cibum solummodò fixa recipiuntur.

Xivæ
Ganza *Veteribus.*

Cine Gans/
Same Gans.

Xluid ng Pullus Anseris,

Ein Junge Gans/ Gân-
selm.

Mas privatim,

Ein Ganser/ Ganserich.

Avis domestica Rusticis
& Villicis nota, Anate ma-
jor, Rostro & Pedibus ru-
bentibus, Coloris albi, cine-
rei, nigricantis, varii.

Gula ei tota ampla & lata
est. Appendices quasdam
paucas habet, infra quâ desi-
nit Intestinum.

Non solum terra conten-
tus est, sed etiam aquam re-
quirit, natura vorax, & ven-
triculo calidissimo. Herbis
riguis, frigidis & humidis ci-
bariis delectatur.

Saginaturs radicibus, Rapo,
Carotta, Avena. Non ma-
gnam curam poscit, ob id Ru-
sticis gratus.

Coëunt Anseres in aqua. A
coitu sese aquis ingurgitant.
Tempus aptissimum est bru-

ma ad pariendum & incuban-
dum, à Calend. Martii usq;
ad Solstitium æstivum. Pa-
riunt Ova 8. 12. 15. supponun-
tur novem, Gallinis *11.* aut
quinq;. Incubant triginta
diebus.

Utiles existunt multis no-
minibus, pluma nimirum, car-
ne, adipe & stercore.

Caro excrementitia est, &
concoctu difficilis, nec adeo
probi succi. Calidæ & hu-
midæ naturæ, minus calidæ
quàm Anatum, facile febres
procreans.

Variis modis à nostratibus
Coquis apparantur; vel enim
in veru assantur: vel in olla
additis Cepis friguntur: vel
superfuso liquamine acido
nigro ex aceto pipere, cepis,
Zingib, caryophyll. elixan-
tur.

Præstant Juniores, & qui-
dem hyeme, avenâ nutriti.
Veteres Hæmorrhoidibus af-
fectis nocent.

Agricolæ deplumatos &
purgatos, per medium disse-
ctos saliant, & fumo exiccant,
unde

toti cum membranis ex totis rubent. Color Capitis Colliq; fuscus, suprà magis nigricans, & nonnihil rufi habens, inferiùs plus cinerei. Venter totus, præter inferiorem partem, uropygium & alas versus, quæ pennis constat albissimis, cinereus. Dorsum & Alæ nigricant, admixto obscuro rubore, præsertim in minoribus & superioribus pennis. Margines in nonnullis mediis maximè albicant, in aliis cinerei. Majores pennæ obscurè cæuleæ, Cauda brevis ex rufo fusca, apicibus rubentibus.

Coëunt post hyemale solstitium, dein initio veris pariunt Ova ad summum quindecim.

Ad lacus & piscinas majores frequens. Hyemis initio segetes virides depopulantur, ubi & retibus capiuntur,

Caro ejus dura est, nigricans & difficilis concoctio-nis. Juniores meliores, si, priusquam coquantur, aqua calida immersi fuerint, nec ingrati saporis.

Lingva assata Calculosis commendatur.

Fimus Lethargicos, & utero suffocatas reficit.

Anseres indomiti maximè volaces sunt, Aëris alta petunt, volantqve extento Collo, ut Grues, ordine literato. Vix à volatu cessant, nisi necessitate cibi. Silentés migrant, nisi turbatus sit ordo: tunc enim clamant.

Anser Grandinis.

Anser nivis.

Anser hybernus.

Ein SchneeGans/

HagelGans.

Totus albus est, præter Alarum extremas quatuor vel quinque remiges pennas, quæ nigrae sunt.

Aestate nuspiam in conspectum veniunt. Hyeme ingruente sublimi volatu gregatim migrant.

Anser Arboreus.

Gefü.

Anser Arborum.

Anas arborea.

D d 3

Ein

Villicæ feminae Anseres, Vere & Autumno secundum femora deplumant, mollioresq; plumas avellunt, ex quibus Culcitræ, Cervicalia, & totos Lectos, ut mollius cubemus, parant. Pennæ majores & duræ Alarum, Scholasticis ad scripturam inserviunt, Schreibfedern/ Calami scriptorii.

Plebs superstitionis plena in festo Martini, cum pro more Gentis Anserem assum apponit, ex osse Dorsi, quod vocant das Rücken / hyemem futuram præfagit. Si enim candidius sit, asperiores & graviores: sin vero fuscum subcæruleum, aut nigredine maculisqve infectum fuerit, mitiorem ac molliorem Hyemem fore annunciat: idqve vel prima vel ultima sui parte.

Lætamen, s. sterces Anserinum omnibus satis inimicum; potu tussis mitigat.

Anser nocturnas excubias celebrat. Horas enim noctis fures clangore prodit. Proprium ejus gingrire Schnatzen.

Anser quadrupes.

Anser monstrosus.

Eine vierfüßige Gans.

Memini, dum puer essem, natum Anserem pedibus quatuor, binis anterioribus, & totidem posticis, in pago Mülseiffen, non procul ab arce Greiffenstein: sed brevis fuit vitæ.

Ex omnibus Avibus frequentiora sunt in Anseribus monstra, ob stoliditatem & nimium humorem: idèqve garrulum præ omnibus animal est.

Anser ferus.

Χλωδὸ μινκὸς ὁ ἀγροῦ.

Anser sylvestris, immanisvetus,

Anser cinereus major,
Albert.

Eine Wilde Gans.

Grawe Gans.

Minor est domesticus, cui ferè similis. Longus dodrantes circiter iiii. latus octo. Rostrum nigrum, utrinq; per medium croceum, apice atro splendente. Crura pedesq; toti

Pondus erat ℥ . ℥ ij. Longitudo ab extremo Rostro ad Caudam ultimam Spithamarum ℥ ij. Latitudo expansis alis spithamarum novem.

Rostrum ei hamatum seu aduncum, coloris cornei ad Indicem inclinantis. Membrana, quæ à fronte ultra Nares protensa est, nec freni, seu rictus luteæ sunt.

Color totius Corporis, Dorsi, Colli, Alarum, ex fusco ferrugineus seu castaneus, maculis sparsim intercurrentibus albidis, paucis dorso, pluribus ventre, radicibus ubiq; albis.

Venter & Cauda circa uropygium obscure albicant.

Rectrices Alarum pennæ, Caudaque extrema nigra. Circa Caput & Collum ex fusco flavescent. Crura ad digitos ferè usq; plumosa ferruginea, punctis albidis respersa.

Singulos digitos tabellæ quaternæ semicirculares extremos integunt, excepto maximo anteriore, quem tres tantum annuli investiunt, colore & magnitudine Tritici

Indici. Cætera squamulæ cooperiunt, ad granorum Milii majorem & paulo minorem magnitudinem.

Ungues adunci, nigri, quorum posticus quinque digitos in circumferentia longus, anterior quatuor; laterales breviores sunt.

Oculi maximi, quasi immerfi profunda cavitate latent, superciliorum regione eminente, ad modum instar tecti prominentis, quos tunica quædam crassa, ab infra sursum exporrecta, inter nictandum cooperit, $\pi\epsilon\iota\sigma\phi\text{-}\delta\acute{\alpha}\lambda\mu\omicron\upsilon$ dicta, charopi, quibus in diluto virore splendor igneus intermicat, pupillæ saturi nigroris.

Humor vitreus luteo Topazii colore refulget; Crystallinus verò Adamantem fulgore seu luciditate repræsentat, satis magnus, sessilis & apprimè solidus.

Gula seu Oesophagus, cum ad sex digitorum spacium descenderit, in insignè quasi ventrem, (Ingluviem vocant) membranofum dilatatur, qui inflatus, Aquæ ℥ . ij. ferè erat capax.

Em BaumGans/ 2

BaumEndite.

Fero Anser multo minor, est Anatis magnitudine, Rostrum ei nigrum, qui Color etiam Capitis est, sed cum splendore item Colli proni, Dorsi, Caudæ, Alarum.

Circa Oculos, & Gulâ torâ sive Collo supino albicat, ubi & maculis quibusdâ cinereis aut fuscis notatur, quæ in Pectore fusco magis nigricant, In ventre tum albæ tum nigræ apparent.

Pedes lati, coloris fusci.

Nidificat in arboribus cavis, in nidis Cornicum & Ciconiarum. Ova parit 13. 14. flaventia.

Anserum ferorum more volat.

Caro infravior est.

Aquila regalis.

Αἰτὴς γυναικὸς Arist. παρὰ τὸ δῖον, id est rapior imperio, & concitus feror: sive, ut alius placet, imperium fa-

cio, quod in ceteras Aves imperium habere videatur.

Χρυσῆς τοῦ,

Vlyff Aldrovand.

Aquila quasi acuta, ab acutè videndo; vel ab aquilo colore, id est, fusco & nigro.

Aquila aurea seu fulva.

Aquila germana, nobilis, vera.

Em Adser/

Adser/ quasi

Adel Ahr.

Ορνέων βασιλεύς, Omnium Avium vivacissima ac solertissima, Regis imaginem representat, nec formosa nec canora, nec esculenta, sed carnivora, rapax, prædatrix, populatrix, solitaria, invisa omnibus, omnium pestis.

Aquilam veram & genuinam, plumbeo globulo tractam, mihi communicavit nobilis Dominus Abrahamus à Lest in Langenau, cujus sceleton & pellem cum alijs adhuc reservo. Anno 1600. 22. Decembris.

Pondus

li Dom. Nicolao Zedlitz in Schildau, quem servitor ejus bombardæ globulo, dum in Bobero pisces venaretur, interfecerat. Miræ pingvedinis Avis, quæ tota piscosum odorem spirabat.

Longa erat spithamas *iii*. lata alis extensis spitham. *vii* & palmi unius. Corpore major Milvo. Rostrum aqvilinum pauló minus.

Crura pollice crassiora breviora, squamosa; pedes hamati & coloris carulei, digitis quatuor per superna ad dimidiam longitudinem etiam squamosis, ad reliquam incis, per inferna asperis, tenacitatis causa, & his tam validis, ut flexos vix ulla vi distendas. Hi firmantur ungibus nigris, acutis maximis Aquilæ ferè. Vertex Capitis illi erat albus, fuscis lineis longiusculis distinctus. Colore per summam fuligineo, per ima albo, Gutture maculis notato rufis, ut & pectore, Venter purè candidus. Oculi in medio nigri, in ambitu aurei, retro quos macula oblonga nigra: Alæ fusce præter tres extremas majores pennas quæ nigricant, & Cauda, (quæ lata dodrantem

& sex digitos longa) sed dilutius, cujus pennæ ex latere interno maculis latiusculis candidis insigniuntur, veluti & majores Alarum pennæ, sed obscurioribus. Cervix ei crassa & magna.

Haliæti genus suum non habent, sed ex diverso Aquilarum coitu nascuntur *Plin. lib. 10. cap. 3.*

Non solum circa Mare moratur, verum etiam ad flumina & stagna Silesiæ nostræ degit, & Arboribus insidens Piscibus insidiatur, quas clarissima Oculorum acie in vitreis ac profundis undis conspectos, ex alto sese librans, & in profundum aquarum se præcipitans, aqvis pectore ruptis rapit.

Caro ejus cinerea ad nigredinem vergens, fibrosa, & dura, Cibo interdicta.

Axungia flavet mirè calida, tenuium partium.

Adipem, (ut ferunt) in Cauda preciosum reconditum habet, quem dum pendens in aëre piscibus exitium machinatur, guttatim supra pisces in aquam demittit, cujus vi Pisces attoniti quasi & torpescens vertuntur supini: super quos mox recta

E c sese

Ab hujus exitu ad orificium Ventriculi, ad palmum & medium Oesophagi, portio producitur primò quidem angustior, dein paulatim dilatata, post ultimam ingluviem membranofior ac candidior, ut prope Ventriculum carnosissima rota ac rubicundior. Ventriculus parvus duos digitos latus crassus, cujus interior tunica rugis plena (Pulpa continet candidam æquale pinguedinis instar) Hunc amplexatur lobis duobus Hepar rubicundum, cujus cavæ parti vesicula inhæret olivæ magnitudine, succo felleo porracei seu prassini coloris turgens. Testiculus utrinque unus lumbis adhæret oblongus, Phaseoli vulgaris magnitudine.

Proprium ejus clangere & plangere.

Lepusculos, Anseres & alias Aves capit, ut non verè Rex, sed tyrannus videatur, Vitæ est longissimæ.

Hæc quam secui pingvissima erat, nec ferinum, ut cæteræ aves rapaces, olebat.

Pingvedo candida, omnium Avium calidissima; hu-

meatantis, resolventis & digerentis naturæ.

Articulis resolutis, stupentibus, rigidis, convulsis & luxatis commodissimè illinitur, durities & nodos à frigore concretos dissipat, à me factò sæpius experimento. Oculorum nebulas discutit, & incipienti suffusioni occurrit.

Fel amarissimum, cum acrimonia calidum. Melle inunctum, visum recreat, Oculosque reddit acutissimos. Illitum, veneno Serpentum & Viperarum medetur.

Pellis cum plumis Abdomini imposita, Colicos juvat, & concoctionem promovet.

Aquila biceps, Signum Imperii Romani, postquam in orientale & occidentale dividi cepit.

Aquila marina.

Αλκιον Aristotle.

Aquila Piscium, Aquilæ s. genus Aristotle.

Corvus piscator,

Ein Fisch Adler /

Fisch Ahr / sil. Ein Ahr /

Falcke.

Meer Adler.

Hanc nuper accepi à nobili Dom,

Crura non admodum alta, lineis secundum latitudinem ex obscuro ferrugineis distincta, tota propemodum plumulis cinereis operiuntur, præter lineam posticam, à digitis ad femoris initium, quæ cum digitis quaternis exquisitè lutea, tabellis ternis quaternis, ad ungues latiusculis, reliquis Milij instar minutis. obtegatur. Ungues toti nigerrimi, adunci, acutissimi. Lingua crassior, latiuscula. Testes ad Lumbos bini, Pisi Italici magnitudine. Ventriculus crassior, parvus, cui gula ampla præponitur, inter Hepar bipartitum & Intestinum hæret, bilis viridis vesiculâ conclusus.

Colit sylvas & montes. Hyeme apud nos maximè apparet.

Audacissima est, omnis generis Aves, Columbas, Monedulas, Cornices & Lepusculos sectatur, secundum illud:

Major in exiguo regnabit corpore virtus,

Pingvedo, quâ ubundat, articularis affectibus commodè illinitur,

Pellis, detractis pennis majusculis, apparatus frigidiori Ventriculo utilis. Investunt enim eam per universum corpus plumulæ, velut albiissima lanugo.

Capta est aliquando reticulis Columbæ alligata, quavis sit astutissima.

Aquila nevia.

Μέγθυρος, Aristot.

Morphno congener.

μεγάλος,

Κλέμεν,

Νητοφόνος.

Ein Köstlicher Meuse
Ahr.

Magnitudine æquat Gallinam domesticam, longitudo ei spithamarum duarum cum dimidia. Latitudo alis extensis spithamarum quinque & digitorum trium. Rostrum aduncum nigro caruleum, digitos duos longum, deorsum rectâ propemodum tendens, membranula Capiti conjunctû lutea, tunica, quæ

sese præcipitem dejicit instar jaculi, & eos pedibus arripit.

Felle, Melle Attico permixto, inunguntur nubeculæ & caligationes & suffusiones Oculorum.

Aquila nigra.

Μελαναις ἴδης, *Aristot.*

Αἰῖδος λαγωφόνος, *Aristot.*

λαγωθήσας,

Melanaetus, *Ulyß. Aldr.*

Aquilæ, 3. genus, *Aristot.*

Aquila pulla, fulva, Valeria, Leporaria.

Ein schwarzer Adeler/
Schwarzer Ahr/ *sil.*

Hasen Geyer. Hasen Ahr.

Minor est reliquis, magnitudine ferè Gallinæ decumanæ, longitudine trium spithamarum, latitudine spithamarum vj. Rostrum ei aquilinum admodum aduncum, extremo nigro, quantum hami recurvum est, cætera corneo colore subcæruleo. Supra Narium foramina, rostri initium membrana quædam flavæ transversim obvestit: freni seu rictus oræ ubiq; luteæ.

Oculi pupilla nigra, Iris charopa, & ex luteo nonnihil rufescit.

Caput ei magnum, crassum, sic & Collum.

Vertex ac Cervix colore obscurè ferrugineo tinguntur, relucens passim albicantibus notulis.

Dorsum superius totum ex obscuro nigrum, seu fumati coloris.

Alæ ad ultimam caudam ferè exporriguntur, quarum pennæ majusculæ transversim nigris maculis colorantur, Remiges purè nigrae, superiores minores flavicant.

Cauda spithamalis longitudinis, alba lineis ad extremum latis transversis alternatim exornatur.

Inter Oculos & Rostri initium utrinq; pili rigent nigri.

Sub mento plumulae horridæ nigrae, instar barbulae extant.

Palpebrae inferiores candidæ mollissimis plumulis, quasi lanugine intertæ.

Pectus latiusculum ex flavedine albicat, maculis nigris latiusculis distinctum.

Venter totus niger, sub alis item & supra femora.

Crura

lis & corneis, & membrana quadum tenui ad in ferio rem mandibulam connexa. Inferior mandibula instar canaliscavata, oris sublati palatum utrinque subit, ejusque marginibus includitur, quod medio rimam quandam exhibet, per quam pituita est Capite destillat. In Mento oblonga & angusta plumæ ad arunci speciem prominent: quin & inter Oculos & nares utrinque plumulae tenues villorum instar rigent. Color totius Corporis subalbus, fuscus, ferrugineus, albis maculis respersus. Venter albidus maculis latiusculis ferrugineis notatur. Remiges pennæ ex toto fusca. Cauda ex nigro & albo maculatur. Pennæ ea parte, quæ intro spectat, albescunt; quæ extra fusca sunt, mediae duæ promiscue notis albis conspersæ majore ex parte fusca sunt, in extremo omnes nigrae; quæ his ab extremo Dorso incumbunt ferè totæ albicant, paucos tamen nigro respersæ, & nisi quod extrema nigrescent. Femora & Crura fuscis plumulis oblongis, aliquando fulvescentibus seu locius ferrugineis, ad medium

usque obteguntur. Infima tibi arum pars quæ plumis destituta est, una cum pedibus intenso luteo tincta est, & squamulis rotundis inæqualibus majore ex parte prædita. Digitos superiores tabellæ semicirculares ut in Chrysaeto, vestiunt. Ungues nigerrimi splendentes ad amussim semicirculum explent.

Non minorum Animalium solummodò, ut Anserum, Anatum, Lepusculorum; sed etiam majorum, veluti Capreolorum, Hinnulorum venatu vivit. Quinetiam Piscibus victitare deprehensus est, cum plerumque circa palustria degat, veluti in baronatu Trachebergensi.

Integram aridam habeo à nobili Heinrico Geelhorn, quam in montanis circa Sydnicium bombarda interfecerat.

Ossifragæ Aquilæ venter arefactus & potus, iis qui cibos non faciunt, utilissimus prædicatur, & calculos cum lotio pellere creditur: unde contra Calculos & alias difficultates Vesicæ commendatur.

Intestini pars extrema siccata, reposita & ventri alligata

rota lanugine candida integitur; oculos integentis ora exterior flavet. Color totius corporis obscuré ferrugineus est, præter maculam in prona parte albam, qvæ pectus veluti Zona adornatur. Mentum obscuré albet. Alarum remiges pennæ extremæ fuscæ, omnes transversim obscuris maculis tinguntur. Interiores autem pennæ albicant. Pupillam cæruleam subnigricantem circulus ambit hæticus. Cauda similis cum Corpore coloris, ex duodecim pennis spithamæ unius & digitorum trium maculis latiusculis obscuris seu fuscis transversim insignitur.

Sub Uropygio albicat, & collum primum maculis longiusculis ceu lineis respergitur. Crura spithamam feré longi: femora plumosa, ultra mediam tibiā, qvæ crocea, ut & digiti, tabellis seu annulis luteis infecti, ungibus nigris acutissimis.

Mures ut gratum cibum devorare solet. Aviculas etiam, Anates & Columbas venatur.

Hanc vivam anno 1602. Decembri mense captam nobilis. Dominus Daniel Gut-

schius ad me misit.

Rariùs in hisce montibus occurrit.

Aquila Ossifraga.

Φῆνις ὡσαύτ' τὸ φέναν.

Φηνὴ Arist.

Ossifraga Ulyss. Aldrov.

Harpe Oppian.

Aquila barbata Plin.

Sanguinalis Massur.

Ein Weinbrecher/

Stast/sil.

grosser HasenÄhr.

Aquila omnium maxima. Cujus longitudo ab extremo rostro ad ultimam caudam quinq; feré dodrantum: alis veró extensis spithamas undecim lata. Rostrum ei aduncum admodum, adeó ut uncus solus pollicem adæquet: totum palmum longum, subnigrum & ex corneo colore fuscum, nonnihil ad subcæruleum obscurum accedens. Initium membrana quædam lutea ultra Narium foramina protensa invenit, qvæ finibus suis seu marginibus S. literam exprimit. Rectus palmum & digitos duos longus est. Lingva longiuscula lato apice, utrinq; hamatis appendicibus, duriusculis &

Tantalus.

Ein Reiger/Reiber/
Reger/sil.
Reigel/Herrgans.

Vox ejus est κλειζεν clangere.

Ardea subcærulea.

πέρδις Arist.
Ardea pella, pulla,
cinerea,

Ein Aschensarbener Reger/
blauer Reger/sil.
grauer Reigel.

Longitudo á pedibus ad Rostrum extremum cubitorum duorum. Latitudo expansis alis Cubitorum trium, Colore dilutè cæruleo. Vertex Capitis & Alæ superiores obscuriùs cæruleæ. In Collo & Ventre juxta uropygium albicat, Collum ei longum. Rostrum acutum septem digitorum, fuscum superius, inferné flavet. Pedes spithamæ longitudine ex fusco cærulei, digitis fissi, quorum exteriores duo utrinq; tunica modicè junguntur, ungribus

nigris splendentibus, medio utroq; falcis instar ferrato, quò Pisciculos facilius apprehendere possit. Mas in vertice Capitis pennas ferè do-drantales subcæruleas, ternas ut plurimùm, rariùs plures retrò extensas conditas habet, quas partus tempore abjicit, magni valoris. Reger Se-deru.

Victum quærit ad fluvios & piscinas, ubi pisciculos non sine desiderio adnatantes devorat. Quidam enim pro certo asserunt, Ardeas hac vi pollere, ut ad pedem, si in aquam imposuerit, tanquam ad illicium quoddam seu ad escam frequentes Pisces adnatis; quibus ultrò accurrentibus & devoratis famem solentur.

In densis sylvis, non procul á ripis fluminum aut piscinis, super arbores altas, gregatim nidificat, veluti ad Viadrum, Bartham, olim satis frequenter in Abietibus altissimis, in sylva densa pagi Meiwalde extra Hirsbergam nidificabant; quæ etiamnum hodie ab Ardeis nomen retinet, der Reger Wald.

Coëunt

ta Intestinatorum dolores miré sanat.

Pedibus Nobiles quidam utuntur, ut iis imponant candelabra.

Insignis in hoc relucet pietas, non modò erga suam proplem, sed & alienam (veruntamen Aquilarum tantum) quæ ab iis excludi nequit, quam ejectionem excipit, & cum suis educat, conscia cognationis, quæ ipsi cum illis intercedit. Quo ipso insigni paterni affectus officio, reliquas omnes, quotquot sunt, Aquilas longè superat.

Actites.

Actitis
Aquilinus lapis.
Lapis Aquilæ,
Ein Adlerstein/
Slapperstein/

Lapis est prægnans, cortice duro rotundus, ut galla concavus, alium in se lapidem continens.

Plinius quatuor ejus recenset genera, hodie plura observantur magnitudine, forma

colore differentia, quorum aliquot genera inter mineralia reservo.

Quidam in Aquilarum nidis reperiri arbitrantur: hodie passim in Montium & saxorum commissuris gignitur.

Aetites vi pollet exiccandi, adstringendi: sedat inflammationes Mammarum & Testium. Caduco Morbo correptis medela egregia.

Phylacterium est prægnantibus. Partus continet sinistro brachio adalligatus. Femori si suspendatur, adjuvare feminas parturientes, ut sine doloribus pariant, feminarum pervasio. Sed de his inter Fossilia.

Ardea.

Ἐρδία ab ἔρξ id est, sangvis & ἰδρῶν quod est sudare. ὅτι ἔρξ ἰδρῶν quod sanguinem sudet.

Ardea quasi ardua, quod altè volat.

Ἀρδεόλη
Ardeola

Tantalus

Rarius occurrit. Pascitur paludibus lacu, campis & pratis.

Ardea rubra.

Ardeola littoralis.

Ein rodtter Reger / Sand-
Reger sil.

Magnitudine est Cornicis, Roſtro fuſco ſiſ. digitos longo. Pedes phæopæi, digitis ſiſſis. Caput acutum parvum, Collum longum. Color Dorſi rubicundus, Ventre obſcuré candido. Alæ ad cæruleum vergunt, remigibus pen- nis nigris. Per medium Col- lum & pectus linea candida, digitum ſeré lata, á Mento Ventrem verſus excurrit. O- culi ſlavent.

In arboribus altis nidificat, piſciculis & omnis generis pa- luſtribus inſectis veſcitur.

Caro ejus ſerina, ingrata & cibo inutilis.

Ardea ſtellaris.

Αετλας ἰσώτιος Αριſτ.

Okv

Ardea paluſtris vel Arun-
dinum.

Ardea ſtellaris, Piger co-
gnominatus.

Bocaurus

Aſinus

Taurus qvód Boum mugi-
tus imitetur.

Ein Moos Reigel /

Kohr Reigel /

Moos Dchſe /

Moos Ruh /

Kohr Trumm /

Kohr Drummel / sil.

Ab arundinibus & tuba,
qvód inter arundines degere,
& tuba ſonum reddere ſole-
at.

Corpus ei tenue, tanqvám
pulli gallinacei ſeré. Alæ ut
gallinarum.

Color, per totum Corpus,
varius, ſubſlavus nigris macu-
lis ſplendentibus denſiſſimé
reſperſum. Vertex Capitis ni-
ger. Alæ colore lateritio &
nigro punctatim diſtingvun-
tur. Roſtrum fuſcum, acutum,
longum. Crura longiſſima
ex viridi lutea. Ungves ad-
unci, longi, maximé qvi Cal-
cis vicem gerit longitudine
ſeſquiunciam ſuperat. Cau-
da breviſſima. Collum lon-
gum miré pluſoſum obinet,
qvód contrahere & exten-
dere ſolet. Irritata miré in-
flatur ac intumeſcit, roſtroq;
ſe munit,

F f

Agré

Coëunt cruribus super dorsum feminae flexis, ita ut pedes Maris ad caput feminae sint, & genua versus excrementi sedem super Dorsum: & tunc motu alarum se sustinens, locum conceptionis feminae contingit, ac semen infundit. *Albertus.*

Nonnulli Ardeam in cibum recipiunt. Caro piscosum sapit, foetida & insalubris. Pulli præferuntur. Nocet iis, quibus hæmorrhoides fluunt.

Axungia semper prostat venalis in officinis nostris Pharmaceuticis. Illita podagricos lenit dolores, cum axungia Coturnicis, Oculorum nebulas discutit, & visum clarificat.

Instillatur Auribus malè audientibus.

Piscatores hic frequenter utuntur ad inescandos pisces.

Illicium Piscium.

℞. farinæ Hordei.

Carn. Cancrōrum ex chelis & caudis.

Placentæ Lini expresso oleo an. P. j.

Vitell. Ovi nu. iij.

Pingved. Ardeæ.

Ol. Laurini an vnc. iij.

Petrolei.

Camphoræ an. drach. 2.

Croci Scrup. j. fiat mixtura, quæ inunguntur hami piscatorum. Mirè alliciuntur Pisces.

Ardea nigra.

Ardea *μελαχρονάτος.*

Ardea pulla.

Ein schwarzer Neger.

Æqualis est Cæreuleæ magnitudine. Tota nigra, præter Alas superiores, quæ cæreuleæ visuntur.

In pago Güssmanskirch territorii Hirsbergensis capta fuit.

Ardea candida.

Εἰς δὲ λευκὴς

λευκὴς δὲ Arist.

Ardea,

Albardeola.

Ein Weißer Neger/

Weißer Negerl.

Minor est subcæreulea, rostro lariusculo, recto, coloris pulchri. Tota candida est. Alæ superiores paululum ad cæreuleum inclinant.

Cumulum pennarum, ut cæteræ, in capite gerit.

Rarius

aliqquando plures Mari nascuntur, quas dum verno tempore pariunt, abicere solet.

Magno veneunt precio. Iuvenes nobiles his pileos suos exornant.

Joct sedern.

Nidificat gregatim udis locis ad Viadrum, prope Steinam & Dubinum, nec non ad Plessoviam arcem Generosi Dn. Baronis ABRAHAM I. Promnitz. In Alnis aliisq; arboribus, & fruticibus densis, cum Cornicibus nigris similem nidum construit. Ova tria vel quatuor parit. Vox ei Ka, Ka, Ka.

Pisciculis pascitur, Ranunculis, Gryllis &c. Interdiu latet, vesperi & noctu absorta voce molesta. Primæ omnium avolant, Verno tempore cum Ciconiis adventant.

In cibo à nonnullis Pulli laudantur, & in deliciis habentur; at succi minus probi.

Ob pennas, quæ Capiti innascuntur, gratæ sunt, alias inutiles.

Inde proverbium apud Silesios natum credo: Du

bist ein loser Joct. in hominem levem, inutilem, vix tennispennis dignum, Von dem nicht mehr als drey gutte Se-derlin kommen.

Atricapilla.

Μελανοκέφαλος, Aristot.

Μελανοκόρυφος

Συκαλῖς, Græc.

Καζογσίτσα.

Ficedula, Bellon. Gesn. & Vhs. Ald.

Passer fuscus gramineus.

Ein Mûnchsin / sil. idest. Parvus Monachus.

Schwarzkopff / Graspas.

Avis ex Currucarum genere; ei similima, Passere paulò minor, vertice nigerri-
mo. Supina pars tota cinerea seu fusca, Collo dilute caeruleo & Ventre albicante, podice subflavo. Rostrum mediocriter, in extremitate nonnihil recurvum, supernè nigrum, inferiùs cornei coloris. Pedes glauci: ungviculis fuscis. Carer summæ Lingvæ acumine. Canora est.

Aegrè evolat, nisi prius
salierit.

In palustribus degit, & a-
rundinetis passim occurrit :
solitudines amat.

Vescitur Ranis, Pisciculis,
Serpentibus. Autumni fine
sylvas adit, & mutes captat,
qvos integros devorat.

Rostro longo in aquas im-
misso sonitum ciet Tauri vel
Asini, qui ad dimidium ferè
milliare exauditur : idqve
pluviae prognosticum est.

Nidum intertextit Arundi-
ninibus.

Ova parit quatuor vel
quinque, Majo, Junio & Julio.
Exclusos pullos mater sub al-
lis fovet.

Sanguis Articulorum affe-
ctibus singulare remedium.

Autumno valde pingvescit.

Pinguedo calefacit, lenit,
mollit, scabiem sanat.

Ardea varia.

Νοκτιόγαξ. *Gesn.*

Corvus nocturnus, *Agric.*

Caprimulgus, *Turneri.*

Corvus sylvaticus.

Albardeola.

Ein Dumbler Neger/
Schild Neger.

Foeker/Foeker. sil.

Nachtram/

NachtHabe.

Avis est Piscivora ex Arde-
arum genere, sed minor, ma-
gnitudine Gallinae, longitu-
dine trium dodrantum & se-
mis.

Color Gulæ, Colli, Pecto-
ris candidus, Ventris verò, u-
ropygium versus & Crura ex
albedine flavescent.

Alæ superiores & Cauda
dilutè carulea seu cinerea.

Dorsum cum vertice Ca-
pitis ex virenti nigredine
nitet.

Rostrum obscurè ruber,
quatuor digitos longum.

Oris hiatus maximus.

Crura oblonga nigricant
cum rubedine, digitis fissis
modicè pellicula annexis, un-
guibus aduncis, acutissimis,
nigris, inter quos medius ex
altera parte denticulatus est.

In vertice retrorsum Pen-
næ oblongæ nivei coloris do-
drantales tres ut plurimum,
aliquando

Aureola si spectetur, Ictericam sanari tradunt, & avem emori.

Aurivittis.

Χρυσομύτης *Peuc.*

Fringilla montana femina
Eid.

Fringilla aurea.

Ein Queck/

Quecker/sil. á voce.

*Goldfincke/Quetschfincke/
Laubfincke/*

Magnitudo ei Fringillæ, quam alis & Dorso repræsentat. Rostrum acutum flavum, anterius nigrum. Pedes subflavi. Caput & Dorsum supinum cum splendore nigrum, punctis flaventibus respersum. Pectus & Alæ superiores ex rubro flavent, Ventre albicante, Alæ interiores croceo tinguntur colore. Cauda fusca. Oculi pupillam Iris Castanei coloris obscuri ambit.

Sui generis avis, non femina Pyrrhulæ, ut quidam opinantur. Vox ei *Qvec, Qvec*, sine cantu.

Vescitur Lini, Carduorum, Cannabis & aliis feminibus.

Ætate rarissime conspicitur, nec apud nos nidificat,

Vere & Autumno cum cæteris aviculis montanis gregatim volat, & retibus capitur.

In cibum venit, ut Fringilla, sapore nonnihil amariuscule. Ictericis & Cachecticis prodesse Quidam credunt.

Bombycilla.

γνώφαλ *Baf. Fabri.*

Αμπελίσ *Arist. Vlyß. Aldr.*

Fullo *Eber. & Peuc.*

Garrulus Bojemicus *Gesn.*

Galerita varia

Microphænix *Fabr. Paduan.*

Incendiaria *Nonnull.*

Gallulus sylvestris ob Capitis cristam.

Incineraria

Zinzirella á voce quæ ei
Zi. zi. ri.

*Ein Seideschwann/ Silesi
Schneedesche/*

*Wohemse/ Schneevogel/
Wipstern.*

Avis colorum varietate elegans, á plumis tomenti molli-
bus sic dicta, major Cocco-
thrausto, minor Turdela,
Rostrum fusco Passeris dome-
stici Pedibus cum splendore
Ff 3 nigricantibus

Nidificat in arboribus ca-
vis, & plurima parit Oya.
Pullos mira sedulitate alit.
Vermiculis vivit, etiam Sor-
bi alpinæ bacculis, quibus
Autumno, ubi admodum pin-
gis existit, etiam capitur.

Boni alimenti existit, faci-
leq; concoquitur, saporis sva-
vis & grati.

Frequentem ejus usum vi-
sum exacuere Dioscorides
testis est.

Ficedula & Aticapilla vi-
cibus commutantur. Fit e-
nim ineunte autumno Fice-
dula; ab autumno protinus
Aticapilla. Nec inter eos
discrimen aliquod, nisi colo-
ris & vocis est. *Aristot lib. 9.
hisor. Anim. c. 49.*

Ego Aticapillam Vere &
Autumno deprehendi.

Aureola.

In Teſſoſ

Emberiza flava. *Gefu.*

Anthus seu Florus Orni-
thologi.

Ulyſſ. Aldrov.

Lagopus Crocea, *Eber. &
Peue.*

Chloreus. *Long.*

Galbula, *Galgulus.*

Icterus.

Ein Goldammer/Sil.

Gaulammer/

Gelbling/

Geelgerſt/

Embris/

Emmerſing.

Avis notissima, Passere pau-
lo major, Corpore longiore.
Maris pectus & Venter lutea
sunt: Feminae vero pectus
luteum, & venter pallidus est.
In Capite, Dorso & Alis, pen-
nis fuscis luteæ intermiscen-
tur. Juxta Uropygium ad
dorsi finem ex flavo ruber,
Rostrum firmum, breve, acu-
tum. Crura obscure flavent,
Ungviciuli fusci. Cauda lon-
giuscula est fusca, exceptis
utrinq; extremis duabus,
quarum oræ extremae candore
nitent.

Æstate ad sylvas recedit,
in frutetis nidum suspendit,
& terna vel quaterna ova
parit.

Hyeme tota conspicua, cir-
ca villas, horrea, & pabula
commoratur, & gregatim
cum passerulis volat.

Vescitur hordeo, tritico,
avena, præter vermiculos.

Caro ejus tota flavescit.
Cibis grata est, & Ictericis
salubris.

Aureola

Avis est feralis, omnium nocturnarum maxima, inauspicata & solitaria, plumis onusta, specie noctuæ similis. Caput habet magnum, Corpus Anseris magnitudine, breve tamen & quasi decurtatum, ac colore varium, Rostrum curvum, ungues nigros, aduncos, acutissimos, Oculos grandes lucentes, igneos, Cru-ra quàm Aquila breviora. Corporis tegmen plumeum, ferrugineo seu fulvo ac obscuro quodam æris est colore, maculis fuscis adornato.

Bubulat horrendum ferali carmine Bubo.

Deserta colit dira & inaccessa, noctis monstrum. Latet in tenebricosis Montium & rupium cavernis. Vivit ex carnibus, Aviculis, Muribus, Ranis, Vespertilionibus. Lepusculos etiam persequitur.

Nidis eligit rupes altissimas & invias, ne fœtus suos injuriis exponat. Tria ut plurimum, rarò quatuor parit Ova.

Bubones á mensis arcant

longissimè Silesiæ, utpotè impuras Aves, & in Sacris vetitas,

Caro & sanguis Asthmaticis & difficulter spirantibus conferre creditur.

Cerebrum, cum adipe Anserino mirè vulnera glutinat, scabiem verò cum Aphronitro.

Adeps ad claritatem Oculorum facit.

Fel Albugines, Suffusiones & Caligines discutit.

Oculorum cinis collirio visus claritatem efficit.

Crus ad paralyfin, ulcera & Cancros prædicatur.

Pluvias denotare, si præter solitum ululet, Monticolæ observarunt.

Ejus apparitionem mali ominis esse, aut bellum, aut famem, aut mortem prætendere, vetus persuasio fuit, ad seculum nostrum derivata.

Referam

nigricantibus: Oculis rotundis Cinnabarinis.

Capitis quodammodo compressi vertex anterior & lateralis rubore ferrugineo tingitur, quem linea nigra à Rostro per Oculos & medium caput circumferibit, apice in summo retró vergente more Upupæ, coloris ex cinereo rosei. Mentum atrum utrinque; Mandibulam inferiorem versus macula alba & rubra. Collum cum pectore, dorso & alis superioribus ex cinereo rubent, dilutiùs in collo, obscuriùs in Dorso, sed prope uropygium leucophæum. Majores alarum pennæ nigræ sunt, interiores subcinereæ ad nigredinem tamen declinantes, punctis triangularibus per transversum in medio lineam albam constituentibus, apicibus extremis partim flavis partim albicantribus, partim minutis donatur sanguineis. Cauda maris decem, femina duodecim pennis constat, inferior tota lateritii coloris, in radice coloris murini; superius nigricat, tota extremitas lutea est.

Avis est gregalis, simplex

& stolidi, quæ faciliè capitur.

Baccis vescitur Sorbi aucupariæ, Juniperi Ribesii insipidi, pane, carne, inclusa.

Æstate nunquam apparet: hyberno tempore ad nostros montes, nec quovis anno, advolat.

Editur assa, at minùs saporis ejus caro, nec adeo probum gignit succum.

Cùm turmatim apparent, Vulgus habet pro malo omine, & pestem seu famem portentare credit.

Bubo.

Βυῶς βουφογ

βουταλγ

Bubo Gesu. à bovis mugitū, quem imitari videtur.

Bubo maximus, montanus, alpinus.

Ulula major à steru, Chalcis Goropii.

Ein Wuhny/sil.

Wu/Verghu/

Wuhny.

Avis

Caput vertice longo ac compresso: Oculi grandes admodum. Iris, Pupilla prorsum nigra. Quæ torum corpus investit plumæ medio juxta Calami ductum utrinque nigra, extremo apice albæ; cætera leucophea sunt: quare Accipitrinam speciem præ se ferre videtur. Remiges alarum tantum nigra, maculis sublucis interstinctæ. Tegetes in primo aut altero ordine per transversas alas maculam ducunt. Gula, Pectus Venterq; tota ferrugineo colore diluto, & notulis seu lineolis fuscis haud continuis transversis, uti in Accipitribus quibusdā resperguntur. Cauda perinde pari ex intervallo nunc nigris nunc ferrugineis maculis vicissim exornata, quam remiges longissimæ binum aut ternorum ferè digitorum spacio superant. Femora crassiuscula, & Pedunculi exigui, tenues, breves, coloris ferruginei. Digni terni antè, retrò unicus, contrà atq; in Cuculo. Os in maximam amplitudinem deducit, cujus interior pars flaver. Molliter volat.

In vicinorum Montium sylvis aliquando occurrit.

Latet in densis frutetis. Parum clarè interdiu videt, sed noctu perspicax est.

Nidificat in terra, & Ova Columbinis similia parit duo aut tria cum plurima,

Nonnunquam à Venatoribus & canibus venaticis excutatur, qui paulatim quasi excutens cum strepitu erumpens, mox iterum decedit & occultatur.

Pingvis est, & cibo utilis.

Quamvis greges Caprarum in Sudetis frequentes sint, nullibi tamen à pastoribus observatum fuit, diligentissimi inquisitione facta, Caprimulgum aut aliam Avem advolasse, earumq; ubera suscepisse.

Carduelis.

Ακανθίς ἀπὸ τοῦ ἀκανθῶν,

Χρυσομυτίς Ulss. Aldr.

γὰρ δέλι vulgò

ποικυλὶς Veterib.

Δραυτίς Arist. Gaz. Hermol.

Aurivittis Vlyss. Aldrov.

Zena id est Avis Jovis,

Kyran.

Ein Stieglitz/Sil.

Distelvogel/

Distel/Sinck/

Distelvogel.

G g

Avis

Referam, quid egomet
observârim. Accidit, quôd
dum in vicinia ante annos
duodecim, item ante bienni-
um, Nobiles duos magni no-
minis, ægrotantes in viscerem,
Bubo insolito more fenestras
Arcium, & quidem ejus hypo-
causti, in quo decumbebant,
advolans, tristi ululatu eorum
mortem quasi præfagierit,
qui paucis post hebdomadis
huic Mundo valedixerunt.

*Ursinus in sua prosa-
popæia.*

Adferat an Bubo dirum mor-
talibus omen.

(Ut referunt) Bubo quem
tibi mitto docet,

Quærito Mæcenas laudes &
commoda rerum :

Deme sed auguris ominibusq;
fidem.

Bubo inquit.

Si nulli noceo, volucres si in
retia duco,

Cur me dirum omen vul-
gus habere putat ?

An quia culminibus carmen
lachrymabile fingam,

Sic me fortunam fingere,
Stulte putat ?

Sortis quisq; suæ faber est, cur
improbe sortem

Accusas? sortis si faber ipse
tuæ es?

Adde, quôd ipse Deus fato me-
liore gubernat

Res Hominum: FIDAS, (si
sapis) ERGO DEO.

Caprimulgus.

Αἰγροδίκης Arist. παρὰ τὸ ἐξ

Αἰγὸς περικαλέναι.

Fur nocturnus Plin.

Νυκτιπόρος Nonn.

Connilus nocturnus

An Caprimulgus Bellon ?

Ein Nachtschade/ sil. quôd
noctu ad prædam volet.

Tageschlâffer sil. quôd in-
terdiu lateat,

Nacht Nâbslin/

Nachtrvogel/

Psaff/ Eber & Peuc.

Avis nocturna Cuculo pau-
lô minor, sed præterea adeo
illi similis, ut Cuculum jures
nisi inusitata Pedum Cru-
rumq; exilitas & brevitatis, &
diversa constructio obstarer.
Ab extremo rostro ad ulti-
mam caudam dodrantem &
pollicem longus est, Rostro
perquam exiguo, nigro, mo-
dicum adunco, plumulis gra-
cilimis, tanquam pilis quibus-
dam, supernè ad Nares, & in-
fernè seu Mento ceu barbula.

Caput

gris distincta. Crura obtinet longa, rubentia. Rostrum gruinum, longum sed rubrum & crassum. Lingvam habet subrubram brevissimam. Unde á Quibusdam creditum fuit, carere illam lingvâ.

Glottorat immenso de turre Ciconia nido.

Serpentum hostis. Ranis, Lacertis, Cæculis, Piscibus, & Anguillis vescitur. Bis in ejus ventriculo dissecto, Avicularum ossa reperi.

Nidos in summis tectis, aliquid in summis fumariis & turribus extruit.

A pauperibus in cibum venit. Carnem habet flavam, duram, difficilem concoctu, & pravi succi.

Assa si semel anno edatur, præservat á podagra, chira-gra, Tremore, & aliis Nervorum passionibus. *Kyrnides*.

Fel ad Oculorum vitia commendatur.

Axungia podagris & tremulis articulis utiliter illinitur.

Aestatis est nuncia. Hyeme exacta nidum veterem repetit, quæm á sordibus hy-

berno tempore collectis repurgat & instaurat.

Ova parit Anserinorum magnitudine & colore. Unum fœtum ejcit Domino loci illius, vel ut Deo decimas solvat.

Ciconiæ fœtus suos supra omnium Avium genera studiosus fovet, & magnis periculis adjuvat, etiam cum propriæ vitæ periculo. Nam, conflagrante ferè toto Delfio Batavorum oppido, Parentes filios adhuc ad volandum impotentes, ab incendio protegentes, alii illos contexisse, rostro detulisse ac pedibus, ut eriperent, & ne officium intermitterent paternum, nunquam deseruisse, quin potius Mortem cum illis sustinuisse, propalam visæ sunt Anno 1086.

Sic etiam proles jure parentibus beneficium rependit. Eos enim senio confectos, & ad volatum invalidos, suis alis huc illuc gestant ut nutriantur, & si cæci fuerint, cibum eis ingerunt, singulare nobis pietatis & virtutis imitandæ exemplum præbentes.

Avis est parva, etiam pueris nota; cui Dorsum cinereum & fuscum.

Alæ croceo colore nigroq; mixtim & alternatim variatæ, albisq; maculis notatæ. Vertex nigricans, Rostrum acutum subrubens apice fusco. Oculi ambitus exterior niger, hunc miniatus, minutum cæsius circumdat. Pedunculi subrubent, digiti fusci, unguiculis nigris. Femina minus cantu & pulchritudine valet, Alas habet cinereas, guttur album, Caput rotundius.

Carduorum semine victitat; inclusa caveis, etiam Cannabis, Rutæ, Lini, Rapi sylvest, Myagri, Papaveris, &c. In 20. annum vitam producit.

Nidum in truncis Arborum construit, ubi quinque ut plurimum excludit, Bis parit. Aliquando in hypocaustis pullitiam educit.

Visco & retibus capitur.

Boni est succi & facilis digestionis in cibo sumta.

Assam, scabie, Iliacâ & Co-

licâ affectis prodesse, Kyranides scripto prodidit.

Stavissimè cantillat, non solum cum libera arborum ramis insidet: sed etiam caveis inclusa.

Epilepsia sæpè corripitur.

Imperata facit, nec vocetantum, sed & ore & pedibus, quibus pro manibus utitur. Ergastulo enim clausa suppositam aquam filo appensam, in vasculo pedibus & rostro attrahit ab imo.

Ciconia.

Κικονίον, Varino.

πτερυγός, quod Alarum pennæ partim sint nigræ, partim albæ.

Ciconia, quasi Cicania, à sono quo crepitat, quem rostro quatiente facit.

Ein Storck / } παρὰ πλὴν
Storck / } σεργλὸν, à
Elbiger. } mirabili illo affectu & amore, quo parentes prolem prosequuntur, & proles illos vicissim.

Avis cuius nota, mediæ magnitudinis inter Gruem & Ardeam, pennis albis & nigris

pus, velex flavo rufus, in pectore & ventre ex cinereo rubicundus, cum macula sub gutture nigra. Pennæ alarum superius nigricant, in medio albescent, in imo Indici sunt. Collum pronum utrinque; ad latera plumis vestitur cinereis. Dorsum ex rufo nigricat. Propius Caudam nigrae sunt pennæ, extremæ albicant, præter medias duas quæ totæ cinereæ.

Vescitur gemmis Arborum, fructu Juniperi, Sorbi alpinæ, nucleis Ceraforum &c.

Æstate raró, Autumno & hyemis initio frequentius in sylvis montium conspicitur, & laqueis ut Turdus capitur: nec quotannis gregatim volat.

Cantus ei peculiaris, Cymbalorum ferè æmulus, non infamis.

In cibo cedit. Caro ejus non improbat, quævis sit amaricantis saporis. In Cibo Calculosis proficius.

Vt Caput magnum, sic etiam ingenium crassum & stolidum obtinet.

Columba.

πικιστός, ἢ, παρὰ τὸ πικιστός

ἔσθ, ἢ nimio amoris affectu.

Ein Taube/Teubin.

Columbus mas

Ein Teuber.

Columba domestica.

Columbarum duo sunt genera. Unum κατοικιστός, domesticum, quod cibo domestico intra limina pascitur, & nobiscum ferè degit.

πικιστός οικιστός, Gale

Columba domestica,

Columba Cicur,

Columba Cellaris,

Zahme Taube/

Heimische Taube/

Echlag Taube/Flug

Taube.

Avis est domestica, simplex, pulveratrix, notissima, cujus in colore, magnitudine & figura, magna varietas observatur.

Aliæ enim sunt magnæ, aliæ parvæ.

Quædam candidæ, aliæ caeruleæ, aliæ atræ, aliæ purpureæ, aliæ variis coloribus ornantur.

Item quædam planum verticem habent, quædam cristatis sunt capitibus. Nonnullæ Cruribus donantur totis hir-

Hyeme loca calidiora quæ
runt Africa & India, inju-
rias frigoris fugientes. Quod
& Hollandi testantur, qui
cum ante quinquennium No-
vas terras inquirerent, Men-
se Januario in Insula quadam
Maris Indici, Ciconias pluri-
mas conspexerunt.

Abicuræ quod sit sub æsta-
tis exitum, circa Idus Augusti,
in certo loco congregantur,
comitaturq; sic, ut nulla sui
generis relinqueretur, nisi ca-
ptiva & serva. Remigrant
ad patriam sedem circa x.
Calendas Martii.

In Thessalia capitale fuit
Ciconiam occidisse. *Plin. libr.*
10. c. 23.

Ciconia nigra.

Ciconia fusca.

Ein schwarzer Storch/

Color Dorsi subniger, cum
viridi vel subæruleo & pau-
co purpureo mixtus. In Ven-
tre & lateribus sub alis albus.
Rostrum magnum, validum,
punicum, ut Crura etiam &
pedes. Alarum majores seu
remiges pennæ atræ.

In palustribus & humidis
locis aliquando conspicitur.

Nidum parat in Abietibus:

& Piscibus, Ranis &c. in ci-
bo fruitur.

Ferini admodum odoris est
& ferè pisciosi.

Axungia Podagricis com-
mendatur.

Coccythraustes.

Κοκκοθράυστες *Hesych. & Va-*
rin. Gesnero.

Coccythraustes *Ornithol.*

Vlyß. Aldr.

Ligurinus major *Eber. &*
Peuc.

Cinclus *Nonn.*

Ossifragus

Gemmivora,

Ein Leske/Kirsch Leske/*Sil.*

Steinbeißer/Kirschschne-
ler/

ÿstlicher/KirschFincke/

Eber. & Peuc.

Klepper/*Helvet.*

Wollenbeißer/

Pauló major est Alauda seu
Fringilla sanguinea, sic dicta,
quod rostro suo coccos & in-
teriora grana sive ossicula
Ceraforum confringere sole-
at, ut nucleis vescatur. Ro-
strum ei insigniter magnum,
pro Corporis magnitudine
durum, validum, breve, cras-
sum, fuscum, tantillū, subru-
bens. Color Capitis charo-
pus vel

craneam & Cephaleam á Galeno commendatur.

Columbarum Pulli.

περισσῆς ἰσῆς

περισσῆς ἰσῆς

Columbuli

Pulli Columbini

Pipiones

Junge Tauben/

Teublin.

Hæ á Nostratibus saltem in cibum recipiuntur. Vere salubriores, uti & pingviores censentur quàm Autumno, & omninò calidiore tempore deteriores. Convalescentibus utiles.

Assæ eduntur, & infarctæ, mixturâ ex ovis, pane candido, lacte ping. add. Passulis, Cepis, Croco, Macis, Petroselino, Majorana &c. paratâ. Elixantur etiam á Villicis, & in sartagine coqvuntur.

Humidæ sunt & calidæ 2do. gradu, crassi succi & excrementitii.

Sanguis sub alis venâ incisa, Oculorum suffusionibus, lusciosis, recentibusq; vulneribus prodest: peculiariter cruorem Cerebri membranis erumpentem inhibet.

Columbino sanguine Moschus adulteratur.

Ex proprietate chronicum Capitis dolorem gignere, & Oculis obesse esum Columbarum, Rhazes testatur. Hinc forsân inolevit consuetudo, ut eorum Capita tanquam innocentissima pars in occisione truncentur & tollantur. Quod hodie etiamnum á plebeis observatur.

Columbæ cristata.

Columbæ Cypriæ,

Köppiche Tauben/

Cæteris ceu nobiliores præferuntur.

Columbæ cristæ.

Wolkechte Tauben/

Columbæ dasypodes.

Columbæ hirtipedes.

Columbæ Russicæ,

Rauchfüßige Tauben/
gehöskete oder Reussische Tauben.

Columbæ Norvegicæ.

Columbæ nivæ maximæ,

Norvegische Tauben.

Hodie

lucis ad extremos usq; pedum digitos, plurimæ his carent.

Columbarum Ventriculo ingluvies præposita est, Lien exiguius.

Fel aliis Ventri, aliis Intestino jungitur.

Vulgus eas felle carere credit: inde proverbium apud Germanos vulgatum. die Tauben haben keine Galle/ sind der Leere aller.

Vivunt seminibus Cereali- bus. Agris sationis tempore in- commodant.

Coëunt Columbæ Mare feminam ascendente: Sed ut plurimum antea sese mutuò exosculantur: sæpè femina Marem sine osculo admittit. Ovid.

Oscula mox junges cupidas imitata Columbas.

Pariunt obscuris ædium locis, omnibus Anni temporibus, pullosq; educant, si locum apricum habeant & cibum: sin minus, æstate tantum fectant. Ova pariunt candida magna ex parte bina, propter caliditatem qvatuordecim diebus foventur & excluduntur. Inter omnes vo-

lucres Columbarum collegium fecundissimum.

Ad annum octavum vivunt.

Et castus Turtur atq; Columba gemunt,

Columbæ carnem habent admodum biliosam, sangvinem moderato crassiore & calidiorem gignunt, atq; ob id febres nonnunquam accendunt.

Renes frigiditate dolentes juvant, semini genitali & sanguini adjiciunt.

Veteres propter caliditatem nimiam & siccitatem, concoctionisq; difficultatem à cibis abdicantur, durioris alimenti & improbi.

Fimus Columbinus TaubenMist/vehementius excalefacit, attrahit, rubificat. Cum hordeacea farina mistus, strumas ex aceto dissolvit. Carbunculos emarginat cum Melle, Lini semine & oleo. Arefactus tritusq; cum Nasturtii semine, in veteratos Coxendicis, Cervicis & Lumborum dolores, podagras & Arthritides omnes exstirpat.

Adversus inveteratos Capitis dolores, nimirum Hemigraneam

nigra. Pedes rubri, ungues nigri.

In arboribus sylvarum excavatis, montosis locis nidificant.

Autumno gregatim volant, & retibus, appositis alletricibus excæcatis, vulgò *Stielle Tauben* / *Strahl* / capiuntur.

Præferuntur in cibo domesticis, utpotè minùs excrementitiæ.

Assæ vel nigro liqvamine elixæ mensis afferuntur.

Columbi Mares in Cibo, membris trementibus ac resolutis, & lingvæ ad loquendum profunt.

Fimus peculiariter contra Argenti vivi potum valet.

Columba fera tripes.

Columba monstrosa.

Wilde dreyfüssige Taube /

Hanc Civis quidam Gryphibergæ ad Qvadum fluvium inter alias ceperat, ante annos viginti.

Cornix cinerea.

Κορώνη qvasi κορώνη ἡ κέρων ἡ vocis asperitate.

Κέρωνες Hefych.

Κορώνη, Κορώνη

Κορώνη σποδοειδής.

Cornix varia Gesn.

Cornix hyberna

Eine Schilf Krahse / sil.

Nabelkrane /

Winter Krahse /

Avis est voracissima, Corvini generis, sed Corvo paulò minor. Caput, Collum inferius, Mentum, Rostrum, Alæ, Cauda, Crura admodum nigra, qui tamen color in Mento, Rostro atq; illa parte, quæ supra Stomachum est, tanquam setis quibusdam tecta, multò intensior est. Dorsum totum, Collum superius, Alarum latera, Nates & totus venter cinerea.

Lingva bifida, crassa, subcærulea.

Pamphaga est Quadrupedum, Hominum infeliceiter mortuorum, & in crucem sublato, deniq; & Piscium carnes affectat. In fruges pariter vermesq; & omne Insectorum genus sævit.

Toto anno obvia est. Vere & Æstate in sylvis avolat, supra Abietes & Pinaestros nidulatur. Ova parit quatuor quinque. Circa Autumni initium ad plana descendit, ibiq; totam post hyemem prope opida

Hh

pida

Hodie ad nos affertur ex Svecia seu Norvegia. Columbarum genus maximum, magnitudine Gallinæ ferè, candoris niveo, cristato vertice & pedibus hirsutis.

Apud nobiles & divites captivæ aluntur.

Columba færa.

Alterum Columbarum genus est agreste, *νομαδική* Aristol.

Livia à livore quasi Livida

Columba agrestis sive saxatilis Varr.

Columba Cavernarum.

Ein Wilde Taube/

Eoch Taube/

Hoch Taube/

Duplices sunt: Aliæ.

Saxatiles.

Turricolæ Scaliger.

Columba Livia Vlyß. Aldrov.

πελαγία Arist. Eidem.

Columba cavernalis Alb.

Palumbella Ital.

Stein Tauben/

Eurn Tauben.

Quæ maximè sequuntur turres, in quas ex agro evolant suapte sponte, ac remeant.

Paulo minor est domestica. Plumis penè liver & nigricat, pedibus rubris scabro-
sisq;. Alarum majores pen-
næ, & caudæ extremitas ni-
gra. Collum pronum, & ad
latera ex subviridi purpura-
scit.

Aliæ.

Arboreæ.

Οινάς Arist.

Oenas seu Vinago Vlyß.

Aldrov.

à colore quo Uvis maturis
nigris similis.

Columba montana.

Hoch Tauben/

Hoch Tauben/

Wilde Tauben/

Wilde Tauben/ simpliciter
sil.

Magnitudo ei cum domestica. Rostrum Cinnabarium longum, in extremo acuminatum. Caput totum, Venter & Alarum pennæ sunt cineræ, ad cæruleū vergentes, exceptis remigibus quæ nigricant. Cervix viridis est, inter currentibus nigris plumis. Pectus circa initium quodammodo ex ferrugineo ad fumatum accedit. Cauda versus uropygium cinerea: cætera nigra.

Molestæ sunt, dum pari-
unt, obstrepero sonitu, & no-
xiæ Agricolis, dum semina
recentia in agrum recondita
devastant ac depascunt.

Hyeme abeunt, post æqui-
noctium vernum revertun-
tur, Aestatis nunciæ

Pulli pingves in pauperum
mensas veniunt.

Carnes in longissimis Mor-
bis utiles prædicantur.

Cerebrum coctum come-
stum, Capitis doloribus auxi-
liatur.

Fimus alpos discutit.

Cornix candida.

Eine weiße Krähe.

Hæc aliquando albo visi-
tur colore.

Cornix cerulea.

Cornix fera, sylvatica,

Cornix picta,

Pica sylvestris, *Eber. & Peucer.*

Psittacus germanica.

Ein Mandel Krähe/ von
Mandelst.

Krähe/ á voce, siles.

Heiden Elster/ *Eb. & Pe.*

Kugel Elster/

Galgel Negel/

Gals. Kegel/

Deutscher Papagen.

Avis est pulcerrima, & pen-
narum venustate nobilissima,
sylvestris planè & imman-
sveta, Magnitudo ei Mone-
dulæ, minor Cornice. (Lon-
gitudine dodrantalis & vii. di-
gitorum: Latitudo trium spi-
thamarum) Rostrum acu-
tum, nigrum, crassum. Crura
obscurè flavent, proportionè
Corporis parva, unguiculis
nigris. Cæruleo colore passim
nitet, in Capite, Alis, Cauda,
circa uropygium, & tota parte
supina, alibi sinceriore, alibi
admixto viridi. Dorsi & Col-
li proni color subflavus est,
tamtillum Cupri colorem e-
mentiens. Venter dilutè vi-
ret, Pectus varium ex flavo,
rubro, viridi & albido per-
mixtum. Majores alarum
penne nigræ, intrinsecus cæ-
ruleæ, minores ex utrisq;
mixtæ. Fauces intrinsecus
flavent. Lingva bifida.

Aestate in sylvis densis
non frequentatis solitaria
vitam agit. Nidum ut U-
pupa ex olero construit.
Messis tempore cum jam fru-
menta colliguntur, & ma-
nipuli in acervos, vulgò
H b 2 Mandeln/

pida & pagos, velut inter homines degit.

Cornicis vita est longissima, utpotè cui multas (id est novem) ætates dederit Hestodus :

Ter tria secla Hominis transmittit garrula Cornix :
Quattuor & peragit Cornicis tempora Cervus.

Caro tetrum spirat odorem, succi pravi, biliosi & putridi; ob id à Culinis prorsus abdicatur.

Cerebrum illitum, pedes frigore ustos sanat. Ad eadem à plebecula Pingvedo usurpatur.

Scribit Plinius. lib. 10. cap. 43. sese vidisse Cornicem in urbe Roma è Betica, exprimentem plura verba ordine contexta, & alia atq; alia crebrò addiscentem. Forfan de Corvo intelligendum.

Cornices clamorem nimium, seu crocitationem frequentem pluvias præfagire, etiam Pueri norunt.

Crocituq; gravi pluviam increpat usq; morantem.
Politianus.

Cornix nigra frugilega.

Κερώνη σπερμόλογος,
σπερματάλογος.

Cornix granivora, Lengol.
Cocis, Albert.

Cornix frugivora, Vhsß,
Aldrovius.

Ein Noocke/ sil. Noocke.
Nouch/ fortè à rostri scabrioris asperitate.

Schwartz Krage.

Tota nigra est, Rostro, Cruribus & toto Corpore undiquaq; nigerrimis, ita, ut præ nigredine splendeat. Rostrium prope Caput albicans asperiusculum, durissimum, firmissimum ad instar Cornu, oblongum, haud aduncum, sed acutissimum. Reliqua habitudo Corporis Corvo similis; at multò minor.

Frugibus maximè inhiat in agris, neq; terræ interim lumbricos aspernatur. Carnes non gustat.

Vere gregatim ad pagos & oppida in cæmeteriis maximè supra arborum cacumina, Tiliæ maximas, Quercus & Alnos, nidos parat.

Molestæ

Magnificus & nobilissimus Dom. Johannes Schaffgotsche Corvum jam cicurem factum multis aluit annis, qui liber extra arcem Greiffenstein in vicinas sylvas evolvit, ac sponte rediit. Accidit ut Corvus, relicto suo domicilio, cum aliis Corvis adventantibus peregrè avolaret: Coqvus ejusdem loci post annos paucos per Silesiam iter faciens, in libero aëre Corvum crocitantem animadvertit. Corvus hunc agnoscebat, utpotè à quo sæpè cibatus fuerat, ex alto sese demittit, eiq; adeo familiarem reddidit, ut cum manibus caperet, & domum reportaret.

De quadam Corvorum specie scribitur, quod pullos suos exclusos negligant, donec plumulis nigrescant, quos Deus miraculo implumes, & omni creaturæ ope destitutos nutrit. Quidam arbitrantur rorc, ut alii enatis in nido vermibus. Sunt qui credant, prorsus absq; cibo eos sustentari, secundum illud *Hicobi cap. 38. vers. 3.*

Quis Corvis de cibo prospicit, cum pulli ejus famelici ad Deum fortem vociferantur, (cum suo modo incla-

mantès) aberrantibus penuria Cibi? & *Psalm 147. v. 5. 10.* Magnus est Dominus noster, & multus viribus &c. qui dæ jumentis Cibus suum, pullis Corvorum qui crocitant.

Lucretius.

Mutant cum tempestatibus unã
Raucifonos Cantus Cornicum
secla verusta,
Corvorumq; greges, ubi aquã
dicuntur & imbres
Poscere, & interdum ventos
aurasq; vocare.

Corvus albus.

Ein Weißer Rabe/

Corvos candore nitentes gignit Norvegia, Islandia, & alia loca frigidiora polum arcticum respectantia. Ex Dania aliquando ad has terras feruntur.

Corvus alpinus.

πύρρονος

Corvus sylvaticus
nocturnus

Ein Asprappe/

Wald rappe/

Nacherabe/

Steinrabe.

Hh 3

Torus

Mandela á numero qvino & denario comportantur, in campis, pascuis & secus vias conspicitur.

Vivit ex seminibus, vermibus, scarabeis, nec non projecta Cadavera arrodit.

Autumno admodum pingvis efficitur. A nostratibus in cibum recipitur, saporis boni & grati.

Corvus.

Ο κόραξ á colore nigro. Κόρος enim nigrum est: vel παρὰ τὸ κίσαρ μεγάλην ἔχειν á Capitis magnitudine.

Κόρακος

Ein Ros Rabe/

Rabe/

Rappe.

Avis est notissima omnium nigerrima, Corpore & Rostro crasso, fera & crudelis in natos. Huic est atror adeo intensus, ut præ nimia nigredine cæruleus qvodammodo appareat. Vice Ingluviei gulam habet amplam & patentem. Fel aliis ventri, aliis Intestino adhæret.

Non in uno loco degit, cum sit polyphagos, & penè pamphagos sive omnivorus. Modò humidis locis, modò agris

cultis, modò locis desolatis, sæpè in mediis urbibus & in cellis ædificiis, turribus & altissimis Arborum cacuminibus nidum construit.

Martio Aprili Ova parit tria, qvatuor, qvinqvève subflaventia, punctis nigris maculata.

A cibis abdicatur ob pabula immunda, quæ sunt magna ex parte ex cadaveribus Hominum, Piscium vel aliorum animalium.

Corvi duo, Vere é nido sublati, combusti, & in levissimum pulverè redacti, drach. j. pondere. ex aqua decoctionis Castorei, Epilepticis utiliter propinantur.

Cerebrum Corvi cum verbenæ stillatio liqvore Comitialibus prodest.

Cinis ad Podagram, alphas, Lepras & similia utilis.

Pennæ seu Calami Pictoribus ad icones subtiliùs delineandas, & Organistis ad Musica instrumenta eliguntur.

Facile mansvescit. Ingenio benè valet, & ad loquendum edoctus. Brutorum sæpè qvamplurium & hominum vocem solertissimè imitatur. Vitæ est longissimæ.

Ante annos circiter 24. Magnus

prope Stomachum, qui ad uropygium extenditur albiſſimus, anguſtior redditur. Intestina appendicibus donantur.

Hepar bilobium, parte dextrâ quinque digitos, ſiniſtrâ vix ſi, ſ. longa,

Huius jungitur ſel veſicula digiti minimi ſerè longitudine contenta, quæ graciliore parte Intestiſtis annectitur, & ventriculū tangit.

Circa Iacus, amnes & fluvios vivit. Arboribus inſidet, & in iis nidificat, veluti in baronatu Trachebergenſi, udiſ ad Bartham lociſ.

Piſcivorus eſt, voraciſſimus & multi cibi. Per autumnum & veriſ initio aliquando ad fluvios & piſcinas Montium Suditorum advolat. Longo ſpacio urinaripotēſt, Nec diu admodum in aquis natat, ſed frequentius arboribus aut palis inſidens piſces ſpeculatur.

Pingvedo ejus flavet. Caro nigra, piſcoſi & ingrati ſaporis, ac pravi ſucci. Priusquam elixatur, aqua calidiſſima præmacerari oportet,

Pellis denſa & craſſa protegumento ventriculi frigidiſſis præparatur, ad promovendam concoctionem.

Coturnix.

Ορτυξ υγος ab Ortygia inſula iſſid.

Ορτύξ hodie vulgò

Coturnix à ſono voçis.

Qviſcula, Qviſqvila Arnd, Vill.

Qvalea Blond.

Qvaqvila

Currelinus à currendo.

Eine Wachſel/

Quackel.

Pulveratrix eſt avis. Perdici ſimiliſ, ſed multis partibus minor. Roſtrum ei breve nigrum craſſiuſculum. Oculi lateriti coloris, pupilla nigra minutiffima. Crura ſubrubra, digiti quatuor, ungviſculiſ fufciſ. A roſtro ſupra Oculos & Aures linea inſignis longitudinis ad cervicem uſq; excurrit, ſub qua circulares aliquot maculæ, ſeu lineæ potiùs, albæ nimirum binæ, tres nigre alternatim poſitæ ſunt. Collum ruſum planè albiſ intercurrentibus lineolis. Peçtus & venter albiſ.

Supina

Totus niger est, Cornice minor. In montibus altissi. vivit, noctu clamore molestus: Diurno tempore raro conspicitur.

Corvus lacustris.

Κόραξ Aristot.

Corvus aquaticus Gessn.

Scharbus Albert. quasi Corvus.

Mergus magnus niger.

Nonn.

Gulo.

Ein SeeRabe/Sil.

WasserRabe/

Feucht Ars/

Schaluchorn/

quasi ein Schlucker.

Corvus aquaticus, quem mihi anno 1602. 30. Augusti nobilissim. Dom. Daniel Gotsch misit, ponderabat lb. j. Magnitudo ei ferè Anseris Brantæ. Longitudo dodrantum iiii. & digitorum trium. Latitudo sex dodr. & palmarum ij. Coloris est nigri in Capite, Collo & Dorso. Venter alber. Rostrum acutum & peculiare, sex digitos longum, superiori parte nonnihil inflexum, unco descendente acutissimo, piscibus attrahen-

dis apto, superius nigricans, utrinque ut Cornu lucidum. Cutis inferiori Rostro & utrinque sub Oculis obtenditur crocea. Crura palmarum ij. longitudine. digiti pedum quaterni, nigri, lineis transversis s. circulis quasi continuis donati, amplis nigrisq; membranis junguntur. Cauda palmos & digitos duos longa ex 14. pennis constans, tota nigra & rigida, ut in Pico majore. Dorsum superius maxime circa uropygium ex nigro viridiq; splendet. Alas habet longissimas, at pennas in eis breviores, (unde tardè volat) quæ per medium maculis ex cinereo lucidis ac rufis asperguntur. Collum primum cum pectore obscura sunt, fuscis notis varia.

E cranio Occipitis nascitur ossiculum trium digitorum longitudine, quod tenuè latiusculum ab ortu sensim in acutum mucronem græcilescit, & Musculis colli implantatur, quæ in nulla Ave hæcenus videre contigit. Lingua minutissima in profundo latitanstrigona subflava.

Gulam obtinet amplissimam ad fauces, quæ sensim prope

Baptist. Fiera.

Sint autumnales croceo tibi
pabula lumbo,
Sive coturnices, sive voces
*Q*ualeas.

Sensibus hæc mala sunt, tene-
brisq; replentia fuscis,
Venti invisa, malis febri-
bus exitium.

Sitamen ulla tuos circumvo-
litaverit orbes,
Cæna tibi non sit, sed leve
prandiolum.

Caro secundum *Averrhoem*
temperata est, & ad calidita-
tem paulò propensior, ac te-
nuis substantiæ, optimiq; suc-
ci. *Q*uare sanis, & iis qui
convalescunt, alimentum est
ad bonam valetudinem acco-
modatissimum. *Grapsald.*

In pretio sum nunc, olim
damnata Coturnix,
Vox, nomen, pretium, dat
sapor ipse mihi.

Eduntur plerunq; assæ.

Ova genitalibus inuncta,
voluptatem inducunt, & po-
ta libidinem augent.

Adeps in Sole destillatur ad
Oculorum maculas: cum pau-
co Helleboro, ad vim amoris
excitandam, pudendis Mem-
bris à Joh. Kufnero inungitur.

Ad Comitiales, Cotur-
nicum Cerebrum ex unguen-
to Myrteo tritum, stanno
vase reponito, eoq; faciem
illinito, miraberis effectum
Gal.

Coturnices ad nos Majo ve-
niunt, & Augusti fine disce-
dunt.

Cuculus.

Κόκκυξ, á κοκκύζειν, id est
cucurire.

Cuculus á sono vocis, quæ
semper seipsum nominat.

Cuculus major, prior *Vlyß.*
Aldrov.

Em Kuckuck/sil.
Kuckauch/
Kuckcr/

Avis est pigerrima, timi-
dissima, é genere Accipitrum.
Longitudo á rostro ad cau-
dam extremam, spithama-
rum duarum & palmorum to-
tidem. Latitudo alis expan-
sis spithamarum trium. Ro-
strum acutum, leviter adun-
cum, antè nigrum, caput
versus fusci coloris. Tibiæ
breviares croceæ, ut & digiti
quatèrni antrorsum, & retror-
sum bini, unguibus aduncis
armati. Prona pars tota ram-
cinerea (sub gula & collo)

li qvám

Supina ejuspars fermé nigricat, albis oblongis deorsum tendentibus lineis.

Femina fermé testacei est coloris superius ad Cervicem, dorsum, caudam & alas. Ad Mentum & pectus sublutei, ad ventrem feré albi. Rostrum fuscum, & pedes lutescunt: Tota minor Mare, & pennulis ceu capillis supra rostrum, ac macula nigra Mento subiecta Maris caret.

Ingluviem & gulam infra prope ventriculum amplam & laram habet.

Cor ei trifuleum Muricis modo. Jecur, & fellis conceptaculum Intestinis agglutinantur, quibus exiguum canalem communicat, per quem bilis delabitur.

Testes sub Jecinore continentur, ut in Gallinaceo.

Campestribus delectatur locis, in segetibus virentibus & earum stipulis latitans. Pascitur vermiculis & seminibus. Milio, Tritico & aqua pingvescunt. Aëre admodum propter sui Corporis pondus volant. Sunt enim Corpore grandiore, quam suis pennis deferri possint.

Salacissimæ sunt, & in plana area inter segetes ex cala-

mis, festucis & vepribus nidos construunt. Et sufficit unus mas multis feminis.

Ova pariunt dena, duodena, quindena feré, Columbinorum magnitudine, cinerea, maculis purpurascensibus respersa. Pullos exclusos ut gallinæ incubando fovent, prodeuntes ducunt & subinde transferunt, secundum illud *Babrii, Mantuani*.

Sedula per stipulas tenera cum prole Coturnix Pascitur, & magno natorum examine Perdix.

Capiuntur à Nostratibus aucupibus primo accessus tempore, reticulis viridibus, illæ fistulis ex ossè & corio confectis.

Pingves sunt & grati saporis, & apud nos in delitiis habentur, cum Veteres eas à mensis prorsus amoverint. *Plin.* causam assignat, quod veneno alantur: Helleboro nimirum & Comitiali morbo laborent. *Avicenna* earum esum dissuadet, quod Tetanum & Spasmodum inducant, utpotè nimia pingvedine palato gratiores, ita ventriculo & concoctioni ineptissimæ, exigui nutrimenti. Hinc

Babrii.

Apud Plebejos & Pueros Silesiæ nostræ consuetudo inolevit, ut qui primò Cuculum ruri canentē audiant, petant ab eo per ludum, aut ex veteri antiqua superstitione, ut numerum annorum, quos adhuc superstites victuri sint, ipsis præfagiat. Numerant verò totidem annos, quoties ille suum *κόκκυ* per interval-
la, post quæstionem factam, repetiverit.

Proverbium Germanis notum : Du sohnest mir wie der Grasmücken der Guckuck. id est, Mercedem reddis, quam Cuculus Currucæ de homine beneficis ingrato.

Ingratus Cuculus, in eos qui accepti beneficii immemores, malefactum pro benefacto rependunt. Fertur enim Cuculum patrem non solum deglutire Nutricis ova, & propria relinquare, verum etiam ipsam nutricem tandem excluso pullo devorare.

*Saliva Cuculi, Guckuck spei-
chel.*

Salivam spueri vulgus credit, Verum materia illa aerea, quæ sæpè æstivis temporibus

herbas inficit, spuma non est, sed exhalatio seu Manna aerea, quæ facillimè putrescit, & omnis generis Vermiculos & araneas gignit, ac sæpè herbas & integras arbusculas, nisi abstergatur, adurit ac corrumpit. Aliquando ternum ramiusculum ambiens, instar Piperis longi, granulis veluti multis induratur, qui exemptus tubulum refert, per què si potus Epilepsia correptis offeratur, eos erigere vulgi persuasio : Guckuck spey.

Cuculus mutat colorem. Nam vere supina parte totus ferè ex nigro subcæruleus existit, parum ferruginei coloris obtinens. Cauda nigricans longissima, quarum pennæ ad spinam maculis albis insigniuntur.

Autumno per totum Dorsum, Alas, Caudam, fusco, ferrugineo seu lateritio, & albo variat colore; supra uropygium pennulæ, veluti Pavonis spiculum relucet.

Cuculus junior.

Cuculus major alter, Vlyß.
Aldr.

Cuculus pullus.

quàm alba (in ventre) lineis seu maculis transversim ductis oblongiusculis fuscis distinguitur; at non continuis, sed interruptis. Supina tota, nempe Collum, dorsum, alæ, nigris ac ferrugineis pennis variat, extremæ plerunq; oræ albicant. Alarum remiges fusæ totæ in mediis extremis undiq; albentes, ultra mediam caudam quàm longissimè protenduntur. Cauda palmos duos, & dig. j. longa, ex pennis decem condita nigricat, punctis albidis juxta spinam referta, & lineis utrinq;, secundum longitudinem ferrugineis. Rictus oris cum interiori capacitate & lingua intensè crocea.

Nares in superiore Mandibula tubercula quasi rotunda.

Et Cuculi cuculant, fritillat rauca Cicada.

Vermibus & aliis insectis quibusdam, ut Muscis & Erucis vivit.

Hyme in cavernis arborum latet muta, quasi mortua.

Procedit vere. Auditur à festo Jacobi usq; ad festum

D. Johannis, aliquando ad Jacobi usq;.

Parit in nidis alienis, præcipuè in Palumbium, Currucæ, Alaudæ, Rubeculæ, Motacillæ, majori ex parte Ova singula, raro bina.

Pullus Cuculus, dum in nido ab aliena matre educatur, pingvis est & boni saporis: ob id ab Italis in cibum recipitur. A culinis Silesiæ prorsus abdicatur, utpotè avis impura & excrementitia.

Cuculus exustus datur utiliter febricitantibus paroxysmi tempore, Nobilium vulgaris usu. Medetur Epilepticis.

Cineres ad dolorem & Ventriculi humectationem valent.

Fimus in vino coctus, & potus, morsum Canis rabidi curat.

Mirandum refert *Plinius*, lib. 30. cap. 10. nat. h. (at superstitiosum) de Cuculo. Quo quis loco primùm audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium defodiatur, non gigni Pulices ubiq; spargatur.

Apud

Sudetes montes incolit, frequens circa giganteum, & alia frigidiora loca. Nidificat in cavis Arboribus, & pullos excludit, Januario circa natalitia Christi, Aprili etiam & Majo. Voracissima est, & nucleis Pinastris & Abietis in cibo fruitur. Semine Cannabis mirè delectatur ac pingvescit.

Caveis inclusa ferreis (ligneas enim confringit) rostro ac pedibus sursum deorsumque, instar Psittaci, reptitat. A potu pocillum rostro, si potest, abjicit. Ingenii est simplicis & stolidi: at suavissimè modulatur hyeme & æstate.

Non quotannis visitur, Aliquando turmacim montana advolat. Vulgus earum copiam, annonæ caritatem seu pestem prælagire credit. Quod ante septennium & sex annos à me diligenter observatum fuit. Ingens enim harum Avium erat captura adeo frequens, ut etiam pagos & oppida appropinquaret. Sequuta sunt brevi post tempore famēs ingens & pestis vehemens.

Viseo facilimè capitur, supposita alleatrice, maximè Majo & Junio, cum cæteræ aves

nidificant.

Cibo non est insuavis, saporis grati & succi boni. Calculosis & Arthriticis commendatur. Probum enim, siccum & minus excrementitium nutrimentum generat.

Aquam in corniculis seu vasculis potioris, cui rostrum sæpius immergit, Caduco morbo repugnare, ejusque insultus coercere, experimentum notum.

Erat femina nobilis in vicina, quæ alitem hanc eam ob causam cavea inclusam alebat, ut aquam Pauperculis Monticulis prædicto Morbo correptis propinaret, nec infelici successu.

Quidam ob id detinent, perfracti, Eas domos, in quibus sunt, non conflagrare incendio, nec à fulmine tangi: at hoc vanum & superstitione plenum.

De hac egregium extat Elegiacum carmen D. D. Johannis majoris poetæ celeberrimi.

Obyia Naturæ rerum vestigia mentis

Certa suæ impressit conditor ipse Deus.

In quibus feris quæ mente carent, & moribus harum,

Ein Junger Kuckuck.

Hic anno 1601. Furis nocturni nomine ad me missus fuit mense Augusto. Cujus longitudo erat dodrantalis & duorum digitorum. Rostrum breve, acutum, sensim arcuatum, fusci coloris; interius croceum. Pupillam nigram ambiebat circulus luteus. Caput, Cervix, Dorsum, Lumbi, Alæ superiores leucophea erant, lineis albis transversim intercurvantibus. Remiges Alarum pennæ striis ferrugineis transversim insigniebantur. Omnium verò apex exterior linea candidissima adornatus erat. Cauda quinque digitos longa ob pennarum inæqualem longitudinem sensim acuminata, fusca erat emicans tantillum ferruginei, ex pennis decem, quæ utrinque ad nervum albis notis, figuram quodammodo Cordis æmulantibus, interjecto inter singulas medii digiti spacio, pulcherrima serie & jucundo spectaculo resperse erant. Venter, Pectus, uropygium ex cinereo albicabant, intervenientibus transversim lineis nigris. Crura brevissima ad pedes usque pro-

pemodum plumulis tecta, crocea erant tabellis cincta, uti & pedum digiti ad ungues usque, qui & ipsi nonnihil flavescunt latiusculi. Digtos obtinebat utrinque nempe ante & retrò pares, ut in Pico.

Curvirostra.

Λοξία Fabric. Gesn. vlyß. Aldr.
à rostri obliquitate.

Χρῶσι Arist. Nonnull.

an Tragon Plin.

Avis crucifera.

Cruciata.

Ein Krinze / sil.

Krinis / sil.

Krumbschnabel /

Creusvogel.

Avis olim rarissima apud nos erat, hodie etiam Pueris nota, paulo major & longior Fringilla sanguinea. Color ei per totum Corpus varius, quem tempore & ætate mutat. Nunc enim ad flavum, nunc ad rubicundum, nunc ad viridem, nunc ad cinereum seu griseum magis declinat. Rostrum cornei coloris, cujus summæ partes ac mucrones in Crucis morem invicem transpositæ ac decussatæ sunt. Caput magnum, Crura subrubent.

Sudetes

Flavescentes, aurei coloris.

geelbe Krinisse.

Incanæ, grisei coloris, veluti Juniores.

grane Krinisse.

ποικίλοι id est varii coloris.

bundte Krinisse.

Rostri flexura.

Aliæ Rostrum obtinent decrosum, aliæ sinistram versus decuratum.

Recht/geschrenckte Krinisse/suisse.

Tempore Partus.

Quædam pariunt hyeme, quæ vocantur hybernæ, Hyemiparæ.

Winter Krinisse/
Christ Krinisse.

Quædam pullos excludunt vere, & nominantur Verna-les seu Æstivæ.

Sommer Krinisse.

Aliud genus ante sexennium in hisce montanis hyemis initio apparuit, quod huic forma & colore omnino respondebat, solo rostro differens, Cui erat longiusculum re-

ctum. Paulô minor Bombycilla, minor Turdela, rostro fusco, Coloris rubicundi & flavescentis, non aliter ac Crucifera. Vulgus appellabat Schneevogel/Neuvogel.

Laqueis ex setis equinis Turdis positis facillimè capiebatur. Sorbi enim aucupariæ baccis vivebat. Adeo stolidus erat, ut se etiam manibus capi permitteret.

In cibum recipiebatur, non ingrati saporis.

Curruca.

ὑπολαίε Arist. quod ver- mibus pascatur.

ὑπὸ λαίε

Curruca

Andothia Albert.

Passer gramineus.

Eine Grasemücke/sil.

Grasemüsche.

Avicula colore & Corporis figura luscinia ferè similis. Supina parte tota cinerea, Prona albet, partim dilute cinereo colore respersa. Ro- stellum rectum, fuscum, Cruscula nigricant, vertex punctulis nigris maculatur.

Passim

Qvæ fugienda homini,
 quæq; leqvenda monet.
 Est Avibus pietas inter se, est
 gratia qvædam,
 Et suus in Dominos est a-
 mor atq; fides.
 Id docet exemplo volucris pia
 & advena qvædam,
 Christiferæ gestans æmula
 rostra Crucis.
 Tempore natalis Christi pa-
 rit: inde triumphi
 Tempore per sylvas agmi-
 na vesca volant.
 Cùm reliqvæ indulgent ovis,
 hæc usibus apta est.
 Nec nulla in cantu gratia
 inesse solet.
 Fert etiam imperia, atq; agno-
 scit herilia iussa,
 Et caver infantes ne mala
 Luna premat.
 Orta sagax noctu increpitat
 vulcania damna,
 Matribus & sætus non finit
 esse graves.
 Fama est, has rostro tentasse
 revellere clavos,
 In cruce pendentem qui te-
 nuere Deum.
 Si qvæ crucis Christi statima-
 go ligneatectis,
 Insidunt, clavos & ruer o-
 re parant.
 Fama pium affectum notat,
 & qvæ novimus illas

Præ reliquis Avibus laude
 vigere, fidem.
 Vix uno servata die duo no-
 minis hujus
 Forré mihi ex cavea plu-
 mea turba volat,
 Itq; reditq; viam in sylvas,
 rursusq; frequentat
 Tecta, suum plenus dum
 facit annus iter.
 Ergo me cantus monet, & pie-
 tatis imago
 In cruce, qvo Christi sim-
 memor ipse Crucis.
 Aeqvo animo perferre Crucē,
 & dare præmia laudum,
 Par est, qvos salvos Crux
 tua Christe facit.

Aucupes Silesiæ Cruciatæ
 avis aliquot differentias ag-
 noscunt, ex colore, magnitu-
 dine, anni tempore, & Rostri
 flexura desumtas.

Quantitate.

Minores, kleine Krinisse/
 gemeine Krinisse.
 Majores, Corvirostræ, c-
 qvinæ.
 Rost Krinisse,
 grosse Krinisse.

Colore.

Rubræ, sangvinci coloris
 Rore Krinisse.
 Flavescentes,

Rostrum simile robustum, crassiusculum, intensè flavens, triticei grani colore, in extremitate nigrum. Oculos nigros exornat circulus obscurè purpurascens. Caput totum ex cinereo subrubet, macula juxta oculos ferruginea. Prona pars candida, præter pectus, quod colore ferrugineo respergitur. Cauda pennarum duodecim, quarum mediæ nigræ, ternæ extremæ utrinque candidæ sunt. Alarum pennæ quatuor Corpori proximæ atræ sunt, oris extremis spadiceis: reliquæ omnes candidissimæ, præter majores septem remiges, quarum extrema ad medietatem atra sunt, & binas parvulas superiores, juxta remigum radices.

Dorsum cinereum, atris maculis varium, ad Uropygium rubore lateritio maculatur. Radices pennularum investientium omnes nigræ sunt. Crusculis incedit Aureolæ, sed cum splendore ut in Merula atris.

Ungvici similes sensim incurvi, posteriore ut in Alauda cæteris longiore. Ventericulus obtinet crassum & latiusculum ut Gallinæ, cui

junguntur Intestina admodum gracilia, paucis revoluti-
onibus contexta. Fel Hepati & Intestino jungitur exiguum.

Remissior color est Femi-
næ. Dorsum enim cinereum, fuscis notis varium. Simili-
ter Alarum remiges, & quæ dorso vicinæ fuscae sunt. Su-
periores cinereas, quæ in Ma-
re totæ candidæ sunt, lineolæ
albæ interfecant. Collum
superius cinereum cum
vertice, ex quo nonnihil fla-
vedinis emicat.

Spermologus est, & hyeme
gregatim apparet apricis & se-
cus itinera locis, ubi grana &
semina ex plantis arefactis
legit.

Capitur visco & reticulis
in Silesia inferiore ad Crosse-
nam, Grünebergam, Svibos-
um, & vicinis locis: & in ci-
bum recipitur, saporis non in-
grati, Monticulis ignota.

Vere imminente recedit,
nec æstate conspicitur. Ubi
nidum struat quando pariat,
& unde volet, nondum ex-
ploratum.

Vocem edit altam, num
cantillet non habeo quod di-
cam. In hypocaustis ad men-
ses duos trêsvē, semine Milii

Kk

Cuscute

Passim in hortis & pratis prope oppida & pagos æstate cantu suo exhilarat, quo Lusciniam ferè refert.

Vermiculis alitur arbores perreptando.

Nidum suspendit inter graminæ rotundū. Ova Majo plenius; quinque parit, aliquando septem subviridia, punctis minutissimis varia, quæ si digitis tangantur, ea non amplius fovet, sed relinquit. Hyeme avolat.

Aliquando alienos pullos pro suis educat. Cuculus enim Ova, propriis ejectis, sua reponit, quæ fovet & excubat.

Cyanopus. 2.

Asses Arist. *Peuc.*

Falco hyacinthinus Albert.

Accipiter stellaris Eber. & *Peuc.*

Avis phœbea.

Ein Blaususs.

Accipiter est ferox, Corpore grandi, punctis & notis quibusdam stellas referentibus resperfus. Oculi varii pelliculi, circulo aureo, pupilla nigra. Corpus oblongius, femoribus præsertim longioribus. Crura seu tibiæ respectu femorum breviora ac crassa. Pedes magni ac crassi, caru-

lei seu azurini. Dorsum, Alæ superiores & cauda Indici coloris.

Arboribus excelsis Montium nidificat. Ova parit quinque; cum plurimum.

Venatur Corvices, Perdices, Cornices, Columbas, in quas subito ac conspexerit maxima velocitate & impetu irruit, neque persequi desistit, donec in potestatem suam redegerit.

E numero est Pugillarium dictorum, id est qui emissi præterito pugno revocantur.

Emberiza varia.

Εαυθόγυχες.

Passer hybernus, *μελανό-*

λευκός.

Avis peregrina à D. Piperino missa, *Ge/n.*

Avis Merulæ congener, *vlyß. Ald.*

Ein Winterling/

Schneevogel/ vulgò.

Neuvogel/

geschheckter Emmerling.

Figura tota Aureolam seu Emberizam flavam refert, excepto colore & magnitudine, quæ Alaudam ferè æquat longitudine palmarum duorum, & digitorum totidem.

Rostrium

Figura peregrino per omnia similis, at brevior. In dorso & exteriore Alarum parte & Cauda tota fuscā habet nigredinem. Guttas in facie Falconarias prorsus atras, quæ circumfunduntur quodam obscuro & fusco pallore.

Falco candidus.

Falco albus.

Falco Moscoviticus. ?

Ein weißer Falck /

Moschowitterische Falck /

Major est Falcone peregrino. Figura Pedum, ungivium, Rostri ac totius Corporis, naturam Falconis præ se fert. In Dorso & Alis subalbus est, alibi verò maculas seu guttas habet valde albas, alijs guttis subpallidis interpositas.

Hunc mittit Septentrio & Oceanus & Norvegia, Svecia, Estovia, Moscovia. Ante annos quinque loco muneris à Moschovia Duce ad Imperatorem Romanum per Legatos, quatuor albi Falcones Pragā missi sunt.

Albus Falco perquam audax & bonus, nec unquam à natura Falconis aberrat.

Falco sacer.

Ἰσφάξ

περὺν Arist. Eber. et Peuc.

Falco Britannicus Symmach.

Falco Aerophilus

Ein Sackel / Sockel Falck /

Sockel Falck /

Köppel / quasi copulatus

Stos Falck.

Magnitudo ei ferè Aquilæ, Cruribus crassis & ungivibus maximis. Oculi flammei ex citrino ad rubeum declinant. Caput magnum, rostrum fortissimum, Cauda longa, pennæ rufæ, vox barbara.

In altissimis montibus nidificat.

Nulla est avis tanta, quam non statim dejiciat, nec unam tantum, sed quotquot habuerit obvias.

Amat hominem & Canes venaticos.

Falco medius.

Hierofalco quasi sacer Falco.

Hierofalchus

Herodias quod Ardeas venetur.

Ein Vier Falck / M.

Ger Falck /

Mittel Falck /

Reger Falck.

K k 2

Probis

Cuscuta, figopyro &c. aliquando enutrita fuit, absque cantu.

Falco.

Φάλκων
Falco à pede introrsum arcuato, seu à falcato ungvi-um hamo.

Ein Falckes/

Falckes.

Accipitrini generis nobilissima species, & animo & audacia reliquis plurimum præstat.

In rupibus & montibus Bojemiam à Silesia determinantibus Falcones nascuntur, inde nomina à Falconibus quibusdam locis cessere, Falkenberg, Falkenhain, Falkenstein, &c.

Cicurantur, domantur, condocentur, mansvescunt ad aucupia.

Differunt natalibus, magnitudine, colore, sexu, ætate.

Falco montanus. ~

Gesn.

Falco montanarius Albert.

Cybindus, Accipiter notturnus. Plin. Eber & Peuc.

Ein Vircel Falck/

Berg Falck.

Corpus ei breve & valde spinosum, Pectus planè rotun-

dum & magnum. Crura fortia & brevia, Pedes nodosi, ungribus fortioribus. Dorsum Alarumque exterior color cinereus, qui paulatim fuscus clarius efficitur & pallidior.

In Montium rupis nidulatur.

Ferum est hoc genus, malis moribus præditum & iracundum.

Falco peregrinus.

Gesn.

Falco communis

Falco migrator & commenor.

Ein wander Falck/

gemeiner Falck/

fremdling Falck.

Qui semper peregrinatur, & migrat de una regione in aliam. Minor est montanario, Cauda brevi, alis longis, Capite crasso, Coxa longa, Cruribus, brevibus, iisdem & pedibus albicantibus.

Bonum est moribus si, benè nutriatur à Falconariis.

Falco niger. ~

Falco Carbonarius

Ein Rohlfalck.

Figura

Rarissimus est, circa Paschatis festum á quodam Cive mihi communicatus fuit, quem bombardæ globo interfecerat extra oppidum in montanis.

Falconellus.

Falco parvus

Falconellus feriens. 2.

Ein Stos Fálcklin/

kleiner Fálcke/

leerch Fálcklin.

Longitudo ei spithamalis cum Palmo, pallidi pedes, seu subflavi. Dorsum nigrum ad Indicum inclinat, Pennæ Alarum nigriores. Pectus albidæ & nigræ maculæ variant, Oculi toti nigri, quos circulus angustissimus pallidé luteus in periophthalmio ambit, Genæ albæ, Gula in masculo rubet, in femina pallet.

Cauda fusca maculis transversim nigris distinguitur, Sub uropygio spiceus est coloris, Femora ad tibias fusca sunt Alæ longissimæ ultra Alas extenduntur crucem efformantes, Rostrum cæruleum.

In montibus nidulatur.

Frequens ejus usus in aucupio, maximè ad Alaudas &

Perdices capiendas.

Falco palustris.

ὁ κατὰ γὰρ τῆς

Falco littoralis.

Ein Kóhr Fálck / sil.

Milvi ferè est magnitudine, Corpore longiore. Rostro adunco nigricante. Cruribus crassioribus, squamosis, cæruleis, digitis similibus, qui unguibus armantur nigris acutissimis. Per Dorsum ex fusco purpurascit, in Capite dilutius. Alæ longissimæ & acutæ quarum majores pennæ lineis fuscis interfecantur. Venter subalbidus. Oculi lucidissimi sunt.

Omnium ignobilissimus est. Circa paludes, piscinas & flumina degit, & piscibus tantum victitat.

Præceps ex alto in aquas se dejicit, & discussis Pectore aquis pisces rapit.

Fringilla.

στρίων Aristot.

Vinelia Avis Albert.

Fringilla.

Eine Fíncke/

Wuch Fíncke/

rotte Fíncke.

Passerem magnitudine æ-

K x 3

quat,

Probis pedibus præditus est, digitis longis, Corpore valido & pulcro, præsertim postquam pennas mutaverit.

Strenuus ac ferox est, ad omne aucupium utilis.

Falco mixtus. ²

Falco montanus cæruleus.

Falconis montani secundum genus Vlyß. Aldrov.

an Falco cinereus seu leucophæus Eidem?

Ein Zwitter Gälche/

Stechblauer Blausuß/

Wschersarbener BergGälche/

Spring Blausuß / Nonnullis.

Avis est elegans & audax, spithamas ij. & digitos iij. longa, lata spithamas iij. & palmos ij. Rostrum habet breve unum, Indici ferè coloris. Crura alta, Tibiæ graciles longæ luteæ, ungviculis nigris acutissimis, digiti exteriores duo utrinq; tunica aliquatenus junguntur Color cinereus ad cæruleum vergens dilutiùs obscuriùsve pro diversa partium ad lucem obversione. Capitis, Colli, Gulae, Alarum superiorum & Cauda dilutius, Dorsum ob-

scurius; Pectus cum ventre toto & femoribus plumosis nivei sunt candoris, Alarum remiges sex nigrae sunt, reliquarum extremitates tantum nigrae sunt, mediorenis secundum scapi longitudinem albæ. Nares membrana circumtegit lutea; juxta Rostrum & Oculos albet: Oculi pupilla ex nigro cærulea. Cilia seu ambientes circum membrana lutea sunt, ut & iris. Capite donatur crasso & Collo, Corpore admodum gracili. Alæ ad mediam ferè Caudam extenduntur, quæ dodrantem longa ex duodecim pennis, dilutè est cinerea, quarum mediæ dilutè cæruleæ sunt, exteriores quatuor, utroq; latere binæ candidæ, omnes ad nervum utrinq; maculis triangularibus fuscis insigniuntur. Supra Oculos juxta rostrum pennula ut pilii rigent.

Hepar totum sanguinei coloris, notulis albicantibus continuis respersum erat, inter quod & Intestinum fel prasini coloris hærebat.

Venatur aviculas, & perdices insequitur, cujus partem penè consumtam in ventriculo dissecto reperi.

Rarissimus

Dollenbeisser/ id est vom-
Φρόνος

Thumherr/

Thumpasse/ à vertice ni-
gro, qvi niger quasi Cucu-
lus.

Ümpel.

Magnitudine Alaudam æ-
quat, Passere major, rostro
brevi, crasso, nigro, fermè tri-
angulo. Color Dorsi & ala-
rum superiorum cinereus. Ca-
pitis, Alarum pars inferior,
& Cauda nigricant. Post O-
culos, Collo & Pectore igneo
rubore nitet, qvi ventrem
versus dilutior est, imo ven-
tre ad uropygium pallet.

Femina tota prona parte
pallida est, cætera Masculo si-
milis, vertice tamen nigro.

Fruitur gemmis Arborum,
acinis etiam fruticum qvo-
rundam, Sambuci palustr. Ju-
niperi, Sorbi &c.

Æstate rarissimè & nun-
quam ferè apud nos apparet.
Autumno & hyemis initio
montosis frequens, nec ta-
men singulis annis.

Alitur in hypocaustis can-
tus gratiâ semine Cannabis &
facile cicuratur. Perqvám

docilis est, & fistulam voce
sua imitatur.

Autumno tendiculis ex se-
tis eqvinis capitur, & in ci-
bum recipitur, non mali gu-
stus.

Pyrrhula candida.

Fringilla montana alba.

Ein Weißer Thumpasse/
Ümpel.

Anno 1601. capta est in
pago Fischbach colore pror-
sus candido, paucis in Dorsio
nigriusculis plumulis elucen-
tibus.

Fulica.

Κέπφος Arist.

φαλας Nonn. à mucula al-
ba, φάλον enim album &
splendidum significat.

φαλας οὐδ' αἶ

Λούφα, Τρυγὰς Turm.

Fulica Recentiorum Gesn.

Gallina aquatica Agric.

Gallina Arundinum

Follega, Follata

Fulsa, Fusca

Mergus niger.

Ein Wasserhuhn/sil.

Nohr Hemer/

Passe.

Mergi

quar variis coloribus, albo nempe, viridi & rufo distincta. Maris pectus rubescit, feminae paller. Cauda fusca exterioribus utrinque binis albicantibus. Nidulatur in arboribus, earum ramis appenso nido, ex Musco & Lana Ova parit numero v.

Cantat mas primo Vere usque ad solstitium. Aucupes eas obscuro loco reservant aluntque, Autumno canoras ad aucupium extrahunt, pro reliquis Avibus ad retia alliciendis.

Vescitur sem. Papaveris, Lini, Cannabis &c.

Autumno & primo Vere, ubi gregatim volat, capitur. Hyeme avolat paucis superstitibus.

Editur assa & elixa. Amariuscula est, nec mali succi. Stomachicis non in utilis.

Fringilla candida.

Ein weisse Sinsche/
weisse Buchsinsche.

Priori omni ex parte similis, præter colorem qui totus candidus.

Rarius occurrit.

Fringilla torquata.

Ein RingelSinsche/

Similis est Fringillæ vulgaris præter torquem albam, quæ Collum cingit, & verticem plumulis candidis nitentem.

Capta fuit in sylvis ad Kotznam.

Fringilla hyberna.

Ofozwa

Fringilla montana

Fringilla hyberna, nivalis.

Montifringilla.

Eine WaldeSinsche/

WinterSinsche/

SchneeSinsche/

DannenSinsche.

Fringillæ æqualis, & magnitudine proxima, sed collum habet caeruleum, rostrum luteum. Alæ variis coloribus, albo nigro & luteo distinctuntur. Vox illi insuavis & stridula.

In montibus versatur.

Fringilla sanguinea.

πυρρόλας Aristot. Turneri,

Fringilla alpina

Pyrrhula

Ignaria

Rubicilla Gesa. Eber. & Fenc.

Ein BlutSinsche/

Luh/LohSinsche/Sil.

Roit vogel/

Wollen.

Avis est altilis canora, fau-
cibus & capite cristata, plus-
quàm notissima.

Gallo colores sunt diversi,
& in singulis vel color unus
per omne Corpus, id est fla-
vus, niger, candidus, cinereus
&c. vel varii, In cruribus ad-
versis spiculis ornatur.

Cucurrere solet Gallus, Gal-
lina gracillat.

Fruitur omnis generis Ce-
realibus.

Piscibus item gaudet, Ra-
nis, Rubetis &c.

Hic præter familiarem u-
sum, quem in villam fert,
dum gallinas plenas facit, &
culinam dapibus opulentat,
magno adjumento Patrifa-
milias esse consuevit cantu
suo, quo ad opera familiam
revocat, monetq; ut absterfo
ab Oculis somno expergiscan-
tur & vivere discant.

Profunda nocte validius
cantat, mané lenius. Novit
sydera, & ternas distingvit
horas interdiu cantu. Cum
Sole it cubitum, quartaq; ca-
strensi vigilia ad curas labo-
remq; convocat, neq; Solis
ortum incautis patitur obre-
pere, diemq; venientem nun-
ciat cantu. Cantaturus pri-
us alas excutit, & seipsum fe-

riens vigilantiorē reddit.

Virgil. in Moreto.

Excubitorq; diem cantu pate-
fecerat ales,

Ovid. l. i. Amorum.

Jamq; pruinosos molitur lu-
cifer axes,

Inq; suum miseros excitat
ales opus.

Ambrosius. Galli cantus, sva-
vis nocte & utilis dormien-
tem excitat, & sollicitum ad-
monet, vigilantem solatur,
processum Mortis signans.

Jus Gallinacei ob nitro-
sam & salsam substantiam
calefacit, lavat, terget, tenu-
at, flatus dissipat cum carmi-
nativis. Dolorem ventricu-
li, Coli, Ileii, Renum à flatu-
bus ortum sedat, obstructa
aperit.

Dysentericis medetur, Ser-
pentium moribus : quippe
venenorum acrimoniam he-
berat, Caleulos deturbat,
Asthmaticis & defectum Cor-
dis patientibus validam præ-
stat opem. Idem cum uvis
immaturis decoctum bilem
utramq; extingvit. Valet
in febribus longis Melancho-
licis, suspiriis, Articularis

Mergi genus. Avis aquatica nigra tota, Anati similis, at paulo minor, tres spithamas longa, & quatuor extensis alis lata. Rostrum ei acutum, crassum, longiusculum, candidum. Pedes obscure glauci, circa genu supra & infra ex viridi flavescent. Digniti cum calce tres, ut in Colymbis fissi, quibus per internodia tunicæ semicirculares, ejusdem cum pedibus coloris, ora exterior nigricante, junguntur, unguiculis fuscis rectiusculis acutis. Color per totum Corpus niger, in Collo & Capite nigerrimus. Venter dilutius ad cinereum inclinatus.

Synceput glabrum, figura fere ovali, alba pellicula tectum, Calvitii specie. Collum oblongum, Cauda brevissima. Ventriculus callosus crassior ut Anserum. Hepar majus sine felle, quod Intestinis implicatur, conspicitur. Alarum superior ambitus per angustam lineam albicat in Mare.

Frequens apud nos in lacubus, piscinis, & fluviis, nec facile, recedit, si escam habet & pacem.

Vescitur seminulis plantarum aquaticarum, Grami-

ne, Pisciculis, vermibus &c. Super stipites in aquis nidum extruit.

Admodum pingvescit Autumno. Caro ejus quid grave & palustre olet.

Quapropter prius aqua fervente elixatur, ut odoris virus exhalet: deinde assatur & conditur.

Succum gignit minus probum, & biliosum.

Cor crudum comestum Epilepticis prodesse creditur.

Cerebrum cum veteri oleo permixtum Ani passiones curat.

Fulicæ matutino clangore tempestates prænunciant; quod carmine Aratus confirmat.

Cana Fulix itidem fugiens exurgite Ponti,
Nunciat horribiles clamans instare procellas,
Haud modicos tremulo fundens ex gutture cantus.

Gallus domesticus.
Αλεκτωρ, quia nos à lecto exuscitat.

Αλεκτωρ
Callinaceus absolute
Gallus gallinaceus,
Ein-Han/
Haus-Han.

Avis

Pulvere impendio delectantur, in quo sese volutando quodammodo scabunt.

Toto anno præterquam tribus mensibus brumalibus pariunt. Magna etiam generosarum nonnullarum, maxime lanigerarum fecunditas, ut ova 60. vel plura edant ante incubitum. Inhorrescunt à coitu, & se excutunt. Ovum consistit à coitu, & perficitur decem diebus magna ex parte.

Gallarum caro melior est quam Gallorum, nisi sint castrati: nigrarum verò, quæ non pepererunt, melior est & levior.

Probum gignit succum, neque calidum seu nimis tenue, ut facile in bilem abeat; neque frigidum seu crassum, ut pituitam augeat, sed mediocre seu temperatum: facile concoquitur, coloris bonitatem facit.

Jus Gallinarum omnes succos Corporis temperat, utiliter bibitur in Stomachi rofionibus,

Ventriculus alimenti bonitate suavitatemque reliqua-

rum Avium omnium ventriculos superat.

Cerebella earum substantiam Cerebri adaugent, ac sensus acuiunt.

Contusum Gallinæ,
Eingestossen Hun. Gallinam percoquito, donec carnes bene mollescant, & in pila pulpam unam cum ossibus contunde: tum cum jure omnia per æneum vas colatorium exprime, modicum vini generosi & Croci aromatumque quantum satis adjice, & coques aliquandiu. Cum inferre vis, panem tostum subjice. Cibis puerperis & qui venam secuerunt conveniens.

Pastilli e Gallinis hoc modo parantur. R. Carnis Gallinarum paulatim coctæ quantum volueris: adde Ovorum q. s. Panis similaginei flore lactis macerati ad sufficientiam: deinde contusis omnibus cum butyro, aromatizetur Majorana, Petroselinum, Cepis, Macis, Cinnamonum, formentur globuli, albumine Ovi illinantur: bulliant iterum ad sufficientiam, & addito Croco offerantur.

Ll 2

Plurimum

Morbis & Stomachi inflatibus.

Gallorum cum Gallinis nondum coeuntium testiculi, deperditas in Morbis vires restituant, laudabilis & velocis digestionis. Eapropter Hecticis & Marasmo laborantibus, Morborumq; diuturnitate macrefactis, utiliter exhibentur. Semen prolificum supeditant, & venereas roborant vires.

Fel aqua dilutum, Luminum aciem confortat, & Leucomata tollit.

Finus ex aceto, vino aut oxymelite contra venena fungorum bibitur: ex aceto morfib; Canis rabidi salutaris. Ad Felis morsum cum adipe gallinaceo subactum imponitur. Cinis ejus exulcerationes pedum sanat.

*Gallus major
exoticus.*

Gallus Italicus Patavinus
ανιπποαλεκτρυον Aristoph.
Ein grosser Weischer Hahn/
Paduanischer Hahn.

Grande genus Gallinaceo-

rum, altis Cruribus, nonnunquam hirsutis.

Ex proximis provinciis ad nos delati sunt,

Gallina villatica.

Αλεκτρυς

Ορνις ὀστραλῆ

Gallina villaris, domestica

Eine Henne/

Huhn.

Femina est in gallinaceo genere, sed domestico.

Gallinae ingluviem habent ventriculo præpositam, & appendices quasdam parvas infra quâ desinit Intestinum.

Differunt magnitudine & colore.

Quædam totæ crocæ, vel subflavæ, quædam nigræ, quædam candidæ, quædam variis maculis insignitæ.

Item aliæ sunt parvæ, aliæ magnæ.

Vescuntur seminibus Cerealibus, & saginantur farina.

Pascitur & dulci facilis Gallina farina,

Pascitur in tenebris, ingeni-
osa gula est.

Pulvere

*Gallina Italica
magna.*

Gallina Medica seu Decu-
mana.

Ein Welsche Henne/
grosse rauchfüßige Henne.

*Gallina lanigera,
Indica.*

Gallina lanata,
Turcica.

Eine Wollechte Henne/
Türkische Henne.

Gallinae sunt peregrinae,
quæ pennis crispis instar lanæ
obteguntur.

Has mittit Fuch urbs Indiae
orientalis maxima.

Ova pariunt optima &
plurima.

Gallina altilis.

Eine Masthenne.

Gallina quæ sagina alta &
enutrita est.

Gallinarum matricæ.

Bruthennen.

Sunt gallinae, quæ incuban-
do pullos excludunt.

His supponuntur non so-
lùm gallinarum, verùm etiam
Perdicum, & Anatum ova,

Gallinae glorientes.

Gallinae veteranae

Gluc'hennen/

Glorientes suo strepitu mo-
lestæ sunt, & agmen pullorum
ducunt.

Gallina novella.

Merghennen.

Graciles sunt, & plumis
contractioribus. Anniculæ
sunt neq; hæcenus pepere-
runt.

Gallinarum Ova.

da

Hüner Eyer/

Plinius. Nullus alius cibus
est, qui in ægritudine alat,
neq; oneret, simulq; vim po-
tus & cibi habeat, ac Ova.

Præferuntur aliis omnibus
Gallinarum ova, maximè si
ea ex Gallo conceperint. E-
liguntur recentia è Gallinis
pingvibus non macilentis na-
ta, oblonga, parva, tenuia,
si sumas ovum molle sit atq; novum.
Gratioris sunt saporis, Ori-
jucundiora, plusq; afferunt al-
imenti quàm cætera. Ad
æqualitatem & mediocrem
temperiem tendunt. Servan-
tur Ova hyeme in paleis, æsta-
te in furfuribus aut cineribus.
In Ovo sunt albumen & vi-
tellus, Albumen ad frigidita-
tem,

Plurimum nutriunt & facilius concoquuntur.

Tunica seu pellicula interior Ventriculi ἐχθρὸς ab aspritudine dicta, seu cortex quidam, amara est, adstringit, roborat, vomitum compescit.

Vino lota & exsiccata, pota concoctionem juvat: ex vino trita Stomachicis infervit.

Cerebrum, gingivis Puero-
rum infricatur a feminis, ut
Dentes absq; dolore enascantur.
Prohibet fluxum sang-
vinis, Narium & Cerebri.

Sanguis Gallinarum nig-
rarum ad maculas & lenti-
gines valet. Leucomata O-
culorum & cicatrices cum a-
qua inunctus sanat.

Adeps calefacit, humectat,
emollit, lenit, mediis inter An-
serinum & Suillum. Calidior
tamen & siccior est quam Su-
um, & tenuior ac minimum
terrestris. Rimas Labiorum
sanat. Valet contra pustulas
Oculorum, Lingvæ asperita-
tem & Aurium dolores.

Fel absterforia est faculta-
tis, maculas in corpore illi-
tum aufert. Miscetur Ocula-
ribus liqvidis.

Si Bubo ortus sit in peste,

Gallus seu gallina deplume-
tur circa anum, & apponatur
loco per horam, & in alia ho-
ra apponatur alter: & sic fi-
at aliquot vicibus. Ea ratio-
ne venenum retrahitur a Cor-
de, & gallina subito moritur.

Gallinam nigram Vetulae
per spinam dissectam, calen-
tem confestim Capiti impo-
nere, & fascia ligare Melan-
cholicis vel desipientibus, ne-
scio qua admurmuratione,
superstitiose jubent, & tan-
dem in flumen abjicere.

Gallarum pituita,
seu grando κρυστα, der Zyp/
Pisiff. Id vitium maxime
nascitur apud nos, cum Cibi
aqua calidiore commiscen-
tur: vel cum frigore & pe-
nuria Cibi laborant. Lingvam
extremam reptat pellicula al-
ba, quæ leviter ungvis vel-
litur, & locus butyro illinitur,
trajecta per Nares penna ali-
quot vicibus, quò possint re-
spirare.

Huic malo medentur, Ser-
pillum, Origanum, Tormen-
tilla in potu, Lac butyratum,
Allium, Cepæ.

Gallinæ, si ultra solitum
se concutiant, magnum est
futuræ pluvie signum.

Gallina

num eo perungantur: faciem à Solis uisione tuetur,

Alba Ovorum conjice in vas, quotquot suffecerint, & Vinum quoad spumat concutiat, pellucidum fit.

Hoc etiam Apozemata & Syrupi clarificantur.

Ovi vitellus.

Τὸ ὠχρόν, Arist.

Χλωρόν τοῦ ὠοῦ, Hipp.

Eyer Dotter.

Temperatus est, facile digeritur, & probum sanguinem generat.

Suggillata in Oculis discutit imposita, & Cataplasmatibus, quæ phlegmonas mitigant, miscetur. Additur Cerothis lenientibus & clysteribus.

Femina Vitellum recens cum momento salis linteolo exceptum, Infantibus ad Alvum proritandam intrudunt, Addunt quædam Mel & Crocum.

Pellicula interior,
(Hymen) detracta Ovo si-
ve crudo, sive decocto, La-
biorum fissuris medetur. Da-
tur pulvis Dysentericis ex vi-
no rubro.

Ad Cruris fracturam utilis,

Ovi testa, κελευθός,

τὸ λεπυρόν τοῦ ὠοῦ.

λεπυρίον τοῦ ὠοῦ, Hipp.

Eyerschalen.

Tosta cum corticibus Pinii Pedum attritiones ex calceamentis sanat, omnemque humorem & rheumatismum constringit, Hæmorrhagiam sistit, & ipsis dentifriciis additur.

Ovi testa, ὃ quæ pullus exit, purgata, Stranguriæ succurrit,

In pulverem subtilissimum redigitur ad Horologia.

Præparantur Ova ad cibum variis modis.

Ova effusa.

ὠὰ ἐξαρητὰ, hoc est, emissa

Ova elixa, dispersa,

In Wasser gefelte Eyer.
In Wasser geschlagen Eyer.

Appellantur ea, quæ è testis suis effusa, abjecto folliculo coquuntur integra, seu Ova in aqua bulliente fracta seu elixa. Hæc vel per se eduntur, vel cocti panis segmentis imponuntur. Salubria sunt.

Ova sorbilia.

ῥοφητὰ. Diosc.

Ova mollia, liquida.

Gamm

tem, vitellus ad calorem tendit. Ambo autem humida sunt, potiss. albumen.

Ova recentia sunt alimentum sanguini proximum.

Unde in Regim. Schol. Salern. scribitur :

Ova recentia, Vina rubentia, pingvia jura,
Cum similia pura, Naturæ sunt valitura.

Ova in aceto cocta, Alvi fluxiones desiccant, efficaciora fiunt, si aliquid austeri addideris, & super prunas frixeris.

Nostrates feminæ Nucem myristicam, sem. Accipitrinæ & alia aspergunt, puerisq; dysentericis afferunt.

Ovum crude totum, admixto Rosaceo, valet ad Palpebrarum, Aurium, Mammarumq; phlegmonas, & quæ in partibus nervosis contingunt, ut cubito & digitorum tendinibus.

Ambustionibus si statim imponatur prodest, siye solum candidum, siye cum vitello. Mediocriter namque refrigerat, & citra erosionem desiccet.

Ova zephyria.

Ova subventanea,
Eunnen Eyer/ vulgò
Drachen Eyer.

Parva sunt Columbarum, ferè: at prorsus rotunda non oblonga, absq; vitellis. Vulgi opinio est, ea esu Arancorum terrestrium nasci.

Minus sapient, humida magis & inutilia.

Ovi albumen.

Τὸ λευκὸν τοῦ ὄντος.

Ovi candidum, Plin.

Albus liquor, Columell.

Weis Ey/ Eyerklar/

Das weisse im Ey.

Refrigerat modicè, mordacitatis expert, atq; emplasticum. Collinit, mitigat acres fluxiones, spiracula Cutis occludit, repellitq; inflammationes Oculorum lenit, ambustis medetur.

Fronti cum thure impositum, fluxiones arcet avertitq;.

Ophthalmiis, Sedisq; ac Pudendorum ulceribus commodum pharmacum.

Ambustionibus pustulas innasci non sinit, si quàm primum

Sunt Ova, quæ in cineribus calidis coqvuntur vel assantur.

Concoctu sunt difficilia, & tardi transitus, crassiusq; alimentū Corpori tribuunt, Magis siccant minúsque refrigerant, & ingratoris sunt saporis quàm elixa in aqua.

Ovum assum bezoarticum.

Ovum aureum bezoarticum.

Electuarium de Ovo.

Das Guldene Ey.

℞. Ova recentia num. ij. abjectis albuminibus, & quod vacuum Croco integro orientali repleto, foramina operculo suo claudantur, & in cineribus ad perfectionem assentur (non adurantur, uti plerumq; fieri solet) deinde auferatur Cortex addendo

Pulv. Erucæ aceto præpar. unc. i.

Rad. Diptamni albi

Tormentill.

Angelicæ

Pimpinell. an. unc. f.

Zedoar.

Scordii, granor. Juniperi,

Boli Armeni.

Sigilli Strigensis an. drach. 2. scr. 2.

Nuc. Vomica.

Myrrhæ, Corn. Cervi.

Camphoræ an. drach. 2.

sem. Citrii, Acetosæ

Card. bened. an. scr. 4.

Theriaca Andromachi.

Mithridatii an. unc. 2.

Cum syr. acetos. Citrii f. massa, quæ Auro fino obducta pro usu reponatur.

Adversus pestem, febres pestilenciales & alia venena, Pharmacum magni usus,

Ova frigida.

Öe Teyvitsæ

Teyvitsæ.

Ova frigida.

Ova in sartagine spissata, oleo vel butyro frigida. Spissantur autem variis modis,

1. cum butyro, integris manentibus vitellis, in patella seu lebetæ frigentur, suppositis segmentis panis.

Eyer im schmalge/

gesagte Eyer/

Malum procreant succum, crassum, excrementosum, nidorosum, & reliquum quoq; cibum in ventriculo corrumpunt.

2. conqvassata cum butyro in lebetæ diligenter agitantur donec cocta fuerint, additis

M m

Mace,

gang Weichgefottene Eyer.

Dicuntur, quæ dum coquuntur excalescunt tantum liquida adhuc minimè concocta densataq;.

Per se tantum ebibuntur cum modico salis. Minus tremulis nutriunt, humectant, vires reficiunt acervatim, ventrem meliorem reddunt, facilius subducuntur. Pro sunt gutturi exasperato, tussientibus, pleuritidi, raucedini, Phthisi, dyspnœa, spūto sanguinis, Renum & Vesicæ ulcerationibus. Ventriculū tamen languidum subvertunt.

Ova tremula.

ὠὰ ἀπαλὰ Diosc.

Трохитъ

Ova mollia Cels.

Ova tremulenta

mollicula, tenera, tenella.

Weiche Eyer/

Cum paulo magis coquuntur ad mediocrem usq; consistentiam, Sorbilibus plus nutriunt. Multum alunt, & Stomacho apta sunt. Ad concoctionem, digestionem, nutritionem, boniq; succi generationem præstant, Cum sale & pane eduntur.

Ova mediocriter dura.

ὠὰ ἐσθλὰ ἢ ὀπλὰ

ἐψιδέτω Gal.

Dotterlose Eyer/

Dotterweiche Eyer/

Sunt ova ad duritiem aliquam cocta, vitello adhuc molliusculo.

Plus mollibus nutriunt.

Ova dura.

ὠὰ σκληρὰ

Ova Paschalia

Hartgefottene Eyer.

Ova sunt, quæ omnino coctione induruerunt. Duriora sunt, ἑσθλότερα tardius permeant, & crassiorem succum procreant, Album constipant.

Æstate frequenter testis exuuntur, & in partes aliquot secantur, ut alternis vitelli ac albuminis segmentis lances Acetarium coronent. Ein Salatte mit Eyer.

Mediotenus divisis aliquando superfunditur liquamen ex melle aceto, additis Croco Zingibere.

Ova assa.

ὠὰ ὀπλὰ ἢ ὀπλιδέτω.

Ova tosta.

In der Asche gebratene Eyer.

Sunt

Gallinarum Pulli.

Αλεκτορόπουλα,
Ορνιθόπουλα,
Νεοσσίδι ὄρνιθες.

Pullastri, Pullastra,

Yung Hünlin/
Rüchlin.

Yung Hünlin/
Hennlin.

Gallus vel Gallina adolescentescens. Horum caro sva-vis est, facillimæ concoctionis, & magis quàm Gallinarum humectat, ac sanguinem probum procreat. Eumq; frigidiores, nec excrementitium, febricitantibus utilis.

Jus Gallinarum adolescentium æquat Corporis humores & ardores, post febrium discessum cum saccharo.

Pullus elixus é jure.

Pullum deplumatum, exenteratum & purgatum coque in cacabulo, cum aqua suffic. addito sale cum croco, zingib. Galang. Macis &c. inferatur,

Pullus farfiliis,

Ein gefüllter Hün.

Pullum sic, ne aliquid in eo remaneat, á Cervice expedit, & mixtura ex ovis, lacte, passulis, majorana, seu

Petroselino ac Croco infarcias, Integrum ollæ immitas, ad ignem cum aqua elixato. Cum bullierit sufficientur inferes.

Pullus in Agresta.

Pullum cum salita carne decoquito: ubi semicoctus fuerit, grana uvæ, sublatis é medio vinaceis in cacabum ferventem indito, Petroselinum & Mentham seu majoranam minutim concidito, Piper & Crocū in pulverem contrito. Hæc omnia in cacabum, ubi Pullastra cocta fuerit, conjicito, & patinam statim facito. Hoc obsonium admodum alit, facile concoquitur, Stomacho, Cordi, Hepati, Renibus convenit, ac bilem reprimat. Simile modo paratur cum Crespini bacculis.

Pullus assus,

Ein gebraten Hün.

Pullum benè depilatum, exinanitum & locum assabis. Asso atq; in patinā imposito, antequam refrigescat, succū Citrii aut Arantii, cum aqua Rosarum & Cinnamomo benè trito infunde & appone. Edulium ventriculo gratum, appetitum restaurat, & Hepar calidius contemperat.

M m 2

Pullus

Mace, Majorana vel Petroselino.

Ova agitata & confracta, Gerente Eyer.

Minus pinguedinis obtinent quàm priora, ob id facilius concoctionis.

3. Utrinq; perforantur, & emissio liqore in peculiari ac convenienti lebetæ cum butyro frigentur.

Ausgelauffene Eyer.

4. In placenta formam coqvuntur, qui modis Agriculis & plebeis apud nos frequens. Addere solent farinam triticeam, Cepas, Petroselinum, aut Salviam, cum butyro aut axungia porcina.

Λεκοδιτης.

Placenta Ovorum frictata.

Ein Eyer Kuchen/
Pfanne Kuchen.

Hæc difficilissimæ sunt concoctionis, & facile corrumpuntur, viscerumq; obstructions pariunt: ob id stomachum requirunt probe constitutum.

Ova frixa mali sunt succi, fumosaq; in Stomacho coacta, facileq; corrumpuntur.

Pravum gignunt succum & excrementitium: mox enim in bilem ac putredinem vertuntur, ructusq; nidorosos generant.

5. Aliquando duriter coctis & divisis, abjecto putamine, eximuntur vitelli, qui additis Petroselino, Croco, Macis, crudo ovi albumine iterum induntur, & vel in butyro frigentur, vel in liqvamine ex aceto, saccharo aut Melle coqvuntur.

Ova,
Gefüllere Eyer.
Sauer Eyer.

Hæc appetitum erigunt, & è morbo convalescentibus grata.

Ova suffocata.

ἡ ἀπνεκτα,
Verdempffte Eyer.

Oleo garo ac vini modico imbuta in duplici vase supra ignem modicè crassescunt.

Elixis, duris & assis meliora sunt, & sapidiora, si ad mediocrem crassitiem pervenerint. Nam & probum generant succum, & facile concoqvuntur. Magis leniunt & mitigant.

Gallinarum

cic in ventriculo Gallinaceorum seu Caponum reperta, fabæ magnitudine.

Anno 1591. Parens meus in arce Greiffenstein, cum à Coquis mactarentur Capi, forte fortuna dissecto Capi ventriculo, in eo reperit lapillos quinque, inæqualis formæ & magnitudinis, rotundos & longiusculos, translucidos Crystalli instar, seu potius aquæ limpidæ, subobscuris cæruleis fibris seu striis variegatos, aureisq; micis Opuli instar relucetes. Majorem Generos. Dom. Christophorus Gorschius expositum aureo annulo inclusum gestabat.

Politus non lædit oculum, nisi pupillam attigerit.

Plura de iis superstitiosè scribuntur.

Sylvaticum, Reges Alectorum gemmam gestantes, & gladiatores invictos reddere, ac sitim tollere, item Mulieribus vires & gratiam conciliare scribit.

Obscurus.

Hic oratorem verbis facit esse disertum,

Constantem reddens, cunctisq; per omnia gratum.

Hic circa veneris facit incensiva vigentes,

Commodus uxori, quæ vult fore grata marito:

Urbona tot præster, clausus portetur in orbe.

Gallina Corylorum.

Αἴγας Aristoph. Gese.

Αἴγας Gal.

Αἴγας

Attagen

Francolinus

ἄγας & λυγασίας. Longol. à pedibus villosis & Leporinis similibus.

Bonosa Alberti.

Gallina Corylorum, quod inter Corylos versetur, ejusq; gemmis & julis vescatur.

Gallinula sylvestris montana.

Perdix alpina

Tarda avis Eber. & Peue.

Gallina rustica Varro.

Ein Haselhuhn.

Haselhenne.

Rotthuhn.

Avis est Perdix paulo major, spithamas duas longa, tota varia & elegans, cui Rostrum perbreve nigricans; Pedes hirsuti, plumis ad principium usq; digitorum percurrentibus: Digni corticosi, squamosi, glauci, multis lineis

Pullus gallinaceus per medium sectus, cruentus & tepidus, Vertici Capitis in phrenitide utiliter imponitur.

Capus.

Αλεκτρυώνικιομίς

Capo

Gallus semimas

Ein Raphan/

Rapum.

Gallus est, cui testes sunt avulsi. Apud nos femina quædam Gallos castrare solent, testiculis per posteriora revulsis. Vulnus tantum fit, quantum digito immittendo & testibus singulis extrahendis sufficit. Vulnus filo confuunt, & cinerem infricant, tum etiam cristam rescant, ut virilitas omnis absit, & abolica libidine pingvescant.

Vulgus cum saginare cupit Capos aut Gallinas, plumas cum cauda, quas *Masfede* vocant, evellere, cibo lapillos addere, & in locum tenebricosum reponere solent. Alii pastam forma pilularum ex rebus nutrientibus intrudere solent, *Hiner* stoppen.

Laudes Avium omnium una Caro gallinacea in se comprehendit, nihilq, reliquæ

Altiles popinis offerunt, quod unus Capus in se non habeat, sive elixum sive assum velis.

Caro temperata est, bonum & perfectum generat sanguinem.

Ex Caponibus sunt varia fercula pro sanis & ægris.

Jus Caponis restaurans vires. Capum veterem para, exentera, purga, totum cum ossibus comminue, dein in vase stanneo probè obturato, adjectis nummis aureis Ungaricis senis, lixivio & aqua prius probè purgatis, momento Cinnamomi & Salis, in lebetem Cupreum aquâ fervente plenum, ut bulliat imposito: tandem perfecta concoctione exprimatur, & ægro offeratur.

Axungia Caponis temperata est, dolores Laterum & Colic mulcet, pota & illicita.

Pellicula interior ventriculi Capi, & cuticula Crurum flavâ addito Musco flavo saligneo, à Rustica gente adversus Icterus bibitur.

Alectorias gemma.

Alectorias Αλεκτορίας

Caponis lapis.

Ein Raphanen stein/

Gemma est crystallina speciei in

laudabile Corpori suggerit alimentum, facilius digeritur, & excrementorum expers. In cibo Arthriticis, Paralyticis, Epilepticis, Calculosis, Stomachicis salutaris. Bonum Corpori colorem conciliat.

Cerebrum roborat, & intellectum ac genituram auget.

Assatur ut plurimum, transfixo Lardo, Caryophyllis, Cinnamomo. Elixatur etiam superfufo liqvamine ex vino, saccharo & aromatibus ac passulis condito.

Bohemix Magnates & Barones, ut laucissimum ferculum, feria Paschatis solenniter, nescio quâ superstitione, mensis offerre solent. Hinc alii aliis, iis carentibus, muneris loco ad multa miliaria dono mittunt.

Feminx suffitu plumarum utero strangulatas erigunt, non aliter ac Perdicum penis.

Qvidam inter Attagenem & Gallinam Corylorum distinguunt, cum revera sexu saltem differant, veluti in

Vrogallo & Grygallo idem observare licet.

Gallo-pavus.

Pavo gallus.

Gallus Indicus.

Gallus peregrinus Petr. Gyll.

Meleagris Turn. & Bell.

Gallina Africana,
Numidica.

Ein Calcutisch Hun/
Indianisch Hun/
Welsch Hun.

Corpore est rotundo, Pavonis majore, Cruribus procerissimis, in quibus ungues aduncitate & distinctione nostratibus similes. Plumæ tum Accipitris speciem similitudinemque gerunt, tum extremæ albæ visuntur. Caput autem plumis omnino nudum, pelle tantum obducitur carnosa rubescente, quæ nihil aliud est quam appendix quædam Cutis, quam nunc extendit, & per Nares adeo demittit irata, ut rostro promineat, nunc contrahit, seu in pastu ira retrahit, ut vix

videri

neis articulati. Tota circa Dorsum κατὰ γὰρ αὐτὸς id est versicoloribus picta maculis, Castaneæ seu figulinæ testæ colore, sed magis rufa. Vertex Capitis ex fusco rubet, nigris maculis respersus. Palpebra superior ferè Cocci colore splendet, cui adsunt utrinq; maculæ candidæ. Mentum nigrum, è quo ejusdem coloris tenues quædum pennæ cui villi dependent, tanquam barbulam efficientes. Cauda quàm Perdici longior, ut Dorsum varia ex pennis quindecim constans, coloris in extremitate glauci, Paulò interius linea nigra transversalis, digitum lata, exceptis mediis duabus, quæ ea carent. Ad latera sub alis & pectore maculis ferrugineis tingitur. Venter albet.

Frequens apud nos in Suditorum jugis, circa Gigantæum montem, & aliis alpinis tractibus. Ad plana rarò descendit.

Vivit ex julis seu nucamentis Coryli, Betulæ, gemmis primis Betularum, siliquis Saltarellæ, acinis Sambuci alpinæ, baccis Juniperi, Vitis Idææ &c. Hæc omnia in

ejus ingluvie per intervalla dissecta à me fuere reperta. Tritico etiam & Hordeo vescitur in hypocaustis, at difficilè mansvescit.

Coit osculatione, ut Columbæ post æquinoctium verum. Nidum parat sub Corylis, aut Filice montana maxima, in terra. Ova parit 20. Columbinis paulò majora.

Gallinæ Corylorum bis anno capiuntur, Vere & Autumno, ac quidem frequentius. Laquei seu retia in terram illis locis, ubi degere solent frequentius, figuntur, quibus huc illuc discurrentes implicantur.

Caro ejus candida, tenera, delicata, saporis gratissimi, quam Magnates Bojemæ & Silesiæ, ut cibum prorsus nobilem, & ferarum Avium omnium laudatissimam prædicant, adeo ut Principibus etiam commodè apponi possit. Man kan einen Fürsten darmit bewirren.

Calefacit, siccatur, probè ac multum nutrit, bonum ac laudabile

Iocis fabulosis & lapidibus
plenis ætate versari solent.
Vermiculis, Insectis aqvati-
cis, arena & limo victitare
solent. Plurimarum ventri-
culos dissecui, at nullos Pisci-
culos animadvertere huius.

Glarcola I.

Erythropus 1. *Gesü.*

Redshanca *Turn.*

Rotbein Rotfüßel/ 7

Wasserhühn mit roten
beinen.

Rostrum est oblongo & ni-
gricante per summum modi-
cè inflexo, pennis fuscis albo
passim inspersis, ventre albo,
fuscis per transversum macu-
lis intercepso.

Glarcola II.

Gallinula palustris 2. *Gesü.*

Erythropus minor *Gesü.*

Ein Rotkegels/ 2

Kobel Negerlin/

Sandvogel.

Magnitudo ei Coturnicis,
paulo major, Coloris fusci,
maculis cinereis undulati,
præsertim in Capite, Dorso
& alis superioribus, quas ni-
gricantes per medium linea
alba transversim distinguit.
Collum ambit circulus du-
plex, niger superior & candi-

us dorsum versus. Alba
sunt, gula, Collum, venter,
Alæ interiores, Crura ex fu-
sco rubent, digitum longa,
tenuia digitis saltem ternis,
quorum bini interiores ali-
quantulum pellicula jungun-
tur, ungviculis minimis, tenu-
issimis, acutis, nigris. Ro-
strum fuscum, supra Nares &
rostrum tantillum rubet. Dor-
sum ut Coturnices varium,
Vertex ut in Alauda cristatus
apparet.

Ad littora fluviorum are-
nosus nidificat Pygalampidi-
bus & vermibus vescitur.

Glarcola. III.

Gallinula aqvatica 1v,
Gesü.

Ochropus magnus Eidem

Ein Schmirring/ Gees-
füßel. 2

Varii est coloris. In toto
Corpore rufa apparet, in bre-
vissimis alarum pennis extre-
mis etiam rubens, ut in Rubri-
ca fabrili. Alba tum in capi-
te & circa Oculos, tum in
mediis alarum pennis & in
ventre. Longissimæ Alarum
pennæ nigrae sunt, & alibi
passim in Dorso, Cauda, Col-
lo & Alis maculae nigricant.
Palpebrarum margines color

N n

croceus

videri q̄veat, cristam appelles : nunc caruleo colore, mox pallido, dein purpureo, pro affectibus, ut apparet, suis pingit. Caudam instar Pavonis subito extendit, & in rotam agit. Acri atq; acutè videndi sensu viget. Vocem cum fragore per collum longè lateq; vagantem reddit, ut liquorem in dolium infusum diceret strepere. In sua tamen voce gallinaceum quiddam recinit Gu, gu, gu.

Ex Novo Orbe primùm alatus, hodie passim in Nobilium & divitum aulis alitur.

Avis est voracissima, & magnus sumtus in educandis alendisq; requiritur.

Fruitur in cibo Cerealibus omnis generis, ut Gallinæ.

Feminæ minores sunt. Ova pariunt albicantia, maculis rubentibus respersa, Incubant diebus tricenis: Adeo occupantur negotio incubandi, ut cibum sumere sæpè obliviscantur. Hodie frequenter iis supponuntur Ova gallinarum domesticarum, quæ feliciter excubant.

Gallopavi in cibo habentur laurissimi, & Principum mensis digni.

Caro alba, s̄vavis saporis, duriuscula, constans, præbens alimentum; maximè si probè concoquatur.

Glarcola.

Gallinula palustris,
Ardeola littoralis,
Ardeola arenalis.

Sand Vogel/
Wasser Hühnlin/
Sand Regetlin/
Mott Hühnlin.

Plurima in Silesia æstate visuntur genera, magnitudinè præcipuè & coloribus discreta.

Rostrum omnibus rectum, modicè flexum, plerumq; nigrum, Cruscula oblonga, digitis fissis, quorum posterior, qui loco Calcis, vel perbrevis & nullus Corpus gracile adductum. Caput proportionè parvum. Cauda brevis.

Pars Capitis supina, quæ inter Rostrum & Collum multis albet, ut etiam Venter, sed aliis simpliciter, aliis maculis fuscis distinctus, Maxima alarum pennæ, omnibus ferè nigrae aut nigricantes, paucis exceptis.

Circa fluvios & torrentes locis

plurimum septem oblonga. Cursus est velocissimi, & noctes rotas Aestate littora, à quibus nunquam recedit, voce clangosa percurrit. Tul, Tul, Tul, Tul.

Insectis aquaticis fruitur.

Glareola

VI.

Gallinago vel Gallinulæ genus nomine ignoto, *Gesn.*

Gallinula palustris holosericea.

Ein Samet-Hünle/

Mort-Hünlein/

Schwarze Wasser-Hünle.

Color ei ater & subrufus per totum ferè Corpus, instar Holoferici splendens, punctis albis maximè super alas sparsis. Crura alba & fusca sunt, digiti prælongi membranula coherent latiuscula, postremo breviusculo. Rostrum oblongum nigricat. Pars pronæ alba. Cauda alba nigris lineis transversim variat.

Rarior est cæteris, & similiter vermiculis ad aquas nutritur.

Glareola

VII.

Gallinago cinerea.

Ein Asch-Hünlein.

Dorsum & Alarum pennæ minores obscuro fumi sunt colore, majores verò sunt nigriores. Crura fusci coloris, minimo roseo admixto. Collum, Pectus & Venter cinerea sunt. Cauda digitos trij. longa Rostrum longiusculum fuscum. Ad latera sub alis minutioribus lineis transversis ornatur.

Glareola

VIII.

Gallinula palustris, λευκό-πυγος, seu πύργος, *Gesn.*

Bunde Wasser-Hünlein/

Gescheckte Mort-Hünle.

Magnitudine & colore ferè est Sturni, inferiori alarum parte maculis sparsa, albicante orrhopigio. Femora usq; ad medium plumosa. Pedes ex fusco virent, inter quos digitos duos majores membrana interjacet.

In Ventriculo Vermiculi & Muscæ continebantur.

Odorem spirat gravem, Glareola

croceus tingit. Est & fusci vel cinerei nonnihil in alis. Crura subflava, ut & Rostrum, ad dimidium usq; Anterior enim pars nigra est.

Nidificat inter fruteta & Musco & gramine.

G. lareola

IV.

Gallinula aquatica, 8. *Gesu.*
Ochropus medius, *Eid.*
Grünfussel/
Wattfussel.

Magnitudine est Merula. Rostrum duos digitos longum, gracilius, fuscum. Dorsum fuscum, cui in collo nonnihil cinerei admixtum est.

Alarum longiores pennae nigrae. Cauda brevis, alba, sed circa finem lineis transversis nigricantibus distincta. Passim exigua puncta albicantia, per Dorsum praesertim, in minoribus Alarum pennis conspiciuntur. Venter candidissimus. Pars Capitis inferior candida. Crura longiuscula septem digitorum ad medium usq; plumosa, dein ex flavo obscure virentia, digitis quaternis, minimo posteriori. Antiores mem-

branula perbrevis conjungit, Ungvicularis tenuis. acutioribus fuscis. Lingua in oblongum bifidum mucronem desinit.

Ventriculus apertus continebat limum & Vermiculos

G. lareola

V.

Gallinula palustris, 12. *Gesu.*
Ochropus minor, *Eid.*
Ardeola arenalis,

Ein Riegerlin/ quasi
motricula,
Sand Riegerlin/ sil.
Fussel.

Minima est inter Gallinulas, Rostro nigricante. Collum album, idq; altius quam in ceteris: idem linea fusca, ceu torqve cingitur inferius. Caput cinereum, in quo spacium supra Oculos nigrum, inter albas utrinq; maculas continetur. Dorsi alarumq; color ad cinereum vergit. Longissimae Alarum pennae nigricant. Crura sublutea. Pedes ternis digitis divisi, Venter subalbidus.

In arenis ad littora fluviorum nidificat. Ova parit ut plurimum

pe mollitur velocissimè, negantq; illos ullo labore lassescere, qui nervos ex alis & cruribus Cruris habeant.

Fel adversus Oris torturam & Oculis prodest.

Qui sibi noctu metuunt dormientes á venenosis animalibus, nutriant secum Grues *Avic.*

Salutis ergó, medio Autumno, frigoris vim non sustinentes (tanquam terræ ambitum, Cæli mutationem, temporumq; varietatem scientia & cognitione comprehenderit) frequentes in Ægyptum, Lybiam, Æthiopiam, aliasq; Orientis regiones proficiscuntur, ubi cum hybernum tempus traduxerint, lætissimiq; dies ac tranquillillucescere cæperint, ad patriam sedem remigrantes, nidos suos sine duce repetunt.

Septembri mense discedere incipiunt. Volant altè, ut procul prospicere possint, & inter volandum ordine ac serie $\lambda\alpha\mu\beta\delta\alpha$ græcum expriment, unde *Maritall* :

Turbabis versus, nec littera tota volabit,

Unam perdidideris si Palamedis avem.

Si nubes tempestatemq; viderint, conferunt se in terram, & humi quiescunt. Ducem etiam habent, & eos qui clamant dispositos in extremo agmine, ut vox percipi possit, cum consistunt cæteræ dormiunt, Capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Dux detecto capite prospicit, & quod senserit, voce significat.

Gryphus.

$\gamma\rho\phi$
 $\gamma\rho\phi\alpha\varsigma$ á rostri & ungrium aduncitate quæ Aquilam referre dicitur.

Ein Greiff

Gryphes ajunt quadrupedes volucres esse Indiæ ferocissimos, Corpore & ungribus Leonis, Ore & alis Aquilinis, sed candidis, Oculis igneis & Capite, cujusmodi pictores fingunt, nidosq; in montibus extruere.

In Asiatica Scythia aurum effodere, & cum his assidue bellum esse Arimaspiis circa metalla, Autores scribunt.

Gryphes olim saxa arcis Greiffenstein inhabitasse vulgi opinio est. Inde etiam Oppido Gryphibergæ patriæ meæ ad Quadum fluvium

N. n. 3. um in

G. lareola IX.

Cenchrus **Nonn.**

Gallinula novalis minor

klein Brachvogel/

2.
Maffern Argentinenfibus.

Longitudo ei dodrantalis
& digitorum duorum, ma-
gnitudo Ortygometræ. Cru-
ra leucophæa altiora, crassi-
uscula digitos viij. longa, digi-
tis longiusculis, unguiculis
latiusculis acutis. Rostrum
rectum, acutum, ex obscuro
flavum. Color Capitis, Cervi-
cis, Dorsi, Alarum, Caudæ,
ex fusco flavus seu fumo si-
milis, maculis per Dorsum &
Alas partim nigris, partim can-
didis, aspersus. Remiges A-
larum nigræ, interiores sub-
nigricant. Circa Rostrum &
Oculos albet, ut & Collum
supinum cum Mento. Ven-
ter cum Cauda fuscus, media
nigra, apicibus extremis can-
didis. Felle caret.

Admodum pingvescit.

In cibum venit Assa, esui
grata, haud mali saporis.

GV145.

ρίξαν· quasi γένευνθες ἀπὸ
 τοῦ τῆς γῆς ἱευνᾶν, ab eo quod
 terræ semina perscrutetur,

Κλαρέττ

Ein Kranich/

Kran.

Vipio. ein Junger Kra-
nich.

Avis advena, Ciconiâ paulo major, Roſtro acuto, Cruribus altis, fufcis. Color maximè cinereus, præter Alarum majores pennas quæ nigricant. Digiſi humanis non breviores. Vertex niger cum macula rubra. In aliis retrò verſus Caudam pulcræ & criſpæ ſunt pennæ, quæ auro vel argento ornatas juvenes pilis affigere ſolent, Kranichs Seiden.

Grues κλάζον clangere dicuntur.

Frugibus & seminibus ve-
lescuntur.

Non nidulantur apud nos,
sed pro delitiis in aulis No-
bilium qvondam aluntur.
Manſuefactæ laſciviunt, gy-
rosq; qvondam in decore cur-
ſu vel ſingulæ peragunt.

Grues torminosi in cibo
profunt. Jus earum vocem
clarificat, spermaq; auget.

Caput, Oculi, Ventriculus
exusta pulv. fistulis, & vari-
cosis ulceribus insperguntur.

Axungia emollit, digerit,
resolvit omnes durities.

Rigor Cervicis grūno adipe mollicur

Insidiatur Muscis & Culicibus, quos in volatu capit, nec Apibus parcat.

Tecta nostra subit, & nidum ex luto & stramine facit figura semicirculari, & plumis floccisque consternit.

Ova parit quinque; magnitudine Olivæ, maculis confersa ferrugineis, bis in anno.

Garrula est avis, diem prænunciat, & dormientes excitat. Proprium eius, *τῆλεῖς* sup.

Cum primum redierit Vere, quod fit mense Aprili, cantu pristinis nidis inventis applaudere, & sibi gratulari videntur, mirifico, vario & quavis articulo, ut verbis etiam quibusdam suum gaudium testari videatur vulgo. Septembri recedit. Autumno quibusdam in locis, veluti circa Legnicium retibus capiuntur, pauperculusque in cibum cedunt.

Pulli in Cibo summi Comitialibus prosunt, aciei visus medicamentum præbent, & Colicis opem ferunt. Crematarum cinis cum Melle oblitus, Oculis claritatem affert. Anginæ eo commodè perjunguntur, *Uvæ, &*

Tonsillarum inflammationibus commodè succurrit. Cum Melicrato potus Raucedines sanat.

Aqua Hirundinum.

SchwalbenWasser/

Hirundines juvenes tritas misce cum Castoreo, & cum bono aceto destilla.

vel,

℞. Pullorum juvenum no. xxx. purgentur & laventur vino diligentissimè. Adde

Sileris montani, Card. bened. an. drach 2.

Amomi. Cyperi longi an. drach. 1.

Rad. Pyrethri, Zingib. alb. an. scrup. 2.

sem. Peoniæ unc. 1.

Cubebæ. Corn. Cervi usti,

Nuc. myristicæ an. drach. 2. ℞.

Sampſuchi, Rutæ an. P. ij. ℞.

Castorei el. unc. 2. ℞.

Rad. Peoniæ unc. 5.

Vini Malvatici lb. iij. Destillentur in balneo Mariæ.

A jejuno pota, vera est medicina Morbi caduci, ex quacunque causa subortus fuerit.

Nidus

um in monticulo extructo
nomen cessit.

Hirundo.

Χελιδόν

Χελιδών.

Hirundo ab hærendo.

Ein Schwalme/
Schwalbe.

Avis est parva, æstivalis,
non nisi in volatu flexuoso
Muscas captans. Ventriculus
ei longior, neq; gulam habet
ampliozem, neq; ingluviem.
Fel aliàs ventri, aliàs Intesti-
no hæret. Nulla arte man-
fvescit.

Nidum mira arte ex luto
fingit, & stramento seu paleis
roborat, plumis floccisq; con-
sternit, tepefaciendis ovis, si-
mul ne durus sit Infantibus
pullis, *Pontanus.*

Garrula limosas sedes molit-
ur Hirundo.

Ova parit candida, & Pul-
los magna solertia fovet &
alit. Notabili munditia ege-
runt Parentes excrementa
pullorum, adultioresq; cir-
cumagi docent, & foràs sa-
turitatem emittere.

Ad Arcturi ortum in loca
vicina tepidiora secedunt, &

in angustis Montium recessi-
bus se condunt, circa 7. Ca-
lendas Martii denuo conspi-
ciuntur. *Olavi Magnus lib. 9.
cap. 11.* Hirundines si frigore
præveniantur, mutuò conglo-
bantur per plurima os ad os,
pedem ad pedem, alam ad a-
lam mutuò conjunguntur,
atq; se in aquas præcipitant,
totaq; hyeme immersæ ita
conglobatæ persistunt ad usq;
ver proximum. Idem Pesca-
tores in Borussia observarunt,
extrahentes Hirundinum co-
piam.

Hirundinum quatuor a-
pud nos apparent genera.

Hirundo I.

Hirundo domestica.

Ein Haus Schwalbe/

Gübel Schwalbe.

Avis est levissima, parva,
rostro parvo, dorso & alis de-
center nigra, cæruleo ad late-
ra per caput & alas refulgen-
te. Venter totus albus cum
macula rubra, quæ sub gutture
& pectore emicat. Cauda
longa bifurcata, pedibus ni-
gris, brevibus & debilibus.

Insidiatur

Χελιδὼν θαλάσσια

Hirundo riparia seu falcu-
la, Gaz.

Ripariola MarceLL. Empir.

Ein vfer Schwalbe/

Rein Schwalbe/

WasserSchwalme.

Minima est omnium, tota
pronè, præter pectus, candicat,
supinè fusca est. Mas magis
nigricat, item collo toto, præ-
terquam sub rostro ubi macu-
la est, lutescens.

Ripas excavat, atq; ita in
terra nido ex musco in pilæ
formam constructo, plumu-
lis substratis mollissimis fœ-
tificat.

Hyberno tempore in ripis
latet fluminum, lacuum, pa-
ludum, & in littoribus ac sco-
pulis Maris. Unde accidit, ut
piscatores interdum ita inter
se junctas ex aquis extra-
hant.

Pulli ad cinerem ambusti
omnium efficacissimè, morti-
fero faucium Morbo, mul-
tisq; aliis morbis humani
Corporis medentur.

Hirundo I V.

Hirundo muraria

Απουξ Arist. non quòd sit
sine pedibus, sed quòd careat
eorum usu.

Κίχλαρος,

Apes, Depes,

Hirundo saxatilis seu spe-
luncaria.

Mauer Schwalbe/

Geyer Schwalbe/

Spyr Schwalbe.

Maxima est omnium, co-
ro Corpore unius coloris, ni-
gricantis videl. ad cæruleum
vergentis, præter Mentum
quod macula alba decoratur.
Caput obtinet suprà admo-
dum latum, Collum verò bre-
vissimum, rictum amplissi-
mum, Palpebras more terre-
strium supra & infra Oculos,
Rostrum ei exiguum nigrum,
prope extremitatem acutum.
Alas habet insuper longas,
Caudam bifurcatam. Crura
brevissima, ad digitos usq;
pennis obvestita, digitos tan-
dem utrinq; binos, ut in Pico
Martio, ungibus armatos a-
cutis.

Ventriculus crassus longior
ad podicem situs est, Hepar
ruber, inter quod & Intesti-
num, Vesicula longiuscula
Fel continetur.

Perpetuò circumvolitant,
nec confidunt unquam. Nul-
la enim his quies, nisi in nidis
aut pendent aut jacent: ex-

Nidus Hirundinum cum oleo violaceo & Anethino in Cataplasmate, Parotidibus, Anginæ aliisque faucium tumoribus utiliter imponitur.

Viperarum moribus commodum remedium.

Stercus acre est, digerit magis quam aliorum Animalium. Celsus causticis annumerat.

Vulgi opinio est, si quis Hirundines domesticas irritaverit, quod vaccarum ubera advolent, & iis punctis rescere faciant.

Chelidonias.

ἡ χελιδονία λίθος.

Chelidonia gemma

Chelidonium lapis

Ein Schwalbenstein.

In ventre pullorum Hirundinum reperiri lapillos, Plinius autor est. Plures secui, lapillos vidi, sed vulgares. Ab amico Chelidoniam habeo Lente paulo maiorem, figura globuli dimidiati, ex subrufo flavicantem, levisimum.

De collo Puerorum suspensus, Comitialibus utile perhibetur remedium.

Alii amatoribus artibus aptos habent. Adduntur ad

Oculorum collyria.

Hirundo II.

Hirundo domestica altera, Ἀγροτική Arist. Bellon.

Hirundo agrestis sive rustica Eber. Penn. & Vlyss. Aldr. Plinio.

Hirundo apes minor Turn.

Zeimschwalben/

Laubenschwalben/

FensterSchwalben/

DachSchwalben/

KirchSchwalben.

Minor est priori, Imo ventre ad collum usque; albicat, reliquo corpore nigro, nihil rubedinis habens. Pedes minores, pennis obvestiti.

Muscis infesta.

Nidum sphaerica figura construit, quem parietinis domorum & fenestris appendit: hunc luto concludit usque; ad arctum foramen, per quod intrat & exit.

Passeres sapienter earum nidos, expulsis Hirundinibus, occupant, & in iis nidificant.

Cinis hujus Hirundinis ex Aqua calida potus, Anginis succurrit.

Hirundo riparia s.

I I I.

Ἀετιανὴ Arist.

χελιδὼν

Lanius major.

Τύραννος, Aristot.

Εινέου Τονος,

Μαλακοκερνεύς, Eber. & Feuc.

Collurio femina, Vlyß Ald.

Lanius cinereus, Gesh.

Pica cana seu ex cinereo,
subalbida,

Falconellus,

Spinitorquus,

Sylvarum dominus,

Ein Wan Krenkel/ sil.

War Krenkel/

Wurq Engel/

NeunWörder/

Waldt-Verr/

Waldt-Döher,

Mediæ magnitudinis avis,
virione paulo minor, longi-
tudinis dodrantalis. Rostrum
habet crassum, durum, adun-
cum, nigrum. Tibiæ graci-
les, nigrae, vngvibus atris
splendentibus, acutis. Color
Capitis, Colli, Dorsi, ad uro-
pygium usq; cinereus, ad cæ-
ruleum vergens. Maculae
utring; longiusculæ atræ à
Roistro per oculos Collum
versus. Pili recti supra ro-
strum prominent. Venter,
Alæ interiores, Caput imum

candida. Lingva bifida. Ocu-
li ex fusco spadicei, pupilla
nigra nirente. Alæ nigri-
cant, præter lineam in medio
transversim ductam albam,
digitum latam. Cauda ni-
gra, extremis duabus utring;
albis.

Voce donatur clamosa, ca-
nino latratui simili, quam
hyemis, præsertim tempore
frequenter & ad nauseam
usq; repetit, Hovia, hovia.

Versatur plerunq; inter
frutices spinosas. Fruticum
& humilium arborum
summis furculis insidet, in
iisdem nidificat. Nidum ex
musco, lana, & aliis tomen-
tosis qvibusq; construit. Se-
nos pullos in nido utpluri-
mum reperire licet.

Vivit ex scarabæis, Papi-
lionibus, grandioribus inse-
ctis, Avibus etiam minoribus,
fringillis, regulis, rubeculis,
& aliis, qvibus collum qvàm
citissimè confringit & con-
terit.

Cantillat, & varias modu-
lationes vocesq; Avium æmu-
latur, Vere præsertim, æsta-
te & autumnò, qvò aves
ad se capiendas alliciat.

O o 2

Data

tra nidos semper ^{μετὰ τοῖς} sunt. Insectis per aëra volitantibus, Muscis, Apibus, nec non Araneis visitant. Aedificiorum & templorum muros, cavernulas & Montium scopulos expetit. Nidum specie cistellæ longius productæ fingit ex luto, uno aditu dato arctissimo.

Hirundines murariæ & maturius mox post D. Jacobi festivitatem recedunt, & tardius scilicet Majo revertuntur, cum nullas amplius senserint restare pruinas. Pueri eas capere solent plumis, aut cicadis hamo affixis, & per baculum è fenestra suspensis: quas Aves impetu petentes, & deripere volentes, hamo affixæ hærent.

Ex vino sumtas sanare tormenta Plinius testatur.

Hordeola.

Emberiza alba, Gesn. &

Vlß. Ald.

Alauda alba, Gesn.

an Passer sylvestris magnus.

Passer magnus Solitarius.

Ein Gerstling / sil.

Gerst Vogel

Gersthammer/
Weßcher Goldammer/
Weisse Emmerig.

Corpore est longiusculo, Emberizæ flavæ seu Aureolæ non absimili, colore Alaudæ. Longa est dodrantem, lata sesquidodrantem. Rostrum breve, crassum, acutum, in superiori parte longius quam in inferiore, quæ albicat. Tibiæ & digiti ex puniceo fuscescunt. Vertex cum Dorso cinereus, maculis longiusculis fuscis respergitur. Alæ & Cauda fuscae, apicibus extremæ albicantibus.

Gula & Pectus ex flavedine albert, punctis ut Turdellæ varium, ventre inferiore candicante. Cauda longiuscula cinerea. In superiori fufci Rostri parte retró mucronem, tuberculum hordeacei grani ferè similitudine conspicitur.

Nidum in terra collocat.

Hyeme circa horrea conspicitur. Autumno cum Alaudis aliquando in agris segete demessa capitur.

In cibum recipitur, ut & Aureola.

Lanius

digitor. vi. Crura coccineo rubent, membranis digiti rubris sepuntur. Rostrum digitos ij. s. longum, leniter incurvum quoque rubet, superna parte rima longiuscula perforatum. Alæ magnæ & oblongæ.

Color undiq; niveus, præter alas superiores & dorsum tantum, quæ cinerea sunt. Extremæ & longiores Alarum pennæ altero latere albæ sunt, altero partim albæ, partim nigrae, apicibus extremis omnibus acerrimis. Caput totum fuliginum est, pronæ parte ad medium usq; Collum. Oculos nigros iris ambit cinerei coloris, Ora extrema Palpebrarum rubra, quæ instar circuli Oculos exornat.

Os interius totum & lingua, quæ bifida, rubent.

Gula amplissima præponitur ventriculo longiusculo crassiusculo, cujus interior tunica crassa rubra est.

Hepar maximum flavicans bilobium ventriculum infra amplexatur, supra Cor mucrone recipit. Lien longiusculus sanguinei coloris, Fel viride vesicula longiuscula in Hepate continetur, & Intestino ramulo jungitur. Ad In-

testinum rectum appendiculæ binæ graciles & tenues antrosum reflexæ.

Totus levis est ac plumis abundat, parum carnis habet.

Volat ferè perpetuo super lacus, paludes & fluvios etiam, raro quiescens, sed prædæ inhians. Ex alto ad prædam piscium se demittit.

Nidulatur in densis arundinetis piscinarum & lacuum, Majo & Junio Ova parit quinque, Colubinis paulo majora. Vescitur pisciculis, Insectis palustribus, Muscis & Conchulis.

Ferinum & piscosum quiddam sapit, cibo inutilis.

Larus albus erythrocephalus.

Larus major capite rubeo

Ein Rottköpfiger Seeschwalbe/

Priori similis ferè, præter verticem qui insigniter rubet.

Larus minor cinereus.

Larus piscator Gesn.

Gavia minor

Ein klein Seeschwalbe.

Kobrschwalbe/

Bücherlin/

003 Longitudo

Data enim opera exclamat, aliorum sonos imitatus, eo fine, ut illas, generis sui avem quampiam opprimi, ac egere subsidio credentes advolantesq; si quæ propior facta est, arripiat, lanietq;.

Aplebeis nonnullis in cibum recipitur.

Lanius minor varius.

Collurio mas vlyß. Aldrov. Spinitorqus minor.

fleiner bundter Wanckengest.

flein Wahnkengest/
Dornröther.

Toto habitu est paulo minor. Vertex & Dorsum cinereo quidem tinguntur colore, sed obscurius fuscescunt. Gula, Pectoris, Ventris, femorum. Caudæque pronæ color dilutius albicat, extrema verò nigris maculis variegatur. Rostrum crassum, nigrum, acutum, modicè incurvum. Crura, pedes fusca sunt, unguculis nigris, acutis.

*Lanius minor
rutilus.*

Lanius parvus, rubeus,
Ein fleiner roter Wanckengest/
roter Warckengest.

Passeris sylvatici est magnitudine, seu lyngis, cui non nihil similis.

Supina parte tota rufescit, ut & Vertex Capitis, lineolis seu striis obscuris transversis varius. Venter albet cinereis punctis notatus. Macula ut aliis, sub Oculis nigra. Rostrum aduncum cornei coloris: Pedes glauci unguculis fuscis.

Autumno visco capitur, Aviculas minores jam visco hærentes dum persequitur, ipsemet visco, intricatur & capitur.

Ad cibum aptior reliquis, delicatus & salubris.

Larus major cinereus.

Λαγος, à Laris pisciculis quos comedunt.

Larus cinereus,

Piscator,

Gavia.

Ein weißer Seeschwalber
großer Seeschwalm/
grauer Meereschwalm/
FischÄhr.

Avis magnitudine Columbam parum superat, oblongior, tota improbé clamosa. Longa spichamar. ij. & dig. j. lata spichamar. quinq; & digitor.

Stein-Hensfling/

2. Linaria mitior,

Hensfling.

Kraut-Hensfling/

Alitur Papavere, sem. Linari, Cannabis, Rapi, qvo diutius & melius durat.

Nidum in vepribus & dumetis suspendit rotundum, ex paleis, musco, feno, culmis, & feris eqvinis. Quatuor & quinq; parit ova.

Omnes voces edocta facillime imitatur, potissimum si mox anido educato fuerit in caveis. Comitiali facile corripitur. Cibo utilis.

Linaria viridis.

Χλωρίς Aristot. Gest.

Chloris,

Fringilla viridis,

Miliaria,

Viridia.

Ein Welscher Hensfling/
sil.

Grüner Hensfling/

grüne Finckel/

Hirsch Finckel/

Hirschvogel/

Grünling/

Grünvogel/

Alaudam ferè magnitudi-

ne refert, Rostro breviusculo rotundo, extremè acuto, coloris superius cornei, infra carnei. Pedes molliusculi, digitulo maximo medio antico. Tota superficietenus ex cinereo luteo ad viridem colorem vergit. Alarum majores pennæ, & Cauda bifurcata ex cinereo & castaneo nigrescunt.

Inter spinas degit plurimum, & ex herbarum seminibus victitat. Non adeo frequens ut prior.

Cantat amœnè, Milio & Cannabi in caveis nutritur.

Luscinia.

Αὐδὴν ab αἰδῶν, vel τοῦ αἰδῶν, quod sine intermissione ferè cum cepit, canat.

φιλολύκη.

ἐλολυγών

Acredula Cicer. Nonn.

Eine Nachtigalle/

Avicula passere paulò minore est, Curruæ magnitudine. Rostellum oblongiusculum ei, & teneriusculum atq; molle. Caput Collum & Dorsum ex phœniceo seu spadiceo ad cinereum quodam-

Longitudo sesquidodrantalis, Pica minor. Rostrum habet longum, rectum, pulcrè rubens, extremo nigro. Pedes similiter rubent, digitis ternis membranula coherentibus, & posteriore minore, ungviculis nigris. Color in Dorso & Alis cinereus, vertex Capitis niger, Venter & cauda albicant. Sunt alæ longissimæ, & Cauda bifurcata.

Ætate in lacubus passim obviant.

Larus minor niger.

Larus niger Gsn.

Meva nigra,

Ein klein schwarzer See-
schwalbe/

Schwarzer Meve/

Meyvogel/

KleinWüßschin/Nonn.

Magnitudo ei Turturis ferè, longitudo dodrantem & digitos ii. æquat. Niger est Rostro, Capite, Collo, Pectore, & Dorso supino ad Alas usque, maculis utrinque circa Oculos ad Rostrum albicantibus. Alæ dodrantem longæ, ultra Caudam, quæ non divisa, extensæ, cum reliquo cinereæ; sub Cauda alba est. Crura & pedes latiusculi rubent, nigricantibus

transversim anteriùs maculis. Ungves acuti nigri, leviter adunci.

Oculi ex fusco purpurascunt, pupilla nigra.

Nidum in arundinibus piscinarum suspendit, & Majo parit.

Linaria.

Ægithus Arist. Bellonii,

Ligurinus,

Miliaria Ruell.

Miliaria rubetra Longol.

Linota Gallia.

Ein Henßling/ sil.

Leinsincke/

Flachs Sincke.

Avicula est Passeris magnitudine, seu paulò minor, & specie, Coloris ex cinereo testacei, in pectore & ventre maculis sanguineis aspersa. Alarum rectrices pennæ fusæ, ad latera & in extremitatibus suis candicant. Crura brevia, gracilia, ungviculis tenuibus, lyavissimi cantus.

Duplex est.

1. Linaria fera,

Linaria saxatilis,

Erstlin

bus quindecim, cum sylva fronde incipit opacari; deincanit quidem, sed non assiduó: mox ætate adulta vocem mittit diversam, non insuper variam, aut celerem modulatamq̃s.

Hyeme á nobis discedit loca calidiora quærens.

Autumno pingvescit, Cachecticis in cibo commendatur.

Caveis inclusa diligentem requirit curam.

Luteola germanica.

Ακκιδίς Arist. Gesn.

Ακκιδυλίδς

χλωγίς Eber. & Peuc.

δὴ τὸ τὰ κατωῦ ἐχαρὼ χλωγίς id est á partis suæ inferioris colore luteo,

ωνιδίς Vlyß. Aldrov.

Ligurinus Gaz. δὴ τὸ λιγυρὸν τῆς φωνῆς á vocis argutie.

Serinus quasi Syren á vocis dulcedine.

Seris

Citrina,

Zifela,

Ein Zeisich/Zeisel/sil, á voce,

Zeisgen/Zensle/Zifse.

Avicula vulgaris notitiæ, colore viridi sed obscuro, non

splendido, Pectus luteum, Rostrum longiusculum, tenue & acutum. Maculas duas habet nigras, alteram in fronte, alteram sub Mento. Extremitates Alarum nigricant, Femina pallescit, cinerea nimirum, & ventre imo pulla.

Frequentissima, in montibus præcipuè & nemoribus, in quibus per ætatem etiam nidificare solet. Fecundissima est. Nam duodenos & plures simul parit pullos.

In hypocaustis & caveis cantus gratia alicur papavere. Facile cicuratur, & imperata facere perdiscit pedibus & ore. Cum enim è fune hinc cubus, hinc potus propendat, Avicula hæc fune cibum & porum sibi è profundo trahit, alternatim laborans, quod sensisse aut vidisse conjicitur.

Mirum in modum pingvescit, boni ac laudabilis nutrimenti, saporisq̃ svaavis. Visco facile capitur.

Stercus alvum durum emolli, Infantibus ex lacte instillatum seu aqua decoctum, Pauperularum feminarum, usu.

Luteola nigra.

Ein schwarzer Zeisig/

P P

Nigra

quodammodo vergente colore decorantur, qui color spadiceus in alis & cauda dilutior est. Gula, Pectus, Venter, & uropygium subcinerea aliquantulum albicare videntur.

Cauda duodecim pennarum palmum longa, ut Ruricillæ ferè spadicea.

Crura oblonga, ungues subtiles, aliquantulum incurvi. Lingula brevissima. Ocelli nigricant,

Duplex apud Silesios conspicitur.

1. *Luscinia minor.*

Luscinia montana
Ein Dörfling / Aucupibus vulgò.

Kleine Nachtigal
Amœnis ut plurimum, & frutetosus Montium locis degit & nidificat.

2. *Luscinia major.*

Eine groſſe Nachtigalle
Nachtigalle simpliciter.
Paulò major est superius descripta, tota ferè cinerea, parum rubedinis obtinet, Cantus suavitate & voce præcellit.

In planis versatur semper nec ad montes volat.

Visitat *Luscinia* vermi-

bus. Formicas & earum Ova avidissimè legit. In hypocaustis aliquando ovis gallinarum ad duritiem coctis, nec non panis mica candida enutritur.

Nidificat inter frutices loco denso, non procul à terra. Eligit loca amœna. Nidum aliquando parat in terris, ex paleis & arborum foliis oblongum. Parit æstate quinos ut plurimum.

Avis est stolidi, curiosa, & minimè circumspèctâ; ob id captu facilis. Fossula in terram facta, decipulam Pueri collocant, superiore parte patentem, ut adeuntibus aviculis aditum præbeat, quæ tamen operculo cooperitur, cum opus est, & virgula qua in altum erectum fulcitur, ne decidat prohibetur: Farinarios dein vermiculos, vulgò *Meeswürme* intra & extra decipulam apponunt: Quos animadvertens ilicò occurrit, tracto loco dimovens virgulam, operculo delabente clauditur, misericulâq; capitur.

Tanta Cantus suavitate præcellit, ut nulla ferè Avium suaviores cantu dulcius aures demulceat & exhilarescat. Assiduè canit diebus ac noctibus quin-

Cristatæ plumæ circa Verticem & Collum supremum eminent, superius nigrae, ad latera rufæ, instar pilorum vulpis.

Dorsum & Alarum majores pennæ fuscæ, minores albæ sunt. Parte prona Pectore & Ventre candicat, plumis ferè niveis. Crura juxta alvum ferè retrorsum porriguntur, glauci coloris, nationi potius quàm ingressui apta, femoribus in ventre conditis. Digni pedum terni, lati, adhaerentibus membranis, sed aliquousq; divisi, non ut in cæteris aquaticis conjuncti, vngvibus omnino latiusculis, præsertim medio, fuscis, Cauda caret.

In fluminibus non admodum rapidis, stagnis & piscinis æstate frequens.

Alga, limo, gramine victitat, maximè Pisces persequitur.

Plures secui, & in omnium ventriculis reperi plumulas Avicularum copiosissimas compactas quasi cum pisciculis & arena.

Nidum arundinibus suspendit,

Pingvis est, Caro nigra in cibum venit: ac piscosum sapit, & pravum succum generat.

Sanguis Mergi amphictoton est, & venenis resistit, præsertim Canis rabidi.

Ventriculus in cibo sumtus, Stomaccho medetur. Antidotis miscetur, veluti antidotis Esdræ Aëti.

Mergi Hepar Calculos ejicere, Paulus, secundas non autem Calculos, Diosc. auctor est.

Pelles à Pellionibus elaborantur ad Uentriculum calefaciendum. Concoctionem promoveat, non tantum calore suo, sed etiam proprietate.

Mergulus.

Mergus niger minor,
Mergulus niger major,
Merguli genus nigrius,

Colymbus minor.

Ein klein schwarz Teuchertin/

Schwarz Teuchertin.

Duch Endertin/

Käfer Enderte.

Nigra hæc tota vifitur,
præter verticem qui flavefcit:
In Aviaro nobilis Georgii
Ecken.

Luteola Canaria.

Canaria Avicula, Gefn.
Passer canarius, Vlyß. Ald.
Canarius,
Citrina Canariensis,
Avicula faccharina.

Ein Canarien Vogel/
Zucker Vogel/
Canarien Zeiße.

Parum differt à Spino no-
stro. Magnitudo ei vulgaris
Pari, rostro albo parvo, in a-
cutum tendente. Alarum &
Caudæ pennæ totæ virides.
Femina mafculo pallidior
eft.

Afferuntur à Mercatoribus
ex infula Canaria, una ex iis
quæ Fortunatæ dicuntur, O-
ceani Atlantici.

Vefcitur Lini & Papave-
ris femine, Milio etiam, pri-
vatim Phalaridis femine, fac-
charo eiusq; arundine fum-
moperé gaudet.

Væneunt fingulæ numero
aureo, & à divitibus & nobi-
libus folummodò aluntur:

Magnificus Dom. Sigis-

mundus à Czedlitz, præfes
Cameræ Cæfareæ mafculum
cum femella Vratislaviæ in
hypocausto aluit, ita ut per
feneftram aliqua iis evolandi
potestas efferet, pullos ex iis ha-
buit & educavit.

Concentu valdé amœno
eft & acuto, quem fpiritu diu
non interrupto, nunc in lon-
gum, nunc in altum, varia
vocis inflexione, & Mufica
propè, fanè lepida & artificio-
fa melodia extendit.

Mergus major.

Εἰς, Aristot.

Αἰσνία,

Αἰσνία,

Κόλυμος

Κόλυμος ἢ κολυμῆς,
quod fignificat natate.

Colymbus major cristatus,
Urinatrix major,

Ein Teucher/

Großer Nobel Teucher/

Straus Teucher/

Merch.

Magnitudo ei Anatis ferè,
longitudinis cubitalis. Ro-
strum obtinet subrubens, ca-
naliculatum, in Acutum de-
finens, tres digitos longum,
Cristatæ

adhuc è nido exempta educata fuerit.

Caro ejus calefacit & siccat in fine primi gradus. Durior est, concoctionis tardæ; parum alit, & succum procreat Melancholicum. Alvum sistit.

Prodest scabie vexatis, asfatus cum Myrtillis, & adversus dysenteriam estur.

Qui hæmorrhoidibus & cancris ulceribus vexantur, ab earum esu abstineant.

Alii Turdis præferunt, ut

Savonarola & Baptista

Piera.

Si mihi pingvis erit Merulus,
tua gloria cedit

Turde, salutiferas vult mea
mensa cibos.

Igneus ardor inest major tibi,
sistitis ambo,

Tu gravior redolens, nî tibi
bacca favet.

Si tamen aucupiiis, laqueo vel
rete latenti

Falleris, inde mihi non minus
ipse places.

Fimus ex aceto tritus Morpheæ nigra imponitur, & Lentigines quoque extirpat.

Merula candida.

Εκλευκός Κόττινος Αριστ.

Merula alba,

Ein weiße Amsel/

Magnitudine & voce prioripar est, sed rara. Aliquando in montibus nostris observatur. Capta fuit candida rostro flavo, in pago Liebthal à nobili Fr. Zedlitzio.

Merula varia.

Merula alba & nigra.

Ein Weisgescheckte Amsel/

Hæc tota nigra, præter Alarum pennas majores & caudam, quæ nivei sunt candoris.

Apud nobiles quosdam caveys inclusas vidi; quæ cantu fuerunt mirabiles.

Merula alpina.

Merula montana Germanorum Vl. Aldrov.

ὁ φαίος κόττινος

παιγετικός οὖρος.

Merula fusca.

Ein Dira Amsel.

Stein Amsel/

Dag Amsel/

Paulo minor cæteris, Rostro & pedibus, Coloris ex nigro in fuscum vergentis, rufo quodam modice admisto. Cauda atra. Venter ex cinereo & nigro mixtis. Saxa incolit Montium altissimorum.

P p 3

Merula

Multo minor est priore, paulo major Columba. Per Caput, Collum, Dorsum niger est, Ventre albo. Circa clunes & femora, pennis quibusdam albis, aliis ruffis, Ad latera etiam Capitis post Oculos utrinque subrufis seu flavis donatur. Oculi nigri, Circulis croceis seu Cinnabarii colore. Genæ ejusdem coloris, quas linea rufa ambit. Rostrum acutum, nigrum. Pedes divisi, fusci, ungibus latiusculis. Alæ majorum pennæ fusæ, inferiores candidæ.

Mergit sese, & conspectos pisciculos diu sub aquis prosequens huc illuc fertur, priusquam revertatur.

Merula nigra,

Κόττιφος, κόψικος

Κόσσυφος

ὁ μέλας κόττιφος Arist.

Merulus

Merula quasi medula, quod moduletur.

Merula nigra

Merula vulgaris

Nigretus Gesn. à colore nigro.

Ein schwarze Amsel/

Amsel/

Meerle/

Magnitudine est Turdi pi-

laris. Rostrum longiusculo, recto, cereo, pedibus aterrimis, colore nigro & splendente. Colorem cum Rostris, tum plumarum, pro temporum diversitate mutat.

Femina pallet.

Constitis nemoribus gaudet, in quibus nidum construit durum, & quasi glutino quodam firmatum. Bis parit anno quinque, ut plurimum: sed ejus primi partus facile pereunt frigore, cum omnium Anium prima hæc pariat.

Fruitur in Cibo Vermiculis, bacculis Sorbi alpinæ, Sambuci, acinis. Clausæ ergastulo, carnibus & pane candido, sive farina hordeacea lacte permista, vescitur.

Capitur autumnis, laqueis inter duas arbusculas extendis, suspenduntur bacculæ Sorbi aucupariæ, quibus inescata illaqueatur.

Merula dulces canit, & vocis amœnitate seipsam oblectat, maximè cum vernum tempus imminere prospexerit: Post solstitium taceret, hyeme tantummodò balbutiens. Sæpè humanum sermonem imitatur, idque præstat facilius, si serè implumis adhuc

Accipiter ignavus seu Larnarius rubeus *Albert.*

Milvus rubeus

Milvus 2. Vlyß, *Aldrov.*

Accipiter rubetarius *Turn.*

Accipiter lævis,

Fur pullorum.

Ein Hinner Ahr / } á dilani-
Haw Ahr / } andis gat
Hinnerdieb / } linis sil.

Grimmer/

Wähe/

Schwemmer.

Avis notissima ex Accipitrũ genere, magnitudine & habitu Buteoni conformis est. Dorsum totum ferrugineum, cujus singularum plumarum oræ nonnihil albicant, intermixtis notis nigricantibus. Rostrum aduncum, nigrum, pennis minutissimis juxta Nares utrinq; rigentibus. Caput ex candido obscuré ruber. Alarum majores pennæ fuscae sunt. Collum plus candidi habet, Pectus, Venter & Alae superiores lateritii coloris. Cauda inferior versus uropygium ex albo flaver.

Crura illi sunt crocea, humilia, Buteonis ultra po-

plites propendentibus plumis similiter ferrugineis dilutis obteguntur. Cauda nonnihil sinuata, cujus pennæ ferrugineæ quoq; fuscis notis frequentibus admodum & ordinatis, æquali ubiq; interstitio, transversantur. Ungues quaterni, nigri, adunci.

Cum vocem edit, lipire dicitur Er heulet.

Avis est rapacissima, carnivora & famelica. Insidiatur Avibus domesticis, maximeq; pullis gallinæ cœi, & anserinis, quos incautos cum viderit, statim arripit. Autumno Mures & Columbas venatur, quibus ventriculum sæpè distentum reperire licuit.

Nidum parat in Abietibus & Piceis densissimarum sylvarum. Ternas plerunq; parit.

Verno tempore incipit apparere, certissimumq; est ejus nuncium. Hyeme latet in cavernis arborum, vel ad alia loca calidiora se confert.

Pingvescit

Merula torquata.

Merula montana

ὁ Εἰώος κόττιφος
Merula fusca Eber. & Penn.

Ein RingAmsel/

SchneeAmsel/

WeerAmsel/

RossAmsel/

Turdi magnitudine simili. Inter Collum & Pectus parte prona plumas habet albas, duorum digitorum latitudine (non torquem in collo) Reliqua pars tota inferior maculosa est & varia, nigris in medio pennis ambitu albis. Rostrum inferius subflavum, tota pars superior fusca. Alarum pennæ margine extrinsecus albicant, præsertim quæ in medio sunt Crura ex nigredine obscure rubent.

Macula sub gutture femina candidior, Mari obscura, qui & nigrior & splendidior est.

Montium est incola, & hyemis initio capitur, nec singulis annis apparet.

Merula aquatica.

Merula rivalis

Κόττιφος ὑποδρος

Ein WasserAmsel/

WachAmsel/

SecAmsel.

Paulo minor est merula vulgari, cui non dissimilis. Rostrum Merulae nigrum. Pedes fissi phæopi, Verticem Capitis obtinet fuscum, Dorsum & Cauda quæ brevis, nigra sunt. Collo supino ad Dorsi initium ex rubro nigricante. Alæ sunt partim nigræ, partim cineræ. Gula, Collum, Pectus alba sunt, Ventre rubente maculis seu punctis cinereis vario.

Secus fluentia vivit, limo vermiculis & arena in cibo fruitur, nec hyeme ab iis discedit.

Pingvescit, edibilis est, sed piscosum seu ferinum sapit.

Milvus regalis.

Ἰκτὶς παρὰ τὸ ἰκνέμαι,

Ἰκτὶνος

Αἴπην

λαῖπν ἅ lupina rapacitate.

Ἰερὰς φημι λόχος Eber. & Penn.

Milvus quasi mollis Avis, scilicet viribus & volatu.

Accipiter

Corpore parvo, plumis Mustelinis aut Castaneis, ungulibus aduncis nigris. Rostro Aquilino, pedibus flavis.

Reptilibus & insectis ut plurimum vivit. Papiliones, Locustas, Vespas & Mures capit & devorat.

Aviculas etiam insequitur.

In altis Urbium & pagorum turribus, quales sunt Templorum, in eorum etiam muris, nec non ædificiis eorumque tectis nidificat: item in cavis arboribus.

Ova parit rubentia Minii colore quatuor, quinque vel sex.

Fel Oculorum maculas delet.

Aliquando candido colore visus fuit.

Milvus minor candidus.

Ein weis Wannenwäher/
weis Rötelweib.

Monedula.

á moneta.

Κολοιός

Λύκος

Βωμολόχος

Lupus

Graculus q. garrulus

Ein Thale/

Thale/Thale/

Nesfe/

Avis Corvini generis, garula, quæ humanam vocem summa decacitate imitatur, Cornice minor, tota nigra, minimè canora.

Κλώζευ vox Graculorum Raten.

Vescitur in cibo vermibus, scarabæis, seminibus & carne.

Nidificat in altissimis turribus, nec non arboribus sylvarum cavis. Hinc á loco ab Agriculis nostris quædam nominantur *Monedule murarie*. Diaver Tosen/quod in foraminibus Murorum seu turrium nidificent.

Aliæ *Arbores* Baum Tosen/quod intra arbores cavas pariant.

Bis in anno pullificant. Ova parit ut plurimum quinque subviridia, maculis fuscis aspersa.

Pulli á Pauperibus eduntur.

Monedula Candida.

Eine weisse Tase/

Graculum ex toto album rostro subflavente vidi hoc anno in arce Glogoviensi cavea inclusum,

Q q

Monedula

Pingvescit Autumno. Ejus
pingvedo Articulorum dolo-
ribus illinitur.

Caro crassa est & dura, ci-
bo in Sacris interdicta.

Fel Oculariis additur.

Milvus in fictili crematus
potu Comitiales juvat.

Milvus albus.

Milvus major candicans
Milvi tertium genus albi-
dius, rapacius Turn.

Lanarius albus Vlyß. Aldr.

Ein weißer Hühner Ahr/

grauer Meuse Ahr/

Magnitudine similis est re-
gali. Color ei candidus, ex-
ceptis Alarum majoribus pen-
nis, quæ fuscæ sunt. Rarius
occurrit.

Milvus niger.

Ἰκτινός & Ἰάκινθος Aristot.
Vlyß. Aldr.

Milvus r. seu niger Eidem.

Milvus fuscus

Ein Meuse Ahr/

Schwimmer.

Magnitudine Accipitri pa-
lumbario par. Caput, Collum,
venter, & tota pars prona, u-
ropygium, femora & Cauda
inferna albicant. Rostrum
uncum, nigrum, membrana
lutea obtectum, quo Caput

contingit.

Dorsum, Alæ superiores,
nec non Cauda superior fusca
sunt. Majores Alarum pen-
næ nigrae. Femora ad media
Crura plumis interfecta, Tibiæ
luteæ graciles valde, altiores
Milvo regali. Digni itidem
lutei imbecilles, ungviculis
nigris uncis & parum validis.

Mures in agris inquirunt, Lo-
custas, & pullos Avium, vo-
landi adhuc impotentes, dum
per terram vagantur, rapit.

Vulgarissimus est. Imbe-
cillis volatus, ac si natarer.

*Milvus minor
rubeus.*

Key Xg's

Milvus rufus Albert.

Accipiter rubeus seu Bute-
rius,

Lanarius ruber minor,

Tinnunculus accipiter Gesn.

à tinnitu per onomatopœian.

Ein Wannen Wäher/

quod alas extendat, venti-
letq; instar ventilabri, quod
vannum nominant.

Wandwäher/

Rötelweib/

Lachweib/

Rötelweib/sil.

Parvum genus est Milvi,
Corporis

Motacilla flava.

Motacilla minor, Florus

Nonn.

Boarula. Culicilega 2.

Arist. Bellon.

Rufh Bachstelge / quod ad
pecora, quæ pascuntur,
propius accedat.

Kleine Bachstelge /

Geele Bachstelge /

Rufscheiße / Rustich.

Vulgari minor est, rostro
longiusculo, recto, gracili,
nigricante. Corpus longi-
usculum, Capite & dorso fu-
scis, Ventre albicante, cum
paucissimo luteo. Gula lutea.
Pennæ in alis nigricant, in
medio per transversum albi-
cantes, extremis totis nigris.
Cauda longiuscula est, & bi-
furcata, partim alba, nigra &
lutea.

In arvis circa pecora fre-
quens.

Muscipeta I.

Κυπολογος, Peuc.

Μυοκόπος.

Culicilega cinerea,

Muscicapa.

Ein Strichertling / sil.

Nischenstecher /

Müschenstecher.

Avicula est longiuscula,
Spini magnitudine. Rostel-
lo gracili, oblongo, Muscis
capiendis idoneo. Colore per
totum Dorsum cinereo, Ca-
pite plumbeo, Ventre albi-
cante. Cauda longiuscula, &
Alæ fusæ. Tibiæ & Pedes ni-
gricant.

In sylvis vitam agit, &
semper irrequieta, Muscas &
Culices venatur.

Visco capitur, & Autumno
in hypocautis servatur.

Edibilis est.

Muscipeta II.

Culicilega flava,

Ein Gelber Strichertling /

Ein Yrlin.

Ejusdem cum priori ma-
gnitudinis, Coloris flavescen-
tis.

Muscipeta III.

Ein Nischenstecher / sil.

Todten Vogel Gefa.

Avis pestilentialis, quod
imminente Peste frequentio-
res, & propius civitates appa-
reant.

Pari ferè est magnitudine.
Supina pars ex fusco cinerea.
Cauda, Alæ fusæ, quæ per
transversum in medio, ut Frin-
gilla, linea alba colorantur.

Qq 2

Gula

*Monedula rostro
adunco.*

Krumschnabelicht Fale.

Similis priori præter rostrum, quod longius, aduncum, instar Accipitris, & Alas remigēs, quæ candidæ sunt.

Monedula crucifera.

Eine Kreuz Fale.

Rostrum obtinet instar Crucis, veluti in Curvirostra decussatum. Cæteris vulgari similis, ac rarissima.

Motacilla alba.

Σασονυγίς, Hesych. id est, Passer qui juxta rivulos aquarum, & torrentes invenitur, cauda semper mobili.

Κρυόζ,

Cnipologus, Arist. Turn.

Albicilla, Gaz.

Albicula,

Cauda tremula,

Passer aquaticus,

Eine Bachstelge/

Weisse Wasserstelge/

Græme

Queck sterge/

Kloster Prentin.

Avicula est oblonga, Fringilla paulo major, Vertice, Collo superiore & Pectore

nigris, dorso cinereo, rostro longiusculo, tenui, nigro, gula candida, Ventre toto candido. Alæ primum cineræ, dein ex albo & nigro variæ, quemadmodum etiam Cauda, quæ oblonga est. Tibiæ & Pedes fuscescunt, & longiusculi sunt.

Femella est cinereo vertice, gula lutescente, cætera Mari similis.

Caudam semper motitat. Degit plurimum ad ripas fluminum, ubi Muscas caprat, & Vermiculos: quin & aratrum Vermium caussa sequitur, quos versat & exhibet cum gleba aratrum.

Nidos extruit sub saxis & colliculis, fossula in terram facta. Ova parit quinque, sex.

In hujus nido Cuculus aliquando educatur.

Ejus vis mira prædicatur in atterendo Calculo, pulv. in aqua Saxifragiæ, aut vino albo generoso, pota.

In hypocaustis alitur, ubi non solum Muscas caprat, verum etiam micas panis colligit, ac longo tempore perdurat.

Motacilla

cula sunt & grandia.

Aſio *Plin. Agric.*

Aſio fulvus *Vlyſ Aldrov.*

Em Dhr Ruſſ

Dhr Cuſe/

Ranſ Cuſe.

Longitudo ejus ſpithamarum ſj, latitudo qvinq; Ex ferrugineo tota flavēſcit, ſed magis ventre. Roſtrum habet nigrum, aduncum, mucrone obtuſiore. Ungves validi adunci, admodum nigri. Crura ad ungves uſq; piloſa, flaventia, ut & venter inferior cum uropygio. Cauda ex ferrugineo flavet, lineis nigris tranſverſim contortis, & incurvo flexu pictis, veluti undulatis. Veſtitur copioſa pluma, quam maculæ nigricantes in ventre longæ, in collo & dorſo latiuſculæ, & puncta miniſſima in margine albicante exornant. Faciem ambit circulus coronæ inſtar, ex plumulis diverſi coloris. Juxta Oculos & Roſtrum è flavedine & obſcuritate candicat, miniſſimis plumulis veluti pilis tota obſita. Oculi iris ſaturo, crocea, ſplendida, pupillima nigerima. Plumæ in Aurium regione inſtar Cornuum utrinq; eriguntur, è qvaternis

qvinisve plumulis, qvibus margines candicant & flavent, medio nigro. Vertex varius ex punctulis nigricantibus, luteolis & fufcis. Alarum pennæ partim flavæ, præſertim interiores, partim fuſcæ mediæ, partim albicant Corpori proximæ, omnes margine extremo candicante tranſverſis nigris lineis diſcuſatæ, & notis miniſſimis inſtar punctorum maculatæ. Interiores alæ argenteo nitent candore. Lingva brevis, latiuſcula. Ventriculus ampliſſimus. Oculi & Aurium ſtructura mira. Oculus tunica cartilaginea, veluti capſula Cucurbitulæ, qvæ balneatores utuntur, forma inclufa, interna parte elatior & convexa, extrinſecus anguſtior. Sub Cornea later uvea, nigrore, ac veluti atramento nigro perſuſa. Hanc voluti circulus ambit pellicula aurea ſeu Arantii colore, ſic connata Uveæ, ut nullo modo integrè divelli poſſit: Iris aurea, Pupilla nigra. Cerebrum unica tunica ſed craſſior inveſtit. Nervi duo magni ad Cerebelli latera ad Aures tendunt, & anteriore parte proceſſus bini miniſſimi conjuncti ferè

Qq 3 papillarum

Gula cum Pectusculo paller, ventre albedo. Rostellum crassiusculum. Pedes nigricant cum splendore.

Solitaria semper est & Mufcis inhiat. Autumno aliquando capitur.

Noctua.

ῥαυῆς á glauco Oculorum colore noctu perspicacissimé videntium, interdiu cæcutientium.

Noctua saxatilis vlyß. Aldr
Noctua sylvarum
Eine Nacht Eule/
Seein Eule/
Mitter Eule/
Raus.

Gallinæ feré est magnitudine, duos dodrantes longa. Crura & digitos habet Pedum hirsutos, plumis albidis. Imi seu interni digiti utrinque bini nudi sunt, unguibus nigris, aduncis, acutissimis. Color ei tota parte beticus, id est ex rufo fuscus, nigris maculis distinctus. Caput ad reliquam magnitudinem prægrande. Oculi magni, glauci. Rostrum aduncum brevissimum, dilutè fuscum. Inter Oculos & Rostrum pennulæ quædam rigent, ceu pili aut barbulæ. In ventre plus albidus habet, quàm

in cæteris. Alarum majores pennæ & Cauda lineis transversim fuscis latiusculis figurantur.

Vox ei tou, tou, tou.

Versatur in sylvis, saxosis & montosis locis. Capit aviculas, & nonnunquam Columbas, Muribus quoque vescitur.

Lucifuga obscuro latitat nam Noctua luctu.

Hanc Aves cæteræ petunt & circumvolitant. Ipsa majore multitudine circumdata, resupina pedibus repugnat, & in arcum collecta, rostro & aduncis unguibus regitur.

Noctuæ carnes Paralyticos curare Plinius; Melancholicis & mente perturbatis prodesse, Rabi Moyses scripsit.

Fel Collyriis additur ad maculas Oculorum. Eorum aciem pinguedo acuit.

Ferunt Infantes, gestatis Noctuarum ovis, in omnem vitam reddi abstemios.

Noctua aurita.

ἄνθρωπος quod παρὶ τὰ ὦτα πτερυγία ἔχει quasi Aurita. Plumæ enim utrinque in Capite Auricularum instar prominent: tum quia harum ipsarum foramina admodum parula

Ovidius.

Corpus habet gravius: nec se
cæloq; Joviq;
Credidit: sed -

Stagna petit patulosq; lacus,
ignemq; perosus,
Quæ colat eligit & contraria
flumina flammis.

Collumq; à pectore longè
Porrigitur, digitosq; ligat jun-
ctura rubentes:

Penna latus velat: tener os
sine acumine rostrum.

Grus gruit, inq; glomis Cy-
gni prope flumina drenfant.

Ad lacus, amnes, fluviosq;
victum quærit. Vescitur li-
mo, arena gramine, alga, hor-
deo, Piscibus.

In lacustribus Ducatus Le-
gnicensis inter herbas nidifi-
cat. Cùm domesticus est, in
domibus & lapidibus juxta
aqua substratis straminibus,
parit septena ut plurimum
Ova.

Vitæ est longissima, & vim
suam in alis habet,

Caro ejus dura, rubra, con-
coctu difficilis, non mali sa-
poris, at Melancholici succi.
Aculinis nostris plerunq; ab-
dicatur.

Adeps hæmorrhoides lenit,
si eo tangantur. Vulvarum
durities & collectiones emol-
lit: Oculos purgat, cum vino
Lentigines tollit.

Cygni fælli in oleo cocti ad-
dita medulla Cervina, Poda-
griæ profunt.

Pennis, plumis tenerimis
ac densissimis cum levissimo
vellere obsita. Colicos mirè
adjuvat, & Stomachi vitio
laborantes.

Plumula à feminis Nobili-
bus, ob calorem & levitatem,
ad culcitra implendas omni-
um Avium præferuntur. Ex
his enim pulvinaria concin-
nant mollissima.

Dicitur Cygnus mortem
præsentiens suavissimè can-
re: inde proverbium: Cy-
gnæa cantio. Ein Schwanen
gesang.

Onocrotalus.

Ονοκροταλος
Pelecanus Petr. Bellon.
Truo,

Ein Kroyffgans/
Sackgans/
Schneegans/

Dießtras/

papillarum instar albeant.

Ex raptu vivit Avicularum
& Murium. Habitat in mon-
tibus, ac in Arborum caver-
nis nidificat.

Hui hou. Hui hou vocem
edit.

Volatus ei levis & facilis.

Nucifraga.

Καρυων Ιάκινθος Γεση.

Merula saxatilis,

Turdela saxatilis vlyß. Aldr.

Rubecula saxatilis,

Nucifrangibulus.

Graculi Alpini seu monta-
ni genus. Turn.

Ein Nußbicker/

Nußhacker/

Nußtrache/

Nußbrecher.

Avis montana, Graculo
paulo minor, Merula major,
per totum Corpus ex fusco
rubescence, albis maculis mo-
re Sturni distincta. Caput si-
ne maculis ex fusco ruber.
Rostrum Monedula longius,
crassum, nigricans. Alarum
pennæ majores nigrae, in ex-
tremis candicant. Cauda
supinè nigra, pronè ferrugi-
nea, cujus extremitates albæ
sunt. Pedes nigri splendent,
digitis ut in Pica glandaria
variis articulis flexibilibus.

Passim in montibus obvia.
Nidificat in cavis arbori-
bus.

Autumno Nuces Avellanas
in terram seu arbores conce-
vas recondit, quas hyeme re-
qvirit, & confractis in cibo u-
titur.

Solet nucleum cum corti-
cibus duris devorare.

Calculosis & Dysentericis
in cibo utilis,

Olor.

Κύκνος Arist. á κυκᾶν á tur-
bare, fodere, qvód cœnum
turbare soleat, dum cibum
qværit.

Cygnus

Olor á colore, qvód totus
sis albus.

Ein Schwan/

Delb/

Delbs/

Cygnus forma victuq; An-
seri similis, sed multo major,
totus candidus, Collo longis-
simo, pedibus latis nigerrimis.
Rostrum antè nigrum, po-
sterius flavet. Binos habet
appendices ad imum Intesti-
num, ut Anser,

Ovidius

& tota hyeme non conspicitur.

In cibum recipitur.

Ortygometra.

Ορτυγομήτρα Arist. ab ὄρτυξ, & μήτρα, id est, Coturnicum mater seu matrix.

Coturnix prægrandis, seu magna,

Matrix Gaz.

Serica Longol.

Cenchræmus Plin. Eid.

Crex Turneri.

Rex Coturnicum.

Ein Schnepfer / il.

Wachtel König /

Alte Knechte /

à voce Kreck, Kreck, Kreck, ac si quis ferram duceret.

Avis Coturnici similis, sed major aliquanto & nigrior, Rostrum crasso oblongo, ut Coturnicis, Cruribus albis, ex flavo virentibus. Tota ferè Capitis, Colli, Dorsiq, nec non major Alarum pars, quàm dorsum spectant, testacea, maculis nigricantibus, & albicantibus punctulis passim, (præsertim in junioribus) respersa, Vertex Capitis ad cæruleum vergit. Venter albicat. Alæ quàm ventrem contingunt, rufescent.

Frugilega est, & advena.

Versatur in agris & pratis palustribus die nocteq, obstrepera. Rarò aut nunquam volat, cursus velocissimi. Inter herbas & gramen sese abdit, ut rarò appareat. Deprehendunt eam aliquando fœnisei.

Lumbricos etiam & vermiculos in cibum rapit. Nidum struit in pratis, quinq, sex parit Ova, Coturnicis paulò majora.

Assa in cibum recipitur satis lauta, sapore Coturnicis. Contra morbum regium prædicatur.

Tempestatem futuram seu pluvias frequenti clamore prænunciat.

Avolat Autumno, nocturno tempore & Vere cum Coturnicibus redit, quib. se ducem præbet.

Palumbus.

φάλας mas

φάσσα, φάττα femina Aristot.

Πάσσα

Palumbus major seu torquatus Vlyß. Aldrov.

Palumbus tun.

Torquatus Martia.

Columba torquata

Columba sylvana

Hic, hæc Palumbus.

R r

Virgil.

*Dielfras/
Dhynvogel.*

q. d. Avium absurda

Avis peregrina alba, Cygno perfimilis, sed major, Rostrum prælongo & valido. A gutture usq; ad pectus receptaculum longum & amplum; instar focci magni (Ingluviem appelles) foras prominet, radici lingvæ ejus annexum. In hoc cibis receptus primùm emollitur, & inde ad Stomachum digerendus transmittitur.

Horribilem vocem instar rugitus emitit. Piscibus alitur, & in paludibus nidulatur.

Raró has terras frequentat, Anno millesimo quingentesimo octuagesimo quinto Vratislaviæ Onocrotalus captus fuit.

Oriolus.

ab aureo colore.

Χλωροψ Guiel. Budæi.

Chloreus Eber. & Peuc,

Merula aurea.

Vineo,

Virco,

Lutus, Lutea.

Ein Vierholt/

Vierolff/

Vierhold/

Viersehholdt/

*GoldMeerle/
Witterwale.*

Pici genus Merulæ magnitudine. Rostrum crassum, oblongum anteriùs flavet, posterius rutilat. Coloris aurei per totum Corpus, at dilutioris circa uropygium. Alæ ex cæruleo fuscæ, extremis apicibus albicantibus. Venter cum pectore & gula alba lineis longiusculis nigris distinguitur. Crura breviuscula dilutè cærulea, digitis quaternis divisa unguibus totidem aduncis ex fulco rubentibus. Lingva bifida. Fel prassini coloris in vesicula Hepati adnascitur. Caro flavescit.

Vivit ex Arborum fructibus, Cerasis, Erucis, Scarabæis,

Nidum in ramis arborum minutissimis mira subtilitate suspendit, cyathi in modum, ita ut in aère solo pendere videatur de terra cernentibus.

Variat vocem, & aliquando instar fistulæ canit, præsertim pluvia imminente.

Recentiores Isterum in cibo curare tradunt.

Procedit ante solstitium æstivum, & tunc pruinas non amplius futuras bona spes, exoriente Arcturo discedit, & tota

gic; Dysentericis auxiliatur; immodicos Menstruorum fluxus cohibet.

Veteres pro cibis delicatis & palato arridentibus habebant.

Si per hyemem diutius macerata ingerantur, Nervorum vitiis utiles sunt.

Veneris libidinis restinguunt, juxta illud *Martialis*:

Ingvina torqvati tardant hebetantq; Palumbi,

Non edat hanc volucrem,
qui velit esse falax.

Sanguis ad Oculorum ictus, & Oculis cruore suffusis, ac Lusciosis illinitur.

Cinix plumarum Ictericos reficit; ex aceto contra Calculos & Urinae difficultates sumitur.

Fimus urinam provocat, & Vesicae affectibus, nec non Calculosis utilis praedicatur.

Pardalus I.

Arqvata seu Numenius, *Gesh*, quod rostrum ejus inflectatur sicuti arcus.

Gallina novalis major,

Torqvatus,

Capella, *Nonnull*.

Tarlinus seu Terlicus,

Veneti an *vouskivog*, *Veteru*?

Ein Geißvogel / Sil.

Brachum / Glosch /

Himel Geiß /

Grosser Brachvogel.

Magnitudo ei Gallinae villicae, Longitudo ab extremo rostro, ad pedes ultimos circiter palmorum novem. Crura oblonga palmorum 11. cinerea; Digiti fusci, sed aliquatenus membrana conjuncti, quae etiam utrinque; juxta singulos digitos descendit, & inferiorem digitorum partem dilatat, ungibus nigerimis.

Rostrum circiter octo digitos longum, nonnihil arcuatum seu inflexum, deorsum nigricans.

Pennarum color fuscus ferè, sed varius & maculosus est.

Per alas, dorsum, ad uropygium fuscus, subflavis maculis undique variatur.

Ex eis maximè fulgent instar serici villosi, quae inter alas & dorsum sunt in medio nigrae, in circuitu per intervalla subrufae.

Cauda septem digitos longa, nigris & albis lineis transversim ductis distincta.

R r 2

Collum

Virg. Nec tamen interea
rauca tua cura Palumbi.

Marial. Ingвина torqvati
tardant, hebetanq; Pa-
lumbi.

Eine Kinkel Taube/ sil.

Hols Taube/

Wloch Taube.

Palumbus major est Co-
lumba vulgari, longitudine
duarum spithamarum, colo-
ris lividi. Alarum majores
seu remiges pennæ subnigræ,
quas lineæ candida secundum
longitudinem ab aliis distin-
guit. Interior Alarum pars
ut plurimum fusca est, ut eti-
am Dorsum superior. Reli-
quum Dorsum & Cauda ci-
nerei seu lividi sunt coloris.
Caput ex rubro cæruleum.
Collum exornat circulus al-
bus (seu potius macula) im-
perfectus, supina Colli parte
desinens, duorum digitorum
intervallo, cujus reliquæ pen-
næ variæ sunt, & pro alio atq;
alio ad lucem situ positæ pur-
pureæ, virides, cæruleæ, cine-
reæ. Pectus cum aliqua Col-
li proni parte purpurascie,
cui cinerei etiam nonnihil est
confusum. Venter albet. Pe-
des rubicundi. Rostrum sub-
flavum, cute utrinq; purpurea

inductum. Oculi rotundissi-
mi. Ingluvies Ventrículo
præponitur.

Plausitat arborea clamans de
fronde Palumbes.

Habitat sylvas plerunq; &
in arboribus degit. Vescitur
glandibus, frugibus, Visci se-
mine.

Nidificat in arborum ra-
mis, & bis in anno pullificat.
Ova parit ut plurimum terna,
incubat quatuordecim diebus
ut Columbæ, Hyeme demi-
grat in loca finitima aprica.

Prosunt ei squalores.

Vita Palumbium longa,
Nam ad 25. triginta, vel ad 40.
annos durare existimatur.

Istorur. Palumbus comes
est castitatis, cum amisso cor-
porali consortio solitaria in-
cedat, nec carnalem ultrò co-
pulam requirat.

Porphyrium. Mira est Palum-
bium in conjugio castitas, quæ
etiam adulterio corruptæ in-
terimunt corruptorem, si asse-
qui possunt.

Caro Palumbis calida, sicca,
dura, concoctu difficilis & ex-
crementosa, alvum adstrin-
git,

magnis deliciis habetur,

Pardulus III.

Gallina novalis media,

πάρδαλις Aristot. Longol.
 & Turn.

Pluvialis Gesner.

Vivago Bodini.

Pluvialis viridis

Vanellus subviridis

an Rynthace Plutarch.

Ein Brachvogel / propriè
 simpliciter Silestis.

Eine See Taube.

grosser Brachvogel.

Pulvis / Longol.

Pulvis Eber. & Reur.

Pluviers Gall.

Avi est pulveratrix, Vanello minor, longitudinis dodrantalis cum palmis ij. latitudinis verò dodrantum ij. & sex digitorum. Supinæ partis veluti Capitis, Dorsi, Alarum superiorum, Caudæ, color fuliginæus, ex obscura viredine, punctis luteis instar Pardi variè resperisus. Majores seu remiges inferiores Alarum pennæ totæ fuscae sunt, quarum medii ordinis apices extremi candore micant. Mentum cum ventre candida, ut & Alæ interiores, apparent, præter Collum pronum & Pectus

leucophæum obscura flavedine conspersum. Radices pennarum ventris nigrae sunt. Rostrum obtinet sesquidigitum longum, rectum, obscure rubrum, canulatum.

Crura cinerea, iij. digitorum longitudine, ad medium plumis candidis tecta. Digniterni, quorum duo exteriores utrinque; exigua pellicula coherent, ungviculis nigris rimis aduncis.

Hepar ei magnum bipartitum rubet, absque felle. Ventriculus parvus, crassior, rugosus: in quo sæpius dissectio lapilli, vermiculi & scarabæi minuti inventi fuerunt: Unde vanum credere eum solo aëre tantum pasci & vitam ducere.

Intestina per gyros circumvolvuntur, ad quorum exitum ferè, appendices bini digitorum ij. longitudine videntur.

Pupillam nigram Iris adornat obscure rubens.

In agris novalibus, campis desertis, planis, & juxta aquas degit.

Autumno gregatim volat, ac celerimè, passim juxta lacus retibus, uti Columbæ feræ, capitur. Hyeme discedit.

R r 3 die.

Collum plus cinerei habet
quàm albi, pluma molissima.
In pectore præter nigricantes,
plumæ subrubent. In alis ex-
tremitas pennarum nigrescit,
venter & pars sub alis albicat.
Alæ ipsæ latiusculæ sunt, ex
egregiis pennis, partim nigris,
partim albis & fuscis disco-
lores.

Ventriculum habet ut Gal-
lina crassum, callosum, cum
ingluvie. Hepar rubrum, in
cujus medio fel prasinum ve-
sicula magna contentum.

In pratis circa palustria ver-
satur, ubi scarabæos, Vermic-
ulos & alia insecta cum la-
pillis ad cibum inquirat. Cur-
sus velocissimi.

Ova parit qvalia Gallina,
pallida.

Caro ejus candida, sva-vis,
grata, facilis concoctionis ac
probi succi: ob id in delitiis
procerum.

Autumno capitur.

Pardalus I I.

2. Vanellus fuscus,
Kyvitta fusca,
Merula novalium.
Eine BrachAmsel/
grosser Brachvogel/
grawer Gysig.

Avis Vanello congener,
sed paulo major, Rostrò recto
acuto, rubente, palmum lon-
go, Cruribus altioribus, ut va-
nelli, similiter obscurè ruben-
tibus, sine calce. Caput, Col-
lum, Dorsum superius, Alæ,
Cauda, fusci sunt coloris ad
nigredinem tendentis. Col-
lum ambit macula candicans
prona & laterali parte, vel-
uti in Merula torqvata. Me-
dias Alas intersecat linea can-
dida digitum lata; veluti &
Caudæ pennæ exteriores, cæ-
teris longiores, transversim
lineis albis insigniuntur. Ven-
ter instar Turdelæ varius, ma-
culis longiusculis reperfus.
Versus caudam & femora al-
bet.

Vescitur Vermiculis & la-
pillis, qui in ejus ventriculo
fuisse reperti.

Rarissimus in patria nostra.
Unicam habeo à nobili Dom.
Valentino á Reder, quàm sub
acuto monte bombardi globu-
lo trajecerat in prato, ejusq;
iconem Avis ignotæ nomine
communicavit.

Totus odore Zibetum re-
fert.

Caro ejus palato admodum
grata, ob id preciosa, & in
magnis

at. Rostrum ei rectum, rotundum, acutum. Pedes fusci. Caput Corvino nigrore splendet, qui per latera Colli descendens protenditur. Tempora & Oculorum ambitus albert. Dorsum subviridis est coloris, Pectus & venter flavi, quem tamen medium linea nigra in longum ducta secat. Alæ partim sunt cyanei coloris, partim subnigræ, partim albidæ. Cauda bifida, partim cinerea partim nigra, cujus extremæ utrinque pennæ duæ exteriori parte candicant. Lingua fissa est.

Delectatur semine Cannabino, Papavere, Nucibus juglandibus & Sevo.

In hypocaustis alitur, in quibus aliquando Ova parit.

Adeo manifeste, ut etiam sponte, nuce porrecta, in manus involat.

Inspectus Icterus curare fertur.

Adversus Renum Calculum, & Colicos cruciatus efficacis à Nonnullis prædicatur.

In cibo utilis.

Parus caudatus.

Αιγιδολός δεινός Arist. VI.
Aldrov. ἀνώνυμος Nonn.

Parus Monticola Beß.
Schwan. Meise/
Zahl. Meise/
Berg. Weißlin/
Pfannenstüglitz. Eber. & Fene.

Minor est priori, at non omnium reliquorum minimus. Rostrum fuscum, crassiusculum, brevius: acutum tamen & rotundum, Pedunculi nigri.

Collum supinum ad Dorsum atrum est, prone à rostro ad ventrem usque candicat, intercurrentibus lineolis exiguis, deorsum descendentibus, nigricantibus. Vertex & genæ nivei coloris. Venter ad Castaneum vergit. Circa uropygium albet. Dorsum purpura scit, remigibus nigris in extremitate albicantibus. Cauda longissima nigra, utrinque, extremis pennis media parte candidis.

Montana loca frequentat, vermibus, araneis, aliisque animalculis in cibo fruitur. Raro ad plana descendit.

Inquieta est, & certo loco residere nescit, modo hanc, modo illam arborem petens. Vox ejus guickeg, guickeg, guickeg.

Nidum

dit. Cursus est velocissimi, ac vocem imitatur, qvalem pastores & aurigarum Pueri labili porrectis ædunt.

Admodum pingves sunt autumno.

Lauræ sunt in cibo, & in magnis delitiis.

Dum hæc scriberem, vivum in hypocausto ultra quatuordecim dies habui, qui sola arena & aqua contentus tandem labe enecatus periit.

Pardalus IV.

Pluvialis altera species *Gesn.*

Gallina novalis minor,

Pardalus minor.

Ein fleiner Brachvogel.

Hic reliquis omnibus minor, Turturis ferè magnitudine. Supina pars tota fuliginea, maculis subflaventibus varia. Alæ longæ, fuscæ, quarum majores pennæ extremæ, mediotenus secundum longitudinem candidæ. Venter totus albus. Rostrum rectum, digitum longum. Crura ex obscuro lutescunt, tribus digitis anterioribus sine calce.

Isdem locis ut prior degit, similiq; modo capitur, & in

cibum venit.

Parus.

Αιγιδάλογε *Aristot.* ab impetu quo volando utitur.

Parix Recent,

Parula,

Ein Meise!

Meißlin.

Avicula est sæcunda & πολυτεκνή canora.

In arboribus degit, Vermiculos & Muscas ad cibum inqvirens.

Nidificat in cavis Arboribus.

Toto anno apparet, & decipulis ac Noctua capitur.

Aristoteles tres species describit: hodie plures cognoscimus.

Parus carbonarius.

Αιγιδάλογε *απὸ τῆς* *Aristot.*

Parus major,

Fringillago *Gaz,*

Ein Kol Meise!

Spiegel Meise!

Brand Meise!

Grosse Meise.

Maximus est omnium, & coloribus elegantissimè variat. Rostrum

ter pallidè flavescit, Dorsum fuscum, ut & Alæ, at maculis candicantibus respersæ. Rostellum paulò longius quàm Cærulei ex nigro splendet. Cruscula glauci coloris.

Passim occurrit insylvīs & hortis.

Parus cristatus.

Ein Straußweisslin/

RobelWeise/

HeubelWeise/

HeidenWeise.

Paulò major est atro. Vertex ei niger, punctis albis adornatus, crista retrò extensa. Dorsum cum Cauda fuscum, Pectore albo, Crusculis cinereis.

Gregatim volat, & autumnò in montibus frequenter capitur.

Paruli omnes in cibum veniunt, autumnò & hyeme, saporis non ingrati, nec succi pravi.

Passer domesticus.

Spas dōs.

Spas,

Passer à patiando, quòd Caducum Morbum patiatur.

Spas dōs Passerculus,

Ein Sperrsing/

Spas/

Sperg.

Mas per Dorsum & Alas colore lateritio & cinereo distinguitur, nigris maculis tinctus. Vertex cinereus, gutture nigro & Ventre albicante. Rostrum fuscum, crassum, acutum.

Macula ante oculos nigra, retrò rubra Dorsum versus.

Femina cinerea est, rostro candicante.

Vox ejus propria πιπιζειν,

Pippilat & Passer, & dulce canit Philomela.

In cibo utitur omnis generis frugibus, maxime Hordeo delectatur. Cadavera etiam suspenforum arrodit, in quorum Craniis aliquando nidificare solet,

Passere abundat Silesia nostra, nec hyeme ab ea recedit.

Vere & æstate fertificat, & quidem bis, pullos quatuor quinque excludens.

Autumno gregatim ad agros volat, Hordeo & Tritico jam maturescentibus. Hyeme ad Horrea se confert, & granaria invisit, in quibus sæpè magno numero capitur.

Nidum sub altis tectis, ex festucis & straminibus miræ arte congerit, & ut molliter

S f

cubet,

Nidum construit amplum ex musco & plumis.

Autumno gregatim volat, & noctuā frequenter ab Aucupibus capitur.

Parus cæruleus.

Parus montanus *Peuc.*

Parus 2. *Turneri.* Parulus cæruleus,

Ein BlauWeißlin/

MeerWeise/

WindWeise/

PimpelWeise.

Exiguus est admodum, paulo major Regulo, Vertice & Cauda cæruleis seu azureis, decoris. Rostellum breve, crassiusculum, fuscum, Pedunculi lauci seu subcærulei. Dorsum totum cinereo adirescente ornatus colore. Pectus supremum flavescit, venter inferius albicat, radicibus plumularum nigris, Alæ dilutè cæuleæ, in medio lineam candidam transversim ductam obinent.

Cæruleum Capitis verticem alba linea totum Caput cingens claudit, ad Oculorum canthum minorem utiq; protensa. Collum medium alba nota majuscula tingitur.

Apibus insidiatur, & quovis Anni tempore in monta-

nis nostris apparet. Ova parit plurima.

Parus fuscus.

Parus palustris *Gesf.*

Parus cinereus,

Parus atricapillus *Vlß.*

Adrov.

Parus quartus *Bell.*

Passer arundinarius Anglor. *Tur.*

Junio *Arist. Turn.*

Ein GrauWeißlin/sil.

MurWeise/

AischWeise/

KottWeise/

RietWeißlin.

Paulo minor est Cæruleo, Corpore fusco ad cinereum vergente. Caput prorsus nigrum, utrinq; candicans. Pectus & venter albicant. Nigra sunt Cauda & Dorsum: cui nonnihil rufi admixtum. Cruscula fusca, subrubentia.

Circa cœnum & paludes degit, ad Saliceta.

Parus ater.

Parus Carbonarius minor,

Parus caninus,

Eine HundesWeise/sil.

Kleine KotWeise/

Subflavens macula ei infra Oculos, & alia in Occipitio: reliquum Caput atrum. Ven-

ter

castaneus seu ruber. Dorsum atq; Alæ totæ partim flavæ, partim nigrae, Alæ vero, quæ Ventrem contingunt, modò ferrugineæ, modò atræ, modò albæ. Pectus albet. Cauda longiuscula ex luteo fuscescit. Tibiæ & Pedes subflavi sunt. Mentum atrum, inter quod & Verricem color albus est. Femina pallidior est, & Mentum nigra macula caret.

In montibus extra urbes & pagos degit, in cavis arboribus nidificans.

Passer torquatus.

Passer campestris,

Passer sylvaticus,

Passer Troglodytes, Eber.

☞ *Peuc.*

Ein Ringel Sperling/

2 Ringel Spar/

Feld Sperling/

Wald Sperling.

Minor est domesticò, superne fuscus, sed varius & lineolis albicantibus interiectus: inferne ad flavedinem vergit. Vertice purpureo. Collum ambit circulus albus.

In sylvestribus vitam agit, & arborum truncis longo situ foraminosis nidificat. Hye-

me discedit, & nunquam ad oppida volat. Longioris vitæ quàm domesticus.

Passer arundinarius

Geñ.

σπυρίδις ἁλιμνολος,

an ῥίζις & Sceniclos Arist.

Junco Gaz.

Passer aquaticus Eber. ☞ *Peuc.*

Batis seu Rubetra Vlyß. Aldrov.

Passer torquatus palustris,

Passer calamodytis,

Ein Rohr Sperling/sil.

Rohrsparling/

Rohrspar.

Magnitudo ei Fringillæ aureæ, Passere paulò minor. Rostrum ei breviusculum, crassum, nigricans. Cruscula fusca sunt, unguiculis nigris, uncis. Venter albidus est, pectus subflavum. Verticem exornat color totus ater, ut & Mentum, quod punctulis albidis aspergitur. Collum supinum ambit circulus albus, cui macula longiuscula similis coloris sub Oculis exorta retrò jungitur. Oculi nigri. Dorsum cinereum notis nigris & figulinis variu.

S f 2

Fusca

cuber, quàm mollissimis plumulis sternit.

Vita eis ob salicitatem brevissima, quàm ultra quartum annum vix extendit.

Passeres non nisi à pauperculis, & hyeme quidem in cibum sumuntur. Calidi sunt & sicci natura ad tertium gradum, improbi succi, nec grati saporis. Alvum sistunt, malè alunt, & difficulter concoquuntur. Assi in cibo veniorem conciliant, maximè Cerebella.

Baptista Fiera.

Ardet, & in tenera Passer durabitur alvo:

Si vis esse salax, det Cerebella tibi.

Heu miserum: qui præcipiti sic labitur ævo,

I, Venus, hinc, solas nò modo perdis aves.

Epilepticis præscribuntur, quòd caliditate & siccitate sua humores consumant, à quibus Epilepsia dependet.

Trallianus tympanicis concedit.

Galenus turricolas laudat in Renum Calculo & Arthritide.

Fimus à Lentiginibus purgat faciem. Cum spurco hominis jejuni varices extirpat. Ex adipe porcino Alopeciam explet, & Carbunculos rum-pit.

Passer niveus

Passer albus,

Ein Weißer Sperling.

A vulgari solo colore distinguitur, qui totus candidus est præter Rostrum & pedes.

Hunc clarissimus Vir D. Laurentius Scholtzius Med. in viridario suo instructissimo, Vratislaviæ, cavea inclusum alebat.

Prope oppida aliquando cum aliis visitur: Qualis hoc anno inter alios indies conspicitur Lignicii in platea, quæ vocatur Media.

Passer montanus.

сповдогъ ѿгъгогъ,

Passer ferus,

Ein Wald Sperling/

Weiden Sperling.

Magnitudo cum domesticò ferè eadem, paulò minor. Rostrum habet acutum, breviusculum. Capitis vertex castaneus

Pavo,

á voce,

ἰαῶς, ταῶν á Caudæ exten-
sione ἀπὸ τῆς ἰάσεως τῶν πτεγῶν.

παγῶνι Hodie,

περσικόν, μικρικόν ὄρνεον

Avis Medica, Persica.

Pavus.

Junonia avis.

Ἐἷν Πάβῳ/Πάβῳ mas

Πάβῳν/femina.

Avis est admirabilis, omni-
um pulcerrima, & pulcritudi-
nis studiosa. Caput ei par-
vum, & quodammodo ser-
pentinum, maculis ornatum
duabus oblongis candidis; in
cujus vertice apex instat cri-
stæ, ex nudis quodammodo
scapitenerimis viridescenti-
bus, veluti Liliorum flores fe-
rentibus, conspicuas. Ro-
strum candicat crassum, in ex-
tremo aliquantulum recur-
vum; in eo nares satis patulæ.
Collum longiusculum; admo-
dum tenue & exile, Sapphyri
colore lucidum. Alæ superi-
ores juxta Dorsum cinereum,
dilutæ ad ruborem declinans,
nigricantibus maculis trans-
versim cymatili ductu & vi-
rentibus nonnihil. Clypeus
ad Caudam usq; per Dorsi
longitudinem aureus. Pen-
næ majores seu remiges ru-

bent, numero duodecim cir-
citer; reliquæ inferiores ni-
gricant ex cæruleo nitentes.
Cauda duplex inferior fusca,
brevis, extensa, vulgò
Schwemmsfedern/superior hu-
ic veluti incumbens longissi-
ma, pennis plumosis, & in fi-
ne pennarum habet Orbes
(ὀφθαλμοὶ τοῦ πτεγῶν) ex viri-
di quasi chrysoliti splendore,
& Auri & Sapphyri coloribus
distinctos. Pedes cinerei sunt,
maculis nigris conspersi, &
calcaribus more gallinaceo-
rum armati, Digiti fissi. Ven-
ter prope ventriculū ex cæ-
ruleo viridis, prope podicem
fufcescit.

Pavo femina, fufci est
ad cinereum vergentis colo-
ris. In vertice aliquot macu-
læ exigua veluti puncta vires-
centia interferuntur. Men-
tum totum candidum. Colli
pennæ undatim positæ viri-
des. Venter albet. Iris plum-
bea, in Mare lutescit.

Avis olim rarissima, Regi-
bus saltem nota: hodie plus-
quam frequens in aulis No-
bilibus, ubi cum gallinis simul
pascitur. ποτόλογος enim est,
gramine victitat & frugibus.

Pupillat Pavo, trinitat Hi-

S f 3

rundo

Fuscae sunt Alarum remiges cum cauda, cujus exteriores pennae tres utrinque in extremitatibus albedine maculantur. Alae superiores figulinae sunt ex flavedine. Lingva tenuis. Felle caret ventriculus crassiusculus.

Vescitur vermiculis, seminulis & arena. Post Aequinoctium vernum apparet, & tota aestate in arundinetis vivit, a quibus vix discedit. Cantu svaavis. Autumno avolat.

Nidum inter arundines artificiosè suspendit, & ova quinqve vel sex numero, Majoparit.

Passer Troglodytes.

Ἰσώλαος Ἰνκ.

Ἰσώλαος Eber. & Fenc.

Passer sepiarius,

Regulus apricus.

Ein Schneekönig/

JaunKönig/

Jaunschifflein/

WinterKönig/

MeuseKönig/

MösselKönig.

Avicula omnium minima, Regulo excepto, cui paulo major, & ex fusco spadicea seu testacea. Pectus cinereum, Venter infimus, & Alarum remiges lineis vicissim nunc

nigris nunc albicantibus nonnihil transversim interstinguntur. Caudam longam & semper erectam ex fusco castaneam, albo colore retrò inter punctam habet. Sub Collo nigris candidisq; punctis variatur. Rostellum fuscum, tenue, longiusculum, acutum. Petioli fusci, ungviculis lucidis albidis, calcare maximo. Lingula exilis bifida.

Solivaga est, aestate in sylvis vivit & parit. Nidum struit ex musco foras, intus ex plumis. Ova parit plura, circiter novem uno tempore, bis in anno.

Venatur vermiculos, araneas, & brevi volatu se exercet.

Hyeme ad oppida & pagos cernitur, cantu svaavis.

Adversus Calculum Renum & vesicæ maximopere commendatur, si integer evulsis pennis, sale conditus crudus devoretur. Novi quosdam, qui quotannis unicum comederunt, & ab affectione minus fuerunt vexati.

Eadem prestare creditur combustorum cinis.

Cum sanguine hircino ex vino potus praestantiss. lithonripticon,

Pavo

non putrescere *Augustinus lib. 21. de Civitate Dei cap. 4. refert.* Sic enim ait, *Ovis enim, nisi Deus Creator omnium, dedit carni Pavonis mortui, ne putresceret?*

Pavo candidus.

Pavo albus *Vlyß. Aldrov.*

Ein Weißer Pfau/

Totus colore Cygnum representat candido, à priori magnitudine non differens,

Olim ut res rara, aliundè advehebatur; hodie ex Ovis, quamvis difficilius, propagantur. Pulli diligentem requirunt curam. Nam facile pereunt.

Pavones hortis Olitorius nocent,

Perdix.

πέδιξ, πεδίκη & πὸ τῆς πέ-
δης à sono vocis.

πέδιξ Recent.

Perdix minor seu cinerea
Vlyß. Aldro.

Ein Râbbun/sil.

Feld-Hun/

Wild-Hun,

Pulveratrix est avis, duorum ferè dodrantum longitu-

dine, Colore omnino vario. Rostrum subfuscum est. Dorsum fuscum, subflavum & rufum saturum, colores obtinet per transversum alternatim dispositos. Alæ fusæ sunt, & lineis longiusculis, maculisq; albicantibus & rufis majusculis per transversum asperguntur. Caudæ pennæ utring; lateritii coloris senæ, mediæ totidem cum Dorsio similes. Sinciput, partes circa Oculos, & prora Capitis cum Mento simplici rubore insigniuntur. Collum & Pectus dilutè cinerea sunt, exiguis punctulis nigris quasi per versus crispis & undantes interstincta. In medio ventre pennæ rufi coloris ad fuscum tendentes. Venter inferior & Crura albicant. Pedes ex glaucescencia succi.

Ingluvies Ventriculo præponitur, & appendices paucæ, quæ desinit Intestinum. Coctus tempore testes habent insignes, aliàs verò omnino obscuros: hyeme adeo exiguos, ut nullos habere quidam arbitrentur.

Caccabat hinc perdix, hinc gratitat improbus Anser.

Pascitur

rundo vaga. Clamore suo Serpentes & omnia venenata animalia pellic, & nocturno tempore incendia & furta facile advertit. Noctu plerunq; rectis domorum insidet.

Pavo insigniter salax est ac libidinosa, adeo ut Mas unus qvinis sufficiat conjugibus.

Ova parit 9. 10. 12. interpolatis diebus: excludit tricenis diebus. Cum parit, fugit Marem & incubat, facile enim franguntur à Mare, desiderio incubantis.

Vivit annos 25. secundum Aristotelem. Tertio anno incipit fundere colores gemmantes.

Caro Pavonis dura est, & fibrosa, frigida & sicca, non minus concoctu difficilis, quam aut vaccina aut bubula, syavis & ori grata: at crassi & modici alimenti, ac difficilis concoctionis, & Melancholici succi.

Ob id per biduum suspensa relinqui debet, ut durities ejus non nihil remittat.

Assæduntur juniores, superinfuso liqvamine, ex vino aromatibus condito.

Ab hac abstinendum iis, qui mala intemperie Hepatis aut Lienis afficiuntur: item otio deditis & hæmorrhoidibus crebro vexatis.

Ova ut inutilia à cibo abdicantur.

Plumæ remigum pennarum rasæ à sagittariis expetuntur.

Cauda verò ad Muscaria colligitur,

Orbes quinq; seu Corculæcula in aqua decocti, gargarizatu, faucium inflammationi medentur, exprimento nobilis feminæ. Qua ratione, ignoro

Fumus plumarum Oculis immissus rubentibus & lippitentibus Oculis non inutilis.

Ossa exusta pulveriz. ex aceto Lepram & Lentigines abstergunt.

Stercus Epilepsiam sanat ex destillato Cardui, Millefolii, vel Tiliæ, Podagrasq; lenit.

Carnem Pavonis mortui
non

quentes assant. Aliquando assam jure gallinarum, in quo Caryophylli, Cinnam. Macis &c. ferbuerint, perfundunt, & offerunt.

Ova in Cibo iis, qui impotentes sunt, conferunt, & seminis lactis copiam faciunt.

Fel incipientes Suffusiones discutit, Oculorum caliginem & Palpebrarum aspredinem cum Mellis æquo pondere illicitum tollit.

Pennæ Alarum majores & Caudæ crematæ, & linteolo ad olfaciendum porrectæ, feminas utero strangulatas excitant.

Perdix rustica
major.

Σκολόπαξ Arist.

Ασκαλώναξ Vel. Penn.

Gallina rustica,

Gallinago Gaz.

Sneppa vulgò

Ein Schnepfe/

Schnep Dum/

Pusch Schneppe/

Wald Schneppe/

Holz Schneppe/

Berg Schneppe.

Magnitudine est paulò inferior villatica Gallina, & major Perdice campestri seu

vulgari. Colore per Dorsum vario, qui declinat ad cinereum, cum quodam rubore & flavedine distinguitur. Ventre cinereo transversim lineis nigricantibus variato. Alarum pennæ majores fuscae, maculis latericiis secundum longitudinem tinguntur. Cauda brevis, cujus latera maculis rubentibus insigniuntur, apicibus exterioribus phaeopis, candidis internis.

Caput habet magnum, & Rostrum amplius palmum longum, rectum, antèrius nigricans & asperiusculum, Lingua longa, gracili, nervosa. Crura rubent, digiti fissi.

Currit velociter; & philanthropos est. Montibus nostris familiaris. Gaudet humidis & palustribus locis. Solis vermibus alitur, nunquam grana attingit. Rostrum molli luto infigit, & Cibum vermium inquirat.

Æstate recedit, hyemis initio redit.

Tendiculis seu laqueis capitur.

Caro ejus optima est, minus albet quàm Perdices, ad rubedinem inclinans, saporis non ingrati, nec mali succi.

T c

Martialis.

Pascitur gemmis Coryli & Betulæ, gramine & segete virenti. Æstate legit semina & ova fornicarum.

Humidum texit in condensis spinarum & fruticum, ac furculis confepit.

Nec facit in ramis altoq; cacumine nidos,

Propter humum volitat, ponitq; in sepibus ova.

Ova parit æstate plurima alba, 15. 18. 20. Sicut Gallina incubat, & educit pullos, quos mira calliditate ex insidiantium Aucupum manibus eripit.

Amplius quàm ad sedecim annosejus vitam durare existimatur. Ad quinq; & viginti annos vitam protrahere Aristoteles scripsit.

Capiuntur retibus, canibus, falconibus.

Hyeme gregatim volant. Duodecim, quindecim, aut plures unico incubatu exclusi tota hyeme invicem degunt, ad fonticulos & sub nive in agris virentibus latitantes. Ein Vögel Râthfimer. Vere cum mas sæmellæ se adjungit, bimatum volant. Saginantur inclusæ Tritico.

Perdicum caro nobilissima ac lautissima, palato maximo-

perè arridens. Medii ferè est temperamentii, concoctu facilis, probumq; succum gignit, præsertim si non ilico post occisionem, minus diem suspensa comedatur. Fit enim friabilior.

Recrementi in se habet parum, nutrimenti multum. Sangvinem procreat generosum, crassitie & tenuitate mediocrem.

Iis alimentum optimum, qui se non exercent, & vitam degunt otiosam, quiq; imbecilliores & in validi sunt, tum etiam attenuante victus ratione, assveris & hydropicis, quiq; humido sunt ventriculo. Viciosos enim & corruptos ipsius humores consumit atq; abstergit.

Memoriam assidue mansa corroborat, impingvat, semen augeat & venerem excitat, sed ventrem stipat. Unde si assa cum aceto ingeratur, Diarrhœa laborantibus fit edulium accommodatissimum.

Cum Cydoniis & vino cocta stiprico, Cæliacos & Stomachicos juvat.

Jus recreat Stomachum, & Morbo regio resistit.

Jecur Comitiali correptis auxilio est. Nostres frequenter

ambit circulus Castanei coloris. Supra Oculos secundum longitudinem linea candida porrigitur tenuis. Inter hos & Rostrum plumulæ veluti pili rigent nigri. Rostrum longiusculum nigrum, sensim acuminatum. Crura, Digniti circulis veluti incisuris distincti, Ungviculis minutissimis acutis.

In montibus declivibus & apricis ad saxa frequens, secus itinera territorii Hirsbergen-
sis passim obvia, sub quibus nidum parat, fossula in terram acta.

Junio & Julio parit ova quinque; ut plurimum. Vermiculis & Muscis in cibo utitur.

Vulgi opinio est, Ova illius à Bufonibus foveri & excludi, propterea quod frequenter sub saxis ad earum nidos inveniuntur. Hyeme discedit. Caudam ut Motacilla semper quatit, sursum deorsum.

Phasianus.

φασιανός, Arist. à Phasi vel Phaside amne apud Colchos, quod illic abundet.

ὄρνις φασιανός, Arosteph.
ὄρνις φασιανός, Polluc.
an ITVΞ, Varin?

Ein Fasan/
Phasian.

Avis est sylvestris seu peregrina & Gallorum genere, perpulchra, pennarum plumarumque varietate & splendore mirabilis.

Martialis lib. 13.

Argiva primum sum transportata carina,
Ante mihi notum nil nisi Phasis erat.

Rostrum ei crassum, elevatum, pollicis lati longitudine, coloris cornei.

Vertex Capitis elegantimicat cinereo.

Inter Aures & Rostrum ad latera macula est coccinea, nigris punctulis variegata.

Supra hanc & prope Rostrum viridis color elegantissimus totum Collum occupat.

Colli pars prope Pectus fusco, aureo & viridi colore adornatur. Hunc alba ovalis macula percurrit.

Alæ & Dorsum totum ferè ferruginei coloris ad rufum vergentis.

T t 2

Pectus

Martialis.

Rustica sum Perdix, quid refert, si sapor idem est?
 Carius est Perdix, sic sapit illa magis.

*Perdix rustica
 minor.*

Gallinago seu Rusticola minor,
 Gallinago Paludana,
 an Aig, Arist,
 Capella cælestis, á voce capram imitante Mec, mec, mec.

Ein Wasser Schnepfe/
 Grase Schnepf/
 Heer Schnepf/ id est dominorum & nobilium gallinago.

Wasser Hünlein/
 Bruch Schnepfe.
 Himels Stege } siles.
 Himels Geis } siles.

Priori forma & colore prorsus similis, magnitudine differens. Rostrum obtinet quinque digitos longum, anteriorius latiusculum, asperiusculum, fuscum, superiore parte inferiorem obtegente. Copulencia Coturnicis, at major, Colore macularumque varietate distincta, ex fusco, cinereo, nigro, albicante & l-

teritio, at minus quam major. Crura obscuré rubent, Venter albidus. Cauda cinerea, nigris & rubris maculis aspersa.

Advena est, post æquinoctium vernum. Aestate á lacuum & piscinarum marginibus nunquam discedit, Udis nidificat.

Vermibus & aliis. Insectis palustribus sustentatur.

Rarius occurrit.

Pingvis admodum evadit. Caro ejus tenera & saporis est, in Menfarum delitiis nobilis.

Vox ejus audita, pluvie prognosticon.

Petronella.

πτερόπιλος,

Saxicola. an Staparola,
 Vlyß. Ald.

Ein Steinsflesche.

Avicula est Motacilla magnitudine, at brevior cauda. Caput, quod maculis nigris conspergitur, Collum, Tergus atque Cauda subfusca. Alæ cum Caudæ extremitate fusca sunt. Gula cum Pectore obscuré flavescent, Ventre pallido. Oculi pupillam nigram ambit

nescentē Casia Thurisq; sur-
culis, seu Xylobalsamo, aut
Cinnamo construere nidum
in loco, qvi Solis ara dicitur,
replere odoribus, & super e-
mori tradunt. Ex ossibus de-
inde ac medullis seu cineri-
bus nasci primò ceu vermicu-
lum, inde in avem crescere, &
fieri pullum tradit *Manilius*.

Resurrectionis mysterium,
Femina sit vel masculus hæc,
fortasq; neutrum,
Felix quæ Veneris fœdera
nulla colit.

Ipsa sibi proles, suus est pater,
& suus hæres:

Nutrix ipsa sibi, semper a-
lumna sibi,

Lege de hac *Herodotum lib.*
2. cap. 5. Melam. lib. 3. cap. 4. So-
linum. cap. 35. item Ambrosium
Hieronymum. & alios.

Phœnicem Nicolaus Reus-
nerus Christo Servatori com-
parat Elegiaco sequenti:

Quæ thuris lachrymis, & suc-
co vivit Amomi,

Fert cunas Phœnix, busta
paterna, suas.

Unica semper avis: pater &
sibi filius ipsa:

Morte sibi vitam dat sibi
sola novam.

Nam quoties super orbe de-
cem jam secula vixit:

Supremi moriens nascitur
igne rogi.

Sic Christus vitam sibi reddit
morte, suisq;

Christicolis, sibi quos jun-
git amorè pari.

Verus homo, verus Deus u-
nus, & arbiter ævi:

Lumine qvi lustrat, numi-
ne cuncta fover.

Felix qvi Christo per sancta
lavacra renatus:

Amne sacro vitam dum
rapit, amne capit.

Pica.

Πῆλας

περικλίστ' α' το ποικίλον τὸν
ζῶον α' varietate.

Κίττα,

Pica varia seu caudata *VL.*
Aldrov.

Avis pluvia *Veter.* quod
ampliùs solito stridens im-
brem certò indicet.

Ein Hagaster/

Hagaster/

Hagarte/

Hale/

Elster/

Egerste.

Avis Germanis notissima,
alba & nigra varietate distin-
ta. Ala-

T t 3

Pectus & ventriculi regio isdem cum Collo coloribus sed obscurius coruscant; prope anum & in femoribus ex ferrugineo fuscescit.

Cauda dodrantes ij. longa inæqualis, ex pennis sedecim coloris cinerei, ad latera ferruginei. Tibiæ & pedes cinerei, Digitis membranulis intertextis, & unguibus fuscescentibus. Femina Mare deformior est, colore ferè Coturnicis.

Rarissima avis in Silesia nostra: nec nisi Magnatibus familiaris, qui eam magno & singulari studio alere solent.

Fructibus, baccis, granis, seminibusq; vescitur. Avena quàm maximè delectatur.

Parit vere. Ova gallinarum speciosiora, punctis nigris undiq; maculata. Semel in anno fertificat, & 20. die pullos maturat. Quidam Phasianina Ova gallinæ villaticæ incubanda committunt, ut una matrix ova quindecim cooperiat.

Caro ejus temperata est, alba, tenera, facilis concoctionis ac laudabilis succi, in cibo delicatissima.

Alimenti bonitate concoctionisqve facilitate galli-

nam æquat, sva vitate verò in edendo par.

Corroborat extenuatos, & eos qui à Morbis consumti sunt.

Per biduum aut triduum prius suspendi debet, anteqvā coqvatur. Ob nimium atq; immensum precium principum ac ditiorum duntaxat mensis Phasiani dicati sunt: In supremo enim honorum lumine semper habiti sunt.

Fel visum acuit Ocularibus mixtum.

Adeps Renum affectibus Galeni auctoritate.

Phoenix.

φœνιξ,

Em Phoenix/

Aquilæ narratur magnitudine, Capite Pavonis. Pennæ rubore perfunduntur. Auris fulgore circa collum micant, cætera purpureus, cæruleum roseis caudam pennis distinguunt, cristis faciem caputq; plumeo apice cohonestantibus Herod. Plin. & Tyrio pinguntur crura veneno. Ovid. Nec fruge nec herbis, Sed thuris lachrymis, & succo vivit Amomi.

Vivere 540. annos, vel ut aliis placet 660. fama est, Senescentem

feminæ purgantibus huic Affectui, incognita causa, cum mederi vellent, omnes ferè quicorum opera usi sunt jugularunt. Reversus in patriam Basileâ inclytâ, diligenter de causa inquirens genuina, deprehendi ex veneno quodam in cibo hærente proditisse. Plerisq; enim Suiditorum montium convallibus, Manna quædam aëria maligna, seu Rore venenato Siltigo jam maturescens adeo inficiebatur, ut omnes ferè qui panem ex eo coctum in cibum sumerent, eo gravissimo Morbo corriperebantur, imprimis senes, otio dediti, feminæ, & pueri.

Bajuli verò & laboriosi, licet aliquo modo perciperent veneni vim, minus tamen offendeabantur. Grana adeo fuere veneno contaminata, ut licet abluta pinguedinem quædam quasi spumofam abjicerent; attamen in mola trita, farina pessimum spirabat odorem. Igitur solis ariditatis mox curari venenum postulabat, adhibitis etiam topicis externis; quibus Dei gratia plurimi fuere restituti.

Pauperculi non frustrato successu Picarum elixarum carnes comedebant, & brodium hauriebant.

In testaceo vase cremata Pica, adjecta cautione ne aduratur, & in cinerem redacta, datur Maniacis, Epilepticis, Cardiacis tentatis, & à frigida causa Melancholicis.

Curat Cancrum in pudendo virili, si lixivio ejus frequenter abluatur.

Ad Oculorum asperitatem, obscuritatem, ruborem, dolorem vehementer à Prædictis laudatum remedium, quocumq; modo sumta vel adhibita.

Aqua Picarum.

℞. Picarum pullorum uno atq; altero nido exemptorum no. ix. frustatim incisarum.

Aq. Primulæ Veris,

flor. Pæoniæ ana. q. s.

Decoq. in fictili probè obturato ad justam consumptionem. Expressione facta forti addantur:

Rad.

cta. Alarum breviteratem Cauda compenfat. Caput, Collum, Cauda, Uropygium, Femora nigra sunt : Venter & Alæ superiores cum Dorsi parte, clypei figura candidæ sunt. Remiges majores decem mediotenus ad nervum candidæ sunt, altera parte cum apicibus extremis virent. Reliquæ superiores & inferiores majores cum Cauda ex fusco virore splendent.

Rostrum, crassum, nigricans. Pedes atrii splendent ungribus nigris.

Carnivora est. Ova & pullos gallinarum populatur. Aviculas etiam rapit.

Nidum in arboribus construit altissimis, ex luto, lana & pilis; extrâ & suprà spinis munat, relinquens tantum arctissimum foramen in latere, per quod ingreditur, & hoc eo in loco, quo nidus inaccessibilior est. In opposita ostii parte aliud foramen relinquit, per quod caudam emittat. Ova parit circiter v. vi. viridia notulis purpurascensibus respersa.

Imitatur sermonem hu-

manum-lingva sua, quam latiorē habet : Unde

Martialis.

Pica loqvax varias modulatur gutture voces,
Scurrili strepitu, quicquid & audit, ait.

Picæ caro est temperie calidissima, ingrata & abominabilis : nec nisi à Pauperibus & rarò quidem in cibum admittitur. Calefacit, exiccat, digerit & venenis resistit, Convulsionibus, resolutionibus & Contracturis exitium remedium,

Ante annos circiter quindecim, & ante decem annos, malum quoddam inauditum inter Monticolas pauperculos præsertim, populariter grassabatur, quod vulgus Contracturam das Kromme / vocare solebat. Adeo enim exagitabat & dilacerabat eorum Corpora, Articulos maximè, ut non solum Crura & Pedes fuerint contorti quasi & contracti acutissimis doloribus; verum etiam Mente turbati adeo, ut plures miserimè perierint, Medicastris indocti & feminae

flexuntur, ungviculis cinereis quodammodo aduncis armati. Cristam in Capite erigit ex plumis anteriùs albidam, maculis nigris variam, retrorsum versus mixtus est ex cæsis rufisq; color: similiter per totam pronam, nisi quod in Dorsò min⁹ rufi, plus cinerei admisceatur. Pennæ ab uropygio ad Caudam candidæ extenduntur. Cauda palmos ij. & sesquidigitum longa pennis constat nigris. Alarum pennæ oblongæ & validæ sunt, partim prorsus nigræ, partim candidæ, partim ex nigro albicante & cæruleo coloribus ordine distinctos variantes.

Supina pars ejusdem ferè coloris cum prona, sed remissioris, maximè verò quò propius caudam fuerit, eò magis ad album vergit. A rostro plumæ aliquot atræ antrorsum subter oculos tendunt, Alæ interiores cinereæ, Lingva latiuscula divisa.

Frequens in sylvis. Vesceitur glandibus quernis, juglandibus, Carne, aviculis, Sorbi bacculis, quibus autumno frequenter appositis, laqueis decepti capiuntur.

Nidificat in arboribus.

Hæc ne brumali tempore pereat inedia, glandium, quibus tum victit, acervos, non aliter ac formicæ fruges, in terram seu arbores recondit.

Edibilis est, nec pravi succi. Calculosis in cibo commendatur.

Garrula est. In juventute educatur, & caveis includitur, edocta varias imitatur voces & hominum sermones, & cantu delectat.

Epilepsia facillè corripitur.

Picus.

δρυοκόλως,

δρυοκολάπτης Arist. τὰς δρυὶς κολάπῃσι ἀpertundendo arbores.

δρυοκόπος,

καρκενίης

πέλεκας ἀperforandis lignis.

Ein Specht/

Baum-Hecker/

Picorum plura sunt genera, magnitudine & colore differentia. Rostri inest omnibus rectum, durum, rotundum, robustum, Lingva longa acutissima, in extremitate quodammodo cartilaginea ad lancinandos Vermiculos. Pascuntur formicis & Cossis.

V u

Perreptant

Rad. Pæoniæ, sem, Pæo-
niæ an. unc. 1.

Visci quercini iusto tem-
pore collecti.

Coriandri præpar. Cubeba-
rum.

Cardamomi,

Cinnamomi.

Galangæ Caryophyllo-
rum.

Nuc. moschata, Macis.

Zedoariæ, fol. Lauri.

Cortic. Citrii, granor. Pa-
radysi,

Castorei an. unc. 1.

Zingiberis.

Pyrethri.

Sem. Erucae.

Flo. Stæchad. Arab. an.
drach. 2.

Rosarum rubr.

Rosmarini.

Lavandulæ,

Majoranæ.

Salviæ.

Flor. Primulæ veris.

Lilii Convallii.

Pæoniæ,

Tiliæ.

Melissæ.

Betonice an. M. j.

Croci orientalis drach. 1,

Sacchar. albiss. unc. 3.

Xyloaloes opt. drach. 2.

Ols. é corde Cervi vera nu.
iij.

Ungulæ Aleis drach. 1, f.
Spicæ.

Piperis longi an. drach. 1,

Fol. Senæ an. unc. 2.

Aq. Primulæ Veris

Salviæ an. ℥. vj.

Hæc omnia incis. & contus.

permixta infund. per dies
quatuordecim: dein destil-
lentur in B. M. in fine adde
Croci drach. 1.

Aqua est præclara & effi-
cax in frigidis Cerebri & Ner-
vorum affectibus, Medetur
Apoplexiæ, Paralyti, Spasmo,
Contracturæ in primis ex vi-
tiato frumento, Loquelam
amissam reparat, & Epilepsiæ
ac Convulsioni succurrit.

Pica glandaria.

Κακάνδξ.

Pica glandaria Gesn.

Garrulus Recent.

Sitta Arist. Eber. & Penn.

Em Mus Har/Sil.

Mus Decker/

Häster/

Holschreier/

Herrenvogel/

Marcolius.

Columbæ ferè est magni-
tudine, tota varii coloris. Ro-
strum breve, nigrum, robu-
stum. Pedes leucophæi, quo-
rum digiti multis articulis
flectuntur,

jores pennæ fusæ, maculis seu notis per intervalla candidis distinguuntur. Pectus, Venter & Latera ex viridi & flavo pallent. Rostrum cornei coloris, majoris seu nigri simile, Lingva eadem acutissima. Macula Oculos ambit nigra. Juxta Nares plumulæ ceu pili rigent. Cauda pennis denis condita, fuscis rigidis in mucronem duplicem divisis, mediis quaternis per intervalla maculosis. Crura ex fusco obscure virent, digitis utrinque binis, ungviculis latiusculis, phæopis.

In cavernis arborum putrefactorum nidificat.

Picus Martius torrefactus ad eminentias internas & externas Ani, cum sale applicatur.

Ossa ejus comminuta ex vino adversus Calculum utilissimè bibuntur.

Contra ligationes Coitus, & clausuras assa vel elixa, superstitutione decantatum remedium.

*Picus varius
major.*

*Pingx, Arist.
Pipo, GAZ.*

Picus, major, vlyß. Aldrov.
Picus r. Arist.
Picus picarius,
Picus marinus,

*Ein bündter Specht/
Gespregleter Specht/
Elster Specht/
Wets Specht.*

Merula est paulo major, Picæ instar albo nigroque distinctas pennas habens.

Capitis vertex medius laturo Cocci colore ruber.

Dorsi & Caudæ pennæ quatuor longiores mediæ ex cæruleo nigricant.

Alæ nigrae punctis albis maculosæ.

Gula, Pectus albidum obscure flavescens, Ventre extremo sive viter rubente.

Caudæ laterales & breviores pennæ nigrae, maculis albis aspersæ; extremæ bicuspidato flavent.

Rostrum crassum, rectum, canaliculatum, lingua longis. musculosa, duro nervo aculeata.

Pedes subvirides, ungviculi fusci, latiusculi.

Oculi nigri circulo includuntur, spadiceo coloris.

V u 2

Ex

Perreptant arbores, humi raro consistunt, scanduntque in subrectum, felium modo.

In cavis Arborum nidulantur.

A quibusdam ad mensas expetuntur.

Picus niger seu formicarius.

Picus maximus, Gesn.

Picus maximus niger, Vlyß. Aldrov.

Picus 3. Arist.

Picus cornicinus.

Pyrrhocorax, Agricol.

Cornix sylvatica.

Ein Holtraher/ sil.

Holz Krahe/

Krah Specht/

Grosser Specht/

Schwarzer Specht/

Holz-Him.

Maximus Picorum, major Graculo, minor Cornici cui similis. Niger est, Capitis Vertice coccineo, Rostro longo, valido, fusco, acumine albo. Pedibus insistit subcæruleis, quibus ungues unci ante & retro bini. Cauda nigra rigida, pennis extremis divisis. Lingva donatur longissima, per occiput verticem

versus extensa, bipartita, in faucibus mox divisa, apice corneo, acutissimo, asperiusculo, quo vermes & formicas figit. Ventriculo præponitur gula amplissima. Fel vesicula longiuscula Hepati & Intestinis apponitur.

Sonum terribilem æstate in sylvis instar tubæ ædit: passim occurrit.

Formicas majores in cibum deligit.

Picus viridis.

Κολιός, Arist. Gesn.

Picus viridis nostras, Vlyß. Aldrov.

Picus Martius Latinor.

Turneri, quia Marti sacer.

Picus medius, Eber. & Penc.

Picus Graminis,

Ein Grün Specht/

Grüne Specht.

Magnitudine est Turturis, longus dodrantem & sesquipalmum: latus spithamarum ij. & palmum j. Cirrum in Capite habet rubrum. Collum, Dorsum, Alæ superiores, ut Chloris virent. Majores

MurSpecht/

RitternSpecht.

Passere domestico paulo major, Sturni ferè crassitie. Rostrum oblongum, tenue, nigrum, acutum. Caput, Collum, Dorsum cinerea. Pectus albicans. Alæ partim cinereæ partim rubeæ. Cauda brevis, pennæ Alarum longiores. Dorsum inferius, venter & Crura breviora, nigra. Ungues adunci & acuti.

Muris omnibus, turrium verò maximè adhæret, araneas vermiculosq; in eorum rimis quærit: frequens in arcibus montosis. Ad muros brumali tempore sæpè conspicitur.

Volat sola, & quandoq; binæ simul.

Hilaris est & svavem vocem edit.

Nidulatur in Parietum foraminibus.

Platen.

πελεκάνος Arist.

πελεκάνος,

ῥομφίος à rostro magnitudine,

Pelecanus Gesn.

Anser Cochlearius,

Cochlearia, Anser plato-

rynchos.

Ein Löffel Gans/sil.

Löffler/

Pelecan.

Magnitudo paulo infra Anserem, Colore candido, præter ultimas & maximas Alarum pennas, quæ ex inferiori nigricant. Pedes & Crura nigra. Lingva brevissima. Ungues breves, nigri, acuti, Oculi glauci. Cauda brevis. Digni pedum membrana junguntur. Rostrum latum, fuscum, ferè Cochlearis similitudine. Collum longum decem circiter digitos.

Avis Egypto familiaris, partus sui amantissima. Aliquando autumnò apud nos capitur. Vescitur herbis aquaticis, piscibus, Conchulis, Ranis.

In cibum recipitur à Quibusdam, sapore ferè Anseris,

Singularis benevolentia in pullis suis nutritiis apparet, ut, cum aliunde cibus non suppetit, esculenta quæ prius comederat, evomat, & in educandos fœtus convertat.

Pullorum attamen suorum proterviam atq; impietatem merita morte ulciscitur, Mox verò facti pœnitens, pertuso latere suo pullos mortuos vi-

V u 3 tali

Ex vermibus & Cossis vivit, qui in putridis lignis nascuntur.

Ovidius 14. Metamorphos.

- duro fera Robora rostro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.

Purpureum Chlamydis pennæ traxere colorem,

Fibula quod fuerat, vestemque momorderat Aurum,

Pluma sit, & Fulvo cervix præcingitur auro.

Picus varius minor.

Picus 2. Arist. vlyß. Aldrov.

Ein klein Dunder Specht/
Priori prorsus similis, præter maculas rubras in vertice, & circa uropygium, quæ huic defunt. Dorsum magis varium, ex albo nigroque promiscue maculatum, paulo major Passere.

Picus subcæruleus.

Σίμυξ seu σίμυξ Arist.

Σεισοπύγις

Κύναδος quod uropygium mortet.

Καγκάβις

Sitta vlyß. Aldrov.

Picus cinereus Gest.

Picus parvus cæruleus.

Ein Blau Specht/

Mein Specht/

*Baumhecker/
grosse Baumfletter.*

Fringilla paulo major, A-
laudæ ferè crassitie. Rostrium longiusculum, rectum, nigrum, rotundum. Caput parvum. Oculi exigui. Collum, Dorsum, Alæ, nec non & Cauda superior è plumbeo ad cinereum vergunt. Gula candidat, pectus ex luteo pallat, venter sub alis è castaneo ad rufum tendit. Linea nigra à Rostro retrosum per Oculos ad occipitium ducitur. Pedes ex glauco, nigricante, & modico flavo tinguntur. Digtos habet ante ternos, & retro unum, Lingva divisa.

Arbores scandit, ut cæteri Pici.

Pascitur formicis & aliis vermiculis.

Hyeme alvearia advolat, & Apes, rostro fisso alveario, allicit & devorat.

In cavis Arborum nidulatur. Prolem numerosam felicemque gignit.

Dum puer essem sæpè in decipulis, imposito sebo, caprus fuit.

Picus muralis.

Picus murarius vlyß. Aldr.

Ein Mauer Specht/

Mur.

delitiis Ciborum habere.

Luxuriosa est Avis aspectu virgineo, vino delectatur & inebriatur. Caudam summo studio componit, pennasq; rostro frequentius extergit.

Humanos sermones edoctus imitatur, unde *Statius*.
Psittace, lux volucrum, Domini facunda voluptas,
Humanæ solers imitator Psittace lingvæ.

Hodie plura genera observantur ab iis qui Indias frequentant, magnitudine, & colore differentia, quorum quædam ab Hispanis & Hollandis in Europam & nostram quoque patriam mittuntur.

A Nobilibus & Divitibus aluntur ferreis caveis, ut pulcritudine & facundia, grataque garrulitate, ac formæ raritate animū exhilarent & recreent.

Psittacus Erythrociæus.

Ψιττακὸς ποικίλος seu verficolor,

Psittacus varius,

Ein Rothblauer Papagey/
oder Sittich/
Papagey vñ mancherley farbē.

Rostrium huic grande subnigrum, Caput, Collum, Pedus cæruleæ. Oculorum regio albicat. Uropygium luteum, Alarum tegetes viridi, luteo, roseo promiscuè continguntur. Summum dor-

sum dilutè cæruleum, Cauda partim rubet, partim ad cæruleum inclinac. Crura & pedes cinerei coloris.

Hic aspectu suo colorisq; gratiā mirè intuentes oblectat.

Psittacus Erythroxanthus.

Ein gelber Sittich/
Sittich der viel geeltes auff den Flügeln hat.

Psittacus cyanocroceus.

Ein Rotgelber Papagey.

Psittacus viridis torqueminaceo.

Ein grünger Papagey mit ein pomeranzenfarben Sittich umb den Hals/

Viret caput & totum Corpus, sed Collum, pectus, & pars tota inferna & prona dilutiùs, cætera plenius. Circulus miniaceus collum instar torqvīs ambit. Cauda è flavo vire-scit. Pedes cinerei. Rostrium crassiusculum coloris miniati.

Psittacus viridis minor.

Ein grüner Papagey.

Paulo major est Turdo majore. Rostrium subrubet. Iris crocea. Corpus herbaceo virore amœnum, ventertamen dilutiore, saturiore remiges. Cauda angusta, acuminata.

Querula.

Αργίδοξ Arist. Peuc.

Linaria rubra Gesn. & VI. Al.

Salus Gaz.

Linaria

tali sanguine quo animantur irrorat. Quod præter Isidorum D. Hieronymus, commemorat, non eadem tamen fide. Sic enim inquit: Pelicani, cum suos à Serpente filios occisos inveniunt, per triduum lugent, seq; & sua latera percutiunt, & sanguine excusso, Corpora mortuorum sic reviviscunt.

Per Pelicanum præfiguratur Dominus & Servator noster Jesus Christus, qui, ut spiritualis Pelicanus, pullos suos seu filios, id est nos miseris homines, in Paradiso à serpente pestifero Satana lethali ter demorsos, sanguine suo vivificante, quem pro nobis effudit, reseros vivificat, & vitæ restituit.

Psittacus.

ψιττακος ἢ στῆτακος *Arriani.*
ψιττακὶ ἂν στῆτακι, quæ est iuxta Tigrin. Persiæ urbs celebris,

παπαγὰς, Ἀνδρῶν πρόγλωσσος,
Ἐν Παπεγὲν/ Παπενγ/
Sicus/ Sittich.

Avis est Indica, Corporis habitu Accipitri quodammodo similis. Caput enim habet prægrande, Rostrum hamatum seu aduncum, durum instar rapacium, unde frustra ligntis clathris coercetur cum

omnes perfringat; sed ferreis opus est. Lingva ei crassior & latior cæteris Avibus, Cucurbitini seminis ferè figura, unde articulata verba exprimit. Pectus rotundum, Pedes Pico seu Iynge cognati, digiti utrobique, antè & retrò bini, ungribus aduncis, quibus escam instar rapacium complectitur, & humano more Ori escas admover.

Gaudent Psittaci cælo & solo calido: hinc infinitam eorum copiam gignit India cum orientalis, tum occidentalis, Calecut, Cananor, Seclan, Darien, Hispaniola &c.

Vescuntur frumento & omnis generis seminibus & fructibus, veluti sunt Maizum, Carchamum, Oryza, Amygdala. Cicures etiam panem, carnes & saccharum edunt.

Potus eorum Aqua, libentius tamen vino utuntur.

Nidificant in Arboribus. Nidum pilæ modo rotundum artificiosè contextum, ramulo tenui pensilem, instar Orioli alligant, foramine ad ingressum & egressum perquam exiguo relicto. *Aloysius Cadamustus.*

Autor est Columbus, quosdam Indiæ populos Psittacos magno studio saginare, & in

Ῥαοιδεύς.

Ῥεχιδεύς Ῥεγίς.

Regulus cristatus vl. Aldr.

Regillus, Regaliolus,

Acanthis sylvatica.

Ein Gold-Hänlin/sil.

Döhsen Euglin/

Streuslin/

Ein Weislin/

id est Parulus Abietum.

Wald-Zinslin.

Avium omnium minutissima, paulo major Locusta, Cristam gerit in vertice auream, ex pluma latiuscula pauculis nigricantibus. Dorsum citrinum. Cauda & Alæ fuscae partim, partim subcitrinae. Venter ex pallore flaver. Rostellum rectum, longiusculum. Pediculi flaver. Linea alba. Alas medias dirimit transversim.

Senator est & Rex Avium, cantu sylvatis. In sylvis nostris frequens Hyeme & aestate. Nidificat in cavis arboribus, & plurimas parit.

Muscis, vermiculis & Coscis vivit.

Bis parit. Ova edit pisco paulo majora, novem, decem.

Autumno & hyeme Notua capitur.

Pingvescit & boni est ali-

menti.

Minima quidem est omnium, & parva quidem Corpore, ausu tamen magno contra Aquilam pugnare creditur.

Rubecula.

Ῥυδανός Aristot.

Ῥυδινός, Ῥυδινός, Δάιδας, λος,

Rubecula sylvatica,

Sylvia.

Ein Rottkästchen/

Rottbrüstlin/

Wald-Rötelin/

Rottkröpfelin/

Winter-Rötele.

Avis est solitaria, cuius nigrissima, Rostello nigro, exiguo, gracili. Dorso, Capite, superiore Alarum parte & Cauda, cinereo obscure flaver. Pectus totum exornat color aurantius, ad ferrugineum accedens. Venter albus totus. Caudam duodecim pennis instructam saepe motitat. Alarum remiges nigricant. Pedunculi fusci, Lingua fissa.

Aestate in sylvis ac desertis vivit, hyeme ad oppida & pagos propius accedit. Muscis, vermiculis alitur, acinis

X x

item

Linaria cinerea, truncalis,
Grifola *Nonn.* à gridare id
est lamentari.

Querula mihi quòd luctuo-
se clamitet.

Ein Dörscherlin/sil.

Schöfferle/

Stoekhenffling/

Todtenvogel/

Meusevogel/Rust. sil.

Avicula Linariæ similis, at
paulò minor. Rostellum ei
crassius, acutissimum, flavi-
cans. Cruscula fusca seu ni-
gra splendentia: digiti qua-
terni ungviculis acutis fuscis
donati, posteriore majore cæ-
teris. Masculus Pectore &
Ventre svaviter & dilutè ru-
bens, in albedinem circa uro-
pygium desinit, vertice coc-
cineo colore insignis. Alæ
nigricant, quas lineæ latius-
culæ albæ interfecant. Cau-
da ex duodecim pennulis con-
dita fusca, ad latera candicat.
Dorsum cinereum.

Femella tota cinerea seu
grisea, maculis fuscis passim
respersa, Mentum nigrum.
Pectus ex albedo lutescit.

Vesiculam obtinet in gut-
ture more gallinarum, in qua
seminula seu cibus alterantur:
sub hac ante ventriculū
(qui callosus minor) sinus

fungosus longiusculus, per
quem cibus in ventriculū,
ut perfectè concoquatur, de-
mittitur. Hunc sæpè arenula
minutissima infarctum repe-
ri. Viſcitatur seminulis Car-
duorum, Alni, Lini, Papave-
ris, Cannabis, Arenulis. Ubi
nidificet non constat. Rustici
monticolæ quidam has
Murium progeniem esse ar-
bitrantur, rursusque Vere acce-
dente in eas transmutari, cum
per æſtatem nulla conspiciat-
tur.

Advolant aliquando tur-
matim ad montes nostros, ut
vulgus credit, singulo septen-
nio, & brevi pestilentiam se-
quuturam.

Hoc anno 1602. dum hæc
scriberem, incredibilis fuit ea-
rum captura hyemis initio.
Cum enim sit simplicissima,
facilimè visco hæret. A no-
stratibus ad mensas recipitur,
carne plena & pingvedine fla-
va abundans: saporis boni,
& succi laudabilis, minús ex-
crementitii.

Assa ut plurimum editur.

Regulus.

Τύραννος Arist.

Τροχίλος Plin.

Πύργοις,

Εσπερίδος,

plurimum vel sex : pullos
Majo excludit.

Cantillat suaviter verno
tempore, cum ad nos redit,
præcipue summo diluculo.
Hyeme appetente avolat, aut
se abscondit.

Ova, si afflentur halitu
vel digitellis tangantur, citò
in alium locum transferun-
tur.

Rubicilla major saxatilis.

Κίανθ, Aristot.

Petrocosyphus, Bellon.

Cæruleus, Plin. Gesn.

Passer solitarius, Vlyß, Ald.

Rubecula saxatilis,

Turdus, Turdela saxatilis,

Merula solitaria,

Merula cærulea,

Merula saxatilis, Placentinis.

Ein Blaw Vogel/

Stein Köttele/

Blaw Stein Amsel/

Stein Drossel/

Klein Blaw Zimmer,

Avis est saxatilis, solitaria,
minor Merula, major quam
Fringilla, Sturni ferè magni-
tudine. Caput, Gula, Col-
lum, Cervix pulcrè cyanea,
Dorsum obscurius ad nigre-

dinem tendit. Alæ superio-
res totæ fusæ, interiores cum
Ventre & Cauda, ex flavo
rufescunt, ut in Rutililla.
Crura Merulæ nigra, digiti
quaterni. ungiculis nigris
aduncis. Rostrum rectum, fu-
scum, sesquidigiti longitudi-
ne. Caudam frequenter mo-
titat.

Saxa incolit, & præcipitiis
delectatur. * Nidum in rupi-
bus construit. Rarissima apud
nos. Unicam habui à filio
judicis Fischbacensis, quam
in altis montibus, non procul
à Schmiedeberg, solam in ru-
pe offenderat.

A nonnullis haberi in ma-
gno precio ob cantus suavi-
tatem, diligentissimus Natu-
ræ scrutator Conradus Gesnerus
testatur.

*Scandulaca Arbo-
rum.*

Κίςθλος, Aristot. Turn.

Καλίσθις, Eber. & Peuc.

Κίςθλος, propter altum,

ἄριστον,

Κυπελός,

Certhia, Vlyß, Aldrov.

X x 2

Calidris

item Sambuci, Frangulae & Sorbi aucupariae.

Nidulatur in sylvis, densissimis vepretis & fruticetis. Nidum congerit & struit ex stipulis gramineis aridis & Musco.

Ova parit ut plurimum quinque.

Hieme in hypocaustis servatur, cantus sylvae gratia. Captiva Muscis, mixis Panis & nucleis Juglandium incisis vescitur. Admodum mansuescit, ut in iis ova pariat & evolans revertatur sponte fenestrâ apertâ. Parem non facile domi admittit. Continuo enim inter se pugnare solent ad eandem usque. Hinc

Alciatus.

In modicis nihil est quod quis lucretur, & unum Arbustum geminos non alit Erithacos.

Cum lemmate: Parvam Culinam duobus ganeonibus non sufficere.

Laqueis, visco & decipulis Autumno capitur, & in cibum sumitur.

Rubicilla.

Φοινίκους, Arist. ἀπὸ τῆς φοινίκης οὐραῖας.

Ruticilla, Graec. ἡ rubens Cauda.

Rubicellus,

Rubecula domestica, aestiva,

Luscinia murorum.

Ein Haus Rotele/

Wispilng/ sl.

Rottschwanz/

Rotzagal/

Sommer Rotele.

Magnitudine est Ficedula seu Currucæ, Colore per Dorsum ex cinereo fusco. Alæ fusæ; Rectrices superiores in medio albescunt, ceteræ totæ nigrae. Rostrum gracile, longius quam Rubeculae Gula & Pectus nigricant, flavescunt intermicante. Cauda ex luteo phoenicea, pennae duabus exterioribus nigricantibus, Pedes graciles nigricant.

Aestate tota nobiscum degit. Circa Muros seu parietes ut plurimum habitat. Muscas & araneas ad cibum persequitur. Nidificat in muris, parietibus, summis caminis, & arborum foraminibus, Ova parit caerulea quinque ut plurimum.

Accipitris 2. genus *Gefn.*
 Ismerlus *Petr. Cresc.* quasi
 falconellus.

Merillus *Isidor.* Avis parva
Plin.

Smerla, Æsalon, Affalon,
 Azalon *Albert.*

Falco parvus, Merlinus.

Ein Smyrle/

Smyrlin/

Myrle.

Cognatum Falconello na-
 turam obtinet: cui & Corpo-
 ris specie & pennarum colore
 similis. Falconello minor,
 Merula major.

Rostro adunco, coloris In-
 dici, & ung. vibus uncis nigris.
 Crura subflavent.

Vertex, Dorsum, Cauda,
 Alæq; fusca sunt, notis & ma-
 culis castanei coloris undique
 maculata. Venter subflavet,
 ut Turdela, longiusculis ma-
 culis varius. Gula albicat.
 Caudam transversim zonæ
 latiusculæ obscuræ rubentes
 distinguunt senæ. Alarum
 remiges notis rubentibus ju-
 xta spinam, ut Cuculus, asper-
 guntur. Faciem & collum
 veluti circulus guttulis refer-
 tur exornat. Oculi Iris ex cæ-
 ruleo nigricat, pupilla obscu-
 ré rubescente.

Omnium Avium velocissi-

ma, & quamvis cæteris ma-
 gnitudine inferior sit, nulli
 tamen animo aut audacia ce-
 dit, pro Corporis & virium
 suarum portione, præcipue si
 peritia & usus accedant.

Nidificat in montium syl-
 vis.

Aves minores, Alaudas,
 Passeres, Cardueles utpluri-
 mum insectatur, ad summum
 Perdices & Columbas.

Vulpi est inimicus.

Stoparola.

á stipulis,

Ολοδυρρ *Eber. & Peuc.*

Acredula,

Glariana *Lat. Gefn.*

an Calandra *Italk.*

Ein Stoppelsvogel/ }

Stöpsling/ }

Spieslöcher/ }

Grienvögelin/ }

Greinerlin/ }

Gückerlin.

Avicula parva ex Alauda-
 rum genere. Color univer-
 sim in Capite, Dorsio, Alis &
 lateribus ex fusco subviridis,
 maculis nigris distinctus. Pe-
 ctus subflavum punctis nigri-
 cantibus, ut in Turdela vari-
 um. Venter, Alæ interiores
 & Cauda inferior albicant,
 X x 3 Alarum

Calidris cinerea,
Crepera id est Avicula re-
patrix *Turn.*

Ein Baumfletterlin/sil.

Baum-Heckel/

Hingrille/

Rinder Kleeber.

Avicula est parva, Regulo paulo major. Color verticis & Dorsi ex cinereo flavet; dilucius ad uropygium, punctulis candicantibus interstinctus. Cauda ex pennulis decem rigida ex luteo virescit, in extremitate quodammodo acuta. Alæ fuscae lineis candidis transversim distinguntur. Pars prona tota candidissima instar serici nitet auditorii admodum. Rostellum longiusculum sensim arcuatum, superius ex fusco rubens, inferius albet. Lingula tenuissima, acutissima, ossea. Pedunculis insistit ex cinereo flaventibus, digitis quaternis, geniculis seu internodiis quod distinctis; qui ungviculis armantur curvis, acutissimis, lucidis, ternis antè, & posteriore calce longissima.

Vox ei clara. Domicilium apud Arbores, in quarum caveis nidificat. Parit maximum Ovorum numerum. Vivit ex Cossis & araneis.

Nunquam quiescit, sed perpetuo ferè, nunc in hanc nunc in illam arborem volitat, nec hyeme avolat.

Scops.

Σκῶψ παρὰ τὸ ἐν σκιά ὅ ἐστι
νυκτὶ ἀφίεναι ὄντα quod noctu
maximè cernat.

Αἰσκῶψ

Scops seu Asio *Penc.*

Noctua parva,

Noctua aucuparia.

Ein klein Kueglin/

Storch Eule/

Kleine Wald Eule.

Turturis est magnitudine, ἄφωρος, Coloris ex fusco sub-
rufi, punctis albicantibus per
intervalla plurimis.

Venter albicat. Crura cinerea plumosa ad digitos usque. Rostrum aduncum fuscum. Oculi Iris flavens pupillam exornat nigram.

Nidificat in cavis arboribus.

Aucupes hoc venantur Aves.

Smerillus.

Αἰσάλωμ *Arist.*

quod omni tempore appareat.

Aesalo Gesn. & Vlyß. *Aldr.*
Accipitris

ris. Saxoniz duo enutriti fuerunt.

In desertis habitat nec in sublime fertur.

Nidum in solo humilem ex fabulo confingit. Ova parit maxima, durissima, & qvasi lapidea crusta munita, quæ sæpè ad nos ex Italia & Constantinopoli feruntur, ex quibus transversim sectis & expolitis vasa potoria fiunt, argento adornata seu inclusa.

Pennæ in Cauda variis coloribus tinguntur, quibus juvenes passim pileos suos adornare solent.

Strausfedern / Pickharts federn.

Interior ventriculi cortex Calculos dissolvit.

Adeps nervis salutare remedium affert: ad durities Lienis illius præstantissimum remedium.

Pellis cum plumis mollioribus, Stomachicis applicatur.

Sturnus.

ἄγ Arist.

ἄγ εὐγ.

Βύττα, Βύττος, Hefych. ὁ ἄγ.

Sturnellus barbarus.

Ein Staar/

Rinder Star/

Spreche/

Avis est Merulæ ferè magnitudine, variis coloribus picta, ut plurimum nigra cum splendore insigni, ut etiam in pectore, ventre, alis & prope Oculos viridescat, emicante Circa Collum præcipuè cuprea rubedine, maculis albis distincta, quæ aliquando rubescunt, nonnunquam flavent. Alarum pennæ extremitatibus luteæ sunt. Cauda brevis & nigra, Rostrum robustum, longiusculum, acutum, luteum, in fine fuscum. Pedes subrubentes, ungues nigri.

Rufus Festus.

Mox picturati convertit pectoris artus

Sturnus edax.

Philomela.

Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc pinfitat ore,

Sed quod manè canunt, vesperè non recolunt.

Degit locis humidis & palustribus maximè, ubi pecora pascuntur,

Alarum majores pennæ fuscae sunt, superficietenus secundum longitudinem subvirescentes: minores seu medii ordinis nonnihil, ut in Fringilla, candicant. Cauda nigra, extrema penna utrinque mediotenus ad nervum alba. Crura obscurè rubent, unguitulis aduncis, excepto posteriore, qui veluti Alaudæ longiusculus. Rostrum rectum acutum, superius fuscum, inferius flavet. Oculi subcaudant, stant, stant,

Autumno demessa segete in agris inter stipulas, unde ei nomen, frequens gregatim volat. Vermiculis nec non granulis vivit. Capitur nocturno tempore cum Alaudis, retibus tractoriis.

Vox ejus pist, pist, pist.

In cibum venit ut Alaudæ.

Struthiocamelus.

στρουθίου κάμηλος

στρουθὸς μεγάλη,

στρουθὸς λιευκός,

Struthio.

Ein Strauß/

Straußvogel.

Maxima Avium vel pen-

natorum est Struthiocamelus Aegyptiaca, quæ Hominis equo insidentis magnitudinem excedit. Dorsum ei admodum latum. Crura alta & similia Cruribus Camelorum, crebris corticibus seu squamis intecta, usque ad geminos duos poplites. Caput exiguum quidem, sed Cervix magna & procera, partim avem, partim quadrupedem refert; quippe qui non quadrupes pennas habeat: ac ut non avis sublimè non volet.

Non enim pennas ad volandum commodas gerit, sed pilis similes. Alas quidem erigit, sed volare nequit.

Corio fortissimo contra frigus tegitur,

Miraculosa est ejus ventriculi in coquendo Naturæ vis, ut cui nihil sit indomabile. Ferrum enim & numismata ex ære conflata deglutit & concoquit.

Struthiones gignit Africa nec non Arabia. Rarò in nostras terras advehuntur. Ante sexennium in aula Electoris Sa-

plurimum negliguntur. Pul-
li á pauperibus & Agricolis
frequenter esitantur, capiti-
bus abjectis. Autumno eti-
am á nonnullis nobilibus in
cibum recipiuntur.

Caro eorum calida est &
sicca, palato insuavis, crassi
fucci, & alimenti illaudabilis.
Succum gignit Melancholi-
cum & vitiosum, ob id Me-
lancholicis, Biliosis & ab Hæ-
morrhoidibus divexatis inu-
tilis.

Galenus 6. de sanit. tuenda, in
Calculi Renum vitio, tan-
quam cibum tenuis alimen-
ti approbat.

Kiraniides autor est, Surnos
in Cibo sumtos juvare omnes
qui mortiferum aliquid bibe-
runt, & si quis prægustaverit
omninó non lædi.

Fimus faciem exornat, Ad
alpos, pannas, imperiginem
& morpheam á veteribus
commendatur.

*Sturnus ut Pica
varius.*

Ein Elster Staar/

Magnitudo ei vulgaris
Surni.

Color rostri medii caput
versus, Verticis, Colli, Pen-
narum remigum, Caudæ ni-

ger: cætera candidus totus.
In Polwitz apud nobilem
Georg. Eekium á me conspe-
ctus fuit.

Sturnus candidus.

Ein gang Weisser Staar/
Aliquando occurrit niveo
colore, in Nobilium aulis.

Strix.

Σύγρις,

Avis nocturna.

Ein Nitchsauger/

Kinder Miescher.

Striges aves inauspicatæ,
quæ σύγρις græcè nuncupan-
tur, maleficis mulieribus no-
men indiderunt, vulgò Nis-
weisen/ der Alb.

Vetularum quarundam a-
pud nos firma persuasio, Stri-
ges seu Lamias nocturno tem-
pore Infantulos recens natos
emulgere, & Mammillis eo-
rum lac maternum & sangui-
nem exugere, eosq; omni nu-
trimento defraudare. Quæ
ut suam opinionem confir-
ment, & vulgò plausibilem
reddant, inditia proferunt:

Quòd pueruli præter soli-
tum inquieti, insomnes &
queruli sint. Deinde licet á
Matribus probè lactentur,
paulatim tamen absumantur
Y y & tabescant.

pascuntur, ex quorum ster-
coribus nutrimentum qua-
runt.

Hoc anno mense Junio, in
pulli ventriculo inventi fue-
runt lapilli octo, lupini ma-
gnitudine majores & latiores,
Silicem colore & duritie ad-
æquantes.

Nidificat in sylvis, in ca-
vis arboribus, veluti in sylva
quæ vulgò der Lindwalo / ad
Qvadum fluvium, non procul
à Gryphiberga, & aliis pluri-
bus, ex quibus cum adhuc pu-
er, sæpè pullos extraxi, ut plu-
rimum in lignis excavatis, in
arboribus suspensis, aut ædi-
um Parietibus, seu pertica cul-
minibus affixis; nec oppida
reformidant.

Nidum congerit ex Musco.

Bis in anno parit, quinque
ut plurimum, nonnunquam
sex pro vice excludit pullos,
Majo & Junio.

Voracissimus est. Vescitur
Limacibus nudis, lumbricis,
mica panis & carnibus domi
educatus, in primis delecta-
tur scarabæolis rutilis, qui
Junio mense Arborum folia
tenella & Rosas arrodere
solent, vulgò Brachtfäferlin.

Qui pullos è nidis auferunt,
in singulis fin gulos relinque-

re pro more habent, ut anno
sequenti libentiùs redeant.

Catervatim volitant, om-
nesque in orbem pilæ circum-
aguntur, & in medium ten-
dunt agmen. Cum Corni-
cibus & Monedulis amicitia
am ineunt, cum quibus Au-
rumno & veris initio, prius-
quam nidos struant, volant.

Capiuntur retibus, allectri-
cibus mutis terræ appositis,
dum à volatu cum impetu
prorumpunt, & cum noctu
in palustribus super arundines
pernoctant.

Hyeme in tepidiora loca
abeunt, vel in Montium re-
cessibus occultantur, Martio
redeunt.

Canori valde sunt, & quo-
rumvis Animalium, ut Pecu-
dum, boum, Caprarum, Suum,
Equivorum, Asini, Galli, gal-
linarum, Orioli, Fringillæ,
Pari &c. voces & concentus
imitantur, nemine illis præ-
ceptoris aut institutoris of-
ficium præstante. Lingvam
habent latam, & perfectè lo-
qui discunt.

Sturni in cibum quidem
cedunt, at ob saporem minus
gratum, & carnem duram, ac
Ventriculo inobedientem, ut
ignobiles & nullius precii ut-
plurimum

num utpotè lavacrum regenerationis & renovationis Redemptori Christo obtulerint, deinde quotidiè Summo Rerum conditori & conservatori, sine cujus voluntate ne capillus ex capite nostro decidit, precibus immolârint & commendârint, eosq; tutelæ suæ subjecerint, facîle eos ab ejusmodi Satanæ & suæ farinæ vetularum incantamentis, præservari & liberari posse certò credant. Quod Luca 8. Servator noster confirmat inq;uens: Sinite parvulos ad me venire, qvonia talium est regnum Cœlorum. Item, Psalm 34. v. 8. Angelus Domini castra metatur, circa timentes eum, & eripit eos.

Hoc verum Succinum spirituale ex pharmacopolio S. Sancti desumptum, qvo incenso, ab ædibus nostris, tanquam Antidoto efficacissimo omnia Diaboli venena fugantur arcenturq;ve.

Tarda Recent.

τῆς, Arist. Vlyß. Aldr.
τῆς, ὕδατος, Aristot.

Erythronæon Olai magis,

Tetraon Longol.

Trappus,

Tardus, qvòd gravi & tardò volatu decenat nequam ut cætera volucres, velocitate pennarum attollatur.

Anser - Trappa,

Em Trappe/

id est:

Piger vel tardus.

TrappGans.

Acfer Trappe.

Avis post Scruthiocamelum ferè maxima. Color in Dorso & alis, qvalis Urogallinæ seu perdicis rusticæ, sed magis rufus, subnigris maculis undantibus ferè eleganter distinctus. Rostrum Gallinæ robustum valde. Caput & Collum cinereum, sed supina Colli parte ad album vergit. Pectus quoq; & Venter & Crura, qvatenus plumis vestiuntur, ad media usq; femora alba sunt. Cauda qvatuor palmos longa, peninis pulcris, rufis, cum cæniis qvibusdam, & maculis nigris,

Y y 2

superiore

& tabescant. Præterea diligenter advertentibus, lactis indicia in Papillis eorum conspiciantur.

Quæ superstitio ab Ethnicis originem traxisse videtur; quod ex Ovidio 6. *Fastorum* apparet.

Sunt avidæ volucres, non quæ
Phinæia mensis
Gutturæ fraudabant, sed genus inde trahunt.
Grande caput, stantes Oculi,
Rostra apta rapinæ,
Canices pennis, ungvibus hamus inest.
Nocte volant: puerosque perunt Nutricis egentes,
Et vitiant cunis Corpora rapta suis.
Carpere dicuntur lactentia viscera rostris,
Et plenum poto sanguine guttur habent.
Est illis Strigibus nomen, sed nominis hujus
Causa; quod horrenda stridere nocte solent,
Sive vigetur nascuntur aves, seu carmine fiunt.

Pharmaca huic malo occurrentia, Quintus Serenus carmine perscripsit:

Præterea, si forte premit Strix
alta puellus,

Virosa immulgens exertis
ubera labris

Allia præcepit Titini sententia necti,

Qui veteri claras expressit
more togatas.

Nostrates feminæ Cunis imponere solent speculum & forficulam, Antirrhinum, Absinthium ponticum, Allium, & insuffire Succino.

Quamvis haud negarim, Infantulos effascinari posse à maleficis, permittente Deo, attamen frequenter hujus mali physicam causam deprehendi, quæ Medico diligenti facile innotescit. Addo, vestigia lactis, ut ajunt, esse pus album, quod sæpè ex pustulis minutis papillarum Infantium exprimitur. Cui malo ut succurrendum ex methodo, norunt physici causâ cognita,

Effascinationis verò remedium docent Sacræ literæ omnium efficacissimum, Preces Parentum, qui si ventris sui fructus primùm per baptis-

num

sis latiusculis, fuliginosis distincta.

Alarum majores pennæ, partim rubris partim fuscis maculis transversalibus alternatim distinguntur. Mentum, gula, pectus obscurè flavent, lineis nigris transversalibus, quæ verius pectus semper longiores evadunt, tinguntur. Venter maculosus. Rostrum rectum, crassiusculum in acutum desinens, cornei coloris. Pedes breviusculi fusci, in quibus digiti quatuor ante & retro bini subvirescentes, geniculis quasi distincti, unguculis latiusculis acutissimis, ita ut utrobique longior alter exterior, cum altero longiore extrinsecus, & brevior cum brevior extensus conjungatur. Lingva longissima, acutissima, quam mensura itij. digitorum porrigit, rursumque contrahit intra rostrum, cui aculeus præfixus ossis, teres, validissimus, infra arteriæ sinum subit, & supra cranium reflectitur prope Nares.

Collum circumagitur in aversum reliquo quiescente Corpore modo Serpentinum. Voce *Tzizip* stridere dicitur. Vivit in sylvis. Rostrum ligna tun-

dit, & strepitum qualem Picus edit, Arbores sursum & deorsum perreptando. Cossis & formicis alitur, quas magna celeritate aculeo suæ lingvæ exertæ, transixas vorat, nec unquam illas rostro suo attingit, ut ceteræ aves suos cibos.

In Arboribus nidulatur excavatis. Uno partu plures septem, octo, novem excludit.

Si quis prope eam accesserit, non mox refugit, verum iratus Collum in sublime erigit, ac rostro pinfens, sine morsu tamen, ac idem retrahens extendensque per vices, tanquam minando iram declarat. Plumis Capitis interrim instar criste riget, & Caudam erigit dilatatque.

Marcem aliquando manibus detinui, qui collum circumagebat in aversum, prorsum & retrorsum, reliquo Corpore quiescente, mox Oculos clauderebat, quasi obdormisceret.

Pingvescit & in cibum admittitur.

Fel Oculorum affectibus utile, adversus pilos in palpebris pungentes illinitur.

Antiquitus Veneseis ad

Y y 3 philtrea

Superiore interioreq; parte albis, verum etiam extremitate ornata. Alarum pennæ majores candidæ, circa finem nigrae. Crura fusca, digiti terni antrosum, nullus retró, & ungues ut in Gallina. Vola seu pars interior densa torosaq; est. Lingua serrata utrinq; acuta.

In campis degit spaciolis, Arboribus infidet nunquam, nec aquas frequentat. Vescitur herbis, maximè verò legit grana & fruges. Hyeme aliquando solitaria in montanis colliculis nive denudatis stabulatur. Nidificat in terra inter segetes.

Ova si ab homine contrectata, aut ejus anhelitu & afflatu vel leviter imbuta senserit, extemplo relinquit.

Caro ejus dura nigra, concoctu pervicax, excrementis redundat; & humori Melancholico procreando apta: Valenter tamen alit, si concoctionem in ventriculo fuerit adeptæ exqvistam.

In cibo laudatur juvenis, si per dies aliquot post jugulationem reservata fuerit.

Torquilla.

Ιουγὲς vel Ιουγὲς Aristot. & πτό τοῦ

Ιουγὲς quod est derivare, clamare Gesn. & Vl. Aldrov.

Κιχαῖος Hesych.

Collitorqves á Colli circumactu reliquo Corpore quiescente.

Turbo, quoniam Collum ac Caput circumagens turbinis imaginem præfert.

Verticilla, Verticollia Scalliger.

Formicarius.

Ein Windhals/

Wendehals/sil.

Trayhals/

Watterwendel.

Varii coloris volucris, ex Picorum genere, Alauda palamos & digitos tj. longa. Color ei cinereus ut plurimum. Caput, Cervix, Dorsum, uropygium ex fusco cinerea sunt, punctulis minutissimis lateritiis nigricantibus varia. Macula juxta Oculos retro versus longiuscula, fuliginis colore. Linea á cervice latiuscula atra, secundum longitudinem utrinq; juxta alas per dorsum ducitur, ad extremas Alarum longiusculas pennas Corpori vicinas excurrens. Cauda longiuscula cinerea, punctis infinitis aspersa, & maculis transversis

Avis est advena & peregrina, quæ æstate nunquam videtur: in hyemis initio verò sæpè tanta copia advolat, ut nullius avis major sit.

Pabulum quærit ex fructibus Arborum, Fagi, Sorbi, Juniperi, Oxyacanthæ.

Ferunt Aucupes, Turdos nidificare in Livoniæ, Transylvaniæ & Moscoviæ vastis sylvis, tandem deficiente pabulo ad nostros Montes advolare ac perhibernare. Circa Paschatis festum iterum recedunt.

Nidos ex luto, ut Hirundines facere ajunt, in arboribus excelsis, ita deinceps continuato opere, ut quasi catena quædam nidorum contexta videatur,

Retibus & laqueis, inescanti Sorbi & Juniperi baccis, apensis alleetricibus ejusdem generis, à nostris Aucupibus capiuntur.

Turdus maximus.

Ἰερόεος Aristot.

Ἰερόεος Athen.

Turdus viscivorus Gess. & Vlyß. Aldrov.

Turdela isidori.

Ein Schnarre/

Schnerre/sil.

Mistelziemer/

Mistler/

Primarius in suo genere, & reliquis major, paulò infra Picam. Capite, Alis & ventre fuscus, plumis tamen juxta caudam aliquid flavi admixtum apparet. Cutim intra rostrum pallidus & subruber color mixti tingunt, Pedes digitiq; flavescunt, præsertim posteriore nervo tibiærum.

Ungues & Rostrum nigricant. Collum parte prona, venterq; totus nigris punctis in albicantibus plumis & alibi flavis variant.

Plumæ sub alis candidæ.

In sylvis vivit. Visci, aliarumq; arborum & fruticum baccas devorat, ut Juniperi, Sorbi alpinæ &c.

Minoris est precii, nec adeò acceptus in Cibo apud nostros.

Turdus medius.

Τριχὰς Arist.

Turdus

philtrea & illecebras amatori-
as in usu erat.

Aviculam alis supernæ &
infernæ pedibus, advocato a-
mantis nomine, ex rota agi-
tabant, aut cum Cerea rotam
super ardentibus prunas ambu-
rebant. Alii asserunt, viscera
Jyngis exempta radiis rota-
rum implicare sagas, quibus
versis sollicitare ad reditum
amantes. Hinc *Theocritus* :
Per te Jynx meus ille do-
mum vir quæso trahatur,

*Emblema Contr.
Gesneri.*

Cur vincetam Jyngem picta
detinet manus?
Avis hæc Amoris, & volupta-
tis nota est,
Quæ sita phileris: fortè quod
quovis agat.
Antè & retrorsus collo, in or-
bem, liberè.
Sic & voluptas Corda agit
mortalium,
Mirumquæ torquet in modum
quoquò liber.
Hanc tu nisi vincetam cum ra-
tione rexeris,
Mentis peribit quicquid ac-
sensu habes

Hoc fascinum putabis, atque
maximum

Philtreum, veneficiumquæ quàm
miserrimum.

Hoc torquet animos, turbat
& retrò movet.

Aut igitur omnem tu volupta-
tem fuge,

Aut si liber uti, vincla semper
admove,

Non cicuratur, semper est vin-
clis opus.

Invidos etiam alienæ for-
tunæ spectatores notat, qui
aliena facta serpentino ve-
neno maledictis incessant.

Invidus varius est, ridet in
alienis miseriis, desit alienas
felicitates, linguam exerit
in omnia beneacta, Collum
avertit & caput, ne videat
virtutum alienarum splendo-
rem.

Turdus.

Κίχλη *Arist.*

Κίχλη & *Varin.*

Κίχλη

Turdus à carditate. Hye-
mis enim initio se referunt,

Ein Ziemer/

Kramervogel/

Weckholter vogel.

Avis

Autumni fine Anni 1602.
in montanis territorii Hirs-
bergenſis captus fuit.

Turdus minor.

Ἰνὰς Aristot.

Ἰνὰς,

Ἰνὰς Theod.

Turdus Illas *vl. Aldr.*

Turdus Iliacus,

Turdela montana,

Turdela sylvestris,

Turdulus Bohemicus,

Winfela *Gesn.*

Ein Kleinziemer/*l.*

Heide Droffel/*sil.*

Pfeiff Droffel/

Heide Ziemer/

Berg Droffel/

Winfel/

Wald Droffel/

Ror Droffel/

Geyerle/*Baſſiens.*

Turdi genus minimum,
Turdi Mulci forma & magni-
tudine ſimilis. Totus ut vul-
garis Turdela fulcus per Dor-
ſum. Pectus varium, flavum
& candicans nigris maculis
reſertum; Medius & infimus
venter candicant utriq; ſub
alis ex rubro flaveſcit. Crura
flavent ex fulco. Maculæ ſeu
lineæ ſubluteæ; utriq; juxta
Oculos binæ, à roſtro Collum

verſus extenſæ.

Exotica eſt, advolat hye-
me initio cum Turdis. Vi-
ſitat plerunq; gregatim, &
inter humiliores ſylvas, Ju-
niperos & Sorbos alpinas de-
git.

Saporis eſt non nihil ama-
riuſculi.

Turdus muſicus.

Turdus ſimpliciter dictus
Vlyß. Aldrov.

Turdus domeſticus,

Turdela domeſtica,

Turdus minor alter *Gesn.*

Collurio, Collyrio *Turn.*

Ein Droffel/

Sang Droffel/ *Eber. &*

Peuc.

Weiffe Droffel/

Zier Droffel.

Minor eſt Turdo, Sturni
magnitudine varius & macu-
loſus. Tota pars ſupina fu-
ſca. Alæ ex fulco ruſæ, ma-
culis ſubflavis pictæ. Pectus
ex ſubflavo & ruſo colore
commixtis in unum adorna-
tur: Ventrem album & late-
ra, puncta nigra inſigniant.
Roſtrum rectum nigrum. Ti-
biæ ex fulco albent.

Per totum annum apparet.
In ſylvis nidificat. Nidum in
ramis arborum aut fruticum
Z z fingit

Turdus pilaris GAZ. Vlyß.
Aldrov.

Turdus major,
Ein Grosziemer /
Blauziemer / Sil.
Kramervogel.

Major est pauló Merula.
Rostrum ei subflavum, re-
ctum, in extremo nigricans,
Vertex Capitis, Collum pro-
num, cum Dorsi extremitate
dilutè sunt cærulea, sed nigris
punctulis aspersa. Dorsum
charopum seu rufum obscure
& per medias pennulas nigri-
cans. Collum supinum &
pectus varia sunt. Nam fla-
vescentes in eis plumas nigræ
distingvunt maculæ; Alæ in-
teriores albæ sunt. Plumæ
ventris similiter albæ. Un-
gues digitiq; pedum fusci.
Pennæ Alarum partim nigri-
cant, partim rufo colore, ut
Dorsi minores præsertim &
breviores apparent. Macula
utrinq; ad Oculum Rostrum
versis nigra, plumulis ceu pi-
lis rigentibus nonnullis.

Cauda longa nigra.

Aliunde advolat. Nidos e-
nim ubi ova posuerit, aut O-
vorum fragmina nusquam
reperias.

Tardius apparet Viscivora,
cui & saporis gratiâ præferetur

& in deliciis habetur.

Martialis.

Inter Aves Turdus, si quis me
judice certet,

Inter quadrupedes gloria
prima Lepus.

Boni & præcipui est sapo-
ris, sæpè Juniperi baccas redo-
lens. Caro svavis, laudabilis
succis, mediocre gignit ali-
mentum & siccum.

Prodest Arthericis, Para-
lyticis, Stomachicis, aliisq; ex
frigida causa subortis Morbis.
Suggerit enim nutrimentum
calidum & siccum.

Dysentericis & Calculosis
commendatur, urinas proli-
cet, & alvum cohibet.

Ab eorum esu abstinendos
svadet Arnoldus eos, quibus
hæmorrhoides fluere solent.

Vescitur non solùm baceu-
lis Juniperi, Sorbi, verumeti-
am micis panis & carne, si in
hypocaustis detineatur.

Svaviter canit. Agrippi-
na conjux Claudii Cæsaris
prima Turdum habuit imitan-
tem sermones hominum. *Plin.*
libr. 10. c. 42.

Turdus pilaris.

λεονοκέφαλος,

Ein Grosziemer mit ein
weißen Kopfe/

Autumno

quod idem est, quod blandiri & omnibus modis & gestibus conari cuiuspiam placere, & propriè id facere s'uaviis & amplexibus, quod in Turturibus docemur. Præterea & sonus ejus hac voce quodammodo exprimitur, & significat fidei excellentiam, quæ in Turturum conjugio tanta est, ut meritò princeps fidei dici possit. Trout, Trau, fidem notat. Trout, trauret, idem quod conjugio copulat. Et Excellentiam denotat. Hinc Tourteltaube, trouteltaube, quæ quasi Traute taube.

Minimus est in Columbaeo genere, colore ferè Liviae, sed dilutiore, in Pectore præsertim, cui in Dorso superficienens ferruginei seu rufi quiddam elucet.

Pars prona ventris candidat.

Collum torquis ambit retrò aterrimus, Viridibus maculis eleganter splendens, antè vix conspicuus.

Femora, tibiæ, ferruginea.

Pedes rubore nitent. Uropygium fuscum seu coloris fumari.

Ungues breviusculi, nigri, parum adunci.

Rostrum tenue, ut Columbae, obscurè cæruleum.

Pupillam Oculi nigram exornat Iris lutea.

Et castus Turtur atq; Columba gemunt.

Virgilius.

Nec gemere aërea cessabit
Turtur ab Ulmo.

Frugibus vivit, glandibus & arborum gemmis. In Montium sylvis & desertis commoratur locis, æstate frigidis, hyeme se condit aut discedit ad repidiore.

Nidum ex virgultis super ramos arborum colligit & suspendit.

Bis anno parit, ova pterunq; bina, rarò terna.

Ad annum octavum vitam extendit. Oscula, antequam procreandæ soboli indulgeant, permiscet.

In hypocaustis & intra ædes diutius asservatur, ubi sæpè ova parit, eaque excludit.

Volat gregatim, cum accedit & discedit, Adventu suo vernum tempus prænunciat.

Avis est casta inprimis
Z z 2 & pudica

tingit ex luto aut lignorum carie & musco. Aprili & Majo ovis incubat, parit quatuor plerumque.

Similem cum Turdis reliquis cibum quarit, Vermiculis insuper & scarabæis fruitur.

Musica est avis canens vere, vocis multiplicis; ob id à multis cantus gratia in caveis alitur pane, lacte, carnibus, & farina hordeacea lacte mixta.

Dulce palam resonat quam dicunt nomine Drostam, Sed fugiente die nempe quæta silet.

Autumno etiam ex remotis locis singulari Conditoris optimi max. providentia advolant. Tanta enim copia in montibus & sylvis Silesiæ nostræ sæpenumerò capiuntur, ut non solum sufficiant alendis incolis præsentis tempore, verum etiam semiasæ & aceto immersæ in sequentem ætatem incorruptæ serventur.

Laqueis verò ex pilis equiniscandidis seu nigris, appensis sorbi alpinæ bacculis, decipiuntur, & jugulantur.

Sapore omnibus ferè præ-

feruntur, qui saporis est, & palato arridet.

Caro ejus laudabilem procreat succum, facile digeritur & probe alit. Alvum interim sistit,

Turdus Musicus cristatus.

Ein Kobeldrossel.

Anno 1599. circ. captus fuit Turdus Musicus, ceteris colore & magnitudine similis, præter cristam, quam in vertice gerebat albidam instar Alaudæ, & circulum album, qui prona parte collum mediotenus cingebat.

In sylvis Cotzanensibus ducatus Lignicensis.

Turtur.

Ο κύριος τρυγῶν, ἀπὸ τοῦ τρυγῶν, à sono vocis.

Τρυγῶν,

Τρυγῶν, Hodie.

Ein Turtel Taube.

Turtel / à voce, vel ut Goropius derivat, Ein Turtel Taube / quasi Troughtel daube / à verbo Troughtelen /

quod

Colli, Pectoris, Dorsi, Alarum ex candore rufescit. Pennæ Alarum longiores, uropygium cum cauda fuscescunt. Collum exornat torquis tenuis, nigra, quæ tamen circum non absolvit integrum. Iris miniati coloris elegantissimè splendet. Rostrum nigricat. Pedes pulchrè rubent.

Femina tota candida est, exceptis pedibus rubris & rostro nigro.

Peregrinus est, & paucis ab hinc annis importari cepit. Par duobus aureis nummis æstimabatur, jam minoris vaneunt.

Passim in Nobilium & divitum hypocautis aluntur. Ova edunt bina pullos excludunt, eosque enutriunt: licet in primiparis aliquoties intereant.

Tritico aluntur.

Turtur mixtus.

Ein zwittrer Turtel Taube/
Magnitudo ei Indici. Dorsum cinereum totum, ex quo rubedinis subobscuræ quid elucet, absque, nigris & ferrugineis maculis. Vertex, Collum, Pectus dilutè rubent. Ventris plumæ & Caudæ extrema pars per transversum, Alæ interio-

res secundum latera dilutè Indici coloris sunt. Remiges Alarum pennæ fuscæ. Pedes rubor sanguineus tingit. Rostrum subcæruleum ex fusco.

Par hujus Turturis pluribus annis in hypocautis aluit ampliss. Dom. Pancratius Syssebachius M. Syndicus Reipub. Hirsbergensis, amicus meus optimus, quod habuit ex conjugio Turturis nostratis maseuli, & Indicæ famellæ.

Vanellus.

Ajē Arist.

Ἰαώξ & γγίος, hoc est Pavo sylvestris, quod cristam in capite gerat.

Ἰβυξ Nonn.

Capella Gaz quod Capræ similem vocem edat.

Vanellus quod alis vanni aut ventilabri instar, commotis strepitum excitat.

Parcus, Parra Plin.

Gavia cinerea Eber, & Penn.

Kyvitte.

Ein Ghybin/

Ghyt/

Ghytitt.

Avis est sylvestris, satis pulcra, Columbæ magnitudine, rostro longo, nigro. Color per totum Dorsum viret, maculis quibusdam purpureis utrinque;

& pudica. Amisso enim pari suo, alterius copulam non requirit, solitaria incedit, solitudines diligit, hominumq; confortia fugit, perpetuóq; gemit, siccis arborum ramis tristis insidens.

Ambros. Deus Turturibus infudit hunc affectum, hanc virtutem Continentiæ dedit, qui solus potest præscribere, quod omnes sequantur. Turtur non uritur flore juventutis, non tentatur occasionis illecebra. Turtur nescit primam fidem irritam facere, quia novit castimoniam servare, prima Connubii sorte promissam.

Turtur temperamento est calidus & sicco, præsertim adultior & senescens: Ob id eligantur tenelli, per aliquod dies saginati.

Carnes habet neq; durissimas, neq; pravo succo vitiosas, neq; concoctu difficiles. Ipsarum veró durities, si mortuo uno die asservetur, facile vincitur, suntq; friabiles omnino atq; inculpatæ. Bene alunt, & probum ac mediocre gignunt alimentum, sanguinem laudabilem humore atq; calore temperatum procreant, spiritusq; animales

peragendis ratiocinationis, & intellectus cogitationibus aptissimos,

Dysentericis in cibo Platina præscribit, Trallianus tympanicis. Galenus inter eustomachos numerat.

A nonnullis ejus ejus pestilentiae tempore laudatur.

Sanguis Oculis cruore suffusis eximie prodest, & ad Oculorum ictus cruentos efficacax.

Fimus Albugines extenuat & ad Oculorum ictus cruentos utilis, Ustus ex Mulla Calculos per urinam exturbat.

Pictorium.

Si fluxus ventrem nimium infestaverit ingens, Turtur combustus, terq; quaterq; juvat.

Turtur Turcicus.

Turtur Indicus *VI Aldr.*

Turtur exoticus *Ἰνδικὸς γένος.*

Ein lachendes Teublín/sil.
á sono vocis quem ridentis instar edit Ha, ha, he.

*Türkisch Teublín/
Indiansch Turtur Teublín.*

Turturi nostri similis est, pauló major. Color Capitis, Colli,

In cavis arboribus, ædificiis desertis, sub tectis domorum & templorum later.

Parit ut *Quadrupeda*, non ova, sed pullos viventes, quos mox ad motus uberibus lactare solet, secundum illud :

Ein Vogel ohne Zungen/
Der ander sauget seine Jungen.

Sanguis ad *Serpentium* incutus valet, & *psilothri* vim obinet, addito *Chalcantho* aut semine *Cicutæ*. *Urina* abstergit & valde calefacit, *Ungulam* & *albuginem* curat.

Cinis visum acuit, & cum *Melle* suffusioni medetur.

Ulula.

Αὑλώλιος Eber. & Peuc.

Ulula Gesn. & Vlyß. Aldrov.

ἡ πρὸ τοῦ ὀλῆ λῆρ.

Strix, Ovid. Nonn.

Ème *Eule*, *Ble* à fletu, *Hul* enim idem est quod fleo cum tristi voce, seu ploro.

Pusch Eule

Grav Eule

Avis Gallinæ magnitudine *Noctuæ* cognata. Lon-

girdo à *Cauda* ultima ad *Rostrium* extremum dodrantum duorum. Latitudo extensis alis dodrantum quatuor & *palmi* unius semis.

Color partis supinæ, *Capitis*, *Dorsi*, *Alarum*, *Caudæ* cinereus, obscurus, ad raram inclinans, maculis albicantibus & nigricantibus ubivis varium. Venter albet maculis majusculis fuscis respersus.

Caput obinet grande, rotundum, admodum plumosum; anteriori parte plumulas exiguas, graciles, candidiusculas in orbem velut flammæum positas.

Oculi grandes, pupilla maxima ex nigro cærulea, circumambiente obscure batice. In horum ambitu ad palpebrarum oras lippientium instar rubescens circulus conspicitur. Superiori tantum palpebra inter nictandum Oculus contegitur latitante periophthalmio, seu tunica crassa dilute cærulea, à supra deorsum porrecta integrum Oculum operiente. Rostrium aduncum subvirescens. Nares patulæ.

Primulæ

trinq; partim viridibus, partim cæruleis, Extremæ verò & longiores Alarum pennæ nigrae, quæ inversæ atro splendent colore. Venter & Alarum interior pars plumas habent albas. In capite cristæ plumacea nigra, oblonga, retrorsum tenfa conspicitur. Gula ex nigrore splendet, ut & Caput summum, cujus partes laterales sub oculis candidæ sunt, tantillum rubentes. Cauda sesquipedale longæ, candida, extremè nigra. Pedes rubent, ungibus nigris, digiti membranula junguntur.

Ad paludes, piscinas, vermium gratia, quibus vescitur, degit. In planis, pascuis ac ericetis nidificat. Ova parit. Majo, ut plurimum quatuor Columbinis paulò majora, pallida, notulis fuscis variegata.

Autumno gregatim volant, & retibus capiuntur. In cibum veniunt saporis boni, nec succi improbi.

Vespertilio.

Quasi vespertino volans crepusculo.

γλήσπερος,

νυκτάλωψ.

νυκτερίς,

quod vesperi & noctu vocetur.

Cin Bladermaus/

Bladermaus/

Spectmaus/

Δεξιόπτερος est, mediæ cujusdam inter avem & murem speciei, Corpore instar Murium piloso, alis cutaneis, pedibus Murinis incurvis. In utraq; parte Mandibulæ, dentes instar Murium habet. Auriculæ eminent. Caret cauda.

Non tam voce resonat, quàm stridore, γλήσπερος id est tenui voce stridere.

Ovid. Minimam pro corpore vocem

Emittunt, peraguntq; levi stridore querelas.

In cibatu Muscæ & Culices ei gratissimæ sunt, quas sub noctem circumvolitans capit. Vescitur & libentissimè Lardo & Carnibus suillis & trabe suspensis. Candelas & pingvia quævis instar Murium ambit.

In

etis & apicibus nigris distinctam in capite gerit plicatilem, quam contrahit, erigitq; secundum Capitis longitudinem. Pennæ Alarum nigræ transversim lineis intercisæ.

Gula subflava, ut & Collum sed cinereo dilutum. Rostrum fuscum, tres digitos longum, aliquantulum falgatum Certhiæ instar. Pedes fusci, ungues adunci. Sub ventre uropygium versus albet. Lingvam obtinet parvam trilateram.

Melancholicæ est complexionis. Defertur quærit Nemonum & invias plagas. Inter aves nocturnas & tenebrarum amicas, lugubris ac luctum amans. Vox ejus Cuculi non absimilis. Pollux *πολλυξ* scribit.

Nidum ex stercore humano fingit in arboribus excavatis, & circumlinit, ut fatore suo homines a nido depellat. Quod ipsemet expertus sum dum puer adhuc, nidum in Quercu cava offendens, pullosq; extrahere volens, manus sordibus & fatore inquinare.

Ova plerumq; parit quatuor.

Vermiculos in stercorebus

quærit, Erucis, scarabæis aliisq; vermiculis nutritur, imprimis verticillis, vulgò *Verren* delectatur.

Hyeme in cavernis arborum dormit, circa æquinoctium vernum prodit. Variè mutat colorem & speciem, æstate & hyeme.

Caro austera est & cibo inutilis.

Upupæ cineres ex vino potos, Colum sanare Marcellus annotavit. Cor in lateris doloribus laudatur.

Pennasejus Capiti impossitas Hominis Cephalalgiam sanare creditur.

Fertur Pullos, parentes suos senes fovere sub alis, & anhélare super ipsorum Oculos, donec visum recipiant.

Urogallus major.

Τετραεξ Arist.

Ουραξ Atheniens.

Tetraon Plin. Gesn.

Gallus alpinus.

Gallus urus.

Uragen.

Ortygetra Veterum

Albert.

Ein Auer-Han.

Parria lingua, fortè propter magnitudinem & pulcritudinem,

A a a

nem,

Primulæ rigidæ inter Oculos & Rostrum multæ, densæ, nigre radicibus albis.

Alæ maximæ longitudinis duorum dodrantum. ad extremam usq; caudam protensa. Crura habet albicantia fuscis notis respersa ad ungues usq; leucophæos, aduncos, acutissimos hirsuta. Digniti quatuor, bini antè, retrò & ad latus singulus.

Lingva latiuscula, bifida. Gula ampla. Ventriculus rugosus, crassior. Fel majus prassini coloris, adhæret Intestino, & dextro Hepatis rubicundi lobo. Appendices binæ Intestino quâ definit hærent.

Colit saxa & speluncas in sylvis Montium.

Nocte vagatur & pascitur, die rarò apparet, aviculas & Mures venatur.

Aliquando oppida & pagos advolat hyeme præsertim rigida, & carnes inqurit.

Fel ad Albugines, Suffusio-nes, Caligines prædicatur.

Adeps ad claritatem similiter facit.

Ulula flameata.

Ἰός Eber. & Peuc.
Otus Turn.

Ἰλιός.

Aluco Vlyß. Aldr. vom Eo-
len.

Ulula flameata Gess.

Ein Schleier Eule/sil.

Kirch Eule/

Maun Eule/

Eximii candoris est in gutture & ventre, alioqvi candidis, nigris & flavis lineis & maculis alternis distincta. In faciei ambitu plumarum albarum finem, ea figura dispositum habet, ut flameum, quo Mulieres Caput & faciem obvelant, quodammodo referat.

Habitat in rimis antiquarum turrium, templorum, arcium, aut quercuum cavernis in quibus & nidificat.

Aviculas & Mures integros deglutit ob gulam amplam.

Урша.

Επός,

Αλεξάνδρ γέλασος Hesych.

Αγριοκόκοτος hodie.

Gallus lutosus,

Gallinaceus stercorarius.

Ein Wiede-Hopffe/

Rot-Han/

Avis est spurcissima, Turdi ferè magnitudine, nigris maculis colorata, Cristam plumeam, rufescentem, punctis &

Circa festum D. Georgio sacrum coit. Et cum voce gallinas allicit & invitat, Veni er palzet oder locket / bombardâ facile feritur: tunc enim visus & auditus intercipiuntur, alioquin auditus acutissimi: at maxima celeritate opus est.

Autumno laqueis in terram positus capitur.

Caro ejus dura & sicca, subnigricans, saporis grati, & probi succi.

Siccum Corpori suggerit alimentum, & alvum sistit.

Magnatum & Nobilium mensis lautè atq; exquisitè apparatus, assus, & liqvine aromatico perfusus apponitur.

Lapilli Oculis commendantur, læves enim sunt & lubrici: ob id sine sensu & molestia iis induntur, si festuca aut aliud quid eos incidat.

Aetas dignoscitur colore. Iuniores passim candore resperguntur, qui in senibus proflus deperditur.

Urogallina major.

εγκόκκυξ,

Grygallus major, *Gesn.*

Tetrix Nemesiani seu Grygallus major, *Vlss. Aldrov.*

Cine Huey-Henne/ sil.

Grugel-Dan. Gesn.

Avis hæc reverâ est femina Urogalli: quam sæpissimè diligenter consideravi.

Cum enim frequens sit in vicinis alpidibus, facile eam habere potui.

Minor est pauló Mare, major Gallina decumana, Rostris simili fusco.

Color varius ac multiplex.

Toto Corpore enim Perdicis, rusticæ instar colorata, & punctis distincta ubiq; maculisq; nigricantibus: reliquus color rufus est, maximè sub Collo ad Pectus usq;.

Est & cinerei aliquid in Collo præcipuè.

Sunt & albæ quædam alibi maculæ, circa uropygium maximè.

Iris Oculorum flavet, Pupilla intus ex fusco cærulea.

Color circa Oculos retró præsertim angustius ruber: ima Colli pars prona ruber, intercedentibus lineis ex cæruleo virentibus: in Ventre plurimum alba est.

Crura, pedes & digiti, ut in urogallo.

A a a z

Cauda

nem, veluti & Ein Auer-
Dohse / Urotaurus denomi-
natur.

Dhr-Jan /

BergJasam.

Avis gallinacei generis
omnium maxima.

Corporis magnitudine An-
serem ferè æquat, longa do-
drantes qvatuor cum dimi-
dio.

Colore tam atro, ut tan-
quam Palumbi collum re-
splendeat.

Rostrum ei gallinæ vali-
dum, gibberum, fuscum.

Macula rubra utrinq; cir-
ca Oculos ad tempora insi-
gnitur.

Collum dodrantale, ni-
grum, cinereo diluto colore
sparsim respersum, primum,
punctis cinereis varium, qvi-
bus pennæ virides succedunt.

Caput nigrum, pars infra
rostrum atra.

Pectus & Venter nigri co-
loris.

Alarum remiges palmo-
rum qvinq; fuscae sunt, reli-
quæ minores obscurè casta-
neæ nigricantibus punctis di-
stinctæ.

Alæ interiores albæ.

Cauda palmos qvinq; lon-
ga, extensa semicirculum

reddit trium in circumferen-
tia dodrantum, ex pennis du-
odecim nigris condita, macu-
lis paucis albisimis. extremi-
tates minorum pennarum &
punctis variarum, insignien-
tibus.

In Dorso superiore plumæ
Castaneæ coloris, punctis
asperæ, ut in alis: in inferi-
ore Dorso cinereæ magis va-
riæ punctis quàm in Collo,
longè pulcerrimæ.

Poplites & femora plumis
albis vestiuntur, quæ Cruribus
fuscae usq; ad digitos pedum
descendunt.

Digitus glauci utrinq;, qua-
si ferrati, seu pectinis instar,
tunica aliquatenus jungun-
tur, & ungivibus fuscis fir-
mantur.

Excolit altissima Sudeto-
rum juga maximè circa mon-
tem, cui à gigantibus nomen
impositum est, & alia altiora
& frigidiora loca, nec hyeme
discedit.

Gemmas & folia Arbo-
rum in cibum sumit. Visci-
baccas, Myrtillos, Fraga le-
git.

Lapillos candidos rotundi-
usculos ad concoctionem
promovendam in Ventricu-
lo fovet.

Circa

abundantia, ut Venatorum insidias fugiat, stabulatur.

Cibus ejus sunt folia, Betularum gemmæ, ac juli Corylorum, Autumno baccas Vitis idææ, & hyeme sub nive vaccinia palustria legit.

Caro delicata alba *εὐσώμαχος* in Nobilium delitiis.

Urogallina minor.

Grygallus minor *Γεστ. & Vlyß. Aldrov.*

Gallina Betularum,
Tetraon minor femina,
Cin Viref. Heme/
Viref. Hum/

Tota alium quàm Mas colorem refert. Longa est spithamas ij. & digitos iij. Color Dorsi & Alarum superiorum ex lateritio flavus, maculis nigris respersitur, Mentum & Collum dilutiùs flavent. Supra Oculos visitur macula, ut in Masculo. Pectus album. Ventrem obscurum interstingunt notæ partim nigræ, partim subflavæ, Alarum remiges fusæ totæ: sequentes quindecim medio-tenus spinam versus candidæ, lineam candidam constituent, quarum quatuor majores extremæ fusæ, reliquæ

fusæ quidem, sed notulis partim albidis partim lateritiis maculantur. Cauda sinuata pennarum decem & octo ex lateritio rubet, & maculis nigris transversim coloratur, apicibus extremis subalbidis.

Crura pluma obscurè flavente integuntur, Rostrum & digiti ut Mari.

Hyeme gregalis est, densa fruteta & betuleta occupans. Vere appropinquante mas femina se adjungit, & bimatum volat.

In terra sub fruticibus nidificat, densis & opacis locis. Ova parit, 12, 14, 16, complurimum, longiuscula, gallinarum minorum magnitudine.

Vultur.

Γύψ, γύπαξ Recent.

Vultur á volatu rardo. Ob Corporis enim magnitudinem tardè volat.

Cin Geyer/
Gyr.

Avis est rapacissima & carnivora; media inter Milvum & Aquilam, Rostro adunco, Oculis truculentis, fœdis Pennulæ seu pili, instar velleris tenuiss. sub Mento veluti bar-

Cauda octodenis constat pen-
nis, palmos duos & digitum
longa, maculis nigris transver-
sim colorata, fimbria exterior-
re albida. Alarum majores
pennæ fusæ.

In Ingluvie ejus, aliquoti-
es refecata, Myrtilli, Salicis
latifoliae folia & theculæ cum
semine tritici vaccini reperti
fuere.

Nidum in terra sub frutici-
bus & Filice parat, substratis
plumulis propriis, inter medi-
as nives. Ova parit, primi-
para octo; adultior 14, 15, 16,
majora ovīs Gallinæ decu-
manæ.

Vrogallus minor.

Tetraon minor.

Vrogallus seu Tetrao mi-
nor VI. Aldrov.

Attagen alpinus.

Phasianus montanus,

Grygallus, Gallus Betula-
rum.

Cin Viref. Han/sil.

Spilhan/

LaubHan.

Magnitudo totius alitis, in-
star Gallinæ villaticæ, sed
paulo major & oblongior, tres
dodrantes æqvans, ab Vrogal-
lo majore, magnitudine sal-

tem differens, cui colore ferè
similis.

Totus enim niger plumis
integitur splendentibus, circa
collum & caudam Indicis, præ-
ter Alarum interiores & me-
dias exteriores ac superiores,
quæ candidæ sunt, majores
seu remiges fusæ sunt. Ro-
strum nigrum, breve, superi-
us utrinq; juxta Nares plumu-
lis nigris densis, q. lanugine
densa instructum. Supra O-
culos pellicula rubens major,
quàm in Vrogallo. Cauda
nigra ex duodecim pennis
condita, quarum tres extre-
mæ utrinq; longiores extror-
sum reflexæ, interiores octo
breviores Lili figuram, si ex-
tendantur, representant. Cir-
ca uropygium & poplites plu-
mæ densissimæ quæ ad digi-
tos usq; pedum extenduntur,
ut in Vrogallo majore, ne fri-
goris injuria lædatur. Digi-
tis pedum squamatim com-
pactis, utrinq; squamosæ
quædam vel corticæ appen-
dices eminent. Plumæ Pe-
dum nigricant, sed maculis
albis distinguuntur.

Plurimis Montium locis,
sylvis item densis, ac betule-
tis maximè, ubi Betularum
abundantia

Aut ceram, & tali recrea-
bis languida fotu.

Fimus nidore partus excu-
titur.

Penna Vulturina subjecta
pedibus parturientes adjuvat.
Plin. Earum nidore fugantur
Serpentes. Suffitu Lethar-
gicos, suffocatas utero &
Phrenitidem sanari, *Kirani*des
affirmat.

Vultur leporarius.

γυψ λαγοθήρας

λαγωφόνος *Arist.*

αν ωοδ' οσιδ' εσθνος *Arist.*

Vultur Anserinus,

Vultur Cadaverum,

Vultur cinerius,

Ein Nöggen/

Ribgeyer/

Nösgeyer/

Ganse Nhr.

Ossifragi ferè est magni-
rudine, Rostro adunco, nigro,
fædis oculis, Corpore firmo
& magno, alis latissimis.
Cauda longa & directa, colo-
re in rutilo nigricante, pedi-
bus flavis.

Volat magno & sonoro
imperu.

Omnis generis aves perfe-

quitur. Ex feris venatur Le-
pores, Hinnulos, Vulpes, Cu-
niculos, nec piscibus parcat.

Nidificat in densis sylvis, &
altissimis arboribus,

Pellis si præparetur, evul-
sis majusculis pennis, relicta
pluma, & ventriculo applice-
tur, ejus calorem & conco-
ctionem promover,

Vultur.

λευκοκέφαλος,

Vultur albo capite.

Ein Weistöpffhener
Geyer.

Weist Kopff/

Grimmer. sil.

Corpore est satis crasso.
Longitudo spithamarum, *iiij.*
à rostro extremo ad caudam
extremam. Latitudo spitha-
marum sex & palmorum *ij.*
Rostrum duos digitos lon-
gum, intus subæruleum, ex-
tremè nigricans admodum.
Lingva laticuscula. Oræ Ri-
ctus crocææ, cum tunica supra
Rostrum, quâ Caput contin-
git. Pinnulæ ceu pili nigri u-
trinque juxta Rostrum & O-
culos rigent, & sub Mento in-
star barbulae propendent. Cru-
ra integra dodrâtè ferè longa,
villosa

ba prominent. Crura ad extremos digitos flaventes tabellis interfectos plumis hirsuta unguves adunci nigri. Corpus totum, maximè Alarum interior pars leni vellere rota integitur.

Degit in montibus altis, & varii generis animalia persequitur ac deperdit. Cadaveribus vivit, quæ olfactu eminus venatur, ac unice appetit.

Dum clangunt Aquilæ, Vultur pulpate probatur.

Vulturem Ova non parere, vanum est credere. Raro visa sunt ob id, quod in altissimis montibus & desertis sylvis metu pariat.

Homer.

Hî autem, sicut Vultures, ungibus curvis & rostris aduncis, Scopulo in excelsio valde clangentes pugnant.

Vulturem ad centum annos vitam prorogare Isidorus auctor est.

Avibus omnibus odorandi vi præstare creduntur Vultures: ob id trecentis miliaribus ad cadavera Trojæ advolasse historiz tradunt.

Nos Aper auditu præcellit, Aranea tactu,
Vultur odoratu, Lynx visu,
Simia gustu.

Magna est miseratio & pietas in liberis Vulturum, qui parentes extremo senio alunt, unde

Baptista Mantuanus.

Patrem senio jam gelidum situmque fractum,
Nudo Capitis calvitio atque glabritate,
Ecce reficit munere Vultur Africanus,
Hoc idem grata Ciconia &c.

Cor pulli Vulturini adalligatum, contra morbum Comitialem prædicatur. Idem de jecore affirmatur.

Fel oculis prodest.

Pingvedo calefaciendi & dissolvendi vipollet, emollit, nervorum dolores tollit, nodisque medetur. Arthriticis utilis.

Si vero occultus nervos dolor urget inertes,
Vulturis excisas adipas, Ruramque remitte,

Auc

LIBER QUINTUS.

Pisces Silesiæ.

DE PISCIBUS IN
GENERE.

Ixδύς, quod vocem compressam habeat, *Plutarch.*

Ein Fisch /

Ixδύς,

Pisciculus,

Ein Fischlin.

Piscis est animal aquatile seu υδατοζών, in aqua vitam agens.

Sedes propria Piscium est Aqua: extra quam si diutius retineantur, celerimé moriuntur; tanquam naturali Elemento seu pabulo caloris destituti. Aqua enim generati, eadem educati augescunt, nec potiore cibo pasti, ocyus ad justum incrementum perveniunt, in eadem commodissimé omne vitæ tempus transigunt.

Quemadmodum Aër externus Corpora nostra ambi-

ens, ea nunc calida reddens, nunc frigida; aliàs supervacaneo humore perfundens, aliàs præter modum exiccans, aliisq; multis modis afficiens & commutans, sic Piscium naturam atqve substantiam Aqua similiter immutat, undiq; circumfusa eos suo humore imbuit, atq; pervadit, ac intro alimentis & refrigerationis necessitate attracta, similem invehit temperaturæ suæ constitutionem.

			Salsarum ut
	Residū	Marini	Lacu
	seusta		stres
Pisc.	gnanti	Dulci	
alii	um	um ut	Palu
sunt			stres
Aqua			
rum	Fluitantium, ut Flu-		
	viatiles,		

B b b

Pisces

villosa lanugine & plumulis investita, ad digitos usq; coloris ex obscuro flaventis, maculis longiusculis tinguntur. Digni crocei, tabellis inteſti ungvis aterrimis acutissimis.

Caput, Collum, Alæq; interiores insigni candore nirent, quæ maculis seu lineolis longiusculis potius resperguntur, alis exceptis.

Dorsum & Alæ superiores fuliginei sunt coloris, intermicantibus maculis subrubris, præsertim in alis, quarum pennæ majores extremæ nigricant mediotenus, calammum versus candidæ sunt.

Pectus veluti clypeo coloris obscure castanei insignitur qui ad alas usq; excurrit, elu-

cente paucula rubedine, ventre & sub uropygio ex obscura rubedine albet, maculis Castanei coloris respersus.

Cauda spirhamalis longitudinis, decem pennarum, dorsum versus candida, extrema fusca, apicibus albidis.

Fel obtinet magnum rotundum, prassini coloris, quod Hepatis cavo & Intestino adhæret.

Ventriculus rugosus crassior.

Oculi pupillam includit Iris obscure rubens.

In montibus vivit ex raptu, Aviculas & Mures capit pro cibo.

pus, Ania, Falx, Aper, Lyra, Araneus &c. alii aculeos habent extrâ, intus verò Cartilagines pro spinis, cujusmodi sunt Aquila, Squatina, Raja, Pastinaca, Rana piscatrix, Torpedo.

Cartilaginei σελάχη, σελάχων, χοινδάκοντα, ut Galei γαλειοί, γαλειοειδής, Mustelarum genera : & rotundiores seu serpentini, Muræna, Lampetra, Congri, Acipenser.

Non Profundo, sed vel Continenti terræ vicino, Littorales, Αἰγιαλώδεις, qui littora terræque propinvas sedes petunt, captant, & possident, ut Canthari, Scarabæi, Oculata, Mugiles, Mulli, Gobii.

Saxis proximo, Saxatiles, πετρώδιοι, qui in petrosis promontoriis delitescunt & pariunt. Hi Musco aliisque Marinis herbis pascuntur, ob id proxima saxis domicilia eligunt, & in illis puriora salubrioraque pascua carpentes consenescent, veluti Scari, Cynædi, Turdi, Merulae, Per-

cæ, Exocæti. Carnem habent Saxatiles omnes molliorem ac fragiliorem aliis Piscibus, & alimentum quod ex iis sumitur, non modò ad convendendum est facile, sed hominum etiam Corporibus saluberrimum, Hinc Dipbilus, Stephani, autore Athenæo : Τῶν θαλασσίων ἰχθύων, εἰ μὲν πετρώδιοι εἰσιν ἐν φθαστοῖς ἐυχυλοῖ, σμικτικοί, καὶ φοι, ὀλιγότροφοι. Ex Marinis piscibus, Saxatiles facile corrumpuntur, boni sunt succi, abstergentes leves, modicè nutrientes.

Pisces Lacustris.

Λιμναῖοι,
Seefische.

Sunt autem Lacus vel Naturales, vel arte facti.

Naturales, Mari vicini, propinque, Mari extra littora disfluente, vide supra inter Marinos : vel à Mari remoti, aquis ex montibus, irrudentibus, in iisdemque asservatis, vel spontè inundantes è fontibus, aut fluminibus.

Pisces Marini.

θαλάσσιοι, Meerfische, sunt, qvos ultró citroq; Mare gignit nutritq;. Hi sunt vel Maris puri, vel impuri.

Impuri Maris seu Stagnorum. λιμνοθαλάσσιοι, id est, Marino stagno degentes nominantur, & Carnis firmitudine, succi bonitate, saporis svavitate multó Marinis inferiores. Et quidem Stagni instabilis, parvi, adhuc deteriores: Stabilis, immoti plané, ex quo nihil omnino effluit, pessimi.

Puri Maris, Pelagii, optimi sunt, tum ob Maris puritatem, tum ob Alimentorum præstantiam

Horum ob Regionem, quam Mare alluit, alii sunt Pisces

Oceani Germanici seu Belgici, ut Haleces.

Cymbrici & Britannici, Salmones.

Maris Africani, Thrissæ seu Alosæ.

Armerici, Lampetræ.

Orcadum, Orcæ & Cetasci.

á loco Maris profundo vel non profundo.

Profundo πελάγιοι, Pelagici, specialiter dicti, qui in profundo Maris, in imis & altissimis locis versantur: & sunt vel

Cetacei κητώδες, grandes sunt, & perfectum animal ex semine non ex ovo generant, Sunt enim ζωτόκα τὰ κητώδη πᾶσα, ut Balæna, Delphinus, Physeter,

Duram omnes habent carnem, pravi succi, & excrementitiam.

Non Cetacei liqve vel Corpulenti & crassi: qui rursus aut

Lati, λεπιδωδοί, Squamei, squamosi, ut Auratæ, Coracini, Alosæ, Mugiles.

Rotundi, rubescences, qui vel squamis teguntur, ut Merulæ, Corvi: vel iis carent.

Plani πλατῆς, ὑψηλοειδῆς Passerini, qui iterum aut

spinosi, Ἀκανθώδεις, Aculeatis; quorum quidam aculeis extra & intra spinis præditi sunt, videlicet: Uranosco-

pus

domicilii vitæq; immemores.

Hujus rei fidem facit, quod in fluviis, statim Anni temporibus, ejusdem semper generis Pisces capiuntur, aliis minime ut Salmones.

Alii Mare deferunt, & in flumina se insinuant, sed natalis soli non omnino obliti, ut profectiois, sic reversionis certa stataq; habent tempora, ut Lampetræ, Sturiones, Husones, Aloæ. &c. Etenim maximè ineunte vere domo exeunt, totam hanc Anni partem in fluminum pascuis amantissimè transacturi, æstate verò appetente, æstus & ardorem pertimescentes, humore dulci saginati in suas sedes redeunt.

Terra, Αμφίετοι. Inter hos Alii nascuntur in terra, ut ὄγυκτοί. Fossiles pisces, veluti Angvillæ, Ostrea fossilia in littore Celtico, attestantibus *Aristotele, Theophrasto, & Plinio lib. 9. cap. 57.* In Paphlagonia pisces effodiuntur ex locis, qui neq; fluviorum influxiones neq; aquas calidas habent.

Alii in fluminibus generantur, & suis aquis naturalibusq; sedibus relictis, in terram prodeunt, & in terra subter-

ranesq; locis uliginosis, vel perpetuò degunt, ut Pæciliæ, vel ad tempus saltem; aut.

Longius Ii, quibus sunt Pulmones, Vitulus marinus, Crocodylus, Cordylus, Testudo lutaria, Rana: Item quibus branchiæ minùs hiantes ductæq; Angvillæ, Murænæ, Serpentes marini, Exocatus.

μαλακόδερμα, Astaci, Locustæ,

ὀστρεόδερμα, Ostrea, Mytuli, Purpuræ, Spondyli, Cochleæ.

Molles, Polypi, Sepiæ, Urticæ.

Brevius. Breviori tempore seu difficilius, qui pulmonibus carent, quique patentes minusq; constrictas habent branchias.

Pisces Ancipitis vitæ.

Piscium tandem nonnulli aquarum dissidentem contrariamq; consecretantur naturam & iidem in fluviis, lacubus, palustribus, urbium Arciumq; fossis reperiuntur, nec minus hic quàm illic gratis pabulis fruuntur, ut Cyprini, Lucii, Bramæ, Percæ, Tinchæ, Mugiles,

His Pisces quidam sunt Proprii, ut Lavarerus Lemano Sabaudia lacui : Carpio Benaco Italiae : Pigus Lario & Verbano in Alpium radicibus; Truta nigra Gigantæo in Sudetis Silesia montibus.

Alii Plurimis Communes, ut Barba, Lucii, Perca, Cyprini, Brama.

Arte facti, ut Piscina, quarum in Silesia ubivis magna frequentia. Wether/ Teiche. Piscinarii pisces sunt maximè, Cyprini, Lucii, Characes, Perca, Rubelliones &c.

Pisces Palustres.

Τερματῖστοι Pflusfische/ qui loca sordida & cœnosa, & paludes exudatione fluminum, alluvione, aur torrentium impetu cavaras impletasq; amant. Pravi hi sunt saporis, infaves, mali succi, & pessimum gignunt sangvinem.

Pisces fluviales.

Ποταμιοι Flussfische. Pisces sunt, qui flumina rivulosq; incolunt à Mari procul dista. Horum alii sunt.

Verè Fluviales, qui in fluviiis geniti, ibidem perpetuò vivunt, suisq; sedibus con-

tenti, sua læti carpunt pabula, externa minimè conquirentes. Inter quos alii incolunt.

Flumina majora : Padum Italiae, Sequanam seu Rhodanum Gallia, Rhenum Helvetia, Danubium Austria, Viadrum Silesia, Vistulam Polonia &c. Veluti sunt, Acipenser, Hufones, Alosa, Salmones, Siluri.

Fluvios minores, & sunt vel *Torrentium alumni*, & patria lingua Bachfisch (in nominantur ut, Bdella, Gobiones, Percula, Alburni, Squali & alii.

Rivuli Montium limpidis delectantur, ut Saxatiles, qui in saxis stabulantur, & vitam agunt, in iisq; perpetuò manent & consenscunt, ut Truta, Thymali.

Participant cum aliis : vel cum *Mari*, Ἀνὰ Σομοι. Quorum Alii in Mari marinisq; stagnis procreati, sua fastidientes alimenta, utpote quæ ingratiora sint, sedes mutant & dulces Amnium undas subeunt, illic Ciborum copia & savoritate delinicti, recessuum amœnitate capti reliquum vitæ tempus transigunt, pristini domicilii

ταμνίται, Arenosi, in litus, exeunt, & arena sabuloq; se operiunt illic aliquandiu vitantes, ut Funduli, Lampetræ fluviales minimæ, Hippus, Cuculus.

Λιδονότοι, Saximordæ, qui sub petris latentes eos veluti lambunt, ut Lampetræ, Cobitis aculeatus, Capitones, Lepades.

τυχοτρόφοι, Alsioli Calceagnino, frigida seu aqua nutriti, ut Angvillæ, Ostrea, Holoturia, Mugiles, Sardinæ, Aphyæ, Trichides, Ostracoderma.

Ισχυρόφοι, qui naturæ proprietate quadam singulari alimentis quibusdam fruuntur & delectantur, quibus Aliis sine detrimento uti non licet: ut Mullus, alga, conchis, carne, cœno, cancellis: Salpa Cucurbitam avidissimè persequitur: Scarus amat Mercurialem: Aurata cochleis; Muræna Loligine; Polypus ostreis delectatur.

Partes Piscium.

Piscium genus à cæteris variat Animalibus forma numerosiore, Mutilatius est atq; imperfectius, quàm Avium, partibus exterioribus. Piscium etenim nulli Cervix; nulli manus aut Pedes; nec Alas habet, sed pinnulas quasdam; nulli Testes aut intus aut foris; nulli Mammar; neq; meatum Genitalium ullum habet Piscium genus foris conspicuum; sed continuo ac simplici Corpore à Capite in Caudam usq; porrigitur.

Partes Piscium vel sunt:

Simplices, Arteriæ, Venæ, Ossa, Cartilagines, Vincula, Membranæ, aculei, Squamæ.

Compositæ, quæ ex simplicibus componuntur, ut Cerebrum, Oculos, Pinna, Cor, Branchiæ, Pulmones, Hepar, Splen, Venter, Intestina, Pectus, Testiculi, Mentula, Pedes, Caput.

Item Partes aliæ Piscibus propriæ, aliæ cum aliis communes.

Partes

Item, Piscium alii sunt Ἀγέ-
λαι, qui gregatim semper
incedunt, ut Haleces, Thynni,
Bdellæ.

Alii ἀπορρέοντες qui solitariè
natant.

*Alimentum Pi-
scium.*

Ut terrena Animalia ap-
petunt varia, vel naturæ suæ,
vel libidini accommodata :
sic Aquatilia quoque aliis atque
aliis pabulis delectantur.

Alimentum autem Pisci-
um in universum sunt : Aqua
permixta paulò crassior, lu-
tum, arena, caro, vermes,
piscis, herbae, radices, stercus,
mucus, terræ excrementa.

Dissectis enim ipsorum
Corporibus, tale quid in eo-
rum visceribus reperias.

Escas varias cum simplices
cum compositas, pro allici-
endis & capiendis Piscibus,
præparare norunt Piscato-
res.

Hinc Piscium aliquot dif-
ferentiæ exurgunt : ut alii
sint

πανόροι, Omnivori,
Multiivori, qui Alga, lapillis,

stercore, limo, carne, cæte-
risque omnibus alimentis pro-
miscuè vescuntur, ut Mulli,
Lupi, Cancræ, Gammari flu-
viatiles, & alii crusta intesti,
μαλακόδερμα omnia.

Μονοφάγοι, qui uno altero-
ve alimenti genere contenti
sunt vivuntque, ut Mugiles,
Sardinæ, Aphyræ, Horum
alii.

Σαρκοφάγοι, ζωοφάγοντες,
qui piscium tantum carne
vescuntur, ut Cartilaginei
quidam : Molles quidam ut
Polypus, Loligo, Sepia, μαλα-
κόδερμα, sed minus propriè :
Squamei plerique. Duriore
ficcioresque sunt carne.

φυκοφάγοι, qui Alga pa-
scuntur, ut Salpæ, Perca, Ju-
lis.

φυτοφάγοι, qui radices, her-
bas depascuntur, ut Μάνα,
Tragus, Atherina.

λυτοφάγοι, Cænosi, Luta-
rii, qui luto cænoque delectan-
tur : ideo voluptatis explendæ
caussa è sinibus suis egressi,
loca cænosa adeunt, ut Mul-
lus lutarius, Bos, Salpæ cæno-
sa, Tinchæ, Pæcilia.

ἡ αμύται

ordine dispositi, semicirculo osseo infixi, utrinq; Cor respicientes, ut nimirum Cibus per hiatum illum ad respirationem à Natura comparatum non efflueret, sed branchiis veluti claustris contentus retus ad ventriculum delaberetur, & aqua simul cum Cibo hausta ejiceretur.

His ossea Opercula imponuntur, quibus obteguntur, & more follium dilatantur & comprimuntur.

Branchiæ aliæ sunt.

Imperfectæ iis, qui nec scissuram longam habent, veluti Squamosi, nec foramina multa, veluti Cartilaginei, sed unicum tantum, ut Murænæ, Congro, Caprisco, Orthrogorisco.

Perfectæ Reliquis.

Testæ Squamosis His scissura longior est, & in lateribus existunt, ut Lupo, Auratæ, Scaro, Cynædo, Tunno, Xiphiæ, Sphyrænæ.

Detectæ Cartilagineis omnibus, præter Sturionem & Artium, quibus osseo operculo integuntur branchiæ, etsi cartilaginei sint.

Hæc foramina habent, quidam utrinq; singula, ut Murænæ, Angvillæ, Congri: qui-

na Cartilaginei: septena Lampetræ, vulgoq; nuncupati Catuli.

Detectæ rursus aliis sunt in parte supina, ut Torpedini, Raiis, Pastinacæ: aliis in lateribus, rotundis & longis cartilagineis, ut Galeis. addo Ranam piscatricem & Squatinam.

Branchiæ nullas habent, nec Pulmones, Ostracoderma, quibus paucus inest calor, & satis per Cutim perspirant.

Branchiis quidem carent, sed pulmonibus donati sunt, ut Balænæ, Delphini. Hi fistulâ quæ ἀνὰ τὸ φλεβοειρῶδες Arist. seu Ἀγχιος ἀρτηριῶδες Rondel. dicitur, ad pulmones pertingente spirant, & aquam ore collectam rejiciunt.

Branchias obtinent.

Singulas utrinq; Murænæ, Angvillæ, Congri.

Quaternas simplices, Elops, Dentex.

Quaternas duplices, Turdus, Perca, Glaucus, Cyprinus, Mustela fluviatilis.

Quinas & duplices, Galei ut Acanthias lævis & Canicula. *Octonas* Xiphiæ ob ingentem scissuram.

Squamæ, λεπίδες, Schuppen/Fisch-Schuppen.
C c c Aquatilium

*Partes propriæ
Piscium.*

Pinnæ, πτερυγες, πτερυγια.
Flossfedern / Flossen.
Fischgesieder.

Alis Avium proportionē re-
spondent, in Dorso, Ventre,
ad latera, Podicem & Caudæ
extremum. His enim & re-
migrant & incitant propel-
luntq; sese. Differunt mul-
tipliciter.

Magnitudine. Magnæ; ut
Milvo, Cuculo, Hirundini.

Parvæ,
Longæ,
Breves,
Latæ.

Substantiæ. Quædam ex fibris
tenuibus seu filis constant &
membranis, ut in Squillulis.

Cartilagine, ut in Cartila-
gineis.

Cartilagine & osse, ut in
beluis marinis.

Figura. Quædam,

Pedum figuram imitantur,
ut vituli marini priores pin-
næ vrsi pedibus.

Alis sunt similes, ut Testu-
dinis marinæ.

Rotundæ sunt, ut in Luna
pisce.

Alis Avium sunt similes, ut
Hirundinum ungribus muni-

untur, aliæ non item, ut vitu-
li Testudines.

Colore. Aliæ sunt

Albæ,
Cinereæ,
Fuscæ,
Flavæ,
Rubræ,
Cæruleæ.
Variæ.

Numero.

Binæ plurimis tantum ad
Branchias, Angvillis.

Ternæ quibusdam.

Quaternæ, binæ ad bran-
chias & binæ ad ventrem.

Senæ, duæ ad branchias,
duæ in medio ventre, una in
dorso & juxta Podicem.

Unica parva : interdum à
Capitis fine ad Caudam con-
tinua.

Nullæ, Ralis, Pastinacæ,
Murænis.

Tactu,

Læves.

Aculeatæ πτερυγες ἀκανθώ-
δαις stachelichte Flossfedern.
In Squamosis.

Branchiæ, βράγχια, βράγ-
χια, Dhrwangen / FischDh-
ren

Der Kampf.

Piscium sunt partes, velu-
ti pili dense confertimq;
ordine

re molliciem habentium, & pro sanguine sanicem sive atramentum, ut Sepia, Polyopus, Loligo.

Aspero, scabro, noctu splendicante, σελάχη, σελαχόδην, σελάχια από τῶν σαλας ἔχειν, quod noctu Cutis eorum splendeat ut Cartilaginei, Sturio, Torpedo, Pastinaca.

Non simplici: Piliis referto Vitulus marinus.

Squamose, ut λεπίδιωτοι Squamei, Squamosi Schuppenfische / Trutta, Salmones, Aselli, Orphus, Aurata, Dentex, Lepas, Rubellio, Caprius, Novacula, Mormyrus, Sparus, Salpa, Scarus, Abramis, Cantarus, Castaneus, Cyprinus, Coracinus, Melanderinus, Sargus, Melanurus, Milvus, Hirundo, Mullus, Phycis, Merula, Cynædus, Hepatus, Perca, Latus, Exocætus, Umbra, Glauci, Equifolis, Lucius, Alaufa seu Trissa, Turdi, Julis, Thymalus, Channa, Tincta, Sudis, Chromis, Lucifcus, Nasus, Gobiones, Liparis, Mytus, Bopigrus, Salpa, Mæna, Smaris, Capitones, Cythari, Lacerti, Lupi, Scorpius, Blennus, Halec, Chalcis, Halecula.

Aculeato, aculeis referto, U-

ranoscepus, Amia, Falx, Aper, Lyra, Cucullus, Araneus, Dracoco, Scomber, Seferinus, Eperlanus, Orchii, Aquila, Squacina, Raia, aculeata, Rana piscatrix.

II. Cortice seu putamine

Testaceo, ut ὀστρακόδερμα Arist. ὀστρεα Gal. λυδῶσσινα Hart, schaltige Fische / SchälFische / die sich in Harten oder steinfesten schalen halten. Testa dura & silicea conclusa muniuntur, hoc est quibus parscarne intus, solida foris, fragilis atque ruptilis, non collisilis. Horum Quidam altera parte testam, altera testæ loco scopulo adhærent, ut Lepades.

Quidam intra testam conditam latent, solo capite exerto, aut extremis utrinque sunt vel.

Ostrea. μονόδυνα, quæ univâles habent testas.

διδυνα, quæ bivalves, ut Tellina, Chamæ.

Concha, propriè dictæ, Cochlea, Testudines.

Turbinata, τρομῶδης, ut Purpura, Turbines, Buccina.

Crustaceo, μαλακόδερμα Arist. ὀστρεομαλάνα, μαλακόδερμα, Pisces crustacei, inde oder

berantiz, á Capite ad modum Corniculorum prominentes, quibus Limaces & Cochleæ iter præterant, veluti in Squillis, Astacis, Leone.

Barba *Plin.* appendices sunt carnosæ, maximè circa os Piscium, ut pisciculi vermesq; alliciantur, in aliis ut arceantur, quæ in os incidere possent. Hinc Pisces alii sunt *Barbati* γεινάτιδες, ut Barbatuli, Mulli.

Imberbes ἀπώγones non barbati.

Differunt appendices hæ, numero & situ.

Una, Uranoscopo & Mustelæ fluviatili, quæ tanquam escâ allectos pisciculos capit & devorat.

Æne Ranæ piscatrici, Squatinæ.

Ante os Barbo Gobioni, Sturionibus.

In lateribus sive fine scissuræ Oris quasi *μύσανες*, Cyprino.

Sub Mento, Mustelæ fluviatili, Mullo.

Supra Oculos, Scorpionis, Scorpenæ, Lepori vulgò dicto.

E Collo tanquàm juba, Hippocampo.

Per totum Corpus sparse ornamenti gratiâ, Raiis marinis,

Lapides Piscium.

Lapides in Capite gerunt Pisces magnitudine, forma, natura & usu differentes, ut Lupi, Mugiles, Corvi, Coracini, Umbræ, Pagri, Auratæ, Spatri, Hepati, omnesq; ferè squamosi: ex planis Solea: ex lubricis Mustela fluviatilis.

Partes Piscium cum aliis communes.

Cutis, Corium, Integumentum. *Die Haut / Fischhaut.*

Integuntur Pisces vel Corio vel Cortice, 1. Corio simplici non simplici. Simplici

Levi ut *δευατώδες*, Cuticulari, *μαλακώδες*, *μαλακία* *Arist.* Mollia glatte *Fische* ohne Schuppen / *Black Fische* / *Kuttel Fische* / Mollia, *lavi* & lubrica foris obteguntur cute, veluti homines, ut Anguillæ, Polypi, Lorigines. Piscium lævium triplex est differentia 1. eorum qui plani dicuntur, ut Rhombus, Barbuta, Passerum quinque species, Solearum quatuor. 2. Oblongorum, ut Muræna, Lampreta, Conger, Mustela. Barbotta, Anguilla, Acus, Spondyle, Serpens marinus. 3. Cum læviores mollitiem

arrodit, laderentur. Palpebrarumq; defectum Cornæ duritie pensavit natura, quæ undiqve Oculum ambit, non ex adverso pupillæ tantum, ut in Hominibus.

Primi sunt, primi qve pereunt.

Oculos Pisces habent alii

Magnos, Boops, Melanurus, Oculata, Hepatus,

Parvos Torpedo.

Supra Caput, rectâ sursum, Uranoscopus: magis è lateribus, Plani, ut Rana piscatrix, Raja, Buglossus, Passer, Rhombus; exceptis paucis, qui oculum utrinq; habent, Faber, Tænia longa.

Magis in lateribus: Superior supra os, ut Araneus, Thunnus: inferiore ad oris scissuram, Delphinus, Phocæna: medio inter hæc loco, Scarus, Lupus, Aurata, Mugil, Mullus, Lacertus aliiq; permulti.

In Capite prominentes: semper, Locustæ, Astaci, Cancelli: cum volunt, Crusta inrecti, Canceri.

Cæsius,

Nigros,

Rufos,

Aureos,

Virides,

Cæruleos.

Multiplices, Vitulus marinus.

Color in suo tamen genere cuiqve similis.

Aures Piscium Nonnulli obtinent quidem, at imperfectas sine auriculis. Cum enim minus audiant, neq; iis perfectiore auditione opus, meatus saltem angustos & exiguos tribuit Natura, ne si apertas & patentes habuissent, aqua subinde replerentur, & Auricularum amplitudo natationi esset incommoda.

Aliis Aures defunt, quibus non sunt Oculi, ut Myctulis, Ostreis, omnibus dura testâ intectis, Spongiis.

Os omnes Pisces obtinent, loco, structura, figura, magnitudine distinctum, Das Maul.

Situm: in promptu parteq; primum obvia, Mullis, Mugilibus, Lupis, Sparis, Rubellionibus, Delphinis, aliisq; innumeris,

C c c 3

in parte

metgeschalere Fische. Operiuntur crustis tenuibus, non æquè duris ac densis, ut Testacea, veluti Cancræ, Carabi, Astaci, Locustæ, Squillæ. Hoc genus latissimè patet: estq; varium admodum & multiplex.

Caput, κεφαλή, Der Kopf. Pesci pro portione Corporis maximum.

Magnum, Ranæ piscatrici, Uranoscopo, Cephalo, Labroni, Lupo, Myxo.

Parvum Cestreo, Oxyryncho, Angvillis.

Longum, Myxo, Lupo.

Rotundum, Auratæ.

Quadratum Mulloni imberbi, Cuculo, Lucernæ, Coraci.

Depressum Mugili barbato. Exertum, Squamosis, Astacis, Locustis.

Minimè, Cancrorum generi.

Inter pedes & alvum, Sepiæ, Polypo, Loligini.

Indiscretum, omni Ostreorum generi. Item Urticæ, Echini, Stellæ.

Capitis substantia seu tegumentum, vel est

Cartilagineum, ut Cartilagineorum generi.

Osseum. Delphinis, Balænis, Orcis, Physeteri, Vitulo marino. Quod munitur

Cute, adipe, pilis, Vitulo marino.

Cute glabra & adipe multo, Delphino, Balænæ, Pistri.

Pelle tenui, Murænis, Angvillis.

Testa dura, ut Hirundini, Testudini.

Caro durior, Sepiis, Loliginibus, Leporibus marinis.

Cutis & Cerebro & toti Corpori communis, Ostreis.

Collum, Τράχηλον, Piscibus deesse Aristoteles affirmat: sed reverà habent Vitulus marinus, Balænæ, Delphini, Testudines marinæ.

Oculi, à terrestrium Animalium oculis, superciliorum defectu differunt, ut commodè nectare possint in aqua, duriores facti, ne facile ab aquæ salsedine, quæ arrodit

inferior in angulum definit :
superior verò in arcum infle-
ctitur, quæ in Salmonem utroq;
in acutum definit, sursumq;
recurvatur.

Maxillæ intus latiores
sqvamosis nonnullis.

Ossa tubercula, ut Stellæ.

Quædam: dentibus muniun-
tur, Lucii. Sine dentibus sunt,
& harum alia leves, alia aspe-
ræ, ut Mustela fluviatilis.

Maxillis carent, qui fistu-
las pro ore habent: Ostraco-
derma: Holoturia; Vermes,
Hirudines marinæ, Crusta-
cea, Stella.

Dentes, ad captandos &
retinendos Cibus potius, quàm
ad incidendum, Natura Piscis-
bas quibusdam tribuit, quavis
haud negandum, quosdam
iis ad morsum abuti.

Julides enim venenato
morsu exanimare creduntur.

Καρχαρόδοντες, ferrati ma-
gna ex parte, pectinis in mo-
dum coeuntes.

πλατυδόντες, Latii, plani,
Phycophagis.

Καυλιδόντες, exerti.

Recurvi.

Recti, Delphino.

Ad latera spectant, Galeo

glauco.

In Maxillis tantum, ut qui
latos habent.

In Maxillis & Lingva, A-
scelli.

Maxillis, Lingvæ, Palato
& Gulæ, Rana piscatricis.

Ordo, simplex, Auratæ.

Duplex, Galeorum non-
nullis,

Triplex Malthæ.

Quadruplex, Sqvatinæ.

Quintuplex, interdum

Sextuplex, Lamiæ.

Sine ordine, huc illuc sparsi,
ut Coracino.

Multi,

Innumeri,

Quinque, Echinis, Stellæ,
Soli, Arbori.

Bini aliis, in utraq; tantum
Maxilla, sed magni, ut Orchi
& Limæ.

Carent dentibus, Balanæ,
Sturiones, Attilus, crusta in-
tecti, Echinorum unum ge-
nus, Ostracoderma, Malaco-
straca, Testudines, polypi, Cy-
prini, Sepiæ, Loligines, & re-
liqvorum qui pamphagi di-
cuntur.

Anterioribus, Cyprini: Mo-
laribus tamen planis utuntur.

Nares Pisces non ha-
bent, nec ullum manifestum

D d d

Olfactus

In parte omnino supina, Galeis omnibus, Ratis, Pastinacis, Torpedini, Sturioni.

Aliis *Αυσήρωδες*, apertum, hians, rescissum Gaze, quod iis Oris scissura ventrem versus protendatur, Sarcophagis & quibus dentes serrati.

Μισορρ, περισσουργορ, compressum, contractum, coarctatum, iis, qui carne non vescuntur, ut Acui, Sphyræ, Muræ, Delphino.

Aliis. Rotundum, Sturioni, Lampretæ.

Ovatum, Hippocampo, Sagittario, Acui non dentatæ.

Fissum secundum Corporis longitudinem, vel per transversum, secundum latitudinem, secundum crassitudinem, altitudinem, Uranoscopo, Hippocampo, Acui 2. Aphyis, Atherinis quibusdam.

Os protrahunt, retrahunt: brevius minus Saxatiles: longius, Faber, Lupi, Mulli.

Non item, Sturiones, Phyræ, Acus, Xiphæ.

Rostrum aliis porrectum: acutum unde *ὀξύρρυχοι* dicuntur, Sturioni, Xiphæ. Et vel bifidum, ut Lyra, Holostio: non divisum, ex utraque Maxilla componitur, Acui, Sphyræ, superiore tantum, Xi-

phæ, Sturioni, Attilo.

Oblongum quidem, sed obtusum, ut Acui 2. Hippocampo, Sagittario.

Breve, Mugili, Turdo, Cyano.

Nullum, Phocæ, Squatinæ, Ranæ piscatrici, Vitulo marino.

Maxillæ Piscibus datæ sunt, non ut mandant, sed ut apprehendant, seseque tueantur, exceptis paucis.

Maxillas habent Pisces, quibus os scissum est, quales sunt squamosi omnes, quique rostro sunt oblongo.

Maximas Balææ.

Minores Reliqui.

Æquales.

In æquales: inferiorem superiorem maiorem, Sphyræ, Delphini, Channæ: superiorem inferiorem maiorem, Xiphæ. Cute carneque muniuntur, in Galeis & squamosis.

Nuda pelle integuntur, & ossæ totæ sunt, pyxidisque modo altera in alterâ inseritur, usque adeo duræ acutæque, ut vice Dentium ad dividendos cibos utantur, veluti Sepiæ, Polypi, Loliginis, Testudinis.

Figura varia. Superior ab inferiore differt, ut Squatinæ inferior

Fistula carent Vitulus marinus, cuius vice Narium rimas habet:

Testudo, quæ foramina obtinet pro naribus, quibus aquam rejicit.

Plani & Cartilaginei bina foramina ad os deducta, ejusdem utilitatis gratia comparata.

Arteria aspera est veluti ductus & via quædam Pulmonibus præfixa, in iis Piscibus qui spirant Pulmonibus, ducendi spiritus & respirandi gratia constructa, ejusque aliquando retinendi cohibendique, ut sursum facilius ferantur. Aer enim retentus velut suspendit, in aqua demergique prohibet.

Constructio ab arteria terrestrium Animalium minime discrepat. Nam iisdem partibus eademque planè structura constat, ut & Pulmones,

Pulmones Pisces non habent, præter Balenas, Delphinos, & vitulum marinum: sed earum, quas Bran-

chias vocamus constructio, ipsis vice Pulmonis est. Cum enim crebris ac tenuibus foraminibus sint Branchiæ hæ interceptæ, aëri quidem ac vapor pervius, subtilioribus tamen quàm pro mole aquæ, hanc quidem foras propellunt, illa autem promptè intromittunt.

Diaphragma, Septum, *διαφραγμα*, præcipuum Respirationis instrumentum, omnes Pisces ferè habent.

1. Nostro simile ac æquè perfectum ad respirationem, excrementorū expulsionem, & vociferationem à natura obtinent, qui Pulmonibus spirant, ut Balæna, Orca, Physeter, Vitulus marinus, Testudo, Delphinus, Phocæna,

2. Imperfectum, non musculum sed membranam obtinuerunt, Squamosi & Galei, ut quibus minore opus fuerit respiratione.

Cor Eorum Piscium qui Pulmonibus respirant, à terrestrium Animalium Cordè ferè non differt.

Olfactus organum: sed in quibusdam ut squamosis foramina ante Oculos apparent, Odorandi tamen sensu præditi sunt.

Labra carnosæ vera, perfecta & mobilia habent Nonnulli, ut saxatiles, qui musco pascuntur, Labrisq; tanquam manibus cibos apprehendunt.

Lingva quibusdam omnino deest.

Hicjuxta vice palatum obtinent carnosum, qui aqua lutoq; vescuntur, ut Cyprini, Brachia, Tinea: vel aliud quid Lingvæ proportionem respondens, ut Locustæ, Cancrini, Astaci, Sepiæ, Polypi, Loliginæ, Echini.

Lingva carent Crocodyli, Cyprini, qui sola aqua vivunt, ut testa simplici & turbinata omnes & duplici operiti, quidam toti membranosi.

Lingvam quæ habent, Alii

Exertam & liberam, ut Delphini.

Herentem, planè immobilem ac imperfectam, Squamosam.

Carnosam, Spissam, Balanæ,

Delphini, quibus Lingva similis.

Osseam vel cartilagineam tunica tantum carnosâ obductam, qui dentes in Lingva habent.

duram & spineam, Trutta.

Palatum Piscibus omnibus, sed aliis Carnosum & molle, ut Cyprino.

Durum, Cartilagineum, osseum, tenuiq; membrana oblitum.

Fistula *Αὐλὸς*, Ora *Πλιν.* Est meatus seu ductus Piscibus quibusdam per Pulmones spirantibus, quo spiritum hauriunt, & aquam in ore collectam rejiciunt, ab intima palati parte ad extimam perforato, duplex, septoq; distinctus, Nariumq; nostrarum foraminibus, ad palatum ductis quodammodo proportionem respondens. In extima parte unicum foramen apparet figura C. literæ, in quo operculum est ex carne pingvi fistulis impositum, quod eas aperit & operit.

Fistulæ sunt Balanæ, à fronte: & Delphinis à Dorso.

Fistula

angustam : Crusta intesti,
Astaci, Caneri, qvod præter
autoritatem Aristotelis & u-
toꝝ manifestum est.

Gula omnibus rugosa in
longitudine & latitudine :
brevior in Astacis,

longior, in Echinis, Ser-
pentibus marinis, Muræna,
Lampetra & longis omnibus.

latior, in Lamia seu Lamy-
ro, á gula lata nomen adepto,

Ventriculus gulam se-
qvitur, qvi cibos retinet &
concoqvit, totius Corporis
nutriendi caussa unus & sim-
plex est, magnitudine, figura,
situ varius.

Magnus magnus, parvis
parvus.

Rotundis brevis, latus, ro-
undus.

Amplus & membranofus
gulosis & fargophagis, Lupo,
Lucio.

Exiguus & carnosus Avi-
um modo, mucro viventibus,
Sturioni, Mugili.

Oblongus Intestino simi-
lis, ut Scaro, qvi & solus pi-
scium ruminare creditur.

Ori statim sequitur iis qvi
gula carent, Lamia, Canicu-
la, Glauco.

In medio feré cavo Corpo-
ris situs æqualibus feré spaci-
ciis distans á podice & ore, iis
qvibus Pulmones sunt & gu-
la.

Appendiculæ, Appen-
dicees ἀποφύδες ἢ ἐκφύδες,
magna ex parte superné circa
Ventriculum exeunt, ut in iis
qvasi lacunis cibum condi-
tum macerent atq; conco-
qvant,

Complures in utraq; parte
habent, Gobius, Mullus, Ga-
leus, Scarus, Perca, Scorpio.

altera parte plures Mugil.
una tantum inferiore, Mu-
stela fluviatilis, Thymalus,
Truta.

Paucas, Hepatus, Glauco,
Aurata, Asinus.

Qvi pulmonibus spirant,
his carent, qvoniā plus ha-
bent Calidi innati, ideoq; me-
lius concoqvunt.

Intestina Piscibus varia
sunt.

Densa & lata, Cartilagi-
neis.

Densa & angusta, Sturio-
nibus, & iis qvi per Pulmones
spirant.

Recta ad Podicem descen-
dunt, Galeis & Longis aliis.

Replicantur, sursum recur-
runt.

Aures enim habet utrinq; ,
similiter sinus duos & arteri-
as φλεβάς, & venas ἀρτηρί-
δας: Pericardio quoq; invol-
vitur, nutritur á vena é parte
inferiore ipsum cingente ac
coronante. Situm est pauló
inferiús.

Squamosorum veró qui
per branchias respirant, Cor
propius Os locatum est, & mu-
cro ejus non ad Pectus spe-
ctat, sed ad Caput, & os respi-
cit contrá quám in aliis Ani-
mantibus. Tribus constat
partibus.

1. Infima sanguinea, san-
guini coagulaio similis est &
substantiæ Hepatis crassitu-
dine: in hanc vena ab hepa-
te ascendens inseritur, dextro
Cordis ventriculo reliquo-
rum Animalium respondens.

2. Media, colore est Car-
nis, solidiore durioreq; sub-
stantia, habetq; in medio si-
num, quo venam ab infima
parte excipit, sinistri sinus re-
liqvorum Animalium vicem
gerens.

3. Suprema, huic connecti-
tur membranosa, alba, dura,
quæ verrucæ non absimilis,
intrinsicus parvulis fibris ve-
luti lineis distincta: inde me-
tus prodit tendens ad medium

in quo branchiæ omnes inter
se copulantur.

Peritonæum περιτοναϊον
simplex est membrana, o-
mnes sub Diaphragmate sita
viscera contegens ac invol-
vens; quæ facílè in coctis præ-
sertim ab aliis partibus secer-
nitur.

Album est plurimis: Afel-
lo, Mugili, Auratæ, Salpæ ni-
gro colore perfunditur.

Gula Οισοφαγος, στόμαχος
ductus seu via, qua cibus ab
ore in ventriculum tanquam
in cellam penuariam demitti-
tur.

Ingressum Cibi pisces o-
mnes, qui in perfectis Anima-
libus numeratur, habent: Gu-
lam nó omnes; verúm ii ma-
ximè, qui pulmonib; spirant,
ut Delphini, Viculus marinus,
Balæna, Orca, Testudo omnis.
Illi ventriculum Ori conti-
nentem habent; hi, Pulmo-
num causa satis procul dis-
junctum, & multó inferio-
rem.

Pulmonibus carentes Pisces
multi gulam habent: Qui
oblongo & tenui sunt Corpo-
re, ut Congri, Serpentes, A-
cus, Anguillæ, Sphyræna, Lu-
cii: item Molliæ longam &
angustam:

exiguus & niger, ut in Scaro. In aliis sanguinis colore est ut quibus Hepar albet, iis Splen rubet. In quibusdam triquetra figura, ut in Mustela fluviatili.

Positus est in Mullis juxta Hepar, in aliquibus sub ventriculo, in Lucio in fundo ventriculi.

Fel omnibus inest, (excepto Vitulo marino, Delphino) minus acre quam Volatillum aut Quadropedum.

Hepati adhæret: in ipsius summa parte per venulas bilem trahens, Mustela, Siluro, Squatina, Thunno, Pilamidis, Glauco, in ipsa Hepatis substantia sic immersum quasi, ut vix appareat, nisi inquiras studiosius, ut Aphis ἔγκαστοις, & Galeis.

Intestino annectitur: aut toti, ut in Amia: aut Jecori simul semotius, propinquius, Rana, Acipenser, Dentici, Muræna.

Magnum Uranoscopo.

Minus aliis.

Viride, Galeis & aliis pluribus.

Nigrum Scaro.

Croceum Pastinacæ & a-

liis permultis.

Renibus & Vesica
carent squamosi, læves, Cartilaginei: at habent omnes qui pulmonibus spirant ut Balæna, Physeter, Orca, Vitulus marinus, Delphinus, Testudo. In fluviatilibus reperitur Vesica alia aëre plena, & in quibusdam ut Cyprino gemina, ad faciliorem navigationem propter aquarum dulcium tenuitatem, ne vel submergerentur, vel potius ut in aqua suspensi facilius natent. Marinis non item propter densiorem & natatui magis idoneam Maris naturam.

Vulva omnibus respirantibus bifida est, infra tenuis, membrana constans & longa. Cartilagineis utrumque situm obtinet. Oviparis humeris adhæret.

Sunt quibus vulva duos sinus habet, perinde ac si duæ essent, ut in Piscibus Ova parientibus, quales sunt Lupus, Mugil. Iis, qui ova quidem concipiunt, sed intra se ex his fetus suos excludunt, deinde vivos pariunt, qualis est Galeus,

runt Lucio, Cyprino, Brama.

Pingvia & esui apta, Mugilibus, Sturionibus, Balænis, Delphino, Scaro, Cyprino, quæ vulgò vocantur, das & blunder / ac si diceret fasciculum.

Podex πτερύγε, meatus seu ductus, per quem superfluitates alienæ à nutrimento expelluntur, Magnitudine & sicu distinguitur.

Magnus patens Turdis, Merulis, Cynædis.

Parvus.

Situs: in extrema Cauda, Locustis, Sepiis, Astacis, Squillis, omnibus crusta intectis.

Paulò superiore loco, Longis tenuibus, Angvillæ, Murænæ, Serpentibus, Acui, Congro, Sphyrænæ.

magis à Cauda distans, Auratæ, Lupo, Mugili, Sauro, Turdo, Percæ, Merulæ.

medio ferè Corpore, Buglossis.

Oripropior quàm Cauda, Rotundis, & qui rhomboide figura sunt.

In ore, Holoruriis, Purpu-

ris, Cochleis, & omnibus ferè rotundis, dentis Echinis, in quibus in parte Ori adversa situs est.

Hepar Venarum origo & sanguinis fons.

Unicum, simplex, Lucio, Lupo, Afello, Auratæ, Mullo, Percæ.

Geminum in duos longissimos lobos divisum, Galeis, Acanthiæ, Caniculæ.

Pingve, adiposum, ut liquescere possit & in oleum resolvi, Cartilagineis.

Sanguineum.

Rubrum Respirantibus, Delphino, Balææ, Phocæ.

Pallidiusculum, ex rubro albidum, Mustelæ, Lucio.

Cinereum Galeis, Raiis,

Croceum, Pastinacæ.

Cæruleum Lampetræ.

Saporis grati & delicati, Mulli, Mustelæ fluviat. Lucii.

ferini, ingrati, Galei, Sturionis, Cetaceorum.

Lien in Nonnullis magnus est & longus, in Cetaceis maximus: in quibusdam exiguus

reptant, coeuntq; supernè in unum Caput, atq; ita ad ostium excrementi finiunt. Hoc ergò inferitur, atq; in locis tenditur feminarum. Tempore coitus pleni redduntur humoris fecifici, latissimeq. patent: eo tempore, etiam imperitis aqvè in Maribus atq; illi qui in feminis in Matricem feruntur, attrituq; Piscium mutuo, atq; adeo etiam si confricèris, facile ipsum effluit semen genitale candidum: ubi verò tempus id præterit, incerti vel meatus ipsi interdum redduntur.

Generatio Piscium.

Pisces generant, vel non generant, sed nascuntur vel spontè, vel ex sobole.

Pariunt, vel generant: Vivum Animal ζωτόνα: & vel statim à semine Quadripedum Animalium modo concipiunt perfectuq; edunt, ut Vituli marini, Phocææ, Delphini, Balææ, Orcæ, Phyceteres, Homines marini, & monstra marina omnia, quæ & lacte fetus suos nutriunt.

Vivum quidem pariunt a-

nimal, sed prius ova prope Septum transversum in utero concipiunt, quod ibidem excludit, unde vivus fetus prodit, ut in terrestribus Vipera, In piscibus Squatina, Acanthias, Galeus lævis, Centrina, Lamia, Vulpecula, aliq; per multi Cartilaginei.

Ova pariunt ὀσθίνα ut Squamosi, λεπιδώτα Crusta intesti, Squillæ, Cancrī, Astaci, Testudines, Molles.

Cartilaginei, Sturiones, Lampetræ, Rajæ, Galeus.

Quorum Nonnulli perfecta, alii imperfecta edunt.

Perfecta Ova sunt, quorum testæ, postquam conformata sunt, rumpuntur, unde perfectus prodit Piscis, qualia sunt Ova Rajarum, Ranarum, Canicularum, quæ νεότης dicuntur.

Imperfecta infinitorum sunt Piscium, parva scilicet & mollia, tum quia uterus angustior est, quam ut tantam Ovorum, si majora essent, copiam capere posset: tum quia frigidiores & humidiores sunt, quam ut tot Ovorum partem extimam & ambientem, duriorē solidiorēq; possint reddere.

E e e

Hæc

Galeus, Acanthias & alii, iis vulva prope septum transversum sita est, cui adjacent Corpora duo rotunda, vitellis Ovorum gallinæ similia, quæ videntur veluti seminis cellulae, quod in Vulvæ capacitatem inde derivatur.

Utero feminae, & meatibus spermaticis Mares carent Pisces, qui sine Maris & feminae coitunaſcuntur.

Mammas habent Balæna, Delphini, Vituli marini, Phocæna, ac omnes qui ex semine sine Ovo pariunt, non in superiore parte, sed prope genitale sine papillis, ne natationis impulsus & motum impedirent.

Cauda non omnibus similis, longa, brevis, gracilis, spinosa, carnosæ.

Sanguine nutriuntur Aquatilia omnia, vel humore seu ichore sanguini correspondente. Hinc Aquatilia alia Εναίμα id est sanguinea dicuntur, ut pisces perfecti. Αναίμα, Exanguia sunt.

1. Μαλάκια ἢ μαλακόδεσμα id est Mollia,

2. Μαλακόσθαια ἢ σκληρό-

δεσμα, Crustata, Crustis intacta.

3. Οσσεκόδεσμα ἢ ὄσσεια, id est dura & silicea testa intacta.

4. Εντομα Insecta palustria, Scolopendra marina, Hippocampus, Hirudines.

5. Ζώφυτα plantis & animalibus cognatam habentia naturam, ut Echini marini, Holoturia, Vertibula, Vrticæ, Stellæ, Spongiæ.

Lactes *Plin.* γαλακτίδες, ἔγκατα, Lac vulgò, quod Lactis instar candidum. *Dic Milch* Marium semen candidum sed crassum compactumque.

Ova ὡς ἰχθύων Rogen/ Fisch Rogen semen feminae, quod

album squamosis ferè omnibus.

Coralli colore, Hirundinis, Cancrorum aliorumque crusta intestorum.

Bicolor Testudinis.

Genitura loco Pisces ὄζορον habent, id est genitale, quodam virus sui generis, quod ποροίς seu meatibus quibusdam continetur, qui à septo venaque majori exorti bifurces utrumque spinæ latus percipiant

Javaginem, *Gaz.* salivarium humorem seu lentorem, *Plin.* seu favum Apum, veluti à seminis natura, (semen verò eorum nullum esse existimandum est) mutuo attritu salivant: ex cujus ichore seu tenuiore parte in terram effusa, fiunt Murices & Purpuræ, non aliter quàm effuso in terram fungorum decocto, fungi permulti breviter enascuntur. Cum enim hæc omnia sponte fieri contingat, rationi consentaneum est, cum origo aliqua præcesserit, multo plura formari.

Coitus.

Coëundi ratio in Piscibus varia, nobis est obscura & incomperta. Congressuri enim latebras quærunt, & recessus suos petunt cæterorum Animalium ritu, vel etiam in profundum Maris, quamvis partem incolant, se recipiunt, & tanta celeritate rem peragunt, ut visum fallant, & complures Piscatores lateat. Nemo enim eorum aliquid tale cognitionis gratia observat: veruntamen Coitus eorum aliquando visus est.

Modus.

Coerunt autem vel:

Alitum superiarum partium omnes, præter planos Cartilagineos, sese applicantes, & supinis partibus supervenientes *feminarum* pronis, Plani & quibus cauda est, ut Rana piscatrix, Pastinaca.

Mutuo partium supinarum complexu, Pisces longi, ut Anguillæ, Serpentes, Congri, Muræna.

Aversi, Canum terrestrium modo coherent, femina scilicet Marem dorso admittente, ut Cartilaginea nonnulla, Testudines marinæ, palustres.

Aversi Quadrupedum retró mingentium, ut Leonum, Leporum.

Lyncum ritu, veluti Vitulimarini, Malacostraca, Locustæ, Astaci, Gammari, Squillæ, Cancrorum genera. Fit autem is Coitus, femina Caudam protrudente, Mare semen superponente.

Hæc foris tempore auge-
scunt perficiunturque (instar
fermenti, quod ex parvo
magnum fit, solidiore parte
humefcente, humida spiritu
distenta) insita fecunditate.
Quare mas in hoc Piscium
genere Ovis vitale virus,
quod aspergit, *ῥόσος* in
Piscibus, *Arist.* in aliis Ani-
mantibus *γόνι* seu *γόνος*, dici-
tur. Mas enim plus feminis
habet, quam ad coitum satis
sit, mavultq; id Natura in
Ovorum jam repositorum
incrementū absumere, quam
in primam ipsorum constitu-
tionem. Confert etiam ad
incrementum marini humo-
ris divina vis, & fecunditas
ex spiritu & animali calore.

Ovis enim suis non incu-
bant Pisces, nec laborioso
fœtus suos alunt, nec nidifi-
cant, sed Ovum ab iis accepta
Aqua, tanquam matricula
figit in Piscem & alit.

Ova alia generant femi-
næ, sine ullo cum Mare con-
gressu, ut Erythrini, Chan-
næ, & quoddam Passerum,
genus.

Spontè nascuntur

Αυτομάτως, Sponte nata,
qui marini humoris vi, sine
femine, sine Mare & femina
procreantur, ut Ostracoder-
ma, *λιμνόςκη*, Urticæ, Pin-
næ, Ungves, Lepades, Pecti-
nes, & omnia quæ sedibus
hærent Purpuræ &c.

Ex spuma Mari superflui-
tante post multos imbres,
Αφρός seu *ἀφρίτις*.

Putredine & limo, Purpu-
ræ, Buccina, & Ostracoder-
ma.

Cæno, Ostrea, Limno Ostrea.

Ligno putrescente, Aves
Anatibus similes.

In arenosis locis, Conchæ,
Chamæ, Ungves, Pectines.

In petrarum cavernulis,
Holoturia, Balani.

Per summa adhærent, Le-
pades, Neritæ.

Ex sobole proveniunt,
seu ex Adgerminatione, ut
ita loquar, Mytuli, Purpuræ
& Buccina, quæq; favos con-
ficere creduntur eodem mo-
do. Hæc enim *μυλῖκη*,

Javaginem

rundinetis lacuum, phoxini, Perca.

Copia.

Pisces, quorum imperfecta sunt Ova, innumerabilia feré & parva edunt: quippe cum magna eorum pars pereat, genus hoc piscium valde fecundum est, natura interitum Ovorum copia compensante.

Pauciores fetus concipiunt, qui ex Ovo vivum pariunt. Etenim cum ex Ovis satis magnis concipiantur, fieri non potest, ut uterus multorum & magnorum Ovorum sic capax.

His pauciores edunt, qui Quadrupedum ritu & semine statim concipiunt, sapius unicum, ad summum geminos edunt, ut Balanæ, Vituli, Delphini.

Motus Piscium.

Pisces vel:

Natant solùm.

1. *Pinnis præditi*, Squamosi omnes, Galei & Plani, quorum alii latitudine sua tantum natant, ut Rajæ, Pastinacæ: alii latitudine & pinnis, quæ in quibusdam ad branchias, in ventre & in cau-

da sitæ sunt, ut in passeribus, Buglossis, Rhombis, Rana, piscatrice: in nonnullis in cauda tantum, in quibus vel Cauda in pinnam desinit, ut in Torpedine, Squatina: vel super caudam pinnam erecta est, ut in Raiis & Pastinaca.

2. *Longi*, vario Corporis flexu, & qui pinnas habent, ut Anguillæ, Congri, Serpentes, Ophidion Plin. & qui iis carent, ut Murænæ, Lampretæ. *Qui longi & rigidi sunt*, pinnis natant, ut Acus genera, Sphyræna, Glanus.

3. *Velutæ marinæ,*

4. *Ex Mollibus Sepia.*

5. *Ex crusta interitis*, Squillæ, Astaci, Locustæ, Cancræ, Mææ, & inter cetera.

Gradiuntur tantum, Cancræ omnes, quibus Crura breviora sunt, non natant autem, tum quia Caudam Corpori applicatam & appressam extendere nequeunt, tum quia pinnis carent.

Natant & gradiuntur, Vitulus marinus, Cordylus, Crocodylus, Testudo marina & lutaria, Scolopendra minor.

Natant & volant, Hirundines, Milvi, Mugilis species quatuor pinnis, Loligo quasi voligo.

E c c 3

Natant

Mulno Brachiorum complexu & Ore Ori fistulâ composito, non ore. Cûm enim fistula pariant, eadem ut coeant necesse est; Molles, ut Polypi, Sepiæ, Loligines,

Tempus.

Ut varia Piscibus Veneris explendæ ratio: ita variis temporibus & concipiunt & pariant, vulgò *Streichen*.

Quovis tempore, omni Anni parte, Murænæ, Sepiæ, Cyprini, Vitulus marinus.

Vere plurimi, Molles, Solitariorum genus.

Æstate, Pelagici magna ex parte, Molles, Anthiæ, Auratæ, Lupi, Mormyrus, & omnes qui *ῥέομαδες* vocantur.

Circa solstitium Delphini, Thynnides.

Autumno Squatina, Trutæ.

Hyme Mugil qui *χελών*, Mustela fluviatilis.

Numerus.

Semel tantum in anno ii maximè, qui *χυτοί* *χέδεις* id est, fusanci, ex argumento, quia fusim retibus capiuntur, dicuntur: item Thynnus, Pelamys.

Sexties Cyprini, qui in vivariis nostris Vere potissimum

perficitur.

Ter Mullus, Mustela fluviatilis observatione nostrorum Piscatorum.

Sex, Saxatiles ferè omnes, Lupus, Trichias, Squatina, Scarus.

Locus.

Loca in quibus pariant Pisces eligunt diversa, tum propter pascua Naturæ suæ convenientia: tum propter teporem partui sætuumq; educationi magis accommodatum. Alii

Totum Mare peragrant, ut in Ponto pariant, ut Thynni, Scombri, Pelamydes.

Littora quærant, ex Galeis multi, Atherinas, Corvus.

Stagna Marina subeunt, Mugiles, Lupi, Auratæ, Passeres, Buglossi.

Flumina, & magnorum fluviorum ostia, Mugiles, Auratæ, Lupi.

In saxis pariant & vivunt semper, ut verè Saxatiles, Cynædi, Turdi, Merulæ.

Ep φύκω in Alga, Phyci, Gobii, Hippocampi.

in limo, Mullus.

juxta terram, Ranæ.

In terra juxta aquas, Testudo, Vitulus marinus.

In stagnis fluviorum & arundinetis

Ægritudo.

Morbus pestilens nullus incidere Piscibus universis videtur, q̄ualis plerunq; Homi-
nibus & Quadrupedibus. Æ-
grotare tamen & ipsi putan-
tur, & nonnulli Morbi inci-
dunt proprii.

Figura.

Figura Piscibus varia. Alii
sunt

Longi,

Lati,

Plani,

Compressi.

Lyriformes á Lyræ specie.

Serpentini á Corporis spe-
cie, q̄vód serpentibus sint si-
miles.

Lacertis similes.

Orbiculati, q̄vi in orbem
& rotundam figuram circum-
acti sunt.

Magnitudo.

Piscium *quidam* vastam Cor-
poris molem obtinent, &
ὕπεροιοι dicuntur, ut Ceti,
Balææ. Alii parvi sunt & mi-
nuti λεπτότατοι Pisciculi, ut
Apuæ, Bdellæ. Nonnulli μέσοι
sunt, mediæ inter utrosque
magnitudinis, ut Cyprini, Bar-
bi &c.

Color Piscium.

Animadvertendum est,
cúm dicimus Piscem hunc ni-
grum esse, illum rubrum, ali-
um flavum, deniq; q̄vovis
alio Colore depictum, id ac-
cipiendum est non de toto
Corpore, sed de ejus majore
parte: Vix enim invenias ex
infinita Piscium turba unum
aliquem, q̄vi unius omninó
sit coloris, sed eorum q̄vi mi-
nús varii sunt, maximé illu-
stris in eo color prædicatur.

Pisces alii sunt

Albi Esperlanus, Capella-
rius, Aphya alba, Atherina,
λευκίσκος á candore carnis.

Flavi Aureolus, χρυσόφρυς,
Cynædus.

Virides, Gobionum & Tur-
dorum aliqui.

Ex viridi cœrulei } Turdi ali-
viridi nigri. s̄q̄vi.

Glauci, Glaucus.

Ex cœruleo virides, Lacerti
minores.

Purpurei violacei, Turdi
nonn. Anthias Oppian.
Rubr

Natant & se trahunt Polypi.
Hærendo se trahunt Hiru-
dines marinæ & palustres ore
& cauda.

Movetur : tardissimè, Be-
luæ marinæ, ob Carnis & adi-
pis copiam. Celerrimè, Del-
phinus, Thunnus. Velociùs
feruntur, inter squamosos
Mugil : item qui ὀξύγυγες
sunt, ac pinnas habent neq;
parvas neq; longas admo-
dum, quique gracili sunt Cor-
pore.

Tardiùs, qui magno sunt
Capite, ut Rana piscatrix, U-
ranoscopus, Orchis : Plani
& qui pedibus natant, ut Po-
lypi, Sepiæ : Crusta intesti;
Cauda & Pedibus natantes.

Respiratio.

Pisces respirant in aqua o-
mnes in suo genere, pro calo-
ris ventilandi & spirituum
reficiendorum magnitudine
vel exiguitate. Quidam Pul-
monem habentes, Aerem u-
nâ cum aqua hauriunt, eam-
dem fistulâ rejiciunt, ut Balæ-
næ, Delphini, Physeteres.

Alii Pulmonibus spirant si-
ne fistula, ut Testudines.

Nonnulli, quibus branchiæ

vel apertæ vel opertæ sunt,
aëtem attrahunt, & aquam
simul haustam emittunt, ut
Molles, Sepiæ, Crusta intesti,
Ostræa.

Vox.

Vocis expertis sunt, sed so-
nos quosdam stridoresq; mo-
vent, ut Lyra, Chromis. His
enim grunnitus quasi emitti-
tur quidam.

Chalcis stridet,
Cuculus obstreper.

Somnus.

Quiescunt & dormiunt no-
ctu potius quàm interdiu : &
magna ex parte vel ad are-
nam vel ad lapidem aliquem
procumbentes quiescunt, imò
gurgitibus, vel sub saxo apt
limo abditi, ut reficiant vires.
Plin. hist. nat. lib. 9. cap. 7.

Santitas.

Piscium genus maxima ex
parte annis pluviis benè vi-
vit : ita enim non modò plus
Cibi nanciscitur : verù etiam
omninò pluvio humore ju-
vatur.

Ægritudo.

Pisces minús nutriunt quàm Pedestria Animalia, sanguinem enim gignunt tenuiorem, unde non affluenter nutriunt, & celerius discutitur.

Omnes natura sunt frigidi & humidi, etsi alii quàm alii plus & minus, pro ratione scil. natura & consuetudine Elementi, ex quo ortum habent & victum quærun, & ob eorum frigiditatem & viscositatem difficilius concoquuntur: Sanguinem quoque frigidum generant & phlegmaticum: unde multi iidemque graves oriuntur Morbi: Nervos enim molliunt & ad Paralyfin præparant: Stomacho frigidiori & humidiori nocent, ut contrâ bilioso & calidiori valde conferunt.

Caro præstantissima: boni succi & gustu saporis, iis qui in Mari sincero victitant, qui inter saxa & scopulos degunt, præstantior saxatiles, alimento non vario utuntur, nec loca mutant, nec fluviatilibus aquis gaudent. Hi carnem obtinent mollissimam, friabilem, concoctu facilem, probi succi, sanguinem consistentia gignunt medium, hu-

medtant modicè, Corpus rectè & alunt & augment, neque excrementosi sunt, neque flatuosi gignunt, Ociosi, imbecillibus, ægrotis salubres.

Pessimam habent Carnem, mucosam, excrementitiam & mali succi, qui in aquis stagnantibus, limosis & sordidis degunt.

Pisces cum impleri incipiunt, à Coitu boni omnes sunt, sed procedente tempore, alii præstant, alii non.

Pisciculi recens nati facile in Ventriculo corrumpuntur.

Partibus Piscium maxima inest diversitas.

Partes Caudæ proximæ, sunt saporis & meliusculæ nutriunt, ut quæ sui motione exercitentur magis: Quæ ad ventrem pertinet, pingvedinis nonnihil habent, ac proinde Stomacho innatant, & per alvum facilius redduntur. Dorsum carnem durior, Caput minus præbet alimentum, & quod non facile digeritur.

Caro Piscium.

F f f

Dura.

Rubri permulti, Mulli barbati, non barbati, Lyra, Cataphractus, Synagris, Pagrus, Erythrinus, Cancrī, Leones, & ferē omnes crustā intecti, cū cocti fuerint,

Nigri Antipolis, Elephas, Coracinus.

Iudici, Turdorum quidam species.

Fusci, Galeorum quædā cinerei, species.

Varii, & *Æolii* vocantur, quales potissimum sunt Saxatiles.

Odor Piscium,

Injucundus.

Marinus sive pisculentus, omnibus Piscibus communis. Ferinus, Cetaceis.

Gravis, Cartilagineis, ut Pastinacæ, Ranæ piscatrici, Galeis omnibus, Hepati Sturionis.

Vulpinus, Vulpeculæ vulpis terrestres.

Ingratissimus Lepori marino.

Putrilaginosus, ex Piscium putredine ortus pessimus & gravissimus. Citiùs putrescunt fluviatiles: tardius marini ob falsuginem

Jucundus.

Spirant Violam, Esperlanus.

Sal nuper concretum, Scari Intestina.

Thymum, Thymus.

Molchum, Osmylus ex Polyporum genere.

Sapor Piscium.

Quod Pisces ejusdem etiam formæ generisqve, Carne, succo, saporeq; adeo differant, Pabuli varietas sola in causa est: Alii enim aliis pabulis delectantur, & vel magis sibi familiaria vel gratiora naturali impetu persequuntur.

Piscosus, proprius, qui in omnibus ejusdem generis, eodem in loco degentibus, percipitur.

Communis vel: Acris, Thynni cauda, Sardynæ caput.

Acris et pinguis: Alofæ mar. Thynni Venter.

Subamarus; Olothuria æstate, Mytuli, Bdellæ æstate.

Dulcis, *κνυπῆ* Squillæ, Cancrī, Pectūculi, Chamæ nigræ, Afelli, Saxatiles ferē omnes.

Salsus, Pectines, Conchæ, Locustæ, Polypi, Loligines.

Inspidus, Pholis, Passer fluviatilis.

Natura Piscium.

Pisces

Piscium præparatio.

Pisces vel conservantur vel præparantur.

Conservantur: Muriâ conditi seu salsamento macerati, *Einigesaltzene Fische* ut Haleces, Lucii, Angvillæ, Salmones.

Exiccati & durati: Aëre frigidissimo, Passeres, Aselli: Fumo omnis generis, Salmones, Trutæ, Cyprini, Lucio-percæ, Bramæ.

Hi omnes cencoctu difficiles & insvaves.

Nonnunquam assi seu elixi aromatibus respersi, aceto immerguntur, ut Lampetræ, Sturiones.

Præparationis duo potissimum sunt genera. Unum Correctionis, cum Piscium vitium corrigitur, veluti cum saliantur, ut crassus humor salis vi extenuetur, & generando sangvini accommodatio fiat: vel cum decoquuntur Apio, Cepis, Porro, Cerefolio, & aliis additis, ad crassi humoris attenuationem, quæ

præparatione meliores redduntur omnes Pisces, qui crassum glutinosumq; succum gignunt.

Alterum quo sapius utimur, voluptatis potius quam valetudinis rationem habentes, cum condimentis ea permiscemus, quæ ad gulam irritandam titillandumque palatum faciunt.

Cocorum enim opera ita variè miscentur ac temperantur ex aromatis, herbis, obsoniisq; omnis generis, ut genuinum saporem odoremque nullo pacto retineant, Nam quæ salsa, nitrosa sunt, frequenti dulcis aquæ intercoquendum mutatione, Mellis vel Sacchari permissione fiunt dulcissima.

Contra iis, quæ insipida sunt natura, tantam Salis copiam inspergunt, ut sapidissima reddantur. Quæ acrimonia nulla linguam pungunt, palatumq; irritant, Cepa, Porro, Aromatibus, Omphacio Vino, Aceto, ita condiunt, ut acri acidave sint.

Dura, σκληρόσασκοι sunt Pelagici omnes, Draco, Cuculus, Mullus, Scorpius, Orpha, Cœrax, Uranoscopus, Hirundo, Trachurus, Cartilaginea omnia præter Torpedinem, Pastinacam, Mollia omnia : Ostracoderma omnia, demtis Ostreis, Mytulis.

Succum habent crassiores & ægré conficiuntur.

Mollis, μαλακόσασκοι sunt : Aphyæ, Sparus, Cantharus fluviatilis.

Trichides, Μάνα.

Molli donantur carne humoreq; multo diffuente.

Media, id est duro molliq; temperata, Lupus, Coracinus, Aurata, Dentices, Rubelliones, pagri, Murænæ, Lacerti, Passeres, Rhombi, Cythari, Scizna, Hepatus.

Friabilis ψαδύρα Saxatiliū, Thymali, Trutarum, Percarum.

Febrientibus, picrocholis in cibo utiliter datur.

Tenera απαλόσασκοι, Iis qui a morbo convalescunt magis idonei, Ventrem quoq; & urinam vehementi-

us cient. Saxatilibus humidiorē præstant succum.

Crassa, tenax & velut glutino compacta γλαρόν Glutinosum dicunt Aῖα, Congro, Ichthyocollæ, Longis omnibus.

Pingvis λιπαρή, Mugili.

Macra ἑλιπαρή, Crusta inectis, Mollibus.

Dura & fragilis, Rhombo, Mullis.

Dura & glutinosa Buglossō.

Dura & pingvis, Cetaceis, Thunnis.

Dura & macra Galeis.

Mollis & fragilis Saxatilibus Passeri.

Mollis, glutinosa & pingvis Angvillæ.

Mollis & non pingvis, ut Aphyæ, Atherinæ.

Excrementitia penitus mucosaque, qui sordidas limosasque aquas incolunt, λιμνοβίαν ἔχουσιν.

Piscium

q̄ve Corpusculorum occurrentium causa. Venter planus, latera & ossa utrinq; posita angulos duos, Dorsum inter hæc eminens latiusculum angulum constituit. Ventriculus ei crassior ut Avium: Hepar magnum dulce, Cor ut Ovis. Pinnæ subalbidæ, quarum binæ ad branchias, totidem ad ventrem sitæ sunt, unica Dorsò non procul à cauda inest.

A Capite per Dorsum ad Caudam usq; instar medullæ funis seu nervus digiti crassitudine excurrit, integrum Piscem roborans & firmans: unde & roboris nomine indigetur, *dicitur Stiercke*. Coquidum mactare volunt, cum extrahere solent.

Differentias aliquot patriæ nostræ piscatores in Viadro circa Beutenam observarunt.

Sturio maximus, *Ein Haub-Etter*/ Aqua dulci saginatus aliquando ad sex septemve Cubitorum longitudinem captus fuit.

Sturio minor, *Sturio parvus* *Ein Stierle/ Störlein*.

Sturio πλάτυρχος, cui rostrum est obtusius *Ein Breit-schnabel*.

Sturio δέ ύγυρχος, cui rostrum

acutius *Ein Spinschnabel*.

In Mari degit, ubi parit & educatur; tandem aquæ dulcedine allectus in Viadrum excurrit: in quo circa Æquinoctium vernum maximè, singulari dexteritate capitur.

Ocultatur limosis & arenosis Viadri locis. Aëre & vento puro eum nutrirī assentunt: Quidam limo & arena: Alii pisculis. Verum quoties secui, in ejus ventriculo nihil præter spumam & mucum deprehendi,

Piscis inprimis nobilis, pingvedine flava abundans, palato optimus.

Caro candidissima, mollis, delicata, svaavis, boni succi, Stomacho idonea, succum gignit dulcem, alit, facillimeq; excernitur.

Apud vereres Romanos Piscis fuit maximi precii, & summæ nobilitatis, adeo ut eum à Coronatis ministris cum tibiis, quasi quadam non deliciarum sed Numinis pompa, in convivium inferri consueverint, Hinc

Martialis lib. 13.

Ad Palatinas Acipensera mitto mensas,

F f f 3

Ambrosias

Pisces aqua & sale,
elixa Ιχθύες ἐφ' ὁδοῖ. Fisch im
Salz gesotten/ Purgati & fru-
statim incisi aquæ ferventi,
cui sal injectus, immittuntur,
& usq; ad humoris consum-
tionem in lebeate cupreo co-
quuntur: tandem cum aceto
vel Raphano rustico, aut aliis
condimentis mensis inferun-
tur. Ventriculo humidiori
conducunt.

Pisces assii Ἀνδραγίδες,
Ιχθύες ἀπὸ τοῖς, Dratsfische/ vel
simpliciter, vel infarcti sale
resperi, craticula assantur &
butyro illinuntur. Nutriunt
magis, nec tam facile perme-
ant.

Pisces frixi, Ιχθύδια Ἰν-
γυσιὰ gebackene Fische/ Fische
im Schmalz/ in lebeate cum
butyro friguntur: Gustu sva-
ves, sed Stomacho minus gra-
ti, facileq; concoquuntur, mi-
nus nutriunt, & Ventriculo
innatant.

Pisces jurulenti minus
exhibent alimenti, & citius
permeant.

DE PISCIBUS
IN SPECIE.

Acipenser.

Ακίπενσες veterum Ronzel.

Ονίσκος Dorioni.

γαλαξίας Galeni.

Οξύγυγος.

Ελοφ Appian. Ιλλοφ ab
ἰλλεοθα, id est prohibere & ὄφ,
id est vox, quia voce caret:

Aqipenser,

Silurus Paul. 10v. & Penn.

Sturio, Stora vulgò

Piscis scrutator.

Ein Stür / vom stüren á
scrutando.

Stör.

Piscis est anadromus, carti-
lagineus, solitarius, ex Galeo-
rum genere, tegumento aspe-
ro armatus, Delphino non
dissimilis, demta asperitate.
Teres est triangulari ferè figu-
ra, coloris obscuri, μακρός γυ-
χότης, Rostro longo, bran-
chiis utrinq; quaternis, oper-
culo osseo scabro tectis.

Oculi parvi: Os in prona
parte rotundum, semper hians
absq; dentibus, magis ad su-
gendum quàm masticandum
accommodatum, ante quod
propendent appendices car-
nosæ quatuor numero, Oris
maximè muniendi, & festuca-
rum cohibendarum aliorum-
que

Elixantur cum aqua injecto sale, vel cum butyro additis Cepis præparantur.

Asi etiam in cibum reperiuntur, saporis minimè ingrati.

Angvilla.

Εγγελογ ab ἄγγω, id est strangulo, obrorta gula coërceo, obrorto Collo præfoco: & Ιαυ, id est lutum, limus.

*Angvilla ab Angvium similitudine.

Εστ Ααη/ Dehl.

Piscis est notus, longus, lævis & lubricus, Angvibus similis.

Binas habet pinnas juxta branchias, quas utrinq; quaternas gerit simplices, easq; exiguas, Gula illi exigua: fel in jecore inest, in omento sebum pingveq; paucum.

Mari caput est majus, rostrumq; obtusius. Femina minus acutiusq; rostrum.

Degit in profundo fluviorum, cœnosis & limosis locis: aqua discedente se occultat.

Paucæ certisq; locis vescuntur limo, atq; edulius si quis apponat: sed plurimæ dulci humore vescuntur. Unde in vivariis, nisi aqua sit clara, affluatq; semper & effluat per ripas, brevi strangulantur. Vivæ exemptæ aquis, vel ad quintum sextumq; diem, & Aquilone flante diutius durant, Austro minùs,

Circa Vergilias maximè capiuntur in fluminibus Viadro, Bobero, Qvado, &c. tum præcipuè turbidis. Pascuntur noctibus, interdiu in luto quiescunt.

Vita nonnullis ad septem octoque annos protrahitur.

De Angvillarum procreatione variæ sunt Autorum sententiæ. *Oppianus* 10. ἀλιευτικῶν.

Angvillæ mutuo Corporum internexu coeunt, & ex his lentorem quendam spumæ similem destillant in arenam & limum; ex quo Angvillæ procreantur. Ea strigmata viviscunt.

Qvidam

Ambrosias ornent munera
raró dapes.

Albiculus.

λευκίλος,
Albula cærulea,
Ein Döfelfte.
Döfelen.

Parvus est piscis latiusculus, argentei candoris, præter dorsum quod fuscum seu subcæruleum est. Venter albicat, penæ subfusæ.

Passim in fluviis & lacubus capitur. Cuius notus.

Parit Aprili, Majo & Junio.

Carnem obrinet candidam, mollem, dulcem, svavem & gratam. Salubris est, nec malum gignit sanguinem.

Alburnus.

Albulus,
Ein Geuster/
Gubstern/
Weißfisch.

Ex Albularum genere Piscis, longitudinis dodrantalis, Erythrophthalmus ferè similis, at latior, colore candido,

in ventre & lateribus, per dorsum ad cæruleum vergit, pinnis & oculis subrubentibus.

Abundat circa Beutenam & Glogoviam in Viadro, nec non Vuratislaviæ, ubi Vere ubertim capitur. Aprili parit.

De hoc observatu dignissimum Piscatores memorantur, confirmante ἀπολογία, quod nimirum Alburnus noster non solum sui generis pisciculos pariat, verum etiam Angvillas procreet. Aprili enim mense branchiis ipsius innascuntur minutissima quædam animalcula, quatuor, quinque, vermium specie, fili candidi instar contorta seu convoluta, quæ cum moveri incipiunt in aquas abscedunt, celeriter vivunt, adolescunt, & Angvillarum formam nâciscuntur. Hinc vulgatum Piscatoribus, Die Geuster streichen einen Aisl, id est Alburni pariunt Angvillam.

Optimi est saporis, ut Albiculi qui vulgò Döfelften dicuntur: Caro dulcis, mollis, facilis digestionis.

Elixantur

dia fronte existit aliud parvum latiusculum utrinq; serratum. His subsunt Cornua veluti cirri, qvatuor alia, forma qvidem similia, sed multo tenuiora & brevissima, qvibus, ut opinor, pisciculos allicit & venatur. Supra hæc Oculi apparent parvi, cornei, semper prominentes & exerti, ex obliquo mobiles. Frons acuta & aspera veluti aculeus eminet. Oris lateribus ex parte inferiore, juxta Pedes Ori proximos, Appendices binæ frequenter hirsutæ, veluti parvi pedes ad tutelam adnascuntur, & veluti branchiæ os circumdant. Pedes in ventre enascuntur deni, in obliqvu flexi, utrinq; qvini, qvorum anteriores bini grandes & crassiores, chelis magnis seu forcipibus grandioribus quasi denticulatis æqualibus donantur, qvatuor ad grandes dispositi, utrinque bini, bisulci seu bifurces & hirsuti, chelis glabris, rostris Avium similibus, qvarum superior pars movetur, inferiore immobili, reliqui qvatuor posteriores simplices & indivisi ex toto pertendunt. Flectuntur omnes in obliqvu, chelæ verò introrsum.

Cauda, Τετραχίλος, Cololum, lævis sine aculeis, ex qvinq; tabellis contexta, in qvinq; pinnas extremitatibus hirsutis, natandi causa, desinit, qvibus innatando quasi remouitur: estq; in hac robur totius Corporis, in cujus supina seu interiori parte appendices qvædam hirtiusculæ ex utroq; latere qvatuor, pinnis similiter hirtiusculis, in quas femina foras pariunt ovæqve deponunt, qvibus etiam duplices sunt ad contingenda & conservanda Ova, Mari simplices & parvæ. Inter Caudam supernam & pedes novissimos, veluti calcaria majuscula prominent acuta, qvæ femina parva habet & leviora. Dentes bini magni plani in intimo Pectoris orificio ad latera positi: in Ore caruncula lingvæ speciei: sequitur gula brevis: hanc ventriculus membranæ excipit, cujus ostio tres infixi sunt denticuli, duo adversi, reliquus infra: inde Intestinū in ventriculi latere simplex, pari semper crassitudine in Caudam terminatus, qvæ excrementa excernit, & ova edit. Præter ista meatus est, qui à pectore pendens in anum terminatur,

Quidam ex aqua sola generari, eaq; purissima, nulla feminis intercedente natura, statuant.

Nec præter dulces aquas ulla sunt iis principia. *Rondelet.*

Alii ex putredine & limo nasci crediderunt, veluti *Mizalidus*.

Angvilla Angvillâ, seu Tincham Tinchâ secundam Non parit: Has limus putris & Alga parit.

Quomodo Alburnus Angvillas pariat, ex longa observatione suprà docuimus.

Carnem Angvilla habet mollem dulcem, sed quæ glutinosum & pituitosum frigidumq; succum gignat, & obstructions faciat. Unde febricitantibus, Podagricis, Cachecticis, frigidiori Ventriculo vitanda.

Frequens & copiosus ejus esus in vitæ periculum conjicit.

Elixatur vino, & Petroselinino recenti seu aromatibus conditur.

Ad ignem assata, affixâ Salviâ melius convenit.

Deterior muriâ asservata, ac minus saporis.

Aqua Angvillæ destillata tabidis propinatur.

Pingvedo coctæ supernatans Alopeciam, emendat. Cum axungia Anserina, succo Rutæ, Absinthii, Hederæ terrestris fit unguentum Surdastris utile.

Astacus fluviatilis.

Ἀστὰς quasi ἀσάρτος, id est non destillans sed abunde fluens.

Κάμμος,
Gammarus fluviatilis.
Cancer vulgò *impropriè*,
Cancer caudatus.
Ein Krebs/
Fuss Krebs/

Astacus è genere est μαλακόςγωνις, Astaco marino colore & forma quàm similimus, magnitudine saltem differens: Corpus ei, ut Locustæ marinæ, à qua paucis discernitur, longiusculum, crusta tenuiore intectum, fusci coloris, concoctum toto rubente. Cornua ante oculos duo habet initio articulata, longa, tenuia, quæ sensim ad deo gracilescunt, ut tandem in tenuissimum cirrum desinant, in omnemq; partem pilii instar flecti possint. Emedia fronte

ad crustæ substitutionem, qui dein exuto tegumento veteri, rursus paulatim absumuntur, & in crustam abeunt.

Sarcophagi sunt.

Autumno & Vere pingvescunt, & plenilunio magis; quia sidus nocte tepido fulgore mitificat.

Capiuntur manibus, hamis, maximè dum fulgurat: tum enim ex cavernis ad passuca procedunt: etiam carnibus seu coxis. Ranarum, virgulis divisim in summitate infixis, ordineque, juxta gurgites aut loca quæ habitare solent, dispositis.

Naturæ sunt frigida & humida.

Duræ carnis & difficilis concoctu. Quæ superiora, teneriora sunt: quæ Caudæ proxima, duriora, candida. Somnum conciliant, optimè nutriunt, Hæctis & catibis utiles.

Præfertur Caro in Caudis & forcipibus.

Astacos, Nostrates frequenter in aqua seu Cerevisia secundaria tenuissima, addito Sale & Carveos semine, elixare & mensis inferre solent.

Divites crusta spoliatos in frusta dividunt, aromatis, aceto saccharoque condiunt, Petroselini foliis aspersis, vulgò Krebsè im Weysuß. Edulium Calculosis profuturum.

Alii Carnes nudas additis Cingibere, Pipere, Croco, Mace, albumine Ovi & Petroselino, in massam fingunt, quæ testas vacuas replent, easque in butyro & aceto frigent, Gefüllere Krebsè.

Astacorum multo usu, Oculorum aciem hebetari, experientia constat, nec sine ratione. Cum enim difficiles concoctu sint, flatuum, crassiorumque & glutinosorum humorum magnum proventum adferant, crassos ex his caliginososque spiritus effici necesse est:

minatur, in feminis Vulva est, in Maribus seminis receptaculum, hic juxta Carnis cavum continetur, ita ut media caro inter Intestinum & meatum sita sit, meatu carnis cavum Intestino connexum contingenti. Hoc meatu mas á femina differt. Nam in utroque á pectore pender, tenuis est, candidus, humorem quendam pallidum intra se continens. Capitis Colliq; testa subtrús tota perforata apparet.

Coëunt Astaci more Qvadrupedum retró mingentium scilicet, ut Caudam femina supinam exponat, Mas suam superponat & applicet: Et quidem vere juxta terram. Ova utero gerunt tribus mensibus, Majo, Junio, Julio: deinpe Ova in appendicibus illis supinæ partis caudæ reponunt, quæ deinde Vermium more augentur.

Differunt: Alii

Nobiliores EdelKrebsse. Magnitudine alios superant, & magis nigricant.

Πετροσσι, πετρώσι, Εστίν

Krabsse/Eul.Krabsse, prædictis minores, subtrús albidiores, in dorso nigriores.

Lacustris, Ecce Krebsse/ In piscinis & lacubus asservantur. Cæteris fluviatilibus sapore inferiores.

Crusta exuti, Meuser.

Omnibus vita est diuturnior.

Crusta exuuntur, quemadmodum Angves senectute: id quod consultó á natura factum est. Crusta enim densior reddita motum impedit, eiq; veluti graviori oneri succumbentes Astaci, longé seniores ad motum redduntur. Iis excrementis, quæ in eam abibant, in aliam quæ subest, gignendam absumtis, formaq; á superiore accepta, illa alimentis destituta siccior efficitur, facilimeq; colliditur.

Eo tempore quo crustam eximunt, in capite duos gerunt lapillos albos rotundosq; semiglobuli figura, singulari Naturæ providentia,

gventi consistentiam.

Sanguinis grumos dissolvit, album lubricat. Adversus Contusiones, Casum ex aceto seu Cerevisia frequenter usurpatur pōdere drach. 1.

Dorion quidam apud Athenæum festivè admodum dixit, Locustam marinam tria in se habere, *Ναγρελὴν καὶ ἐνωχιάμ καὶ Νεωγέλαμ*. id est Exercitationem, edulium & contemplationem, Idem Astacis nostris aptè accommodari potest. Cum enim integri mensis apponantur, frangendis pedibus & branchiis, Thorace divellendo, Cauda distrahenda, manus oculiq; exercentur: tum edulium est cibusq; Convivis non ingratus. Interea mirabilis & ingeniosa, spectatur animalis hujus fabrica.

Barbus saxatilis.

Ῥέγγλη Arist. *Peuceri* quod ter in anno pariat. *γερρατὶς.*

Musde

Musarog.

Mullus Peuc. à colore mulleorum calceamentorum.

Barbatulus Cicer.

Barbatus Varr.

Barbo.

Ein Barbe/

Barbel/

Barma.

Piscis notus & frequens, squamosus, crassiusculus, aliquando ad Cyprini ferè magnitudinem accrescens, Capite parvo acutiusculo, Color Dorsi fuscus, latera ex fusco flavent, ventre candido. Pinnae habet senas, singulas in dorso & ad podicem: in ventre medio & ad branchias duplices ex rubore liventes, maculis nigris coloratas. Oculi centrum nigrocæruleum, Iris angusta aureo micat fulgore. Appendices Ori adnatæ quatuor, binæ superiori, totidem inferiori labro carnosæ, lividae. Ventriculus nullus. Intestinum ad gulam capacius sensim gracilescens replicatur; cui Jecur apponitur pallidè rubens, in hærente vesicula fells rotunda cærulea. Splen exigvus sanguinei coloris, ut & Branchiæ, quæ quaternæ utrinq; duplices, ac in Cyprino, Cor triangulare latiusculum.

Muscis, Vermiculis, Mucos & Pane vescitur.

Capitur æstate vermiculis, nec non noctu manibus, facibus ignitis perterritus. In profundis gurgitibus ut plurimum stabulatur Viadri, Bobe-

G g 3

ri, Qvadi

quorum perspicuitatem & splendorem ad clariùs cernendum necessarium esse necesse est.

Astacus vivus aceto rufus expressus, gargarizatu faucium medetur inflammationibus, vulgò die Brenne.

Succus recens expressus cum farina hordeacea & oleo violato, ad Cataplasmatidis consistentiam coctus, Renum fervorem mitigat, Calculiq; coagululum dissolvit.

Ova auxiliantur morsui Serpentium Venenosorum.

Testa oleo Rosaceo permixta, scabiem puerorum ex salis humoribus progeneratam sanat illita.

Mense Julio uruntur, quorum Cinis plurimùm exiccat: in Cancro & morsu Canis rabidi laudatum remedium.

Pulvis cum Cranio humano, Eboris rasura, Cinnamomo & Croco, ex vino utiliter bibitur contra paroxysmum febrium intermittentium.

Lapilli Astacorum Krebsii gen/cordiales sunt, refrigerandi, siccandi & abstergerendi facultate præditi. Calculosis & ab alto devolutis, commodè propinantur.

Aqua ex carnibus per alem-

bicum extrahitur Hecticis: & si Lithonriptica addantur, Calculosis pro auxilio.

Unguentum potabile rubrum, Noctæ Krebsfalbe.

℞. Astacos fluviatiles à sordibus in capite hærentibus repurgatos. No. 60.

Butyri recentis insulsi despumati ℥ ij. ℥.

Astaci contusi ad pultis consistentiam butyro permisceantur. Add. Cortic. Sambuci recentium M. iij. rad. Lau-reolæ M. ij.

Cum butyro permixta in lebete ad mediæ horæ spaci-um ferveant. Exprimantur per pannum fortiter, Ad-de iterum.

Sanguinis hircini unc. x. ℥. Rad. Pimpinellæ, Urtic. majoris.

Lumbric. terrestrium purg. Græci albi an. unc. 2.

Castorei drach. 2. Pulveriz. Butyro permixta diligenter frigantur.

Colaturæ adhuc ferventi permisce:

Spermatis Ceti non ranc. unc. ℥.

Boli Armeni q. ℥. ad colorem.

Agitentur probè ad un-guenti

Squamis mediocribus albican-
tibus.

Amat profundos lacuum
gurgites. Majo cum parit,
ad littora prodit. Hyeme ex
lacubus vicinis Glogoviam
affertur.

Caro spinis referta, non ad-
modum improbi succi: Vi-
lis est & parvi precii.

Capito fluviatilis
Caruleus.

Alosa Nonnullk.

Eine Zeser/

Zyfe/sil.

Zentling Gese.

Brattfisch/

quod frequenter tostus men-
sis offeratur,

Blauer stus Aler.

Piscis est latiusculus, squa-
mosus, coloris carulei, præ-
sertim dorso & partim capite.
Latera & Venter argenteo
nitent colore. Pinnæ ferme
rufæ sunt & cauda. Longi-
tudo cubitum non excedit, nec
laritudo tres aut quatuor di-
gitos.

In Viadro, Bartha, Wei-
da, lacubusque nonnullis fre-
quens,

Parit Aprili. Vivit ex ver-
miculis; Majo præstantissimus
est, præpingvedine flavet, &
sapore viger.

Pinguiusculus est & sva vis
satis, minus verò salubris.

Assus præfertur elixo. Pa-
ratur etiam cum liqumine
croceo. Im geelen Sode.

Capito fluviatilis
rapax.

Koganiog Squamosus &
latus, Peuc.

Coracinus fluviatilis,

Corvulus fluviatilis,

Ein Rappe/sil.

quod Corvi instar rapax &
vorax sit.

RaubAler/

BrasAler.

Squamis regitur latiusculis,
tenuibus, perspicuis. Longus
est aliquando duos cubitos,
crassus, carnosus, & carne ari-
stis plena, longitudine ad la-
titudinem quintupla. Den-
tes ei sunt in faucibus. Pinnæ
fusæ seu lividæ, Rostrum la-
tiusculum.

In

ri, Qvadi. Præstat Majo.

Carnem obtinet satis laudabilem, candidam, friabilem, svavem, Ori gratam, qvamvis mollem, spongiosam.

Barbatuli in deliciis habentur, sanis & ægris commodi, Sale elixi & aqua mensis inferuntur.

Ova venenata creduntur, adeo ut si largius sumantur, eos qui hauserunt, in magnum vitæ periculum adducant.

Bdella.

Φέλινογ λινος á capite acuminato.

Edéα.

Phoxinus lævis Gesn.

Ein Elderis/sil.

Elderich/Artsische/

Bachbamlc/

Milling/

Erlling/

Bitter Fischlin/

Pfellen.

Pisciculus est fecundissimus, vilissimus, ubivis in rivulis & torrentibus abundans. Cuticula integitur lævi absq; squamis, albicat & flaver ad

latera, punctis nigricantibus respersa. Pinnarum inferiorum extrema rubent. Venter candicat, in Dorso, nigro variat colore.

Ovis ferè semper turgentes reperiuntur. Statim ferè ut natus est, & admodum parvus adhuc ova habet.

Piscis neglectus & minús svavis, ob fel majus plerunq; amaricat multum, pauperum cibus.

Elixantur ex aqua & sale: aliquando Butyrum addunt cum Petroselino aut Cerefolio: nonnunquam acerum & cepas pro sapore,

Blicca.

Ballerus,

Plestya.

Ein Blähe/

Blene/

Blief/

Blief ling/

Breitele.

Latiusculus est piscis, Bræmæ ferè similis, at tenuior: cujus pinnae posteriores cum Cauda ex rubro livent, superiores fusca. Capite parvo, squamis

tudine & forma; quo dissecto fitas aquaticas aliosq; vermiculos reperi. Pinnis donatur senis.

Aqvis & rivulis Montium delectatur limpidis, locis saxosis, petrosis & arenosis. Cartus maximos & nobilissimos gignit. Capiuntur manibus, reticulis, lumbricis terrenis & laqueis hyeme sub glacie.

Pariunt Martio & Aprili.

Ori sunt grati, svaes, facilis concoctionis, & probi succi. Puerperis, febricitantibus commodi & salutare.

Ceruleum colorem acquirunt, si aceto vini tepidiusculo, priusquam elixentur, aspersi fuerint.

Caput exenteratum representans vultum virginis, assatum Calculosis medetur.

Cobitis aculeatus.

Δακτύλιος.

Διδάκτυλος,

Cobitis fluviatilis 2. Rondel.

Mustela fluviatilis parva imberbis.

Echeneis fluviatilis,

Turdus saxatilis.

Ein Strenggründel/

Strengschmerlm/

Strengbeisser/

Dorngründel.

Pisciculus sui generis, priori cognatus & similis, Rostro acutiore, Coloris ex fusco viridantis, maculis & lineis nigricantibus varius, non autem rotundus, sed quasi columnalis compressus absq; branchiis.

In arena & sub saxis plerumq; stabulatur. Leobergæ capitur & alibi. Parit Vere.

Minus svaes est, neglectus ob carnem duram lentam & mucilaginosam.

Ichthyopolæ hunc pro lævi, parum cautis vendunt.

Cochlea palustris.

Κόχλος,

Κοχλίας,

Concha palustris turbinate,

Psil Schnecken/

Wasser Schnecken.

Forma à terrestri parum differt. Oblonga est, tenuis, obscura, acuto turbini similis.

In paludibus nonnullis degit. A cibo abdicantur ob virosi odorem & saporem. Anates mediæ in cibo iis fruntur.

H h h

Concha

In Viadro nascitur & capitur, non advena est. Parit Martio & Aprili. Duræ & lentæ est carnis.

Piscis admodum laudatus & boni saporis, tum assus tum elixus, si ritè coquatur, quod plerique ignorant: facile enim in partes delabitur, si in fervidam immittatur. Itaque ab initio in frigidam statim præparatus immitti debet, ut pariter cum aqua concalefiat.

Charax.

Carasus,
Ein Karis.
Karuge/Karugke.
Karas.

Forma staturaque ve non multum à fœtu Cyprini absimilis est, nisi quod paulo latiore Corpore distendatur, & dorsum habeat asperioribus spinis vallatum (unde ei nomen) quodque juxta Caudam squamis inauratis magis impalle-scat.

Charax vulgark,
Carasus vernaculus,
Gemeiner Karis/
Klein Karas/
Gilblischen / à colore lu-reo.
Charax crassior, longior,

Carasus dimidius,
Halb Karis/
Karp Karis/
Karrusen/
Karusten Karp.

In piscinis, lacubus & fluvio oritur.

Carnem habet dulcem, suavem, satis laudabilem, Cyprini non dissimilem.

Cobitis.

K'χλν, κωσιδς, κωσιτης, γι-vi ατης.

Gobio fluviatilis Agric.
Cobitis barbatula seu Cobitis fluviatilis 3. Rondel.
Turdus Peus,
Turdellus,
Fundulus seu Fundula Al-

bert.
Mustela fluviatilis minima vel Precilias minimus Non-nul.

Ein Gründel/λ
Gründling/ s sil.
Bart Gründel/
Smerle/ λ
Schmirle. s misenstun.

Pisciculus vulgaris notissimus, spithamam longus, ut plurimum lævis, cirris tenuibus Rostro barbæ modo pendentibus. Ventriculus longiusculus phaseoli ferè magnitudine

*Margaritæ Sile-
siacæ.*

Uniones fluviatiles seu
Qvadi fluvii.

Lapilli Concharum preci-
osi.

Schlesische Perlen.
Queis Perlen/
Wasser Perlen.

Differunt forma, magnitu-
dine, splendore. Aliæ exa-
ctè sunt rotundæ Pisi instar:
qvædam oblongæ, teretes, cy-
lindricæ: nonnullæ latiuscu-
læ; aliæ inæqvales.

Qvædam sunt majores, Pi-
si Italici magnitudine: aliæ
minores: multæ longiuscu-
læ: plurimæ Milii aut papa-
veris semen æqvant.

Colore etiam discernun-
tur.

Minus nitent parvulæ, ma-
jores partim fuscæ sunt, par-
tim rubent, ac si essent cruore
perfusæ: Nonnullæ in ex-
tremis argenteo nitèt candore,
in medio rubent, Paucæ
perfectæ, integrè maturæ de-
prehenduntur.

Elegantissimæ ac pulcer-
rimæ in arena extra Conchas
à Piscatoribus sæpè legun-
tur.

Margaritæ in ipsis Conchiis
qvovis anni tempore reperire
licet.

Qvidam turbidas & im-
perfectas Gallinis ac Colum-
bis devorandas offerunt, inde
candidiores fieri persuasi.

Margaritæ ob splendorem
& puritatem Cordi amicæ,
Oculis gratæ. Siccant, abster-
gunt, roborant. Cordiali-
bus, Ocularibus medicamen-
tis & dentifriciis commodè
adduntur.

Cyprinus.

Κοιτινός.

Cyprianus Dor.

Cyperius Oppiani.

Carmo, Carpus,

Carpa, Carpena.

Ein Karpff/

Karp.

Piscis patriæ huic plus-
qvàm notissimus, & mensis,
Autumni fine hyemisq; initio
frequens,

H h h z

Gregalis

*Concha fluviatilis
longa.*

Cochlea longa dulcium
aquarum,

Wasser Schnecken.
Lange Fluss Muscheln.

Testa operitur seu muni-
turoblonga tenui, extrinse-
cus striis seu lineis, secun-
dum longitudinem ductis, ru-
gata, Coloris subflavi, subvi-
ridis, interdum fusci coloris
exterius; interiore parte can-
dida & lævis,

In Piscinis fluviisq; non-
nullis passim occurrit,

Virus olet Caro, nullius
usus,

In cibo Quartanarios sa-
nare fertur, Ad quem usum
salo conditæ asservantur.

Testis Pictores ad contem-
perandos colores utuntur.

*Concha Margari-
tifera.*

Concha fluviatilis Marga-
ritas ferens.

Mater Perlarum,

Concha Unionum.
Ein Perlen Muschel/
Perlen Schnecke/
Perlen Mutter/

Bivalvis est Concha, prio-
ri non multum absimilis, figu-
ra longiuscula, compressa,
putamine externo fusco, stri-
is multis scabro, intrinsecus
verò lævis, lubrica, pellucida
Argenti nitore, ut Conchæ
orientales Margaritiferae, re-
fulget.

Margaritas hæc gignit mi-
nutas quamplurimas, quæ
ipsi Carnis substantiæ inna-
scuntur,

Magnæ verò trinx aut plu-
res raræ, sapissimæ unica
tantum insignis inter carnem
& testam inest libera, quæ
divulsis crustis sponte exci-
dit.

Littora incolit arenosa
Quædi fluvii, quæ in Sudetis
enatus Silesiam à Luzatia di-
rimit, & infra Saganum Bo-
bero infertur.

Caro ejus mucilaginosa, lu-
brica, mollis, odoris ferini,
ingrati,

Margaritæ

mus Zwey Jähriger Striech/
Sprel.

3. tertio, sætens trimus, drey/
jähriger Striech.

4. quarto, Carpæ Karpf/
sen.

Fœtum Cyprinorum bi-
mum interire, si in profun-
dum Piscinarum injectus fu-
erit, suffocari seu interire qui
dam crediderunt.

Inter Cyprinos præferun-
tur fluviatiles : dein qui in
piscinis, quæ rivulos Montium
seu aquas limpidas recipi-
unt, enutriuntur.

Caro Cyprinis mollis, pin-
gvis, non insuavis : abunde
nutrit, minimeq; mali succi.

At frequens ejus usus ven-
triculo frigidiori nocet, nec
non Calculosis, & Colicis do-
loribus divexatis: Pituitosum
enim & frigidum succum gi-
gnunt, facileq; obstructions
pariunt, nec non Quotidianas
febres gignunt.

Optimi sunt Autumni fine,
& hyemis initio, ubi piscinis
eximuntur, & vivariis per
hyemem reservantur.

Apparatus horum varius
est: Velenim simpliciter a-
quâ addito sale elixantur: vel
liqumine cum lardo, pane
candido ressellatim incisus ex

aceto fixis perfunduntur.
Karpff im Specke gesotten.
Alii variis liqumaminibus ex
aceto, vino, additis aromati-
bus, Melle aut saccharo con-
diunt, Karpffe in der Würze.

Aliquando super carbones
ignitos assantur, Drat Karpf/
sen.

Caput præfertur ob saporis
præstantiam. Intestina cum
Hepate vulgò das Karpffen/
gebündel/in delitiis habentur,
cum Pipere, Zingib. & sale
eduntur.

Pingvedo illita, Nervos ex
calida causa dolentes lenit.

Fel illitu, Oculorum nube-
culas discutit.

Lapl Carpioni in faucibus
forma triangulari, magnitu-
dine & figura ferè Lupini, na-
scitur Karpffenstein / qui ore
derentus flavæ bilis ebullitio-
nem & ardorè infringit, Cal-
culos exteric, à Colica præ-
servat, Narium hæmorrhagi-
am cohibet tritus, & cum la-
nugine Cydoniorum immis-
sus. Contra Caducum à qui-
busdam commendatur.

Supra Oculos existunt alia
duo ossicula, semicircularia,
altera parte quasi denticula-
ta, quæ à feminis nobilibus
H h h 3 diligenter

Gregalis est, latiusculus, squamis latiusculis refertus, pinnis quaternis, duabus ad branchias, una in dorso & ventre donatus. Branchias habet utrinque quaternas easque duplices. Rostrum, cui assunt binii cirri seu apophyses, porrigit & retrahit. Palatum carnosum admodum & molle, ut nisi diligenter inspexeris, lingua id esse videatur. Colore ventris albicat, ad latera subflavus, Dorsum subfuscum. Intestinum replicatur & sursum recurrit, cui annexum Hepar cum felle subcæruleo amarissimo. Vesica duplex.

Limo & mucro nutritur, non item carne.

Cyprini alii sunt

Lacustres, qui in Lacubus oriuntur & crescunt, maximi sunt & pingves See Karpf fen.

Fluviatiles, qui in Fluminibus magnis, Viadro, Bobero, Nisso, Catto, Qvado, & aliis vitam agunt.

Piscinarum, Weiher Karpf fen Teich Karpffen/ qui in lacubus arte factis seu piscinis, passim à Nobilibus & Villicis aluntur propagantur, cum viatim quæstus gratia.

Cyprinus mas Ein Miltcherne Karpff.

Cyprinus femina, Ein Roggerne Karpff.

Cyprinus maximus Ein grosse Heubr Karpffe.

Cyprinus admissarius Eine Sahm Karpffe.

Quovis Anni tempore, quingvies aut sexies, ex sententia veterum partum faciunt. In Silesia nostra verno tempore ut plurimum partus peragitur. Vada petunt cum parturiunt, ac sæpenumero singulas feminas, Mares 12. 13. aut quatuordecim sequuntur. Mox femina Ova procedendo emittit, & mutans continuo parit, quò fit ut dissipari ova necesse sit, videlicet ea quæ non in materiam inciderint aliquam: sed Cyprinus tunc ea custodit, cum congesta repererit. Hinc Piscinarum præfecti opinantur foetum Cyprinorum interire, si Cyprini admissarii è piscinis exempti fuerint.

Pro atate variè appellatur.

1. Foetus annuus Striech/ Ein sommeriger Sahm/ Sechstige/ Jähriger Sahm primo anno.

2. secundo anno, foetus bimus

Gregalis est, & Marcio parit: quamvis sint, qui singulis mensibus eum partum edere affirmant,

Vescitur vermibus, pisciculis & limo,

Fluviis, rivulis & torrentibus familiaris: in quibus hamulis, scirpiculis, & retibus per integrum annum ferè capitur.

Svavis est & concoctu facilis, simulq; ad digestionem & succi bonitatem optimè comparatus.

Apparantur ut Funduli. Aliquando farina triticea involuti cum butyro frigentur,

Gobio fluviatilis capitatus.

Κωϊο,

Κωϊήσ Πευ.

Κιή,

Κοϊήσ á Capitis magnitudine.

Cottus Gesa.

Capito,

Ein Müller/

Rautenbelin/Peu.

Rautfisch/

Groppe/

Kopp.

Pisciculus est lævis, Corpore oblongo sensim in acutum desinente, coloris cinerei, capite magno, latiusculo. Ventrículus ejus Ricinum refert.

Fluviatilis, & torrentibus notus optimus, qui in aquis limpidis sub saxis capitur.

Capitones gustu sunt svaues & dulces, Carnis mollis, nec lentoris expertes. Succum gignunt probum & laudabilem.

Tabidis & Phtihicis commendantur.

Lampreta major.

γαλῶνυμος,

γαλῆϊα,

Λεγία,

Εχενίς Oppian.

μύσσινα ποταμία.

Muræna Paul. Iovii.

Muræna fluviatilis.

Mustela Flin. Massar.

Mustela stellaris Peuc.

Lampetra á lambendis petris seu á fulgore
Oculata major.

Ein Lampred/sil.

Lampren/

diligenter adversus Lunaticum morbum reservantur.

Cyprinus latus.

Κυπρίνος πλατύς,

Ægæmüs Bellon.

Prasinus Albert.

Prassius,

Abramis fluviatilis & lacustris,

Brama,

Bresma.

Ein Bresse/

Brasse/

Brachsmc/

Pleze March.

Wreiter Karpff.

Piscis est fluviatilis & lacustris latissimus. Capite parvo, pro Corporis magnitudine, Dorso repando & cultellato, Corpore compresso, squamis magnis albicantibus recto.

Viadro & lacubus Ducatus Glogovienfis familiaris.

Capitur hyeme & æstate.

Carnem obtinet non ingrati, at satis difficilem.

Frequentius assus offertur: quamvis etiam elixetur:

Fumo exiccatur in cibum pauperum.

Erythrinus.

Ερυθρίνος,

Rutilus à pinnarum colore.

Ein Rostfieder.

Minor est Rubellione, squamis grossis latiusculis, pinnis rubentibus non Oculis.

In lacubus & piscinis frequens.

Caro aristis referta & minus proba,

Gobio fluviatilis

Aufonii.

Κόψινος Ρευς.

Ανδροποτάγος,

Merula,

Turdus Nonn. improprie.

Ein Kresse/

Dach Kresse/

Sand Kresse/

Smerten. Nonn.

Ex eorum est numero, qui perpetuo manent parvi, squamulis ad latera argenteis & dilute cæruleis tectus. In dorso fuscus, punctulis nigris varius. Venter albet. Pinnæ ad branchias subrubentes & in ventre binæ. In dorso & extremo ventre simplex cernitur,

Gregalis

Λιδοπόνθη,

Ein Steinbeißer.

Lampetræ genus minimum, calamo scriptorio Anserino paulo crassius, palmos ij longum, colore obscurè subcæruleo, ventre argenteo, fistulis utrinque septenis. Oculis binis nigris, quos ambit circulus candidus. Cauda latiuscula. Martio & Aprili, cum semine turgent, in rivulis & fluviis limpidissimis capiuntur: reliquo Anni tempore profundis gurgitibus, catenatim quasi implicatæ, in arena delitescunt. Tunc etiam temporis cibo inutiles.

Saxum perpetuo mordent, quibus Hirudinum instar adhærent.

Caudis & capitibus abscissis ac purgatis, aqua addito sale elixantur, cum pipere & zingibere mensis offeruntur, divitum delitiæ, quas Pauperes negligunt.

Gravioris sunt concoctionis, & sanguinem gignunt crassum ac biliosum.

*Lampetra minima
cænosa.*

Lampetra minima 2, Gesn.
Lampetra minor spuria,

Cæcula,

Pæcilias minor Nonn.

Ein Würdteumfluge/Gesn.

Schlambestler/

Querder/

Schlamb Querder/ } sil.

Priori adeo similis, ut Nonnulli pro vera in cibo usi sint.

Ejusdem magnitudinis & formæ, fistulis totidem, septem nimirum, sed Oculis orba, coloris ex fusco subvirentis seu cinerei, sanguisugarum ferè lineæ, ac capite crassiusculo ad caudam per dorsum dilutius porrecta,

In luto & cæno quo vis tempore delitescit & occultatur.

Mensis non admittitur, utpote sordida & cænosa. Hamis infigitur a piscatoribus ad inescandos Thymalos, Anguillas, Lucios, aliosque pisces.

Lucio-Perca, Gesn.

Asellus fluviatilis,

Ein Zehnd/

Zant.

} sil.

Schill.

NagMaul.

Piscis est longus asper squamosus, medius inter Lucium & Percam. Capite & rostro

I i i

Lucium

Lamprey/
Lamprell/
Grosfer Neunzug.

Piscis est marinus & fluviatilis, veteribus incognitus. Angvillis vel potius parvis Murænis assimilatur, lubricus colore caruleo subnigro, septem parvis fistulis seu foraminibus mirabili ordine distinctis aquam reddens. Os ei patulum orbiculari figura sine dentibus.

Veris initio fluviis ingreditur, ut illic ova pariat, in Mare deinde rediturus.

Rarissima est, & minus nota Silesiæ. Ad Crossenam in Viadro aliquando capta fuit.

Verisimile hunc piscem vitem fuisse olim, nec mensis lautioribus apponi solitum: cum nulla ejus mentio à quoviam Veterum facta fuerit.

Hodie in delitiis habentur à Magnatibus. Svavissimæ sunt, sed Martio & Aprili tantum: at succum gignunt viscosum & glutinosum, qui difficulter conficiatur.

Lampreta media.

γάλεος ἁγῶς περὶ
ἐννεὸς φησὶ λαμῶς,

τυφλῶς,

Mustela lævis,
Mustela parva fluviatilis
Oculata minor,
Lampreta minima Rondel.
Lumbricus aquaticus minor,

Em NeunZuge/
NeunDse.

A priori magnitudine saltem differt, & in Viadro circa Beutenā post natalitia Christi sub glacie magno numero, Martis circa Boleslaviam in Bobero capitur.

Aqua & sale elixæ, cum turgent ovis, ut delitiæ mensis Nobilium inferuntur. Cum aceto & pipere frigida eduntur.

Fumo indurata vulgò, nomine Wrischen: assæ verò aromatis resperæ aceto condita, nomine Morenen/ ad nos feruntur ex Belgio & Borussia.

Gustu sunt svaves, sed difficilis concoctionis.

Lampreta minima.

Lampetra minima 1. Gessu,
Gobio fluviatilis,
Lumbricus fluviatilis minimus,
Saximorda,

λιθόκοπος,

Lucii maximi, *Grosse Hechte*.

Lucii mediocres, *Mittel-Hechte/ Schüssel-Hechte*.

Lucii parvi, *Kohl-Hechte*.

Lucii Martiales, *Merg-Hechte*.

Lucii lacustres, *See-Hechte/ nigricant*.

Lucii fluviatiles, *Fluß-Hechte/ albes*.

Lucii in Viadro capti, *D. der-Hechte*.

Lucii piscinarii, *Teich-Hechte*.

Commendantur fluviatiles, juniores, mediocres, qui teneri, boni succi, & stomacho idonei. Maximi verò, & qui jam consenuerunt, carnem habent duram, tenacem, difficilimæ concoctionis, Ventericulo molestam, & quæ difficile excernatur.

Carne præditus est Lucius alba, duriuscula, non multi alimenti, *Εὐπρεπὲς*, & optimi succi, Carnem gignit tenuiorem.

Variis modis apparatus à Coqvis.

Vel enim integri torrentur supra carbones ignitos, butyro illiti.

Vel infarciuntur mixtura ex Pane candido, Ovis, Carne propria, Satcharo, Petroselino, Majorana, Rosmarino, Butyro, additis Piperis, Zingib. Macis, Caryophyllis Sale, & deinde assantur, ac mensis inferuntur simpliciter, aut liqumine aromatico perfusi, *Gesüllete Hechte*.

Vel diviso Ventre secundum longitudinem, in craticula, suppositis carbonibus ignitis, torrentur, & brodio ex aceto, butyro & multo Piperis ac Zingibere perfunduntur, *Ein Kohl-Hecht*.

Elixantur pluribus modis :

1. ex aqua cum sale elixantur, qui si prius aceto vini calidiusculo imbuti fuerint, pulcherrimè colorem acquirunt, *Werden schöne Blaw/ vom anstehen*. Cum aceto vini offeruntur.

2. elixantur & cum jure albo ex aqua, butyro & radicibus Petros. præparantur.

Lucium refert, reliquo Corpore Percæ similis, & maculis nigris varius. Pinnæ livent, extremis apicibus rubentibus. Aliquando cubiti longitudinem excedit.

In Viadro frequens. Vorax & rapax est ac sarcophagus.

Captura ejus circa Beutenam, Glogoviam, Steinam, Vratislaviam & alibi. Aprili parit.

Mix pingvescit. Carnem obtinet candidam, lentam, concoctu difficilem; at sævem & laudabilis succi.

Sale maceratus doliis includitur & in varia loca devahitur.

Fumo etiam induratur.

Lucius.

Λύκος, *Nom. fals.*

Λύκος,

Lupus,

Ein Hecht.

Longus est Piscis ex Asellorum genere, voracissimus & edacissimus, fluvii, lacubus atq; aliis dulcibus aquis peculiaris, Color ei per Dor-

sum fuscus, ad latera subflavus, Ventre albo, squamis minutis densissimè compactis. Pinnæ ad branchias & Ventrem binæ, totidem ad caudam, suprà & infrà unica dilutè fusca. Branchiæ senæ, utrinq; ternæ. Oculi nigri. Iris aurea. Cor sub branchiis minutum saturè ruber. Hepar longiusculum simplex pallet, cui anteriore loco selungitur majus cæruleum. Ventriculus oblongior, Intestinis continuus, quæ ut Cyprini replicantur. Splen latiusculus ferè Cordis figuram æmulatur, sanguinei coloris.

Partus ejus numerosior vere perficitur.

Rex atq; tyrannus aquarum, Pisces ad sui magnitudinem devorat, Pari quoq; sui generis non parcit, & propria semina persequitur.

Horum insignis captura in Bartha fluvio, ubi sale macerati & condiuntur, & fumo exiccantur.

Varia à Coquis & Piscatoribus sortiuntur nomina.

Lucii

Morenen.

Piscis est lacustris squamosus, ex Alburnorum genere, qui vulgò *Ocfeseten* / quibus colore & magnitudine respondet. Halecis ferè similis, longitudine duorum palmarum, dorso latiusculo, squamulis argenteis.

Hæc cum Smyræna illa Romana nihil commune habet, nisi forsan sva vitatem intellexeris. Piscis enim pelagijs est, duos cubitos longus, Angvillæ aspectu proximus, sed latior, pelle lubrica, dentibus longis acutissimis in os recurvis. Sarcophagus est, & frigidioribus hyemis mensibus latet in saxis, & parit quocunq; tempore. Extra aquam longiori tempore vivit. Carne molli & pingvi, ut Angvillarum. In tanto honore à Romanis fuerunt habitæ, ut iis magno sumtu vivaria ædificarent, (autore Varrone) magno implerint, & tandem magno aluerint. *Plinius* refert lib. 9. c. 55. Murænarum vivarium primum ex cogitasse Hirtium ante alios, cænisq; triumphalibus Cæsaris Dictatoris sexmillia numero Murænarum appendisse. Idem scribit, Hor-

tensium Oratorem Murænam adeo dilexisse ut exanimatam flevisse credatur.

Nostra verò Murænula squamosa est, lacubus quibusdam inferioris Silesiæ familiaris, veluti qui sunt ad Svibosium & ad Paradysum. Bis in anno parit.

Captura ejus fit hyeme ut plurimum sub glacie, & circa solstitium æstivum. Quamprimum extra aquam venerit, moritur.

Caro ejus candida, mollis, dulcis, sva vis, ori grata, boni ac laudabilis succi, adeo ut in Piscium delicijs non postremas partes habeat.

Elixantur aqua fervente, & sale condiuntur, & cum aceto mensis inferuntur. Etiam frigidi eduntur cū aceto.

Sale conditi etiam cadis asservantur, & usus tempore elixi ex aceto eduntur.

Mustela fluviatilis.

Mustela

Mustela Bellon.

Gobius fluviatilis *Lin.*

Lora gallica *Rondel.*

Lacertus *Eber. & Penn.*

Em. Ohlstrup.

Mustela

Mustela

Mustela

Trusche.

Alii addunt tantillum aceti: cum mica panis candidi pro sapore. *Hechte in der sauern Butter.*

Hæc præparatio ægris accommoda.

3. ex vino coqvuntur, additis Limonibus, mica panis candidi, aromatibus, Zingib. Cinnam. Pipere, Croco, saccharo condiuntur. *Hechte in Lemonien.*

4. Alii liqvamini ex Cepis copiosis, multo pipere, Croco, Zingibere, immergunt & mensis inferūt, more Polonorum. *Hechte im Polnischen Sode.*

Ova abijciuntur ut inutilia, cum nauseam & diarrhæam commoveant, instar Barborum.

Cor Lucii adversus febrium paroxysmos devoratur.

Fel in Oculorum affectibus haud contemnendi usus.

Extâ cum jecore, felle, incisa, & additis herba & semina fœniculi destillantur. Liqvor visum egregiè acuit.

Pingvedine plantulas & pestuscula infantulorum feminæ illinire solent, contra tussim ex calida causa prognatam.

Mandibulæ siccatae *Hechtes* / in pulvere adversus

Pleuresin, Renum sabarram, Vesicæ calculum, Alba Mulierum menstrua, Secundas retentas, ex vino & aqvis appropriatis bibuntur.

Cinis ad ulcera inveterata, tineas, & Melicerides Chirurgorum *Olived Wasser* usurpatur.

Pisciculi in ventriculo ejus reperti, siccantur, & à pauperula plebe, tabe consumptis propinantur. *Zeher Fische.*

Officulum in capite Lucii, Crucis figura, periapton singulare Quibusdam, adversus incantamenta, superstitionum.

Lucius candidus.

Ein weißer Hecht/

Ante quadriennium in piscina quadam ampla baronatus Trachebergensis, repertus fuit Lucius albidus coloris, longitudine cubiti unius & semis, Ore, pinnis, notis, maculisq; per Corpus rubentibus.

Murænula Silesiaca.

Albula Silesiaca lacustris.

Albiculus lacustris.

Murænichen / ab oppidulo Marchiæ *Moryn* / ubi frequens ejus captura.

Murenen /

Morenen.

Lubrica cæruleus perducit ter-
gora fucus.

Corporis ad medium fartim
pingvescis: at illinc

Usq; sub extremam squalet
Cutis arida Caudam.

Nutritur limo, mucos, ligno
putrido, nec pisciculis par-
cit.

Ter in anno partum edere
Piscatores observarunt, circa
solstitium hybernium, nimi-
rum Decembri, Aprili & Au-
tumno.

Fluviatilis est, & in Viadro,
Bobero aliisq; fluviis hyeme
& æstate capitur.

Carne donatur dulci, can-
dida, palato non ingrata, quæ
minus lentoris obtinet quam
Anguillarum.

Mucus seu lentor aqua fer-
vente, vel potius Cutis detra-
hitur, dein assatur, vel elixa-
tur vino, aceto, Aromatiza-
tur Zingib. Pipere, Petroseli-
no & aliis, quibus sapor me-
lior fit, & lentor corrigitur.

Hepar pro summis delitiis
habetur. Ejus liquor calore
Solis vel fornacis in vitro
resolutus, adversus Oculo-

rum nebulas & maculas ma-
gnæ commendationis.

Stomachus commendatur
potu in Matricis affectibus,
Trahit mirabiliter secundas
hærentes aut relictas à partu:
tormina etiam ventris miti-
gat & aufert. Spina vino ab-
luta, siccata in pulvere, Mor-
bum Caducum, Nobilium fe-
minarum usu, expugnat.

Mustelam fluviatilem cum
Ranis aquaticis coire Quidā
crediderunt, sed contrarium
Experientia evincit.

Nasus piscis.

Συγς Γεφν.

Platyrrinchos,

Labeo,

Chelon fluviatilis,

Naso, Nasutus.

Ein Nase/

Schreiber/

Fische.

Piscat. Vratkaviensibus.

Piscis est plebejus & Leu-
ciscorum genere, Capitoni flu-
viatili non dissimilis, magni-
tudine palmorum trium aut
spithamæ unius, rotundus
seré, squamis mediocribus.

Latere

Trusche.

Piscis est ex Anguillarum genere, longiusculus, crassus, capitosus, pelle obscura, aliquando subflavente, maculis & punctulis innumeris ceu asteriscis nigris & lutescentibus respersa, Venter albus est. Pinnis donatur senis lividis maculosis, quatuor ad branchias sitæ sunt, & quidem majores duæ ad latera, reliquæ minores in imo ventre. Duæ randem solitariae, una Dorsi, altera ventris: utraque media ferè piscis parte, ad Caudam perpetuè excurrentes Cauda excipit latiuscula maculis obscurè cæruleis plena. Podex in medio ferè ventre apparet. A Mento Apophyses dependent longiusculæ ternæ: binæ aliæ minutissimæ ad latus utrumque; Mandibulæ superioris, ceu vermiculi quidam visuntur.

Oculi cærulei, Iride emicante aurei coloris.

Oris rictum amplissimum Ranæ instar constituunt asperiusculæ. Lingua albet lata.

Faucibus apponitur Gula ampla, quæ recipit Ventriculum crassum, intus rugosum,

plicis acetabulisque refertum, forinsecus ad Intestini exortum appendiculæ plurimæ Lumbricorum instar hærent, eum nonnihil amplexantes. Intestinum sensim gracilescens, ad podicem ferè Avelanæ minoris magnitudine protuberat, excrementa collecta per podicem rejiciens. Hepar pallet maximum, cui jungitur Fel longiusculum, transparens & instar Smaragdi virens. Lien obscurè rubet, triquetra ferè figuræ longiusculus.

In Capite gerit ossiculum seu Lapillum duplicem Pericarum ferè, candidum, triplo majorem. Differt magnitudine & Colore.

Austriæ.

Quæque per Illyricum, per stagna binominis Ictri, Spumarum indicibus caperis Mustela natantum, In nostrum subvecta fretum: ne lata Mosellæ Flumina tam celebri defraudarentur alumno. Quis te naturæ pinxit color? atra supernè Puncta notant tergum, quæ lutea circuit Iris,

Lubrica

jus ventre integer repertus fuit.

Vere & Autumno parit in profundis gurgitibus. In partu continentem emittit fœtum suum, eo quo Rana modo. Adeo enim fœtus ipse continuo filo sibi cohæret, ut eum piscatores interdum ex arundinetis colligant.

Omni tempore in cibum recipiuntur. Meliores sunt Augusto & Septembri. Præferuntur fluviatiles.

Differunt ætate. Primo anno Horni, Hirsinge quasi Heiterlinge. Secundo anno Sticksinge/ id est spinosi, ab aculeis in dorso binis seu ternis: Tertio anno Esin/ id est Percula: Quarto Rhelinge/ Perca perfecti.

Perca maximus, Ein grosser Heubi Perste.

Perca truncalis, Ein Stockperfsing/ à truncis in quibus occultatur.

Perca torquatus, à circulo qui ipsum ambit albo, Ein Ringel Perfsing.

Perca fluviatilis Ein Flussperfsing.

Perca lacustris Ein Seeperfsing.

Alimentum Perca gignit saluberrimum, & quod con-

coctu facile est.

Caro ejus duriuscula, friabilis, svaavis, laudabilis succi, Langventibus, ægris, febricitantibus, puerperis & vulneratis salubris.

De quo Ausonius cecinit.

Nec te delicias mensarum Perca silebo,

Amnigenos inter Pisces dignande marinis.

Solus puniceis facilis contendere Mullis,

Namque & gustus iners, solidæq; in Corpore partes Segmentis coeunt, sed dissociantur aristis.

Præparatur ad cibum ut cæteri saxatiles.

Jus ex Percis alvum emollit.

Coercent carcinomata Pericarum salforum capita.

Lapillos binos & rotundos Perca in capite fert, juxta spinæ Dorfi initium, qui contra Calculum laudantur.

Perca rotundus.

Perca fluviatilis minor.

Cernua fluviatilis Eellen.

Aurata fluviatilis Trag.

per avouces Eb. & Pene.

Ein Raupersich/

K k k Raupersich/

Latera & Venter argentei sunt candoris, Dorsum ad cæruleum tendit, circa Caput subflaver. Oculi iris aurea. Pinnas habet miniati coloris sex, singulas in dorso & circa podicem, duas ad branchias, totidem in ventre medio. Cauda ejusdem coloris sinuata. A capite utrinq; per medium piscem excurrit linea fusca ad Caudam usq;. Os ejus veluti labra habere videtur. Labrum seu Rostrum superius crassum, sinum, obtusius. Nares patulæ sunt, Branchiæ octo, utrinq; quatuor. Viscera tunica nigerrima involvuntur. Intestina replicantur, quibus adjacet Hepar longiusculum sine felle. Ossicula tenuissima circularia crenata in occipitio hærent.

Parit vere, Aprili & Martio.

In fluviis degit, Viadro, Catto & aliis.

Limo vescitur. Aprili capitur, ubi pingvior & melior est.

Caro ejus mollis, pingvis, laxa, minus grata, spinulis referta. Asta melior quam elixa. Vilis & neglectus piscis.

Perca major.

πέρκη ἢ περκάινον, id est variari. πέρκη.

Perca quasi parca per & πέρκη qvòd minimè parcat: vel quasi porca, à spinis quibus in Dorso instar fetarum Suillarum muniuntur.

Ein Perste/

Deersing/

Deersich/

Paré/

Egle.

Piscis & amni & lacui communis, toto Corpore squamosus & argenteus, virgulis, lineisqve subrubentibus varius. Branchias habet utrinq; quaternas easq; duplices, novissima excepta. Ventriculus amplior longiusculus, sub cuius medio enascitur Intestinum, tribus apophysis donatum, inter quas hæret vesicula fellis, instar appendicis longiuscula. Podex in medio ferè est Corpore. In dorso impares eminent aculei, tenui inter se membrana conjuncti, Pinnæ rubent.

Ιχθυοφάγος est, omnis generis pisciculis nutritur, nec sui generis parcat, & Astacos aggreditur. Aliquando in e-

jus

Mali odoris sunt ut plurimum, limbumque sentiunt: insuaves & mucosi. Succum gignunt pravum, lentum & viscidum, utpotè qui improbo & impuro utantur alimento.

Priusquam elixentur, probè purgandi & sale abluendi: deinde liqumine acidiusculo nigro perfunduntur.

Rubellio.

Ερυθρίνη Πευ.

Erythrinus Pœc.

Rubellus,

Rubiculus.

Rutilus,

Μοττ'Αυγε/

Μοττελε.

Πίσγεν.

Latiusculus est, Albulis similis, squamis argenteis nitens. Dorsum purpurascit, ventre pallido. Oculorum circulus miniatus pupillam cingit nigram. Osrubet. Pinnæ inferiores & Cauda Cinnabrium imitantur colore.

Marem non reperiri varium est credere.

Piscis cuius notus, fluvio-

rum, lacuum & piscinarum incola.

Palato non ingratus, præsertim si pingvis fuerit. Caro mollis, spinis referta; ob id minoris æstimationis.

Salmo.

Σαλγῆ,

Elox,

Esox Pœc.

Salmo à saltando, quòd saltet citra montes.

Ein Lachs/

Salin/

Ein Salin/Majo, Helve-

Lachs/ Autumno. Stib.

Maximæ nobilitatis & gratiæ apud Silesios piscis, grandis, squamosus. Dorsum purpurascit obscurius, supinum, ad latera dilutiùs & saviùs cum splendore, punctis nigricantibus passim conspersum. Venter totus albus. Branchiæ quaternæ utrinque coloris sanguinei.

Pinnæ visuntur in dorso quatuor, quinæ in ventre. Ostricius parvus. Lingua alba ossea spinosa. Oculi Iris subrubra pupillam claudit nigram.

K k k z

Anadromus

Kaulbars/
Goldfisch/

Piscis fluviatilis Percæ cognatus, sed varius, notis plurimis aureis insignis, Trutæ non absimilis.

Caudam habet nigris lineis distinctam.

Passim in fluviis capitur.

Perca minor *ἰχθυός* est, & ori gratus, Majorem antecellit. Lapillos gerit in capite candidos, longiusculos, planos, feminis Lini magnitudine, altera parte quasi dentatos, proportionem tamen piscis. *Kaulpersing stein.*

Ad Calculum amovendum efficax medela. Cordialibus etiam medicinis & dentifriciis miscetur.

Pæcilias.

ποικιλίας id est varius.

γάλας ποικίλος Eb. & *Feuc.*
Cobitis varius.

Mustela fossilis seu varia *Agrie.*

Ein Weisfker.

Schlambelstker/

Wusfisch/

*Schachtfeger/
Polnische Gründel.*

Vilis & contemptus est piscis, lubricus, spithamalis ferè lōgitudinis. Gobioni fluviatili similis, at major & colore varius. Dorsum cinereum plurimis notis & maculis transversim pingitur. Ad latera utrinq; lineæ candidiusculæ & obscurè rubentes porriguntur.

Venter albicat, maculis & punctis flaventibus conspersus. Branchiæ utrinq; quaternæ. Ab ore cirri seu carneæ particulae instar barbæ eminent, quas nando extendit, extra aquam contrahit. Pinnis donatur ut Cobites senis, Ventriculo longior, Intestino similis.

Lutosus & cœnosis aquarum locis vitam agit, copiosus in Viadro, aliquando latrinarum sordes sectatur.

Longo tempore asservantur vivi, aqua simplici in vitro angusti orificiū inclusi.

A tenuioribus, & Polonis maximè mensis adhibentur.

Mali

nunquam resperfa. Caput prominere magnum, Os amplum, Maxillæ asperis denticulis ad retinendam prædam refertæ. Oculi minutissimi albicant pupilla nigra; juxta quos cirri ceu cornua visuntur. Ad Mentum appendices propendent, Venter totus subflaver. Pinnis donatur septem fuscis, & branchias obtinet octo, quatuor utrinque.

Hepar subminiati coloris minutum, dulcissimum ac delicatum, Ventriculo crassiusculo adjacet. Lien sanguinei est coloris. Felle dilute cæruleo maximo.

In vastitatem ac longitudinem maximam crescit, ad decem, quatuordecim dodrantes.

Carnivorus est, & morsu petit omne animal, quod sibi obviam fit.

Parit Junio, Quovis Anni tempore in Viadro capitur hamulis, pisciculis.

Carne est pingvi, molli, lubrica, insuavi & excrementitia.

Recens in cibo nutrit, & facilem præbet alvum. Coquuntur vino, & aromatibus seu Petroselino conditur, ut Angvilla & Mustela fluviatilis.

Sale conditus minimum suppeditat alimenti, Arteriam expurgat, & vocem expedit.

Saliti illita Caro, aculeos & infixæ Corpori spicula extrahit.

Muria ejus incipientibus Dysenteriiis prodest, si in defluentium focus adjiciatur. Fluxiones siquidem ad summam Cutis elicit.

Ischiadicis medetur.

Spinachia.

Centristus,

Pisciculus aculeatus *Gesn.*

Pisciculus pungitivus *Albert.*

Columbus fluviatilis aculeatus, an perculus bimus?

Ein Strichling/

Stricherling/

Scharffling/

StachelFisch/

Wolff.

Pisciculus vilissimus, aculeis in Dorso munitus, e genere Percarum, Percæ minori similis.

In torrentibus degit putridis. In Viadro etiam capitur.

Sapore minus placet, propter aquas cœnosas, in quibus victitat. Ob id à piscatoribus

K k k 3 tanquam

Anadromus est. Viadrum subit é Mari Pomeranico, in quo melior & præstantior redditur. Virus enim illud marinum exiit. Cujus aqua semel gustata, vix in Mare regreditur. Autumno parit in fluviis, fætus tandem Mare repetit, & in eo adolescit: ex quo dein iterum fluviis ascendit. Vere plerunq; capitur, Circa Beutenam, Glogoviam, Steinam & Vratislaviam, tunc & melior. Autumno pejor est & vilescit.

Caro ejus rubet, plana, pingvis, Ori grata, & Stomacho idonea.

Flatus gignit & succum crassiores, ac difficulter concoquitur. Cùm probè confecta fuerit, copiosè nutrit.

De Salnone Aufonius in Mosella.

Necte puniceo rutilantem viscere Salmo

Transferim, latæ cujus vaga verbera Caudæ,

Gurgite de medio, summas referuntur in undas,

Occultus placido cùm proditur æqvore pulsus.

Tu loricato squamosus pectore frontem

Lubricus, & dubiæ facturus fercula cænæ,

Tempora longarum fers in corrupte morarum,

Præsignis maculis Capitis: cui prodiga nutat

Alvus, opimatoq; fluens Abdomine venter,

Recens svaavis est, & ori gratus, salitus multum de bonitate amittit: fumo induratus saporis ingrati, difficilis concoctionis, & pravi succi.

Silurus.

σίλουρος ἁ σείω & ὄνεια ἁ movendo caudam.

Αἰλουρος Diose.

Amia Eber. & Peuc.

Acchia Accolla Danubii.

Solaris vel Solaus, quod Soli in ripis fluminum se exponere delectetur.

Vellus,

Ein Welsch/

Wisch/

Weller/

Salutt/

Scheide Fisch.

Piscis fluviatilis semper, ingentis magnitudinis, effigie Gobium seu potius Mustelam fluviatilem refert. Cute nigra, seu fusca & lubrica, maculis obscurè flaventibus nonnunquam

Thryssa.

ῥησσαι,

Alofa fluviatilis.

Ein Zerte/quasi Zart.

Piscis oblongus, major Capitone fluviatili cæruleo, argentei candoris, parvis squamulis intectus, cujus Dorsum nonnihil purpurascit, Pinnæ cæuleæ, Oculi flavent ut Aurum.

In Viadro, & fluvió á Svidnicensibus denominato das Schweidnische Wasser/ capitur.

Optimus est & boni saporis, maximè si fuerit assus.

Thymallus.

ἀΐγγος Eb. & Peuc.

Umbra fluviatilis,

Thymus Acl. Temelus.

Aschia.

Ein Asche/

Esche/

Jser/

Tithymisti Nonnulli.

Piscis spectatu dignissimus, squamis durissimis argentei coloris tectus, ad latera juxta Caudam. Aeris rubedine splendet, & Pinnis donatur subcæruleis, notis rubentibus maculatis, Fel Hepati annc-

ëtitur vesicula rotunda, coloris ex cæruleo nigricantis, Lien sanguineus. Ventriculus longior crassiorq; rugosus intus, foris candidus, Cartilaginis instar durus, appendiculis plurimis ceu lumbricis donatus.

Verè saxatilis est, & non nisi rivulorum limpidissimorum ex montibus defluentium incola.

Vescitur gryllis aquaticis, Muscis, lumbricis & similibus insectis. Parit Majo.

Carnem habet candidam & durissimam, planam, valde friabilem, lentoris expertem; difficilem ad corrumpendum, ad excernendum autem mediocrem; præterea Origratam, Stomacho idoneam, & boni succi.

Axungia Thymalli, Aschen-Schmalz liqvata Sole, & Melli permixta, Oculis claritatem affert. Rubedinem, maculas, ungves abstergit: irem Aurium affectibus medetur, ut vermibus, sordibus, fluxionibus. Ambusta ex igni & aqua sanat. Foveas post variolas relictas explet illita.

Tinca, ✓

tanquam inutilis negligi-
tur.

Squalus major.

Κήφαλος,

Squalus Plin. Bellonio.

Capito fluviatilis major.

Ein Matt/

Mitte/

Esse/

Alandt/

Dübel/

Meuser.

Piscis est coloris albidī, ar-
genteis squamis latiusculis
decoratus. Capite & Ore
magnis pinnis rubentibus,
quarum extremitates livent.

Ad Cyprini magnitudinem
excrefcit.

Desquamatus aureus ap-
paret.

In fluviis passim occurrit.

Optimus est Septembris &
Vere; neglectus ob spinula-
rum copiam.

Carne est molli, sapore pin-
gi minus svari,

Præfertur craticula assus.

Stomachò infestus creditur,
nec boni succi, secundum tri-
tum illud.

Man sothe oder brate den

Dübel/

So schmecket er allzeit vbet.

De hoc ita cecinit

Ausonius.

Squameus herbosus Capito
interlucet arenas,

Viscere præteneris fartim
congestus aristis :

Nec duraturus post bina tri-
horia mensis.

Squalus minor.

Αἰνίσκος Ed. Wotton.

Alburnus Eber. & Peuc.

Capito fluviatilis minor.

Ein Häseling/

Hesling/

Häsele/

Weis Fisch/

Schnott Fisch.

Squalo majori usquequaq;
adeo similis, nisi quod minor,
colore paulò candidiore, & ca-
pite minore. Dorsum fu-
scum. Pinnæ superiores &
Cauda ad cæruleum vergunt,
inferiores in ventre subru-
bent.

Angustior, crassior & lon-
gior est Albiculo, vulgò Dese-
lete dicto.

Fluviatilis est & passim no-
tus. Mollis est, saporis boni
& svari, sed Squalo majore
acutioris,

Thryssa

rubra, quemadmodum in Salmone, Lingva ossæ & spinosa. Ventriculus longiusculus, cui parte inferiore & Intestino, appendices longiores adnascuntur, quarum superiores Ventriculum attingunt.

Aqvas desiderat Montium limpidas & frigidissimas: tepidiores & lutas seu turbulenta fugit. Sursum contra aquam semper movetur,

Carnivora est, Muscis, Vermiculis, hirudinibus, Ranis & pisciculis vescitur. Extra aquam citissimè expirat.

Piscis gustu suavissimus & ori gratus, Carne friabili, in qua parum lentoris & pinguedinis inest, unde alimentum ex eo sumitur Corporibus alendis saluberrimum, & Agris commodum.

Pingvedo Mariscis & Anis fissuris utiliter illinitur.

Plures differentiae observantur.

*Truta lacustris
nigricans.*

Schwärze Föhren.

Hæc nigricat exterius, carne albida & subrubra.

In lacu minore ad Gigan-

tæum montem gignitur, & sæpenumerò maximæ capiuntur.

Optimi saporis.

Truta Salmonata.

Salar, Aurata χρυσόσπυς.

Salmanculus,

Salmo parvus.

Truta magna rubea.

Ein Lachs Föhre/

Gold Föhre/

Selmsing/

Grund Föhre/

Truta est major fluviatilis, maculis rubentibus picta, Carne veluti Salmonum suaviter rubente.

Ex his in Mare decurrentibus Salmones nasci, vulgus opinatur. In Bobero, Zaco, Qvado & aliis Montium fluviiis aliquando capitur.

Omni tempore bona est & svavis: sed præstat Majo.

Caro elixa rubet, ut Salmonum svavis & grata, succi laudabilis, & facilis quam Salmonis digeritur.

Truta Piscinaria.

Ein Teich Föhre/

A Nobilibus sæpè Trutæ in piscinis veluti Cyprini aluntur, cæteris similes: at bonitate longè inferiores.

L I I

Sunt

Tinca.

Σκόςπι Eber. & Peue.

ἰάλας,

Merula lacustris.

Tench.

Ein Schleye/ á lubricitate
vel muco.*Tinche.*

Piscis latiusculus, squamosus, tactu lubricus, mucosus, ad nigredinem tendens, pinis cœruleis. Celeriter ad justam magnitudinem accrescit. Quid facile fieri potest, cum muco & sordibus vescatur, in iisq; locis degit, quæ harum copiam permagnam suppeditant.

Piscinis, lacubus & fluviis quibusdam limosis. Parit vere & æstate, cum Triticum floret.

Vilis & neglectus, improbi succi & glutinosi, ægrè conficitur. Pauperum & bajulorum cibis.

Vulgi solaria Tenche.

Excrementitius & totus lutosus.

Ejus est facile gignit febres.

Corrigitur aceto & aromatibus.

Tinca umbilico imposita Ictericam sanat vulgi experimento, Plantis pedum per

medium secta supposita, in peste venenum divertit, nec non calorem febrilem.

Fel Aurium affectibus, fluxibus, & vermibus efficax medela.

Tinca atricoloris.

Ein Kollschwarge Schleye.

Atro colore Tinca, in piscina baronatus Trachebergensis ante quinq; annos reperta fuit.

Tincas ex limo spontè nasci Quidam scripto prodiderunt.

Trutta.

Χούσοψος Eber. & Peue.

Aurata Eid.

Variola,

Variolus,

Vario,

Lucius maculatus Quibusdam.

Trutta, Trotta quafi trullis á trudendo.

Cine Sohre/q. varius, á punctorum varietate.

Forle /quafi Variolus, Forne.

Varius admodum est Piscis, squamulis minutissimis tectus, Purpureis seu rubentibus guttis sive maculis totum Corpus pingentibus, Carne intus rubra,

Buglossus.

Βόγλωσσος, qvòd lingvæ magnitudine vincat.

Solea; à figura soleæ, qvòd solo pedis subjicitur.

Lingulaca, Varr. & Plaut.
Saxaulis,

Ein Scholle/

Sol Fisch/

Meer Sole/

Meer Zunge.

Piscis est planus, tenuis, longiore contractioreq; Corpore qvàm Passer, pedali magnitudine vel majore in Oceano, supina parte candida, prona nigricante, in qua Oculi insunt ore incurvo sine dentibus. Branchiis donatur qvatuor, Corde compresso: reliqua viscera omnia eadem habet cum Passeribus, Squamis regitur parvis, Cauda lata, unica pinna constans.

Inter lautos cibos habetur. Caro ejus alba, firma, dura & nonnihil glutinosa; difficilis corruptionis, diutius servatur, neq; longa vectura putrescit, immò melior efficitur & salubrior.

Svavitate, alimenti copia, succi bonitate Passere præstantior est: ac carne durior solidioreq;. Bonum gignit succum, & qvi sat facile excernitur.

Halecus.

Matvig, Arist.

Αἰεξ Mæna, Plin. Rondel.

Halec, Halecus,

Harengus, Noun.

Arenga,

Ein Haring/

Herig.

Piscis est marinus notissimus, ex squamosorum genere, minoribus Thrysis, & Sardinis majoribus ferè similis. Dorso cæruleo, Ventre albo & falcato, squamis acutis & tenaciùs hærentibus munitus, Alofæ modo, reliquis facillè deciduis. Intestinulum ei rectum excrementis vacuum.

Vivit aqua, extra quam citissimè moritur, ob magnam branchiarum scissuram.

Sunt præterea Trutæ aliæ lucidiore, quæ passim in Montium rivulis stabulantur, Weisse Johren.

Quædam semper parvæ manent; aliæ longitudinem Cubiti unius & dimidii acquirunt; sed rariores.

Pisces marini aliunde in Silesiam de-
venti.

Asellus.

Οἰστρος.

Οὐγ, Gal.

Merlucius, quasi Maris Lucius,

Salpa, *Penc.*

Asellus, à colore cinereo Asinorum.

Ein Meer Esel/

Stoet Jisch/ sil.

Piscis est pelagijs, cubitali longitudine, aliquando major, Dorso cinereo, ventre candido & argenteo, Cauda quadrata, Capite prominente & depresso. Oculis magnis & magna Oris fissura.

Voracissimus est, omnis generis Pisces depascitur. Latet æstate, longo tempore. Gregatim vivit.

Asellorum magna captura fit in Anglia, Scotia, alijsq; locis, ex quibus per totam Europam sale condito & exiccati convehuntur.

Optimi censentur, qui in Mari puro degunt.

Non nisi ferula verberati, & aqua probe macerati coqui possunt.

Caro ejus sec. Galenum candida, mollis, ori grata, sed non æqvè ac saxatilium friabilis.

Exiccati duriores sunt, & difficulter à Ventriculo concoquuntur, imbecillibus ac delicatis minùs commodi.

Elixantur aqua ut mollescant, dein affuso lactis flore, butyro, Cepis, Pipere, Zingibere & Croco apparantur.

Asellorum plura recensentur genera: de quibus consule *Cunradum Gesnerum* in sua *Animalium historia*: & *Gvil. Rondeletium* de Piscibus.

Buglossus.

solvit, discutit, alvum subducit.

Ex Melle cum Halecum cinere strumas dissipat, & ad Anginas valet.

Ulceras sordida, putrida & fœtida cum Oris tum Intestinorum abstergit. Thymos sanat, & morsui Canis rabidi medetur.

Halecus passus.

Halecus fumo correctus.

Harengus passus & infumatus,

Harengus niger,

Ruscupa,

Ruburnus fortè à rubente ob fumum colore.

Em Bickling/

Bickling.

Cæteris peiores sunt, difficili concoctionis, & pravi succi. Frequens enim ejus esus biliosos & adustos gignit humores, & sanguinem depravat.

Super craticula rosti butyro illiniuntur, & cum aceriis eduntur.

Passer.

Πάσσερ,

Plagitia,

Passa,

Passer à colore Passerum

Avium.

Πάστερστλε, tanquam παλίστρε.

Halbsisch/

Piscis è genere planorum, Rhombo figura similis, sed contractior, Lingulaca latior, supina parte albicat, prona fusca est & terrei coloris, instar Passerum Avium.

Pinnæ totum ferè Corpus ambiunt. Cauda in unicam latamq; desinit.

Stagna subit & fluvios, delectatur aqva dulci.

In Oceano horum maxima est copia. Exiccati Antverpia in Germaniam & vicinas regiones devehuntur.

Passeres marini minus humida molliq; sunt carne, quàm qui in stagnis vixerunt. Molliores sunt & ferè insipidi in dulcibus aqvis educati.

Aqva præmacerati elixantur, & Cepis, Petroselino, butyro & sale condiuntur,

Passer minor.

Quadratus Gesa,

Passer,

Kleine Pasterstlin.

Magis est quadrata forma, maculasq; rufas sive subflavas plures habet,

L 113

Carne

Gregatim natat, & tractus amat littoreos. Parit semel in anno circa æquinoctium autumnale.

Quo tempore uterum fert, melior & præstantior est, ut & reliqui Pisces ferè omnes.

Ingens Halecum vis capitur post Autumnale æquinoctium, ad insulam Soluac Maris Balthici, ubi sale conditi, hinc inde in Europam transvehuntur.

Carne sunt media, pingvi & molli, saporis non ingrati.

Meliores sunt recentes, & suaviores salitis & fumo induratis, & quidem sartagine coctæ, quàm elixæ.

Duo ejus genera: Majus & Minus: item alii qui ex Dania vulgò Sundische/ alii ex Belgio Flemische/ à Mercato-ribus nominantur.

Halecus muriaus.

Haringa muriata,
Halecconditane.
Eingesalzener Haring/
Rostiger Härtz.

Minus suaves sunt recentibus, & difficilioris concoctionis.

A pauperibus, Agricolis & hajulis crudi cum pane eduntur, quos probè nutriunt,

Alii per dies aliquot prius aqua macerant, dein vel in craticula super carbones ignitos torrent; vel elixant, & cum brodio ex Cepis & butyro perfusos mensis inferunt.

Haleces muriatos crudos Nonnulli Pedibus Podagra infestatis imponunt, non infelici successu, præsertim si ortum habuerit ex pituita crassa seu congelata. Crassum enim vel glutinosum humorem incidunt & attenuant, ac sua siccitate absumunt: congelatum verò dissolvunt, & dissolutum discutunt. Cum felle taurino umbilico illiti, alvum solvunt.

Jus etiam eorum sumtum alvum solvit.

Intestina numero novem pulver. ex vino pota, urinam retentam elicere valent.

Capita aliquot filo alligata & straminib; lectorum, imposita Cimices abigere ferunt.

Muria Halecum.

Salimuria,
Fischlache/
Haringlache oder Sisse.

Jus salsum seu salfugo, in qua Haleces asservantur.

Acris est, incidit, attenuat, abstergit, extrahit, siccit, dissolvit,

A Speculorum parvorum
similitudine.

Raja aspera.

Ein raucher Kooch.

Ab aculeis parvis quam-
plurimis quibus horret.

Spongia marina.

σπόγγος Diof.

σπογγία,

Tungus marinus.

Ein Meer Schwamm.

ζώοντος neq; animal, neq;
frutex, Corpus marinum, la-
xum, rarum ac cavernosum,
plantæ simile. quod ad se li-
quores attrahit, & eos quos
attraxit, nisi vi exprimantur,
asservat. Adhæret petris &
nutritur succo cruento. Mo-
ventur Spongiæ ab animalcu-
lis, quæ copiose in spongiis
morantur, vivunt: Cum se
peti sentiunt, & se præ metu
contrahunt, spongas simul
contrahunt. Renascuntur ex
radicibus, ut & aliæ plantæ.

Differunt inter se mollicie
duritiq;

πικρὰ καὶ λεπτότατοι Diof.

καὶ πύοτατοι Wolt,

Ἰσάγος Nonn.

Kramer Schwemme/

Reine Schwemme/

Männlin.

Fistulas habent densas, spis-
sas, exiguas, albas: & Maris
nomine indigetantur.

Μαύη id est, rara, & solu-
tæ maximæ Africanæ Plin.

Spongiæ albæ marinæ Tab.

Foramina habet multa ro-
tunda, & feminæ nomen ob-
tinent.

Γαδὲ Schwemme.

Weisse Meer Schwemme.

Addunt alii tertiam speci-
em, continentem intra se la-
pides duros, & plurimas ca-
vernæ,

Optimæ juxta oras compe-
riuntur, si gurgite alto de-
mersæ sunt. Commodè enim
temperantur per altitudinem
gurgitis.

Color illoris vivisq; nigri-
cans est, candidæ autem cura
fiunt.

Calefaciunt imo. & sicc,
2do. gradu.

Recentes seu novæ non mo-
dò materia sunt, quæ humo-
res infundendos excipiant;
sed

Carne est candida, molli, valde humida.

In Oceano frequens, ubi magna copia capitur.

Raja.

Βατίς,

Βατίς á Rubi similitudine,

Raja ab aculeorum asperitate, á radendo.

Ein Kooch/

Koutche/

Genus est piscis plani & cartilaginei, in tergo & cauda longa spinas habentis, his similibus quæ in Rubo visuntur, Corpore tenui, & in amplissimas alas expanso.

Carnivora est, & in locis visitat cœnosis, nec longè á littore.

Genitale feminae simile muliebri est. Coeunt non solum admotis invicem partibus supinis, sed etiam tergo feminarum supinis Marium superpositis.

Mira Rajarum fecunditas, cujus causa eadè quæ in Galinis. Unicum enim ovum, aut ad summum duo, testaceum uno partu ponunt, cum

interim imperfecta quamplurima in utero gestent, quorum singula postea, ut prius absoluta fuerint, ita prius eduntur,

Plura centenis sæpè in dissectione numerantur.

Rajæ omnes sunt duræ, sicca, exuccæ, concoctu difficiles, insalubres, succi mali. Odorem ferinum & marinum quendam foetorem recipiunt, qui in diutius servatis ferè evanescit: unde longa victura tenescunt & saviiores efficiuntur,

Ad nos aère indurati feruntur, & ut Passeres ad cibum præparantur.

Plures nuntantur differentia.

Raja laevis.

Βατίς,

Ein glatter Kooch.

Cute est glabra, laevi, ab aculeis nuda, excepta media Dorsi linea & cauda.

Raja oculata.

Ein Spiegel Kooch.

AugenKooch/

A specu-

LIBER SEXTUS.

Insecta Silesiæ.

DE INSECTIS IN
GENERE.

Ex Youa, Aristot.
Insecta, Plinio.
Annulosa, Albert.
Rugosa, Alii.
Ungeleser/
Gewürme.

Insecta, Animalia sunt ex-
angvia, immensæ subtilita-
tis, sic ab incisuris dicta, quæ
nunc Cervicium loco, nunc
Pectorū atq; Alvi præincta
membra separant, tenui qua-
dam fistula coherentia.

Continent Hæc non san-
guinem, sed humorem alium,
qui sanguini proportionem re-
sponderet, nec osseum quic-
quam discretum aut carne-
um; sed quiddam inter hæc
ipsa medium. Ergo vivunt
non tantum ut Arborea &
Plantæ, sed & spirant ut Ani-
malia, & Correfrigerant.

*Insectorum Ortus &
Generatio.*

Oriuntur Insecta omnia
vel ex Semine: sui generis Ani-
malis per coitum, modo co-
rum quibus est sanguis, ut Lo-
custæ, Crabrones, Vespæ, Ci-
cadæ, Araneæ, Formicæ.

alterius sine coitu, sed ver-
miculis, ut Pulices, Muscæ,
Scarabæi. Hæc quidem co-
eunt & generant, ac non sui
generis Animal, sed vermi-
culos tantum; neq; ex Ani-
malibus procreantur, sed ex
putrescēte humido aut sicco.

Spontē, sine matrum & fe-
minarum congressu: & vel ex
Rebus;

Animalis, iisq; vel:

I. Sentientibus, Animalium vi-
delicet:

M m m

Carne

sed etiam manifestè deficiant, tumores reprimunt, recentiaq; vulnera ex aqua poscave conglutinant. Nec mirum. Servatur enim in nova Spongia etiamnum ea, quam à Mari accepit, facultas modicè Corpora exiccandi,

Veteres sinus, ex decocto Melle inungunt,

Aridæ ligato ligno, si penicilli modo adigantur, occulta ulcera callosq; laxant.

Siccæ recentes & vacuæ senilia ulcera, & quæ fluxione laborant, aut cumulatim exedunt, impositæ siccant, sanguinis profluvium sistunt.

Spongia usita.

Gebrandter Schwamm.

Acris est & digerentis facultatis.

Spongia recens nova, aceto acerrimo imbuta, pice liquida circumducta, & tritobitumine, galla vel re simili conspersa, & fictili vase cremata, efficacissimum remedium ad sanguinem profluentem, sive per se insufflatus pulvis, sive aliis permixtus.

Alii aceri loco, taurino sanguine imbuunt.

Pulvis datur ex vino Dysentericis, Menstruis & internis profluviiis. In Ovo sorbili Hæmoptoicis, & iis qui sanguinem vomunt.

FINIS PISCIS

II M.

LIBER

Salivari, vulgò, *Gucucuf*, specy/ quòd instar salivæ plantis adhærescat, ut *Eruca* quædam, *Aranci*, *Muscæ*, *Culices*, &c.

Nonnunquam etiam hyberno, quovies tranquillum. Australeq; tempus diutius consistit.

Non Aëreli : & vel

Aqvaticis, ut plurima Insectorum Aqvaticorum genera ex limo & putredine nascuntur, veluti sunt, *Pulex marinus*, *Scolopendra marina*, *Seta aqvatica*, *Scrophulæ*, *Phrygana*, &c.

Terrenis, ex terra *Lumbri*ci, *Juli*, *Scolopendræ*; ex pulvere terræ, *Ranæ* temporariæ.

In Metallis & aliis Mineralibus vix reperias Insecta, cum ob nimiam siccitatem putredini resistent. Quòd in Succino sæpè inveniuntur *Ranulæ*, *Lacerti*, *Muscæ*, *Culices*, & plura alia; ea potius extrinsecis accedere, dum adhuc fluidum est, credendum est, quàm ut in ipso Succino generentur.

Insectorum Partes.

Insecta quasdam Corporis particulas manifestas & distinctas habent, ut sunt :

Cutis omnibus, sed admodum tenuis.

Integumentum aliis molle, aliis durum & crustaceum. Hinc annulosa quædam sunt *Molliora*, ut *Eruca*, *Vermes* terreni, *Hirudines*; alia *Duriora* & *Crustacea*, ut *Locustæ*, *Scarabæi*, *Apes*.

Incisuræ sunt lineares quædã divisuræ, ut per quasdam annulos videantur esse commissæ & distinctæ. Aliis binæ, ternæ, aliis senæ & plures *Corpus* distinguunt.

Caput habent plurima Insecta, quædam capite carent, ut *Lumbri*ci terreni, *Ascarides*.

Antennæ, *κεφάλια*, id est, *Cornicula* ignava quibusdam ante Oculos prætenduntur, ut *Papilionibus*, *Locustis*, Harum alia sunt capillorum instar tenuissimæ: alia læves, alia hirtiusculæ: quædam geniculis seu internodiis distinctæ. *Lucano* ob duritiem, *Cornua* & *forcipes* dicuntur.

M m m 2

Oculi

Carne recenti, ut Termitibus; Carnibus diu sale inveteratis, ut Barbegia & Carpa.

Cadaveribus, ut Apes, Crabrones, Vespa &c.

Excrementis retentis *intrinsicis*; In Cerebro Scorpiones: in ventre Lumbrici, Tinea; in Vesica, Vermiculi aliquando.

extra, in toto, ut Comedones in infantulis: Ricini in Ovis, Canibus, Capris & Bobis.

In parte; hirsuta, In Capite Pediculi communes & Lentes: sub Axillis & circa Pudenda, Piatole, Sylphe & Scolyx.

Glabra, Cyrenes in Manibus; Bracunculi in Cruribus & Brachiorum Musculis: Litta in lingua Canis.

Excrementis excretis, veluti ex fimo Equorum, Crabrones, Scarabaei pilularii: Mulorum, Fuci: aliorum Animalium, Vermium examina.

Vapore humidior, ab Animalium corporibus foris collecto, ut Cimices lectularii.

II. Vegerantibus, plantarum videlicet seu Stirpium.

Radicibus Angelicae, Eny-

la &c. Spondyli, & alii vermiculi.

Foliis virentibus Malvae, Brassicae, Erucae.

Frondibus, Vitis, Butyros, Cirsii: Ilicis, Vermiculi rubentis coloris. Kermes dicti; Sambuci & Fraxini, Culices.

Floribus, Blatae in Blattaria, Muscae, Napelli in Aconitico lycocotono caeruleo.

Fructibus, Vermiculi variis, sic Vermiculationem sentiunt, Poma, Pyra, Gallae, &c.

Seminibus, Curculio, Midae.

Capiculis Dipfasi & spongiolis Rosarum, Vermiculi albicantes.

Folliculis Ulmi, sui generis bestiolae Pfenestras dictae.

Oleribus, in Porro, Prasocaris: in Brassica, Crambides.

Arborum caudicibus & lignis, Cossi, Terebintines.

Anima carentibus, iisque vel Aeris utpote Rore veneno.

Melleo autem Honigtau/ Melthau/ veluti Terebintines in flosculis Arborum & Plantarum.

Salivari,

sunt, tanquam navigium temone privatum in volatu agitentur, & quocumque fors tulerit impingant.

Aculeus, κέντρον, Spiculum, Geritur aliis parte prior, aliis posteriore. Aut enim in ore aut alvo extrema aculeos habent plerique Insectorum; & vel intus conditos ut Apes & Vespe, vel extra prominentes, ut Scorpio. Der Siachel oder Angel. Aculeo carent Scarabæi.

Pennæ, Alæ, πτερά, πτεῖλα, Volucris Insectis præter cætera Membra, quædam membranæ sicæ annexæ sunt, quibus volant, quæ neque fissæ sunt, neque caulem habent veluti Avium pennæ.

Alæ aliis : *binæ*, iis scilicet quæ minora sunt, aut aculeum in priore parte gerunt πτερυγία, ὁλόπτερον Totipennia, Totalia, ut Muscis, Tabænis, Culicibus.

quæternæ, utroque scilicet latere binæ, iis quæ aut grandiora sunt, aut aculeo armantur in alveo, ut Apibus, Perlisdictis &c. quæ scilicet pauli causâ necesse habent evagari.

detecta, apertæ, iis quæ *Ανεύτιστα* vocantur, ut Muscis, Apibus, Vespiis, Crabronibus,

Crustæ integantur tutelæ causâ, & intus quasi vaginâ inclusa geruntur, unde κρυπτόπτερον, Vaginipennia dicuntur, ut Scarabæis.

Quædam Alas habent, sed iis ad volandum non utuntur, ut Curtilla.

Alæ carent, Erucæ, Centipeda, Lumbrici. Hæc pedibus gradiuntur aut rependo se movent.

Alæ rescissæ Insectis non renascuntur.

Pedes non omnia habent.

Multipeda sunt omnia, quæ pedibus fulciuntur, variè tamen pedum numerum (qui nulli impar) sortiuntur. Quæ enim Corpore sunt longiore, & plures habent incisuras, ea numero præcipue superant, ut Julorum genus, Erucæ. Quibus autem Pedes pauciores, hæc volucres ferè sunt, ut pedum inopia, adjuncto pennarum compensetur.

Pedes priores Nonnulla ex iis longiores habent, quibus abstergent oculis incidentem molestiâ, ut Muscæ, Apes, &c.

M m m ;

quæ

Oculi duriusculi, in omnibus ferè patent; sed nullum ex his Palpebram habet.

Lingva, proboscis, quæ & gustant & cibum recipiunt seu attrahunt, quæ vel:

molli infirma, & intra Os Formicis, quibusdam foris prominet veluti promuscis fungosa & cava; ut ea simul gustare & cibum attrahere possint, ut Apibus.

dura & valida, Tabano, Asilo. Omnia enim quibus non in Alvo aculeus est, lingvam ejusmodi veluti arma gerunt.

Ex cæteris partibus Sensoriis nulla manifesta est. Olfactus tamen sensum Ea habere, perspicuum est. Cibum namq; sibi peculiarem, vel eminus odore sentiunt, ut Apes Mel, Sentiunt autem præcinctu ipso odoris, & nativo quodam sui Corporis spiritu qui à natura insitus est, non adventitius.

Dentes, quædam obtinent, at diversos, nec aliorum Animalium similes, ut Apum Muscarumq; genus: *Alia* Cibi conficiendi aut capiendi

admovendiq; gratia ut Scarabæi, Formicæ: *Complura* non victus tantum, sed armorum gratia possident.

Alia Dentibus carent, quæ Cibo videlicet utuntur humido.

Venter, *κῦτος* Arist. Venteris alveus, Alvus, truncus Corporis cavi ac penè rotundus.

Pectus & Dorsum inter Caput & ventrem situm habent ut in aliis.

Præcinctus, *ὑπόζωμα*, *διάζωμα* *Had. lum.* Procinctus, Interseptum medium inter os & ventrem, ubi illa refrigerantur. Huic insitus est spiritus, is quandoq; foras movetur, quandoq; verò è diverso: unde contingit nunc elevationem fieri, nunc depressionem ejusdè pelliculæ. Cum enim exit spiritus, attollitur, sicuti ingrediente deprimitur. Perinde enim Insectis hæc portio mobilis est ut in spirantibus Pulmo, in piscibus Branchiæ.

Uropygium & Caudam non habent, præter Scorpionem, inquit Plinius: idq; in causa est, quod quæ volucres sunt

(Sonus $\pi\iota\chi\omega\varsigma$. Sic Apes bombilant, bombillant, susurrant. $\beta\acute{o\upsilon\kappa\epsilon\varsigma$ Murmur, Susurrus. Cicadæ canere dicuntur.)

Præterea etsi non sunt Membra seu instrumenta conspicua, quæ velut carina, sensus invehant, esse tamen His auditum, olfactum, gustum, eximia præterea Naturæ dona, solertiam, animam, artem, quis facile crediderit?

Coitus. Coeunt Insecta aversa, dein quod minus est, supervenit major, hoc est, mas feminam (inter ea enim quæ coitum exercent Insecta, feminæ maxima ex parte majores suis maribus evadunt) nec Mas in feminam genitale ululum inferere membrum, more Animalium cæterorum, videtur; sed femina sursum in maris receptum, Caudæ ultimæ suæ meatum quendam procedens reflectit, qui in nonnullis major, quam proportionem totius Corporis esse videtur, cum ipsa parva admodum sint.

Tardo, quæ coiverint, junguntur digressu, diu namque copulatio eorum durat. Brevi

4 Coitu pariunt, maxima sui parte quæ solent coire. Verum autem omnia faciunt, excepto quodam genere Papilionum, quod durum quiddam, simile Cartamo id est, Cnici semini producit, sed intus fluidum, *Arist. 5. hist. Anim. cap. 19.*

Motus seu incessus.

Insectorum alia :

ambulant, ut Piatoli, Formicæ gradiuntur tantum, Erucæ, Aselli volat, ut pennata, Apes, repunt seu serpunt, Lumbricorum genus.

faliunt seu subsultant, Grilli, pulices.

incessu $\pi\alpha\sigma\sigma\acute{o}\nu$ ut uruntur, ac si per limum trahi dixeris, præcedente parte priorè progrediuntur, & quod reliquum est Corporis, ad illud attrahunt, ut Sangvisugæ, Vermes terreni.

Cibus.

Omne ferme insectorum genus minimo alimento contentum est, & propè sibi ipsa sufficiunt, non tam Corporis exiguitate quam frigiditate. Parvis enim sufficiunt pauca. Frigida deinde sunt ex ægria, proinde minus quam calida ali

quæ oculos habent duriores. Posteriores etiam mediis longiores, ut ambulent melius, & attollantur facilius de terra; cum vel a volare vel salire libet, ut locustæ, Grilli. Quæ namque saliant, hæc vel Crura posteriora habent majora, vel gubernaculis quibusdam saluti accommodatis fulciuntur retrò curvatis, ut Crura Qvadrupedum. Atque iis omnibus pedes seni, nulli pauciores.

Ad Partes Interiores quod attinet, Insecta non videntur Nervos habere, nec ossa, nec spinas, nec cartilaginem, nec pingvia, nec carnes, nec crustam quidem fragilem, ut quædam Marina, nec quæ jure dicatur Cutis: sed mediæ cujusdam inter hæc omnia naturæ; Corpus arenti simile, nervo mollius, in reliquis partibus siccius verius quam durius. Et hoc solum his est, nec præterea aliud nihil inter, nisi admodum paucis Intestinum implicatum. *Plinius l. 1. c. 4.*

Cordi proportionem respondens pars, inter Caput & Alvum est: quæ etsi magna ex parte simplex, tamen in nonnullis multiplex, ut Julis

& similibus prælongis, quod sit ut præcisa vivere possint.

Intestinum paucis ab ore intrà situm, directum ac simplex usque ad ostium excrementi porrigitur. In quibusdam reortum in anfractus est. Quædam ventrem ori adjunctum, Intestinumque à ventre revolutum habent, ut quæ, cum edaciora majoraque sint, conceptaculum Cibi obtineant copiosioris.

Membrum in feminis, quod pro Vulva habetur, fissum seu bifidum est, juxta Intestina positum, in quo fœtus generatur. Minoribus incertum propter Corporis exiguitatem.

Sanguinis loco, est Vitalis humor, simile quiddam sanguini.

Insectorum Actiones.

Insectis neque vocis neque Locutionis ulla facultas, sed Sonustrarum iis spiritu interiore movetur non exteriore. Nullum enim ex iis spirat, quoniam visceri interiori nexus spirabilis non inest.

(Sonus

tror. Quamvis enim Philosophus libro de Respiratione frigida omnia Annulosa asserat, forsitan collatione facta cum perfectis Animalibus, quæ sunt sanguinea, hæc verò ex sanguine: attamen si in sese considerentur, rem aliter se habere astipulante experientia, quæ vivis facile deprehenderit.

Calidæ naturæ censentur Cantharides, Vespe, Crabrones, Apes, Fuci, Pythiocampi, Formicæ, Pulex terrestres.

Frigida sunt, Lumbrici terreni, Aselli &c.

Noxia sunt Insectorum quædam aculeo, ut Scorpiones, Apes, Vespe, Crabrones: quædam morfu, ut Scarabæi, Eruce, Locustæ, quædam totâ substantiâ, ut Buprestis, Cantharides &c.

Maxima certè hominum generi Mortis pericula impendent etiam à minimis bestiolis, ab exitiosis Hominibus. Quamquam nullum sit Animantium genus, si quis propius intueri velit, cui natura salutarem medicinam non indiderit, adversus ea venena quæ noxia sunt.

Vigor & interitus,

Maxima pars eo tempore valet, quo gigni solet, videlicet cum annus tepidus & humidus est. Apes, Vespe, Crabrones rectè se habent, cum æstas calida & sicca fuerit.

Admodum fragilis est Insectorum vita adeo, ut intereant solius olei aspersione seu tactu, & quidem celerimè si Capite illito exponantur Soli, propter respirandi meatus angustissimos: quoniâ oleum intersepit & claudit iter, ita ut spiritui omnis via denegetur. Obest quoque iis liquor omnis salsus. Acciti item vapore facile enecantur.

Mors iis varia. Pereunt secundum Philosophum stratis contortisque membris, ut senectute genus majorum Animalium moritur. Quæ pennata ex iis sunt, pennis etiam convulsis, autumnio ferè moriuntur.

Senectutem renovant innumera, præcipue quæ crusta integuntur ut Silpha, Culex, Scarabæi, Cicadæ, &c. Arist. h. a. lib. 8. cap. 17.

N n n

Insecta

ali expetunt, nec cibaria tam facile citiq; concoquere valent.

Quædam sunt *Omnivora* id est, sine discrimine omnibus vescuntur, Apes quædā quas *Lupos* Albertus nominat.

Quædam multum comedūt & varia, quæ dentes habent.

Quædam parum, & humore aliquo contenta sunt, quibus aculeus, aut promiscis in ore, ut *ἐκχυλίζοντα*, *Exugentia*.

Alia *Sangvivora* sunt, sanguine vivunt, ut *Tabani*, *Pulices*.

Alia *Venatu* vivunt, ut *aranei*, qui *Muscas*, *Apes* &c. in cibum venantur.

Alia solo *Rore* & humore in cibo fruuntur, ut *Apes*, *Cicadæ*.

Nonnulla *Arborum* & *herbarum* foliis pascuntur, ut *bombyces*, *Moris*, *Erucæ*, *Brassicæ*, *Scarabæi* *rubeoli*, *Rosarum*, *Quercus*, *Betulæ*, aliarūque *Cantharides*, *Fraxini* &c.

Quædam putrida prosequuntur, ut *Muscæ* quædam & *Culices*.

Quædam limo & cæno oblectantur, ut *Hirudines*.

Locus.

Insectorum alia sunt :

Aëres, quæ in aere vivunt, ut *volatilia* & *Pennata*, *Apes*, *Vespæ*, *Cantharides*, *Papilio*nes.

Terrena : & vel supra terram vitam agunt, ut *Formicæ* : vel in ipsis visceribus, ut *Lumbrici*, *Spondylis*.

Aquatilia quæ in aquis degunt & stabulantur, & vel in Mari, ut *insecta marina*, *Hippocampus*, *Scolopendra marina*, *Pulex marinus* : in fluviiis, *Squilla fluvialilis*.

fontibus, *Tineæ aquaticæ*, *cisternis*.

paludibus, *Hirudines*.

Hyeme omnia penè conduntur, præter ea quæ vitam in domiciliis cum hominibus agunt, quæque prius intereunt, quàm annuum tempus excedant. Latent hæc hyeme, alia diutiùs, alia quàm diu algor vehemens est, ut *Apes*. Conduntur autem quæque locis apricis abdita, & ubi sibi cubile constituere tutiùs solent,

Natura.

Ut perfectorum Animalium temperatura varia est, ut alia sint calidæ, frigidæ alia; quædam humidæ, quædam siccæ complexionis; similiter de Insectis judicandum arbitror.

piones, Hirudines, Cantharides, Formicæ & plura alia: *Vestimenti* Bombyces, quæ conficiunt tela, ex quibus vestes varii generis parantur.

VI. Admirationem pariunt. In hujusmodi enim minimis Animantibus Natura ipsa majora videtur collocasse miracula, quàm in enormibus Animalibus. Araneum in texendis telis quis non admiratur? Quis Apicularum solertiam & industriam in favis construendis, & Melle conficiendo non cum admiratione contemplatur? Quis Formicarum diligentiam & indefessum laborem cum attentione non considerat? Bombycis mors & resurrectio, nobis manifestam Resurrectionis memoriam inculcant. In summa, nihil est in Animalculis, quod non sit ad docendos Homines idoneum exemplum. Hinc *Augustinus lib. 3. de Genesi ad litteram, cap. 14.* Inest, inquit in omnibus his Naturæ suæ decus, sic ut in his major sit admiratio benè considerantis, & laus uberior Omnipotentis Dei artificis. Majori attentione stupemus

agilitatem Muscæ volantis, quàm magnitudinem jumentii gradientis.

VII. Sunt instrumenta, per quæ Deus gravissima sua judicia in Homines, ac totas Gentes etiam potentissimas sæpenumerò exercet. Quod præter *Plinium* utpotè prophetarum scriptorem, *lib. 2. Nat. hist. cap. 29.* confirmat Sacra Scriptura, quomodo mirum per Muscas, Locustas, Pedunculos, Bruchos, Erucas, &c. gentem potentissimam, nempe Aegyptios debellavit, & sæpe populum suum gravissimè punivit. *Exodi 8. & 10. Psalmo 105. v. 30. Isai. 1. v. 4.* Sic nostra ætate, ob peccata in Divinam Majestatem commissa, Scarabæorum, Erucarum, Locustarum infelix proventus, herbas, olera, segetes, fruges & arbores sæpe arrodere & perdere solet: veluti accidit sub annum à Redempto Orbe 1553. ubi ætate tantus Locustarum proventus, ut sacra virentemq; omnem herbam morsu urdineq; vastarent.

Insecta divulsa etiam vivere possunt omnia, exceptis iis, quæ vel admodum frigeant, vel præ sua exiguitate, quamprimùm refrigerentur. Diutius autem vivunt ea divulsa, quibus corpus longum pedesque multi, ut Centipedes, Lumbrici terreni, utpotè in quibus vita majoribus radicibus fixa sit. *Idem H. A. lib. 4. cap. 7.*

Finis seu usus Insectorum.

Primò Annulosa animalcula universitatis harmoniam & concentum efficiunt. Omne enim Ens quatenus ens bonum est: Nec ullum adeò exiguum seu minutum animal, in quo non cluceat Dei *πολυποικίλος* sapientia.

II. Aëris & Terræ impuritatem auferunt. Quia cum sit rerum omnium ortus ac interitus, certissima lege naturæ definitus, nisi è stercore vel cadaveribus, vel quavis materia putri, Insecta prodirent, foedissima contagione proxima quæque loca & Corpora vicarentur. Talium autem Insectorum ortu, foetor omnis ac talis eluitur, & Avium ci-

bis aut mutuo sibi pabulo inserviunt: atque ita fit, ut nec viva noceant, nec odore mortua.

III. Alimenta sunt Brutis: *Quadrupedibus, Vesparum, Vulpium, Formicarum Vrsis minori.*

Aviculis, Pico, Corvi & Formicæ, Hirundinibus Muscæ, Erucæ Cuculo, Culices Vesperilionibus.

Piscibus, Lumbrici terreni, Xylophthori aquarum, Muscæ, Trutis, Barbatulis, Thymallus, &c.

IV. Alimenta sibi sunt mutua, ut Musca quidem sanguinem aut foedum humorem, ligurit, Aranei Muscas, Gallinæ Araneos, Homo Gallinæ in Alimentum suæ naturæ congruens convertunt. Sic enim prospexit Creatoris optimi sapientia ubique conspicua, ut minimis ac vilissimis quibusque Animantibus alimenta statim temporibus largiretur.

V. Homini inserviunt, dum præbent: *Cibum*, ut Locustæ in Arabia & Syria, Apes Mel, ad Ciborum obsonia: *Pharmaca* Lumbrici terreni, Scorpiones,

opiniones; neq; ipse post longam disputationem aliquid certi affirmare audet.

Alii, inquit, existimant, per coitum agi, Maresq; esse Fucos, Feminas veró Apes: *Alii* contrá.

Quidam eas pátere, attamen non coire, sed deportare fœturam contendunt, nec unde portent, constar.

Nonnulli, pátere & coire negant, (Apum enim coitus visus est nunquam) sed é floribus Cerinthi, Arundinis aut Oleæ deportare judicant.

Sunt, qui Fucorum fœturam comportari putant, sed Apum ortum esse á Ducibus. *Et paulo post idem.*

Σχάδωνες, hoc est soboles optimé fiunt cum mellificatur, aggerunt suis cruribus ceram (kommen Gehäsel sic loquuntur Curatores Apum) atq; Erythacum, Mel ore evomunt in cellas, tragem *Πόντις* / sætu posito incubant Avium more, sicut *Bruth*. Exclusus inde vermiculus dum parvus est, jacet in favo obliquus; post sua ipsa facultate se erigit, cibumq; capit, & favo ita adhæret, ut retineri videatur. *Schadones*, dum

membranâ involvuntur, & pedes & alæ innascuntur, atq; sub ea specie, cum scilicet formæ lineamenta receperint, *Nymphæ* appellantur: jam neq; cibum præterea capiunt, neq; ullum alvi reddunt excrementum, sed coërciti & contracti quiescunt, nec ullo pacto se movent, usq; dum species destinata perficiatur. Et cum jam ad finem generationis venerunt, ruptâ quâ cinguntur membranâ, evolvantur.

Idem alibi videtur colligere, é Regibus generari Apes, subdend nisi hoc esset, ratione carerent; quæ finguntur in eorum imperio. Recte enim Reges intus manent immunes ab omni negotio, quasi nati ad sobelis procreationem. Magnitudine etiam præstant, quasi ad prolem procreandam, Corpus eorum sit institutum, Fucos autem castigent.

Postremo, Apes sine coitu generari argumento est, quod fœtus exiguus admodum in cellulis favi cernatur, cum infecta, quæ per coitum oriuntur, coeant diu, pariant brevi magnitudine ad speciem ver-

DE INSECTIS SI-
lectis in specie.

Apis

Μέλιτα,
ἢ μέλισσα παρὰ τὸ μέλι,
vel τῆς μελέτης, à meditatio-
ne, exercitio & diligentia.

Apis, Απες, vel quòd sine
pedibus nascantur : vel quòd
pedibus invicem se alligent.

Musarum volucris, Varro,
Apicula, Apecula.

Ein Vienen sil.

Imme.

Apis οἰκονομικὸν ζῷον καὶ
ἐπιμελὲς, Musicum est ani-
malculum, ex angve, penna-
tum. Vespræ ferè simile, uni-
color, subnigricans, sex pedi-
bus, quatuor alis seu pinnis &
aculeo constans, Mellis col-
ligendi causâ conditū, Cor-
pus Api longiusculum, teres,
coloris subnigricantis. Crus-
cula sèna, scabra, præsertim
posteriora, quibus ceram col-
ligit, & ad alvearia ad favos
extruendos comportat. Pa-
ropsis lingua prælonga fistu-
losa, quâ gustat & cibum si-
mul attrahit. Ventriculo, u-
terculo seu vesicula donatur,
in quam congerit Mel, quod
tandem in cellulas evomit.
Aculeus ipsi datus est imma-

nissimus, partim ad tutelam
tanquam armâ quibus se de-
fendat, partim ad robor. Inte-
stini, cui firmiter annexus est,
adeò ut si extrahatur, Intesti-
num simul extringvatur & A-
pis pereat. Excrementum e-
jus rubrum est, ἰοδαίαν Græci
vocat.

Inter omnia Insectorum
Animalia principatus Apibus,
& jure præcipua admiratio,
solis ex eo genere Hominum
causa genitis. Mella contra-
hunt, succumq; dulcissimum
atq; subtilissimum ac saluber-
rimum. Favos confingunt &
Ceras. Illæ ad usus vitæ la-
borem tolerant, opera con-
ficiunt, Rempubicam ha-
bent, consilia privatim ac du-
ces gregatim, & quod maxi-
mè mirum sit, mores habent.
Plin. lib. 11. hist. nat. cap. 5.

Apum ortus seu ge-
neratio.

Varia de generatione A-
pum, Autorum existit sen-
tentia.

Pecte Melissam fingunt,
mulierem fuisse pulcerrimam
specie, quam Jupiter in Apem
converterit.

Aristoteles hist. anim. lib. 5. cap.
21. varias adducit hac de re
opinionēs,

merito esse conjicitur.

Apum differentia.

Apes vel sunt :

Immature seu fetus, qui aut vermiculi, & cum formam capere ceperunt turba communis *Nymphae, Fuci, Sirenes, Cepheus* vocantur : aut pennigeri statim fiunt, & Regis nomen merentur,

Perfusa, aut Regales, principes, Duces seu Reges, qui imperant,

aut *Populares*, plebejæ, quæ vel Mella colligunt & favos conficiunt, ut Apes frugi : vel Apibus inserviunt, ut Fuci.

Apum Rex.

ἡγεμὼν πυρρός,

Apum dux seu princeps,

Der BienenKönig/

Weisef / Siles.

Paulo major & oblongus magis quam vulgaris Apis, alvo in extremo acutiore. Carribus rectioribus ad flavedinem vergentibus, sed minus amplis, pinnis, pulcri coloris ac nitidi, breuntidys / lævisq; ac sine spiculo.

Generatur in cellis, quæ in fine Cerarum, plerumq; velut papilla uberum apparent

eminentiores, & laxiores fistulæ, quam sunt reliquæ, quibus popularis notæ pulli detinentur.

Rex, inquit Plinius, statim mellei coloris, ut electo flore ex omni copia factus, neque vermiculus, sed statim penniger.

Aristoteles duplicem Regem constituit, unum fulvum, rufum, qui præstantior alterum nigrum magisq; varium.

Namq; duæ Regum facies, duo corpora Gentis, Alter erit maculis auro squallentibus ardens, Et rutilis clarus squamis, insignis & ore.

Atq; hic maximè probatur. Ei forma semper egregia, & duplo cæteris major, id est, paulo longior, pennæ breviores, Crura recta, ingressus celsior, in fronte, macula diademate quodam candicans.

ille horridus alter, Cùm venit, & sicco terram, spuit ore viator, Desidia latamq; trahens inglorius alvum, Dede neci; melior vacua sine regnet in aula,

Nam

mis. *Hec Aristoteles.*

Plinius lib. 11. nat. hist. cap. 16.
Aristotelem secutus, certum
esse affirmat, Apes Gallina-
rum modo incubare. Id quod
exclusum est, primo vermi-
culum videri candidum ja-
centem transversum, adhæ-
rentemq; ita ut pascere vide-
atur. Regem statim mellei
coloris, ut electo flore ex om-
ni copia factum, neq; ver-
miculum, sed statim penni-
gerum. Cætera turba cum
formam capere cepit, Nym-
phæ vocantur, ut Fuci, Sire-
nes ac Cephænes. Si qui alte-
ruteis capita demat, pro gra-
tissimo sunt matribus cibo.
Tempore procedente instil-
lant cibos atq; incubant, tum
maximè murmurantes, calo-
ris ut putatur faciendi gratia
necessarii excludendis pullis,
donec ruptis membranis, quæ
singulos cingunt, Ovorum
modo univèrsim agmen e-
mergat. Fœtus, intra 45. di-
em peragitur. Fit in favis
quibusdam, qui vocatur Cle-
rus, amaræ duritiæ Cera, cum
factum inde non eduxere,
morbo aut ignavia, aut infæ-
cunditate naturali. Hic est
abortus Apum.

Alii partim ex Apibus, par-

tim ex bubulo aut equino
Corpore putrefacto, Apes
nasci crediderunt. Hinc Ar-
chelaus in epigrammate ait,
eas esse

*Βοδὲ εἰς νομὴν πεποιημένα
τεύχεα. Idem ἰππῶν μὲν σφῆκες
γίνεσθαι, μὲν ὥς δ' ἐμῶν σφῆκες.
Varro, lib. 3. c. 16.*

Virgilius 4. Georgic priorem
modum his verbis depinxit.

Illum adeo placuisse Apibus
mirabere morem,

Quod nec concubitu indul-
gent, nec corpora segnes

In Venerem solvunt, aut fa-
tus nixibus edunt.

Verum ipsæ è foliis natos &
suavis herbis

Ore legunt, ipsæ Regem par-
vosq; Qvirites,

Sufficiunt, aulasq; & cærea re-
gna refingunt.

Ambrosius. Apes nullo con-
cubitu miscentur, nec libidi-
ne resolvuntur, nec partus
doloribus quatiuntur, sed in-
tegritatem Corporis virginal-
lem servant, subito maxi-
mum filiorum examen emit-
tunt.

Itaq; cum singularis pecu-
liarisq; sit Apum natura, or-
tum quoq; earum peculiarem
merito

Elucent alia, & fulgore co-
ruscant Ardentes auro, &
paribus lita Corpora guttis.

Apes sylvaticæ, sylvestres, fe-
ræ Varroni, Heiden Bienen/
Wald Bienen sunt, quæ in
sylvis vastis & aliis sylvestri-
bus locis Mellificia parant,
Horridiores hæ sunt aspectu,
iracundiores & minores, sed
opere ac labore præstantio-
res.

Fuci.

Κηφύρις

μελιτῶν ὑποφύγοι,

Apes mares Nonn.

Apes ignavæ,

Apum ferotinus fœtus,

Fucus á fovendo, quód A-
pum fœtus foveat : aliis á
furando, quód furtim Mella
devoret.

Threnen vulgò.

Bruch Bienen/

Wasser Bienen.

Apibus sunt similimi, sed
duplo majores, Rege crassio-
res, coloris magis fusci, ac si-
ne aculeis. Gignuntur ab
emèritis Apibus, & seorsim
aliquando, magna ex parte
favis Apum inferuntur, locu-
lis ipforum amplioribus & al-

rioribus. Fœtus ipforum, ut
Apum, candidus est, ex quo
sunt vermiculi, ex his Nym-
pha, quas alii proprio nomi-
ne Seirenes vocant, quód in-
tra membranam contracti &
curvati jaceant.

Veris Apibus inserviunt,
vel ad procreationem sobo-
lis, ut Scriptores tradunt, quód
seminibus infideant, quibus
Apes figurantur. Cúm enim
cætera turba labori dedicata in
Mellificio occupatur, Fuci in-
terim intra alvearia incubant,
suo calore fœtum foventes
& accelerantes. Ob id vide-
mus Apes operarias post Jaco-
bi festivitatem, cúm ampliùs
non fœtificant, eos abigere &
expellere, utpoté eorum ope-
ra non ulterius indigentes,
Multæ singulos aggressæ tru-
cidant.

agmine facto

Ignavum Fucos pecus á præ-
sepibus arcent.

vel ut æstate aqvam appor-
tent.

Sunt, qui & per se fingere
favos eodem in alveo, & cum
Apibus negotium consiciendi
favos partiri dicant; verùm
mellificandi nullam habere
facultatem, sed vesci tum
Eos, tum eorum pullos mel-

O o o

le, quod

Nam deterior fordido spuito similis fœtus est, & pulverulentus. Nec unus in qvôq; Examine Dux tantummodô est, sed plures: peritq; Examen, si duces vel non satis habeantur (qvôd non tam Principis desiderio qvâm ortus, ut ajunt, ad qvem illi necessarii sunt, incidit,) vel plures qvâm satis: distrahunt enim Examen, Ob id plures & potissimûm improbos si animadverterint Meliturgi, ne Principum multitudo seditiones faciat in Examine, necare solent.

Foris Reges nunqvam visuntur aut prodeunt, vel ut pascantur, vel alia caussa, nisi universa cum plebe cûm migratur: & tunc ita, ut reliqvæ omnes circa ipsos Principes suos glomerentur. Qvi si perierint, Plebs luget, ignavo dolore, non convehunt cibos, & ni subveniatur, fame moriuntur.

Ambrosius. Apibus Rex natura claris formatur insignibus, ut magnitudine Corporis præstet & Ipecie, tum (qvod in Rege præcipuum est) morum mansuetudine. Nam etsi habet aculeum, tamen eo non utitur ad vindicandum.

Sunt enim Regis naturæ non scriptæ literis, sed impressæ moribus, ut leniores sint ad puniendum, qvi maxima potestate potiuntur.

Apes frugi.

Μελιτῆραι κηρὸ ποιοῦσαι.

Εργοφόροι, μελιτῆραι.

Apes veræ, operariæ
Dienen.

Unicolores magis sunt, qvâm Crabrones, Vespæ, aut teræ Apes.

Apes vel sunt domesticæ, Urbanæ, mansuetæ, Zahme Dienen / qvæ parentibus naturæ urbanis, qvæque rustico montanoq; victu educatis prodierunt, & qvæ cultis locis pascuntur, Harum rursus aliæ εργούλαι ἢ ποιικίλαι breves, variæ & in rotunditatem compactiles, coloris ad cinereum vergentis hirtiusculæ, albo obrutiores & capite majusculo. Hæ optimæ judicantur.

aliæ sunt μακραι longiores, Crabronibus vespisq; similes qvæ sunt deteriores; etiamnum deterrimæ ex iis pilosæ. Minores illæ officiosiores majoribus sunt.

Namq; aliæ turpes horrent: Elucet

Sedes etiam in valle potius quàm editiore loco, sed ubi non resulet Echo, sono reciprocante Apibus inimica. Nam hinc expeditiùs evolant vacuæ ad altiora, & onustæ non ægré devolant.

Si villæ situs ita patiatur, commodè edificio jungi Apiarium, & maceria cingi potest, sed ea parte, quæ à terris latrinæ sterquiliniis & balneis, retriisq; libera sit odoribus.

Maximè expedit, ut sub oculis Domini constitutur, cujus interventu tutiùs custodiatur.

Ubi cunq; fuerint Alvearia, quoniam accessum odeant, non editissimo claudantur sepimento. Quod si prædonum metu sublimius placuerit, tribus elatis ab humo pedibus, exiguis in orbem festellis Apibus sit pervium, aut raris lapidibus, quò ipsæ per cavernas in volent, & aves ac rorem effugiant.

Jungatur Tugurium, quo & Custodes habitent, & condatur instrumentum, sitq; repletum maximè alveis ad usum novorum Examinum,

nec minùs herbis salutaribus & si quæ sint alia, quibus Apes delectentur, & quæ languentes requirant, juxta Poëtæ consilium :

Palmaq; vestibulum, aut ingens Oleaster obumbret,
Ut, cum prima novi ducent
Examina Reges
Vere suo, ludentq; favi emissâ
juventus,
Vicina inviter decedere ripa
calori,
Obviaq; hospitii teneat frondentibus arbos.

Adsit, si fieri potest, Aqua perennis & pura, vel extructo canali deducatur è puteo. Nam sine aqua, neq; Mel, neq; favi, nec deniq; pulli figurari possunt : unde subdit Poëta :

Et liquidi fontes, & stagna
virentia musco
Adsint, & tenuis fugiens per
gramina rivus.

Et mox :

In medium seu stabit iners,
seu profluet amnis,
Transversas Salices & grandia conjice saxa,

le, quod Apes fecerint.

Manent magna temporis parte intus, cumq; exeunt, offerunt sese fusius in sublime, gyroq; volitant, & quasi exercitum faciunt (inprimis cum jam Examina egredi moliantur) quod ubi satis jam fecerint, redeunt domum, & epulis perfruantur.

Apes fures.

ἄγρῃ, Arist.

φωγίαι, Hesiod.

Naub Vienens

Heer Vienens.

Apum genus est nigrum, alvo ampliore, paulo minus fuscis. Ignavae sunt, nec quicquam operantur, sed ceteris, quibus cum vivunt, injuriam faciunt, & alienos favos, si latuerint, subeunt: saepe integra Alvearia depopulantur, nisi maturae repressae vel igne combustae fuerint. Adeo in satietatem replentur, ut interdum vix queant volare, sed ante alveum volutantur.

Apiarium.

Μελισσοτοκοῦριον,

Alvearium,

Mellarium,

Apum statio,

Apum castra,

Ein Biengarte.

Stationes ac pastiones Apum constituendae, ut in tuto secretoque Alvearia sint, maxime conversae ad hybernium atq; vernum Solis exortum, loco neq; calido, neq; frigido nimis, utroq; enim offenduntur, sed temperato, ut & hyeme atq; aestate temperate incallescant, & aura salubritas Apes recreet. Procul a caetu ac tumultu tam pecudum quam hominum:

Quo neq; sit ventis aditus, (nam pabula venti Ferre domum prohibent) nec oves, haediq; petulci Floribus insultent, aut errans bucula campo Decutiat rorem, & surgentes atterat herbas.

Gaudent enim maxime quiete & hominum conspectum aegre ferunt,

Absint & noxia Animalia, Rubetae, Lacerti, Serpentes, Crabrones, &c.

Sedes

Collocantur super lapides, seu in suggestu lapideo aut ligneo, qui extendatur per totum Apiarium, in tres pedes altitudinis, totidemque crassitudinis, isque sic extructus, & diligenter opere rectorio lævigatus sit, ne ascensus Laceratis aut Angvibus, aliisve noxiis Animalibus præbeatur.

Ora Cavearum, quæ præbent Apibus vestibula, proniora sint quam terga, ne influant imbres, & si forte tamen ingressi fuerint, non immoretur, sed per aditum effluant: propter quod Alvearia porticibus seu tegmine supermuniri convenit, quo frigora & pluviae arceantur, umbraque æstum contemperet seu infringat. Cum verò hyems generi huic sit noxia, ad hybernium orientem obversa collocari debent, ut apicum habeant egressum, & sint exporrectiores.

Apum pabulum.

Apes non alio cibo utuntur quam dulci: ob id si naturale pabulum deficit, Dominum oportet serere ejusmodi plantas, quas maximè se-

quuntur Apes, quales sunt, quæ flores calyculatos producant, item quæ dulces, & suaves sunt odoris, veluti sunt.

Inter Arbores, Abies, Amygdalus, Cedrus, Cerasus, Ilex, Lentiscus, Malus, Persicus, Picea, Pinaster, Pyrus, Salix lacifolia, Tilia, Ziziphus &c.

Frutices Amellus, Crespinus, Cytisus utilissima. Etenim post Æquinoctium verum florere incipit, & permanet ad alterum æquinoctium autumnale, Frangula, Cænistia, Ledum Sileiacum inde vulgò Vinheide nuncupatur, Ribesium, Rosæ sylvestres.

Herbæ, quibus Apes delectantur, sunt, Acanthus, Amaranthus, Antirrhinum, Apium, Arthemisia, Azarum, Asphodelus, Borrage, cujus floribus mirè delectatur, Brassica, Buglossum, Carvi, Cnicus, Crocus, Erica, Ervilia, Fabæ, Hyacinthi, Hyssopus, Genista, Hepatica aurea, Majorana, Medica, Melissa vulgaris, Melissophyllon, Melilotus Italica, vulgaris, Myrrhis, Lilium candidum, Narcissus, Nardus, Origanum, Pastinaca, Plantago, Petasites, Rapistrum, Rosmarinus,

O o o ;

Salvia,

Pontibus ut crebris possint
subsistere.

In ambitu hospitii Arbuseulæ parvi incrementi, & frutices herbæq; conferantur, cum propter salubritatem tum propter utilitatem, maximè dulces & savis odoris.

Alvearia.

Μελιτῶν κυψέλαι

Σμηνοί Arist.

Σμήνεια Dioscor.

Σίμελα.

Alvi, Alvei, à Mellis alimonia.

Apum tuguriola.

Dienstöcke / sil.

Beuten vulgò.

Bienen Heustlin/

Ymmen Körbe.

Apum sunt domicilia, quæ variant, & diversis modis conficiuntur, pro regionum, locorumque consuetudine & oportunitate.

Alia sunt: *Immobilia*, ut Arborea naturâ concava, in quas sæpè Examina migrant ut Tiliæ, Quercus & aliæ: vel studio & industria Hominum excavantur, veluti plurima in vastis sylvis Pinastri Silesiæ inferioris visuntur.

Mobilia autem: Stramina sunt, è stipula viminibus contexta, opere textorio facta, sesquipedale aut pedibus duobus in rotundum latis, ac toridem aut ampliùs pro frequentia Examini alta, veluti in Alsatia, Helvetia, & alibi habentur.

Ligues rotunda, teretia frequentissimè in Silesia nostra vicinisq; locis, ex Arborum truncis, veluti Tiliæ, Pinastri, Piceæ, Salicis, Populi nigrae, Alni, &c. cubitorum tj. s. altitudine à Meliturgis parantur. *Foramina*, quibus exitus & introitus datur, sint angustissima, ut solùm unius Apis Capiant transitum, partim ut quàm minimum frigoris admittant, partim ne Stelliones, Lacerti, Scarabæi, Papilionæ lucifugæ, & reliquæ noxiæ bestiae per laxiora foramina in favos populentur. Utile igitur pro frequentia Examini, duos aut tres aditus in eodem operculo inter se distantes fieri. Sint ex latere opercula longa, ut tempore vindemiarum possint commodè auferri. Forinsecus bubulo stercore oblinuntur: minùs enim sic computrescere Florentinus tradit.

Collo-

Namq; aliæ victu invigilant,
 & fœdere pacto
 Exercentur agris, pars inter
 septa domorum,
 Narcissi lachrymam, & len-
 tum de cortice gluten,
 Prima favis ponunt funda-
 mina: deinde tenaces
 Suspendunt Ceras, aliæ spem
 gentis adultos
 Educunt fœtus, aliæ purissima
 Mella
 Stripant, & liquido distendunt
 nectare cellas.
 Sunt quibus ad portas cecidit
 custodia sorte
 Inq; vicē specularunt aquas,
 & nubila cœli,
 Aut onera accipiunt venien-
 tum, aut agmine factō,
 Ignavum fuces pecus à præse-
 pibus arcent:
 Fervet opus redolentq; thy-
 mo fragrantia Mella.
 Et mox! Grandævis oppida
 curæ
 Et munire favos, & Dædala
 fingere testā.

Apes cum alveum recepe-
 rint mundum, primū favos
 construunt, ceram fingunt
 hoc est domus cellasq; faci-
 unt, deinde sobolem, postea
 Mella,

1. Comosus.

Κόμωσις Arist.
 Κομωσις Turneb.
 Mītus Purgamentum Ce-
 ræ.
 Tectorium Apiaris.
 Melligo Plinii Wottono.

Primum operis fundamen-
 tum, seu prima crusta, Ceræ
 est veluti excrementum pur-
 gamentumq; benè nigrum,
 quo pavimentum & alveum
 ipsum intrus totum, & quo-
 dam tectorio illinunt, ne be-
 stiolæ nocuæ subeant.

Saporis est amari, & odo-
 ris acris. Medetur plagis, &
 hujusmodi suppurationibus,

2. Pissoceros.

Πισσοκέρος
 Πισσοκέρος Arist.
 Picatus cereus Gaz.
 Kleister vulgò.

Proximum à Mirye tecto-
 rium crustæve. Super eam
 venit Picantium modo ceu
 dilutior, Ceræ initium ple-
 runq; è mitiore gummi. Fit è
 lachrymis Arborum, quæ glu-
 cinum pariunt, Salicis, Ulmi,
 Arundinis succo, gummi, re-
 sina.

3. Propolis.

Salvia, Satureja, Serpyllum, Sinapi, Trifolium album vulgare, Thymus, Thymbra, Triticum faginum, Tunica, Viola Martia. His & similibus Apes insidere solent, quarum flores summopere appetunt.

Cum verò non omnitempestas patiat exire longius, præparandus interdum cibus, ne tum solo Melle cogantur vivere, aut relinquere exinanitos alveos. Alii aquam mulsam in vasculis proponunt, lanam purpuream addentes, per quam fugant, ne potu nimio impleantur aut ne incident in aquam. Alii Ficum aridam, vel contusum vel aqua madefactam, vel defrutum, vel uvam passam cum pinsuerint, affundunt sapa, atque eo factas offas apponunt, idque tempestate & hyeme, cum procedere non possunt ad pabulum.

Cibi pars quoque *Potio*. Aquam Apes libentissimè hauriunt, quæ senci clarissimèque fontes scaturiunt seu quæ per asperos calculos defluat, incorrupta ac minimè turbida.

Apum operæ.

Venturæ memores hyemis, æstate laborem,

Experiuntur.

Omnibus una quies operum, labor omnibus unus.

Sunt foris & intus officia divisa. Operantur intra sexaginta passus, & subinde floribus in propinquo consumptis, speculatores ad pabula ulteriora mittunt. Nam ad opera provolantes gregatim, aliæ flores aggerunt pedibus, aliæ aquam ore, guttasque totius Corporis lanugine important ad cellas. Adolescentes ad opera provolantes convehunt. Seniores intus operantur. Quæ flores comporant, prioribus pedibus formina onerant, propter id naturâ scabra. Pedes priores, Rostris, totaque onustæ remeant sarcinæ incurvæ; excipiunt eas ternæ vel quaternæ, atque exonerant. Intus aliæ struunt aliæ poliunt favos & dirigunt, aliæ cibum præparant ex eo, quod allatum est. Nullum his tempus certum consuetumque est, quo operari incipiant: sed si cibariis non careant, beneque degunt, æstivo potissimum tempore opus agrediuntur, nullusque, cum per cælum licuit, perit dies. De quibus *Poeta* capit.

Namque

promptum sit quod inviter furantem : novissimi maximè implentur Melle, ideoque averfo alveo facile eximuntur.

Favorum duo genera observantur : primum in longitudinem decurrit, die *Stienen* arbeiten scharff / secundum transversim rectis cavearum inhaeret, vulgò *Bret*. Differunt Favi, quòd Alii sint

Proles & vel : Apum popularium, parvi : *Regum* laxiores & eminentiores, qui sepimento tanquam muro quoddam ad majestatem regiam tuendam circumvallantur : *Fucorum* ampliores & latiores, qui Apum cæterorum favis inferuntur.

Operis ut Mellis & Sandarachæ. Hinc Favi plerumque accipiuntur pro cellulis Melle plenis. Ex favis purgatis fit Cera, de qua in sequentibus.

5. Fatura.

Neotoma Arist.

Neotoma,

Brutt / sil.

Favos ubi confecerunt Apes, sætum iis instillant, què Avium more incubant & concoquunt, exclusi deinde ver-

niculi, dum parvi sunt, jacent in favo obliqui: post sua ipsa facultate se erigunt, cibumque capiunt, & favo ita adhærent, ut retineri videantur, qui tandem in Apes Fucosque transeunt. Apes Novellæ tertio quàm prodierint die, statim negotium ineunt si cibus non suppetit. Duodequingagesimo die ab Aequinoctio verno incipiunt Examina augeri. Ab exortu vergiliarum hoc est à s. Idus Majas ad Solstitium Alvei examinant. Apud nos seriis, paulò ante solstitium æstivum, usque ad Syrii ardorem.

Apes foetificantes, examina ponunt, die *Stienen* setzen *Bruth*.

6. Mellificatio.

Μελιτογία

Mellificium

Die *Stienen* tragen *Honig*.

Tandem Cibi causa mellificant Apes. Melleum enim liquorem è frondè ac pabulis in utriculos congestum, ore tandem in cellas evomunt, & Melle vero alterovè die ad summum cellas replent, Cras seorsum Mel concoctum jam tempore, quod initio ut aqua dilutum est, & primis

P p p

diebus

3. Propolis.

ἡρόπολις Plinii.

σμύνην Diosc.

Cera virginea Scribonii.

Βινηται vulgò,

Vorstos/Stopwachse/

Detwachse.

Rudis est & crassa materia, seu gluten in alveorum foribus. Crassioris jam materiae additis floribus, nondum tamen cera, sed favorum stabilimentum, quâ omnis frigoris aut injuriæ aditus obstruuntur, odore etiamnum gravi.

Differt colore, odore & consistentia.

Eligitur ad Medicum usum flava, odorata, Styracem vel Galbanum referens, in vehementi ariditate, mollis, & Mastiches in modum ductilis.

Recens per se satis est mollis & pingvis, tenuis essentia. Calefacit ordine 2do. aut 3tio, inchoante.

Leviter abstergit, attrahit, evocat, aculeos & omnia infixâ Corpori extrahit, dura concoquit, dolores Nervorum mulcet, ulceraq; desperationis cicatrice obducit. In veteri rufsi suffitu juvat, &

Lichenas admota tollit.

Veteres pro Galbano uterantur,

4. Favus.

â fovendo.

Κυρίον Græcè inde κηρίον favos conficere, cerificare,

Κύρταρος Suidæ.

πλωί, μελικερί.

δ'υγίς, Loculi.

Loculamentum,

Cella Apum.

Weben oder Heuslein der Bienen.

Wien Noos/ sil.

Favus, cum Mellis tum prolis receptaculum, quæ Apes fingunt ἱεράγονος hexangulum, æqualium laterum, & Cera veluti cellam, cum singula cava sena latera habeant, quot singulis pedes dedit Natura.

Ab utroq; latere cellas obtinent: contra Crabrones & Vespæ.

Favi superiori parte affixi, & paululum etiam lateribus hærent, & pendent unâ, Alveum non contingunt, nunc rotundi, qualiter poscit alveus. Primi tres versus Westter vulgò ferè inanes struuntur, ne promptum

vor das Flugloch zusammen/
wie eine Traube. 2. Vox so-
litaria, & peculiaris quædam,
aliquot antè diebus intus mit-
titur, & biduo aut triduo pau-
cæ circa alveum volant. 3.
Evolaturæ jam, aut evolan-
tes etiam, consonant vehe-
menter murmure factò, pe-
rinde ac milites castra mo-
ventes. Quæ cum primò exi-
erunt, in conspectu volitant,
reliquas expectantes dum
convenient.

Curator alveos novos a-
bunde in huncusum præpara-
tos in promptu habeat. Citiùs
enim in novum alveum se re-
cipiunt, quàm in veterem,
etiamsi proximum posueris
veterem, unde exierint, ta-
men novo magis delectan-
tur. Perliniatur autem her-
bis Apibus gratis, Melissa, Me-
lilotò, Thymo, Ledo nostra-
te, aut Mellis guttis resperga-
tur. Adsit etiam Custos, qui
alveos diligenter observet,
eorumq; egressus & regressus
attente animadvertat. Si ar-
busculæ in propinquo desint,
Arboris ramus defigendus, in
quem se conferant, confiden-
tes, eamq; oblinere Apia-
stro aut Erithace ac similibus

illecebris, cæterisq; rebus qui-
bus Apes recreantur. Ubi huc
advolarunt & confederunt,
Alveo apposito, fumo levi
circumeundo, eas in novam
coloniam intrare cogas.

Apiarii hujus loci, manu
Melissophyllo illitâ, Apes
conglomeratas, in cribrum
lignum ad id accommo-
datum, leniter alâ anse-
na colligunt, injecto ramulo,
Regem scrutantur diductis
Apibus, quem apprehensum
cavæ minutissimæ, Cui
Weisselheusel/ includunt, affi-
xo baculo alvo, Alveari im-
ponunt; inde Apes sequentes
Ducem sine molestia in do-
micilium se recipiunt suffu-
migatæ.

Sin examen est abditum
specu, fumo expellitur, & cum
erumpit, æris strepitu coercet-
tur, ut in sylvæ parte vel fron-
de confideat: hinc á vestiga-
tore, accommodato vase re-
cipitur.

Arboris verò cavæ sedem,
ubi habuerit, & extet ramus,
is ferrâ suprà infraqve rese-
candus, & munda veste coo-
pertus inter alvearia collo-
cetur.

diebus sine crassitudine cernitur, & fervet ut Mustum, seq; purgat. Quod si exemtum eo tempore sit, crassitudine caret, cum vigesimo maximè die spissatur, mox obducitur tenui membrana, quæ fervoris ipsius tenui spuma concrescit. Mel enim Apibus tum ætate tum hyemè cibis est,

7. Cerago.

Κηράνδεμος, Dioscor.

Εριδάκη, Aristot.

Ἰριδάκη.

Sandaraca,

Ceruehus, Theophr.

Vernigo.

Bölsich/

Zusch/ Meliturgis.

Alterum Cibarii genus, cui durities Cera proxima, ut Ceram suis crunibus congeunt, Apum dum operantur cibis, qui sæpè invenitur in favorum inanitatibus sepositus. Melle est deterior, acerbi saporis, sed plenus humoris cibis. Gignitur ex Rore veno & arborum succo, gummi modo. Quarundam Apum natura peculiaris est, ut plurimum Sandaracæ colligant & importent; aliæ non item,

quæ nisi, dum Mel paratur, diligenter eximatur, ei ingratum saporem conciliat.

Apum Examen.

Εσμός,

Σμήνυς.

Vienſchwarm/

Ymenschwarm.

Nova est Apum soboles, quam parentes ex suis alvearibus, ad novas sedes quærendas exire cogunt. In Sicilia nostra, ut antè dictum, circa solstitium æstivum, antè & post, Apes prolem ut plurimum emittunt. Idcirco diligentissimam curam desiderant, ne egressæ turbæ cum Rege fugam capiant, effugiantque: inprimis verò ab octava matutina usque ad secundam pomeridianam; quia antè & post hæc tempora non facillè emigrare consueverunt.

Signa autem Examinis exituri sunt. 1. Uno aut altero die, maximè vespere, multæ in vestibulo, seu ante foramen, ut Uvæ, aliæ ex aliis pendunt conglobatæ, egressu suo sedis propriæ desiderium ostendentes. (Egen sich heraus

por

relicta. Mané demto linteo reperta fuere Examina, qvilibet Rex cum sua turba separatim conglomeratus: qvæ mox à Curatore, utpotè sedata & mitiora facta, in alveos peculiares fuerunt reposita.

Mellis vindemia.

Μελίωσις.

Mellatio,

Mellis Apum,

Apum castratio,

Honig Erndte/

(Castrare Apes Zeidsen/
Wiener beschneiden / Honig
ausnehmen.)

Est Mellis exemtio. Tempus non idem observatur, nec modus omnibus communis. Varro lib. 3. cap. 16. eximendorum favorum tempus, primum vergiliarum exortum statuit: secundum, æstatem scil. actam, anteqvam oriatur Arcturus totus: tertium, vergiliarum occasum. Signum sumi vult, cum plenos alveos habeant, cumq; illos geminaverint, Ex Apibus autem conjecturam facit, si intus bombum faciant, & cum introeunt ac foras trepidant, & si opercula alvei cum remota sint, favorum forami-

na membranis melleis obducta, videntur.

Dies castrandi matutinus eligendus, neq; enim convenit, medio æstu, Apes laceffiri; fumo abigantur, ne ad iram provocentur, aut avidè vorent, qvi admoveatur per ollam commodam, cujus nidore apes in priorem partem domicilii, & interdum, extra vestibulum adigantur, ut sic potestas fiat liberius inspiciendi.

Mellarii nostrates priore messe, post æquinoctium verum, qvòd fit plerunq; Martio aut Aprili, pro ut hyems fuerit aspera aut mitior, non nisi cellas inanes rescindunt scalpro, usq; ad favos, in quibus Mella & fœtus rudimenta, caventqve ne ea lædant, si qvìd tamen Mellis abundaverit, id demunt. Posteriore messe, nempe autumnali vindemia, melliti excinduntur favi, qvi demtis vacuis in catinam reponuntur, vel mox unà cum favis & pullitie Mel in cupas cogitur rudi modo, atq; sic cum excrementis venditur. Si fœcunda sit alvus, plus tertia parte Mellis, non eximatur, reliquum hyemationi relin-

Quod si in Arboris trunco sit, tunc si mediocritas patitur, primum superior pars rescabitur, quæ Apibus vacat, ac dein inferior, quatenus videtur in habitari, veste tectus transferatur, & si rimis hiet, hæc diligenter obturanda.

Nonnunquam etiam vernacula Examina, patriæ pertracta, eruptionem moliantur: quod significatur, cum sic evadunt, & nulla intro revollet, sed se confestim lever sublimius: tunc crepitaculis æneis, aut testatum vulgò jacentium sonitu aut plausu terreatur fugiens juvenis. Ea autem cum vel pavidam repertierit alveum maternum, & in ejus aditu glomerata pependit, aut ad proximas Arborum frondes se contulerit, protinus Custos novum loculamentum in hoc paratum, perlitumque herbis huic animalculo gratis, aut Melle respersum admoveat atque recondat, eoque loco relinquat, donec vespertinum tempus appetat, dein diluculo reponat in ordinem reliquorum alveorum.

Quædam solent, cum subito evaserint, sine cunctati-

one se proripere, poteritque Aparius fugam prænoscere vespertinis temporibus, Autem singulis alveis admovendo: Si quidem ante triduum, quam eruptionem facient, veluti militaria signa movent tumultus, & murmur exauditur.

Si totum agmen glomeratum in proximo frondentis arboris ramo cõsederit, & totum Examen in speciem unius uvæ dependet, signum est, aut Regem unum inesse, aut plures reconciliatos, quos sic patieris, dum in suum revolent domicilium. Sin autem duobus, vel pluribus velut uberibus diductum Examen fuerit, indicium est, plures duces & dissidentes esse, atque in iis partibus, ubi maxime glomerari videris Apes, requirendi Duces erunt, ubi autem auctorem pugne reperis, eum elidere oportet.

Memini ante quinquennium in vicinia, uno ferè momento tria Examina ex diversis alveis evolasse, & se conjunxisse. Quæ ut dissidentia, cum reconciliari nulla ratione potuissent, amplo labro inclusa fuere; linteolo superinducto, & sic per noctem relicta.

santium inertiam notant, castigant mox: & puniunt morte.

Gaudere plausu atq; sonitu videntur. Quapropter tinnitu æris aut fictilis, convocari eas in alveum ajunt: quanquam incertum, an audiant, & voluptatē ne an formidine ita faciant.

Præagiunt hyemem & imbres ventosq; & tunc temporis se continent tectis.

Apum Respublica.

Politiam Reipublicæ observant humanæ optimè institutæ assimilem. Regi parent, πολυκοισαίαν tanquam inutilem fugiunt. Monarchiam amant. Functioni ac labori quæque suo incumbunt.

Unde sapientissimi quique Rerumpublicarum institutores exempla, & in Regibus creandis, officiis distribuendis, fontibusq; puniendis imitati sunt. Vergilius admiranda levium spectacula Rerum, verissimè elegantissimeq; canit. Apum Rempublicam, regias, satellitia, prætoria, urbes, leges, mores, pugnas, expeditiones, sic depingens, ut vel una hac pictura admirandas ingenii dotes declarave-

rit, prorsus esse Apibus partem divinæ Mentis & haustus æthereos existimans, quod tum propè ad humanam mentem accedant, imò eam etiam superent. Tanta circa Regem obedientia, quæ

non sic Ægyptus, & ingens Lydia, nec populi Parthorum aut Medus Hydaspes, Observant: Rege incolum mens omnibus una est. Ille operum custos, illum admirantur, & omnes Circumstant fremitu densò, stupantq; frequentes, Et sæpè attollunt humeris, & corpora bello Objiciunt, pulchramq; petunt per vulnera mortem; Amisso rupere fidem, constructaq; Mella Diripere ipsæ, & crates solvere favorum.

Rege prehensototum agmen tenetur, migrantq; ad alias. Esse utiq; sine Rege non possunt, διαρχία fugientes, sicut & πολυκοισαίαν. Defuncto Rege plebs mæret ignavo dolore, non amplius cibos convehunt, non procedunt, tantum tristi murmure circa corpus ejus glomeratur.

Magna

quatur: sin verò alvus non sit fertilis, & hyems metuitur aspera, exentio sit minima aut nulla, ne defectu pabuli hyeme animo deficiant & fame intereant: supervacuum vere tandem cum favis inanibus excidunt. Redduntur enim Apes ociosiores, si in eximendis favis plus Mellis relinquatur.

Itaq; pro Examinis numero relinqvendum est. Agunt etiam anxius, si plus dematur, quam ut residuum cibo sufficiat, atq; etiam si alveus iusto amplior sit, desidiores redduntur: ægrius enim, quæ si desperent, operi incumbunt.

Apum natura.

Apibus non mellificandi arstantum, sed & diligentia ac in labore perseverantia inest.

Mos Apibus, ne plura florum genera petant uno eodemq; profectu, sed singulis singula v. g. à viola ad violam, nec aliud attingunt, quousq; suum in alveum redeant. Hic se quatiunt, & singulas, tres aut quatuor sequuntur.

Oderunt non solum fœdos

odores, sed etiam unguentorum delicias, indeq; fit, ut homines his delibutos facile percutiant.

Carnem nullius Animalis tangunt, nec obsonium appetunt. Mundissimum enim hoc loco animal.

Scudent bonæ Apes, quoad fieri potest, ne quam intra alveum interimant: & si quæ perierit intus, statim foras cadaver educunt.

Mira quoq; iis mundicia. Egerunt excrementa congesta in unum locum, turbidis diebus, & operis otio. Sæpenumerò, cum alvi necessitas est, avolant, & in secessu reddunt excrementum, quoniam male oleat.

Bestiolas, quæ in alveis nascuntur, melioris notæ Apes tollunt, & rem familiarem tuentur, sed alteras pro vitio suo negligunt, & perire patiuntur.

Seniores intus operantur, hirtioresq; moræ domesticæ ratione sunt. Adolescentes foris negotium exercent, & ea quæ res exigit portant, levioresq; sunt labore hirsutie detrita.

Socias, ociosas ac desides, aut min⁹ parcas pellunt. Cesantium

prehensis lapillis se librant, juxta terram volitantes, in adverso flatu.

Apum ætas.

Durant Apes, si diligenter excultæ sint, in annos septem, octo, aut decem; nec ullum Examen hanc ætatem potest excedere, quævis in demortuorum locum quovis annis pullos substituunt. *Plinius*. Nam fere decimo ab internecione annogens universa rotius alvei consumitur. *Columnella*. Itaque ne hoc in toto Apiario fiat, semper propaganda erit soboles, observandumque vere cum se nova profundunt Examina, ut excipiantur, & domiciliorum numerus augeretur.

Ætatem quidem sic tradunt internosci, quod, quæ annum non exceßerint, nitescant, oleique similitudinem & speciem gerant: vetulæ verò aspectu & tactu horridulæ, & rugis plenæ at tamen fingendis favis præstantiores.

Apum sanitas.

Sanitatis signa sunt, si sint frequentes in Examine, si hilares, si nitidæ, si opus quod

faciunt, æquabile ac læve. Minus valent, si horridæ, si pilosæ & pulverulentæ, nisi opificii tempus urgeat, cum propter laborem asperantur & marcescunt, item tristitiâ torpent, & si conspiciantur aliæ mortuorum cadavera efferre, funerantiumque more exequias comitari, aut intra tecta silentio torpere.

Apibus inimica.

Aversantur Apes; Adulteros, remulentos, fures, Mulierum menses, Ursos, Oves, Picos, Paros, Hirundines, Caprimulgos, Ciconias, Lacertos, Serpentes, Buffones qui flatu lædunt, Capras, Hædos, Crabrones, Vespas, Papiliones ignavos, Araneos, Formicas, Fullones, Blattas, Tineas, Culices, item Taxum, Ulmum, Cornum, Platanum, Absinthium, Allium, Cepas, Porrum, Cucumerem sylvest. Thapsiam, Tithimалlos, Vetratrum. *Tantum* offendunt Apes: Venti, Nebulæ, fumus Figulorum, Echo, Balnea libera, Cloacæ, Sterquilinia, & omnes sædi odores, olea, unguenta redolentia, & alia quæ amplurima.

Magna profectio in hoc Animalculo admiratio, quod

Solæ communes natos, consortia tecta

Urbis habent, magnisq; agitant sub legibus ævum.

Et patriam solæ, & certos novere penates,

Venturæq; hyemis memores, æstate laborem

Experiuntur, & in medium quæsitæ reponunt.

Regias Monarchiæ in una parte alvei extruunt amplas & magnificas, separatas ab aliis, tuberculo eminentes, quod si exprimatur, non gignuntur soboles, Omnes ut in exercitu vivunt, atq; alternis dormiunt, & opus faciunt pariter, & colonias mittunt, Hiq; Duces, inquit Varro, conficiunt quædam ad vocem, ut imitatione tubæ: tum id faciunt, cum inter se signa pacis & belli habeant. Statio interdiu ad portas more castrorum: noctu quies in matutinum, donec una excitet bombo, ad quem mox provocant, quod poeta eleganter expressit.

Omnibus una quies, operum labor omnibus idem,

Mane ruunt portis, nusquam mora, rursus easdem

Vespere, ubi est pastu tandem decedere campis

Admonuit, tum tecta petunt, tum corpora curant.

Fir sonitus mustantq; oras & limina circum.

Post ubi jam thalamis se composuere, siletur

Innoctem, fessosq; sopor suus occupat artus.

Nam cum advesperascit, in alveo strepunt minus ac minus donec una circumvolat, eodem quo excitavit bombo excitata, mox ruunt portis, sed non pro volant, nisi dies sit serenus futurus, id scilicet natura præfagiente. *Arist. hist. anim. 9. cap. 40.*

Nec verò à stabulis pluvia impendente recedunt

Longius, aut credunt cælo, adventantibus Euris,

Sed circum tutæ sub mœnibus urbis aquantur,

Excursusq; brevestentant, & sæpè lapillos,

Ut cymbæ instabiles fluctuantante saburram,

Tollunt, his sese per inania nubila librant.

Gerulæ secundos status caprant, Si oriatur procella, apprehensis

dit, de Apibus coacervatim sub favis repertis mortuis, eas per hyemem scilicet sicco loco servatas, circa vernum æquinoctium, cum cœli benignitas invitat, in Solem proferendas, ficulneoq; cinere obrutas, intra paucas horas caloris halitu animari,

Apum interitus.

Intereunt Apes Rege amissio, aculeis infixis, Mellis inopia, Morbis.

Regum mors. Apes si omnes Duces suos amiserint, Wann sie Weisfelse worden mœrent ac tristantur, ignavæ evadunt, operas non attingunt, nec cibos convehunt, & tandem, nisi subveniatur, fame moriuntur. Quod si vel ob mortem Ducum, vel per aliquam pestem, Apum multitudo fuerit subacta, ut eam repares, considerabis in aliis Alveariis abundantibus, ceras favorum, & extremitates quæ pullos habent, & ubi signum nascituri Regis invenieris, cum sobole sua recides, & id in Alvearium pones. Sed tunc transferendi, quando erosus cooperculus ad nascentem

dum maturi, capita nituntur exerere. *Columella.*

Aculei infixi. Pennæ Apis rescissæ non renascuntur, quoniam ex humido radicali constant: similiter in aculeo evenit, quando enim hunc amiserit Apis, emoritur, eo quod ad locum affectum, multæ Corporis humiditates concurrant, & cum ejicitur aculeus, ex multo affluxu humiditatis primò debilitatur, deinde moritur. *Albertus.*

Hinc *Nicander.*

Κέντρον γὰρ πληγὴ περικάλυπτον
λίπερ ἔμματα σάσσα,
Κέντρον δὲ ζωὴν τε φέρει δάνατον
τε μέλισσῃ.

Mordentes siquidem linguæ proboscida fixam,
Quæ vitæ & mortis causa est, mirabile dictu.

Cum enim Natura aculeum Intestino annexerit, nisi diffracto eo vix evelli poterit. Visæ tamen sunt aliquando evadere, si is qui ictus est curam adhibuerit, ut infixus aculeus junctus cum alvo extringatur,

Q q q z

Apum

Apum iracundia.

Nullum animal, nisi sui generis Apes fugiunt. Præliantur enim intra se, & cum vespis. sed cum ruri sunt, nec sibi invicem, neq; ullis aliis injuriuntur: at verò apud suos alveos pugnant acerrimè, & hostes quos vicerint enecant. Necant vel maxima Animalia ictu sui aculei, sed principes minime irritantur & feriunt.

Apum seditio.

Vere & æstate ferè ter in mense animadvertas, ne Reguli plures existant; inutiles enim fiunt propter seditiones. Varro lib. 3. cap. 16.

Corda licet vulgi præsciscere: namq; morantes
Martius ille æris rauci canor increpat, & vox
Auditur fractos sonitus imitata tubarum.

Pugna vel unius inter se dissidentis, vel duorum Examinum ad prælium accinctorum facile compescitur;

Pulveris exigui jactu compressa quiescit.

Aut mulso passove, aut alio quovis liqore resperso, vi-

delicet familiari dulcedine sevientium iras mitigante. Eadem & Reges conciliant dissidentes. Quare si sæpius dimicantes notaveris, Duces seditionum necare oportet, & dimicantium prælia, prædictis remediis sedantur. Colum. lib. 9. cap. 9.

Apum ignavia.

Si ex alvo minus frequentes evadunt, ac subsidit aliqua pars, suffumigandum, & propè fumus apponendus bene olentium herbarum, maxime Apiastræ & Thymi. Varro lib. 3. cap. 16.

Apum langvor.

Si Apes subita tempestate, aut frigore, aut imbre repentino jaceant prostratæ, colligendæ in vas aliquod, & reponendum in tecto ac prono ad Meridiem, quàm maxime cælo clementi, & vas ipsum cinere facto è ficulneis lignis infricandum, paulò plus calido quàm tepido, ac deinde concutiendum vas leniter, ut manu non tangas, atq; sic in Solem prolatas incalescentes reviviscere Varro docuit. Cui subscribens Columella sub-

dit,

obducitur, & favi carie pereunt. *Arist. h. a. 8. c. 27.*

Tineæ, Teredines *Nict. mader.* Adhærentes favis decidunt, si fimo medullam bulbam misceas, & his incensis nidorem admoveas. Generantur plerumque, cum Malus floret. Aliquando etiam ignavus & inhonoratus Papilio, luminibus accensis advolans, non solum Ceras depascitur, verum etiam excrementa relinquit, ex quibus Teredines gignuntur. Vitiosi si qui fuerint favi tollantur, deinde fumigentur.

Vermiculi. Vitiuntur favi ex Aranea quandoque, nisi suis favis incubent Apes & concoquant.

Quod si ita se continere poterint, ut incubitu perseverent, efficitur aranea illis veluti alimentum, sin minus, pereunt toti favi. Gignuntur in iis, qui vitiuntur vermiculi, qui mox pennis subnatis evolant.

Pediculi. Infestantur quoque Pediculis, quos ramulismali arboris ac Caprifici incensis, ac suffumigatis curari tradunt.

Hebetudo videndi
Origani suffitu curatur,

Mellis inopia resarcitur appositione Mellis, vel ejus defectu, alterius nutrimenti appropriati. De quibus alibi.

Apum acquisitio.

Comparantur Apes tribus modis, vel precio, vel sylvestres capiuntur, vel examina reconduntur.

Emtio.

In Emtione considerantur.

1. *Frequentia,* apertis alveariis: vel si non fuerit inspiciendi facultas, aliis indiciis, veluti si in vestibulo plures consistent, & vehemens intus murmurantium sonitus exaudiat: aut si omnes in Alveario conquiescant silentes, Labris foramini aditus admotis & inflato spiritu, è respondente earum subito fremitu, poterimus aestimare vel multitudinem, vel paucitatem.

2. *Num* sint sanæ vel infirmæ, signa quære supra.

3. *Ætas.* Quæ annum non excesserunt, nitescent, oleique similitudinem & speciem gerunt.

Apum Morbi.

Apes ægrotant potissimum, cum sylva flores æruginosos tulerit, atq; etiam temporibus siccis.

Pestis. Pestilentia in Apibus rara perniciēs, neq; aliud remedium quam ut longius alvei transvehantur.

Alvi profluvium, Cœliaca, Apum fluxus. Maximus earum annuus labor est initio veris, quo Tithymali flores, & quo Sameram ulmi promunt. Cum enim post hybernā inēdīam, hisce primitivis floribus illectæ, avidē vescantur, & sese replant, profluvio alvi, nisi celeriter succurratur, intereunt. Huic medetur Galbanum incensum; Mala punici grana tusa, & cum vino inspersa austerō.

Uvæ passæ cum Rore Syriaco & vino austero insuccatæ.

Decoctum Mellis cum galla, vel arida Rosa, pulv. a-rudinaceis canalibus infusum.

Φαγίσαν. Voracitas. Cum tantum Ceræ confingunt, quantum se explere putant,

postea tempestate oppressæ intereunt, & reliqua paucitas non sufficit implendis favis. Vacuæ cæterarum partes contumescunt, atq; vitulis serpentibus ipsæ quoq; Apes reliquæ corrumpuntur. Id ne fiat, duo Examina conjungantur, quæ possint integras adhuc Ceras explere: vel si non est facultas Examinis, ipsos favos præscindere oportet, antequam putrescant, idq; acuto ferro, ne hebetudine cultri, reliqui favi loco moveantur.

Βλαψιγία. Caussa sæpè interitus, nimia felicitas sua, veluti cum continuis annis plurimi flores proveniunt, & Apes magis Mellificiis, quam fœtibus student, nimisq; opere fatigatæ interdum pereunt, nullis juventutis reliquiis. Interdum Morbo, vel ignavia, aut infœcunditate fœtum, non peragunt. His proderit tertio quoque die Alveorum exitus præcludi, exiguis tantum foraminibus relictis, quibus tamen exire nequeant, atq; ita domiretentæ coguntur fœtibus vacare.

Κληρός. Clerus. Vermiculi sunt, qui in pavimento nascuntur, & quibus crescentibus, velut aranea alveo toti obduci-

Tempus & Arcadii memoranda inventa Magistri
Pandere, quoq; modo cæsis
jam sæpè juvencis
Insincerus Apes tulerit eruor.
Hic modus nostris Apiariis
planè incognitus.

Meliturgi officium.

Μελιτοργός,

Μελισσις,

Μελισσοκόμος,

Μελισσοκότος.

Apiarius, Mellarius

Curator, Pastor Apum.

Ein Wienen-Herr/

Wienen-Mann/

Wienen-Wärter.

Apiarius is dicitur, qui Apum curam habet. Hic à Venere sit liber & temulentia, non avarus, non venercus, alienus à balneis, abstineat à cibis acerbis, Allio, Cepis &c. odoribus immundis, atq; omnibus redolentibus salsamentis.

Fortis per Svasio vulgi, Apes emori aut perire post obitum Mellarii, nisi Alvearia in alium locum transferantur.

Instrumenta Meliturgo necessaria.

Cuculla Apiaria Eine Wienen-Rappe/Wienhaube.

Chirotera.

Saccus amplus cum furca.

Cribrum Examinibus colligendis commodum.

Securis qua possit aperire alveos.

Cultri Wienen-Messer. Alter oblongus ex utraq; parte, acie lata, uno capite aduncum habens scalprum, quo favi eraduntur, & quicquid fordidum decidit, retrahitur. Alter prima fronte planus & acutissimus, quo melius favi succiduntur.

Olla fictilis ansata Ein Wienen-Krug/ altera parte acutior, foraminibus pertusa, per quæ fumus prunis accensis exhalat: altera parte latior & patula, per quam afflari potest.

Materia fumo excitando apta. Cum enim agrè admittant sibi auferri favos mellitos, insigniter Meliturgum ulciscuntur, quapropter ut fumo coerceantur, & ceu torpidæ reddantur necesse est.

Galbanus, fimus aridus, Ligna putrida. Curatores hujus loci utuntur corticibus Pinastri & Piceæ.

Alæ

runt. Vetulæ verò & aspectu & tactu horridiusculæ, atq; ex ætate affecta rugis plenæ: quæ tamen favorum ingendorum experientia, industria & tempestatum præscientia excellunt.

4. *Locus.* E vicinis locis potius quàm è longinquis comparantur. Nam cæli mutatione & commotione lacerari solent. Quod si è longinquo deferendæ, cavendum ne salebris sollicitentur,

5. *Tempus anni.* Transferuntur verno potius tempore, quàm hyberno, quod hyeme difficulter consvescant, in ea loca ubi serotinis floribus Thymi, Origani, Thymbraeq; benignius & uberius alantur,

6. *Optimè* collo noctu deportentur, Interdiu enim quiescant, nec moveantur.

7. *Liquores* grati infundendi, quibus clausæ alantur,

8. *Mox* ubi ad statutum locum deportatæ fuerint, si dies supervenerit, nec aperire nec collocare oportebit Alveum, nisi Vespere, ut Apes placidè manè post totius noctis requiem egrediantur.

Alias fugitivæ sunt; præsertim si è loco transferantur bono, in eum ubi pabulatio non est.

Captura Apum.

Accidit sæpè, ut vernacula Examina patriæ pertæsa, eruptionem moliantur, & universa turba cum Rege suo confestim se elevet sublimius, & avolet, nec unquam revoler. Has Agricola nonnulli, diligenter Examini tempore inquirentes, capiunt, & in sua alvearia recidunt.

Examina ut reponenda sint, vide supra in *Examine Apum.* Sunt qui in totum amissas Apes reparari tradant, ventribus bubalis recentibus cum fimo obrutis.

M. Varro partim ex Apibus generari, partim è bubali aut juvenci corpore putrefacto scribit. Quod Vergilius eleganter sequentibus verbis expressit:

Sed si quem proles subito defecerit omnis;
Nec, genus unde novæ stirpis
revocetur, habebit:

Tempus

quid est foridium repurgare, accuni diligētia curare oportet. Nam hybernīs temporibus non convenit movere aut aperire Alvearia.

Proinde dum Cœlum temperatius, apricissimo die purgatis domiciliis, opercula intus usq; ad favos admovenda sunt, omni vacua parte sedis exclusa, qvo facilius angustia cavearum, per hyemem concalescant, idq; semper faciendum est, etiam in iis alveis, quæ paucitate plebis infrequentes sunt. Si alimentum deficiat, Favi capsulâ commodè apponendi, ne per hyemem fame pereant. Quid quid rimarum est aut foraminum, luto fimog; bubulo mistis illinendum extrinsecus, solo meatu relicto, per quem possint spirare, ne suffocentur. Hunc quidam integunt lamina ferrea foraminibus pertusa, ne Pici aut Pari illis noxam inferant. Adversus frigora, nives & Aquilonum flatu stramine muniuntur.

In summa omni tempore diligentem requirunt curam.

Repurgandæ, infumandæ, refocillandæ, circumlinendæ,

& à Morbis, externisq; injuriis vindicandæ.

Apum ictus.

Necant Apes vel maxima Animalia, ictu aculei sui, si quando irritata densiore agmine in ea involent.

Dolor statim consequitur ictum vehementissimus; Rubor loci cum tumore partium in ambitu sitarum, Stimulus in percusso loco relinquitur: Pustula deniq; seu vesicula assurgit, cum torius Corporis inquietudine.

Aculeus quàm ciciissime extrahatur, Stercus bubulum, luto aut terra ex aceto illinatur.

Sigillata cum Malva & posca.

Hordeacea farina cum aceto.

Muscæ contritæ illicæ.

Lenticula palustris, Malva, Blitum, Thymbra, Melissa, Sisybrium, Sulphur vivum saliva humana subactum.

Sal, acetum cum Bolo Armeno,

Ol, Scorpionum illicitum, Plumbi lamina desuper posita.

Prodest Rob Ribium, Berberorum.

R r r

Syrupus

Alæ Anfermæ, quibus sordes ex Alveariis everruntur.

Apum cura.

Cum curam assiduam desiderent Apes, per totum annum Apum Curatori suis quibusque temporibus labor.

Vere, Ab Æquinoctio verno, quæ sit plerumque; Martio, cum diei permittit hilaritas, & aeris temperies (nam tunc sine cunctatione jam passim vagantur, & idoneos ad fœtum colligunt flores seu succos, atque intra tecta comportant) nivibus delapsis, aperiendi Alvei, omnia purgamenta tollantur, & sordes, quas tempus hybernium contraxit, & Vermiculi, & tineæ, & araneæ, & mortuæ Apes eximantur, diligenter everrantur, vitiosi favi abscindantur, fumus est fimo bubulo, aut arborum corticibus factus immittatur, qui quasi cognitione quadam generis cumprimis Apibus est utilis, & licet molestus sit, saluberrimum tamen esse constat.

Favi melliti, si abundaverint, refecentur, Alimentum, si defecerit, subministretur.

Cum Malus floret, iterum aperiendi, & diligenter pur-

gandi alvei, & fumigandi, ne a tineis infestentur.

Æstate. Purgatio Alveorum usque in autumnus tempora celebretur. Inter Caniculæ & Arcturi exortum cavendum erit, ne Apes incipiantur violentia Crabronum, qui ante alvearia plerumque; obsidiantur prodeuntibus.

Examina circa solstitium observanda, & recondenda.

Formicæ Cretâ illitâ repellendæ.

Autumno. Septembri etiam Mense Alvearia castrabuntur, more quo supra dictum est. Quæ tamen oportet inspicere, & si abundantia est, demere; si mediocritas, partem mediam relinquere, pro hyemis inopia; si verò sterilitas apparet, in cellis nihil prorsus auferre. Telæ araneæ frequenter abstergantur, ne Apiculæ telis irretitæ pereant.

Hyeme, quæ est circa initium Novembris, in nostro climate utpote algidiore, Octobri sæpè, urgente Cæli Aquilonia constitutione, Alvearia denuo aperire, & quicquid

de & pabulo, ab uterulo Apum, succo florum & alveis alceretur, mutetur, inficiatur, & sordescat, magnam tamen cœlestis naturæ voluptatem affert. *Plin. lib. 11. c. 12.*

Præstantissimum gignitur Mel, ubi copia est Thymi, Thymbræ, Satureiæ, Serpylli, Cytisi, Melilori, Borriginis, aliarumq; tum herbarum tum fruticum, quæ natura sicca calidæq; constant.

Æstate, cœlo sereno, & aura silente, sublucanis temporibus, succosus optimusq; terræ vapor elevatur, qui in aëre in dulcem liquorem excoctus super arborum & fruticum folia decedit, qui mane Sole exoriente ab Apibus in vesículas Melleas colligitur, & in alvearia comportatur.

Quocunq; die favi sunt demessi, eodem dum tepent, Mella conficere convenit. Favi exempti tepescant tantum, ne nimium ferventes, Cera cum Melle transmittatur: mox in saccum crassioris sili, inversæq; metæ similem mittuntur, præloq; vel instrumento, machinæve in hoc præparata, aut quælo Mel

exprimitur: sed cura habenda, ut separentur partes Cerrarum, quæ vel pullos habent, vel rubras sordes: nam succo suo malo Mella corrumpunt. Ubi Mel liquatum in subjectum alveum defluxit, transfertur in Vasa fictilia, quæ paucis diebus aperta sint, dum musteus fructus deservescat, isq; sæpius ligula purgandus est. Fragmina Favorum, quæ in sacco permanserunt, retractata exprimuntur, atq; in secundæ notæ Mel defluit, sed seorsim reconditur, ne optimo mistum id corrumpat.

Mel differt: *Colore*, dum aliud flavum, aurei coloris: aliud rutilum, aliud pallidum seu albet, quæle Lituanicum.

Sapore, aliud dulce, amarum, acerbum.

Odore, aliud odoratum, aliud fœtidum, inodorum, pro ut fuerint plantæ, quibus infidet.

Consistentia, aliud fluidum, aliud crassum.

Loco, aliud domesticum, aliud sylvaticum Heiden-Donig.

Syrupus Granatorum.
Succus uvæ acerbæ cum
Pssyllo.

Lactuca, Portulaca, Cicho-
racris.

Vitetur vinum.

Apum finis.

Agricolæ seu Homini ru-
stico, ex Apum pastionis stu-
dio non contemnendum ve-
tigal provenit, citràq; sum-
tum. Etiam pauperculi, qui
amplis agris destituuntur, ex
hoc studio quæstum facere
possunt. Non enim flores atq;
stirpes, ut cætera Animantia,
depopulantur, sed libant tan-
tùm, ac incorruptas servant.

Merula, Varronem, narrat,
quotannis quinque millibus
pondo Mellis alvearia locas-
se: & in Hispania è parva
villa, unâ cum agello non
majore uno jugero, ibi Alvea-
rio factò, non minus dena
millia sestertia, ex Melle re-
cipi solitum.

Nec opere solùm hujus in-
secti pastio, nobis dulcissi-
mum & saluberrimum suc-
cum colligit exhibitq; ve-
rumetiam exemplo industriæ
humano generi utilis, ita ut
præter cætera Animalia, o-
mnia in usum Hominum,

hoc tam munificum & sapi-
entissimum Animalculum, à
Creatore Optimo Maximo
concessum, è quo simul, præ-
ter voluptatem, & fructum
operis percipiamus, & ad la-
borem industriamq; excite-
mur: Deniq; liberalissimi
Conditoris benignitatem in
hac Creatura contemplemur.

Apes sicca pulveriz. ad-
ditis aliis ex Cera & oleo il-
litæ, Alopecii Capillum re-
stituunt.

Mel.

Τὸ μέλι Dioscor. ἀπὸ τοῦ μέ-
λιος, quod est curare.

Honig/

Μέλι τὸ πικρὸν ἐκ τοῦ ἀέρος,
ἢ μάλιστα τῶν ἄστρον ἐπιτο-
λαῖς, ἢ ὅταν κατὰ σκῆψιν ὁ οὐ-
ρανός.

Mel, quod Apes colligunt,
oritur in plantarum foliis,
floribus, earumq; neq; suc-
cus neq; fructus, neq; pars ul-
lo pacto dici potest, sed ejus-
dem cum Rore generis. Ve-
nit enim ex aëre, & maximè
syderum exortu, sive ille est
cæli sudor, sive syderum sa-
liva, sive purgantis se aëris
succus. Et quamvis à fron-
de &

In sordida ulcera sinusq;
utiliter infunditur, Aures pur-
gat, Herpeti exedenti com-
petit.

Ante balneum illitum fa-
ciem & oculos clarificat, Ca-
pitis Lentes & fœda Anima-
lia necat. Cum liqvido A-
lumine coctum Impetigeni
medetur, Oculorum cartila-
ginem discutit. Cum Ro-
faceo, vel sale fossili trito,
aurium sonitui & dolori pro-
dest.

Mel crudum.

Inflat alvum, tussim laces-
sit, fastidium creat.

Mel in quo sunt Apes mor-
tue, utilissimum oculis & Au-
ribus.

Mel virginium.

Mel album

Junasraw Honig/
Rade Honig.

Mel est albicans, quod no-
vellæ Apes conficiunt.

Oculis & ulceribus com-
modius applicatur.

Mel despumatum.

Gescheunt Honig.

Cum despumandum est,
coqvatur super prunas, aut

flammam lignorum arido-
rum, & sine fumo.

℞. Mellis ℥ss. j. Aquæ ℥ss.
ij. bulliant ad dimidiæ partis
consumtionem, detractâ as-
siduè spuma, adde tunc Al-
bum Ovi no. ij. dein calidè
coletur.

Minus acre mordaxq; effi-
citur, minus alvum movet,
carnem glutinat.

Ex Melle in officinis varia
parantur pharmaca : Mel
Rosarum, Violarum, An-
thosatum, Mercuriales: O-
ximel simplex, Oximel com-
positum, Oxim. scillicicum,
Miscetur medicamentis Ul-
cerum, Thoracis, Pulmonum,
omnibus antidotis.

Fiunt ex Melle etiam Sup-
positoria, additis Hyera, Aga-
rico, trochiscis Alhandal,
stercore murino, smegmate,
momento salis gemmæ, ad
duritiem cocto, quæ oleo il-
lita, Longano intraduntur ad
alvum sollicitandam,

Hydromel.

υδρόμελι Græc.

Mulsam à mulcendo,

Medo, Meda Polonk.

Meth vulgò,

Honig Tranch/

Honigwasser.

R r r 3

Coqvitur

Mel optimum, purum, pel-
lucidum, boni odoris, subfla-
vum, cui ex aureolo color,
dulcissimum gustanti, suba-
cre, jucundissimum, consisten-
tiâ nec planè crassa, nec liqui-
da, sed tam sibi cohærens, ut
continuitatem suam quasi
linea longissima non interci-
sam fervet, si digito attolla-
tur, & coquendo paucam spu-
mam remittat. Bimum præ-
fertur vetustiori, sicut & Re-
centiori.

Panis intinctu facilè cor-
rumpitur, quare cavendum,
ne panis valis immittatur.

Mel ad condimenta opti-
mum, ad pharmaca necessa-
rium: putredinem non ad-
mittit, quicquid Melle per-
ungitur. Nutrit multum,
mediocriter sumtum, lapsas
vires restaurat, ac reficit plu-
rimum, bonum colorem ef-
ficat.

Coqui hujus regionis cibos
Melle condire frequenter so-
lent, saporem gratum palato
parantes.

In calidis naturis vertitur
in bilem, in pituitosis & seni-
bus in sangvinem. Optimum
nutrimentum frigido Ven-
triculo.

Μελίπικτα, Μελίωματα,

Placentæ Mellitæ, Dulciaria,
Pfeffer Kuchen/ Honigkuchen/
Nürnbergische Ruchlin vul-
gò. Præferuntur omnibus
Noribergenses placentulæ,
quæ ut delitiæ passim secun-
dis mensis offeruntur. Parantur
ex farina Tritricea, Mel-
le, aromatibus, utpotè caryo-
phillis, Cinnamomo, Zingi-
bere, Pipere, Nuce myristica,
Cardamomo, Corticibus cum
Arantiarum Citrii conditis,
palato non ingrata.

Mel calefacit, exiccat or-
dine 2do. Insignem vim ha-
bet abstergendi, Acrimonia
poller, alvum ciet, ora vena-
rum aperit, urinas movet. In-
temperies frigidas tuto sanat.
Calidis, siccis, biliosis, æsta-
te florentibus adversissimum:
item Morbis, quos amara bi-
lis excitavit, ut Hæcticis &
febris aliis.

Putrescere Corpora non
sinit, faucibus, tonsillis, angini-
nis, omnibusq; Oris desiderii-
is collutum gargarizatumq;
utilissimum; tum verò Peri-
pneumonici. Decoctum au-
xiliatur tussi, urinas ciet.

Adversus venena fungo-
rum, & rabiosi canis morsus
linctum aut potum proficit.
A Serpente percussis medetur.

In

per stramenta, vel juncos defusa colatur, ac iterum de integro coquitur, & in orbes vel alias quaslibet formas, aqua prius adjecta, diffunditur, Ceraq; concreta ex aqua facile eximitur.

Cera aut est fulva seu lutea, aut fusca, aut alba.

Cera candida, *κελευνος*; Cera virginea, quam adolescentior Apum populus conficit, *Weis Wachs/ Jungfrauen Wachs*.

Cera candidissima, *Schne- weis Wachs/ gebleicher wachs*. Fit post insolationem etiamnum recocta, lucente Syrio. Venetiis ad nos affertur.

Ceteri coloris sunt ascititii, ut viridis ab æruginè, ruber ab Anchusa seu Cinnabrio: niger ab atramento vel charta usta. A quibus multis vires mutantur.

Cera simplex, optima est, recens, subflava, subpingvis, pura, odorata, odoris Mellis: secunda bonitas, candida, & quæ sua natura pingvis est.

Cera omnis calefit, mollit, digerit, modicè explet corpora. Calidi, frigidi, humidi,

ficci quodammodo sec, Galenum, media, crassioris essentia, emplastica. Eapropter aliorum Medicamentorum, tum excalescentium tum refrigerantium, materia est, forisq; imposita concoquendi vim habet exiguam quandam atq; imbecillam, & calidam, & ut Ægineta tradit, vim abstergendi obtinet.

Additur Ceratis, Unguentis, Emplastris, ad consistentiam, & liquidorum inspissationem.

In sorbitione Cera datur Dysentericis, nec Lac in Nutricibus patitur coagulari.

Ex Cera fiunt candelæ, quæ in mensis domesticis hyberno tempore lumen præbent.

Oleum Cera eliciunt Chimi, ad dolores podagricos sedandos, vulnera ulceraq; curanda præstantissimum.

Apis fera.

Apis sylvestris *Vlyss. Aldrov.*

Ein Summel/ vulgò sil.

Tota

Coquitur hodie ex Melle multipliciter potus à Polonis Medo dictus, tanta suavitate, ut non aliter ac vinum inebriare possit.

R. Mellis optimi *Qvart. j.*
Aqvæ *Qvart. viij.*

Coq. lento igne in vase amplocupreo : despumetur continuè, donec incipiat clarescere; doliolo infunde, ut defæcetur.

Quidam addunt aromata &c. Cinnam. Caryophyll. Galang. Nuc. myristicam & alia.

R. Mellis optimi *℥. x.*
Aqvæ puræ *℥. 60.*

Bull. ad *℥. 40.* remanentiam. Refrigerata indantur in vas vinarium. Adde fermenti panis q. s. excitandæ ebullitioni & defæcationi, simul nodulo suspendantur & mergantur, ne fundum attingant hæc aromata.

R. Cinnam. el. Gran. Paradys. Pip. nig. Zingib. Caryophyll. crassiusculè contus. an. drach. i. flor. Sambuci M. s. Serventur in cella vinaria. Si vis ei facere colorem, adde Tornæ Solis unc. iij.

Medo vim habet calefaciendi, aperiendi, abstergendi, expurgandi. Pectus dilatat & purgat, medetur tussi frigida. Abstergit, Renes, Utereres, Vesicam à crassis humoribus & à saburra liberat, Intestina abluir. Prodest potus ad *Qvartanam*, *Cachexiam*, & morbos Cerebri, quibus vini potus perniciosus, ut Epilepsia, Analepsia. Noxas aquarum corrigit, ubi hæ multas febres putridas gignere solent.

Præfertur omnibus Lituanicus Medo. *Littawischer Merh.*

Cera.

Κηρός *Diosc.* ἀπὸ τοῦ κηρύσιου, quod est curare & sollicitare.

Μέλιον, *Galen.*

Wachs/

Apum est simplex favus, in cellulas digestus, quæ excolato omni Melle purgatur, & in orbes funditur.

Expressæ favorum reliquiae, posteaquam diligenter dulci aqua perlotæ sunt, in vas æneum conjiciuntur, adjectaq; aqua igne liquantur. Quod, ubi factum est, Cera per

Melle & aliis dulcibus, Venatur Apes, Musca & alia animalcula.

Cum coire volunt, femina deductam Araneam trahit, mas eandem mutuo trahit, quod ubi sapius fecerint, coeunt & averfis clunibus copulantur: qui modus iis propter alvum orbiculatam convenit.

Pariunt Vermiculos primum parvos, ovis similes, propter figuræ scilicet orbiculatam speciem. Nam & rotundi jam inde à primo ortu proveniunt. Cum pepererint incubant, & triduo peragunt.

Pariunt omnes in tela, sed alii in subtili & parva, alii in crassiore, & alii penitus in specu orbiculato, alii ita ut fortui aliquatenus tela obducta sit.

Iusta sibi recipiunt incrementa diebus quater septenis, à parvo sui ortus initio usque ad finem.

Æstate nonnunquam ex Rore salivari, arboribus & plantis inhærente procreantur, quas totas aliquando corrumpunt, nisi maturius auferantur.

Aranei differunt variis modis.

formæ, dum Alii rotundi, longi, vespis, formicis similes.

quantitate: Alii magni, parvi, mediocres,

colore, Quidam cinerei, fusci, nigri, subrubentes, virides, flavi, varii.

loco, Alii in domibus locis obscuris degunt, alii in campis seu terra vitam agunt, alii ad sepimenta telas suas expandunt.

textura Alii nullam telam parant, alii telam texunt, eamque vel subtilem vel crassiore, raram vel densiore.

Araneus aslerius.

Aranea stellata domestica, Araneus ἀρρομίδαξ Vlyss. Aldrov.

Ein Gestirnte Hausspinne. Color ei obscurè flavens, punctulis seu stellulis nigricantibus varius. Pectus Cordis figuram ferè æmulatur trigonam. Antrorsum è Capite prominente cornicula minuta bina, antrorsum incurvata. Denticuli duo inter hæc subrubentis coloris existunt, seu forficula extremis hamulis minutissimis aduncis, quibus quasi libet resprehendere & tenere potest, sub his alii duo breviores,

S f f

Tota est hirsuta, Corpore crasso nigro, cujus superiorem partem lineæ latiusculæ per transversum pingunt luteæ binæ. Caput splendendum nigrum, antennæ juxta oculos prætenduntur binæ. Podex extremus cum hirsutie albet. Pennis volat quaternis, coloris fuliginæ. Pedibus incedit senis, in extremo asperiusculis.

Sub terra nidum parat. Favos fingit longè aliter quàm Apes aut Vespæ. Cellulas enim extruit teretes, longiusculas, inæquales, aliquando quinque, interdum sex, plures sæpè, veluti vesiculas Ouales conjungit, cereo lentore madentes, nec prorsus inodoras. Harum aliæ vacuæ visuntur aliæ sobolem continent, aliæ in Mellis usum destinantur, ut eas impleant.

Mel colligunt, at inspidum & pravum.

Vehementer pungunt. Instum comitantur Symptomata, quæ Apum ictus, sed intensiora: verum stimulum in percusso loco, ut Apes, non relinquunt.

Iisdem, quibus Apum dolor, auxiliis mulcetur.

Tritæ & illitæ Alopeciæ medentur.

Araneus.

Ἀράχνη, Diose. παρὰ τὸ ἀρατὰ ἵχυν ἐχέειν, quod tenuia habeat fila.

Ἀράχνη, Aranea.

Ἐν Σπιννέ, Araneolus,

Ἀράχνης ἰορ.

Insectum est plusquam notissimum, Capite minimo, Corpusculo plerumque rotundo, coloris obscurioris, telas seu fila mira arte expandens. Cruscis incedit ut plurimum octonis, quibus omnibus inter nodia terna.

Estque Caput minimum, totoque Corpore parvo est. In latere exiles digiti pro Cruribus hærent,

Cætera venter habet, de quo tamen illa remittit, Stamen, & antiquas exercet Aranea telas. Ovidius.

Loca incolit ut plurimum deserta, inculta seu ab hominibus neglecta, ut sunt Arbores Parietes, Muri, anguli ædium obscuri, Vivit succis, Melle

tur, trigonæ fermè figura, Cordi amylo, Caput minutum nigricat, Collum nullum habere videtur. Color universus ex fusco rubet.

Domesticus est & palatium suum in ædium angulis obscuris expandit, & telam texit densiorem.

Araneus messor.

Araneus μακρόπους.

Araneus longipes.

Ein Langbein/

Nieder/ Valgò,

Habergeist.

Corpus rotundum oblongius, Orobo semini simile, superius cinereum, punctis minutissimis nigris varium: ventre albedo. Anterior prætenduntur antennæ cœnhamuli duo incurvi. Crura omnium longissima habet, quæ avulsa diu palpitant, & scenifecæ instar, falcem seu batillum manu trahentis, contrahuntur & dilatantur.

Parietibus, Muris & aliis obscuris locis stabularur. Agros etiam colit, nec ullam telam texit.

Araneus terrestris.

Araneus pulex nonn.

Ein ErdSpinne.

Color ei totus fuscus subniger, Corpus brevius habet, & breves pedes. Terram inhabitat. Curtus celerrimi, Salit etiam.

Araneus terrestris

Μεγαλόκεφαλος.

Araneus terrestris alter.

Schwarze ErdSpinne.

Corpore ex atro & albo variat, capite grandi, candicante, brevibus antennis, pedibus cinereis.

Araneus gramineus.

Araneus pratensis vlyss. Al-
drov. Viridis.

Eine Grase Spinne.

Totus est viridis, Corpori protenso, & alvo acuta, maculis insignis.

Araneus luteus.

Ein gelbe Spinne.

Corpusculo est minimo, flavo, triangulari, pedibus octonis, In arboribus aliquando visitur, earum foliis se involvens.

Araneus lupus cum splenio subactus, & linteo illicitus, prolatuq; utrisq; temporibus aut fronti, Tertianos circuitus persanat. Idem prestare fertur Avellanæ, demito nucleo, inclusus, & collo suspensus.

S l l 2

Araneus

viores, Venter rotundus, oblongiusculus semen Miragviliotæ apprimé refert, apiculis duobus minutis, é podice tantillum prominentibus, quæ exerere & retrahere potest. Per medium Dorsum lineæ secundum longitudinem excurrunt binæ atræ, quæ notulis seu asteriscis luteolis insigniuntur. Crura habet octo crassa, longiora, ex luteo obscuro & fusco varia.

Occupat parietes & ædium cōclavia, in quibus telam amplissimam & densam mira arte textit & extendit, in medio concavam.

Ex raptu Muscarum, Culicum & aliarum bestiolarum vivit.

Ova folliculo immittit candido, ceu serici molliusculo, quæ incubando fovet & excludit.

Venenatus admodum est, & morfu lædit.

Araneus sphericus.

an Aranea Uvea ?

Eine grosse Rugel Spinne.

Figura Corporis rotunda, aliquando globuli saxeï, quo pueri ludere solent, magnitudinem æquat, Collo feré

nullo, coloris Uvei ad nigredinem declinantis. Pedes habet octo ut prior.

Utplurimum desertis domorum locis habitat.

Araneus lupus.

Λύκος Iquód Muscas venenat, & scurtrahat, & enecet

Araneus Muscarius,

Araneus venator.

Ein Baum Spinne/

Stiegen Janger.

Grandi est capite, lanuginosus, coloris fusci, asperam parvamque telam apud terram ad sepes, parietes, Apum domicilia textit, exiguo tempore longa fila ducit, cavernarum exigua vestibula præparans, & telarum primordiis intus positis observat, dum aliquis in tela offendens commoverit, mox accurrit ut rapiat.

Non solummodo Muscas perdit, iisque pascitur, sed & Apibus & Vespis, omnibusque ad telam advolantibus Animalculis insidiatur.

Araneus subrubeus.

Eine dunckelrote Spinne.

Pedes obtinet octo, breves, crassiusculos, qui Corpori latiusculo ad latera annectuntur.

pius animadversa fuere, in-
primis verò ante sexennium,
in Coniuge mea suavissima,
quæ cum fortè fortuna in po-
tu Araneum hausisset, Cor-
pus totum mirè intumuit,
cum partium externarum re-
frigerio, & fœdo faciei colo-
re, qualis Cacheticorum esse
solet. Hanc ut Cachecti-
cam cum curare instituissem,
purgantia, nec hydrotica, nec
alia pharmaca, quicquam
profuere: donec tandem ex-
plorata genuina causâ, An-
tidotis veneni vim infringe-
rem, & reliquias sudoriferis
discuterem: quorum usu,
Deo misericordie laus & sem-
piterna gloria, brevi curata,
& probè in integrum restitu-
ta fuit.

Antidota sunt.

Terra sigillata Strigoni-
ensis.

Lapis Siderites.

Melissa.

Carduus benedictus

Abfinthium Romanum,

Cortices Citrii, Arantia-
rum.

Sem. Citrii, Card. bene-
dictus.

Pulvis noster bezoarticus
aureus.

Theriaca Androm. Diates-
aron.

Mithridatium.

Cerebrum Gallinarum cum
exiguo piperis è vino dulci
potum.

Vinum Absinthites.

Melissatum:

Aqua Theriacalis.

Aranei morsus.

Aranei non ictu sed mor-
su venenum ejaculantur.
Deprehenditur stupore inde-
morfa parte, refrigeratione
extremorum, & Alvi flatu-
bus.

Vulnus aceto abluitur è
vestigio quàm valentissimè.

Theriaca seu Cepa & Allia
trita imponantur.

Muscæ tritæ attrahunt ve-
nenum, & morsum mitigant.

Coagulum Agni cum vino
sumtum.

Arachnites.

Ascorius Recent.

Lapis stellatus,

Victorialis

Spynnenstein/

Sternstein/

Siegestein.

Passim circumfertur lapis
albicans, stellulis plurimis
seu notis pictus fuscis, quæ

§ § § aliquando

Araneus telam texens candidam, in alura ligatus, & brachio appensus. Quartanis circuitibus resistit. Decoctus ex Rosaceo & infusus, Aurium doloribus succurrit. Qui veró diducit filum ex alto, tritus atq; ad motus, inhibet muliebres purgationes.

Aranei tela.

Ἀράχνης Ἀράχνης πέπλος,

Rete scutulatum Aranei,
Plinius

Araneæ Vestis.

Ein Spin Webe/

Spig Wab.

Aranei telas varia arte texunt, utpoté ad textrium opus sponté nati. Non enim textili artificio student, neq; aliunde filum assumunt, sed ex suo ventre stamina deducunt, celeritate pedum venabula contexunt, atq; in reris speciem diffundunt, tum fila quæ ad texendum de ventre suo detrahunt, iisdem venarum suam studiosissimè alunt. In his foramen sibi semper excavant, in quo tanquam in insidiis latentes, irreciti Muscas retinere in escam, ac deprædari possint.

Tela venenosa non est, li-

cet de visceribus Aranei egrediatur.

Candida, vi refrigerandi, adstringendi & glutinandi pollet, Lingvæ & Labiorum ulcera sanat.

Lupi tela imposita sanguinem sistit, vulnera quæ summam cutem occuparunt, ab inflammationis injuria vindicat, saniem fieri prohibet, & plagam consolidat.

Quo fine sale permistam vulneribus recentibus vulgus applicat.

Aranei Muscarii telæ, & præcipuè spelunca ipsa, fronti ad duo tempora affixæ, mirabili ac salutari vi Epiphoris mederi dicuntur.

Cum unguento Populeonis Carpo alligatur, ad febrium exacerbationis tollendas.

Aranei venenum.

Venenum Aranei frigidum censetur. Si ex improvviso devorentur in cibo, aut potu hauriantur, Corpus refrigerant valde, frigoris sensus & horrores inducunt; Corpus obstupefcit, & instar Anasaræ intumescit, Color depravatur, & omnes actiones hebescent.

Quæ symptomata à me sæpius

Ascarides agrestes;
CrodMaden/
NeserMaden.

Non unius & ejusdem sunt coloris. Qvædam sunt candidæ, aliæ flavent, nonnullæ nigrae visuntur.

Aliquando plures in unum locum aliquem congregatæ latent. Sata vastant earum radices subsecantes.

Sæpè aratro excinduntur, Avicularum cibus.

Ascarides militares.

HeerWisme/vulgò.

Minutissimi sunt vermiculi, capillares, subalbidi, qui æstivo tempore instar catenæ coherentes, longo ductu vicinos montes perreptant, ac si exercitum ducerent. Has si Montium juga versus processerint, annonæ caritatem: sin verò, deorsum ad plana declinaverint, annum sæcundam & fertilem portendere Monticolarum opinio.

Ascarides palustres.

WasserMaden.

In puteis aut ubi aqua se colligit, terrena subidente concretionem oriuntur. Fit principium fæx ipsa putrescens, ut colorem candicantem trahat, mox nigricantè,

postrema cruentam. Hinc minutissima qvædam, & rubra specie algulae prodeunt, qvæ ad tempus hærentes suæ origini moventur, deinde abfolvuntur: itaq, feruntur per aquam Ascarides vocatæ.

Asellus.

Ovotrog Galeni.

Ovos Dioscor.

Τίλοι Plinii,

Κουεξις Sic

Κατακίδιος ovos Scribon.

Multipes

Porcellio,

Cutis Manell, Empir.

Ein Esstin/

Schaffstein/

Holz Wanze/

Nancthorn Wurm.

Bestiola est é vermibus terræ, subcinerei coloris, multis pedibus arcuatim repens, ad contactum se in orbem pilula similem contrahens ac rotundans.

Nascitur in humidis locis, ad Cellarum parietes & fenestras, item sub vasis aqua repletis.

Tenuium est partium, digerit, extenuat, abstergit, aperit.

Ex

aliquando Araneorum figuram æmulantur.

Hinc Imperiti quidam autumant, Araneos hunc generare, cum revera sit mineralis, & magna frustra aliquando inveniantur. Oculi figura plerumque extruberat. Aliis Cordis figuram sculptores affingunt.

Venena suspensus arcere creditur: Ictus Scorpionum & Araneorum morsus sanat.

Potus & Collo suspensus Caduco morbo correptos erigit, & Hydropicorum aquas exiccat.

Ascarides.

ἄσκαριδες, ἀσκαρίζω, id est moveo.

*Kleine Würme/
Maden Würme.*

Lumbricorum secundum genus VI. Aldrovandi, colore, magnitudine & loco differens.

Ascarides Animalium

Parvuli sunt, & tenues lumbrici albicantes, qui parte potissimum inferiore plenioris Intestini, quæ podici proxima est, gignuntur, vehementem pruritum loco affe-

rent, plurimi in juvenis, qui malè cibum concoquunt.

Sentiunt hoc malum Homines, præcipuè ante pubertatem.

Sæpenumerò ab Infantibus præsertim ἀσκαριδῶν excernuntur.

Kinder Würme.

Kleine Maden Würme.

Vehementiora requirunt medicamenta, quàm alii Lumbrici,

Semen Lumbricorum.

Rasura Cornu Cervi.

Centaureum minus.

Glandes ex Melle cum Hiera, ex carne salsa cum filo appensæ. Infusiones ex dec. Centaur. Absinthii cum Nitro, Melle, vel cum Hiera piera & sale.

Ascarides Caseorum.

Vermiculi Caseos erodentes.

Käse Maden.

Vermiculi sunt candidi, in Caseis cariosis nascentes,

Ab Agriculis sine noxa cum Caseis devorantur: difficulter concoquuntur, obstructions pariunt, & crassum gignunt sanguinem.

Ascarides terrene.

Ascarides

ra, & purpurascit, punctis & striis nigricantibus intereur-
santibus variis.

Hanc Eruca tanquam fœ-
tum suum inde nasciturum
parietibus, Muris, arboribus
appendunt, ex quibus calore
Solis elaboratis enascuntur
papiliones, qui a volantes
Brassicâ & alias plantas arro-
dunt, & Ovis suis conspur-
cant, unde tantæ Erucarum
Augusto & Septembri collu-
vies prodit, ut integros sæpè
agros Brassicâ confectos absu-
mat, stipibitus solis relictis.

Blatta frumentacea.

Βλάττα ἢ Βλάττω id est no-
ceo.

Σίλην μαλακὴ Hes.

σιτοφάγος,

Blatta mollis Dalcechamp.
Ein MeelWurm.

Vermiculus est longiuscu-
lus, teres, luteus, splendens, ex
duodecim annulis compactus,
Cauda capillari brevissima
bifida, Capite rubente minu-
tissimo, cui ad latera anten-
næ tenuissimæ prominent,
Prioribus tribus tabellis sub-
sunt pediculi seni, utrinque ter-
ni, quibus incedit.

In pistrinis & apud pistorum

reperiuntur. Farina enim
nutriuntur. Luscinia has
avidissime legunt, quibus fa-
cile capiuntur. A morbis fa-
miliaribus eas liberant.

Blatta carnivora.

Barbegia

Carpæ

Steischschaben/

Steischwürme.

Prioribus sunt similes an-
nulosis incisuris, sed multo
breviores & tenuiores, Pedi-
bus incedunt totidem. Ante-
riore facie crassiores sunt,
quæ deinde sensim gracile-
scentes in acutum delinunt.

In carnibus nascuntur sal-
sis inveteratis, primò vermes
albi, dein toti hirsuti eva-
dunt, annulis alternatim ru-
bentibus & flavescenscentibus.
Venter semper albicat. Tam
exactè ab ossibus carnes den-
ticulis suis auferunt, ac si no-
vacula rasa essent.

Blatta fatida.

Βδέσσα quæsi βδέλυκται,

σίλην fœrens

συνδύλη Nom.

Erdschaben.

Insectum odore invisum,
acuta clune, Cimicum modo
T r e puridum,

Ex vino potus, Calculo Renum, Urinæ difficultati, & Regio morbo auxiliatur.

Cum Melle Anginis utiliter illinitur, tritus & in cortice Punici mali calefactus, doloribus Aurium addito Rosaceo convenienter instillatur.

Panno lineo involutus in vino albo maceratur. Colatura potui datur Asthmaticis, dictum mirum, quàm brevi fabricatos pulmones depleat.

Pulvis ad Oculorum affectus valet. Vaccis cum frustulo panis, cum instantur præter morem, Villici devorandos Asellos præbent.

Porcis etiam utilis, qui tuberculo in maxilla superiore, vulgò das Rancefem infestantur.

Aurelia.

Χρυσανίς, Aristot.
Μελολάκη, Eustath.
Zarua Papilonea,
Cin Gold Wurim/
Gold Ranpe.

Aurelia folliculus est seu Ovum ab Eruca relictum, Papilionis futuri larva seu matris.

Duplex Aureliarum genus

hactenus deprehendere licuit.

1. Aurelia ovalis, Rubei est coloris, forma oblonga terete, altera parte sensim in acuticem desinens, annulis senis septenisve distincta. In hoc tanquam ovo singularis continetur papilio, qui jam maturus, latiore extremitate perforato folliculo evolat. In ejusmodi folliculos immutantur Bombyces, Eruca, item nonnullæ.

2. Aurelia ἀνδρωπόμορος & verè Aurelia dicitur Formam refert infantis fasciis involuti, humana cum mitra, corniculis duobus prominentibus. Venter, ut ita loquar, annulis compactus octo novemque, instar caudæ sensim in acutum desinit, ac retrò & antè movetur. In tota parte prona, in singulis annulis tubercula bina ceu papillæ visuntur, ut plurimum decem & quatuor.

Color huic varius est; vel enim tota aureo colore resulget, ac si inaurata esset: vel flavet, aut subvirescit. & maculis passim aureis respergitur: vel Cupri colorem representat: vel argenteo nitet candore: vel albicat ad late-
ra, &

lis, colore & quantitate mutatis, post quartam mutationem, fiunt

Bombyces.

Bombyces, quæ Erucæ hirsutæ formam habent, Corpusculo graciliore, Auricularis ferè digiti, seu Calami scriptorii crassitie, longitudine verò medii. Cui color plumbæus, niger, Caput protuberans nigrore splendet; Pectus, è cuius crate (ut ita loquar) sparsim sex pediculi porriguntur, albet: in cætero ventre vestigia pedum sunt (octo plerumque) seu pinnulæ aut trunculi: posticum bifurcatum est. Pro cauda & pedibus posterioribus, duo quasi denticuli sunt & pedamenta, quibus protrudere sese & erigere quæant: interim crassitie & longitudine proficiunt, nigredinèq; dilutior facta, in fuscum & cinereum mutatur, & tandem abjecta tunica paulatim albescit, & sic sensim fit immutatio in Bombycem, Sole scilicet Cancrum subeuntem.

Bombylis.

Bombycium. Post quartam Corii abjectionem, jam jam sesquimestres aut circiter, in-

cipiunt fila meditari Julio scilicet. Primus labor stupam, filave rudiora & intricata edit, quæ ex ventre promit, distribuit, & multiplici Corporis mora flexuq; ibi atrox, quin & pediculis anterioribus applicat, quorum firmitate Bombycia pendeant. Inde sequitur folliculi seu Bombycium ex amplo in angustum complicatio, dum fila ducuntur, modo in orbem, modo recta, modo revolvuntur, donec Ovi-formis vesicula totum Vermem claudat.

Sunt verò Bombycia, folliculi seu vesiculæ ovaes, quibus Bombyces se involvunt, & sepulchrum tutum sibi fingunt, in quo tanquam sub terra homo, transmutationem, & generis reparationem expectant Bombyces.

Biduo aut triduo Bombycium absolvitur, tuncq; nec strepunt intus amplius, nec moventur. Sed si Bombycium manu agitaveris, tanquam mola intus cadit, & latera ferit, unde cognoscitur mutatum Bombyce in Nympham esse. Folliculo absoluto, rapiuntur vellera, selectis pri-

putidum; Coloris fusci, pedibus & antennis plús rubentibus.

In aggeribus & apricis inveniuntur.

Blattis eadem vires cum Buprestí tribuuntur. In oleo decoctæ Aurium doloribus medentur.

Molles Verrucis illinuntur.

Bombyx domesticus.

Βόμπεξ, Aristot.

Bombyx, Plinii.

Bombylis, Bombylius,

Eruca Serica, Vermis Indicus.

Vermis lanificus, Alberti.

Vermis Indicus corniger, Ambros.

Ser vestifluus á Seribus populis.

Ein Seiden Würmlein/
Seiden Raupf.

Vermis est annulosus, coloris cinerei, ex Erucarum genere, tenuissima fila nens & ducens, quæ Sericum appellantur.

Quidam tradunt, hunc primum in insula Coe repertum, ac Pamphilam Platis filiam bombycia illic principio nevissse: inde propagationem secutam, quæ terrarum orbem compleverit.

Gignitur vel sponte, ut olim apud Seres: vel ex ovís, ut hodie frequenter fit in Europa.

Varia ejus est Metamorphosis.

Ova.

Primó Ova post coitum á Necydalo matre edita, & per hyemem loco tepidiore reservata, formam testæ compressæ, aut glumæ grani Miliaris habentia, alba, citrina, albolutea, livida seu plúbea, Veré primo, Aprili (seu Majó mense apud nos) Luna plena, vino albo tenui consperguntur, deinde calori blando ignis ad fornacem vel solem exponuntur, vel pulvini molli, aut sinu Muliebri sub Mammillis foventur: hinc in molli linteo inter duo cervicalia locantur: inde intra triduum, eroso putamine,

Erucula.

Erucula seu Vermiculi nigri pilosi prorepunt, primum capitulo, dein pedicellis, & reliquo tempore multiplici plexu sese involventes, quibus statim ac natis præbentur tenera Mori folia, quæ paulatim augentur, & deposita pelle seu senectâ, certis interval-

lis,

aliquandiu commorantur, & intra triduum coitum perficiunt.

Partus.

Peraçto concubitu, humorem per posteriora excrementitium, coloris vel citrini vel rubescentis vel albidu, tanquam per canalem exprimit, idq; tanto cum impetu, ut quasi è siphone in aerem porro ejaculetur, deinde Ova statim deponuntur ordine alterum post alterum, numero plurima sç. 100. 200. & plura; quæ instar seminis Papaveris seu Hyoscyami, supernè modicè compressa, testula cutanea investita, succo intus comprehenso uniformi. Hac maximè succulenta, primò quidem candida vel alba, successu temporis citrina vel plumbea evadunt. Charta vel linteo industriè convoluta, & capsulis inclusa collocantur in tepidario, ubi æstatis residuum, Autumnum & Hyemem transigunt absq; perfectione; quæ tandem iusto tempore, quo ceteræ naturæ revocantur & vigescunt, singulare Resurrectionis nostræ argumentum nobis relinquentes, Bombyces itaq;

cū tres ferè Menses in opere, somno & coitu, sine cibo ac potu transegerunt, Sole jugum, aut ad summum Scorpionem, subeunte emoriuntur.

Alimentum.

Nutriuntur & aluntur Bombyces foliis Mori, quæ peculiare iis nutrimentum sunt, Ulmi, Rubi, Lætuca agnina, urtica recentu tenella &c. Cū pascuntur, perreptant folia ab utraq; parte, & inter edendum incurvant pectunculū, rostrumq; defigunt, & perforant folium. Excrementa pilularum instar ferè rotunda subviridia sunt, quæ quotidiè expurganda, cū recens pabulum subministratur. Ter ut plurimum in die cibandi sunt: Vitanda nimia satietas, & fugienda fames.

Utilitas.

Bombycum natura censeatur frigida & humida.

Bombyces exiccati, & in pulverem redacti, vertice Capitis, vertigini & Convulsioni obnoxii insperguntur.

Bombycia.

Βομβυκία,
T t t 3

Folliculi

ad instaurationem generis Maribus, quorum folliculi minores, & semellis quorum majores sunt, ad arbitrium.

Nympha.

Quinta senectâ exurâ (pel-
le nimirum cum capite & pe-
dibus & cauda) dein perare-
scente cortice vermis obdu-
citur, accipit formam Nym-
phæ dictæ, quæ Insecti vola-
tilis seu Papilionis rudimen-
tum, colore fusco aut rufo:
unde

Aurelia.

Aurelia *χρυσάνη*, Larva
Papilionea dicitur, cortex na-
to Papilione relictus.

Necydalus.

Post quadragesimum di-
em (Torum enim mensem
somno sepulti dormiunt)
Necydalus, cum jam intra
Aureliam perfectionem acce-
pit, frequenter moveri solet,
se expediendi causa, donec
tandem relicto corio, seu cu-
te aurea, parte latiore seu basi,
humore quodam acri, ex os-
culo effuso aut expresso, ma-
defacto emollitoque datâ
viâ prodât, subinde foramen

pectore & ventre majus faci-
ente. Quod sit plerumque, cum
Sol virginem attigerit. Est
autem Necydalus (*νεκύδαλος*
Arist. Invalida ἀλλὰ τῆς ἐμμενῆς
νεκύντης, veluti redivivus, mor-
te liberatus) Insectum vo-
lucre, instar papilionis signavi,
quatuor alis instructum, la-
nugine albicante aut grisea
vestitum, ventre oblongo &
pigro, circulis veluti distin-
cto, & mobili, crasso, pin-
gviq. In vertice cornua gê-
rit duo, ab latere utroque plu-
mulis hispida, ipsa inter se a-
versa & recurvata. Pedes se-
ni utrinque terni, villosi & bre-
ves. Non volant sed moven-
tur cum strepitu, & mas ma-
gis: non pascuntur, sed ge-
nerationis opere peracto, fa-
tis concedunt.

Coitus.

Ut primûm absoluti sunt,
purgatis Corporibus, statim
generationi dant operâ, Ma-
res feminis multo minores
copulantur, femina apicem
posticæ partis in ventre re-
curvatum, in Maris naturam
immittente, à quo retinetur
quasi ferrea quadam, & sex
retinaculis divisa manu.
Hoc mutuo cohesu juncti
aliqvan-

Nec Galliæ Turonensis provincia his caret.

Germania, ut & Silesia, Bombyces alit & nutrit in domibus, voluptatis potius quàm utilitatis gratiâ. Hanc summus Rerum Opifex Lino nobilitavit & locupletavit, quod tanta ubertate, bonitate & excellentia nascitur, ut reliquas Regiones omnes longè superet. Ex eo, industria & studio incolarum, seminarum præsertim, tela subtilissimæ fiunt & parantur, ut non solum per Europam universam distribuantur, verum etiam ad extremas Indias, magno regionis commodo, devehantur.

Sericum temperatum est, seu calidum & siccum primo recessu. Exiecat, attenuat ea Naturæ dote, ut Cordi robur affert, lætumque efficiat. Quapropter laxat, firmat, purificat & illustrat spiritus & sanguinem, virtutem vitalem roborat, & mirificè exhilarat. Venenis & Pestilentia resistit. Ob id Cordialibus medicinis frequenter additur, veluti Confectioni Alchermes, Diamoscho & aliis.

Sericum Kermesinum.

Fila coëco tineta,

Scharlachrothe Seyde.

Variis modis Sericum tingitur, sed ad Medicum usum imprimis eligitur id, quod succo granorum Kermes fuit imbutum.

Sanguini sistendo non absurdè accommodatur. Vulneribus conducit obligandis exiccandisque.

Vulgus eo frequenter brachia vel Crura fortiter constringere solet, in Narium seu uteri hæmorrhagia.

Pannus sericeus Kermesinus ad sacculos Cordiales in officinis aptatur.

Bombyx sylvestris.

Similis Metamorphosis in Erucis quibusdam virentibus ætate observatur. Quæ jam grandiores factæ, solliculo tenerissimo candido se includunt, & in Nympham abeunt, ex qua Papilioes varii coloris, aliquando candidi hirsuti, quasi farina alba aspersi, Necdalis non dissimiles, corpusculo crassiore ex nigro splendente oriuntur,

Folliculi sericei,
Aedes sericeæ,
Sepulcrum sericeum.

Seidenbäglin / Seiden
Denslin.

Differunt colore. Alia aurea, viridia & alba; alia rubella, Pomi Arantii perfecti colore, quæ optima sunt.

Pauca instaurandi Bombycis gratia servantur, ex quibus sufficiens expectari potest proventus. Ex decem enim vesiculis masculis, & totidem feminis, plura quam ter mille prodibunt Ova. Cætera revolvuntur, ut fiat Metaxa dicta seu seta.

Ad usum Medicum veniunt frequenter folliculi, devoluto Serico, & quibus prorepsit Necydalus.

Sæpè adhuc latitat Necydalus mortuus, vermibus exesus.

Verum diligenter sibi caveant Pharmacopolæ ab istis folliculis, alvi spurcitia scdatis, ac stuppa ignata, sed eligant potius Sericum crudum, purum, explicatum. Ea enim est substantia veri folliculi.

Arabes, & qui eos sequuntur, miram huic facultatem & virtutem Cor roborandi assignant.

Sericum crudum.

Μεταξα, πηλαξα,
σηρικόν νύμα
Βομυκόν

Bombycinum VI. Aldrov.

Seta cruda Officinar.

Bombycina tela,

Filum Bombycinum.

Mohe Seide.

Est lana, quam Bombyces ex propriis visceribus operantur. Sericum Seres populi Asiæ Scythicæ primum miterunt, ubi Erucarum sericarum maximus proventus, ut tela circum arbores ducerent.

Sidonius.

Assyrius gemmas, Ser vellera,
Thura Sabæus.

Virgilius.

Velleraq; ut foliis depectant
tenvia Seres.

Plinius Bombycem laudat
Assyrium. Arabia quoque
Bombyce abundat.

Propertius lib. II.

Nec si quæ Arabico luceat
Bombyce puella.

Italia etiam optimam habet Bombycem, ex qua Florentini, Veneti, Genuenses, Mediolanenses optima & laudabilia conchiunt serica.

Nec

aliis interdum totâ sumuntur. Recentiores capita, alas & pedes abjiciunt. Ureticis à Quibusdam miscentur, & quæ Lepras ferasq; Lichenas & Carcinomata sanant.

Menses eliciunt, pessis emollientibus addita,

Matthioli à cane rabido demorsis præbet.

Cum uva Taminea ad verrucas laudat Plinius.

Axungia Leporinâ mistâ, & linteolodensâ retrô Aures posita, vesiculas excitando fluxiones retrahunt, Dentiumq; feroces dolores abigunt, trito vulgi usu. Alii Cervici affigunt in Ophthalmia, Eriophoris & Suffusione: ac cautè his utantur svaserim, ne Morbo Morbum accersant. Possem plura exempla adducere, quàm malè cesserit earum sinister usus.

Ante sexennium circiter, Vir nobilissimus vehementi Ophthalmia, ex acri defluxione correptus, Chirurgum imperitum ejus loci consuluit, qui cum fluxum ab Oculis ad Cervicem retrahere moliretur, Emplastrum ex Cantharidibus nuchæ apposuit. Ex cuius usu ulcus summæ malitici gangrænosum latè ser-

pens, enatum fuit, cum Hepatis & Renum inflammatione, comitante Gonorrhœa, ut ob id in summum vitæ periculum inciderit, & ni Chirurgorum peritorum ac Medicorum diligenti opera fuisset repressum malum, tabe consumtus periisset.

*Cantharis formicaria
latior.*

*Ein Goldkäfer in Dines
Hauffen.*

Forma similis est Scarabæo Najali majori rutilo, ac brevior, capite parvo; tota superiore parte, colore orichalcum refert, subvirescens nonnihil, prona verò parte cum pedibus senis hirtiusculis Cupri ruborem ementitur.

Generatur in acervis Formicarum, ex yeme albicante, hirtiusculo annuloso, longiusculo, digiti minimi ferè crassitie, verricillæ admodum similis, qui ut Nympha folliculo duro ovali, olivæ magnitudine, intus lævi, forinsecus asperiusculo, ex terra, resina & festucis compacto, convolutus detinetur. Augusto mense jam scarabæi formam adeptus, folliculum

U u u

odoratum

qui postquam ova plurima cumulatim foliis Arborum, aut parietibus, spuma seu lanugine veluti mollis. candida seu citrina, quasi involuta asperserint, pereunt.

Bruchus.

Βρουχός.

Ein Höppling/ vulgo.

Minor est Locusta, nigri coloris, alis cinereis, sub quibus ruber.

Cantharis.

Κανθαρίς, Diosc. id est, parvas Scarabæolus.

Musca viridis Hispanica.

Ein Spanische Mücke/
Fliege/

Meißlandischer Käfer/
Goldwürmlein.

Insectum est κοιλίον των σκαρφαλων ex Scarabæorum genere, oblongius, ex aureo fulgore virescens, quod frumenta arrodit.

Nascuntur Cantharides ex vermiculis Erucis similes, qui proveniunt ex humore, foliis Fraxini, Populi, Triticum inhaerente: & quamvis coeant & generent, non tamen sui generis animal, sed Vermiculos procreant.

Rarius apud nos occurrunt,

Aliquando inter segetes videntur, nonnunquam in Fraxino, Populo & Salice stabulantur, quarum folia arrodere solent. Hoc anno magnarum abundantia fuit. Vulgus singulo septennio apparere credit.

Probantur Versicolores, & quæ luteas in alis transversis lineas habent, Corpore promisso, crassa, ac Blattarum modo pingves, recentes. Inutiles ac inertes, quæ unius coloris sunt & virescentes, judicantur. Nam facile cariem sentiunt.

Enecantur per linteolum, vapore aceti, & reponuntur ad usum. Acri pollent facultate. Excalescunt in summo gradu, & exiccant secundo. Erodunt, ulcerant, calorem eliciunt, & denique sumentes interimunt, ferent, & diureticam facultatem obtinent, nocent privatim Vesicæ, omnibusque, urinæ inservientibus membris, non modo haustæ, sed quandoque, etiam exterius illitæ, confirmante experientia: licet alii contrarium statuunt.

In Remediis externis, tum iis quæ Vesicas excitant, tum aliis

Cantharis nigricans antennis longis.
Cantharis fulca seu 10.
 Vlyff. Aldrov.

Ein schwarze Käferlin.

Cantharis castanei coloris capite nigro.

Ein Braunkäferlin.

Cantharis rotunda. 1.

Cantharis rubea.

Ein rothe Käferlin/ Ofter fälschlin/ Pueris.

Cinnabarii est coloris, ventre latiusculo, dorso convexo,

Cantharis rotunda 2.

Cantharis guttata.

Gespiegelte Ofterfälschlin.

Instar Minii rubet, sed alæ punctulis nigris respersuntur.

Cantharis rotunda 3.

Cantharis viridis aurea.

Gulden Ofterfälschlin.

Ex viridi aureus lucet color, instar Cantharidum Sepiasiariorum.

Cantharis rotunda 4.

Cantharis omnium minima Vl. Aldrov.

Rubinirotes Käferlin.

Minima omnium, quas videre licuit, coloris elegantissimi, instar Rubini lucentis.

Hæ Puerulis notæ, quas Majo in hortis inter olera, Rosæ & aliis plantis colligere solent, nullius quod sciam usus.

Cicada fluvialis.

Ein Wasser Grille.

Bestiola est aquaticilis, in rivulis nata, terrestri Cicadæ similis.

Terrenis Cicadis nos caremus.

Cicindela.

λαμπυρίς, λαμπυρίς,

πυγολαμπρίς Arist.

πυγολαμπρίς Hesych.

Lampyris alata Vlyff. Ald.

Cantharis noctiluca

Nitredula, Noctiluca

Cicindela lunii.

Luciola Italæ,

Johannis Fliege/

Johannis Käferlin.

Éichmischel/

Drachmischel.

Insectum est pennatum, ex Cantharorum genere, Capitulo parvo nigerrimo, in duo tubercula dispartito. Ocelli Bituminis nigri modo splendent: Alvus annulosa, multis segmentis divisa, in cujus medio gutturæ duæ candidæ, noctu seu tenebris, ignis modo lucentes, die non item.

U u u 2

Flammula

odoratum rumpit, & relicto nido avolat.

Eandem vim cum priori obtinet, acrem nimirum & cathartecam.

*Cantharis prolixior
cornuta.*

Ein gehörnter Goldkäfer.

Corpore est gracili & prolixo, duos digitos longo, pedibus senis, extremitatibus ferratis, thorace quadrato, Capite parvo, & ejus fronte Cornicula duo enascuntur tenuia, gracilia, purpuroviolacea, sc. l. digitos longa, continuis geniculis distincta. Alæ superiores ex viridi purpurascunt, venter hyacinthi colore nitet.

Julio mense reperitur.

*Cantharis cornuta
alia.*

Minor hæc est, & posterior ejus alvi pars in acutum definit, coloris ex flavedine obscura virescentis. Cornicula tenuissima, pinnis ceu plumulis continuis referta promit.

*Cantharis Amethysli-
zona.*

Ein vielbraun Käferle.
Viola Nom.

Longiuscula est, compresso Corpore, capite parvo, antennis breviusculis. Colore Violam Martiam representat, jucundissimi aspectus.

Cantharis miniata.

Ein Friesen Würmlin
vulg.

Stebertäferlin.

Color ei ex æruleo nonnihil subviridis, præter alas, quæ transversim lineis latiusculis miniatis insigniuntur. Caput parvum, cum isthmo gracili, cui venter jungitur compressior.

Majo in Rosis & aliis Plantarum floribus invenitur.

Ternæ in vertice Capitis tricaræ febrium circuitus amoliantur, Agricolarum experimento. Vesculas excitant, quæ biliosum ichorem fundunt apertæ. Escharotica vi ut Cantharides pollent.

Cantharis viridis longiuscula.

Ein lenglicht grüntäferlin.

*Cantharis viridis aurum
lucens.*

Κάπρις χρυσοχυσος.

Scarabæus viridis Plin.

Ein Goldgrüntäferlin.

Visu intuitu recreare fertur.

Cantharis

Cossus.

Σκώληξ,
 Ξυλοφθόρος,
 Ξυλοφάγος.

Cossus albus, Vlyf. Aldrov.

Teredo, Nonne.

Eine HolzMaide /

HolzWurm.

Vermis multipes, digitalis longitudinis, crassus, albus, Erucæ ferè similis, linea à Dorso ad caudam usq; conspicua, plurimis incisuris constans. Os nigrum, ex duobus velut introrsum se curvantibus dentibus confectum. Ad latera punctulis maculatur castaneis.

In cariosis lignorū caudicibus nascitur, & farina seu carie saginatur, cui involvitur.

Sanat omnia ulcera. Nomas verò combustus, cum pari pondere Anisi & oleo illitus.

Crabro.

Ανθεμν, Aristot.

Vespa coloris citrini aculeo infestissima Alberti, Plinii,

Eine Hornmüße /

Hörnmaus /

Hortia.

Insecti genus pennigerum, affine Vespiis, sed multo majus, pertinacissimum, aculeo

pestilentissimo. Caput anteriorius, & Venter posterior, lutea sunt. Thorax hirtiufculus crassior, & Alvi initium ex flavedine rubent, ad castaneum colorem vergente, qui in maculam triangularem desinit, reliqua tota annulis luteis compacta est, præter puncta supina parte subrubentia. Crusculis firmatur senis, asperiusculus. Alæ membranæ quatuor, superiores longiusculæ, latentes breviores obtegunt, coloris fumigati. Oculi fusci sunt, Cirri seu antennæ continuis veluti internodiis discretæ prominent crocæ. Ad posteriora aculeis latet, acutissimus.

Duces more Apum & Vesparum Crabrones habent, qui proportionem ad Crabrones, majores quàm Vesparum ad Vespas, & Apum ad Apes sunt. Degunt hi quoque intus, sed non plures uno in singulis eorum alveis oriuntur.

Examinis emissio nulla, ut Apum, fieri solet, sed qui subinde oriuntur novelli, ibidem manent, & alveum fovant ampliore. Amplific-

Flammula enim oppressa majoris luminis præsentia latitat, ne possit visum nostrum movere.

Æstate vesperi per prata & vias cernitur.

Cimices lectularii.

Κόρες διὰ τὸ κλίμα, Diosc.

Wangen.

Wanctelen/

Wandense/

Wette Wancelen.

Vermiculi sunt latiusculi compressi rubentes, in cubilibus ad lectos & parietes nati.

Fœtidissima sunt, & dictu quoque fastidienda Animalcula, ex vapore quodam humidior, ab Animalium corporibus foris collecto, genita.

Inrer nocturnos hostes, qui nobis dulcem Somni quietem intercipiunt, nulli quidem nocentiores infestioresque habentur, quam Cimices: qui prope qui non solum morfu dilacerant, quo & somnum interturbant, & sanguinem nobis adimunt: sed etiam fetorem adeo detestabilem abominandumque ex se relinquant, ut eo longe magis sensus spiritusque lædantur, quam uni-

versa Corporis partes, quæ ab ipsis fuerint ictæ.

Acri facultate præditi sunt: Cavis Fabarum inclusi, vel Melle & Cinnamomo involuti, devorati ante Febrium significationes Quartanis auxilio sunt.

Cum vino aut aceto poti, adhærentes Sanguisugæ abigunt.

Vivi tritici, urinariæ fistulæ impositi, urinæ angustias levant.

Vulvarum examinationes olfactu revocant.

Cimices interimunt: Absinthium, Coriandrum viride, Cotula fœtida, flores Sambuci, Oximel scilliticum, Calx viva toris illita.

Cimices hortenses.

Cimices sylvestres,

Geilen / vulgò

Garten Wancelen.

Forma domesticis sunt similes, sed multo majores, partim virides seu herbacei coloris, partim flavescentes, partim subrubentes, æquæ ac illi fœtidi.

Fruges & herbas perrepant, ex quibus victum habent,

Collus

suctum, & aculei loco ad pun-
gendum, sanguinis & po-
tissimum humani avidissimū,
Proboseidis enim adjumen-
to, tenuissimum ac molliissi-
mum aculeum per cutim adi-
git usq; ad ossa, ac sanguinem
exugit.

Culicum varia sunt genera.

Culices Arborum.

BaumMücken/

Culices generantur ex rore
verno, salivari aliquando, in
multis arboribus, Sambuco,
Fraxino & aliis, item investi-
culis Ulmi.

Culices simetarii.

Kleine MistMücken/

Mücken/vulgò.

Oriuntur ex fimo, seu ejus
vapore putrido sæpè magna
Examina, Ex quibus si tur-
matim ad simeta oberrarint,
Plebei æris mutationem
colligunt.

Culices palustres.

et ἐμπύδες,

Culices Muliones

WasserMücken.

Primum in humore putri-
do subsidente vivunt bestio-
læ seu vermiculi, deinde for-
ma immutata foris vitam a-
gere incipiunt.

Culices vinarii.

Κόλωναρες Arist.

EssigMücken/

Culices sunt minutissimi,
qui ex vermiculis capillari-
bus, qui in facie aceti gignun-
tur, originem trahunt.

Hi dulcia non accedunt,
sed acida petunt.

Culices abigunt, Succini, Co-
nyzæ fumus. Absinthii, Gra-
tiolæ, Rutæ, Nigellæ deco-
ctum aspersum, Cannabis
ramuli appensi.

Curculio.

Κίς Theoph. Kise,

φάσις σίτου, Pediculus fru-
menti.

Cis, Gurgulio,

Ein Kornwurm/

Kornkäfer.

Kalander.

Vermis est frumenta ex-
inaniens, peculiaris Triticis,
Siligini, Hordeo. Nascitur in
granis excussis, quæ corrodit
& devorat, ex calore extra-
neo & putredinali, quem con-
trahunt ex situ, seu superfluo
humido dulci. Hic tandem
in chrysalin mutatus, è chry-
salide sic Papilio minutissi-
mus, quem frumentarium ap-
pellare licet. Vlysses Aldrovandus
Triticarium nominat.

Curculionem

cant majorem in modum favos, & jam ex valentiore quodam Examine, qvalli tres aut qvatuor favorum pleni excepti sunt. Si qvi Crabrones suo alveo abgraverint, colligunt se in aliquam arborem, favosq; ibi conficiunt in sublimi, qvisape conspicui apparent, in qvibus unum procreant Ducem. Non ex floribus, ut Apes, cibum colligunt, sed carnibus maxima ex parte vivunt, Venantur etiam Culices, Muscas & Apes, qvibus inter Canicula & Arcturi exortum, ante Alvearia plerunq; obsidantur. Fructus dulces appetunt.

Degunt ut plurimum in sylvestrium Arborum, ut Quercus, Pyri, cavernis: nonnunquam & ædium conclavia subeunt, ubi miro artificio nidum trabibus ex ligno putrido annectunt: aliquando Alvearia Apum vacua subintrantes, nidum in sublimi suspendunt.

Longè laurior seu politor favius qvàm Vesparum. Cellularum oscula deorsum hiant, qvibus fœtum instillant, qvò à fluviis & aeris injuriis tutiores esse possint,

Vita bimatum non transiit. Non enim cibum ritu Apum sibi recondunt, sed jejuni per hyemem latent, qvo tempore plurimi moriuntur.

Favi Crabronum, adversus scrofulas, vulgò vòrs Driscen. Equis infunduntur.

Ictus eorum haud temerè sine febri est. Ter novenis punctis interficere hominem fama est,

Remedio est è vestigio suxisse vehementius, suctusq; infixos aculeos revulsisse. Parsin calentem aquam salubriter demergitur, per integram ferè horam, tandem aqua marina abluitur.

Theriaca, Michridatium.
Malva sylv. Satùreja.
Pastinaca pratensis,
Saliva jejuni hominis,
Bolus Armenus,
Sigillata.

Culex.

ab aculeo.
Κυψ, σκίψ.

Muscuram minimum genus, Corpore minimo, Alvo ferè jejuna, Cruribus prælongis, lingua fistulosa, & ad suctum,

dit, parte supina & antica, subcastanei coloris, Ventre & pedibus flaventibus.

Insectum venenatum, in agris hordeaceis & Liniferis frequens, eos instar Talpæ peragrans & devastans, Agriculis in visum. Alarum humi repens fulcos elevat.

Radices totas consumit, & fructu corticem tantum absumit.

Nidum in terra construit, & Ova subflava parit.

Admodum vocalis est, præsertim nocturno tempore.

Agricolæ ejus vocem diligenter observare solent verò tempore. Vix enim Hordeum, antequam cantillet, agris committere solent. U-pupæ in cibum rapiunt, & iis pullos suos enutrire solent.

Caput abjecto ventre, ut insignis amuletum, ab Agriculis prædicatur contra febrium exacerbationes: ob id argento inclusum collo gestatur.

Dipsaci vermiculi.

Weberfarten Waden.

Tineæ Dipsaci,

Vermiculi sunt candidi, annulis distincti, quos in E-

rucas abire, Vlyss. Aldrovandus Bonon. refert.

Contra Quartanas suspenduntur. Cavis dentium inditimidare prodesse Plinius autor est.

Equuleus marinus.

ἵπποδάμπος Diosc. κάμπη, flexura, reliquo Corpore Equum refert, ab Equo & Eruca. Equinum Caput & Collum & Corpus, Cauda Erucae.

Caballio marinus veger.

Dracunculus marinus.

Hippocampus Vl. Aldr.

Hippidium Athen.

Ein MeerHöslin/

SeeHöslin.

Insectum est marinum, cuius scelero me donavit hoc anno humaniss. ac doctiss. M. Martinus Weinrich Medic. Candidatus, & Scholæ Vra-tislav. ad D. Elisabetham Rector, quod ob miram fabricam hic inserere placuit. Longitudo tota sex digitorum. Rostrum ejus oblongum, teres, tubuli modo cavum, Capite, & Collo protuberante, Equino non dissimile. Corpus seu venter laticusculus est, ex circulis cartilagineis ceu costis, à Capite ad

X x x

caudam

Curculionem fugant terri
odores, Allii, Sulphuris, Lu-
pulorum, Flores Sambuci,
Cotula foetida, Absinthium,
Abrotanum, item frequens
agitatio & commotio fru-
menti, antequam putredi-
nem sentiat, si enim jam in-
natus fuerit Curculio, parum
proderit, nisi in totum corrup-
ta fruges ablata fuerint.

Curtilla.

É sono, quem æstivo tem-
pore alium edit, ut etiam é
longinqvo exaudiatur, ma-
ximé noctu.

Talpa Ferranti imperati.

Talpa annularis.

Vermis Cucurbitarius VI.
Aldrov.

*Eine Werre/ Sil. vom ver-
werren/ qvód agros vastet &
depopuletur.*

Éwäre.

Insectum est oviparum, é
Grillorum genere, longitu-
dine & crassitie Auricularis
digiti. Anteriore facie Asta-
cum fluviatilem, posteriore
parte ventre nimirum Gyl-
lum refert. Caput enim &
Thorax testaceo cortice in-
vestiuntur, ut Astaci, ex fusco
rubente. Oculi nigerrimi u-
trinque eminent, instar picis

splendentis. Sub his cornicu-
la duo oblonga tenuia, ceu
exploratoria filamenta. Ex-
tremo rectui seu freno alia,
veluti emissitia cornicula, seu
appendiculæ veluti Locustis,
in articulos seu internodia
qvaterna minora & breviora
superioribus, ac oris lateribus
aliæ binæ utrinque appendices,
denique sub mento utrinque una
protenduntur, quibus tan-
quam digitis alimentum in
ore retinet ac complectitur.
Venter mollis, Grylli similis,
incisuris octo distinguitur,
é cujus extremo spiculum e-
xit geminum longiusculum
ac subtile. Dorsum vesti-
unt alæ qvaternæ, superiores
breves & latæ, lineis & striis
subrubeis marmoratæ, aliis
angustis longioribus, & ad
caudam feré extensis incum-
bentes. Crura obtinet u-
troque latere terna duriuscula,
geniculis divisa. Priora bre-
via tribus articulationibus
compacta, in extremo Calca-
ris Equitis instar serrata sunt,
media tenuiora sunt, postica
longissima, minus lata, qvo-
rum extremitates aculeis a-
spersiuculis instructa sunt.
Corpus universum tenuissi-
ma lanugine hirsutem offen-
dit,

gentia Erucarum examina
prodeunt, quæ integras Ar-
bores sapè fronde spoliant.

Ovidius.

Quæq; solent canis frondes
intexere filis,

Agrestes tinxæ, res observata
Colonis.

Ferali mutant cum Papilione
figuram.

Aliæ autumnii fine parietes
& muros vicinos lanugine
mollis, eaque vel alba, flava
aut viridi conspurcant, cui o-
va sua committunt, quæ nisi
frigoris vi intereant, simili
modo Vere appropinquante
in Erucas abeunt.

Aliæ non immutantur, sed
cùm jam omnia consumfere,
ipsæ quoq; vel spontè vel ur-
gente frigore intereunt.

Erucarum totidem ferè
sunt species, quor Plantarum.

Aliæ maximæ, mediocres
minutulæ.

Quædam laves, hirsutæ,
villosæ, echinatæ, hispidæ.

Aliæ rubent, nigricant,
quædam flavæ, aliæ virides;
quædam aureis punctulis ra-
diant; quædam vario colore
pictæ videntur.

Sanies Erucarum oleo in-
trufarum peruncta, Corpora
ab ictu venenatarum bestia-

rum tuetur. Mirabile adve-
sus Serpentium vulnera amu-
letum.

Erucæ ut fugande.

Autumni fine, seu primo
vere nidi in arborum cacumi-
nibus abscindantur & com-
burantur.

Augusto mense Ova à Pa-
pilionibus Caulibus aspersa,
digitis atterantur vel aufe-
rantur, priusquàm Eruculæ
erumpant.

Erucæ natæ quotidiè, ma-
nu collectæ in fictili, combu-
rantur, vel aqua submergan-
tur.

Alii Brassicas vel Arbores,
post pluvias matutinis horis
fuscitere solent, sic enim de-
cidere, nec amplius ad superi-
ora prorepere ajunt.

Brassicas tenellas, prius-
quàm transplantentur, bro-
dio Caulium acidorum qui-
dam immergunt.

Nonnulli ossa Capitis Equæ
terræ immissa, vel sepibus af-
fixa, ubi Brassicæ sunt, eas fu-
gare, pro comperto asserunt.

Stercus Vespertilionis, Bi-
tumen aut Sulphur incensum.

Fumus Fungorum sub Nu-
cis arbore nascentium, Gal-
banum, Caprarum ungulæ,
Cornu Cervi.

X x x 2

Abfinthii

caudam duodecim compa-
ctus, in cujus parte prona tri-
plici, in dorso verò qua-
druplici serie processus acuti
prominent. Cauda longa, in-
flexa, quadrangularis, sen-
sim gracilescit ex continuis
constat internodiis, eminen-
tibus utrinq; supina parte a-
culeis. Oculorum meatus
visuntur ad frontis initium:
Branchiæ nullæ.

Desiccantis est facultatis,
& testium partium. Cinis
cremati cum pice liquida seu
Amaracino unguento, aut
adipe veteri suillo illitus, A-
lopecias replet. *Galenus*.

Vivit aqua & luto.

Venter ejus venenatus cre-
ditur.

Eruca Olerum.

Κέρπυς Diosc. ἀπὸ τοῦ κέρ-
πυος quòd flexo corpore pro-
grediatur.

Ἑρῶνος *Scaliger*.

Ἑρῶς ἁλῆς *Athen*.

Eruca ab erodendo, quòd
folia Arborum & Olerum
erodat.

Eruca vulgaris *VL Aldrov*,
Brassicida.

Ein Raupe/Rupe/
Rau/Raupe/

Grasshopper.

Vermis est vulgaris noti-
ticia, longus, mollis, multis
constans pedibus, flexo cor-
pore obliquis trachibus re-
pens, colore varius. Erucæ o-
riuntur vel ex stirpium ex-
crementis, Aeris nimirum hu-
midioris constitutione, ac pu-
tredine tepida: vel à papilio-
num ovis.

Augusto enim mense ut-
plurimum Papilioes ex Au-
reliis nati, a versis olerum fo-
liis ova pariunt subalbida seu
flava, Milio minora, ex qui-
bus Erucæ brevi nascuntur,
olerum hortensium, maxi-
mé Brassicæ pestis & perni-
cies.

Erucarum mira metamor-
phosis. Quædam & quidem
plurimæ in Aurelias abeunt,
quæ sunt tanquam ovum seu
rudimentum Papilionis. Aliæ
in Arborum cacuminibus, ut
Araneæ telam nere solent,
at rudiores in modum regu-
menti consuetum, cui sese
implicant, & semine imposi-
to moriuntur; ex quo nisi fri-
goribus aut imbris interci-
pantur, ab hortulanis aufe-
rantur, aut Avium esca fiant,
afflante veris aura repidiore,
arboribus virescentibus in-
gentia

cognitionem jactat, interim Formicæ naturam explicet: dein ita virtutis, ac potentie omnem intellectum excedentis naturam exponat. Si verò minutissimæ Formicæ naturam nondum cognitione apprehendisti, quomodo incomprehensibilis Dei vim te imaginari gloriaris?

Domicilia sibi Formicæ passim in sylvis extruunt, & latibula sua per varios & inextricabiles labyrinthos excavant, quæ acervis, quas magno labore colligunt & comportant, cooperiunt, & adversus pluvias ac frigoris vim muniunt.

Omnis generis succos appetunt, quos partim in plantis quarunt, partim ex fructibus exugunt. Mel mirè appetunt, unde Apibus insidiantur. Grana frugum tota æstate convehunt & reponunt, quo hyeme fruantur mira providentia grana, ut conserventur, cædentes. Negotia omnibus in promptu habentur, atque eadem semitâ semper ambulant, & cibaria recondunt in annum, & Cellas promptuarias faciunt, ordine diligenter servato, nec interdiu solum, sed etiam no-

ctibus, Luna plena laborem exercent, Interlunio quiescunt. Gerunt onera morsu majora aversa postremis pedibus moliuntur humeris obnixæ. Semina arrosa condunt, ne rursus in fruges exantet terra: majora ad introitum domorum dividunt, in adfecta imbre proferunt atque siccant.

Silices itinere earum attritos videmus, & in opere factam semitam: de qua eleganter Horatius:

Parvula (nam exemplo est)
magni Formica laboris,
Ore trahit, quodcumque potest,
atque addit acervo
Quem struit, haud ignara ac
non incauta futuri:
Quæ simul inversum contri-
stat Aquarius annum
Non usquam prorepit, & illis
utitur antè
Quæ sitis sapiens.

Formicarum Respublica non videtur ad Monarchiam sicut Apum pertinere, sed ad eas quæ populariter administrantur, & quarum gubernatio Democratica aut Aristocratica nuncupatur. Nullus enim illis Rex, nullus præses, omnes ex æquo cives, pro-

Abſinthii decoctum in-
ſporſum.

Cancer fluviatilis in me-
dio hortuſuſpenſus.

Formica.

Μύρμηξ.

Μύρμος.

Formica á ferendo vel á
forandis micis.

Ein Ameiſſe/

Ambets/vom abbeiffen/

Dmeiſſe.

Animalculum eſt parvum
& fugax, laborioſum, nulli
imperio ſubditum, Corpus-
culo gracili longiuſculo, cu-
jus Capitulo antennæ ceu ex-
ploratoria fila menta præten-
duntur. Ocelli ad latera ni-
gra, tantæ ſubtilitatis, ut vi-
ſum noſtrum ſerè effugiant.
Denticuli bini introrſum a-
dunci, forficulum veluti quæ
cibum apprehendit, conſtitu-
unt. Pedunculi ex pectuscu-
lo naſcuntur ſeni. Venter
jungitur craſſior. Tam exi-
libus hoc Inſectum conſtat
particulis, ut rectè cum Phy-
ſicis aſſeramus, Ejus Corpo-
ralem compaginem nondum
cognitam eſſe.

Baſilius ſapientiſſimè ad
retundendam eorum ſuperbi-

am, qui Dei potentiam &
voluntatem ſcrutari adni-
tuntur, putat, nullum aptius
argumentum, quando vel
formicæ naturam aſſequi, o-
mini conatu adhibito, non
poſſint. An ſpiritu, inquit
epiſt. 268. & anhelitu vita
ipſius formicæ contineatur?
an Oſſibus Corpus diſtinctum
ſit? an nervis & ligamentis
compoſitio firmata ſit? an
muſculorum & glandularum
munimento nervorum natu-
ra contineatur? an medulla
á ſincipite uſq; ad Caudam
una cùm ſpinæ verticulis, ex-
tendatur? an nervosæ mem-
branæ ambitus Membris, quæ
moventur, concitatoriam
vim immittat? an ſic in ipſa
Jecur, & vas fellis ſuſceptorium
in Jecore, Renesq; ac Cor,
& Arteriæ, & Venæ, pellicu-
læq;ve, ac interſepta? an nu-
dum ſit Animal, aut piloſum?
ſolidipes ſit, aut multiſidos
greſſus habeat? quanto tem-
pore vivat? Et quis ſit ipſis
generationis modus? quàm
diu geſtetur ſœtus? & quo-
modo neque pedeſtres omnes
ſunt Formicæ; neq; omnes a-
latæ, ſed aliæ quidem humi
repunt, aliæ per aerem fe-
runtur? Qui igitur rerum
cognitio-

Nocent hortis, arbusculis tenellis, Apibus. *fugantur* pul. Sulphuris & Origani agrestis, super acervos resperfo, fumo Storacis, Ampelicide, Creta, Calce viva, Cineribus, Aqua latere crudo diluta.

Ova Formicarum, Dmessen Cter / Avicularum, Luscinia, Coturnicis, Perdium, Picorum, nec non Urſi minoris sunt alimentum.

Ad Aurium etiam gravitatem faciunt. Malas hirsutas Pueris infricata corrigunt.

Acervus Formicarius, Ein Dmes Hauffe / Nidus Formicarum.

Comportatur á Formicis multo labore ex festucis, corticibus, foliis, resina, terra, luto &c. unde sæpè gratum odorem emittit.

Balneum Formicarium, Ein Dmcs Bad. Sume Myrmecium vivarum agmen (præcipuè ubi arbores resiniferæ sunt) in saccum reconde, atq; iis decoctis affusa aqua in sufficienti copia, balneum parato, & utere.

Calefacit & siccat multum. Præstat in frigidis pedum tu-

moribus, & Podagra inveterata, Hystericis affectibus, Scabie, Uteri suffocatione, Cachexia, Resolutionibus, corpore, aliisq; Nervorum debilitatibus.

For micæ aliæ	{	Impen nes	{	mi	{	ruben
				no		tes.
				res		nigri-
				vel		câtes
	{		{	maiores,	{	
				Formicæ		
				Herculean,		
				Pennatæ, Formicæ		
				alatæ,		

*Formicæ Hercu-
laneæ.*

итомышников.

Formicæ majores

Grosse Nos Dmessen.

Isthmus his exiguus rubens longiusculus, gracilis, utrinq; extremitatibus crassiusculus.

Tritæ adjecto Sale exiguo, Psoram, Leporam & Lentiginem sanant.

Formicæ

oportunitate temporum aut preesse, aut subesse solent, servatis Institutionis suæ Reipublicæ ordinibus: attramen omnes, ut vericives solent, omnia ad communem utilitatem agunt, maxima solertia.

Salomon proverbior. 6.

Vade ad formicam, o piger, & considera vias ejus, & discite Sapientiam, quæ cum non habeat Ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedit.

Basilii Magni in hexa. hom. 9.

Non laborabis pro teipso, o homo, non in præsentis seculo prædepones, ac recondes requiem futuri? Ad Formicæ exemplum respectum habeto, quæ in æstate alimentum hyemale sibiipsum recondit, & non propterea, quod nondum adsunt hyemis molestiæ, per otium tempus transmittit, sed diligentia quadam indefinente seipsam ad laborem intendit, donec sufficiens alimentum in penum deposuerit; & neque hoc segniter ac negligenter, sed sapienti quadam versutia ex-

cogitans, quo ipsum alimentum quam diutissime perseveret. Suis enim unguis medios fructus dissecat, ut ne enascentes inutiles ipsi ad alimentum reddantur; eosdem etiam siccat, ubi senserit ipsos madefactos, & non in omni tempore ad ventum exponit, sed ubi persenserit aerem in serena constitutione conservari. Profecto non videas imbrem ex nubibus defluere, quo tempore frumentum à formicis expositum est.

Coeunt Formicæ hyberno tempore. Vermiculum pariant nulli annexum, qui accrescens ex minutulo & rotundo longiusculus fit, ceu Ovum oblongum figuræ columnalis, ex quo, loco calido perfectè completo, formica nascitur. Ortus earum verno tempore agitur.

Ova si fuerint à suo loco mota aut dispersa, Formicæ recolligunt, & ad suos nidos referunt.

Formicæ calidi & sicci sunt temperamenti.

Quinq; potæ, adjecto sale exiguo, omnium Phalangiorum moribus auxiliantur.

Noceat

pici instar splendentis. Oculis majusculis prominentibus, juxta quos Cornicula duo breviora; ad Rostrum verò supra & infra appendiculæ binæ, nodosæ. Alæ fuliginæ coloris fibris variè distinguuntur. Pedes seni utrinque tres obscurè & veluti serrati: In fine alvi superioris sub alis extant spicula duo acuta, sub quibus alii appendices longiores rigidiusculi setæ instar, porriguntur, in extremitate bifidi.

In campis, pratis & aridis Colliculis apricis frequens.

Aridam fodit terram, ut ejus cavernis cubet æstate,

Auribus prodest, cum sua terra effossus, & illitus. Lenit etiam tonsillas infricatus.

Hirudo.

Βένελα ἀπὸ τοῦ Βένελερ,
quod est exugere,
Sanguisuga Plinii,
λιμνολίς.

Ein Egler/
Blutsauger.

Insectum est palustre, instar lumbrici oblongum lubricum, lineis & punctis nigris varium. Corpus veluti ex quibusdam circulis colli-

gatur, absque ossibus, pedibus & pinnis, quibus extensis contractisve movetur. Os eitrifidulum, quod ex vulnere Cui inflicto apparet.

Hirudines alie sunt majores, Equine dictæ, quod novem Equum sugentes occidere possint.

Grosse Egler/Kos Egler.

Minores fæne Egler/Harum rursus alie sunt subfusæ, alie subvirides, alie nigrae, alie variae, schwarzer/dunckelgrüne/hundre Egler.

Sua natura cæno ac limo delectantur, unde frequentiss. in palustribus, lacustribus & putridis aquis, rarissimè in probatis & limpidis fontibus, arenosis, & saxosis fluviiis vivunt.

Ex putredine tantum generantur. Minores minus nocivæ dicuntur, quæ & rugosæ & lineis in dorso distinctæ sunt.

Earum eadem est ratio ac Cucurbitularum, medicina tuta ad Corpora levanda sanguine. Priusquam applicentur, per aliquot dies aqua pura servandæ, ut probe purgentur. Cum applicantur,
Y y y tur,

Formica alata.

Ffliegende Dmeiffen.

Cum fenefcit genus Formicarum, alatum efficitur. Confolatur enim illorum imbecillitatem Natura, volatu addito: fed ab editis alis parum fupervivunt. Carda-

mus.

Fullo.

Forbicina VI. Aldrov.

Vermis auricularis

Ein Ohrling/

Dchrlin/

Dhewftrmle.

Vermis eft oblongus, compressus, lævis, coloris spadiceæ, cujus cauda in bifidum mucronem exit: juxta oculos protuberantes antennæ, tanquam exploratoria fila enafcuntur.

Sub lignis & arborum corticibus ftabulatur. Arborea perrepat, & Pyra pomaq; erodit.

Aures Hominum facile incurrere folet, Enecatur fpiritu vini, oleo Juniperi, Amygd. amararum,

Gryllus domesticus.

Achén lunnii.

Yéu dog.

Ein Haus-Heime/

Heimling/

Grille.

Locustæ genus Cicadæ simile, coloris spicei. Sub oculis eminent cirri bini, veluti capillamenta tenuia. Pedes feni, inter quos posteriores longiores, extremis inftar ferræ asperiusculis. Acuti duo appendices in cauda exeunt longiusculi hirti. Pennis fuperioribus fubjacent membranulæ tenuiffimæ, quæ veluti promufcis quædam bifida ultra appendices protenduntur: Hyeme ad hypocaustorum fornaces, & fumibulorum parietes habitant, ft ridore fuo nocturno plusquam molefti. Quamvis nonnullis admodum fit gratus, eorum ftidor, ut etiam fomnum conciliare afferant.

Necantur hydrargyro Pifis coctis permifto, & rimis fornacum illito. Vim fimilem Quidam Cantharidibus tribuunt.

Gryllus agrestis.

Toucaad's, Plinii.

Gryllus campeftis, arvensis.

Ein Feld-Grille/

Feld-Heime.

Corpulentior eft domestico, at brevior, coloris nigri, picis

inde alijs non evolans, herbis & segetibus infestissimum.

Incisuris universa compago constat, pro Insectorum more & natura. Alas utrinque habet duas, ad scapularum commissuram infixas. Quæ superiores & tergo insident, vario colore interpuncta atq; discreta maculis nigris, alis phœniceis seu badio colore præditis superincumbentibus visuntur. In imo alia utrinque, substernuntur, tenuës admodum, albicantes, & ex lato in arcum desinentes, instar Alarum quæ Avibus insident, aut veli navis: his passis aëra quatientes ac diverberantes volant. Secundum Dorsum commissura quædam imminet, membrana duriore interfecta, ex qua sonum atq; stridorem edunt. Capiti porrò secundum Oculos obscuros hebetes, Cornua tenuia, pilorum instar prominent duo. Facies autem torva apparet & oblonga, incisuris alius super alia incumbentibus, & os integumentibus. Ori porrò duo tantum parte superna insident Dentes durissimi, lati ac nigricantes, quibus segetum aristas gravi

morfu erodunt ac frangunt. Thoracem habent angustum, cartilagosum & durum, Alvum mollem & longam, quæ motu dilatato & adstricto Pulmonum vice movetur, ad auram caprandam. Cruribus sex inniuntur, quatuor primoribus tum tenuioribus, & ad superna magis positis, posterioribus duobus crassioribus, & ad motum valentioribus, miroq; artificio variegatis, & angulis acutis intercurrentibus artificiosè delineatis, quibus saltantes utuntur. Prioribus enim Cruribus apprehendunt Manuum vice, ac continent, posterioribus saliant. Sunt autem posteriora hæc colore rubra, ac denticulis instar serræ munita, ut se illis in sata prouentibus fulcire adhærereq; firmitus ascensu suo possint.

Coëunt, Mare fœminam Dorso superveniente, Mas autem in concubitu Cauliculos duos acutos, quos ad dorsi extremum, paulò reliquo Corpore eminentiores, habet, obtorta ima Corporis parte & inflexa, atq; ultimo Caudæ reflexo in femellæ utrèrum immittit.

tur, locus nitro fricandus, sanguine vel argilla humida fovendus, vel ungribus scalpendus est. Cum amoveri vis, insperge eis parum salis aut cineris, aut Lini combusti.

Applicantur autem Corporis partibus, quibus Cucurbitula & Cornicula consistere nequeunt, ut Ano in Hæmorrhoidibus, ostio uteri, gingivis, labris, naso, digitis. In quavis Corporis parte, ubi semel hæserint Corpori, nulla ratione possunt revelli, donec suctu sanguinis repleti decendant. Raro his nostrates Medici utuntur.

Accidit aliquando, ut Viatores, & boves maximè, incauté Hirudines hauriant, unde Cruoris excretio, Capitis dolor, gravitas, sequuntur. Remedia sunt, Muriæ sorbitio, Bera cum aceto posita, Nitrum gargarizatum, Lupuli, Prunella ex aqua gargar. Farina Lupinorum &c.

Julus.

Ἰούλος, πολῖπους,

μυσιόπους,

Multipes,

Eruca hirsuta villosa.

Centipeda hirsuta Colum.
Ein vauche Nause.

Vermis est terræ longus, ex annulis multis compactus, pilosus, multis pedibus, arcuatim repens.

Si contrectetur, in globum complicatur. In mulcas patet divisus, omnes vivunt.

In hortis oleraceis quandocumque occurrit.

Ictericæ & urinæ difficultati confert ex vino potus.

Libella fluviatilis.

Ein Wägle/

Wagferderle.

Bestiola est minuta, palustris, à similitudine, quæ illi est cum fabili instrumento, & cum libella marina.

Locusta.

Αγρίε Δίωζε.

Κέγωνε,

πάγωνε,

Μολονγίε

Ακαγνος,

Μάσαξ Nicand.

Ein Heuschrecke.

Insectum est campestre, infirmis pennis, alatum, ac profundè

Aliæ non item.

Mota. Qvædam ut *Antigæ*,
Diose. seu *Evog.*

Qvædam agiliores,

Noceat Locustæ morsu & uredine. Segetes morsu perdunt non solum, sed & prata, hortos, vineas, & quicquid in agris viret. Contactu verò terram urunt, tum salivâ luteâ, biliosa & acri, quam multam ex ore rodentes fundunt: tum etiam excremento, quod ex alvo mittunt.

Odoris suffitu Locustæ urinae difficultates adjuvât, præsertim quæ feminas malè habent. Quidam appensas collo, Hominem à Quartana liberare tradunt.

Marcellus virgilius, de Locustis ita prodit. Variavit admirabili artificio Locustas Natura. Qvis enim tot primum in eodem corpore colores facile descripserit? Qvis tam diversas Corporum formas? Qvis ingressus, saltus, volatus earum? Sunt enim quæ virides, quæ nigrae, quæ liventes, quæ aliqua parte hunc, aliqua illum colorem ostendant. Sunt quæ volantes tantum, latentem antea

colorem aliquem proferant. Sunt quæ simplicibus, quæ pluribus alis volent; quæ alis carentes saltent; quæ utroque hoc modo privatè ingrediantur tantum. Sunt quæ longioribus, quæ brevioribus Cruribus sint: & in his pluribus brevioribusque & paucioribus longioribusque internodiis. Sunt quæ canant, quæ mutæ sint: quæ per diem, quæ in tenebris tantum audiantur. Sunt quæ nihil homini in re rustica noceant, innocentisque à Pueris se capi patiantur. Sunt contra quæ pestem & calamitatè Satorum omnium totis regionibus afferant, utque plura sunt in Natura genera, sic etiam penè infinita Veteribus earum nomina fuerunt.

Lumbrici terræ.

ῥῆς ἔνθα, Dioscor.

Lumbrici terrestres,

Vermes terræ,

Onisculi,

Regenwürme / Erdwürme.

Rulwürme/

Picren/ Pierwürme.

Y y y ;

Vermes.

Nam cum spicula illa duo Dorso incumbencia Mas habeat, inmittere ea in feminae uterum non posset, ni adversa Cauda flexili sese illi copularet. Arcissimè verò diuq; conjunguntur, ut vix avelli semel copulata queant: ita ut etiam salientes, è loco motæ non dissiliant, nec nisi magno conatu avulsa discludantur. Femina verò Maris amplexu alvum intentè movet, & se ima parte Mari applicans, illum diutius continet, modò hiatu vulvam aperiens, modò eandè coarctans, atq; dum hiatu patet uterus, tum Mas sese penitus in ipsum feminae insinuare satagit. Visunturq; meatus duo in feminae pudendo, interstitio quodam disjuncti, & crassiusculo quodam operimento contexti: quod quidem externa sui parte nigricat, atq; durum penèq; cartilagineum, interna leviter hirsutum, rugisq; quasi quibusdam scabris videtur, ad cujus operimenti fundum, Uterus colore albicans, instar muliebris pudendi cernitur.

Planis & rimosis locis Ova sua deponunt, quæ quiv-

dem ova durant hyeme in terra; Astate incunte proveniunt ex sætu anni superioris Locustæ.

Universæ autem loco eodem sætum deponunt, ita ut quasi favus esse videatur: hinc Vermiculi speciem ovigerentes oriuntur, qui terreni, quædam prætenui tanquàm membranula ambiuntur, quæ dissecta emergunt Locustæ atq; evolant: quarum tam mollis sætura est, ut ad tactu levissimum dilabatur & pereat.

Nec summæ telluri partus committitur, sed paulò altius. Concoctione peracta exeunt ex terreno illo amiculo migrantes, & parvæ Locustæ evadunt.

Differunt variè.

Quantitate. Quædam sunt magnæ, aliæ parvæ, ut Ἀγέλαος, πᾶσις. Brucus Hermolai, Minima omnium pennis carens.

Qualitate. Colore, Aliæ rotæ virent, quædam flavæ, nonnullæ nigricant, aliæ deniq; variz sunt:

Effectu. Aliæ portentosa, ut μᾶντις, id est, Vares quæ viret, & plerunq; famem portendit. Aliæ

tium in ventriculo crudus, mox in Intestina delabitur, in quibus præter solitum retentus, accedente putredinali colore computrescit.

Plures horum observantur differentia.

1. rotundi in longitudinem teretes *Cisti*.

Ελμινδες στρογγύλαι.
Colubræ cæcæ.

Runde lange Würme/
Spulwürme.

In Intestinis gracilioribus & superioribus plerumque gignuntur, etsi ascendant & descendant. Ventriculorum aliquando subeunt, & per os aut Nares rejiciuntur.

Novi feminam Rusticam in vicinia, cui ante quinquaginta annis Lumbrici longi teretes, palmares & longiores, noveni, per intervalla, aliquot dierum spacio, inter Ilia & Umbilicum, dextra Abdominis parte sponte ex ventre prorupere, ulcusculo suapte natura iterum coalescente.

2. latusculi in longitudinem ταινιαι & fasciis, quod fasciarum instar sint longi

& lati. Lumbrici longissimi.

Schnurwürme.

Horum longitudo sæpe incredibilis reperitur, latitudine differunt. Anno 1602. Lanio quidam Hirsbergensis Tertianæ nothæ diuturna correptus, & sæpe recidivas passus, cum ventris torminibus, tandem Morbo declinante, ex haustu pharmaci abstergentis & aperientis, Vermem latusculum, duodecim cubitorum longitudine per alvum excrevit, caudâ spithamalis longitudinis, in capilli ferè tenuitatem gracilescens: Quo egresso mox iterum convaleuit.

3. lati.

Ελμινδες πλατείαι
κηρίαι.

Lumbrici Cucurbitini.

Dicke Würme/
Kürbes Würme.

Lati sunt & breves, Cucurbitarum seminibus non dissimiles. In Colo nascuntur.

4. exigui sunt, vermibus Casei similes. De quibus vide Ascarides,

5. Ali-

Vermes nulli non noti, sunt longi, teretes, rubentes, qui tempestate pluviae procedunt e terrae latibulis. Vermis habent naturam, Corpus verò Anguillarum. Ita ingrediuntur, ut praecedenti parte priore, quod reliquum est Corporis ad illam contrahant, atque hoc pacto ex uno loco in alium feruntur. Oculis sunt orbi.

Differunt colore, dum alii subalbidi, alii lividi, alii sanguinei sunt coloris.

Tota hyeme sub terra latent, quae etiam in cibo fruuntur, & ex qua generantur. Vere e terra prodeunt, Avium quarundam & Piscium cibis: ob id à Piscatoribus tanquam illicium hamulis appenduntur.

Temperatae sunt inter frigus & calorem adurentem qualitatis.

Egregie movent urinas, provocant sudores, aperiunt & referant obstructions Hepatis: unde Ictericis & Hydropticis utiliter propinquantur. Mirabiliter omnium partium Corporis, maxime verò Nervorum dolores sedant: ob id in Apoplexia, Spasmo, Paralysi non inutiliter adhibetur,

Lac Mulieribus augent. Medentur morsui Animalium venenatorum, maxime Canis rabidi.

Aurium affectibus cum auxungia Anserina auxilio sunt. Apponuntur vivi Panaritio. Gravidis secundas pellunt in partu poti.

Dracontios seu Comedones peculiari vi & efficacia excutunt; Wierro suffragante.

Cinis Dentium cavernis immissus, illos absque ferro & machinulis eradicat.

Capillo quacumque gignendo & augendo sunt idonei.

Serviuntur ex his Olea, Unguenta, & Emplastra Anodyna, ad Rupturas, Contusiones, Arthritidem & Nervorum resolutiones.

Lumbrici Intestinalium.

Ελμινθες Graeci,

Lumbrici Celsi,

Vermes Intestinalium,

Worms.

Sunt Vermes, qui nascuntur in Animantibus, praecipue verò in Hominum Intestinalis.

Causa horum est humor crudus, qui corruptionis initium

Pedes senos, Oculos duos,
eosq; hebetes,

Coeunt Muscæ, ut alia Insecta, & generant, verum non animal sui generis, sed vermiculum. Noq; ab Animalibus ipsæ generantur, sed ex vermiculis, ex sorde humida aut sicca putrescente genitis.

Urbis reperiuntur, Junio ut plurimum, circa Vitum uberrimus earum proventus, quæ integra ætate cum Homini tum armentis morfu infestæ sunt.

Impudentissimæ sunt, nec contentæ immorari in ædibus & conclaviis, sed mensas advolant, & quoscunq; cibos appetere solent.

Fungis Muscariis dictis, lacte seu Melle pertrititis, facile enecantur, si eos gustaverint.

Hyeme occulantur tanquam mortuæ in tepidioribus ædiis aut turrium locis, quæ tandem Sole recurrente iterum reviviscunt, in cibum Hirundinum aliarumq; Avicularum.

Aqua Muscarum stillatitia, in Oculorum affectibus prædicatur. Muscarum Capita

trita illita Alopecii medetur.

Ælianus hist. anim. lib. 2. c. 29.

Musca etsi ad omnia audax existit, si tamen in aqua decidat, cum natare nesciat, nec se valeat à submersione servare, exanimatur, si sic eam humore exanimatam extrahas, atq; in cinere condas, ad pristinam vitam reviviscit.

Muscæ differunt magnitudine, forma & colore.

Musca Insectoria.

Mutat speciem Lucan.

Musca grandior cærulea

Musca militaris.

Eine Schmeißfliege.

Vulgari est major, ex cæruleo nigricans, magna bombilatione strepens, & ingratum susurrum edens.

Carnes quascunq; attigerit, continuo emissæ alvi proluvie contaminat, unde vermiculi nascuntur, qui vulgo Maden appellantur,

Musca viridis.

Eine grüne Fliege.

Vulgari forma & magnitudine similis, præter colorem, qui Sinaragdi virescit.

Musca versicolor.

Eine schöne bunte Fliege.

Z z z

Venter

5. Aliquando in vulnere aut ulcere vermiculi nascuntur, qui à Græcis peculiari nomine *Ευλάϊ* nominantur,

Vermes sæpè gravissima symptomata inducunt, Morbus, rosiones, nauseam, fastidium, Alvi fluorem, febres, fa-
mem, vomitum, syncopen, Convulsiones, Spasmū, Vertiginem, Somnum turbulentum, vociferationes in somno pruricum Narium, tussim aridam, singultum, sitim, &c.

Resistunt Lumbricis acria, amara, siccantia, quæ vias lubricant, & quæ à proprietate eos excludunt, ut

Unicornu,
Rasura Cornu Cervi,
Scammonium,
Aloe, Myrrha,
Rhabarbarum, Gentiana,
Absinthiū, Centaur. mino.
Card. Benedictus,
Amygdala amara,
Lupini, Zedoaria,
Sem. Citrii, Tanacetii,
Plantaginis
Xanthonicum
Portulacæ.

Theriaca, Mithridatum,
Theriaca Diatesaron,
Aq. Graminis, Plantag.
Portulacæ.

Fel taurinum,
Ol. Absinthii, Rutaceum,
Tanacetii.

Midas.

Midas, Theoph.

Τῶδε.

*Bohnenwurm/
Bohnenwürmle.*

Vermiculus in Fabis natus, eas erodens & consumens, ex Tinearum genere.

Mordella.

Οσσοδάρων, Arist.

Ein Echter Fliege!

Blatterbeisser.

Insectum volucre, ex Muscarum genere, ore largo & propè denticulato, pustulas Puerorum appetens.

Musca.

Μύα, Aristot.

δάστη.

Eine Fliege.

Insectum volatile, bipenne, plusquàm notissimum, ad cibum alienum volans, unde ægrè abigi potest. Lingvam seu promuscidem habet fistulosam prominentem, quâ gustat & cibum simul attrahit;

Pedes

coloris, alternatim distinguitur. Pinnæ in extrema alba visuntur duæ latiusculæ, inter quas Cauda acuta prominet. Alas habet quaternas maximas & longas, & Crura quatuor breviuscula, in extremo internodio serrata.

Rarior est cæteris, & montosis locis secus abietes & Pinastros, ætate saltando quasi oberrat, stridorem in volatu edens.

2. Eiusdem ferè est magnitudinis. Caput, Pectus, Alarum pars juxta exortum cum pedibus, ferruginei sunt coloris, Venter crassior pronus flavescit, Dorsum cæruleum, ut & Alarum reliqua pars, sed dilutiùs.

3. Tota ferruginei coloris, alio minùs procera, circulis nigris intercisâ.

4. Tota flava, alis cinereis.

5. Ex viridi cærulea.

Perla aquatica 3. Vlyf. Ald.
Em Wasserwetb.

Hæc toto Corpore, Capite, pectore & ventre, qui gracillimè ex cæruleo virefcit, præter oculos grandiores, & pedes hirtuticulos, qui nigricant. Alæ primum subvirent ex flavedine, deinde cæruleæ

sunt. Freqventer ad aquas juxta Alnos oberrat.

6. Viridis.

Perla minima viridis.

Em Grüne Pfau-Stiege.

Omnium est minima, tota viridis. Capitulum dilucè vi-
ret. Ocelli verò luceo admixto, Alvus intensiùs. Antennæ tenuiss. & longiss. juxta Oculos prominent. Alæ virides aureo fulgore micant.

7. Subrubei coloris.

Cine rose Pfau-Stiege.

Musca caudata.

Cine Schwanz-Stiege.

Major est Musca, coloris cinerei, Ventre gracili longiore, è quo cauda bifida Capillaris longissima enascitur.

Papilio.

τύχη, ἀπὸ τῆς τύχης, à spiritu, seu flatu.

ψάλλω, σπυροδονίς.

Em Zwiespalter/

Pfeiffholzer.

Molekendiab/ Wuerk Si

Sommervogel Stiege.

Vermiculus, aut potius Insectum alatum, alis prælongis latis, imbecillis omnino generis, varios colores ementens

Z z z z

Alas

Venter pauló oblongior.
Ocelli nigricant. Caput &
pectus instar Smaragdi vi-
rent, Alvus Hyacinthi radiat
fulgore. Cruscula virent si-
militer, Alis qvaternis fuscis.

Musca Ligniperda.

Eine Holzfliege/
Der fliege.

Gracili est corpore, capite
majusculo, antennis binis, co-
lore Rubini pulcherrimo.

Arbores & ligna perforat.

*Musca grandior
oculata.*

Perla Italis, Vlys. Aldrov.

Ein Psaffe/
Wilpferd/
Camel/
Wassermann/
Weib/
Wasserspaw.

Insectum est volatile, qva-
dripenne, ex grandiorum
Muscarum genere. Caput
ei grandiusculum rotundum,
instar speculi lucidum, oculis
utring; protuberantibus ma-
ximis, pectore crasso & brevi,
Alvo admodum procera &
gracili, cujus extremitas inbi-
furcatum mueronem definit.
Pedes hirtiufculi qvatuor.

Alis volat qvatuor longis,
robustis, fibrosis.

Æstate sicca Cœli constitu-
tione in montibus, pratis, ad
aqvas partim solitariae ut plu-
rimùm gregales cernuntur.
Celerrimè volant, & arbo-
rum ac fruticum cacuminibus
insidenter nonnunquam qvi-
escunt.

Coeunt ut Muscæ, fæmina
Mare insidente, & membrum
feminae sursum immittentis
recipiente.

Magna harum apud nos
varietas, qvæ partim figura,
partim magnitudine, partim
colore discernuntur.

1. *Musca grandior ocu-
lata Versicolor.*

Pavo aquaticus. Ioh. Bauli.
Perla 6. Speciosa & elegans,
Vlys. Aldrov.

Eine hundre Psawfliege.

Maxima est, & omnium
pulcherrima, colorum emble-
mate variegata. Caput & Pe-
ctus virent ex flavedine, line-
is obscurè rubentibus inter-
mixtis. Oculi Mylii grani
magnitudine protuberant
glaucci. Alvus annulis partim
cæruleis, partim virentibus &
subflavis, (linea per medium
ejus dorsum excurrente nigri
coloris

Blatta lucernaria, lucifuga.
Zwifalter/der des nachts vmb-
fliegt.

Papilio minutus quidam,
qui lucernarum luminibus
advolat, seq; exurit, coloris
cinerei seu obscuri.

Apibus infestus est, favos
suo stercore conspurcat, ex
quo dein tinea nascuntur.

Pediculi, à pedibus

ῥηίδες, ὑπὸ τοῦ ῥηίδου ab
humorum corruptione.

ῥάδιαι, Pedunculi, Plin.
Euse.

Vermes in Capite & Cor-
pore Hominis, cæterisq; Ani-
malibus, ex humidis & cor-
reptis vaporibus intercutane-
is, per poros cutis resudanti-
bus, generati.

Pueris magis, Viris minús,
feminis frequentiores sunt,
Avibus etiam, ut Phasionis,
Anseribus, cæterisque Avibus
communes, imò vix ullum
animal, quod à Pediculis sit
immune.

1. Pediculi communes.

Εγνατες, Eustath.

Heubréuse.

Pediculi sunt, qui in Capi-
te generantur, & inter pilos

stabulantur. Gignuntur in
viventium Hominum capil-
lo, non in superficie, ubi tur-
fures consistunt; sed in pro-
funda Cute, ex humoribus
quibusdam calidioribus qui-
dem & excrementiis, sed quæ
minús acres sint.

2. Pediculi feræles.

ῥηίδες ἄγροι,

Pediculi feræ, Ingvinales.

Pessulatæ, Gordon:

Piattoli, Plattulæ,

Morpiones,

ῥηίδεuse.

Lati sunt, in Pectine, axil-
lis, palpebris, barba pronati.
Pedibus carent, & permanent
infixi, atq; à Cute non facile
detrahuntur; duriores com-
munibus, & vehementer mor-
sibus sæviunt.

3. Obambulatorii.

ῥαδέρεuse.

Pediculi sunt, qui obam-
bulant, & plures habent pe-
des. Gignuntur in vestimen-
tis.

Ex pellibus ab ovibus mor-
tuis, aut Lupo occisis Vestes
factæ, facile pediculos pro-
creant.

Alas habet membranosas siccas, quaternas, ac tangenti quasi cinere asperfas. Ante Oculos prætenduntur antennæ, seu cornicula ignava longiuscula.

Erucæ auctæ, motu cessant, suaq; forma immutantur tantisper, Chrysalides, quasi Aurelias dixeris. Longo post tempore putamine obrupto, evolant inde animalia pennata, quæ Papilliones vocamus. Hi grandiores facti, Augusto mense ovis partim albidis, partim flaventibus Brassicæ folia plerumq; conspurcant, ex quibus intra paucos dies Erucarum turba enascitur, pestis & perniciës Hortorum, quæ nisi legantur & cõburantur, aut aqua immergantur, integros hortos Brassica confitos, nec non arbores vicinas, depopulantur, solis relictis stipitibus.

Horum à magnitudine, & colore multiplex insurgit differentia

Alii sunt maximi, alii parvuli.

Quidam candidi quasi farina aspersi, Weiße zwiespalter.

Lacteoli, à Lactis colore, unde vulgò Molckendiebe

nuncupantur. Hi omnium frequentissimi, etiam pueris noti.

Lutei coloris.

Alii Leucomelanos.

Oculatus, πολυὶφθαλμος.

Vlr. Aldror. ob maculas frequentes in alis, quæ oculorum faciem representant.

Ein Gespiegelter Zwiespalter.

Niger, Vespertilionius. Tortus niger, hirsutus est, Vespertilionem Corpore referens. Alæ nigricant, maculis rubris respersæ, pedes quatuor.

Ferrugineus.

Eysenmählicher Zwiespalter.

Triticarius seu frumentarius, ex Curculione natus.

Coëunt Papiliones Julio & Augusto ut plurimum, clunibus conjunctis. Ova pariunt vel lutea aut cãdida, quæ foliis Brassicæ aliarumq; plantarum asperguntur, ex quibus Erucæ gignuntur.

Papilio ignavus.

πυθαῖος, Had. lun.

πυθίλος, aristot.

καυθίλος, εἰς. γάλακτα

Nicand.

Papilio in honoratus,

Ignaria, Gaz.

Blatta

In duas partes divisi reviviscunt. Pulices fugantur, si Absinthio omni vespere Corpus fricetur, vel oleo ejus illinatur.

Pulicaria herba, seu frondes Alni Rore madentes, in cubiculum projectæ, eas excutiant.

Vidi Pulicem catenula artificiosè alligatum: quod & Leonius de Rebus Africanis confirmat, his verbis: Pulex quæquam exiguum sit animal, in Memphi tamen urbe comperusest Aurifex, qui aurea catenula Pulicem alligavit, fuitq; ob eam industriam donatus magnis præmiis.

Pulex terrestris.

Ein Erd Stoh.

Vulgari Pulici similis, & ex sordibus aridis prognascitur.

Vere primo Brassicas tenellas arrodit, aliaq; terræ nascencia depopulatur, Hortulanis invisus.

Enecatur Calce, Cineribus, Absinthii decocto &c.

Pulex aquaticus.

Ein Wasser Stoh.

Insectum palustre nigrum, Pulice paulo majus, supra aquas potissimum stantes velocissimo motu cietur.

Degunt gregatim invicem colludentes.

Pygolampis.

Pygolampis aquatica.

Nitedula palustris, Cantharis aquatica.

Ein Gleyting/sil.

Wasser Käferlin.

Magnitudine & forma Cimicem refert. Crascula sena habet subrufa. Vaginæ nigro virides præsertim ad solem, & splendentes alas gerit, sed non totas: ad Caudam enim Alarum extremitas prominet, quæ cum in aqua celeriter fertur ut solet, mirabili candore splendoreq; conspicuâ argentum vivum quodammodo refert.

In paludibus & fossis huc illuc mira celeritate sese trahit, in superficie & profundo.

Cibus Merulis aquaticis, Glareolis, Motacillæ, Vanello & Pardalis gratus.

Ricinus.

Ker Tapp.

Knochenw.

Engula Quib.

Redivivus Gar.

Reduvius.

Ein Hohl Wock/vulgo.

Hunds Stoh Hunds Laus.

Hunds Wurm.

Animal.

4. *Lentes.*

à l'adendo.

Kovides,

Dieffe/èienfe.

Valde parvi sunt, asperginis instar, capillitio pertinacissime inhaerent. Caput infestant, humanum praesertim.

5. *Cyrenes.*

Scirrones,

Acari, Pedicelli,

Pellicelli, Plactulæ.

Eiessen/

Syren,

Omnium Insectorum minimum, Cyrenes nunquam erumpunt extra, sed semper intra Cutim & Cuticulam latitant, & rodunt. Generantur per viam putrefactionis extra cutim. Subter cuticulam erodunt, & agunt Cuniculos in pruriginosis manibus.

Pediculi à Rusticis contra Ictericam devorantur. Immissi foramini virgæ, Dysuriam tollunt.

Pediculi ut fugandi.

Victus ratio sic bona, Cibus & Porus boni succi; Exercitium conveniens; Corpus servetur mundum, & à pravis humoribus liberetur convenientibus purgantibus; deinde pravi humores Cuti impa-

cti tollantur, & mala Corporis temperies corrigatur.

Theriaca, Cornu Cervi.

Abfinthium, Centaurium minus, Ledum nostratè, Ruta, Abrotanum, Helleborus, Scaphis agria, Lupini, Argentum vivum cum axungia porcina, Nitrum, Sal, Aqua marina &c.

Pulex.

h. 4. 3. Arist.

Pulex, quod ex pulvere nascatur.

Ein Floh/

Flog.

Vermis seu bestiola minutissima, nigra, mordax & pungens, feminis nota, & plusquam molesta.

Generantur ex minima quadam putredine, ex putrescente humido & sicco sec. Aristot. Aluntur omnes vivo humore, & multiplicantur per ovationem.

Saliunt potius quam volant. Augusto mense admodum molesti sunt. Noctu magis quam die torquent. Adhibita manu celeriter fugiunt.

Tempore frigido pigrescunt, vel omnino deficiunt, calido vero æstivoque maxime urgent, & infesti sunt,

In

videntur, apiculis extremis
instar hamuli aduncis.

Cornua in cacumine com-
primit, ut Cancris suas chelas.

Gignitur partim ex lignis
aridis, maximè Quercus aut
Roboris, partim per coitum
propagatur.

In sylvis, Quercetis Majo
& Aestate reperitur.

Abscisso capite, seorsum
Caput, ac seorsum Corpus u-
trumq; vivit, Caput tamen
diutius.

Oleo inunctus Auri instil-
latur, ejus dolorem excuti-
ens.

Cornua Infantibus reme-
dii vice ex Collo suspendun-
tur, ad eorum urinam cohi-
bendam.

Scarabæus pilularius.

Κοττῶν Hipp.

Κέντρεα Vlyss. Aldr.

Scarabæus stercorum.

ήλιοκέντρεα.

Scarabæus solaris.

Ein Roth Käfer/

Werd Käfer/

Wist Käfer.

Corpus est ei compactum
lucum, ex cæruleo nigrore
splendescens, Caput planum
inferius, & superius nonnihil

arcuatum, multis eminentiis
conspicuis, è quo ab utraq;
parte duæ prominent anten-
næ breviusculæ, sed in fine in
plurima tenuia filamenta di-
visæ. Pedes anteriùs sunt
serrati in fine.

Virilem sexum tantùm
habet, prolem tamen sine fe-
mina gignit.

E fimo ingentes pilas pedi-
bus a verso vultu volutat, par-
vosq; in iis, contra hyemis ri-
gorem, vermiculos fœtus sui
reponit & recondit.

Alianus lib. 9. b. 4. c. 16. In
suo genere Scarabæorum ra-
tio feminei sexus quòd sit ex-
pers; ideo in fimi pilam fe-
men emittit, quam octo &
viginti dierum spacio & vo-
lutat & calefacit, deinde fœ-
tum procreat.

Clemens Alex. Strom. lib. 5. Sea-
rabæus cùm rotundam ex bu-
bulo stercore effinxit figurā,
eam vultu a verso convolvit;
hoc animal sex mensibus sub
terra, alteram autem partem
anni vitam degit super ter-
ram, & semen in globum e-
mittit, & gignit, & non nasci-
tur femina Scarabæo. Ob id
Egypti Scarabæum summo-
perè venerantur, animatam
Solis effigiem esse putantes.

A A a

Scarabæus

Animalculum est lividum, & fœdum, Bobus, Suibus, Capris, Ovibus atq; Canibus infestissimum, æstivo tempore, aculeo totoq; Capite infixio adheret, nec prius decedit, quàm sanguine saturatur.

Oritur ex Animalis excrementis, non è suo genere. Nam ubi Rionus sanguine satur est, quod exitum non habeat, rumpendo moritur, & nihil procreat.

Ricini sanguis è cane evulsi Pilothrum est, & ignes sacros restingit. *Plinius.*

Scarabæus.

Κάραρος quasi καράρος quod valde sit impurus & sordidus.

Cantherius,

Ein Käfer/

Kaiser.

Insecti genus, teneras habens pennas, ob id crusta superveniente rectas. *Plinius* Scarabæi nomine omne genus Insectorum complecti videtur, quod crusta tegitur, quod vaginipenne est.

Varia ejus genera. Alii sunt magni, alii parvi: Cornuti, absq; Cornibus: Nigri, cinerei, lutei, rubentes, carulei, miniati, virides, varii co-

loris. Nutriuntur Scarabæi ligneis aridis, frumento & jumentorum excrementis.

Scarabæus cornutus.

Κάραρος.

Scarabæus bicornis.

Scarabæus *Lucanus Nigid.*

Scarabæus cervus,

Scarabelaphus *Cardani.*

Taurus, Fullo *Gaz.*

Cervus volans *Leonic.*

Ein gehörnter Käfer/

Schröter vulgo.

Scarabæus est omnium maximus, terrestris, longitudine quinque vel sex digitorum. Caput quadratum cum Thorace obscure rubent, ut & venter inferior. Alarum vagina castanei sunt coloris. Cornua gerit pulcre rubentia instar vitri splendentia, ramosa, dentata. Oculi ad latera prominent bini, ex fusco rubei. Inter quos & Cornua, ad latera exeunt duo parva Cornicula, veluti antennæ. Rostellum acutum, promusceide, flaventi lanugine hirta donatur, ad quod appendiculae utrinque binæ. Pedibus incedit senis, cum splendore nigricantibus, quorum extrema genicula instar serræ aspera videntur.

Majo in Salicibus, Betula
& Quercu frequens, quarum
folia tenella sæpè rota arro-
dit & absūmit.

Scarabeus rutilus
minor.

Scarabæolus rubeus,
Ein Drach Käferlin.
Priori forma similis, sed
multo minor, & Junio fre-
quens.

Rosæ & tenella arborum
folia arrodit. Sturnorum &
aliarum Avium cibis.

Scarabeus busonius.

Μελάνθη, Arist. Quib.
Μελάνθη,
Χρυσίθυστα, Dalech.
Χρυσόκύνθαρος.

Galeruca, Scarabæus viri-
dis, vlyf. Aldrov.

Ein Rotten Käfer/
Goldgrün Käfer.

Scarabæus est major, in a-
cutum desinens, coloris ob-
scure virentis. Capitulum
parvum nigricat, instar Cu-
curbitulæ rotundum, Oculi
ad latera prominent nigri-
cantes, ante quos Cornicula
duo nodosa enascuntur, Ap-
pendiculæ item quatuor jux-
ta os, ex duobus denticulis
acutis introrsum se curvanti-

bus confectum. Pectus qua-
dratum ferè, instar Auri Mu-
fici dicti colore rutilat. Alæ à
Thorace ad extremum, lineis
longis elevatis, inter quas
notæ longiusculæ, insigniun-
tur. Pedes habet sex, postero-
res longissimos in extremo
ferratos. Prona pars ut
Pissaphaltum splendet, nigri-
cantis coloris.

In terra iis locis, ubi Bubo-
nes frequentes sunt, occurrit,
quibus cum coire vulgus opi-
natur,

Venenosæ prorsus naturæ:
Erodendi, exulcerandi, colo-
remq; excitandi naturam ha-
bet,

Scarabæoli pistrinarii.

Μύλκοι,
Μυλακίδες, μυλάκηται,
Hesych.

Σίλφαι ἀρτοκοπίων. Diosc.
Mees Käfer/
Müll Käfer.

Scarabæoli sunt longiuscu-
li, corniculis tenuissimis, pe-
diculis senis, totis nigris, ex-
cepta parte pronæ, quæ ex ob-
scuro rubescit.

Ex farina gignuntur hu-
mida, quæ conspersa inter-
dum toti albicant. In Mole-
trinis & pistrinis frequentes.

Scarabæus unctuosus.

Scarabæus Majalis,
Cantharis unctuosâ,
Κανθαριος σιατωδης

Ein Schmalz Käfer /

Ero Käfer /

Weylander /

Weyling /

Weynurm.

Cantharus est crassus, oblongior, mollis, Corpore ex obscuro cæruleo splendido. Caput ei rotundum ferè, juxta Oculos antennæ porriguntur, còtinuis internodiis distinctæ. Istimo gracili Venter oblongior, in acutum desinens & incisuris refertus annectitur. Alæ integunt splendidæ convexæ. Pedes seni, extremitatibus bifidis seu trifidis.

Majo & Junio passim in sylvis, & secus vias obrepit. Cùm in manus sumitur, eas pingvi liqore inficit subflavoq.

Cantharidum naturâ imitatur, urinam pellit, & unâ sanguinem. Renibus & Vesicæ inimicus.

Agricolæ hunc Melle condire solent, adversus Canis rabidi morsum, cujus venenum egregiè expugnat.

Novi qvendam Nobilem

virum, qui cum cum Agri-
monia & Plantagine minore
pulveriz. ex vino rubro, à
Cane rabido demorsis fre-
quenter, non absq; felici suc-
cessu, propinare solet: at for-
tioribus & rusticis, cum sin-
gulari custodia. Vehemen-
ter enim Corpus exagitat, su-
dores mover, & urinam cru-
entam prolicat.

Johannes Wierus Medicus
doctiss. pulverem præpara-
tum iis, qui à variis divexan-
tur, ex Cerevisia offert.

Liquor ad vulnera à Qvi-
busdam expetitur.

Additur Emplastris com-
modè in Bubone & Carbu-
culo Pestilentiali, ex signatu-
ra desumpto inditio. Circum-
foranei suis antidotis permi-
scere solent.

Scarabæus rutilus

major.

Scarabæus Saligneus,
Scarabæus rubeus prægran-
dis,

Ein Wenen Käfer /

Weiden Käfer.

Creuz Käfer.

Pilulario. ferè est similis,
sed Corpore longiore & co-
lore rubente, capite aliàs ni-
gro, aliàs rubro.

Majo

Ex pilis Equinis positis in aquis stagnantibus, vitam & spiritum concipientibus, nasci quidam crediderunt.

Haustra Homini tabem inducit, & cum cruciatu duro vitam exhaurit. Antidota sunt Centauriū minus, Gentiana, Ageratum, Gratiola, Allium.

Ante annus sex civis quidam Consularis Fridebergæ ad Qvadum fluvium, De Collicis & Nephreticis doloribus ingentissimis conqvestus, opera mea usus, tandem filum cubitum j. s. longum, instar pili aut setæ per meatum urinarium extraxit magno cum dolore: ex eo cessantibus torminibus, paulo post iterum sanitati pristinae fuit restitutus.

Spondylis.

σπονδυλῖς, Arristot.

Verticilla, Gaz.

Ein Wirtel Made/

Engerlin/ vulgò.

Vermis oblongus, digitum crassus, ex Erucarum genere, Capitulo rubente, reliquo Corpore subflavente, pediculis minutissimis antrosum utrinque ternis,

Si tangatur bacillo, in ver-

ticilli formam convolvitur.

Pestis hostorum. In terra circa plantarum radices latet, quas aliquando totas arrodendo abiumit. Piscatores ad inescandos pisces utuntur.

Squilla fluviatilis.

Gryllus fluviatilis.

palustris.

Eine Wasser Heime/

Wasser Mühelme.

Insectum est aquaticum, tenuissima crusta interectum, longiusculum, Capite rotundo & compresso, Lentis liguminis instar. Oculi ad latera eminent bini. Cornicula tria longiuscula, subfusca prætenduntur, cum totidem appendiculis. Thorax latior ex tribus tabellis constat pallidiusculus, lineolis & punctis nigris variis, cui prona parte affinguntur pedes seni utrinque terni, geniculis distincti. Ventrem longiorem teretem constituunt decem undecimve annuli, punctulis & circulis nigris insignes. Cauda gemino spiculo firmatur. Prona parte albet. In fluviis passim occurrit. Piscium quorundam cibus.

A A a a 3

Tabanus

Scarabeolus Cadaverum.

*Ein Kaskäferlin/
Kaswürmlein.*

Insectum minutissimum, vaginipenne, nigrum, per dorsum alba transversum insignitum, in Cadaveribus exiccatis, vel carnibus suffumigatis inveteratis nascens. Quod si tangatur digito, aut alia re, Pulvis instar subilit.

Scinifices.

NachtMäusen.

Musce sunt minutissimæ, aculeis molestæ. Pecudum, anhelitum sequuntur, & homines maximè dormientes aculeis suis pungunt acriter. Hinc Nobiles & delicati retia circa lectos expandunt, ut ab iis sint immunes, & securè dormiant.

Scolopendra terrestris.

σκολόπενδρα, Plin.

Οφιότονη, Diosc. quod ictu serpentes interficiat.

σκολοπία, Theophr.

Multipeda, Seps Nonn.

Julus Millepida, Quibusdam.

*Ein Eisselmurm/ vulgò
Mössel/ Massel/
Düssel/*

*Langer Dhrwurm/
Dhrmüttel.*

Vermis est longiusculus, planus, gracilis, trium aut iij. digitorum longitudine, coloris sublurei, pedibus innu-neris utrinque refertus, & antennis binis longiusculis, Cauda quæ bifida ornatus.

Multis pedibus arcuatim, contractusque se contrahit.

Invenitur in truncis Arborum, aut in lignis supra terram locatis, aut palis terræ infixis.

Difsecta etiam in partes multo tempore vivit. Ictum tantum, venenum relinquit, cui medentur Sal cum aceto, Menthastrum, Anethum, Serpyllum, Cancrorum cinis, Scolopendra decocta & illita, Capillos evellit sec. Dioscor.

Seta aquatica.

Vitulus aquaticus,

Vermis aquaticus,

Pilus palustris ab exilirate, quod ut pilus exilis sit.

Ein Wasser Sette/

Wasser Kals.

Insectum palustre longum, instar Setæ tenuissimum, cubitalis longitudinis, Setæ vel pilo caudæ Equinæ similis,

Ex

Teredines *Plin.*

Blattæ *Noth.*

Schaben/ Motten/

NierWaden/ in Alveariis.

Vermiculi sunt albicantes minutissimi, vestes, chartas, libros &c. erodentes.

Generantur ex putredine innata, vel ex Rore aëreo, aut Papilionis excrementis. Potissimum in laneis vestibus Martarorum, Pellibus Ovi-um à Lupo demorsarum, vel etiam mortuarum.

Tineæ infestant quoque Po-
ma, Pyra, Radices, Caules
plantarum quarundam, fun-
gos Cynosbati, Gallas, & fa-
vos Apum.

Tineas abigunt amara &
odorifera, Folia Lauri, Cu-
pressi, Absinthium, Lavan-
dulæ flores, Stechados Arabi-
ci, Rosmarinus, Botrys, Le-
dum Silesiacum, Asarum,
Mentha græca, Scordium, Iris
odorata, Mala Citria, Cydo-
nia & similia. Libri præca-
ventur, si aq. Aluminosa aut
Nitri abluta exiccentur.

Tineæ aquaticæ.

Scrofulæ aquaticæ.

Aselli aquatici.

Pediculi aquatici.

Wasser Schaben/

Wasser Waden/

Scabyssen/ Syngen.

Bestiolæ sunt fontium per-
parvæ, albicantes. Pedicel-
lis nituntur continuis, per to-
tius ferè Corporis alvum. Ab
ore etiam veluti pediculi pro-
minent. Cauda oblonga in
aeuleum desinit. Oculi sunt
perexilia puncta alba, cum
centro nigro longè minutissi-
mo.

In fontibus reperiuntur, ac
puteis bonis & frigidis dun-
taxat, præsertim Martio seu
Aprili. In aqua moventur &
currunt, Corpore non recto
& æquali, sed in alterum
latus inclinato. Conglobari
convolviq; quasi in arena
solent.

Periculosæ sunt iis qui
hauserunt, ita ut & in sum-
mum vitæ discrimen redi-
gantur, tumorem in ventrè
excitant, nec non scrophulas,
quas à Regibus Anglorum &
Gallorum solo contactu cu-
rari ajunt, pariunt.

His medentur Clysteres e-
mollientes & abstergentes,

Vini potus copiosior.

Lac, Serum Lactis.

Butyrum

Tabanus.

Οἷος ἔστιν Ἀριστ. ab οἷω qvōd
est ferio.

Μύα, ἀπὸ μύας & ὠπός
qvōd Muscæ sit similis.

Asilus,

Eine Bräme/

Ros Bräme/

Ros Fliege.

Magnitudo ei Crabronis
ferè, ac Corpore obeso & cras-
siore. Caput nigrum, in cu-
jus fronte antennæ duæ ob-
scure rubentes porriguntur.
Oculi conspicui nulli. Præ-
ter aculeum in ore, visuntur
aliæ duæ appendiculæ, quibus
res oblatas fortiter apprehen-
dit, Thorax superior fuscus,
inferior cum facie flavente
lanugine hirtus, ex quo na-
scuntur pedes sex luteoli, ni-
gricantibus extremis. Al-
vus obtusa annulosa nigricat,
circulis luteolis & notis tri-
angularibus in medio sursum
porrectis insignita. Alæ mem-
branæ sunt, coloris fumi-
gati.

Muscarum majorum genus
est Armentis infestum.

Pungit & infestat æstu,

Virgilius,

Cui nomen Asilo

Romanum est, Oestrum Graii
vertère vocantes,
Asper, acerbæ sonans, qvō tō-
ta exterita sylvis
Diffugiunt armenta, fugit
mugitibus æther
Concussus.

Teredo.

Τερηδὼν ἡ τερENDO.

Eine Holz Made/

Vermiculus candidus mi-
nutus, ligna erodens & erum-
pens.

Teredinem sentiunt omnes
ferè arbores, præter Laricem
Evonymum & Xylosteum.

Farina seu Caries ulceribus
humidis & fluidis utiliter in-
spergitur. Sine morfu exic-
cat.

Termes.

Termus,

Eine Fleisch Made.

Carni recenti innascuntur
vermiculi candidi, æstivo
præsertim tempore, qui dein-
de in Barbegias transmutan-
tur.

Tinea.

τίς Theoph.

τίλφα,

τίλφα,

Teredines

Vespa major.

Eine grosse Wespe.

Insectum est longiusculum gracile Api ferè simile, aculeatum, Capite longiore, rostro, antennis supra Oculos nigricantibus. Thorax hirtiusculus nigricat, juxta Alarum exortum maculis luteis conspersus. Venter longior in acutum desinit, & cum splendore flaver, quem cingunt nigrae annulares lineæ, quæ supernè notis quibusdam triangularibus in medio Dorsum versus, punctisq; ad latera similis coloris distinguuntur. Cruscula flava sunt, asperiuscula extremitatibus. Alæ ferruginei coloris.

Vespa *μεγα* Vesparia, Vespeta seu nidos suos in arboribus, & rectis figunt: nonnunquam in Arboribus cavis aliquando sub terra nidificant, terram ut Formicæ egerentes, Cellis sexangulis favos extruunt omnes, ut Apes, sed ex materia corticea quadam & araneosa, initio facto à radicum fibrillis, quibus artificiosè nidum appendunt. Fœturam modo Apum instillant, ad latus Cellarum favi, & parietibus admovent, Ve-

rùm non in omnibus inest æqualis fœtus, sed talis jam grandiusculus, ut vel queat volare, aliis in Nympha est, aliis adhuc in vermiculo. *Μεγα Arist.* Matrix seu Dux, (femina Vesparum Vl. Aldr.) latior est, ponderosior, crassior & robustior quàm Vespa, rarò evolans, semper in Vespario sedet, effingens favos, & munere fungens cellario. Aculeum quidem gerit, sed non extrahit, aut ferit, quod aliquoties effosso integro Vesperto diligenter exploravi. Operariæ seu Opifices minores sunt, Etas annum non complet, sed omnes hyeme invalescente moriuntur.

Hyeme enim incipiente stupescunt, bruma autem nullæ omnino apparent.

Duces, ubi sibi jam locum opportunum delegerunt, favos opere æstivo confingunt, & Vespeta seu cellulas parvas *σφηκαρις* dictas constituunt, quaternis foriculis aut propè, in quibus Vespæ non Matrices nascuntur, quæ cum increverint, rursus altera ampliora effingunt, quorum item proles cum creverit, alia faciunt, ita ut postremo Autumno plurima amplissi-

B B b b maq;

Butyrum, Oleum commune Amygdalinum.

Theriaca, Methridatium.

Theriaca Diatesaron.

Polypodium Allium, &c.

Tipula aquatica.

Tabula,

Aranea aquatica Alb. Mag.

Tipulla,

Eine Wasser Spinne.

Insectum est parvum aquaticum, levissimum, colore Aranei obsoleto, cætera Scarabæo similior, corpore compresso. Capitulo minuto duæ forpiculæ adnatæ extorsum reflexæ viam præterant. Ocelli prominent bini, Pro alis sunt membranulæ duæ tenuiores, quas tegunt duriores fuscæ. Cauda gemino spiculo sed imbelli armatur. Per Ventris mediam longitudinem excurrit linea nigra, cum splendore, Crusculis utrinque ternis prioribus, brevioribus, posteriorum ad Corpus proportionem sesquialtera, mira celeritate aquæ superficiem sicco pede permeat & trajicit, ac si terram ipsam obambulet.

Ætate in palustribus & aquis residibus occurrit.

Thrips.

Θειψ, Τριψ, Theoph.

Ein Dols Wurm/

Dols Wüsch.

Insectum Culici simile, quod in lignis natum materiam, paulatim perforat & erodit, secundum illud:

Ipes, Gesatq; Tripes,
Ies, Sies Midasq; habent suos.

Ips vineas & Cornua,
Frumenta Cis, Trips arbores,

Is vitra, Sis velamina,
Fabas Midas arrodere solent:

Nil minus sic & à quibus
Iniquam ferant gratiam,
Consul, Magister & Parens,
Tutor, Patronus & Herus.

Trox.

Τροξ.

Vermis ex Tinearum genere, qui Legumina arrodit.

Vespa.

Σφίξ Arist.

Eine Wespe/

Gemetne Wespe.

Σωρ ὁμοιορ μελισση.

Vespa

mine suo exeret varium: reliqua pars, alvus nimirum oblongus intus conditur, suprà intraq; circis albicanitibus hirsutus, quibus thecæ suæ a deo tenaciter adheret, ut vi evelli vix queat. Hanc secum dum ambulat trahit.

In Chrysalidem abit ac tandem in papilionem, ut Eruçæ quædam. In putridis lignis, fluviis appositis aut immerfis nascitur.

Piscatores hos legunt, ad Pisces inescandos, quos avidissime appetunt.

Hæc de Insectis obiter annotasse sufficiant, quorum singulas species si quis enumerare se posse putet, operam luserit; cum ne verbis quidem exprimi possint. Nondum enim inventus fuit, qui Dei sapientiam & potentiam satis unquam pro dignitate admirari aut commemorare potuisset. Nusquam sanè magis tota Natura est, quàm in minimis, nusquam spectatius, quàm in Insectis, Naturæ artificium est.

Psalm. 148. v. 7. & 10.

Laudate Jehovah Bestiæ, & universa pecora, serpentes & volucres pennatæ, omnes Cete & omnes abyssi.

Psalm. 150. v. 5.

Omnis Spiritus laudet Dominum cui soli laus & gloria in seculum.

B B b b 2

Charta

namq; Vespera condita habentur, in quibus Dux, quæ Matrix vocata est, non insuper Vespas sed Matrices jam procreat, quæ quidem supernè per summa Vespæti, Vermium specie, multo grandiora gignuntur, in cellulis continuatis quatuor numero, aut paulo pluribus: alioqui in crescendo ratio Ducibus eadem quæ Vespis est.

Temporibus siccis locisq; asperis potius oriuntur, & melius proficiunt quàm humidis & pluviosis. Cibus ex floribus & fructibus petunt. Cupediosæ admodum sunt, & ad culinam, pisces, carnes putridas, & alias huiusmodi delicias advolant.

Apibus admodum molestæ sunt. Cum nec Ceram nec Mel fingant, hyeme pabuli defectu moriuntur. Singulari proprietate contra Quarantanam laudantur Vespæ.

Vespa minor.

Kleine Wespe.

Tota est minor priori, Corpore graciliore, alvo medio-cris longitudinis, quæ flavo & nigro colore alternatim distinguitur, Pedes & anten-

næ longæ valde tenues flaventes. Alæ coloris fumigati.

Nidum ad parietes, fenestras & arbores suspendunt, frequentissimæ in hisce montanis.

Volvox.

IE, i4 Plin.

Volucra Columel.

Involvulus, Convolvulus.

Vermis est, qui vitæ arrodit, gemmantiaq; virium germina, ex Austrina Cæli constitutione, putrescente in vitibus humore superfluo, & excrementitio nascitur.

Xylophthorus.

Ξυλοφθόρος Arist.

Phrygium Bell. & Gesn.

quod phryganis seu thecis hæreat.

Ligniperda aquatica Vlyss. Aldrov.

Tinea tunicas trahens Plin.

Ein HolzWurm/

Kärder/Kärderle/

Vermis est oblongus ex E-rucarum seu Tinearum genere, coloris cinerei, thecula oblonga festuacea inclusus. Caput, antennis duabus brevibus, & pedibus senis, puramine

Errata graviora sic reponito.

In præfatione pag. 3. l. 10. lege sopore : p. 6. l. 1. singularum : p. 9. l. 3. sensi p. 2. columna b. linea 4. habuerunt : p. 4. c. b. l. 2. Carasos : p. 6. c. a. l. 20. Aper : p. 7. c. b. l. 27. Taxus : p. 12. c. a. l. durius Adipe : p. 15. c. a. l. 17. Cani : Ex pluribus compactis : p. 18. c. b. l. 12. superius : p. 19. c. a. l. 17. πλῆθος : p. 20. c. b. l. 27. Anseri : p. 21. c. a. l. 10. σῆμα : c. b. l. 25. elicitur, l. ult. inter femina : p. 22. c. a. l. 22. Extra. c. b. l. 25. cartilaginis : p. 23. c. a. l. 15. abundantiore : c. b. l. 4. Diaphragma : p. 24. c. a. l. 1. Vesicula : p. 14. c. a. l. 7. providit : p. 35. c. b. l. 9. Carnes : p. 39. c. a. l. 29. paratur oleum : p. 41. c. a. l. 14. Brutis : p. 48. c. a. l. 22. fronte. c. b. l. 19. Cornigeris, l. 20. Hæc : p. 50. c. a. l. 17. acris. p. 52. c. a. l. 3. inserviunt : p. 53. c. a. l. 12. Bifons : p. 58. c. b. l. 20. fit : p. 62. c. b. l. 15. Hodie : p. 63. c. a. l. 4. Myrtino : p. 66. c. a. l. 23. Laureola : p. 67. c. b. l. 20. devoratum. p. 68. c. b. l. 5. Fiunt hic Casei : p. 69. c. b. l. 35. Carveos : p. 72. c. a. l. 12. Lanii quidam imperitii : p. 78. c. b. l. 33. excrementitium : p. 82. c. a. l. 17. ἐλάφιοι καὶ 92. c. a. l. 10. Hunc : 93. c. a. l. 4. Hippomanes, 94. c. b. l. 31. Bartham : 95. c. a. l. 24. Convulsis utilis : c. b. l. penult. Cachecticis & l. ult. Nephreticis : 97. c. b. l. 28. inimica : 107. c. b. l. 16. extincti : 116. c. b. l. 6. Eme Hæset Maus vulgò. Ein Wæst Maus : 117. c. a. l. 12. longos. 121. c. a. l. 20. albedo : 127. c. a. l. 17. latè, c. b. l. 27. qvæ : 131. c. b. l. 1. Nares nigræ : l. 23. Limax domiporta Ciceroni : 143. c. a. l. 8. uncis : 144. c. b. l. 1. nuda Plin. Cochlea testa seu domuncula carens. Limax rufa seu fusca. l. 11. Oblongæ sunt. Cornicula è capite exeunt qvatuor, qvibus iter prætendunt. 145. c. a. l. 4. Limacius lapis, Osticulum Limacum Plin. Schneckenstein. In Capite Limacis quidam generari arbitrantur lapidem subalbidum & modicè transparentem, nonnihil compressum. Adversus Tertianas febres adalligatur, & Capitis dolori remedio est : 146. c. b. l. ult. Gillius : 147. c. b. l. 26. Acrochordonas : 148. c. a. l. 15. fuscus c. b. l. 12. exuit. 150. c. a. l. 2. asperitate. l. 3. χυμ : 153. c. a. l. 15. διοπτρε : 155. c. b. l. 8. timores : 156. c. a. l. 15. extenuatis : 157. c. a. l. 24. sugillata : 160. c. a. l. 6. rigidioribus : 161. c. a. l. 5. invita l. 6. profusio 164. c. a. l. 28. Refina. l. 31. pinei : 165. c. a. l. 4. resperfa. c. b. l. 18. Viadus & Bartha : 166. c. b. l. 8. cubitali. 170. c. b. l. 14. Alcyoni : 171. c. b. l. 17. cuspides l. 24. Corvo. 30. Milvo, Turdo aquatico. 174. c. a. l. 22. brevis : 178. c. a. l. 18. Tepidiora : 185. c. a. l. 28. gallina aut, 190. c. a. l. 28. Iris carulea, c. b. l. 15. Galeritas & Coturnices

Charta nona, quæ notata est literâ I. pagina 69. & 70. interserenda hæc integra pagina est. quæ Syllabothetæ per incuriam inter exputandum omissa erat:

Præstantissimus & suaviss. in cibo, Stomacho minimè noxius, aliisq; omnibus caseis concoctu transituq; faciliior, succum non habens vitiosum, neq; usq; adeo crassum, Gal. 3. alim. facit.

Bojemi addere solent butyrum & aromatibus condunt, sacculisq; teretibus oblongis recondunt, vulgò Smettas vocant, saporis quidem non ingratis, at minus salubres.

Serum Lactis ὀρός γάλακτος Diosc.

Μυρόγαλα Hesyeh. Molefen Sil. Râsewasser.

Lactis est aquosa substantia, quæ à Mulierculis, dum Caseos parant, ex lacte separatur.

Edulium Pauperum, quibus res angusta domi.

Calefacit & siccat primo ad 2dm. gradû. Attenuat, abluit, abstergit, & nitrosa facultate alvum absq; aliqua mordacitate (addito Melle & sale) tenuiter subducit. Bilem utramq; ab exustis humoribus genitram dejicit. Unde confert Maniacis & Melancholicis, præstat ad viscerum

infarctus, & Morbis inde provenientibus opitulatur: nonnunquam aqua intercutem laborantibus, felle suffusis & Lienosis. Datur utiliter febrientibus ex bile, & viscerum ac vasorum obstructionibus. Competit etiamnum vitiis in cute à bile & perustis humoribus emergentibus. Quare Lichenibus, vitiliginibus, Alphidis, Psoribus, Leprisq; admodum convenit. Comitialibus quoq; & iis, qui ob potentis vini largiorem potum male habent, auxilium præstat.

Fimus Bovis, Stercus bubulum. Læramen,

βολεωρ, ὄνθος βοός,

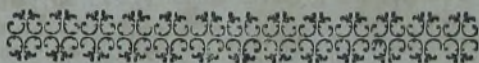
βολεϊτόν,

Rûhmist/ Rûhsfaden.

Rûhdref.

Exiccantis, attrahentis est facultatis & digerentis, si paleis vefcantur. Vnde aqua intercutem laborantibus illinitur. Recens dum viridi herba pascuntur, vulnerum inflammationes mitigat, Podagras lenit, Coxendicis cruciatus totu cõpescit. Illis ex aceto, duricias, Panos & Strumas discutit. Apum Vesparuq; morsus juvat. Sequitur Hoc circum &c,

falcatum, c.b.l.3. Curtillis. 372. c.a.l.10. reperta: 379. c.a.l.1. A mia.
 381. c.b.l.1. subterraneisq. 383. c.b.l.24. Oculi: 389. c.a.l.10. Pastina-
 ca. l.29. Leuciscus. l. ult. referto aculeis. Aculeati pisces Stachel-
 Fische, cujus generis sunt. c.b.l.19. testam habent: 392. c.a.l.31. δὲ
 γυγχοι: 393. c.b.l.6. Lingva. l.7. Gulas Rana piscatrix. 394. c.a.l.16.
 tinctæ. l.23. ac. 396. c.a.l.18. coagulato: 402. c.a.l.12. seminis: 403. c.a.
 l.1. favaginem: 406. c.a.l.10. δὲ γυγχοι: 414. c.a.l.12. pinnæ. c.b.l.9.
 parit, & Majol. 11. memorant: 415. c.b.l.4. vescuntur: 425. c.a.l.2. se-
 ras. 426. c.a.l.21. fale: 428. c.a.l.27. Fūs Rarpffen: 432. c.b.l.14. Mar-
 tio: 436. c.b.l.1. saburram: 443. c.a.l.29. varium: 448. c.a.l.16. de-
 gat. l.20. limosis familiaris: 450. c.b.l.9. conditi. 452. c.b.l.9. infe-
 statis: 454. c.b.l.15. vectura: 455. c.a.l.10. Fungus. l. penult. λεπιδό-
 τητοι. c.b.l.11. habent: 458. c.a.l.21. Dracunculi: 465. c.a.l.28. at. c.b.
 l.23. strictis. 471. c.a.l.26. Cruribus. 477. c.b.l.16. Genista: 490. c.a.l.
 12. minimò: 494. c.b.l.15. recondit. 498. c.a.l.5. Cichoracea: 501. c.a.
 l.9. Imperiginem. l.10. caliginem. c.b.l.15. Mercurialis. l.27. intru-
 duntur: 505. c.b.l.6. quidam: 508. c.a.l.16. SpinnWab: c.b.l.23. ex-
 acerbationes: 512. c.a.l.27. Larva papilionea: 513. c.a.l.12. tantra: 520.
 c.b.l.10. transversas.

LIGNICII

*J M PRIMEBAT NICOLAUS
 SARTORINS.*

Anno C. MDCIIII.

* *

nices: 192. c.b.l. 3. offertur: 193. In seratur col. b.l. 15. Alauda cano-
 ra ferè similis, nisi quòd minor sit. Rostrum simile, rectum, a-
 cutum fuscum superius, inferius albicat. Dorsum cinereum, mac-
 culis nigris varium emicante rubedine lateritia. Crista fusca est,
 lineolis rufis intercisâ, quam posteriore parte ambit circulus est,
 modicè albicans, qui ad Oculos definit colore obscurè castaneo.
 Alarum remiges, majores & cauda fusca sunt. Verè & aestate ca-
 cuminibus arborum insidet can. illius. Ungvis in calce ceteris,
 ut in canora, longior: 204. c. a. l. ult. alba Gesn: 209. c. a. l. 31. Pi-
 ca: 219. c. a. l. 21. conclusa: c. b. l. 2. Columba: 221. c. a. l. 2. quâdam:
 224. c. b. l. 17. territorii Leobergentis, 225. c. a. l. 10. phæopi: 232. c. a. l.
 28. putas, 237. c. a. l. 27. cibum: 240. c. a. l. 5. nivei, 242. c. b. l. 8. Aldro-
 vandus: 243. c. b. l. 2. Galesfregel: 249. c. b. l. 8. sine & Septembri: 250.
 c. a. l. ult. Phil. Jacobi: c. b. l. ult. ubicunq; 251. c. b. l. 2. totum ramu-
 sculum: 252. c. b. l. 28. griseum: 254. c. b. l. 5. fortè: 255. c. a. l. 11. dex-
 trorsum c. b. l. 1. majore 258. c. a. l. 1. fegopyro 261. c. a. l. 27. rufa, l. 30.
 ex caruleo fuscum aduncum, c. b. l. 18. incurvi. Digiti singuli prope
 unguium exortum appendiculis flaventibus donantur: 263. c.
 b. l. 18. macula: 271. c. b. l. 28. vel eum aceto, l. 29. salubria sunt, faci-
 le digeruntur, & bonum succum procreant: 274. c. b. l. 15. Ova far-
 ra, ὡς στῆνιδ: 277. c. a. l. 15. Opali: 278. c. a. l. 12. quâdam. l. 13. ceu. 281.
 c. b. l. 12. Corurnicis. l. 16. pygolampidibus. 287. c. a. l. ult. perungun-
 tur: 292. c. a. l. 6. propior, 293. c. a. l. 16. aterrimis, 295. c. a. l. 2. minor:
 298. c. a. l. 30. nummo: 299. c. b. l. 11. antidoto, 303. c. b. l. 24. ternos: 309.
 c. a. l. 31. saturè. l. 32. pupilla, 310. c. b. l. 20. sic, 311. c. a. l. 21. herbas, 312. c.
 a. l. 9. facci, c. b. l. 20. ex. 313. c. b. l. 7. faniseca: 317. c. a. l. 2. Pardalus: 318.
 c. a. l. 13. tabe: 320. c. a. l. 21. ornatur 322. c. a. l. 3. salacitatem: 330. c. b. l.
 20. Stoparola: 331. c. b. l. 1. Aristoph. 332. c. b. l. 17. affectibus opitula-
 tur, 338. c. a. l. 24. Cornice: 339. c. b. l. 24. bicuspidis, 342. c. b. l. 17. Sei-
 lan. 343. c. b. l. 35. Αἰγυδο: 344. c. a. l. 22. insigni: 345. c. a. l. 21. pedicu-
 li: 346. c. a. l. 13. nucis: 348. c. a. l. 19. nitet. Auditorii meatus ampli ad-
 modum: 351. c. b. l. 6. Spreche: 354. c. a. l. 29. igitur, l. 30. sunt Nenia,
 quæ in volucres falsa figurat anus &c. 356. c. b. l. 18. Alauda paulò
 major, palmum: 357. c. b. l. 22. cristæ: 360. c. a. l. 28. versus. c. b. l. 19.
 prolicis. l. 33. λευκοκέφαλος: 361. c. b. l. 2. hyemis. l. 21. Zey Drossel:
 363. c. a. l. 15. El. 364. c. b. l. 25. γελασκός: 367. c. b. l. 8. ravum. l. 11. vari-
 us, 368. c. a. l. 1. Pinnulæ. l. 12. singuli, c. b. l. 7. Xanq Ciste: 369. c. a. l. 11.
 falcatum,

ANNO C. MDCCLII

* *

7.000,- ~~4.000,-~~

840 24

2.10. 74

